CORNELII NEPOTIS

EXCELLENTIUM

GRÆCIÆ IMPERATORUM VITÆ

QUÆ EXTANT

IN USUM LOCUPLETISSIMUM

NOTIS PERPETUIS

ADMODUM

JOANNIS MINELLII

ILLUSTRATÆ

A M. AND. STUBELIO.

Adjunctis Fragmentis Schottianis, & adjecto indice rerum, vocum & phrasium accuratissimo.

NEAPOLI MDCCLXX.

EXPENSIS ANTONII CERVONE

Superiorum permissu, ac Privilegio.

PRÆFATIO.

LECTOR BENEVOLE

Eretur elegans CORNELII NEPOTIS latinitas, & (quanquam ipse indignum auguratus est) dignissimus summorum virorum personis stylus, ut in eodem addiscendo juventus scholastica ubique exerceatur. Hinc varias multis in locis & diversis temporibus editiones authoris receptissimi licet conspicere; nec destiterunt præcipui in republica literaria Viri singularem impendere operam, ut iterum iterumque vel emendatior prodiret, vel notis atque observationibus additis illustrior. Quid multa? Nos quoque in animum induximus, hunc esse laborem fructuosum, si eundem in modum adolescentulorum commodis inserviremus. Et quoniam in isto commentariorum genere maxime excellunt ea, quæ quondam Roterodami in Schola Erasmiana Præceptor maxime industrius, JOANNES MINELLIUS, ad nonnullos authores latinos facilius intelligendos pro sua dexteritate contulit, non obscuram interpretis ejus hac ex parte diligentiam & præstitum officium æmulari exoptavimus potius, quam aliorum ire vias. Cumque ille ipse, quem dixi, Præceptor intactum reliquerit Nepotem, & secundum ejusdem institutum Bipliopola editionem hanc concinnatam cuperet, operæ pretium nos facturos esse credidimus, si ad hanc rem & ma-

nobis commodaremus & tempus, & collectanea nostra compendiosa in recens istud florum & annotationum corpusculum redigeremus. Tui judicii hoc erit, an ipsius Minellii virtutes, in quibus eminuit Vir celebris, assecuti simus. Profecto hæc nostra ad minimum fuit voluntas & intentio, suscepta forsitan successu non plane irrito, si æqui bonique consulere nostra, & conferre cum alienis sustineat. Quæ convenere huc ex nobiliore & minus aberrante succo Longolii, Lambini, Schotti, Bœcleri, Buchneri, Vossii aliorumque, fatemur nos transtulisse atque usos pro nostris. Cur enim negligeremus cibum præmansum, i. e. explanationes egregias ante nos ab aliis inventas? Architecti nos sumus, qui materia varie undique congesta novi ædificii extructionem paramus. Apum ad exemplum grata mella fundere gestientium necesse est expatiari libere in campos apertos & florentes, atque inde liquores extrahere, nihilque adeo adspernari, quod dulce, utile & selectum tibi fore existimaremus. Hinc de integro notæ Historicæ, Criticæ, Grammaticæ, Philologicæ, Geographicæ, Topographicæ, Philosophicæ: Hinc subinde collatio cum aliorum bonorum authorum locis parallelis: Hinc de industria amplificationum aperiuntur fontes copiosissimi, si præcipue citatos haud parce authores lubeat evolvere, & eadem opera familiares reddere. Quin & civilis prudentiæ sparsa subinde semina, ut ne ea jure desiderentur, quæ in confirmata ætate aliquando prosunt Politicis, siquidem par est, nos magis vitæ quam Scholæ discere atque assuescere: Inprimis tamen, quoniam Nepotis lectio propter genium & usum latinæ linguæ cognoscendum instituitur a plerisque, nihil hic prætermissum est, quod ad faciem elegantioris & purioris

Scri-

Scripturæ declarandam pertinet. Eandem ob caussam index quoque novus vocum omnium, formularum & constructionum laboriosissimo studio annectitur, ut unius sæpe vocabuli multiplex usus in compositione adpareat statim, & auctoritatem Nepotis requirentibus in promtu sint omnia. Præterea hæc nobis fuit cura assidua, ut a mendis ac nævis ipsum textum repurgaremus, & sicubi ex variis lectionibus optio datur, earundem in notis mentio fieret breviter. Nonnihil etiam utilitatis præbebunt summaria, contenta in limine cujusvis Viri excellentis & arctissimis circumscripta terminis, nec non fragmenta, loco appendicis ab Andrea Schotto dudum communicata, & cum notis nostris denuo circa finem subjecta. Tabulas autem Chronologicas & Geographicas cum seorsim exaratas sibi comparent eruditi, eorumque justa ac solida inspectio rectius aliunde petatur, noluit editor vel actum agere, vel surripere quicquam iis thesauris integris, ex quibus multo plenius ac commodius talia depromi solent pro cujusvis conditione, statu & desiderio. Denique supervacaneum duximus concumulare hic multa Scriptoris elogia, cum nemo eum unquam vituperarit. Sufficiant solius Vossii verba, quæ subnectere placet, ut inde, quæ ad exactam hujus Historici descriptionem faciant, perquam commode hauriantur. Vale LECTOR, atque utere nostris cogitatis ac studiis feliciter, ex eorumque penu plura tuis rebus profutura, si recte æstimas, expecta ac pollicere.

CORNELII NEPOTIS
VITA.

E X

GER. JOANNIS VOSSII

de Hist. Lat. Lib. I. cap. XIV.

CORnelius Nepos, & ante Cæsaris dictaturam, & eo dictatore, & postea vixit. Hieronymus in Chronico Eusebiano refert illum ad annum Augusti quartum. Nec cujquam repugnem, colligenti inde, tum demum divulgare ea cœpisse opera, quibus maxime inclaruit. *Padi* erat accola, teste Plinio lib. 3. c. 18. unde Catullo epigrammate primo Italus; Ausonio autem Epist. 24. Gallus vocatur. Nempe quia Italia Transpadana diceretur Gallia Togata. *De urbe patria* quidquam se habere comperti, negat Elias Vinetus in Auson. Idyll. 7. At Veronensem fuisse, in Leandri Alberti Italia lego: uti & in Cosmographia optimi atque amicissimi quondam viri, Pauli Merulæ. Immo, ex Veronensium historicorum syllabo, (quem doctissimus amplissimusque Alexander Becellus, Veronensis urbis cancellarius fecit, ac Illustrissimus comes Ferdinandus Nogarola, vir ut genere, ita literarum studio nobilissimus, cum V. Cl. Laurentio Pignorio, atque is mecum communicavit) intelligo, natum fuisse Nepotem in *Hostilia*, qui Veronensium vicus est, Tacito, Plinio, Cassiodoro, & Antonino in Itinerario memoratus, hodieque Ecclesiasticæ Veronen-

nenſium juriſdictioni ſubditus. Hiſtoricus hi *Ciceronis amicus familiaris* a Gellio vocatur lib. 15. cap. 28. *Chronica* ſcripſiſſe, teſtis eſt idem Gellius lib. 27. cap. 11. In his pro triplici tempore ἀδήλω, μυθικῶ, ϗ ἱστορικῶ, (de quibus ex Varrone & aliis, libro de arte hiſtorica diximus) tres videtur ſcripſiſſe libros, ac ſingulis unius temporis narrationem eſſe complexus. Sane tres libros feciſſe Nepotem, quibus omne ævum comprehenderit, liquido teſtatur Catullus initio Hendecaſyllaborum. Nec hiſtoricum tempus ab ea ſolum eſſe tractatum, indicio eſt illud Auſonii: *Apologus Titiani, & Nepotis Chronica, quaſi alios apologos (nam & ipſa inſtar fabularum ſunt) ad nobilitatem tuam miſi*. Item ex eo, quod Tertullianus in Apologetico adverſus gentes (ubi eum inter antiquitatum commentatores diſertim reponit) dicit haud aliud Saturnum, quam hominem, promulgaſſe. Quod etiam Lactantius tradit lib. 1. cap. 13. Reliquit præterea *libros illuſtrium virorum*, quorum Gellius meminit lib. 11. cap. 8. & Servius in 1. Æneid. Eorum librum 1. 15. & 16. citat Chariſius. Ex his habemus viginti duo exterarum gentium Imperatores. *Ceteris libris egiſſe* de Romanis hæc ejus verba oſtendunt in extrema Hannibalis vita: *Sed nos tempus eſt hujus libri facere finem, & Romanorum explicare imperatores: quo facilius, collatis utrorumque factis, qui viri præferendi ſint, poſſit judicari*. Operis ejus genuina inſcriptio patet ex ultimis hiſce præfationis verbis: *Quare ad propoſitum veniemus, & in hoc exponemus libro* VITAS EXCELLENTIUM IMPERATORUM. Ac vel propter hoc opus hiſtoricis accenſeri meretur Nepos, etſi paullo aliter ſenſerit Deſi-

de-

derius in Ciceroniano suo, ubi de Æmilio seu verius Nepote sic scribit: *Candidus est laudator omnium, quorum vitam descripsit, ut encomiasten dicas verius quam historiographum.* Nam præter Imperatores seorsim exarasse *librum de regibus*, argumento hæc erunt, quæ Timoleontis vitæ subdit: *Hi fere fuere Græciæ gentis duces, qui memoria digni videantur, præter reges. Namque eos attingere noluimus, quod omnium res gestæ separatim sunt relatæ, neque tamen hi admodum sunt multi.* Externi Imperatores, quos habemus. Æmilii esse Probi a multis creduntur. Qui error inde provenit, quod librario id fuerit numen, qui vitas eas, partim sua, partim patris & matris manu scriptas, Theodosio obtulit. Hoc ita esse, ostendunt versiculi, qui vitis istis præmitti in Mss. solent. Ac nec Æmilium, nec Theodosiani ævi quenquam, horum esse librorum auctores, abunde arguit pura & Romana dictio. Opinetur aliquis, ut Trogus ab Justino, ita ab Æmilio, qui sub Theodosio vixit, in compendium esse redactum Nepotem. Sed aliud suadet operis concinnitas, & illa præfandi ratio, quæ est in Epaminondæ vita, ac in Pelopida inprimis, ubi brevitatem justam pollicetur. Attamen sententia hæc, licet erronea, minus periculi habet, dummodo extra controversiam maneat, Æmilium omnia de purissimis Nepotis fontibus hausisse. Sane Tulliani esse ævi scriptorem, neque alium quam Nepotem, tum veterum aliquot librorum indicio cognoscitur, tum etiam, quod ad Pomponium Atticum, (cujus idem rogatu de vita Catonis librum fecit) vitæ istæ scribantur: utcumque id in quarto Miscellaneorum suorum negat Hieronymus Magius, qui ipsa Ne-

potis

potis præfatione satis refellitur. Accedit & altera ratio. Nam his in libris ea legere est, quæ opus hoc scriptum esse clamant, quo tempore Pompejus & Cæsar plus poterant, quam libera in Republ. expediret. Ea Lambinus loca congessit, ut nihil attineat illa hic reponere. Nec libris istis de viris illustribus solum persecutus est excellentes imperatores; se etiam *commentationibus claros*. Quod argumentum signat B. Hieronymus, præfatione de scriptoribus Ecclesiasticis, ubi Nepotem inter eos refert, quorum exemplo acturus sit de iis, qui scribendo claruerunt. Egit autem Nepos, tum de *Græcis auctoribus*, tum de *Latinis*. De Græcis, colligo inde, quod in Dionis vita dicat, librum se fecisse de illustribus historicis: in quo inter alia tractarit de Philisto historico. De latinis, argumento sunt plurima. Nam de Terentio egisse, ex Svetonio scimus in Terentii vita, Donato perperam tributa. Ad hæc primum de vita Ciceronis librum Gellius citat, lib. 15. cap. 28. eoque ex opere fragmentum Hieronymus adfert Epist. ad Pammachium. Imo verisimile est, inde esse; tum vitam T. Pomponii Attici, quæ extat, tum vitam Catonis, quam istis claudit verbis: *Hujus de vita & moribus plura in eo libro persecuti sumus, quem separatim de eo fecimus, rogatu Titi Pomponii Attici. Quare studiosos Catonis ad illud volumen relegamus*. Aperte indicat, eo nunc de Catone brevius se agere, quia separatim de eodem scripserit. Ergo vita illa Catonis, quam paucis perstrictam habemus, majoris pars est voluminis, in quo Romanorum complurium vitæ continerentur. Et sane in antiquissimo codice Oberti Giffanii ante vitam Attici, legebantur hæc

ver-

verba: *Ex libro Cornelii Nepotis de Latinis historicis*. Reliquit etiam *exemplorum libros*, quos citant Gellius lib. 7. c. 18. & Charisius lib. 1. *Alia* quoque ejusdem laudant veteres; sed non item, quæ ad historiam pertineant. Nam ex *epistola ejus ad Ciceronem* quædam Lactantius adfert lib. 3. Instit. Divin. cap. 15. quemadmodum & Ciceronis ad Nepotem epistolæ meminit Tranquillus in Julio c. 55. Ammianus Marcellinus initio libri 26. ac Priscianus lib. 8. Imo & secundum Ciceronis epistolarum librum ad Nepotem Macrobius citat lib. 2. Saturn. c. 1. Quod si quis fragmenta omnia Nepotis desideret, longe iis colligendis priorum vicit industriam Andreas Schottus. Hermolaus Barbarus, castigationibus in Plinii lib. 15. cap. 28. censet *libellum de viris illustribus*, qui Plinio tribui solet, Cornelii Nepotis esse, haud Plinii: atque id veteribus cod. adstrui posse, adseverat. Etiam Jani hæc Parrasii sententia fuit. Utrius sit, dubitari ait Vinetus, nec ea de re statuere quidquam ausus est. Immo aliqui, aut Svetonium, aut Tacitum, esse auctorem putarunt: ut indicat Gyraldus dialogismo 16. Sed omnino sunt Sexti Aurelii Victoris; ut satis nunc constat ex editione Andreæ Schotti. Non dubito interim quin pleraque ex Nepote Victor desumserit. Nam quod Ludovicus Vives l. 5. de tradendis disciplinis, Nepotem ait de Græcis solum ducibus scripsisse: id satis refellitur verbis Nepotis antea adductis. Vir doctissimus, Jo: Maria Catanæus, commentario in Plinii librum 4. epist. 28. quæ ad Severum scripta est: etiam *Daretem Phrygium a Nepote translatum* arbitratur. Nempe decepit eum vulgaris ἐπιγραφή. Attamen & hic æque hæret Vineto, notis in

Au-

Auſon. Idyll. 7. negat eſſe, qui certi aliquid de translatione hac auſit adfirmare. Atqui omnes, quibus ullum in hiſce literis judicium eſt, ſatis vident, nec Daretem illum eſſe genuinum: nec dictionem ejus Auguſtæam ſapere ætatem: ſed recentiorem multo. Nepotem autem Cæſ. Auguſti obiiſſe ævo, Plinius teſtatur lib. 9. c. 39. Atque hoc fortaſſe impulit Genebrardum, ut putet, cum nato jam Chriſto ſuperſtitem fuiſſe: qui & Jacobum Gualterium, cum primum tabulas ederet chronographicas, in eam ſententiam pertraxit. Sed Nepotem eo uſque ætatem prorogaſſe, nemo temere dixerit, qui tanti eum in literis nominis jam Tullii, Attici, Catulli temporibus, fuiſſe cogitarit.

SERIES
MATERIARUM.

CORN. NEPOTIS[1]

VITÆ[2]

EXCELLENTIUM IMPERATORUM.

ARGUMENTUM PRÆFATIONIS.

Occurritur objectioni. Historicus omnia majorum institutis judicat. Diversarum Gentium mores diversi sunt. Græcis & Romanis non eadem decora, honesta, & turpia.

NOn dubito 3 fore plerosque, 4 Attice 5 qui hoc genus 6 scripturæ leve, 7 & non
satis dignum 8 summorum 9 virorum perso- 1
nis 10 judicent: cum relatum 11 legent, quis musicam 12 docuerit Epaminondam; 13 aut

1 Huic Tulliani ævi scriptori vindicatur hodie liber, qui a nonnullis Æmilio Probo scriptori sæculi Theodosiani adscriptus est. 2 Inscriptio confirmatur ex Præf. 8. ex 5. 4. 6. Cato & Atticus ad hoc volumen non pertinent, uti apparet ex ejus fine 23. 13. 4. 3 Conjicio, existimo. Est egregia statim ab initio occupatio. 4 Quod futuri sint plerique, conf. 7. 9. 5. i. e. multi erunt haud dubie. 5 Dedicatur liber T. Pomponio Attico Nepotis familiari, de quo infra. Aliis est *Atticæ*, qui ad scripturam & scriptores Græcos, unde hæc hausta sunt, malunt respicere, 6 formam & rationem. Vell. 2. 51. 2. *hic scripturæ modus*. 7 Vile, humile. 8 Quod non faciat ad tuendam dignitatem, quodque majestatem materiæ non exæquet. 9 Commendatione virtutis, conditione, & loco. 10 i. e. ipsis summis viris. 11 Perscriptum, tanquam dignum cognitione. 12 Artem canendi voce, fidibus. Alias hoc nomine etiam veniunt artes omnes, quæ ad humanitatem pertinent, & in primis Poesis. 13 De quo infra 15. 2. 1. h.

in ejus virtutibus 1 commemorari 2, saltasse eum commode, 3 scienterque 4 tibiis cantasse.

2 5 Sed hi erunt fere 6 qui expertes 7 litterarum Græcarum 8, nihil rectum 9, nisi quod ipsorum moribus conveniat 10, putabunt.

3 Hi, si didicerint 11, non eadem omnibus esse honesta, 12 atque turpia 13, sed omnia majorum institutis 14 judicari, non admirabuntur, nos in Grajorum 15 virtutibus exponendis mores eorum secutos 16. Neque enim Cimoni 17 fuit turpe Atheniensium summo viro, sororem germanam 18 habere in matrimo-

1 Pro *inter ejus virtutes*. 2 Minuta quoque annotare vitio vertitur Historico. v. Jul. Capitol. Opil. Macrin. c. 1. Nepos ita temperavit scriptionem, ut digna memoratu quæreret maxime, sequestratis rebus levioris momenti, nisi ad ingenia moresque regionis ac hominum cognoscendos facerent. 3 i.e. concinne, * apte ad modos ac numeros, eleganter, ita apud Svet. Aug. c. 79. commoditas membrorum pro concinnitate, 4 perite, atque ex arte Svet. Tit. c. 3. *ut qui cantaret & psalleret jucunde scienterque*, conf. Fragm. 6. 3. 5 inflasse tibias, rejectas olim a Pallade, cum observasset oris inde deformitatem 6 Scilicet, utique. 7 Ignari, rudes. 8 Historiarum & rerum Græcarum. Litteræ enim omnes disciplinas liberales & imprimis Philologiam atque Historiam notant. 9 Honestum laudabile. 10 Moribus gentis receptum sit. Ita affecti Parthi apud Tac. A. 2. 2. 5. seqq. 11 Observaverint, perceperint. 12 Apud omnes decora, πρέποντα. Artabanus Themistocli apud Plutarchum νόμοι διαφέρουσι ἀνθρώπων, ἄλλα δ' ἄλλοις καλά. 13 Vel vere, vel opinione. Aristoteles Eth. 1. 3. & 4. 9. τὰ μὲν κατ' ἀλήθειαν αἰσχρὰ, τὰ δὲ κατὰ δόξαν. 14 Moribus & consuetudinibus, prout olim introductum est. Sed in his caute versandum, recta a pravis discriminanda, & ad pietatis regulam exigenda sunt omnia 15 Græcorum. 16 Respexisse. 17 De quo infra 5. 1. 2. 18 Eodem patre natam, eodem germine. Adde de matrimonio talium Philonem περὶ τῶν ἐν εἴδει νόμων. Apud Ægyptios talem etiam usum fuisse, auctor est Diod. Sic. 1. 27. Divina lege prohibitum, v. Levit. 18. 9.

monio: quippe 1 cum ejus cives 2 eodem uterentur instituto 3. At id quidem nostris 4
moribus 4 nefas 5 habetur. Laudi in Græcia ducitur 6 adolescentulis 7 quamplurimos habere amatores 8. Nulla Lacedæmoni 9 tam est nobilis vidua, quæ non ad scenam 10 eat mercede conducta 11. Magnis in laudibus 12 tota fuit Græcia, victorem O- 5
lympiæ 13 citari 14; in scenam vero prodire, 15 & populo esse spectaculo 16, nemini 17 in eisdem gentibus 18 fuit turpitudini.

1 Nimirum 2 Athenienses. 3 Consuetudine, ritu. 4 Jure civili Rom. civiliter & quasi more civitatis. 5 Probrum turpe peccatum, 6 Tribuitur, 7 pueris & virilis generis adultioribus personis, qualis Alcibiades, ad cujus exemplum ex 7. 2. 2. noster respicit. 8 Non tam pulchritudinis externæ, quam animæ atque indolis ingenuæ; quam in pueris amasse Socratem, Platonem, Xenophontem verisimile est, v. Rittershusii not. ad Phædr. fab. 59. p. 128. & de amore Socratis quatuor dissertationes apud Max. Tyrium. 9 Utrumque dicitur: Lacedæmone & Lacedæmoni. Cum Lycurgi adhuc legibus staret civitas, comœdias & tragœdias ne spectare quidem fas erat; sed postea in luxum & delicias prolapsa, per mulieres maxime. 10 In theatrum, in ludos scenicos, pars ponitur pro toto. Scena est umbraculum theatrale. 11 Pretium sibi dari postulat. 12 Variatio ejus, quod modo dictum erat *laudi ducitur in Græcia*, ubi *in* h. l. omissum additur, uti & mox §. 6. 13 In ludis Olympicis, v. infra 7. 6. 3. Olympionices victor vocabatur, qualem esse *apud Græcos prope majus & gloriosius, quam Romæ triumphasse*. Cic. pro Flacco c. 13. Olympia urbs est in Elide, sic dicta a simulacro Jovis Olympii, olim Pisa, hodie Langanito. 14 Voce præconis declarari, prædicari, ut omnibus innotesceret. De præconibus ludorum gymnicorum egregius locus Cic. Epist. fam. 5. 12. 15 actitandis scilicet fabulis. 16 Quæstus causa. 17 Præter virgines, quibus idem vitio datum. 18 Pro apud easdem gentes.

Quæ omnia apud nos 1 partim infamia, 2
partim húmilia 3 atque ab honestate remota
4 ponuntur. 5 Contra ea 6 pleraque nostris
moribus sunt decora, 7 quæ apud illos 8 tur-
6 pia putantur. Quem enim Romanorum 9 pu-
det uxorem 10 ducere in convivium? aut
cujus materfamilias non primum locum 11 te-
net 12 ædium, atque in celebritate 13 versatur?
14 quod multo fit aliter 15 in Græcia. Nam ne-
que in convivium adhibetur 16, nisi pro-
pinquorum: neque sedet 17 nisi in interiore
parte 18 ædium, quæ gynæconitis 19 appellatur,

quo

1 Romanos puta, apud quos histriones expertes erant honorum & munerum civilium. 2 Probrosa, dedecorosa. 3 Infra dignitatem viri boni posita. 4 inhonesta, non convenientia honestati. 5 Habentur, existimantur, translatio a calculatoribus ducta, qui prout calculum posuerunt, ita valet. 6 Pro quo alii simpliciter *contra*. Sic Cæs. B.G.5 29. B.C.13.7.4.&c.7 Τά πρέποντα, honesta aut honesto non adversa. 8 Græcos. 9 Testimonio de Romanis esse potest ipse Cicero ad Attic. 5.1. 10 Notanter, nam virgines arcebantur a conviviis, quibus nec apud alias gentes mulieres interfuisse colligitur ex Histo. Belsazaris Dan. c.5.& Herodis Marc.6.24. adde Lips. ad Taciti Ann. X.not.10. Bernegg. ad Just. 7. 3. 3. & quasi III. ad Germ. Tac. 11 Celebriorem partem, atrium ipsum seu aulam. 12 Agit in eo loco & lanas texit. 13 In luce & frequentia hominum. Ubi non est solitudo, sed ubi plures commeant. Sic Cic. ad Att.3.7. & 11.3. Tac.H.2. 64. 1. Quintil. de clam. 265. Celeberrimæ viæ, quas multi assidue celebrant & frequentant. 14 Notam se facit, prodit in loca frequentata concursu hominum 15 Alius mos est. 16 Adducitur cum viro. Philodamus Græcus ipse & civitatis suæ princeps in Cic. Ver.1.26. *negat moris esse Græcorum, ut in convivio virorum accumbant mulieres.* 17 Commoratur & opus facit. 18 Ad illam consuetudinem respicit Ter. Eun. 3. 5. 31. 19 Alias Gynæceum, locus in ædibus mulieribus a conspectu virorum remotis ad habitandum datus, v. Vitruv. 6. 01.

quo nemo accedit, 1 nisi propinqua cognatione conjunctus 2. Sed plura 3 persequi 4 tum magnitudo 5 voluminis 6 prohibet, tum festinatio, ut ea explicem 7, quæ exorsus sum 8. Quare ad propositum veniemus 9, & in hoc exponemus 10 libro *vitas* 11 *excellentium Imperatorum*.

1 (Visitandi causa. 2 Vell. 2. 41.2. conjunctissimus sanguine. 3 Præcisio elegans. 4 Scil. prolixe, longo sermone. Sic Cic. Off. 1. 24. *Has res commodissime Xenophon persecutus est, &c.* Eadem ratione simplici *sequi* usos veteres docet Buchn. in Thes. 5 Modus, quantitas. 6 De suo libro auctor loquitur, cujus magna pars deperdita est, præsertim de rebus Romanorum. 7 Historice narrem. 8 Quæ suscepi scribenda. 9 Ordiemur scriptionem, vel id quod susceptum est. 10 Infra 16. 1. 1. *Pelopidæ de virtutibus dubito quemadmodum exponam*. 11 M. Scr. habent *de vita*, uti & 15.4. 6. Sic locus Servii inter fragmenta c. 3. 2. confirmat, Nepotis librum *vitam illustrium* inscribi. Plane ita Jul. Higinus libros suos inscripsit *de vita rebusque illustrium virorum*, ut Gellius laudat 5. 27.

I.

MILTIADES.

ARGUMENTUM.

1 *Miltiades dux colonorum in itinere a Lemniis irridetur*, 2 *Cherfoneſo potitus Lemnum capit*, *&* *Cycladas*. 3 *Dario Scythis bellum inferente*, *pontis cuſtos conſilium dat exutiendæ dominationis Perſicæ*; *ſed ab Hiſtiæo impeditur*. 4 *Eodem rege in Græcos movente auctor ſuis eſt*, *ut obviam hoſti eant*. 5. *Ante ſociorum adventum vincit eundem Marathonia pugna*. 6. *Victoriæ præmium accipit* 7. *Pari oppugnatione omiſſa damnatus in vinculis moritur*. 8 *Vera cauſa damnationis*, *metus populi*.

I MIltiades 1 Cimonis 2 filius Athenienſis, cum & antiquitate generis 3 & gloria 4 majorum 5 & ſua modeſtia 6, unus

1 v. Plutar. in vita Cimonis. Herod. lib. 6. Pauſan. in Atticis & Ælian. 12. 35. Plato in Georgia. Cicero de Fin. 2. 21. pro Sex. 67. Tuſc. 4. 19. Val. Max. 5. 3. ext. 3. & 8. 14. ext. 1. Juſtin. 2. 9. & 15. Gell. 17. 21. Frontin. Strat. 4. 7. 43. Suidas in voce Miltiad. Ab eo Nepos fecit initium quia *poſt expeditionem Trojanam ad pugnam uſque Marathoniam nil prædicatione dignum Græcis geſſiſſe videntur*, ut ait Zoſim. 1. 2. 2 Cypſeli filium vocat Herodotus quem Nepos cum juniore Cimone confudiſſe dicitur. Sed ille ſæpe conqueritur, quod alia atque alia inveniantur apud Hiſtoricos. 3 Reſpicit nobilem proſapiam, & originem ab Æaco Jovis filio repetitam; avum ejus paternum Tiſagoram genus ad Codrum retuliſſe auctor eſt ſcoliaſtes Ariſtidis. 4 Reſpicit facta nobilia. 5 Benemeritorum. 6 Intelligitur civilis communique ſenſui, & legibus congruens animus. Talis aderat Neroni Germanici F. Tac. A. 4. 15. 8.

unus omnium maxime floreret 1; eaque esset ætate 2 ut non jam solum de eo bene sperare, sed etiam confidere 3 cives possent sui, talem futurum, qualem cognitum 4 judicarunt: accidit, ut Athenienses Chersonesum 5 colonos 6 vellent mittere. Cujus ge- 2
neris 7 cum magnus numerus 8 esset, & multi ejus demigrationis 9 peterent societatem; 10 ex his delecti Delphos 11 deliberatum 12 missi sunt, qui consulerent Apollinem 13, quo potissimum duce uterentur. Nam tum Thraces 14 eas regiones tenebant 15; cum quibus

1 Clarus esset ac celebris. 2 Juventute adhuc integra in qua spes emicat, incipitque abire in rem. 3 Id quod plus est quam sperare. 4 Factis spectatum. 5 Thracicam peninsulam absolute sic vocat, quam alluit Mare Ægæum & Hellespontus. Sunt & aliæ Chersonesi *Taurica* in Euxino & Mæotide, *Aurea* supra Gangem, & *Cimbrica* seu Danica. 6 Novos incolas. Greci enim, cum civitas abundaret hominum numero, emittebant armis instructos, ut terram sibi, quam colerent, acquirerent, quam coloniam vocabant. 7 Pro *quorum*. Eleganter pro simplici Relativo ad præced. colonos. 8 Non paucis. 9 Scil. in coloniam. 10 Solam rei participationem notat. 11 Templi & oraculi celebritas hanc Achajæ urbem reddidit toto orbe clarissimam. Cic. pro M. Fontejo vocat orbis terræ oraculum donis refertum omnium populorum & Regum. Ex antro spiritus adscendebat, cujus furore acta anus fatidica tripodi aureo insidens edebat responsa. 12 Similis locus 2. 2. 2. Consultandi verbo sic usus Tac. A. 2. 54. 4. Deliberare hic idem est, quod consulere, seu quærere ex aliquo, quid faciendum. Ergo Tautologiæ speciem habet quod sequitur, qualis & infra 13. 3. 2. 13 Deum præsidem ipsius oraculi Delphici. 14 In tantum bellicosi semper, ut ipsum Martem fabulæ apud eos natum esse confirment, ut ait Vegetius 1. 28. 15 Vi & armis, nullo juris titulo. Sic Virg. Æn. 1. 626. Vastabat Ciprum, & victor ditione tenebat.

3 armis 1 erat dimicandum 2. His consulen-
tibus nominatim 3 Pythia 4 præcepit 5, *ut*
4 *Miltiadem sibi Imperatorem 6 sumerent. Id*
si fecissent, incepta prospera 7 futura 8¶. Hoc
oraculi responso Miltiades cum delecta 9 ma-
nu classe 10 Chersonesum profectus, cum ac-
cessisset Lemnum 11, & incolas ejus insulæ
sub potestatem redigere vellet Atheniensium,
idque ut Lemnii sua sponte 12 facerent, po-
stulasset; illi irridentes 14 responderunt 13,
5 *tum id se facturos, cum ille domo 15 navi-*
bus 16 proficiscens vento 17 aquilone venisset
Lemnum. Hic enim ventus a septemtrionibus
6 18 oriens, adversum tenet 19 Athenis profi-
ciscentibus. Miltiades morandi tempus non
ha-

1 Pleonasmus augendæ rei causa adhibitus; postea absolute *dimicare* ponitur. 2 Præliandum. 3 Expresso nomine, absque intricatis ambagibus, quibus alias usus Apollo ille λοξίας 4 Ut Apollo Pythius dictus a cæso serpente Pythone, ita sacerdos Pythia dicta, quæ sacra procurabat. Alio nomine Phœb. 5 In responso, quod dedit. 6 Ducem στρατηγόν 7 Propositum. Sic. Ter. Heaut. 1. 1. 67. & 4. 6. 7. 8 Felicem habitura eventum. 9 Non semper præstantiam notat hæc vox, sicut vulgo existimant; sed certos homines ad negotium destinatos nominatosque. 10 Sic paulo post *navibus*. 11 Insula est Lemnus maris Ægei, hodie Stalimene, & adhuc terra Lemnia celebris, quam & sigillatam vocant. 12 Ne qua vi opus esset & armis. 13 Despicientes postulata Miltiadis. 14 Non per puram & simplicem negationem, sed per ironicam conditionem; & ut tutius irrideant, in verbis pacti omnia curiose cavent. Similis illusio apud Curt. 7. 11. 5. & 24. 15 Ne aliunde veniat; sed decepti in eo, quod non Athenis dixerant. 16 Ne terra eat. 17 Ne quis de situ loci interpretaretur. Alioquin non infrequens Pleonasmus. 18 A septentrionali mundi parte. Triones boves dicti a terendo, & hinc nomen septē Stellis, quæ plaustrum cœleste constituunt. 19 Suo statu contrarius est, adversatur. Translati o ab acie directa contra alteram.

habens 1 cursum 2 direxit 3, quo tendebat 4, pervenitque Chersonesum. 5

II. Ibi brevi tempore barbarorum 6 copiis disjectis 7, tota regione, quam petierat, potitus, loca castellis 8 idonea communivit: multitudinem 9, quam secum duxerat, in agris collocavit 10, crebrisque excursionibus 11 locupletavit. 12 Neque minus in ea re prudentia, quam felicitate 13 adjutus est. 2
Nam cum virtute militum devicisset 14 hostium exercitus, summa æquitate 15 res constituit, 16 atque ipse ibidem manere decrevit.

A 5 1 Erat

1 Non cunctatus diu uno loco, ne amitteret occasionem rei gerendæ. 2 Maritimam profectionem. Nam & currere navigare est. 3 In navigatione sua. Sic præter Cæs. B. G. 3. 25. locuti Vell. 1. 4. 1. & 2. 19. 4. Curt. 10. 1. 17. Cic. de nat. deor. 2. 13. Just. 22. 5. 1. 4 Ad terminum itineris. 5 Navigando eo provectus est. 6 Thracum. 7 Dissipatis. Ita Cæs. B. G. 1. 25. *disjecta phalange*. Tac. A. 2. 45. 3. disjectas per catervas. 8 Munimenti genus minus adhibuit. Majus *castrum* dicitur, quod vallo, fossa & turribus cingitur. Herodotus memorat, Isthmum Chersonesi Miltiadem præsepsisse muros & ita Apsinthios cohibuisse. 9 Colonos deductos. 10 Agros illis assignavit, quos colerent, ibi que domicilium figerent. 11 Quæ prædæ ab hoste agendæ causa fiebant; Latrociniis verius, quam justo bello illis temporibus adversus eos, qui nullo fœderis jure continebantur, justa omnis injuria erat. 12 Auxit, fecit ut hoc magis rerum copia abundaret. 13 Utraque causa necessaria Imperatori. Sic Flavianis ducibus non minus sæpe fortuna quam ratio affuit. Tac. H. 4. 59. 3. Ad constituendum Romanū Imperium virtus & fortuna videntur contendisse. Flor. Fr. 2. Pompejum majore fortuna quam sapientia fuisse judicat Sallust. de rep. ord. 1. 13. conf. infra 8. 1. 1. 14 Penitus vicisset, ad internecionem cecidisset, ut nullæ ad resurgendum vires essent. 15 Juxta ἐπιείκειαν civiles & ἰσονομίαν, seu æquam libertatem populo gratā. 16 Ordinavit formavitque statum regionis.

1 Erat enim inter eos dignitate regia 2, quamvis 3 carebat nomine. 4 Ne[illegible] id magis
3 imperio, 5 quam justitia 6, consecutus. Neque eo secius 7 Atheniensibus, a quibus erat profectus 8, officia præstabat. 9 Quibus rebus fiebat, ut non minus eorum voluntate 10 perpetuo imperium obtineret, 11 qui miserant, quam illorum, cum quibus erat
4 profectus. Chersoneso tali modo constituta 12 Lemnum revertitur 13, & ex pacto 14 postulat, ut sibi urbem 15 tradant. Illi enim dixerant, *cum vento 16 borea domo profectus eo pervenisset, sese dedituros: se autem domum 17 Chersonesi 18 habere*. Cares

1 qui

1 Ne desiderium revertendi apud alios oriretur. 2 Non modo auctoritate, sed & potestate *regis*. 3 Cum indicativo h. l. construitur, uti & ap. Liv. 2.40. Ovid. Pont. 1. 6.45. Virg. Ecl. 3. 84. Vani sunt ergo Grammatici, qui ad conjunctivum unice restringunt. 4 Titulo & manibus illis, ut vocat Tac. A. 4. 11. 4. re contentus invidiosum nomen remisit, conf. Tac. H. 2. 62.3. & 4. 11. 3. hodie multi sine re titulos aucupantur. 5 Sic Evander auctoritate magis quam imperio regebat loca. Liv. 2.7.6 Non tam potestate jurisdictionis, quam æquitate moderatæ administrationis. conf. c. 8. 3. 7 Et nihil ominus. 8 Supplent nonnulli, *quam iis, quibus cum erat profectus*. 9 Tamquam civis civibus & magistratui Atheniensi, cum nota obsequii erga imperantes. Locutio familiaris auctori: in Attico ter occurrit. 10 Bona gratia venia. 11 Haberet & administraret. 12 In justam formam redacta, statu imposito, rebusque ac provinciis ordinatis. 13 Solvens ex Elæunte. 14 Ex conventione, κατὰ συνθήκην. 15 Insulam totam, in qua præcipuæ urbes erant Mytina & Hephæstiæ. 16 Qui antea Latinæ aquilo 17 Urbem & in ea domicilium. Subintellige: dixit Miltiades. 18 Pro in Chersoneso. Non urbis sed peninsulæ nomen est. Eadem Syntax. Ter. Phor. 5. 7. 49. *Lemni habuit*. Cæs. B. C. 3. 106. *Cypri visum* conf. Just. 6.1.7.

1, qui tum Lemnum incolebant, etsi præter opinionem res ceciderat 2, tamen non dicto 3, sed secunda fortuna 4 adversariorum capti 5, resistere ausi non sunt 6, atque ex insula 7 demigrarunt, pari felicitate cæteras insulas, quæ Cyclades 8 nominantur, sub Atheniensium redegit potestatem.

III. Eisdem temporibus Persarum rex Darius 9, ex Asia in Europam exercitu trajecto, 10 Scythis bellum inferre 11 decrevit. Pontem fecit in Istro 12 flumine, qua 13 copias traduceret. Ejus pontis 14, dum ipse abesset, custodes reliquit principes 15, quos secum ex Jonia & Æolide 16 duxerat.

A 6 Qui-

1 Populi e Caria oriundi, quæ Asiæ minoris est regio. Sed Herodotus Pelasgos Lemnum incoluisse per id tempus scribit. 2 Evenerat, contigerat. 3 Ex pacto & convento, quia serium non fuisset, & de Miltiadis domo Athenis, non de alia quæsita spopondissent. 4 Successu, rebus florentibus ob devictam Chersonesum. 5 Moti. 6 Hæphestienses cessere postulatis, Myrinæi vi expugnati & ejecti sunt. 7 Quam scil. incoluerant. 8 Insulæ in mari Ægæo, a cyclo vel circulo sic dictæ, quia Delum cingunt, quæ in medio est, instar circuli. Sporades contra in mari sparsæ. 9 Hystapsis filius, de quo Herod. 3. 84. & sequ. Just. 1. 10. Val. Max. 7. 3. ext. 2. 10 Per Thracium Bosporum, quem ponte junxit 11 Ob negatas sibi ad Idan-thyro Rege filiæ nuptias *Magna scil. necessitas* (verba Orosii c. 8.) *pro unius libidine hominis septingenta virorum millia periculo mortis exponi*. 12 Ister, per Germaniam Danubius dictus, celeberrimus Europæ fluvius, per Thraciam denique in Pontum Euxinum exonecratur. 13 Sic infra *hac* 23. 3. 4. adverbialiter, 14 non tantum ad transitum, sed & ad recursum facti, v. Veget. 3. 7. 15 Primarios urbium cives. 16 Regionibus & coloniis ex Græcia in Asiam deductis, quæ nonnihil in lingua mutarunt, unde Dialectus Jonica, Æolica, Dorica.

Quibus ſingulis ipſarum urbium perpetua de-
2 derat imperia. 1 Sic enim putavit, facillime ſe Græca lingua loquentes, qui Aſiam incolerent, 2 ſub ſua retenturum poteſtate, 3 ſi amicis ſuis 4 oppida tuenda 5 tradidiſſet: quibus, ſe oppreſſo, 6 nulla ſpes ſalutis 7 relinqueretur 8. In hoc fuit tum numero 9 Miltiades, cui illa cuſtodia 10 crederetur.
3 11 Hic, cum crebri adferrent 12 nuntii, male rem gerere 13 Darium, premique 14 ab 15 Scytis, Miltiades hortatus eſt 16
4 pontis cuſtodes 17, *ne a fortuna datam occaſionem liberandæ Græciæ dimitterent*. 18 *Nam ſi cum his copiis, quas ſecum tran-*

1 Præfecerat eos urbibus, & tyrannidem illis conceſſerat, ut dominari magis quam ſervire viderentur. Sic Curt. 3. 3. 1. & 3. 13. 14. 2 Græcos illos in Jonia & Æolide, conf. v. 4. 3 In obſequio & fide. 4 Ita vocantur Regum & principum cognati, conſiliarii, ſatrapæ, præfecti & proceres, v. Lipſ. ad Tac. A. 6. not. 29. & Comm. in Senec. de Benef. 6. 33. num. 229. Salmaſ. ad Hiſt. Aug. p. 47. & 306. Bernegg. ad Svet. Cæſ. c. 71. & ad Juſt. 9. 8. 7. & 34. 3. 3. 5 Scil. imperio. 6 Se Dario prodito & dignitate aut opibus demoto afflictoque. 7 Tuendi ſtatus ac dignitatis. 8 Supereſſet, foret reliqua. 9 Alias *in eis*, vel *inter eos*. 10 Cura tuendi pontis. 11 Committeretur; pons tuendus daretur. 12 Cum nunciarent. 13 Uti adverſa fortuna, infelicem eſſe in bello. Nam amiſſis nonaginta millibus militum ignominioſe refugit. 14 Eſt venatorium verbum, cum ita urgetur beſtia, ut nulla elabendi amplius copia ſit, inde ad militiam transfertur, ſi qui in periculo & anguſtiis ſunt. 15 Eleganter *ab* antes: Sic Cic. Fam. 1. 4. & Att. 10. 4. *ab ſenatu &c.* 15. Juxta Herodotum id fecere Scythæ & approbavit Miltiades, 17 Præfectus. 18 Ne negligerent, ne amitterent tempus rei gerendæ, ut eſt 7. 8. 6. Sed ut amplecteretur. Sic P. Syrus cavendi nulla dimittenda occaſio, itemque Cæſ. B. G. 5. 38. & 57. Curtius dixit opportunitatem dimittere, 4. 4. 1.

transportaverat, 1 *interiisset Darius* 2, *non solum Europam fore tutam, sed etiam eos, qui Asiam incolerent* 3 *Græci genere*, 4 *liberos a Persarum futuros dominatione* 5 *&* *periculo. Id & facile effici posse, ponte enim rescisso*, 6 *regem vel hostium ferro*, 7 *vel inopia*, 8 *paucis diebus interiturum*. Ad hoc 5
consilium 9 cum plerique accederent, 10 Histiæus Milesius 11, ne res conficeretur 12, obstitit 13, dicens *non idem ipsis, qui summas* 14 *imperii tenerent* 15, *expedire* 16, *&* *multitudini* 17; *quod Darii regno ipsorum niteretur* 18 *dominatio*: 19 *quo exstincto* 20 *ipsos potestate expulsos* 21 *civibus suis pœnas daturos* 22. *Itaque adeo se abhorrere* 23 *a ceterorum* 24 *consilio, ut nihil putet ipsis utilius, quam confirmari* 25 *regnum Persarum*. Hujus cum sententiam 26 6
plu-

1 Traduxerat, v. §. 1. 2 Bellax ille & inquietus. 3 In Jonia, Æolide, & aliis eis Taurum montem locis, v. Liv. 27. 35. 4 Qui genus quidem ex Græcis ducerent, domo tamen & patria Græci non essent, v. §. 2. 5 Tyrannide, v. Clapmar. de arcan. 3. 2. 6 Pro rescindere *dissolvere* est 2. 5. 1. Cæs. B. G. 2. 7. & Cic. de leg. *intersc*i*ndere*. Just. 2. 13. 5 & Cæs. B. C. 7. 19. *interrumpere*. 7 Vi & armis. 8 Commeatu intercluso. 9 Libertatis recuperandæ. 10 Cum consentirent & approbarent sententiam. 11 Mileti urbis Joniæ præfectus hic fuit. 12 Ne fieret, quod suaserat Miltiades. 13 Impedivit. 14 Scil. partes. 15 Præessent cum perpetuo imperio urbibus, easque tuerentur, v. 1. 16 Diversam esse, ut hodie loquuntur, rationem status. 17 Populo, qui opponitur Principibus, magistratibus. 18 Ab eo dependeret. 19 Imperium, auctoritas. 20 Dario interfecto cum exercitu. 21 Imperio privatos. 22 Se punitum iri. 23 Se abire, se alienum esse. 24 Miltiadis & adstipulantium ei. 25 Stabiliri perpetuum esse. 26 De retinenda dominatione.

plurimi essent secuti 1, Miltiades non dubitans, tam multis consciis 2 ad regis aures 3 consilia sua 4 perventura, Chersonesum 5 reliquit 6, ac rursus Athenas demigravit. Cujus ratio 7 etsi non valuit 8,
9 tamen magnopere est laudanda 9: cum amicior omnium libertati, quam suæ fuerit dominationi. 10

IV. Darius autem, cum ex Europa in Asiam 11 rediisset, hortantibus amicis 12, ut Græciam redigeret in suam potestatem, classem quingentarum navium 13 comparavit, eique Datim 14 præfecit & Artaphernem 15, hisque ducenta peditum millia, & de-

1 Histiæus plures habuit adstipulatores, quam Miltiades. 2 Quia multi nossent. Sic infra 10. 8. 3. *res multis consciis quæ gereretur, clara*. 3 Similiter Græci: εἰς θεῶν ὦτα ἦλθεν v. Zenob. 3. 9. 4 Ex quibus proditionis argui posset. 5 Cujus quasi Dominus ac Rex Darium fuerat secutus, 6 discessit inde. 7 Sententia cum ratione & consilium. Ita Curtius 4.7. 10. Plena. *Facile accepta est ratio tam salubris consilii*. 8 Non persuasit. 9 Non si fide, qua obstrictus erat Dario, sed si moribus illis antiquis æstimetur, & voluntate eius, cui nihil sanctius ac religiosius erat libertate. Huic conservandæ ac provehendæ omnia cedere debere credebant prisci. Hujus causa fidem, jusjurandum & alia officia recte violari existimarunt, v. Cæs. B. G. 5.27. & 7. 37. ac 76. 10 Magis respexit bonum publicum, quam commodum privatum. Cum detrimento suæ potestatis, patriæ opes quam Regis augeri maluit, conf. 9. 5. 2. 11 Non pristina via, sed ex Sesto Hellespontum navibus trajiciens. Relictus ab eo Dux Megabyzus Macedoniam Persis tum vectigalem fecit, v. Curt. 5. 8. 16. Just. 7. 3. 12 Adjutoribus rerum gerendarum. 13 Herodotus sexcentas triremes numerat absque navibus hippagogis, in quas equos imposuerunt. 14 Medum genere. 15 Solus Aristophanis interpres vocat Artabazum.

& decem equitum 1 dedit, causam interserens 2, *se hostem esse Atheniensibus*, 3 *quod eorum 4 auxilio Jones 5 Sardis 6 expugnassent, suaque præsidia 7 interfecissent*. Præfecti regii, classe ad Eubœam 8 appulsa 9, celeriter Eretriam 10 ceperunt 11, omnesque ejus gentis cives abreptos 12 in Asiam ad regem 13 miserunt. 14 Inde ad Atticam 15 accesserunt, ac suas copias in campum 16 Marathona 17 deduxerunt. Is abest 18 ab oppido 19 circiter millia passuum 1 de- 2

1 Scil. millia, alterutro loco majorem numerum dissimulat auctor, v. 1. 5. 4. 10. 5. 3. 14. 8. 2. Integram phrasin habes, 2. 2. 5. & 4. 1. 2. 2 Dictitans, interponens, ut est 2. 7. 1. Prætextus hic belli fuit & color. 3 His adeo infensus fuit Darius, ut apposita cœna a satellite ter moneri voluerit: μέμνησο Ἀθηναίων, ne scil. ultionis oblivisceretur. 4 Atheniensium & Eretrinensium ope Aristagoras Milesiorum Tyrannus id fecit, v. Herod. l. 5. & 7. 5 Incolæ peculiari dialecto græcæ linguæ usi in minori Asia, quorum præcipua urbs fuit Miletus 6 Hæc urbs Lydiæ fuit primaria. 7 Milites præsidium agitantes. 8 Magnam istam in Mari Ægæo insulam. 9 Accessus cum navigiis & egressus ex illis simul denotatur. 10 Urbem insulæ maritimam, qua Achajam & Atticam spectat. 11 Septimo obsidionis die. 12 Captivos alio transferendos. 13 Darium, qui Dati interminatus fuerat mortem, nisi captos perduceret. Auctor Plato in Menexeno. 14 Trajecto gentis ex solo patrio in aliud, dominationi apud viros firmandæ repertum consilium, v. 1. Reg. 20. 18. Curt. 5. 5. 5. s. Polyæn. 4. in Philippo Comm. 12. 15 Regionem Græciæ tunc florentissimam, cujus urbs Athenæ, (unde & nomen) Marathon, Eleusis, Acerna. 16 Circum jacentem scil. 17 Est Accusativus Græcus loci illius habitati. 18 Septentrionem versus distat. 19 Absolute pro Athenis imitatione Græcorum, quibus eadem urbs κατ' ἐξοχὴν dicta ἄστυ.

1 decem. Hoc tumultu 2 Athenienses tam
3 propinquo, tamque magno permoti, auxilium nusquam 3, nisi a Lacedæmoniis, petiverunt: Philippidemque 4 cursorem ejus generis, qui hemerodromi 5 vocantur, Lacedæmonem miserunt, ut nunciaret, quam
4 celeri opus esset auxilio 6. Domi autem creati decem 7 prætores 8, qui exercitui præessent, in eis Miltiades. 9 Inter quos ma-

1 Passibus veteres metiebantur suos lapides & milliaria, mille passus unum lapidem Italicum, 4000. passus unum milliare Germanicum, 10000. hoc loco $\frac{1}{2}$. mill. germ. facere putantur. 2 Significantius, quam pro vocis consuetudine ingruentis magni belli terror & vehementia ita dicitur. 3 Plato Dialogo 3 de Leg. tradit, opem ab aliis quoque Græcorum petitam, sed a nemine, præter quam a Lacedæmoniis impetratam, sed & ab his demum confecta pugna. 4 Et Herodotus hujus cursoris meminit, quem φειδιππίδην vocat, conf. Plin. H. N. 7. 26. Cucurrit autem biduo Athenis Lacedæmonem mille dugenta quadraginta stadia secundum Solin. c. 6. 5. ἀπὸ τῆς ἡμέρας ϗ δρόμου ingens die uno cursu emetientes spatium, v. Liv. 31. 24. 3. Nobis hodie *die post.* Antiquissimum sane institutum; Persarum initio, quibus Angari & Astandæ dicti v. Herod. 8. 98. Xenoph. Cyroped. l. 8. deinde Græcorum, ut h. l. Tandem ab Augusto ad Romanos translatum, ut sub manum annunciari cognoscique possit, quid geratur, v. Svet. Aug. c. 49. cum Casaub. Comm. Symmacch. 10. Ep. 37. Brisson. de Regn. Pers. p. 147. Hofmanni Lex. cont. p. 711. Tit. frumentarius. 6 Sed Lacedæm. causatis non licere sibi cum exercitu exire, antequam orbem complesset luna. 7 Plutarchus in Parall. tantum quatuor a populo delectos tradit. 8 Ita teste Asconio in 3. Verrin. Vocantur, qui exercitum ducunt, *στρατηγοί*. De hoc militari magistratu v. Sigon. 4. de rep. Athen. 5. Petit. ad leg. Att. p. 251. seq. hac voce similiter usi Cæsar & Cic. 9 Plut. in vit. Arist. ut Miltiadi Duci in hac pugna primas defert; ita Aristidi secundas.

magna fuit contentio, 1 utrum mœnibus se defenderent, 2 an obviam irent 3 hostibus, acieque 4 contenderent. 5 Unus Miltiades maxime nitebatur, 6 *ut primo quoque tempore* 7 *castra* 8 *fierent. Id si factum esset, & civibus animum* 9 *accessurum, cum viderent de eorum virtute* 10 *non desperare* 11 *& hostes eadem re fore tardiores* 12 *si animadverterent,* 13 *audere* 14 *adversus se tam exiguis copiis dimicare* 15.

V. Hoc in 16 tempore nulla civitas Athenien-

1 Acris & ambigua deliberatio, ut fit, ubi plures imperant. 2 Viri fortes nolunt instar fœminarum intra mœnia concludi & obsidionem pati, quam flagitiosam existimant v. Tac. A. 3. 20. Cæs. B. G. 6. 36. Just. 1. 10. 19. 3 Cum exercitu scil. 4 Pro prælio ponitur. 5 Hac voce usi Cæs. B. G. 1. 31. & 68. & 2. 9. & 3. 27. & 5. 16. Cic. ad Att. & de fin. Curt. 4. 1. 8. &c. alii legunt *decernerent*. Scortus *decertarent*, quod verbum & 23. 10. 4. occurrit. 6 Suadendo contendebat, causamque paulo vehementius & cum conatu multo agebat, conf. infra 25. 15. 2. Tac. A. 1. 55. 4. 7 Ut primum fieri posset. 8 Locus militaris in campo. Sed in Sing. arcem denotat 7. 9. 3. 18. 5. 7. 9 Fiduciam constantiamque Cæs. B. G. 3. 72. sic extulit; *tantum fiduciæ ac spiritus Pompejanis accessit*. 10 Fortitudine bellica. 11 Quod crederetur adhuc aliquod in virtute eorum præsidium. 12 Ex Præsidentibus cautiores & pro impetu curam usurpaturos. 13 Viderent. Eadem ratio erat Agathocli, cur obviam hosti Pœno in Africam ire mallet. Just. 22. 5. 7. conf. Tac. H. 3. 28. 1. Just. 1. 9. 13. Cæs. B. G. 2. 25. & infra 15. 9. 2. 14 Passive, uti apud Vell. 2. 56. & sic Livium dixisse notat Voss. 4. de Analog. 1. 3. 15 Quod conarentur resistere, & in aciem exire. 16 Putant Præpos. in abundare, uti & Fr. 12. 8. & f. sic Ter. And. 4. 5. 24. Svet. Claudii 18. Tib. 60. Plaut. Capt. 1. 2. 64. &c. Sed potius est, ut dicamus, eam subaudiri, ubi omittitur, v. Voss. de construct. c. 44.

nienſibus auxilio fuit præter Platæenſium. 1
Ea mille 2 miſit militum. Itaque horum
adventu decem millia 3 armatorum 4 com-
pleta 5 ſunt: quæ manus 6 mirabili 7 fla-
2 grabat pugnandi cupiditate. 8 Quo factum
eſt, ut plus, quam collegæ, 9 Miltiades
valuerit. 10 Ejus enim auctoritate 11 im-
pulſi 12 Athenienſes copias ex urbe edu-
xerunt, locoque idoneo caſtra fecerunt. 13
Deinde poſtero 14 die ſub montis radici-
3 bus 15 acie regione 16 inſtructa, nova arte
17, vi ſumma 18 prælium commiſerunt. 19
Nam-

1 Platea urbs a lata planitie d cta in Bœotia. 2 Scil. auxilium, vel numerum, vel manum. Neque enim vox *mille* ſubſtantive & nominandi caſu ponitur, ut vulgo cenſent, ſed adjectivum eſt, & additis ſubſtantivis ſuis reſpondet, ſi credas Paſcaſ. Groſipp. paradox. lit.; Ep. 24. & Gronov. de pec. vet. 1. [10. Sed v. Gellium 1. 16. Sic Cic. pro Mil. c. 20. ſic infra 14. 8. 3. *mille hominum* Horat. Sat. 2. 3. 194. *mille ovium &c.* 3 Corpora ſcil. ſi itidem elliptice accipias. 4 Militum. Iſtam ſummam ut efficeret, ſervos Miltiades omnium primus ad pileum vocavit Pauſ. in Att. 5 Effecta. 6 Exercitus. 7 Vehementi, ingenti. 8 Alacritate, impetu, ardore, qui quantus fuerit, argumento eſt, quod octo fere ſtadia in Perſas procurrerunt, 9 reliqui novem prætores capti, 4. 4. ſ. 10 Conſilium ejus audacius præferebatur illis, qui lenta & lenia ſuaſerant. 11 Acquiſita ex devictis ante hac inſulis, & quia Ariſtides & Callimachus ultro jam cedebant. 12 Moti, inducti. 13 Poſuerunt, 14 i. e. altero, ſequente. Sic quoque Cic. pro Mur. Colum. 6. 14. & 12. 25. Liv. 13. 19. *poſtero anno*. Varro de R.R. 1. 40. 15 Ad ima montis, in ima parte. 16 Ex adverſo. 17 Invento ad rem augendam tam ſolerti quam neceſſario. Conſilium novum vocat 1. 5. 3. & Flor. [4. 2. 32. Alii mallent, *in parte montis ſumma* 18 Acerrime, [quamquam irriderent Perſæ eorum audaciam, quæ res ipſis detrimento fuit. 19 Conflixerunt.

Namque arbores multis locis erant raræ, 1 hoc consilio, 2 ut & montium tegerentur 3 altitudine, & arborum tractu 4 æquitatus 5 hostium impediretur, ne multitudine clauderentur. 6 Datis, etsi non locum æquum 7 videbat suis, tamen fretus 4
numero 8 copiarum suarum confligere cupiebat: eoque magis, quod priusquam Lacedæmonii 9 subsidio venirent, dimicare utile arbitrabatur. 10 Itaque in aciem peditum centum, equitum decem millia produxit 11, præliumque commisit. In quo tanto plus virtute valuerunt 12 Athenienses, 5
ut

1 Per intervalla enatæ & tractim, aliis placet *stratæ*, quia sequitur de consilio, quod naturæ opponitur, & quia non raræ, sed crebræ & densæ sylvæ equitatum impediunt. Sed nimia densitas plane non admittit, raritas cursum & recursum liberiorem impedit. 2 Hoc consilii scopo & ratione non fatæ vel stratæ, sed quia aderant, aciei accommodatæ. Miltiades naturæ opus traxit ad consilium. 3 Defenderentur. 4 Longa serie. 5 Cui campus planus aptior est. Saltus Morathonii meminere Pausan. 1. Nonnus Dionysius 13. 189. & Seneca Hippol. v. 17. conf. Herm. Hug. de militia equestri 4. 5. 6 Circumvenirentur, si equites quanto cupiebant agmine præliari potuissent. Proprie venatorium verbum est & militare, 7 i. e. iniquum & incommodum. 8 Multitudine. 9 Expectantes plenilunium, aut quia bello cum Messeniis impliciti. 10 Ratione prudens consilium, quia distractis neque dum adunatis copiis hostis infirmior, eoque superatu facilior conf. Cæs. B. G. 4. 27. & 2. 5. & 7. 56. Tac. A. 12. 14. 4. Hirt. B. G. 8. 7. sed eventus hic felix non fuit conf. de Pyrrho Just. 18. 2. 4. 11 Non omne robur aleæ simul committurus. 12 Adeo superiores fuerunt.

ut decemplicem 1 numerum hostium profligarent 2: adeoque perterruerunt, ut Persæ non castra, sed naves peterent. 3 Qua pugna nihil adhuc 4 est nobilius 5: Nulla enim unquam tam exigua manus 6 tantas opes 7 prostravit 8.

VI. Cujus victoriæ 9 non alienum 10 videtur, quale præmium Miltiadi sit tributum, docere 11. Quo facilius intelligi possit, eandem omnium civitatum esse naturam 12. Ut populi nostri 13 honores 14 quondam fuerunt rari 15 & tenues 16, ob eamque causam gloriosi; nunc autem effusi 17, atque obsoleti 18, sic olim apud Athenienses fuisse
3 19 reperimus. Namque huic Miltiadi, qui

1 Decem partibus superiorem, v. Paschal. de Coron. 5. 33. 2 Darent ad interitum. Eo loco etiam num nocturni hiennientium equorum, & militum præliantium tumultus audiri, eorumque spectra apparere dicuntur. 3 In naves se conferrent Sunium quidem prætervecti post cladem Athenas oppugnatum ibant: sed ab eodem Miltiade rejecti sunt. v. Herod & Front. l. 2. 4 Vulgo dicitur *hactenus*. 5 Celebrius, illustrius. Plutarchus eam a trecentis auctoribus descriptam affirmat. 6 Parvus exercitus. 7 Tantam potentiæ hostilis partem, tantum hostium numerum; addunt nonnulli *copiasque*. 8 Profligavit, extinxit. 9 Præmium scil. 10 intempestivum aut ἄκαιρον. 11 Exponere, narrare per digressionem. 12 Translate, consuetudinem, ingenium. 13 Romani scil. cujus mores corruptos suorum temporum perstringit auctor, 14 Maxime virtutis præmia, tituli, pompæ, remunerationes. 15 Infrequentes, quia non ambitioni & gratiæ dabantur, sed virtuti. 16 Non magno sumptu constantes. 17 Largi nimium & quos ad prodigalitatem quandam interpretari possumus. 18 Spreti, triti, communes & abortivi, qui crebritate & cumulo vilescunt. Sic Curt. 9. 1. 2. *Jam vilia & obsoleta esse spolia de Persis* adde Svet. Aug. 89. 19 Hunc morem obtinuisse.

qui 1 Athenas, totamque Græciam liberavit, talis honos 2 tributus est in porticu, quæ Pœcile 3 vocatur, cum pugna depingeretur 4 Marathonia, ut in decem prætorum numero prima ejus imago 5 poneretur, isque hortaretur 6 milites, prœliumque committeret 7. Idem ille populus 8, posteaquam 4
majus imperium 9 est nactus, & largitione magistratuum 10 corruptus est, trecentas statuas 11 Demetrio Phalereo 12 decrevit 13.

VII. Post hoc prælium classem septuaginta navium Athenienses 14 eidem Miltiadi dederunt, ut insulas, quæ barbaros 15 adjuve-

1 Alii habent *quia*, & pro liberavit *liberarat*. 2 Memoriæ apparatus. Quin & tropæa ex hostium manubiis erecta, quibus se a somno excitari jactabat Temist. Plut. & Tull. 4. Tusc. 3 H. e. varia, ob picturas varias ducum, tam Græcorum, quam hostium, quibus ista porticus post pugnam Marathoniam Athenis exornari cœpit. In ea cum doceret Zeno, Stoicis nomen datum est, quia στοὰ græce porticum significat. v. Rutgers. var. Lect. 5. 1. Meurs. Att. Lect. 6. 18. Athen. 1. 5. 4 A Panæo frater Phidiæ. Plin. N. 35. 8. 5 Pictura artificiose ad vivum expressa. 6 Allocutione sua prælio firmaret. 7 Initium faceret conflictu s. Sic Just. 2. 12. 7. &c. quod Florum similiter *committere aciem*, *bellum*, pro incipere, v. Ind. Freinshemii. 8 Atheniensis. 9 Prolatis nimirum finibus, *crescentibus cum ipsa magnitudine imperii vitiis*. Flor. 2. 17. 1. 10 Qui ut honores consequerentur, multa largiebantur. 11 Imo trecentas sexaginta, vel *quot luces habet* annus absolutus, ut ait M. Varro. v. Laertium 5. 5. Pl. 34. 6 Strab. 9. p. 274. Voss. de Hist. Cr. 1. 12. Noster numero rotundo usus est. 12 Philosopho illi. Theophrasti discipulo, cons. 19. 3. 1. 13 Decreto publico contulit. Proprium in hac re id verbum fuit. v. Frigell. de Stat. Illust. Rom. cap. 15. 14 Herod. lib. 6. rem paulo aliter narrat. 15 Persas in bello contra Græcos, a quibus cæteri omnes communi Barbarorum appellatione distinguebantur. v. Strab. 14. p. 373.

verant, bello persequeretur 1. Quo imperio 2 plerasque ad officium 3 redire coegit,
2 nonnullas vi expugnavit. Ex his Parum 4 insulam opibus elatam 5 cum oratione reconciliare 6 non posset; copias è navibus eduxit, urbem operibus 7 clausit 8, omnique commeatu 9 privavit: deinde vineis, 10 ac
3 testudinibus 11 constitutis, propius muros accessit. Cum jam in eo esset 12, ut oppido potiretur, procul in continenti 13 lucus, qui ex insula conspiciebatur, nescio 14 quo casu 15, nocturno tempore incensus est: cujus flamma ut ab oppidanis 16 & oppugna- tori-

1 Inter Romanorum quoque artes, quibus imperium stabilierunt & auxerunt, hæc fuit, ut nulli genti inultum finerent juvare hostes suos. 2 Subintellige: *dum functus est*. 3 Obsequium imperantibus debitum. 4 Unum e Cycladibus candido marmore celebrem. v. Hor. od. 1. 19. *Pario marmore purius*. 5 Superbientem tollentemque animos divitiis & potentia. Infra 5. 2. 5. *opulentia fretus*, adde 4. 1. 3. ac 7. 7. 3. Similiter Tac. 15. 20. 1. Val. Max 7.1.2. 6 Revocare ad officium. *Omnia prius experiri verbis, quam armis sapientem decet*. Ter. Eun. 4.7.19. Pro *oratione* Gronovius Obser. 2. 10. mavult *ratione*, qua voce ita utitur Vellejus 1. 9.4. 7 Munitionibus [illegible], quæ constant fossa vallo & agere, v. Liv. 37.5. Tac. A. 6. 41. 2. Cæs. B. G. 2. 12. 8 Circumdedit, intersepsit. 9 Annonæ subvectionem mari prohibuit. 10 Vinea erat machina linea, accessibus, quos tegebat, in oppugnanda urbe serviens. v. Lips. Poliorc. 1. 7. Stewech. ad Veget. 4. 15. Hodie respondet *Galerie*. 11 Testudo erat tabularum ex trabibus pluteisque factum coriis contectum, ut laterent sub ea milites. v. Lips. Poliorc. 1. 8. Stewech. ad Veget. 4. 12. alia fiebat ex scutis militum, de qua Lips. 1. 5. Stew. 2. 4. 12 Cum jam parum abesset. 13 Scil. terra, quæ subaudita vox additur 2. 3. 1. 14 Formula frequens *ἀπορητικῇ*. 15 De hujusmodi casibus vide observationem Forsineri ad Tac. A. 1. pag. 93. f. 16 Qui propugnantes erant in oppido.

toribus 1 est visa, utrisque 2 venit in opi-
nionem 3, signum 4 a classiariis 5 regiis 6
datum. Quo factum est, ut & Parii a de- 4
ditione deterrerentur 7, & Miltiades timens
8, ne classis regia adventaret, incensis ope-
ribus 9, quæ statuerat 10, cum totidem na-
vibus atque erat profectus 11, Athenas ma-
gna cum offensione civium suorum 12 redi-
ret. Accusatus 13 ergo proditionis 14, quod 5
cum Parum expugnare posset, a rege cor-
ruptus 15 infectis 16 rebus a pugna discef-
sisset. 17 Eo tempore æger erat vulneribus
18, quæ in oppugnando oppido acceperat.
Itaque quoniam ipse pro se dicere 19 non
pos-

1 Qui foris urbem oppugnabant. 2 Et Pariis, & Atheniensibus. 3 Cœperunt opinari. 4 Scil. rei patrandæ. *Per noctem flammis, per diem fumo significatur sociis, quod aliter nunciari non potest.* Veget. 3. 5. conf. Cæs. B. G. 5. 48. & 8. 3. 5 Militibus classis. v. Scheffer. de milit. nav. 2. 3. 6 i. e. Darii Regis Persarum, alii legunt *Regis*, quia Reges apud Persas absolute sic dicti, v. infra 2. 3. 2. supra *præfecti regii* occurrunt 1. 4. 2. 7 A voluntate deditionis deducerentur, metuentes sibi a Persis. 8 Metus istiusmodi vocatus Panicus. *Vana ejusmodi pro veris maxime in bello valere*, ait Liv. 34. 12. *Terror hominibus mentem consiliumque eripit*. Hirt. B. Alex. c. 18. 9 Ut supra v. 2. 10 Ex sudibus & turribus muniverat. 11 Mittere debuisset, qui explorarent rem & cognoscerent, sed ipse se passus est decipi. 12 Quos fortuna deserit simul, & popularis favor reliquit. 13 A Xantippo Ariphronis filio. 14 Quia pecuniam publicam in usus suos verterat, etiam *ob crimen peculatus* in carcerem conjectus legitur apud Just. 2. 25. 19. Sen. Controv. 9. 1. 15 Scil. pecunia, aliave, qua perfidia emitur, ratione. 16 Non effectis. 17 Abiisset, oppugnationem omisisset. 18 Herodotus refert, ei convulsum seu luxatum femur, dum desiliit ex solario aut maceria. 19 Respondere in Judicio, uti effert auctor Dialogis de corrupt. Eloq. c. 36. 9.

posset, verba pro eo fecit 1 frater ejus Tisagoras 2: Causa cognita 3, capitis absolutus 4, pecuniæ multatus est. Eaque lis 5 quinquaginta talentis 6 æstimata est 7, quantus in classem sumptus factus erat 8. Hanc pecuniam quod solvere 9 non poterat, in vincula publica 10 conjectus est 11, ibique diem obiit supremum 12.

VIII. Hic etsi crimine Pario 13 est accusatus, tamen alia fuit causa 14 damnationis 15. Nam Athenienses propter Pisistrati tyrannidem 16, quæ paucis annis ante fuerat 17, omnium suorum civium potentiam extimescе-

1 Advocatus ejus fuit, patrocinatus ei est. 2 Ex Herodoto constat, fratrem multo ante obiisse, & ab amicis causam ejus actam. 3 Examinata, exa mine & disceptatione judiciaria. 4 Subintellige crimine. Vita concessa, reus capitis non amplius habitus. 5 i.e. tota disceptatio litis & culpa, quæ in judicium vocabatur. 6 30000. coronatis. v. 15. 4. 1. 7 Tanti pœna finita est, uti loquitur Val. Max. 5. 3. 2. 10. talentis damnatus est. Ipsa pecunia multatitia æstimatione delicti decreta. Ex antecedenti consequens notatur, i.e. ex æstimatione delicti multa. v. Sigon de judiciis 2. 23. & Poller. Histor. For. Rom. 4. 10. 8 Impensus erat. 9 Aliis est: quod solv. *in præsentia* non poterat. 10 Incarcerem, in quo vinculis pedes arctabantur. 11 Absolutionis maturandæ necessitatem. 12 Extremum, ultimum, scil. vitæ, i.e. mortuus est. 13 Intentato propter Pari obsidionem sine causa omissam. 14 Movens & impellens: Nihil frequentius, quam alienas causas ferre, alias habere. 15 Multæ impositę & carceris. 16 Quomodo eam occuparit, & gesserit. v. in Solonis Epist. ad Epimenidem, quæ est apud Diog. Laert. lib. 1. in Sol. conf. Herod. 1. 59. Just. 2. 8. 6. Val. Max. 1. 3. & 8. 9. Ælian. 8. 16. & Joh. Meursius integro libro omnia complexus est. 17 Obtinuerat, viguerat, etiam in filiis, Hipparcho & Hippia, quorum alter Persas in campum Marathone deduxerat.

ſcebant 1. Miltiades multum in Imperiis, 2
magiſtratibuſque 2 verſatus 3, non videbatur poſſe eſſe privatus 4, præſertim cum conſuetudine 5 ad imperii cupiditatem trahi 6
videretur. Nam Cherſoneſi omnes illos, 3
quos habitarat annos, perpetuam obtinuerat dominationem 7, tyrannuſque 8 fuerat appellatus, ſed juſtus 9, non erat enim vi 10 conſecutus, ſed ſuorum voluntate, eamque poteſtatem 11 bonitate 12 retinuerat 13. Omnes autem & habentur & dicuntur tyranni 14, qui poteſtate 15 ſunt perpetua in ea

1 Semper ſin metu verſabantur & ſuſpecta habebant omnia, uti expreſſit Thucydides. 2 Imperia præfecturas belli, magiſtratus urbanas dignitates potiſsimum notant. 3 Notat actum operam, exercitationem. 4 Ex imperiis & magiſtratibus ad ἰσονομίαν privati juris non rediturus facile exiſtimabatur. Sic Liv. 2. 2. *Neſcire* Tarquinios privatos vivere. De Demetrio v. Juſt. 38. 9. 4. 5 Quæ tranſit in mores & naturam veluti. 6 Animi propenſione. 7 Imperium & poteſtatem conf. 1.3.5. Hinc Suidas ſcribit, cum tyrannidis in Cherſoneſo uſurpatæ reum fuiſse actum. 8 In bonam partem de imperante & rege olim dici, pervulgatum eſt. Hic peculiariter ſumitur de perpetuo unius in civitate antea libera imperio, v. quæ notavit Fullerus Miſc. Sacr. 1. 12. & Salmaſ. Defenſ. reg. c.7. 9 Τύραννος κατὰ νόμον, ut Ariſtot. loquitur Pol. 3. 5. 10 Quæ eſt inter præcipuas famoſæ tyrannidis notas. 11 Imperandi. 12 Æquitate civilis imperii, a qua Boni cognomen datum Phocioni 19. 1. 1. 13 Exercuerat, uſurpaverat. 14 Voce in deteriorem partem applicata, cum Tyranni olim nomen eſset honeſtum Eurip. τίς γῆς τύραννος; quis terræ dominus? & alibi, ut eſt apud Agell. 13. 17. σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ, ſapientes fiunt reges ſapientum conſuetudine. 15 In hujuſmodi locutionibus ſupplendæ ſunt Præpoſitiones *cum*, *in* &c.

4 civitate, quæ libertate usa est 1. Sed in Miltiade 2 erat cum summa humanitas 3; tum mira comitas 4, ut nemo tam humilis esset, cui non ad eum aditus 5 pateret: magna auctoritas 6 apud omnes civitates, nobile nomen 7, laus rei militaris 8 maxima. Hæc populus respiciens 9, maluit eum innoxium plecti 10, quam se diutius esse in timore 11.

II.

1 i. e. quæ habet imperium populare. Est descriptio τῆς δημοκρατουμένης πόλεως; Et auctor videtur clam notare voluisse dominationem J. Cæsaris suo tempore. 2 Inter causas suspecti damnatique Ducis eminentes quoque sunt virtutes. 3 Magis in interna animi affectione, atque modestia consistens. 4 Civilitas, cultus gestusque externi, nec non sermonis & affabilitatis. Eadem tribuitur patribus apud Livium 5. 3. & 7. Augusto ap. Suet. c.53. Tito ap. eundem c.8. & Tac. 5. 1. 2. Druso A.1. 33. 4. *Sp. Melii*, *Marcique Manlii popularitas signum affectati regni fuit existimata*. Quintil. 5. 9. 5 Facilis accessus fandique copia. 6 Quantum valeat ad regnum, Curtius docet, 6. 8. 25. 7 Celebritas, gloria & fama. 8 Rebus bello gestis parata. 9 Considerans. 10 Puniri, iniquo & injusto quidem facto, politico tamen & pro stabilienda democratia potente ac solerte. Hinc Caiphas censebat expedire, ut unus homo moriatur pro populo &c. Joh.11. 50. 11 Ita timor injuriæ causa fuit Just. 31. 1. 9. Cic. Off. 2. 7. de Themistocle 2.8.1.

II.

THEMISTOCLES.

ARGUMENTUM.

1. Themistocles adolescentia ingenioque usus liberiore. 2. Bello clarus Corcyræo & mox Persico, quo commendat Apolo munia lignea. 3. Pugnatur pari prælio ad Artemisium: 4. Juxta Salamine astum vincitur Xerxes. 5. Et nuntio magis, quam armis Europa pellitur: 6 Confecto bello Themistocles muros restituit: 7 Spartanos arte elusos acriter reprehendit. 8 In exilium ejectus varia fuga agitatur. 9. Ejus ad Artaxerxem literæ. 10. Sermo persicus, reditus quarundam urbium, mors, & sepultura.

1 THemistocles 1 Neocli 2 filius Atheniensis. Hujus vitia 3 ineuntis 4 adolescentiæ magnis sunt emendata virtutibus: 5 adeo ut anteferatur huic nemo, pauci pares putentur. Sed ab initio est ordiendum. Pater 2
ejus Neolus generosus 6 fuit. Is uxorem Acar-

1 V. Plutarch. in ejus vita. Herodor. 8. Diod. Sic. Biblioth. 11. Pausan. passim Thucydid. 3. Suid. voce Themist. Ælian. 2. 12. & 28. 3. 21. & 43. 9. 5. & 18. 13. 40. & 43. seq. Polyæn. 1. 30. 1. & 3. 11. 2. Justin. 2. 9. seqq. Val. Max. 5. 3. ext. 3. c. 6. ext. 3. 6. 9. ext. 2. 7. 1. ext. 8. 8. 7. ext. 15. & c. 14. ext. 1. Cic. Off. 1. 22. & 30. 1. 5. & 20. 3. 11. & alibi Front. 1. 1. 10. c. 3. 6. 22. 14. c. 6. 8. &c. 2 Hominis, ut ait Plutarchus, obscuri, Græca nomina sæpe commutantur. Sic h. l. *Neocles* & *Neoclus*. Sic *Cotus* & *Cotys* 11. 3. 4. & 13. 1. 2. Sic *Nectanebus* & *Nectanebis*, conf. 17. 8. 6. Sic Ter. And. 2. 2. *puerum conveni Chremi*. 3 Luxus, incontinentia, amores. Ælian. 2. 12. 4 Incipientis, primæ. Sic *ineunte Januario*, *ineunte ætate* apud Cic. *ineunte vere* apud Cæs. *ineunte vita* apud Gellium legimus 7. 2. 2. 5 Turpitudo extincta ac obliterata est. Similia exempla v. in Val. Max. 6. 9. Macrob. Saturn. 9. &c. 6 Ex nobili familia sed absq; heroico anim-

nanam 1 civem 2 duxit, ex qua natus est Themistocles. Qui cum minus 3 esset probatus 4 parentibus, quod & liberius 5 vivebat, & rem familiarem negligebat 6, a patre exhæ-
3 redatus est 7. Quæ contumelia 8 non fregit 9 eum, sed erexit 10. Nam cum judicasset, sine summa industria 11 non posse eam extingui 12, totum se dedit reipublicæ 13, diligentius amicis 14, famæque serviens 15. Multum in judiciis privatis 16 versabatur, sæpe in concione

1 De matre non convenit alii *Carinam Halicarnassiam*; ex Halicarnassi Cariæ capite, alii ex MSS. Acharnia oppido Atticæ ortam volunt. 2 De fœmina h. l. 3 Eleganter negationis vicem explet hæc particula. 4 Ægre & gravatim ferebant ejus vitia, adeo ut mater suspendio finiret vitam. v. Val. M. 6. 9. 2. 5 i. e. nimis licenter & dissolute. Sic Cic. pro Cæl. *Si vidua libere vixerit*. 6 Mollis erat & luxuriosus & prodigus, currit per urbem simul cum quatuor scortis vectus, auctore Athenæo sub finem lib. 12. 7 Propter effusionem ab hæreditate submotus, abdicationis verbo hac in re usi sunt Val. Max. l. c. Sen. Controv. 1. 8. Quintil. Declam. 279. & 290. Plutarcho figmentum videtur abdicatus & repudiatus vivo patre. 8 Exhæredationis seu potius abdicationis. 9 Dejectionem animi non attulit, neglectumque infamiæ. 10 Ad industriam & emendationem excitavit, exacuitque ut dedecus in gloriam verteret v. Freinshem & Locen. ad illud Curtii 7. 3. 38. *Incitabat virtutem ignominiæ demendæ cupido*. 11 Studio actus civilis & officiorum vitæ. 12 Deleri ejus memoriam & veluti redimi. 13 Loquitur auctor de rudimentis civilium officiorum, ut Svetonius vocat. Miltiadis tropœis e somno dicitur excitatus. Cic. Tusc. 4. 19. 14 Scil. officiis urbanis opera forensi. Sic Plaut. Trin. 3. 2. 25. *in foro operam amicis dare*. 15 Studens parandæ famæ. 16 Cum privatim lis oriretur, se immiscuit & composuit, sic peritiam, actumque civilem exercuit. De publicis privatisque jud. v. Sigon. de Rep. Athen. 3. 1. Ubb. Emm. T. 3. vet. Græc. p. 41. seqq. Sam. Petit. comm. ad leg. attic. lib. 4.

nem populi 1 prodibat 2, nulla res major 3 sine illo gerebatur, celeriterque, quæ opus erant 4, reperiebat 5: Neque minus in rebus gerendis 6 promptus, quam excogitandis, erat: quod 7 *de instantibus* 8 (ut ait Thucydides 9) *verissime judicabat, & de futuris* 10 *callidissime* 11 *conjiciebat* 12. Quo factum est, ut brevi tempore illustraretur 13.

II. Primus autem gradus 14 fuit capessendæ reipublicæ 15 bello Corcyræo 16: ad quod gerendum 17 prætor 18 a populo factus, non solum præsenti *t* bello, sed etiam reliquo tem-

B 3 pore

1 Conventibus publicis interérat, in quibus consilia de Rep. bene administranda exponebantur. 2 Agendi dicendique causa. 3 Quaiis, ubi vis belli declinanda. 4 Prudentia extemporanea propria ejus & præcipua virtus. 5 Feliciter prompteque inveniebat consilia; addunt aliqui: *Facile eadem ratione explicabat*. 6 Hic actus rerum distinguitur a consilio & facultate reperiendi, quæ ad rem sint. Consultis facta conjunxit, Vell. 2. 79. 1. 7 Duplex prudentiæ officium notatur. 8 Præsentibus instans & futurum opponuntur. 9 Historicus Atheniensis, cujus locum profert Cic. quoque ad Att. 10. 9. prolixe exponit Bœcierus in Comm. p. 16. seqq. 10 Laudat & prudentiam & industriam ejus in prospiciendis prævidendisq; futuris Aristides Rhetor. 3 Perspicacissime & providentissime. 12 Divinabat, tam singularis prudentiæ dos divinatio dicitur 25. 16. 4. &c. 9. 1. 6. 13 Ad famæ celebritatem perveniret, imo dignitatibus publicis, & magistratibus ornaretur, de quibus sequitur c. 2. 14 Initium honoris. 15 i. e. magistratus gerendi seu administrandi. Similiter Vell, 2. 94. 3. nota phrasis *accedere ad rempubl.* Cic. &c. 16 In eo non egit imperatorem, sed arbiter datus, ut habet Plut. 123. inter Corcyræos & Corynthios pro Corcyræis judicavit & bellum composuit. Ergo alii substituunt bellum Ægineticum. 17 Administrandum. 18 A præeundo dictus prætor (hodie Generalis) ducis vicem sustinebat. 19 Eo quod tum gerebatur.

pore 1 ferociorem 2 reddidit 3 civitatem.
2 Nam cum pecunia publica 4, quæ ex metallis 5 redibat, largitione magistratuum 6 quotannis interiret 7, ille persuasit populo 8, ut ea pecunia classis centum 9 navium ædificaretur 10. Qua celeriter effecta, primum
3 Corcyræos 11 fregit 12, deinde maritimos prædones 13 consectando 14 mare tutum reddidit 15. In quo cum divitiis ornavit, 16 tum etiam peritissimos belli navalis fecit Athenienses. Id quantæ saluti 17 fuerit universæ Græciæ, bello 18 cognitum est Persico. Nam cum Xerxes 19 & mari & terra bellum universæ 20 inferret Europæ, cum tantis eam copiis 21 invasit, quantas neque ante, neque

1 In posterum. 2 Bellicosiorem, animosiorem. Ita Tac. H. 2. 24. 3. *ferocissimos* pro fortissimis dixit. Sic apud Liv. 3. 47. *ferociter facta*. Similtre alias accipitur. 3 Effecit. 4 Reditus publici. 5 Ex fodinis metallicis in Laurio monte v. Meursium de fortuna Att. c. 7. 6 Qui viritim donis in singulos puberes drachmis dividebat, juxta Herodot. 7. 7 Exstingueretur, prodigeretur. 8 Idem Dio Prusæus Orat. 25. *de illo* (Themistocle) *audivisti, quod Athenienses navali prælio certare coegerit, cum antea fuissent pedites.* 9 Ducentarum juxta Herodotum. 10 Hinc Græciæ incolumitas & principatus. Ex nauticis artibus & maritimis commerciis hodiernum Batavorum & Venetorum potentia. 11 Æginetas verius. 12 Bello debilitavit, vicit. 13 Sic & Val. Max. 6. 5. 15. piratas vocat. 14 Persequendo alios eadem tenuit cura, ut vivi illi scopuli atque aræ e mari tollerentur. v. Curt. 4. 8. 15. Flor. 3. 6. 11. &c. 15 Effecit, cum antea esset infestum mare prædonibus. 16 Locupletavit 1. 2. 1. 17 Quam utile, & salutare. 18 i. e. in bello. 19 Darii patris cladem in campo Marathonio vindicaturus. 20 Hyperbole est. Conf. Curt. 5. 6. 1. 21 Scil. militum, *immanes barbarorum copiæ* vocantur apud Curt. 4. 1. 11.

que postea habuit quisquam 1. Hujus enim classis mille & ducentarum navium longarum 2 fuit, quam duo millia onerariarum 3 sequebantur: terrestres autem exercitus 4 septingentorum millium peditum, equitum quadringentorum 5 millium fuerunt. Cujus de adventu cum fama 6 in Græciam esset perlata, & maxime Athenienses peti 7 dicerentur, propter pugnam Marathoniam; miserunt 8 Delphos consultum 9, quidnam facerent de rebus suis 10. Deliberantibus 11 Pythia 12 respondit, *ut mœnibus ligneis* 13 *se munirent*: Id responsum quo valeret 14, cum intelligeret nemo, Themistocles persuasit; *consilium* 15 *esse Apollinis*, *ut in naves se suaque conferrent* 16. *Eum enim adeo*

1 Variant historici in copiarum numero. Quod Justinus recenset 2.10.18. mendacio quam veritati similius est. 2 H. e. bellicarum, quæ onerariis opponuntur etiam apud Liv.25.27. & Cæs. B.G. 5.25. Isocrates triremes vocat. v. Savilii milit. Rom.p.65.s. & Gyrald. de navigii. Andr. Senftlebii in lib. cui tit. *Argo*, seu de navibus veterum, & Jo. Scheffer de mil.nav. ver.2.2. & 4.1. 3 Quæ latiore ventre, & rotundiores. 4 De quibus conf. Herod.7.184.s. Diod. Sicul.11.5. Plin.33. 10. Ælian.13.5. Just. l.c. Orosius 2. 10. 5 Simsonios Chron.ad A.M.3525. conjicit legendum esse *quadraginta*. 6 Rumor divulgatus. 7 Scil.bello Eleganter. Sicut gladio peti aliquis dicitur, verbum gladiatorum. v.Cic. in Orat. c.68. pro Ligar c.3. *cujus latus ille mucro petebat*. 8 Absolute ponitur mittere pro Legatos mittere. 9 Oraculum scil. ejus.loci. 10 Quid inceptarent, quid consilii caperent. 11 Oraculum consulentibus. 12 v.Supra 1.1.5. 13 Navibus, classe. 14 Quospectaret, tenderet, pertineret, quid sibi vellet, quid significaret. 15 Responsi scopum, & significationem. 16 Transferrent.

1 *significari* 2 *murum ligneum*. Tali consilio probato, addunt ad superiores totidem naves triremes 3: suaque omnia, quæ moveri poterant 4, partim Salaminem, partim Trœzenem 5 asportant, 6 arcem 7 sacerdotibus 8 paucisque majoribus natu 9, ac sacra procuranda 10 tradunt, reliquum oppidum relinquunt 11.

III. Hujus consilium plerisque civitatibus displicebat 12, & in terra dimicari magis placebat 13. Itaque missi sunt delecti 14 cum Leonida 15 Lacedæmoniorum rege 16, qui Ther-

1 Alii a Deo, sicuti Justinus: *hujus sententiæ etiam Deum auctorem esse*. 2 Ænigmatice ipsius oraculi responso, quid integrum extas apud Herod. l. 7. cujuvis in hoc carmine τεῖχος τριτογενεῖ ξύλινον δίδοῖ εὐρύοπα Ζεύς. *Murum Minervæ ligneum dat lata cernens Jupiter.* 3 Dictæ juxta numerum transtrorum, & remorum supra se invicem locatorum, serie quantumvis non directa. 4 Vulgo mobilia bona, *liegende ounde fahrende Haab*, latinis vocantur fixa, & moventia Ammian. 38. 1. vocat *mobilem censū*. Just. 37. 3. 5. *quacunque auferri possent*. Conf. Tac. II. 5. 19. 2. 5 Alii græco more inflectunt *Salamina*, *Trœzena*. Herod. 8. 41. addit *Æginam*. Sunt autem insulæ in sinu Saxonico inter Athenas, & Peloponnesum. 6 Conferunt, asportandi voce usus, & Tac. A. 16. 3. 11. 7 Arx Athenarum dicitur 5. 2. 5. de qua Meursius integro libro, quem Cecropiam inscripsit. 8 Quod sacra non viderentur prætermittenda. 9 i. e. Senioribus & ætate provectis, qui in patria occumbere maluerunt, ut Romani apud Liv. 3. 41. 10 Singularis erat cultus qui alio loco fieri non poterat. 11 Deserunt. 12 Quia adventante hoste arces, atque urbes potius muniendæ, quum deserendæ. 13 Sententia erat, & consilium. Scil. milites. 15 De isto v. Herodot. 7. 2. 19. Strab. 9. Just. 2. 11. Ælian. 3. 25. Oros. 2. 9. Val. Max. 13. 2. Meminit & Seneca Epist. 82. Cic. Tusc. 1. 24. Agell. 3. 7. 16 Quanquam Resp. Aristocratica erat, tamen Regem habebant, cujus potentiam Ephori coercebant.

Thermopylas 1 occuparent, longiusque bar-
baros 2 progredi non paterentur. Hi vim 3
hostium non sustinuerunt, eoque loco om-
nes interierunt 4. At classis communis Græ- 2
ciæ trecentarum navium, in qua ducentæ
5 erant Atheniensium, primum apud Arte-
misium 6, inter Eubœam 7, continentemque
terram 8 classiariis 9 regis conflixit. Angu-
stias 10 enim Themistocles quærebat, ne
multitudine 11 circumiretur 12. Hinc etsi pari 3
prœlio 13 discesserant 14, tamen eodem loco
non sunt ausi manere: quod erat periculum,
ne, si pars navium adversariorum Eubœam
superasset 15, ancipiti premerentur pericu-
lo 16. Quo factum est, ut ab Artemisio di- 4

1 Angustos illos aditus ex Thessalia in Bœotiam, unde & nomen pylarum, i. e. portarum, altera vocabuli pars est ab aquis calidis, quæ sunt in illis faucibus. v. Liv. 36.15. 2 Hostilem eorum exercitum. 3 Impetum, hostes obruentes ingentibus catervis. 4 Non victi, sed vincendo fatigati; iverant parato ad moriendum animo. *Leonida* illis prandentibus dixerat: Pergite animo forti, hodie apud inferos cœnabimus 5 Numerus certus pro incerto. Herodot. pr. lib. 8. solum atticas memorat 127. 6 Promontorium illud Eubœæ. 7 Insulam in Hellesponto, seu Propontide sitam. 8 Regionem continua serie terræ adhærentem, quæ & mari & insulæ opponuntur. 9 Qui mari, ac navibus militant. 10 Angusta loca. 11 Pro *a multitudine*. Sic Cic. Phil. 13. circumiri totius belli fluctibus. Sed cum Præpositione jungitur 14. 7. 3. 12 Clauderetur (195. 3.) quia minor numero erat. 13 Æquis manibus, ut Tac. loquitur A. 1. 63. 3. Pindarus tamen poeta Artemisium φαεννὰν κρηπῖδα ἐλευθερίας vocat, quasi ex ista pugna Græci animos cœperint, ut arbitrentur, se in libertate patriæ defendenda Xerxe posse superiores esse. 14 Neutro victo aut victore. 15 Occupasset. 16 Utrinque hostibus occurrentibus, & a fronte & a tergo. Eodem fere modo Curt. 7. 4. [illegible] 7. 9. 5. 4. 31. &c.

cederent; & exadversum 1 Athenas apud ſalamina 2 claſſem ſuam conſtituerent 3.

IV. At Xerxes, Termopylis 4 expugnatis, protinus acceſſit Aſtu 5, idque 6 nullis defendentibus, interſectis ſacerdotibus, quos in arce invenerant, incendio delevit 7. Cujus 8 flamma perterriti claſſiarii cum manere 9 non auderent, & plurimi hortarentur, *ut domos ſuas* 10 *diſcederent*, *mœnibuſque* 11 *ſe defenderent*; Themiſtocles unus 12 reſtitit 13, *&* *univerſos* 14 *eſſe pares* 15 ajebat, *diſperſos* 16 teſtabatur 17 *perituros*. Idque Eu-

1 E regione ad Athenas, eadem voce uſi Cic. divin.1.45. Ter. And.4.2.45. & Ph.1.2.38.& 47. Sic infra 8.2.7. MSS. pariter legitur *ex adverſus Thraſybulum* v.Gell.7.7. Voſſ. de Analog.4.23. 2 Inſulam, quæ in Golfo d'Engia, hodie Coluri, aut alio nomine Elbeza dicitur. 3 Idque magno labore Themiſtoclis, cum multi ſe domum reciperent. 4 De quibus c.3.1. 5 Aſtu vel ἄϛυ græca vox ſignificat urbem vel oppidum, de Athenis κατ' ἐξοχὴν dicitur, v. Ter. Eun.5.5.12. Cic.de Leg.2.2. conf. Voſſ.inſtit.Orat, 4.10.5. 6 Scil. ἄϛυ, quod nulli defendebant arcem via ardua & præcipiti conſcenſam expugnarunt Perſæ. 7 Sic Florus 2.6.59. *caſtra facibus illatis delevit*. Curt.3.10.9. *templa ignibus deleta*. Idem dixit 5. 7. 10. & 9. 4. 7. *delere urbem*. 8 Scil. incendii, Salamis tam longe non diſtat Athenis, ut flamma incenſæ urbis cerni non potuerit. conſ. ſupra 1.7.4. illud Claudiani in Eutr.2.47. *longe ſpectari puppibus urbes accenſas, lucère fretum*, alii habent *fama* pro *flamma*. 9 Expectare hoſtem. 10 Alii interponunt *quiſque*. 11 Intra urbem. 12 Solus. 13 Se oppoſuit. 14 Conjunctos & unitos quorum vis fortior. 15 Robuſtos ſatis. Sic Cic.ad Att.8.12. *nos disjecta manu pares eſſe adverſariis non poſſumus*. Conf. Juſt. 7.6 4. tum ipſe Nep.7.6.2.18.8.4. & 23. 10. 4. 16 Diviſos, diſtractos, in commune non conſulentes. Conf. Cæſ. B.G. 6.34. 3. Tac. Agr.12.2.ſ. Frontin 1. 10. 1. 17 Aſſeverabat, denunciabat.

Eurybiadi Regi Lacedæmoniorum 1, qui tum summæ imperii præerat 2, fore adfirmabat. Quem cum minus, quam vellet, moveret 3, 3
noctu de servis suis 4, quem habuit fidelissimum 5, ad regem 6 misit, ut ei nunciaret suis verbis 7: *adversarios ejus* 8 *in fuga* 4
esse 9: *qui si discessissent* 10, *majore cum labore* 11 *&* *longinquiore* 12 *tempore bellum confecturum* 13, *cum singulos consectari* 14, *cogeretur*. *Quos si statim aggrederetur* 15, *brevi* 16 *universos oppressurum*. Hoc eo valebat 17, ut ingratiis 18 ad depugnandum 29 omnes 20 cogerentur. Hac de re audi-

1 Baculum ille sustulit ad pulsandum Themistolem. Hic vero, feri, inquit, sed audi tamen; qua moderatione ad saniora consilia reductus. Plut. 2 Summus dux erat, omnis administratio gerendi belli ei erat commissa, Atheniensium, & Themistoclis concessu. Herod. 3 Cum ei non posset persuadere. Ita circumloquimur ex ingenio rei, quod simpliciter erat, *non movit*. 4 i.e. ex servis, vel inter servos. 5 Filiorum suorum pædagogum, ut narrat Herod. 8.75. Plut. & Polyæn. Sicinum vocatum referunt. 6 Xerxem; de quo Stratagemate Front. Polyæn. Just. 7 i. e. suo nomine. 8 Hostes Xerxis, Athenienses cum sociis. 9 Fugam meditari adornare. 10 In civitates. 11 Difficiliorem rem Xerxi futuram. 12 Longiore diuturniore. Sic *longinqua oppugnatio* ap. Cæs. B.C. 3.80. &c. v. Gronov. obs. 4.11. Ita Alex. M. veritus longam belli moram, si Persæ exercitum divisissent apud Just. 11. 13.3. 13 Finiturum. conf. 6.1.1. 14 Insectari, cum studio, & labore aggredi. 15 Bello persequeretur. 16 Scil. tempore, uti est 1. 2. 11. 17 Spectabat v. supra c. 2. 7. 18 Id est inviti & nolentes. Cic. pro Quinct. c. 14. *Extorquendum est invito, atque ingratiis*. Conf. Ter. Ev. 2. 1. 14. Heav. 3. 1. 37. Ph. 5. 6. 49. Ex Plaut. Casin. 2. 5. 7. & Merc. 2. 4. 17. colligitur *ingratiis* non esse adverb. sed nomen, teste Vossio Gram. 3. 2. p. 13. 19 Ad prælium committendum. 20 Et Græci & Persæ.

ta barbarus 1 nihil doli 2 subesse credens 3, postridie alienissimo 4 sibi loco, contra opportunissimo hostibus, adeo angusto mari 5 conflixit, ut ejus multitudo navium explicari non potuerit. Victus ergo est magis consilio 6 Themistoclis, quam armis Græciæ 7.

V. Hic etsi Barbarus male rem gesserat 8, tamen tantas habebat reliquias copiarum, ut etiam cum his opprimere posset hostes. Interim ab eodem gradu depulsus est 9. Nam Themistocles verens, ne bellare perseveraret, certiorem eum fecit 10 *id agi* 11, *ut pons, quem ille in Hellesponto fecerat, dissolveretur* 12, *ac reditu in Asiam excluderetur*. Idque ei persuasit 13. Itaque, qua sex mensibus iter fecerat, eadem 14 minus diebus tri-

1 Xerxes. 2 Quo hostem vincere licet, si contra datam fidem nihil moliamur. v. Lips. Pol.5.27. Grot.de J.B. & P.3.1.6. 3 Stulte, & imprudenter credulus. 4 Iniquo atque incommodo. Conf.Cæs. B.G.1.15. supra 1.5.4. non æquum dixit. 5 Propter vicinas insulas. 5 Arte, solertia, & prudentia. 7 Græcorum potentia, & robore belli. 8 Fortunam adversam habuerat, infelix fuerat. 9 Elegantissima metaphora, a pugnantibus ad statum conturbatum transfertur, ut si quis in pugna de loco dejicitur. Cic. Off.1.23. *de gradu dejici* (quo & ad Att. 16.15. usus est) ad perturbationes animi tumultuantis, & a statu rationis quasi discedentis accommodat. in orat. Cæciniana dixit de statu demovere. v. Pet. Fabri not. & Agonist. 1.11. Lips. Saturn. 2, 20. 10 Misit iterum, qui nunciarent; simulans se Persis clam studere. De hoc strategemate præter Polyænum Front.2.6.8. Just.2.13.7. 11 Consilia eo dirigi. 12 Rescinderetur. Conf. 1. 3.4. Ita suaserat Themistocles, sed dissuasit Aristides. Plut. 13 Cum jam tum idem in animo haberet Xerxes. Herod. 14 In his relativis particulis subintelligitur via.

1 triginta in Asiam reversus est, seque a Temistocle non superatum, sed conservatum judicavit 2. Sic unius viri 3 prudentia Græcia
liberata est. Europæq; 4. succubuit 5 Asia Hæc 3
altera victoria, quæ cum Marathonio possit comparari tropæo 6. Nam pari modo apud Salamina parvo numero navium maxima post hominum memoriam 7 classis est devicta.

VI. Magnus hoc bello Themistocles fuit, nec minor in pace 8. Cum enim Phalereo portu 9, neque magno neq; bono, Athenienses uterentur, hujus consilio triplex Piræei 10 por-

1 Quam diebus, metus ignavorum, & timidorum pedibus celeres addit alas. v.23.6.3. Tac. A.15.16.3. de fuga Pompei Cæs. B.G.3.96. 2 Hujus rei causa gratiam Themostocles inire voluit deinde apud filium c.9.2.s. 3 Sic unus Epaminondas plus valuit quam civitas 15.10.4. 4 Id est, Europæis incolis, seu populis. Est Metonymia continentis pro contento. 5 Victa est ab Europa. Asiatica vis Persarum Europœis Græcorum viribus inferior fuit. 6 Monumentum pugnæ ponitur pro pugna, seu pugnæ gloria, seu victoria metonymice. Ita Salaminii tropæi memoriam celebrat. Cic. Tusc. 1. 46. 7 Recordationem præteriti temporis extremam. Sic Cic. in Verr. *Quod nemo unquam post hominem fecit*. Id. pro Milone: *post homines natos*. 8 *Enituit aliquis in bello, sed absolvit in pace; alium toga, sed non & arma honestarunt.* Paneg. c.4. *Marius quantum bello optimus, tantum pace pessimus*. Vellej.2.11.1. At Themistocles utroque reip. tempore clarus. 9 Primo illo, & antiquissimo, sic dicto, a Phalero Jasonis comite in expeditione Colchica. Hinc cognominatus Demetrius Phalereus, de quo 1. 6. 4. 10 Capax quadringentarum navium, & amplissimo muro septus adhuc celeberrimus est, & ab Italis Porto di Leone, incolis Draquo, Turcis Caleu dicitur. Meminere ejus noster 8. 2. 5. & 19. 2. 5. Strabo 9. Athenæus 1.1. Plin. H.N.4.20. Vitruv.7. Procem.& 8.3. Flur.3. 5.10. Just. 5. 9. 4. V. Meurs. de Piræco.

portus constitutus est 1; isque mœnibus circumdatus 2, ut ipsam urbem dignitate 3
2 æquipararet 4, utilitate superaret. Idemque muros Atheniensium restituit 5 præcipuo periculo suo 6: Namque Lacedæmonii caussam 7 idoneam 8 nacti 9 propter barbarorum excursiones 10, quia 11 *negarent oportere extra Peloponnesum* 12 *ullam urbem haberi, ne essent loca munita, quæ hostes possiderent* 13, Athenienses ædificantes prohibere sunt conati 14. Hoc longe alio spectabat 15 atque 10 videri volebant. Athenienses enim duabus victoriis, Marathonia 17 & Salaminia 18, tantam gloriam 19 apud omnes gentes erant consecuti, ut intelligerent Lacedæmonii 20, de

1 Ædificando emunitus est. 2 Sic alterum veluti oppidum factum. Imo quadriurbem fuisse Athenas, tradit Festus. 3 Splendore, pulchritudine & visendæ rei specie. 4 Eodem sensu usus Svet. Aug. 94. Ner. 53. & alii 5 Extruxit. 6 Fuit enim in periculo apud Lacedæmonios. v. Just. 2. 15. 7 Prætextum, colorem, πρόφασιν. 8 Speciosam & opportunam, commode oblatam captamve. 9 Ejus elegantia est locutio Flori 2. 6. 12. *hostes nivalem nacti diem*. Scilicet tempestatem ejus diei in consilium verterunt, suo usui accommodarunt. 10 Divagationes hostiles, *Streiffereyen*. 11 Alii malunt, *quare negarent*. 12 Clarissimam peninsularum, quæ & Achaja dicta, hodie Morea. 13 Ne munimenta hostibus & receptacula futuri belli exstruant Just. 14 Ut mox sequitur, per legatos. 15 Valebat, pertinebat alio. Suspecti esse cœpere reputantibus quibus ruina urbis tantum incrementi dedisset, quantum sit datura munita civitas. Just. 16 Pro *Quam*. 17 De qua 1.5.5. 18 De qua paulo ante c. 4. 5. &c. 5. 3. 19 Bellicam scil. 20 Qui tenuerant hactenus principem locum inter Græcos, ducatumque in bellis, si quæ inciderent.

de principatu 1 sibi cum his certamen 2 fo-
re. Quare eos quam infirmissimos 3 esse
volebant. Postquam autem audierunt muros
instrui 4, legatos Athenas miserunt, 4
qui id fieri vetarent 5. His præsentibus de-
sierunt 6, ac se de ea re legatos ad eos
missuros dixerunt. Hanc legationem susce-
pit 7 Themistocles, & solus primo profe-
ctus est: *Reliqui legati ut tum exirent* 8, 5
cum satis altitudo muri exstructa 9 *videre-
tur*, præcepit 10: *Interim omnes servi atque
liberi opus* 11 *facerent, neque ulli loco parce-
rent, sive sacer* 12 *esset, sive profanus* 13, *si-
ve privatus, sive publicus: Et undique quod
idoneum ad muniendum* 14 *putarent, congere-
rent*

1 De summa rerum; hanc metuebant, ne imposterum ad Athenienses transferretur. 2 Æmulationem, qualis civitatum descripta a Justino 8. 1. 1. 3 Scil. potentia, ne terra quoque validiores essent, sicuti jam classe, & nauticis opibus excellebant: notetur arcanum affectatæ dominationis ex Clapm. arcan. 3. 7. 4 Extrui, ædificari. 5 Ferentes, magnum periculum ex ea re toti Græciæ imminere. 7 Opus facere. 8 Obeundam in se recepit. 9 Domo proficiscerentur. 10 Educta, exaggerata. 11 Hoc verbum minus est quam imperare, estque idem h. l. ac suadere, monere, suggerere, sine ulla jubendi auctoritate. Sic Alex. ap. Curt. 4. 13. 8. *furum ista solertia est, quam præcipitis mihi*. 12 Munitionis atque ædificationis, tumultuarium illud fuit, & Thucydidis adhuc ætate apparebat, *structuram properato factam fuisse*. 13 Quanquã esset præceptum Vetus, ne moverentur altaria; sepulchra, aut heroum sacella. v. Zenob. 1.54. 20 Profanum proprie id erat, quod ex religioso vel sacro in usum hominum proprietatemve cõversus esset. v. Macrob. Saturn. 3. 3. 14 Ad muros struendos. Similiter absolute, Curt. 4. 2.23. munientibus coria velaque jussit obtendi.

rent 1. Quo factum est, ut Atheniensium muri ex sacellis sepulcrisque 2 constarent.

VII Themistocles autem, ut Lacedæmonem venit, adire ad 3 magistratus noluit, & dedit operam, ut quam longissime tempus
2 duceretur 4: caussam interponens 5, se collegas 6 expectare. Cum Lacedæmonii quererentur opus nihilominus fieri 7, eumque ea re conari fallere 8, interim reliqui legati sunt consecuti. A quibus cum audisset, non multum superesse 9 munitionis 10, ad Ephoros Lacedæmoniorum accessit, penes quos summum imperium erat 11: atque apud eos contendit 12, *falsa his esse delata: quare* 13 *æquum esse, illos viros bonos nobilesque* 14 *mittere*

1 Accumularent, aptum rei verbum, de nido aviū usurpat Virg. Ecl. 3. 69. de saxis Curt. 8. 2.24.&c. 2 Id est, ex materia destructarum rerum sacrarum, & religiosarum. 3 Particula eleganter abundat.4 Cunctando protraheret. Ita *bellum ducere* 7. 8. 1. & Cic. ad Fam. 7. 3. *tempus aucere* est. & Tac. A. 2. 34. 5. pro quo Cæs. B. G. 1. 16. 4. *diem ex die ducere* Just. 2. 15. 9. *diem de die proferendo spatium consumando opere quærebat*, 5 Causatus, hoc prætextu usus v. 1. 4. 1. 6 Qui erant Aristides Lysimachi fil.& Abronychus Lysidis filius Thuc. 7 Procedere continuari. 8 Sic solent interdum legationes temporis terendi caula suscipi, dum eorum auctores subdole quid moliuntur v. Paschalii Legat. cap.37. deque legati mendacio cap. 57. & Alb. Gentilis de Legat. 2.2. f. 16. 9 Alii *superare*, restare v. Bangii observ. Philol. lib. 2. p. 789. 10 Ipsius operis, quod muniebatur. 11 Erat præcipuus magistratus, de cujus potestate plura 4. 3. 5. particula *penes* possessionis aut administrationis significationem habet. 12 Asseveranter dicit. Immo fraude & mendacio utitur, quo crebro uti oportere imperantes ad comodum subditorum censuit Plato. lib. 5. de rep. 13 Id est, ob quam rem: elegans connectendi ratio. 14 Genere & virtute: functos summis honoribus, uti postea vocat.

tere 1, *quibus fides haberetur* 2, *qui rem*
explorarent 3: *interea se obsidem* 4 *retenerent.*
Gestus est ei mos 5, tresque legati, fun-
cti summis honoribus 6, Athenas missi sunt. 3
Cum his collegas suos Themistocles jussit
proficisci: eisque prædixit 7, ut ne 8 *prius*
Lacedæmoniorum legatos dimitterent 9, *quam*
ipse esset remissus. Hos postquam Athenas
pervenisse ratus est, ad magistratum, sena- 4
tumque Lacedæmoniorum adiit & apud eos
liberrime professus est 10, *Athenienses suo*
consilio, quod communi jure gentium 11 *facere*
possent, Deos 12 *publicos* 13, *suosque patrios*

1 ac

1 Docet hic locus, quæ in legendis legatis præcipue consideranda sint. 2 Certos vocat. 4. 2. 4. alii *adhiberetur*, quam phrasin prorsus reiicit Scioppius in paradox. liter. Epist. 5. p. 43. & ex glossa irrepsisse censet. 3 In rem præsentem venirent, rem inspicerent. 4 Legationis missæ causa. 5 Valuit ejus consilium, accesserunt ad hanc sententiam. 6 Qui magnis rebus præessent, multum in imperiis magistratibusque versati, ut hæc παραφράσεως causa repetam ex 1. 8. 3. 3. 2. Sic plane Svet. Aug. 2. & Calig. 26. 7 Affirmatius monuit eos. Frontinus ait, eum clam scripsisse suis. 8 Prior causalis eleganter abundat per pleonasmũ. 9 Immo ut vinciant, pignusque teneant, ne in se gravius consulatur. Just. 10 Palam dixit, indicavit prolocutus est. Sic Svet. Cæs. 34. & 72. Aug. 43. & Vit. 15. vim verbis ostendit illud Cic. pro Rabir. *fateor, atque etiam profiteor, & præ me fero.* 11 Defensionis jus, ut vim & injuriam legitimis modis propulsemus; ab ipsa natura protectum. De jure naturæ auctor videtur loqui, quia *commune* appellat; uti Sen. Ep. 48. *commune jus generis humani*, & de Clem. 1. 18. *commune animalium jus* vocat, Apulej. in Apol. & Metam. 3. *commune jus humanitatis*, & Cic. *jus communis humanitatis.* 12 Religionem, sacra, templa, delubra Deorum; divina humanaque omnia: aras focosque. Nominatur quod est potissimum, nec excluduntur reliquæ. 13 Qui toti Græciæ communes.

1 ac penates 2, quo facilius ab hoste possent de-
fendere, muris sepsisse 3: Neque eos, quod
inutile 4 esset Græciæ, fecisse. Nam illorum
5 *urbem ut propugnaculum 5 oppositum esse 6*
barbaris, apud quam jam bis classis regia
fecisset 7 naufragium 8. Lacedæmonios au-
6 *tem male & injuste facere, qui id potius*
intuerentur 9 quod ipsorum dominationi 10, quàm
quod universæ Græciæ utile esset. Quare si
suos legatos recipere 11 vellent, quos Athenas
miserant, se remitterent: aliter 12 illos nun-
quam in patriam essent 13 recepturi.

VIII. Hic tamen non effugit 14 civium suorum invidiam 15. Namque ob eumdem timorem 16, quo damnatus erat Miltiades, te-

1 Quos unaquæque civitas protectores habet. 2 Quos speciatim singulæ domus sibi eligunt, & venerantur. 3 De jure cingendi urbes mœnibus v. Bodin. de rep. 5. 5. Cunæus de Rep. Hebr. 1. 7. 4 Schapp. Verisim. 1. 20. *damnosum* exponit, illud Lucilii allegans: *Servus nec infidus Domino, nec inutilis ulli.* 5 Ἔρεισμα καὶ φυλακτήριον τῆς Ἑλλάδος Pindaro & Aristidi ob id dictum. Aliud Athenarum elogium infra 15. 3. 3. 6 Interpretatione situs politica, hodie *Frontier-Stadt*. 7 Placet illa Couitini lectio præ illa duriori, *classem regiam fecisse*. 8 Cladem intelligit Marathoniam, & Salaminiam, utraque eleganti figura naufragium dicitur. 9 Spectarent, id agerent, eo anniterentur. 10 Intemperantiæ, cupiditati, & curæ, qua affectatur in alios imperium. v. Clapmar. de arc. 3. 7. Similis fere locutio supra 1. 3. 6. 11 Recuperare. Sic Galli retinent legatos spe recuperandorum obsidum apud Cæs. 3. 8. 12 Alii *alias* habent. 13 Glossema videtur Gronovio particula *essent* not ad Liv. 34. 39. 14 Evitavit aut evitare potuit. 15 Illam gloriæ comitem v. 22. 3. 3. & 20. 1. 5. 16 Suspicionem populi libertati suæ timentis. v. supra 1. 8. 1.

testarum suffragiis 1 e civitate ejectus 2,
Argos 3 habitatum concessit. Hic cum 2
propter multas ejus virtutes magna cum
dignitate viveret 4 Lacedæmonii legatos A-
thenas miserunt, qui eum absentem accusa-
rent, *quod societatem* 5 *cum rege Persarum*
ad Græciam opprimendam 6 *fecisset*. Hoc 3
crimine absens proditionis 7 est damnatus.
Id ut audivit, quod 8 non satis tutum se
Argis videbat, Corcyram 9 demigtavit. Ibi
cum ejus principes civitatis 10 animadvertisset
timere, ne propter se bellum his Lacedæ-
monii & Athenienses indicerent, 11 ad Ad-
metum Molossorum 12 regem, cum quo ei
ho-

1 Quæ testis inscribi solita. Græci ostracismum vocant, quo invisos sibi decennali exilio mulctabant Athenienses. Non pœna erat (ut observat Plut. p. 123.) sed mitigatio, allevatioque invidiæ, ut dignitatem eorum, & auctoritatem deprimerent, qui uni omnium excellerent maxime, & antistarent. 2 Pro benefactis mali messem metens. 3 Est ea Peloponnesi urbs antiquissima, unde regio tota Argiæ, seu Argolicis & Græci omnes Argivorum nomen acceperunt. 4 Admirationi esset amicis & inimicis. 5 Fœdus & pactum. 6 Subigendam. 7 Initæ simul cum Pausania, quo familiarius utebatur, mittens sæpe literas ad eum & nuncios. Sed Thucyd. Diod. Sic. & Plut. cum ab hoc crimine absolvunt. Sub Themistoclis nomine circumferuntur Epistolæ, 1. ad Æschylum ad Alcerã, 2. ad Pausaniã, & 9. ad Habronichum. 8 Pro *eo quod*. 9 Quæ insula est maris Jonii, hodie a Venetis *Corfù* appellata. Corcyræos autem sibi beneficio devinxerat, dicta pro iis sententia, cum arbiter esset inter eos & Corinthios v. supra c. 2. 1. 10 Optimates, ex cura potestatis & officii. 11 Hostiliter denunciarent. 12 Populus ille in Epiro canibus venatoriis admodum celebris, cujus regio Turcis hodie Pandosia appellatur.

hospitum 1 fuerat, confugit. Huc cum venisset, & in præsentia 2 rex abesset, quo majore religione 3 a se receptum 4 tueretur 5, filiam ejus parvulam 6 arripuit, & cum ea se in sacrarium 7, quod summa colebatur ceremonia 8, conjecit 9. Inde non prius egressus est, quam rex eum data dextera 10 in fidem 11 reciperet, quam præstitit 12. Nam cum ab Atheniensibus, & Lacedæmoniis exposceretur 13 publice 14, supplicem 15 non prodidit 16, monuitque, *ut consuleret sibi* 17: *Difficile enim esse, in tam propin-*

1 Id est, Jus sive societas hospitii, quod per totam vitam colebatur, & in liberos transibat. v. Plaut. Pœnul. 5.1.Cic. ad fam. 13. 19. Totam rem de necessitudine ac religione hospitalis fœderis copiose illustravit Jo. Guil. Stuck. Antiq. Convi v. 11. 27. adde Jac. Ph. Tommasini lib. de tesseris hospitalitatis. Ann. 1647. edit. 2 Tum eo tempore. 3 Sanctitate, quæ tum ad fidem datam, tum ad locum sanctum refertur. 4 Scil. in fidem. 5 Defenderet. 6 Fors scripsit Nepos *filium parvulum*, cum & Thucydides puerum, & Plutarchus filium habeant. 7 Locum religiosum, templum. 8 Id est sanctitate religionis inviolabili. Sic Tac. 14.22.7. ceremoniam loci appellat. 9 Propere illuc confugit, securitatis scil. causa. Ter. Heaut. 2. 3. 36. *continuo se conjecit intro.* 10 Fidei illo pignore apud omnes gentes, conf. 14. 10. 1. & Bernegg. ad Just. 11. 15. 13. & Freinsh. ad Curt. 6. 4. 14. 11 In tutelam & patrocininm religiose præstandum. 12 Implevit, stetit promissis. 13 Cum peteretur, ut tradatur, ut dedatur. Cæsari B. C. 3. 110. & Hirtio 3. 38. est *deposcere*. 14 Publico nomine, tamqnam proditor, & pestis universæ Græciæ. 15 Qui se in fidem ejus tradiderat. 16 Tradidit, periculo exposuit. Veteres a Deo mitti supplices, præsertim non sua culpa calamitosos, ideoque prodi contra jns divinum, & naturæ fore credebant. v. Isidori Pelusiotæ 3. Epist. 164. conf. de Xenocrate Ælian. 13. 31. 17 De ultimo veluti remedio cogitaret.

pinquo loco tuto eum versari. Itaque Pydnam 1 eum deduci 2 jussit, & quod satis esset præsidii, 3 dedit. Hac re audita hic in navem omnibus 4 ignotus ascendit 5: quæ cum tempestate maxima Naxum 6 ferretur, ubi tum Atheniensium erat exercitus 7, sensit Themistocles, si eo pervenisset, sibi esse pereundum. Hac necessitate 8 coactus, domino navis 9, quis sit, aperit 10, multa pollicens, si se conservasset 11. At ille cla- 7
rissimi viri captus 12 misericordia, diem noctemque procul ab insula in salo 13 navem tenuit anchoris 14, neque quemquam ex ea exire passus est 15. Inde Ephesum 16 pervenit, ibique Themistoclem exponit 17: cui ille

1 Macedoniæ ea urbs fuit in sinu Thermaico. 2 Comitari cum pōpa aliqua. 3 Potest hoc, & referri etiam debet non tam ad custodiam militarem & satellitum, quam ad viaticum. 4 Aliqui addunt *nautis*. 5 Verbum hoc in plerisque vett. Scriptoribus corruptum post alios pluribus locis restituit Gronov. ad Liv. 2. 28. phrasis nautica idem significat, quod *conscendere navem*. 6 Una est ex Cycladibus in mari Egeo; Tureis Nachsia vocatur. 7 Oppidum insulæ obsidione cingens. Plut. f. 124. 8 Calamitate urgente. 9 Thucyd. & Polyæn. *ἀνυχληρον*. vocant. Sed Themistocles Epist. 19. pariter ut Nepos *τον δεσπότην τῆς νεός* Fuit enim navis, qua vehebatur, ex eo genere, quod Græci *ὁλκάδας*, Latini *onerarias* vocant, ac forte cujusdam mercatoris. 10 Manifeste profitetur nomē suum. 11 Iidem Thuc. & Polyæn. addunt, Themistoclem minarum, nisi ab ipso servaretur, se dicturum Atheniensibus, illum in pecunia se corrumpi passum. 12 Modus. 13 Id est, alto mari undarum & fluctuum pleno, minimeque a ventis tuto. 14 Ejecit anchoras, donec tempestas defervesceret. 15 Ne proderetur. 16 Ad eminentissimam Joniæ urbem. 17 Sic passim eodem verbo nautico Cæsar, Curtius, alii usi.

ille pro meritis 1 gratiam postea retulit 2.

IX. Scio plerosque ita scripsisse 3 Themistoclem Xerse regnante in Asiam transisse 4. Sed ego potissimum Thucydidi credo, 5 quod ætate proximus erat 6 qui illorum temporum historiam reliquerunt 7, & ejusdem civitatis 8 fuit. Is autem ait, ad
2 Artaxersem 9 eum venisse, atque his verbis epistolam 10 misisse: *Themistocles veni ad te, qui plurima mala omnium Grajorum 11 in domum 12 tuam intuli 13, cum mihi necesse fuit adversus patrem tuum bellare, patriamque meam 14 defendere. Idem multo plura bona feci 15, postquam in tuto ipse 16, & ille 17 in periculo esse cœpit. Nam cum in Asiam*

1 Secundum, juxta merita. 2 Nempe ingenti pecunia eum donavit. 3 Dissensum veterum Historicorum super hac re Plutarchus quoque indicat, p. 265. 4. Verbo hoc de itinere nautico etiam Livius & Florus usi, pro quo *mare transire*, 22. 4. 11. Solino c. 45. usurpatur *perfretare*. 5 Apparet Historici cautio in delectu circa dissensum auctorum; conf. c. 10. 4. Ad eam mentem Liv. 22. 7. *Fabium*, inquit, *æqualem temporibus hujusce belli potissimum auctorem habui*. 6 Scil. iisdem, quod per ellipsin absorbetur. Proxime post illa tempora vixerat, quibus ii vixerant, aliqui addunt *ab his*. 7 Historiæ auctores fuerunt. 8 Scil. civis. 9 Art. Longimanum Xerxis filium. 10 Quæ mira puritate, & facilitate prope ad verbum è Græco Thucydidis versa est à Nepote. Se hæc coram respondisse Regi ipsum increpanti, ait Them. Ep. 49. 11 Sensus est: qui unus inter omnes Grajos multa damna tum Patri accivi. 12 Familim. 13 Vexavi, detr mentis affeci; domum; causa exstiti omnium damnorum. 14 Athenas. 15 Beneficia præstiti, feci, quod utile ei esset. Plauto idem est, quod voluptates procurare. Casi n. 2.8. 33. 16 Scil. fui, alius mallet *ipsa* scil. Patria. 17 Pater tuus Xerxes.

Asiam reverti nollet 1, *prœlio apud Salamina facto, litteris eum certiorem feci, id agi, ut pons, quem in Hellesponto fecerat, dissolveretur, atque ab hostibus circumiretur. Quo nuntio ille periculo est liberatus. Nunc autem confugi ad te exagitatus* 2 *a cuncta Græcia, tuam petens amicitiam: quam si ero adeptus, non minus me bonum* 3 *amicum habebis,* 4 *quam fortem inimicum* 4 *ille expertus est* 5. *Ea autem rogo* 6, *ut de his rebus, de quibus tecum colloqui volo, annum mihi temporis des* 7, *eoque transacto, me ad te venire patiaris.*

X. Hujus rex animi magnitudinem 8 admirans, cupiensque talem virum 9 sibi conciliari 10, veniam dedit 11. Ille omne illud tempus litteris, sermonique Persarum dedit 12: quibus adeo eruditus est 13, ut multo commodius dicatur apud regem verba fecisse 14, quam hi poterant, qui in Persi-de

1 Schottus reperit *nollet*, quod magis conveniat iis, quæ dixit noster 2. 5. 1. 2 Metaphora a Venatoribus, qui exactam cubilibus suis feram nullibi patiuntur consistere, donec in potestatem veniat. 3 Respectu fidei, operæ, & utilitatis, conf. Tac. H. 1. 71. 2. f. Sen. de ira 2. 34. 4 Efficaciam in nocendo, & strenuitatem notat. 5 Sensit virtutem meam, passus est hostilia a me ipso. 6 *Id autem rogo* usitatius est. 7 Ad deliberandum, & ad addiscendum sermonē Persicum. 8 Generosum animum, qui nihil abjectum senti-ret, agitaretque. 9 Cum nota excellentiæ ita dicitur, pro quo est *hic tantus vir* 23. 13. 1. 10 Amicum fieri. 11 Concessit, annuit postulatis. 12 Annuum spatium non solum linguæ, sed & moribus gentis perdiscendis sumsit, ut notat Thucydides. 13 Vide solertiam ingenii, qua intra annum linguæ Persicæ notitiā tantam sibi comparavit, ac si esset nativus linguæ lepor. 14 Orationem habuisse. Simili locutione in Attico usus. *Sic græce loquebatur, ut Athenis natus videretur.* 25. 4. 1.

2 de erant nati. Hic cum multa regi esset pollicitus, gratissimumque illud, *si suis uti consiliis vellet, illum* 1 *Græciam bello oppressurum* 2, magnis muneribus ab Artaxerse donatus in Asiam 3 rediit, domiciliumque
3 Magnesiæ 4 sibi constituit 5. Namque hanc urbem 6 ei rex donarat, his usus verbis: *quæ ei panem præberet* 7; ex qua regione quinquaginta ei talenta 8 quotannis redibant: Lampsacum 9, *unde vinum sumeret*: Myuntem 10, *ex qua obsonium* 11 *haberet* 12. Hujus ad nostram memoriam 13 monumenta 14 manserunt duo: sepulcrum prope oppidum 15, in quo est sepultus 16: statuæ in

1 Pro *se* positum. 2 Id Regi promisisse eum, cæteri quoque scriptores tradunt, fateturque ipse Epist. 11. & 20. quamquam extr. Ep. 19. neget, se hoc unquam admissurum. 3 Id est, in Joniam, quæ pars Asiæ erat, pertinens etiam ad Græciam, & græca lingua ibi utebantur incolæ, at reges Persiæ in potestatem dudum redegerant. 4 In urbe Joniæ ad Mæandrum fluvium, diversa ab illa, quæ sub Sipylo monte. 5 Sedem domicilii, & habitandi locum ibi legit, splendideque ibi vivens ajebat: *Perieramus, o amici, nisi periissemus*. Plut. l. 1. de fort. Alex. 6 De oppidis dono datis apud Persas, vid. Brisson. de regn. Pers. l. 7 Quia circumjacens ager erat feracissimus frumenti. 8 30000. coronati. 9 In hac urbe Joniæ erat vini abundantia, & templum matris Deorum. 10 Myuns urbs ad mare lautissimorum piscium copia nobilitata. 11 Pisces & cætera ad panem necessaria. 12 Plutarchus his adjungit Percopen & Palæoscepsin pro tegumento, & vestimento, quem sequitur Athenæus l. 23. addens familiare regibus Persicis esse, civitates donare. 13 Recordationē Nepotis scil. 14 Indicia rei famam conservantia, a monendo enim deducit Varro. 15 Absolute sic Athenæ vocantur. v. supra 1. 4. 2. 16 Nam ossa ejus Magnesiæ sublata eo deportarunt propinqui.

in foro Magnesiæ. De cujus morte multis modis 1 apud plerosque scriptum est: sed nos eumdem potissimum Thucydidem auctorem probamus 2, qui *illum* ait *Magnesiæ morbo mortuum*: neque negat 3 *fuisse famam*, *venenum* 4 *sua sponte sumsisse*, *cum se quæ regi de Græcia opprimenda pollicitus esset*, *præstare posse desperaret*. Idem 5, *ossa ejus clam in Attica ab amicis esse sepulta* 6, *quoniam legibus non concederetur*, 7 *quod proditionis esset damnatus*, 8 memoriæ prodidit 9.

C IV.

1 Varie plerique legunt *multimodis*, qua voce sic quoque alii auctores usi. 2 Huic maxime credimus v. c. 5. 1. 3 Et addit fuisse suspicionem. 4 Hausto immolati tauri sanguine ante aram quasi pietatis clara victima concidit. v. ex Aristophane Val. Max. 5. 6. ext. 3. & Plut. Sed Cicero, quanquam de amicit. c. 12. dicat, Themistocli, & Coriolano adjutorem contra patriam inventum esse neminem, itaque mortẽ sibi utrumque consciviffe; tamen in Bruto c. 11. tanquam commentum a Rethoribus, qui grandia de viris præclaris cõmentari gestiunt, effictum putat. 5 Scil. Thucidides. 6 Aristophanis interpres scribit, ossa Athenas ferri jussisse oraculum, Atheniensibus peste laborantibus; qui Magnesiis hoc non permittentibus triginta dies, quibus illi justa persolverent, postularint. Interea locum tentoriis cingentes effossis ossibus clam se subduxisse. 7 Leges vetarent. 8 Lex de prohibendis sepultura proditoribus refertur apud Xenoph sub fin. l. 1. rer. græc. v. Sam. Petit Com. in leg. Att. 8. 4. p. 562. adde infra 19. 4. 4. ut & Kirchm. de fun. Rom. append. p. 410. f. & Gutherium de jure manium l. 7. 9 Scripsit in historia, quæ memoriæ propagandæ causa suscepta est.

III.

ARISTIDES.

ARGUMENTUM.

1. *Aristides justus propter virtutem multatur exilio.* 2. *Revocatus anno sexto prætor maris imperium Atheniensibus conciliat.* 3. *Ærario præest, pauper moritur.*

ARistides 1 Lisimachi filius Athenien-
sis, æqualis 2 fere fuit Themistocli.
Itaque cum eo de principatu 3 contendit 4:
namque obtrectarunt inter se. 5. In his au-
2 tem cognitum est, quanto antistaret 6 elo-
quentia innocentiæ. Quanquam enim adeo
excellebat Aristides abstinentia 7, ut unus

8 post

1 v. Plut. in vita, Herodotus in Urania, Diod. Sic. 11. Svid. voce Aristi-stidis, Polvæn. 1. 31. Frontin. 3. 3. 5. Æschines contra Ctesiphonē, Ælian. 3. 43. 3. 17. 4. 16. 10. 15. 11. 9. & 13. 44. Val. Max. 5. 3. ext. 3. & 6. 5. ext. 2. Justin. 2. 15. 16. Cic. Off. 8. c. 4. & 11. & 12. Tusc. 5. 16. &c. Sen. de benef. 4. 27. & Consol. ad Helv. 23. 2 Σύγχρονος καὶ ὁμῆλιξ adde ex Æliano 13 44. quod iisdem auctoribus usi, & simul educati, ac ab eodem Præceptore instituti. 3 Gloriæ, auctoritatis, excellentiæ. Plutarchus hanc etiam causam adducit, quod in amore Stesicleæ præstantis formæ mulieris corrivales fuerint. 4 Æmulationis certamen habuit. 5 Invicem, non æmulabantur tantum, sed & adversabantur sibi mutuo, & alter alterius consilia conataque infringebat. Vellejus. 2. 43. 3. *civiles contentiones* vocat. Valer. 3. 8. extr. 1. *acerrimi studii in administranda rep. dissidia.* 6 Superaret eam, valeret contra eam, cum scil. eloquentiæ fraude damnantur boni, ut Quint. ait 2. 16. antistare est præcellere, præstare, invenitur ap. Cat. R. rust. c. 157. Gell. 9. 13. Lucret. 5. 22. 7 Continentia & integritate, & in primis invicto adversus pecuniam animo.

1 post hominum memoriam 2, quod quidem nos audierimus 3, cognomine *Justus* 4 sit appellatus, tamen a Themistocle 5 collabefactus 6 testula 7 illa, exilio decem annorum 8 multatus est. Qui quidem cum intelligeret, reprimi 9 concitatam multitudi- 3
nem non posse, cedensque 10 animadverteret quendam scribentem 11, ut patria pelleretur 12, quæsisse ab eo 13 dicitur, *quare id faceret, aut quid Aristides commisisset* 14, *cur tanta pœna dignus duceretur?* Cui ille 4
respondit, *se ignorare* 15 *Aristidem, sed sibi non placere, quod cupide elaborasset* 16,

C 2 *ut*

1 Solum significat, sive solius ἐξοχὴν. 2 Cont. 2: 5. 3. 3 De se hic auctor, ut mos est apud Latinos, loquitur pluraliter. 4 A quo justitiæ petitur exemplum, Cic. off. 3, 4. Plutarchus prolixā hujus nominis commentationem more suo philosophandi caussa inserit, nec non exempla insignis hujus virtutis. 5 Qui in vulgus sparserat, Aristidem callide efficta modestia in forensi potestate sublatis judiciis regnum affectare. Plut. 6 Scil. ex sede fundatæ potentiæ, vel ut vacillaret auctoritas, & dignitas status imminueretur, & debilitaretur. Tac. A. 4. 60. 4. *Si jam labefactum demovisset.* A. 6. 29. 5. *Mamercum labefecit Macronis odium.* 7 Cui quivis inscribebat nomen ejus, quem exactum volebat, v. 1. 8. 1. 8 Pœna Ostracismi definita. 9 Scil. a furibunda animorum concitatione. 10 Præsens se necessitati, nec luctatus adversus impotentiā populi, alii *sedensque*. 11 Svidas & Plut. dicunt fuisse rusticum, qui testulam Aristidi ut uni de plebe tradiderit & rogavit, ut Aristidis nomen inscriberet, seque hunc fecisse. 12 In exilium. 13 Interrogasse eum. 14 Peccasset. 15 Non nosse. Sic Svet. Vit. 17. *Sciscitantes, quisnam esset; nam ignorabatur.* Similiter Tac. H. 3. 74. 1. & 4. 36. 4. Cæterum hinc liquet, quam levis ingenii sit vulgus, quod justas caussas non advertit, sed inconsiderate omnia peragit. 16 Vehementer studuisset, contendisset.

ut præter cæteros 1 *justus appellaretur*. Hic
5 decem annorum legitimam 2 pœnam non pertulit. Nam postquam Xerses in Græciam descendit 3, sexto fere anno 4 quam erat expulsus, plebiscito 5 in patriam restitutus est 6.

II. Interfuit 7 autem pugnæ navali apud Salamina 8, quæ facta est prius, quam pœna 9 liberaretur. Idem prætor fuit Atheniensium apud Platæas 10 in prælio, quo Mardonius 11 fusus 12, barbarorumque 13 exercitus est interfectus 14. Neque aliud
2 est ullum 15 hujus in re militari 16 illustre

1 Supra seu præ ceteris. Cic. Tusc. 5. 36. quod præter modum justus esset. 2 Legibus definitam. 3 Per mare venit. 4 Imo tertio juxta Plut. hinc sequitur *quam*, quod in MSS. Schotti, Boecl. & ed. Ultraj. fuit, pro *postquam*, cujus repetitio apud alios ingrata est. Sic sæpe veteres Svet. Claud. 17. *sexto quam profectus erat mense*. Curt. 4. 4. 19. *septimo mense quam oppugnari cœpta*. Plin. H. N. 1. 42. *triduo proximo quam sit genitus*. v. mox. c. 3. 3. 5 Quod plebs sciscit, vel jubet. Ψηφίσματι τοῦ δήμου decreto populi. 6 Metus, namque erat, ne in Xersis partes transiret, qui Aristidi per legatos tria millia Daricorum obtulit. Ita Camillus, ita Cicero Romæ restituti. *Tum denique nostra bona intelligimus, cum amisimus &c.* v. Plant. captiv. 1. 2. 39. conf. Horat. od. 3. 24. 31. 7 Plus quam nudam præsentiam notat. De depositis cum Themistocle inimicitiis v. Polyæn. l. c. 8 Est Accusat. Græcus *a Salamis*. 9 Ostracismo, exilio. 10 Quæ urbs in Bœotia superiore. 11 Quem Xerxes post cladem Salaminiam in Græcia reliquit. mox. 4. 1. 2. 12 Victus, prostratus, superatus. 13 Persarum. 14 Occidione deletur. 15 Thucyd. & Plut. non segnem ejus operam in campis quoque Marathoniis prædicant. Sed quia non fuit ambitiosus, omnem victoriam concessit Miltiadi Marathoneæ, Themistocli Salaminæ, Pausaniæ Platæis. 16 Hac formula omne circa bella gerenda negotium, ac scientia comprehenditur.

ſtre factum, quam hujus imperii 1 memoria 2; Juſtitiæ vero, & æquitatis 3, & innocentiæ 4 multa. In primis, quod ejus æquitate factum eſt 5, cum in communi claſſe eſſet Græciæ ſimul 6 cum Pauſania, quo duce 7 Mardonius erat fugatus, ut ſumma 8 imperii maritimi ab Lacedæmoniis transferretur ad Athenienſes. Namque ante id tempus & mari, & terra duces 9 erant Lacedæmonii. Tum autem & intemperantia 10 Pauſaniæ, & juſtitia factum eſt Ariſtidis, ut omnes fere civitates Græciæ ad Athenienſium ſocietatem ſe applicarent 11, & adverſus barbaros hos duces 12 deligerent ſibi, quo facilius repellerent 13, ſi forte bellum renovare 14 conarentur.

III. Ad claſſes ædificandas, exercituſque comparandos quantum pecuniæ quæque Civitas daret 15, Ariſtides delectus eſt, qui conſtitueret 16. Ejus arbitrio quadringenta

1 Præfecturæ militaris, qua octo millibus Athenienſium præfuit in prælio Platæenſi. Herod. 9. c. 28. 2 Gloria ex geſto imperio. 3 Exempla commemorat Tullius Off. 3. 11. & 23. Æquitas eſt ἡ μετριότης, cui opponitur παρανομία & intemperantia. 4 Abſtinentiæ, continentiæ, quæ opponitur avaritiæ. 5 Effectum, impetratum, res eo deducta. 6 Una cum. 7 Cujus ducis opera. Supra 1. 7. 1. *quo imperio.* 8 Subſtantive conſ. 2. 4. 1. & 16. 5. 3. 9 De potentia, & principatu in Græcia loquitur, conſ. 2. 6. 3. 10 Impotentia, ſævitia, ſuperbia. Diod. Sic. 11. 47. malignitatem Pauſaniæ, & conſummatam virtutem Ariſtidis opponit. 11 Sub eorum auſpiciis impoſterum eſſe volebant in bello. 12 Quem ducatum, τῆς στρατηγίαν, nunquam antea habuerant Athenienſes. 13 Hoſtes, Perſas. 14 Inſtaurate. 15 Conferres, v. Meurſius Fort. Att. c. 7. p. 52. seqq. 16 Qui pro æquitate ſua ſatis nota æqualiter imponeret unicuique ſecundum facultates ſuas. Delatum eſt ad eum rei arbitrium.

& sexaginta talenta quotannis Delum 1 sunt collata. Id enim commune ærarium 2 esse voluerunt 3. Quæ omnis pecunia postero tempore 4 Athenas translata est. Hic qua
2 fuerit abstinentia 5, nullum est certius indicium, quam quod, cum tantis rebus 6 præfuisset, in tanta paupertate 7 decessit
3 8 ut quî efferretur, 9 vix reliquerit. Quo factum est, ut filiæ ejus publice 10 alerentur, & de communi ærario dotibus datis 11 collocarentur 12. Decessit autem fere post annum quartum, quam 13 Themistocles Athenis erat expulsus 14.

IV.

1 Quæ insula est maris Ægei ob Apollinis & Dianæ incunabula & templa celebris. Nam in templis veteres pecunias tutissime servari credebant. v. inf. 23.9.3. Cic. de leg. 2. 16. Plaut. Bacch. 2. 3. 72. & 78. Adde Brodæi M sc. 4. 17. 2 Καινὸν ταμιεῖον, Diod. Recte Græci bella gesturi de ærario hoc locupletando fuere solliciti. 3 Constituerunt. 4 Postea, deinceps, v. Just. 3. 6. 5 Fabritius talis Romæ, qualis Aristides Athenis. Cic. Off. 3. 22. Herodian. plane item de Pertinace l. 2. conf. quæ strictim tangit de quibusdã Amm. Marcell. 14. 6. Sen. ad Helv. c. 12. &c. 6 In imperiis scil. magistratibusque, & inprimis in ærario constituendo. 7 Demetrius tamen Phalereus eum opulentum fuisse asseruit, cui respondet Plut. 8 Mortuus est in statu honesto, quod de ejus morte retulit Sen. l. c. 13. id Phocioni alii adscribunt. 9 Efferre propria vox de sepultura, v. Ter. Andr. 1. 1. 90. & Kirchm. de fun. initio lib. 2. *qui* ponitur pro *quo*. 10 Ex publico; sumptu publico; e Prytaneo scil. ubi bene de rep. meritis eorumque posteris communis victus dabatur v. Meurs. fort. Att. 1. 8. 11 Notandus mos, quo Resp. olim virorum bene meritorum filias pauperes ab indotatis nuptis liberalitate sua vindicavit, ut loquitur Val. Max. 4. 4. 10. ubi Romanis quoque hanc laudem defert 12 Scil. in matrimonium. 13 Pro *postquam* eleganter admodũ. 14 In exilium. De loco mortis & sepulcro publice ei cõstructo v. Plut. p. 334.

IV.

PAUSANIAS.

ARGUMENTUM.

1 Pausanias, Mardonii victor insolens. 2 Byzantium capit, captivis regis adfinitatem pactus. 3 Peregrini ejus mores & carcer. Helotes sollicitat. 4 Tænari in æde Neptuni observatum se ipsum indicat. 5 In Chalciæco Minervæ obstruitur & mox interit.

I. PAusanias 1 Lacedæmonius, magnus homo 2, sed varius 3 in omni genere vitæ fuit. Nam ut virtutibus eluxit 4: sic vitiis est obrutus. 5 Hujus illustrissimum 6 est prœlium apud Platæas 7. Namque il- 2
lo duce Mardonius satrapes regius 8, na-

1 v. Plut. in Aristide & alibi. Thucyd. 1. Herod. 9. Diod.Sic. 11. Xenoph. Hist. græc. 2. Svidas in voce Pausaniæ. Athenæus 12. 9. Ælian. 4. 7. 9. 41. 12. 34. Poliæn. 8. 51. Iustin. 2. 15. 16. 5. 10. 6. & 6. 4. 7. Val. Max. 2. 6. 1. 8. 15. extr. 4. Cic. Off. 1. 22. Topic. 20. Fuere ejus nominis plures. Alius Macedo Philippum Regem interfecit; alius Historicus &c. 2 Id est Vir magnus, non quantitate, sed qualitate & virtute. Sic quoque Liv. 30. 10. Cic. ad Att. 2. 2. 3 Commutabilis & multiplex, non æquabile vitæ morunque temperamento, v. Flor. 4. 3. 4. 4 Inclaruit. 5 Obtectus, obscuratus. De hujusmodi ambiguis mixtisque hominibus, v. Boecl. Comm. p. 45. seqq. Barcl. icon. an. c. 2. Just. 9. 8. 1. 6 Celeberrimum, maxime memorabile. 7 v. paulo ante 3. 2. 1. 8 Administratores provinciarum, seu pro-reges Persæ satrapas in sua lingua vocarunt.

tione Medus, regis gener 1, in primis omnium Persarum 2 & manu fortis & consilii plenus 3, cum ducentis millibus peditum, quos viritim legerat 4, & vigin-
3 ti millibus equitum, haud ita 5 magna manu 6 Graecia fugatus est, eoque ipse dux 7 cecidit 8 praelio 9. Qua victoria elatus 10 plurima miscere 11 coepit, & majora 12 concupiscere 13. Sed primum in eo est reprehensus 14, quod, ex praeda tripodem aureum 15 Delphis posuisset 16, epigrammate 17 scripto, in quo erat haec sententia:

1 Maritus sororis regiae, si Cujacio obs. 6. 17. aliisque credimus. Qua ratione Sichaeus Pygmalionis gener apud Just. 18. 4. 8. Ast non Xerxis seu Darii filium Artozostren habuit in matrimonio. v. Herod. 6. 43. 2 Id est, inter omnes Persas fortissimus. Similis phrasis 2. 9. 2. 3 Versutus fuit & audax, non sapiens. 4 Delectus ille fuit militum praestantissimorum. 5 Pro *baud adeo* eleganter. 6 Exercitu, copiis. Diodorus ponit 10. myriades, i. e. centum hominum millia. 7 Mardonius, juxta Plut. Spartanus quidam lapide caput ejus perfregit, aliter Just. 2. 14. 5. 8 De morte bellica proprie ita dicitur, conf. 14. 1. 4. 9 Pro in *praelio*: inter proeliandum. 10 In superbiam concitatus, insolentior factus, successu tumidus. 11 Seditiones & turbas moliri Sic Cic. pro Mil. *quanto ille plura miscebat* Phaedr. fab. 2. *Procax libertas civitatem miscuit*. 12 Quae quae decent Regem Lacedaemoniorum, uti vocatur c. 3. 5. 13 Mox. c. 2. 2. majores res appetere, molitiones notantur elati & incivilis hominis, qui suo statu non contentus ambitiose res novas quaesivit. 14 Offendit odium incurrit, accusatus est. 15 Mensam intelligi, ait Magius Athenaeum 2. 7. allegans. 16 Doni causa dedicasset Apollini. 17 Titulo, inscriptione, elogio; talia donis addita, quae Diis sacrabant, v. Just. 8. 1. 29.

SUO DUCTU 1 BARBAROS APUD PLATÆAS ESSE DELETOS 2, EJUSQUE VICTORIÆ ERGO APOLLINI DONUM DEDISSE 3. 4
Hos versus 4 Lacedæmonii exculpserunt 5, neque aliud scripserunt, quam nomina earum civitatum, quarum auxilio Persæ erant victi 6:

II. Post id prœlium, eundem Pausaniam cum classe communi Cyprum, atque Hellespontum miserunt, ut ex his regionibus 7 barbarorum præsidia 8 depelleret. Pari felicitate in ea re usus, elatius 9 se gerere cœpit, majoresque appetere res 10. Nam 2
cum Byzantio 11 expugnato cepisset complures Persarum nobiles, atque in his nonnul-

1 Ductus differt ab auspiciis, quod hæc ad summam fati & fortunæ, illa formula ad administrationem belli pertinet. Interdum conjunguntur, ubi idem auctor actorque. v. Briss. form. 4. & Boecl. de ausp. reg. 1. 1. 2 Id est penitus fugatos. Sic deletæ cohortes Tac. H. 4. 18. 2. copiæ H. 2. 14. 7. exercitus H. 2. 26. 3. & ap. Curt. 4. 9. 22. 3 Inter solemnia: D. D. vel D. P. i. e. donum dedit, donum posuit, v. de more diis dona figendi, dicandi, sacrandi, iisque inscriptiones addendi Briss. form. l. 1. & Tomasin. de donariis. 4 Latine translatos; apud Thucyd. ita sonant: Ελλήνων ἀρχηγὸς ἐπεὶ ςρατὸν ὤλεσε Μήδων, Παυσανίας, Φοίβῳ μνῆμ' ἀνέθηκε τόδε. Idem fecisse illum Byzantii in populo diis littoralibus dicato Nymphis, Heracleotes apud Athenæum narrat. 5 Insculptos deleverunt, eraserunt: nove dictum judice Longolio. 6 Hinc præda non Pausaniæ solum, sed universæ Græciæ fuit. 7 Quæ adhuc Persæ tenebant. 8 Milites urbibus impositos. 9 Insolentius Flor. 1. 26. 8. *efferre se altius & incivilius*. Tac. A. 1. 12. 6. *plusquam civilia agitare*. conf. Cæs. B. C. 3. 79. 4. 10 Ambitiosa, novaque consilia habere pro crescente animi elatione. 11 Urbe illa, quæ hodie Constantinopolis dicitnr. Sita est in Thracia ad Bosphorum, a Turcis vocatur Stampol.

nullos regis propinquos 1, hos clam Xerxi remisit, simulans 2 ex vinculis publicis 3 effugisse; & cum his Gongylum Eretriensem 4, qui literas regi redderet 5, in quibus hæc fuisse scripta Thucydides 6 me-
3 moriæ prodidit 7: *Pausanias dux Spartæ, quos Byzantii ceperat, postquam propinquos tuos cognovit, tibi muneri 8 misit; seque tecum adfinitate conjungi cupit. Quare si tibi videtur 9, des ei filiam tuam nuptum* 10.
4 *Id si feceris, & Spartam, & cæteram Græciam sub tuam potestatem se adjuvante te redacturum pollicetur. His de rebus si quid geri* 11 *volueris, certum* 12 *hominem* 13 *ad eum mittas face*, 14 *cum quo colloquatur.*
6 Rex tot hominum salute tam sibi necessariorum 15 magnopere gavisus, confestim cum epistola Artabazum ad Pausaniam mittit; in qua *eum collaudat* 16 *ac petit, ne cui rei parcat ad ea perficienda, quæ pollicetur. Si fecerit* 17 *nullius rei a se repulsam latu-*

1 Affinitate junctos. 2 Fingens. 3 Ex carcere. 4 Civem ex Eretria civitate Eubœæ, cui curam Byzantii & captivorum mandaverat. Thucyd. 5 Traderet. 6 Lib. 1. §. 85, ubi hæc epistola græce legitur. 7 Historice retulit. 8 Dono. 9 Si placet conditio. 10 Pacifcitur proditor istud vinculum necessitudinis ad obsignandam securitatem, quale offertur quandoque sollicitatis ad perfidiam. v. Curt. 3.6. cum not. Freinsh. 11 Effici. 12 Cui fides habeatur tuto. 13 Servum, seu ministrum. 14 Archaismus pro *fac.* Plaut. Trucul. 2. 5. 25. *face ut accumbam*. Ter. Andr. 4. 1. 57. *ne missum face.* Etiam Ovidius hac forma usus *verba face*, Pont. 2. 2. 64. 15 Tot propinquis & consanguineis, quos ex captivitate remisit Pausanias. 16 Idem est, ac laudat. 17 Alii *perfecerit.*

laturum 1. Hujus Pausanias voluntate 2 co- 6
gnita, alacrior ad rem gerendam factus 3, in suspicionem cecidit 4 Lacedæmoniorum. In quo facto 5 domum revocatus, accusatus capitis 6, absolvitur; multatur tamen pecunia. Quam ob causam ad classem remissus non est 7.

III. At ille post non multo sua sponte ad exercitum rediit 8, & ibi non callida, sed dementi ratione, cogitata 9 patefecit 10. Non enim mores patrios solum, sed etiam
cultum, vestitumque mutavit 11. Appara- 2
tu regio utebatur, veste Medica 12; satellites Medi & Ægyptii sequebantur 13: epu-

C 6 la-

1 Reportaturum, accepturum, i. e. nihil non a se impetraturum. His promissis, & spe affinitatis eum ulterius inescavit, adi Bodin. de rep. 6. 2. & Piccarti Obs. 4. 7. 2 Animo propenso. 3 Extimulatus magis promissis. 4 Suspectus factus est Lacedæmoniis. 5 Interim dum id fit, plene, & sine ellipsi sic dicitur, addita Præpos. *in* v. Perizon. ad Minerv. Sanct. p. 507. 6 Scil. crimine. 7 Imperio suo excidit, ne vindictæ cupiditate moliretur aliquid. 8 Arrogata sibi vetere militiæ præfectura. 9 Nonnulli reponunt *conata*, qua voce usus 10. 8. 5. 10 Incivilitas atque insolentia per notas describitur & per indicia. 11 Fortitudinem suam effœminato cultu molliisse eum dicit Val. Max. 2. 6. 1. Sic Liv. 24. 5. de Hieronymo Siciliæ Rege; *Hunc tam superbum*, inquit, *apparatum, habitumque convenientes sequebantur mores, contemptus omnium hominum, superbæ aures, contumeliosa dicta*. De Alexandro M. v. Curt. 6. 6. 4. f. de M. Antonio Flor. 4. 11. 3. de Ruffino Cl. 2. 75. 12 Fluida scil. & perlucida. v. Brisson. de regn. Pers. 2. dicitur autem Medica pro Persica, sicuti Medi pro Persis sæpe ponuntur, quia jam unius imperio parebant. v. Freinsh. ad Curt. 6. 4. & Athenæus 12. 9. 13 Comitabantur. Peregrinum hoc satellitum ad tyrannica instituta pertinet, quod aliquoties tradit in Politicis Aristoteles.

labatur more Persarum 1 luxuriosius, quam
2 qui aderant, perpeti possent 2 : aditum petentibus conveniendi non dabat 3 : superbe respondebat 4, & crudeliter imperabat 5 : Spartam redire nolebat 6 : Golonas 7, qui locus in agro 8 Troade est, se contulerat : ibi consilia cum patriæ 9, tum sibi 10
4 inimica capiebat. Id postquam Lacedæmonii resciverunt 11, legatos 12 ad eum cum scytala 13 miserunt : in qua more illorum erat scriptum, *nisi domum reverteretur, se capitis* 14 *eum damnaturos* 15. Hoc nuntio mo-

1 Quorum luxus in proverbium abiit. *Persicos odi puer apparatus* Hor. Od. 1. 38. v. de eorum epulis & victu Xenoph. l. 8. Cyropæd. & Athenæus 4. 6. 2 Id est luxuriorissime. 3 Est admissionum difficultas hodieque familiare celsæ potestati vitium. v. de Hieronymo Liv. 24. 5. de Sejano Tac. A. 4. [illegible]. 3. Contra de Ptolomæo Curt. 9. 8. 23. *Liberalis imprimis adituque facilis nihil ex fastu regio assumserat*. 4 Responsis quoque prodebat notam animi arrogantis. 5 In magistratu sua sponte gerendo. 6 Repugnabat revocantibus. 7 Thucyd. κολωνὰς τρωιάδας vocat, interpres vertit, *pagos quosdam Troadis*. Solus Strabo hoc nomine amœnissimum collem laudat lib. 13. f. 411. quem Simois præterfluat. 8 Id est, in regione. 9 Ad quam prodendam, ejusque libertatem supprimendā dirigebantur molitiones. 10 Cur inhonestam mortem consciverit. 11 Compererunt, proprie de occultorum, & insperatorum cognitione usurpari docet Gel. 1. 19. 12 Nuntios. 13 Id est Epistola laconica, inscripta chartæ, qua prolixa instar loci convestiebatur teres lignum, nec legi poterat, nisi alius persimili ligno uteretur. Ex gemellis itaque baculis alterum in bellum secum efferebant duces, ut legendis literis præstaret usum, quas interceptas hostes intelligere non possent, v. Put. in Lysand. P. 444. Gell. 17. 9. 14 Scil. judicio seu crimine. 15 Id eorum legibus licebat facere Regibus, v. Grot. de J. B. & P. 1. 4. 8. Nam Spar-

motus, sperans se etiam pecunia 1 & po- 5
tentia 2 instans 3 periculum posse depel-
lere 4, domum rediit. Huc ut venit, ab
ephoris 5 in vincula publica 6 conjectus est:
licet enim legibus eorum cuivis ephoro hoc
facere regi. Hinc tamen se expedivit 7:
neque eo magis carebat 8 suspicione. Nam
opinio manebat, eum cum rege habere so-
cietatem 9: Est genus quoddam hominum 6
10, quod Helotes vocatur, 11 quorum ma-
gna multitudo agros Lacedæmoniorum colit, servorumque munere 12 fungitur 13. Hos
quoque sollicitare 14 spe libertatis 15 existi-
mabatur. Sed quod harum rerum nullum
erat apertum crimen 16, quo argui 17 pos- 7
set,

tani Reges *nomine non potestate; nomine magis quam imperio*, v. infra 17. 1. 2. & 25. 1. 2. conf. Arnisæus de rep. 2. 6. 2. §. 12. seqq. 1 Qua corrumperet judices, & accusatores. 2 Qua eosdem deterreret. 3 Imminens, impendens. 4 i. e. evadere, ut ap. Tac. H. 4. 42. 2. 5 De horum potestate & officio, v. Nic. Crag. de Rep. Lacedæm. 2. 4. Ubb. Emmii l. 3. Græc. vet. p. 122. seqq. Arnisæi de rep. 2. 6. 2. §. 30. seqq. Si vim vocis spectes, sunt inspectores, sic ἐφοράω, inspicio; si potestatem, tales erant, quales tribuni plebis apud Romanos. Et hoc veluti frenum nimiæ regum potentiæ erat injectum, conf. supra 2. 7. 2. 6 In carcerem. 7 Se impeditum solvit. 8 Erat omnino de eo suspicio. 9 Pactum & fidem. 10 Certi sunt homines. Gronovius mallet sequens *quod* omittere & in parenthesi scribere (*Helotes vocantur.*) 11 Ab oppido Helos in ora maris sito. v. Pausan. Lacon. p. 203. 12 Opera, labore. 13 De his servis publicis v. Nic. Crag. l. c. 1. 11. Ubb. Emm. l. c. p. 139. s. 14 In occasionem novandarum rerum erigere. 15 Qua ostensa durioris jugi impatientes ad impia consilia facile impelluntur. 16 Delictum. 17 Convinci.

ſet, non putabant de tali, tamque claro viro ſuſpicionibus oportere judicari 1: ſed expectandum, dum ſe ipſa res aperiret 2.

IV. Interim Argilius 3 quidam 4, adoleſcentulus, quem puerum Pauſanias amore venereo 5 dilexerat, cum epiſtolam ab eo ad Artabazum accepiſſet, eique in ſuſpicionem veniſſet 6, aliquid in ea de ſe eſſe ſcriptum, quod nemo eorum rediiſſet, qui ſuper tali cauſa 7 eodem miſſi erant 8: vincula epiſtolæ laxavit 9, ſignoque 10 detracto cognovit, ſi pertuliſſet 11, ſibi eſſe

2 pereundum. Erant in eadem epiſtola, quæ ad ea pertinebant, quæ inter regem, Pauſaniamque convenerant 12. Has ille literas

1 Cum gravitas requireret, ut non temere iis, quæ nunciabantur, crederent. 2 Evidentibus argumentis ac teſtimoniis. 3 Ex Argilo Theſſaliæ urbe. Alii putant nomen viri eſſe. 4 Additur hoc Pronomen nominibus propriis eleganter, interdum deſignandi cauſa, interdum contemptum, aliquando quaſi de ignobiliore, obſcuro, aut obiter memorato. conf. 5. 1. 3. 10. 8. 1. 15. 5. 2. 5 Gloſſema eſſe videtur: certe Barthii judicio non ſic ſcripſerit Nepos. Xenophon. Plutarchus & alii puerorum amores apud Lacedæmonios turpitudinis expertes fuiſſe demonſtrant. 6 Iſque ſuſpicatus eſſet. 7 Negotio. 8 Ita pactus erat Pauſanias cum Artabazo ad occultanda conſilia, ut ne redirent. Conſcii rerum arcanarum ſæpius intercepit, ne conſilia ſceleris enuncietur. conf. de Vettio Svet. Cæſ. c. 20. Curt. 6. 10. 20. Tac. A. 6. 21. 2. 9 Antiqui enim vinculis colligabant epiſtolas. v. Lipſii Epiſt. inſtit. c. 4. Barthii Adverſ. 24. 18. Freinsh. ad Curt. 7. 2. 25. 10 Quo Epiſtola obſignata erat. 11 Conditio hæc ſi abeſſet, ut vult Scioppus, decederet aliquid ſententiæ. Supra 2. 8. 6. *ſenſit Them. ſi eo perveniſſet, ſibi eſſe pereundum.* Erant autem literæ Bellerophonteæ *Urias-Brieffe*. 12 De quibus pacti erant.

ras Ephoris tradidit. Non est prætereun- 3
da gravitas 1 Lacedæmoniorum hoc loco.
Nam ne hujus quidem indicio 2 impulsi
sunt, ut Pausaniam comprehenderent; ne-
que prius vim adhibendam 3 putaverunt,
quam se ipse indicasset 4. Itaque huic in-
dici 5, quid fieri vellet, præceperunt 6.
Fanum 7 Neptuni est Tænari 8, quod vio- 4
lari nefas putant Græci 9. Eo ille index
confugit 10: in ara 11 consedit 12. Hanc
juxta 13 locum fecerunt sub terra, ex quo
posset audiri, si quis quid 14 loqueretur
cum Argilio. Huc ex Ephoris quidam de-
scenderunt 15. Pausanias, ut audivit Ar- 5
gilium confugisse in aram, perturbatus eo
venit: quem cum supplicem Dei 16 vide-
ret in ara sedentem, quærit causæ quid sit
17 tam repentini consilii 18. Huic ille,
quid ex literis comperisset, aperit. Tanto

1 In suspendenda fide, dum res penitissime exploraretur. 2 Narratione, manifestatione, confessione, quia literas apertas tradiderat, juxta Diod. Sic. 3 Per comprehensionem & secuturam capitis pœnam. 4 Ipsum se prodidisset. 5 Qui rem deferebat. 6 Docuerunt, monstraverunt, quid faciendum sit. Proprie Magistrorum verbum est. 7 Templum celebre. 8 Tænarus est urbs & promontorium in finibus Laconicis. 9 Templa & aræ illis Asyla erant, unde quemquam detrahere nefas putabatur. 10 Salutis tuendæ causa, tanquam in asylo. Mos passim obvius; v. Turneb. Adv. 21. 18. Rævard. Var. 1. 7. 12 Supplex factus est. 13 Anastrophe est. 14 Pro *si aliquis aliquid*, eleganter. 15 De simili calliditate vide ap. Tac. A. 4. 69. 2. 16 In Asylo & templo Neptunum adorantem. 17 Pro *quæ causa sit*, pertinet ad elegantias. 18 Elegantius alii *tam repentino consilio*, quasi necessario, & ex tempore salutis causa capto.

magis 1 Pausanias perturbatus orare cœpit, *ne enunciaret 2, nec se meritum de illo optime, procederet 3; quod si eam veniam sibi dedisset 4, tantisque implicitum rebus 5 sublevasset 6, magno esse ei præmio futurum.*

V. His rebus Ephori cognitis 7, satius putaverunt in urbe eum comprehendi. Quo cum essent profecti, & Pausanias placato 8 Argilio, ut putabat, Lacedæmonem reverteretur; in itinere, cum jam in eo esset 9 ut comprehenderetur, e vultu 10 cujusdam Ephori, qui eum admonere cupiebat, insidias sibi fieri intellexit. Ita-
2 que paucis ante gradibus, quam qui 11 sequebantur, in ædem Minervæ, quæ Calciœcus 12 vocatur, confugit. Hinc ne exi-

re

1 Alii *modo magis*, vel *multo magis*. 2 Deferre, revelaret rem secretam. Sic sæpe Cic. item Cæs. B. G. 5. 58. 1. Just. 5. 1. 1. Curt. 3. 6. 7. 3 Non abludit Oratio Dymni ad Nicomachum ap. Curt. 6. 7. 9. 4 Si in eo annuisset, hoc sibi concessisset, petitioni locum dedisset, v. supra 2. 10. 1. 5 Ex difficultate cœptorum in varias emergendi angustias, & in pericula conjectum. 6 Adjuvisset. 7 i. e. postquam Ephori has res cognoverunt, vel audierunt. 8 Reconciliatio. 9 Cum in eo loco res essent, ut loquitur Liv. 7. 35. v. ibi Gronov & conf. sup. 1. 7. 3. 10 Ex nutu clandestino aliis inobservato.

11 Sensus est: paucis gradibus prius vel citius, quam illi, qui sequebantur iisdem gradibus &c. 12 Quasi dicas *domus ænea*, vel cui ædes ærea constructa est. Nam quia simulacrum quoque æneum fuit, eadem vox in cognomen Deæ transiit. Unde id templum, *ἱερὸν τῆς Ἀθηνᾶς τῆς χαλκιοίκου* vocant Thucyd. l. 1. Chrysermus Hist. Pers. l. 2. apud Stob. 157. Themistocl. Ep. 2. Polyæn. 8. Pausan. Laconicis &c. *τὸν ναὸν τῆς χαλκιοίκου*. Plut. in Parall. *τὸ τῆς χαλκιοίκου τέμενος* Polyb. 4. Polyæn. 2. & Plut. in Apophth. Lac. ipsam tamen ædem & Liv 35. 36. Chalciœcum vocat, & Ælian. 9. 41.

re posset, statim Ephori valvas ejus ædis obstruxerunt, tectumque sunt demoliti 1, quo facilius sub divo 2 interiret. Dicitur eo tempore matrem 3 Pausaniæ vixisse, eamque jam magno natu 4, postquam de scelere filii comperit, in primis 5 ad filium claudendum, lapidem ad introitum ædis attulisse 6. Sic Pausanias magnam belli gloriam 7 turpi morte maculavit 8. Hic cum 5
semianimis de templo elatus esset, confestim animam efflavit 9. Cujus mortui corpus cum eodem nonnulli dicerent inferri 10 oportere loco, quo hi, qui ad supplicium es-

1 Ita loquitur Curt. 8. 10. 30. Similiter Cic. *demoliri parietem*, *partem muri &c.* 2 Id est, in aperto aere, non sub tecto. Scripturam hanc e MSS. Nostro, itemque Lucretio 4. 211. Cic. 1. in Verr. c. 19. Horat. Od. 2. 3. 23. & 1. 18. 13. & 2. 5. Sveton. in Jul. 72. & Aug. 82. dudum Gifanius, Torrentius, alii asseruere; antea namque ferme ubique erat *sub dio*, quod Festus *ἀπὸ τοῦ διός* dictum vult. Rectius Varro de L. Lat. 4. 10. ab antiquo *Diovis* derivat. Unde Horat. Od. 1. 1. *sub Jove frigido*, i. e. sub divo in aere. 3 Pro *mater dicitur vixisse*. Sic Tac. H. x. 50. 1. *exercitum descivisse creditur*. Nomen matri *Theana* fuit, si Polynæo credimus. Suidas *Anchitheam*, Scoliastes in Aristoph. *Alcathеam* vocat. 4 Id est, grandævam, anum annis defectam. Sic Liv. 1. 8. & 1. 38. 5 Hæsitantibus Spartanis, an ad supplicium tradēdus supplex sit, ut Diodorus tradit 6 Ut filii proditoris pœnam promoveret. Plutarc. in Parall. ex Chrysserme adserit, & patrem illius (quem Agesilaum, alii Cleōbrotum vocant) lapidibus fores templi obstruxisse, ut inedia periret. 7 Bello gesto partam. 8 Sic Agrippinense. *egregiam laudem turpi fine maculasse* dicuntur Tac. H. 4. 60. 3. 9 i. e. mortuus est. Sed Xenoph. 3. rer. Græc. Tegeam profugisse, ibique morbo confectum mortuum esse scribit. 10 Sepeliendum scil. Est inter verba solemnia rei funebris, v. Kirch. 3. 21.

essent dati 1, displicuit pluribus: & procul ab eo loco infoderunt 2, in quo erat mortuus. Inde posterius 3 Dei Delphici 4 responso erutus, atque eodem loco sepultus, ubi vitam posuerat 5.

1 Facinorosi, publico, & ultimo supplicio affecti 2 De sepultura itidem dicitur. 3 Postea. 4 i. e. Apollinis, quem consuluerunt. 5 Alii *finierat*, ponere vitam pro mori dixit etiam Propertius 2. 16. 3. ac Eleg. 26. extr. ut Val. Max. 7. 8. 8. ponere spiritum.

V.

V.

CIMON.

ARGUMENTUM.

1. Cimonem e vinculis paternis uxor liberat mutato matrimonio. 2. Ejus res gestæ ad Strymona Amphipolim, Eurymedonta & rebelles insulas. 3. Ostracismo ejicitur, sed restitutus pace cum Spartanis conciliata, in oppugnatione Citii moritur. 4. Ejus liberalitas summa.

I. CImon 1 Miltiadis filius Atheniensis, duro 2 admodum initio usus est adolescentiæ. Nam cum pater ejus litem æstimatam 3 populo solvere non potuisset, ob eamque causam in vinculis publicis decessisset 4, Cimon eadem custodia 5 tenebatur 6, ne-

1 v. Plut. in Cim. Diod. 11. & 2. Herodotus 6. & 7. Thucyd. 1. Plato in Theage, & Gorgia, Suidas, Demosth. Orat. con- Aristocrat. Antocid. orat. in Alcib. Aristid. 1. 3. Platonica 2. Athenæus 12. Polyæn. 1. 34. Frontiu. 3. 2. 5. & 4. 7. 45. Just. 2. 15. 10. Val. Max. 5. 3. ext. 3. 5. 4. ext. 2. 9. 10. ext. 3. Cic. Off. 2. 28 Ælian. 9. 32. &c. Diversus ab hoc Cimon Tisagoræ F. quanquam interdum cum hoc confundatur, de quo v. Rurgers. Var. lect. 1. 9. p. 33. & 37. 2 Aspero & calamitoso. Sic in Svet. Tiberius infantiã habuisse laboriosam & exercitam dicitur. 3 Pecuniam, de qua lis fuit, quam damnatus multæ nomine pendere non potuit. v. 1. 7. 6. 4 Observetur, veteres mortis vocabulo fere abstinuisse, ac pro mori, decedere, vita defungi, animam efflare & similia posuisse. 5 Captivitate. Meminit & Seneca Controv. 24. & Quintil. Declam. 301. 6 Asservabatur, claudebatur.

neqne legibus Atheniensibus 1 emitti poterat, uisi pecuniam, qua pater multatus esset, solvisset. Habebat autem in matrimonio 2 sororem germanam 3 suam, nomine Elpinicen, non magis amore, quam more 4, ductus 5. Nam Atheniensibus li-
3 cet 6 eodem patre natas uxores ducere. Hujus conjugii 7 cupidus Callias quidam 8 non tam generosus 9, quam pecuniosus 10, qui magnas pecunias ex metallis 11 fecerat 12, egit 13 cum Cimone, ut eam sibi uxorem
4 daret 14: id si impetrasset, se pro illo pecu-

1 Memorat hujusmodi legem Demosth. adversus Androtionem f. 704. *Si Pater multam non solvit Reip. filium fieri hæredem ignominiæ paternæ*. 2 v. Præfat. 4. Rutgers. Var. lect. 1. 9. Licuisse Athenis sororem ὁμοπάτριον uxorem ducere, testimoniis veterum probavit. 3 Eodem germine, i. e. e patre prognatam. Illa Sororum & fratrum distinctio in Germanos, consanguineos, uterinos, non semper a classicis Scriptoribus observatur. Varroni quidem apud Servium in Æn. 5. v. 412. *germanus* est de eadem genitrice manans, Sed ὁμομήτριον Athenis non licuit ducere. 4 Consuetudine patria, instituto legibus permisso, elegans ἀντανάκλασις. Sic Symm. Ep. 3. 59. *quæ dudum aliis ex more delata sunt, nobis amore servata.* Sidon. 9. Ep. 4. *ne forte videatur ipse plus literas ex more deposcere, quam nos ex more dictare*. 5 Impulsus. motus. 6 Per leges, quas Solon tulit. v. Rutgers. l. c. p. 39. s. Sam. Petiti Comm. ad leg. Att. p. 440. 7 Scil. contrahendi cum ea muliere. 8 De eo & duobus aliis hoc nomine plura Gronov. Observ. 4. 5. 9 Ex illustri familia; non tam nobilitate generis præstans. 10 Dives. Plenius Cic. pro Quinct. *Vir copiis rei familiaris locuples, & pecuniosus*. 11 Ex argēti fodinis Laurcoticis, de quibus 7. 2. 2. Alias divitiarum caussas narrant alii. 12 Reditus intelligit. Sic quoque Cic. 1. de divin. & Verr. 4. ac Sallust. 13 Tractavit, transactionem instituit. 14 Soluto conjugii fœdere. Ita Cato

cuniam soluturum. Is tum talem conditionem aspernaretur 1, Elpinice negavit se passuram 2, Miltiadis progeniem 3 in vinculis publicis interire: quoniamque prohibere posset 4, se Calliæ nupturam 5, si ea quæ polliceretur, præstitisset 6.

II. Tali modo custodia 7 liberatus Cimon, celeriter ad Principatum 8 pervenit. Habebat 9 enim satis eloquentiæ 10, summam liberalitatem 11, magnam prudentiam 12, cum juris civilis 13. tum rei militaris, quod cum patre a puero 14 in exercitu 15 fuerat versatus. Itaque hic & populum urbanum 16 in sua tenuit potestate 17, & apud exercitum 18 plurimum valuit auctoritate. Primum 19 imperator 2 apud

Minor amico suo Hortensio petenti concessit Martiam uxorem. Cicero Terentiam suam morosam, & imperiosam dimisit, & Publiam duxit, cum qua Tulliæ suæ morte lætari visa, haud multo post divortium fecit. 1 Cum pactionem oblatam recusaret. Plut. illum ad eam conditionem *ἕτοιμον* hoc est facilem, & paratum fuisse adserit. 2 Se permissuram. Noluit concedere. 3 Filium, liberos. 4 Ut mulier citius excusanda. 5 Nubere fœminarum est; sed vir ducit uxorem. 6 Effecta reddidisset; 6 implesset promissum. 7 Carcere, vinculis. 8 Non imperii, sed auctoritatis. 9 Enumerantur hic artes viri civilis, & ad magna nitentis. 10 Hanc & Plato in Theage ei tribuit, eumque cum Pericle comparat. Apud Suidam librum insignem de curandis equis scripsisse dicitur. Sed Plutarchus secutus Stesimbrotum omnis liberalis doctrinæ expertem facit. 11 In qua imitatus est Pisistratum. 12 Peritiam, s. scientiam. 13 Atheniensis nimirum, ne jus & leges civitatis, in qua ipse versabatur, ignoraret. 14 Inde a pueritia. 15 In bello, alii in exercitibus. 16 Cujus favorem sibi pacis artibus conciliabat. 17 Apud populum potuit plurimum. 18 Qui noverat, eum a teneris suisse militem. 19 Initio.

apud flumen Strymona 1 magnas copias
Thracum 2 fugavit: oppidum Amphipolim
3 constituit 4, eoque decem millia Athe-
niensium in coloniam 5 misit. Idem ite-
rum 6 apud Mycalem 7 Cypriorum & Phoe-
nicum ducentarum navium classem devictam
cepit; eodemque die pari fortuna 8 in ter-
3 ra usus est. Namque hostium navibus ca-
ptis, statim 9 ex classe copias suas eduxit,
barbarorum 10 uno concursu 11 maximam
4 vim 12 prostravit. Qua victoria magna præ-
da 13 potitus, cum domum reverteretur,
quod jam nonnullæ insulæ, propter acerbi-
tatem imperii 14, defecerant 15, bene ani-
ma-

1 In Macedonia, ubi Orpheus amissam flevit Eurydicen, vide Virg. Georg. 4. 508. Strymoniæ grues poetis dicuntur, quod hoc brumali tempore se recipiant. 2 Qui Persis studuerant, ibi considentibus, & repulsis. 3 Urbem ita dictam, quod Strymon ex Hæmo delapsus peninsulæ forma eã amplecteretur. 4 Condidit, captam restituit. 5 Civitatem ex sua civitate veluti propagatam v. Gell. 16. 13. & Sigon. de antiq. jur. Ital. l. 2. c. 2. de jure coloniarum apud varias gentes conf. Henr. Valesius in annot. ad Collect. Const. Porphyrog. de Atheniensium coloniis, v. Meurs. Fort Att. c. 6. 6 Scil. Imperator. 7 Hæ duæ voces a sciolo quodam insertæ videntur; quandoquidem navalis illa pugna potius juxta Eurymedonta Pamphyliæ fluvium, & prope Cyprum commissa est, uti habent alii auctores omnes. Aliis ducibus Persæ eodem die ad Mycalen & Platæas victi sunt. 8 Felicitate. Utramque victoriam eodem die partam confirmat, Thucydides & alii. 9 Victoriam prudenter persecutus, infelicis pugnæ nuntio perterritis hostibus. 10 Qui ejusdẽ nationis cum Græcis non erant. 11 Impetu, conflictu, proelio. 12 i. e. multitudinẽ. 13 *Præter triremes, & viros pecuniæ summa memorabili*. 14 Crudelitatem, nimiumque rigorẽ imperantium, & injurias. conf. Curt. 4. 7. 1. Tac. A. 4. 72. & 14. 31. f. 15 Scil. ab obsequio.

matas 1 confirmavit 2, alienatas 3 ad officium 4 redire coegit 5. Scyrum 6, quam eo tempore Dolopes 7 incolebant, quod contumacius se gesserat 8, vacuefecit 9, sessores 10 veteres urbe, insulaque ejecit: agros civibus divisit 11. Thasios 12 opulentia fretos 13 suo adventu fregit 14. His ex manubiis 15 Athenarum arx, qua ad meridiem vergit 16, est ornata 17.

III. Quibus rebus 18 cum unus in civitate maxime floreret 19, incidit in eandem invidiam, quam 20 pater suus 21, cæ-

1 Vacillantes quidem ac trementes, sed manentes adhuc in obsequio, apud Svet. Vit. 7. *male animatus exercitus erga principem*; apud Cic. in Epist. *Socii infirme animati*. 2 Scil. in obsequio & fide. Sic. Vellei. 2. 120. 1. & 3. Just. 31. 6. 4. *Promptos fir. mare* dixit Tac. A. 6. 44. 2. 3 Quæ jam defecerant. 4 Ad obsequium. Sic & Svet. Jul. 69. 5 Ad officium reduxit, v. 14. 2. 3. 6 Ægæi maris insulam. 7 Ex Epiro populi, piratæ, prædonesque insignes. 8 Detrectaverat imperium, & Athenienses contempserant. 9 Vastavit, possessoribus vel sub corona venditis, vel in alias sedes trajectis, quæ pœna in rebelles, & victos olim constituta. v. Just. 8. 5. 7. 10 Incolas, habitatores, possessores. Liv. dixit veteres cultores 28. 28. ubi v. not. Gronovii. 11 Partitus est, distribuit, assignavit. 12 In eodem mari Ægeo. Thasus hodie Thaso dicitur. 13 Vino, marmore, & metallis divites, adeoque elatos. v. 1. 7. 2. 14 Subegit, victis superbiam ademit. 15 Prædam, seu pecuniam ex præda redactam intelligi, ostendit Gellius 13. 23. 16 Spectat. 17 Magnifice est exstructa. 18 Rerum gestarum gloria. Idem est ac si dixisset: propter has res. 19 Unius fortuna maxime conspicua. 20 Alii plene *in quam*. 21 Pro *ejus*. Sæpe hæc invicem commutari, nec adcurate discrimen illud quod Grammatici tradunt, ab antiquis scriptoribus observari, plures monuere. v. Robileius in Lex. Crit. 4. 2. Bangius observ. Philol. P. 2. p. 952. &c.

cæterique Athenienſium principes 1. Nam
teſtarum ſuffragiis, quod illi oſtraciſmum
vocant 2, decem annorum exilio 3 multa-
2 tus eſt. Cujus facti celerius Athenienſes,
quam ipſum, pænituit 4. Nam cum ille
forti animo invidiæ ingratorum civium ceſ-
ſiſſet 5, bellumque Lacedæmonii Athenien-
ſibus indixiſſent 6, confeſtim notæ 7 ejus
3 virtutis deſiderium conſecutum eſt 8. Ita-
que poſt annum quintum, quo expulſus erat,
in patriam revocatus eſt 9. Ille, quod ho-
ſpitio Lacedæmoniorum utebatur 10, ſatius
exiſtimans eos, & cives ſuos inter ſe una
voluntate conſentire 11, quam armis con-
tendere, Lacedæmonem ſua ſponte 12 eſt
pro-

1 Viri præcipui, clari, florentes. v. Dio. Chryſoſt. orat. 73. Valer Max. 5. 3. ext. 3. 2 Teſtulis enim, quæ Græcis ὄστρακα, inſcribebātur ſuffragia exilii illis irrogandi, quorum potentia nimia ad democraticæ æqualitatis ſtatum Athenis erat contemperanda. Sed telum id adverſus dominatum, ut eſt genius popularis libertatis, intemperanter haberi cœptum. v. imprimis Meurſ. Att. lect. 5. 18. & Petit. comm. ad leg. Att. p. 366, ſeqq. 3 Pœna oſtraciſmi legibns definita. 4 Dolor cæpit. Sæn. de Benef. 6. 17. *Non eſt iſtud exilium, cujus neminem non magis quam damnatum pudet*. 5 Ne adverſus ſtimulum calces jactaret temere, nihil oblectatus alio conceſſit. 6 Denunciaſſent, cladem ad Tanagram illis jam illatā refert Plutarchus. 7 Cum laude inſignis pariter, ac perſpectæ, probatæ. 8 Sic Curt. 8. 8. 23. *crudelitatem ſera pœnitentia conſecuta eſt*. παραφρέσεως inſtar eſſe poteſt locus 15. 7. 1. & Tac. de Agr. 41. 3. *cum damna damnis continuarentur &c.* & Horat. 3. Od. 24. *Virtutem incolumem odimus, ſublatam ex oculis quærimus invidi*. 9 Scil. ab exilio ante legitimum tempus decreto Periclis. 10 Eorumque adeo rebus ſtudebat, ac favebat. 11 Concordes eſſe 12 Sine juſſu Populi; antequam Athenas reverteretur,

profectus, pacemque inter duas potentissimas civitates 1 conciliavit 2. Post neque ita 3 multo Cyprum cum ducentis navibus imperator 4 missus, cum ejus majorem partem insulæ devicisset, in morbum implicitus 5 in oppido Citio 6 est mortuus.

IV. Hunc Athenienses non solum in bello, sed in pace diu desideraverunt 8. Fuit enim tanta liberalitate, 9, cum compluribus locis prædia, hortosque haberet, ut nunquam eis custodem imposuerit, 10 fructus servandi gratia 11, ne quis impediretur, quo minus ejus rebus, quibus 12 vellet, frueretur. Semper eum pedissequi cum nummis 13 sunt secuti, ut, si quis opis ejus indi-

D

1 Athenas, & Lacedæmonem. 2 Medius, & veluti arbiter pacis intervenit, offensasque removit. Sic Cic. 10. fam. 27. & Ter. Heaut. 5. 5. 2. 3 Pro *adeo* eleganter. v. Tursell. de Partic. c. 84. communiter diceretur, *non multo post*. 4 Dux classis & navalis belli. 5 Sic quoque 17. 8. 7. & Liv. 24. 34. Frequentius est, implicitus morbo. 6 Dum illud obsideret, occubuisse Cimonē scribunt Thucyd. & Plut. Patria hæc fuit Zenonis in insula Cypro, qui inde Citius dictus est. 7 Observetur absētia vocis *etiam*. Magnus in bello fuit, nec minor in pace, ut est 2. 6. 1. conf. meæ Observat. Historico pol. tit. *bello & pace clari*. 10 Hoc sensu clare loquitur Plin. Paneg. de Nerva c. 10. *Eo ipso carus omnibus ac desiderandus, quod prospexerat, ne desideraretur*. 9 E Theopompo hæc esse Casaub. notat ad Athenæi 12. 8. de simili munificentia Gilliæ Agrigentini Val. Max. 4. 8. ext. 2. 10 Sic quoque MSS. Cælii Curionis, quo Barthius usus est, & Cic. pro Planco: *quem villicum imponeremus?* In MSS. vero Gifanii est, *posuerit*, quomodo locuti Cæs. B. G. 1. 20. Cic. Phil. 2. & pro Flacco. 11 Qui prohiberet a vi, & rapinis. 12 Aliis est: *quibus quisque vellet*. Simile quid de Ephialte refert Heraclites in Polit. Athen. 13 De hoc genere servorum v. Pignorius. Alio fine L. Veratii servus crumenā portabat, ut, si quem

indigeret 1, haberet, quod ſtatim daret, ne differendo videretur negare 2. Sæpe, cum aliquem offenſum fortuna 3 videret minus bene veſtitum 4, ſuum amiculum dedit 5.
3 Quotidie ſi cœna ei coquebatur 6, ut, quos invocatos 7 vidiſſet in foro, omnes devocaret 7: quod facere nullum diem prætermittebat 9. Nulli fides ejus, nulli opera, 10 nulli 11 res familiaris defuit 12. Multos locupletavit 13: complures pauperes mortuos, qui unde efferrentur, non reliquiſ-
4 ſent, ſuo ſumtu extulit 14. Sic ſe gerendo minime eſt mirandum, ſi & vita ejus fuit ſecura 15, & mors acerba 16.

VI.

depalmaſſet ille, numeraret multam. 1. Gell. 20. 1. 1 Si quis mendicaret. 2 φρόνησιν γνωμικήν, cujus fundamentum explicare illa Senecæ Poſſunt Benef. 1. 1. *diſtulit i. e. timide negavit*, & mox: *qui tarde fecit, diu noluit*. It. l. 2. c. 5. *tarde velle nolentis eſt*. Et juxta Auſonium: *Gratia, quæ tarda eſt, ingrata eſt*. 4 Duplicem ſenſum admittit, ſi exponas læſum a fortuna, cui ſors fuerit iratior & iniquior; vel ſi intelligas obviam factum fortuito, ſeu forte fortuna. 4 Lacerum panniſque obſitum. 5 De S. Martino idem prædicat Sulp. Severus in ejus vita; & de Smyrnæis Tacitus A. 4. 56. 3. 6 Apparabatur; tenuis quidem, ſed multis ſufficiens. Plut. 7 i. e. non vocatos, non invitatos. Sic Ter. Eun. 5. 9. (al. 8.) 29. *invocato ut ſit locus ſemper*. 8 i. e. e foro vocaret ad cœnam. 9 Ille mos ejus fuit quotidianus. 10 Officia ſcil. in iis, quæ amicis, aliiſve præſtanda. 11 Per anaphoram ter repetitur. 12 Omnibus fide, officioque præſto fuit. Omnibus benefacere ſtudebat. 13 Pecunia, frumento, & reliquis neceſſariis. 14 Ob eandem pietatem in hiſtoria ſacra laudatur Tobias. 15 Sine odio, ſine inſidiis, & periculis. Pro ſalute & incremētis ejus cives votis excubabant, ut de Gillia ait Val. Max. l. e. 16 Luctuoſa tanquã prætnatura. Metaphora ducta a fructibus arborũ, qui ante maturitatẽ acerbi ſunt conf. Serv. ad illud Æn. 6. 4. 29. *funere merſit acerbo*

VI.
LYSANDER.

ARGUMENTUM.

1 Lysander bellum Peloponnesiacum confecit & decem viros civitatibus imposuit. 3 In Thasios subdolus & crudelis fuit. 3 Lacedæmoniorum reges tollere, & oracula corrumpere conatus est. Denique occiditur a Thebanis. Oratio molitiones ejus prodidit. 4 Semetipsum etiam accusavit per suppositium libellum.

I. LYsander 1 Lacedæmonius 2 magnam reliquit sui famam 3, magis felicitate, quam virtute partam 4. Athenienses enim in Peleponnesios sexto & vigesimo anno bellum 5 gerentes confecisse 6, apparet. Id qua ratione consecutus sit, latet 7; non 2

1 v. Plut. in vita, & alibi. Thucid. 5. Xenoph. Gr. H. 2. & 3 Diod. 12. 13. Pausan. passim. Ælian. 1. 10. 3. 20. 6. 4. 10. 15. 12. 43. 13. 8. & 13. 25. Polyænus 1. 45. & 7. 19. Frontin. 1. 5. 7. 2. 1. 18. 4. 1. 9. Justin. 5. 5. seqq. & 6. 4. 6. Cic. Off. 1. 29. & 30. 2. 23. de San. 17. Div. 1. 34. & 43. &c. 2 Mothaces fuisse dicitur apud Athenæum 6. 20. Sunt Mothaces non ipsi quidem Lacedæmonii, sed cum eorum filiis educati ob virilia & præclara facta Laconum Reip. adscribebantur. 3 Laudem & gloriam. 4 Versutia ipsi felicius esset, quam aliis virtus. v. Forsin. in not. pol. ad Tac. A. 3. p. 242. seqq. sed per se virtus sine fortuna ponderanda, 8. 1. 1. conf. Freinsh. not. ad Flor. præf. 2. 5 Quod universam exercuit Græciam, & pene attrivit. 6 Contudisse, & debellasse. Ita Sen. de Benef. 3. 26. *accusatorum rabies togatam civitatem confecit*. Cic. de Invent. *Licinius hostes confecit*. Est proprie gladiatorum & bestiariorum. v. Donat. ad Ter. Eun. 5. 4. 6. 7 Conjicio cum aliis, potius legendum esse, *non latet*, cum ipse auctor causam exponat.

enim virtute sui exercitus, sed immodestia 1 factum est adversariorum: qui quod dicto audientes 2 imperatoribus suis non erant 3, dispalati 4 in agris, relictis navibus 5, in hostium venerunt potestatem. Quo facto Athenienses 6 se Lacedæmoniis dediderunt.

3 7 Hac victoria Lysander elatus 8, cum antea semper factiosus, audaxque 9 fuisset, sic sibi indulsit 10, ut ejus opera 11 in maximum odium Græciæ Lacedæmonii perve-
4 nerint 12. Nam cum hanc causam Lacedæmonii dictitassent 13 sibi esse belli, ut Atheniensium impotentem dominationem 14 refringerent 15, postquam apud Ægos flumen 16 Lysander classis hostium est potitus, nihil aliud molitus est 17, quam ut omnes civitates 18 in sua teneret potestate:

cum

1 Licentia militari, & dedignatione parendi. 2 Obedientes, eadem formula eleganti, qua obsequium exprimitur, usus noster 1.1. 2.1.14. 2. 2. & 17.4.2. 3 Spreverant ducum mandata: & inprimis Alcibiadis consilia Philocles prætor respuerat. 4 Vagi, dispersi, & incompositi, de quibus facilis victoria. v. Tac. A. 4.48.4. H. 4.35.3. conf. infra 23.5.2. 5 Juxta Ægos flumen in terram egressi corpus curabant. 6 Obsessi insuper, fame urgente. 7 Pax petentibus data, cum Spartani negarent, alterum Græciæ oculum eruendum. 8 v. supra 1.1. 9 Seditiosus, inquietus, impotens ad refrenandas cupiditates. 10 Talem sibi licentiam sumsit. 11 i. e. propter eum. 12 Apud omnes Græcos invisi redditi. 13 Hoc prætextu usi. 14 Imperium vi captum, occupatumque, adeoque ipsam tyrannidem, & intemperantis imperii insolentiam, & abusum potestatis, cujus parandæ artes & flagitia hic aperiuntur. 15 Debilitarent, ei obsisterent. 16 Et urbs est Hellesponti Græcis αἰγὸς ποταμὸς, singulari numero etiam Plin. 2. 58. & 4. 10. ac Mela 2.7. extolere. 17 Nullum aliud habuit consilium. 18 Quæ post pugnam illam ab Atheniensibus deficiebant.

1, cum id se Lacedæmoniorum causa facere simularet 2. Namque undique qui Athenien- 5
sium rebus studuissent 3 ejectis, decem delegerat in unaquaque civitate 4, quibus summum imperium, potestatemque omnium rerum 5 committeret 6. Horum in numerum nemo admittebatur, nisi qui aut ejus hospitio contineretur 7, aut se illius fore proprium 8 fide confirmaret 9.

II. Ita decemvirali potestate 10 in omnibus urbibus constituta 11, ipsius nutu 12 omnia gerebantur 13. Cujus de crudelitate ac perfidia satis est unam rem, exempli gratia 14, proferre, ne de eodem plura enumerando 15, fatigemus 16 lectores. Victor ex Asia 2
cum reverteretur, Thasumque divertisset 17, quod ea civitas præcipua fide fuerat 18 erga Athenienses, proinde ac si iidem firmissimi

1 Ut sibi conciliaret, ut suas faceret. 2 Publicum bonum privatis commodis, & dominationi suæ prætendens. 3 Qui promovissent eorum potentiam. 4 Exceptis Athenis, ubi triginta Præfecti erant, quos ob injustam denominationem Tyrannos postea vocarunt, v. 8. 1. 5. 5 Summam reipublicæ, & gubernationis. 6 Sic apud Liv. & Front. *committere cui remp.* v. Gron. ad Liv. 27. 7. 7 Erat inter conjunctos fœdere hospitii; esset inter hospites. 8 Eleganter ita dicitur, qui deditus obstrictusque alicui, factionem ejus, & nutum sequitur. 9 Fidem fecerat. 10 δεκαδαρχία imperio Decemvirorum. 11 Instituta. 12 Arbitrio, placito. 13 Quin & nonnullæ civitates ei aras erigebant, ut Deo, & victimas immolabant. 14 Cicero solet dicere *exempli causa*, ut orat. pro Mur. 2. in Verr. & Phil. 13. 15 Per seriem narrando. 16 Narratione, & multitudine exemplorum. 17 Ex itinere in urbem & insulam maris Ægæi. 18 Thasii singularem fidem præstiterant Atheniensibus, & in hac amicitia mansuri videbantur, quanquam antea illis fuissent irati.

1 solerent esse amici, qui constantes fuissent inimici 2, eam pervertere 3 concupi-
3 vit. Vidit autem, nisi in eo occultasset voluntatem 4, futurum, ut Thasii dilaberentur 5, consulerentque 6 rebus suis 7. ***

III. Itaque 8 decemviralem suam potestatem sui 9 ab illo constitutam sustulerunt 10. Quo dolore 11 incensus 12 iniit consilia 13, reges Lacedæmoniorum tollere 14. Sed sentiebat, id sine ope deorum facere non posse, quod Lacedæmonii 15 omnia ad oracula re-
2 ferre consueverant 16. Primum Delphos 17 corrumpere 18 est conatus. Cum id non potuis-

1 Constantissimi, sincerissimi. 2 Antequam ad adversas partes essent traducti. 3 Evertere, multare exitio. 4 Consilium, propositum. 5 Fuga, & discessione, qua quisque posset, salutem peterent. Exempla & ampliorem expositionem v. apud Muret. Var. Lect. 15. 5. 6 Supra 2. 8. 5. est *consulere sibi*: apud alios est: *sibi consilium capere: sibi qua potest salutem quærere*. 7 Simulavit ergo, se veniam his dare, qui laterent, benignissima oratione habita in templo Herculis; sed fidem habentes & prodeuntes post paulo jussit interfici. Ita fere supplet ea, quæ hic desiderantur, Polyænus 1. 45. 4. 8 Desunt quoque rationes, quibus permoti sunt Lacedæmonii, ut res commutarent. 9 Lacedæmonii, Ephori, Reges. 10 Abrogarunt. 11 Qui iræ quoque causa fuit. 12 Valde concitatus. 13 Per factiosam molitionem instituit. 14 Abrogare. Infinitivus ponitur pro Gerundio per Græcismum, Ita Livius 21. 54. *corpora curare* [pro curandi] *tempus est*. 15 Non secus ac cæteri Græci & aliæ gentes. Cic. de div. 1. *De rebus obscuris & incertis ad Apollinem censeo referendum*. 16 Si approbata essent ab oraculis consilia sua exsequebantur, sin minus, mutabant. 17 Urbs metonymice ponitur pro oraculo Apollinis Delphico, ejusque sacerdotibus, unde tanta urbis celebritas. 18 Pretio eo impellere, ut sibi exoptata responsa darent.

tuisset 1, Dodonam 2 adortus est 3. Hinc
quoque repulsus 4, dixit se vota suscepis-
se 5, quæ Jovi Hammoni 6 solveret 7,
existimans se Afros facilius corrupturum 8.
Hac spe cum profectus esset in Africam, mul-
tum eum antistites 9 Jovis fefellerunt 10.
Nam non solum corrumpi non potuerunt,
sed etiam legatos Lacædemona miserunt, qui
Lysandrum accusarent, quod sacerdotes fani
11 corrumpere conatus esset. Accusatus hoc 4
crimine 12, judicumque absolutus sententiis
13, Orchomeniis 14 missus subsidio 15, oc-
cisus est a Thebanis apud Haliartum 16. Quam 5
vere de eo foret judicatum 17, oratio indi-
cio fuit 18, quæ post mortem in domo ejus
reperta est 19, in qua suadet Lacedæmoniis,
ut regia potestate dissoluta 20, ex omnibus
dux deligatur 21 ad bellum gerendum: sed
ita scripta 22, ut deorum videretur congrue-

1 Scil. officere. 2 i. e. Oraculum Jovis Dodonæum, sive sacerdotes illius in Epiro. 3 Ut corrumperet, & ad voluntatem suam perduceret. 4 Frustrato conatu, ac petitione rejecta. 5 Se voto facto promisisse munera. 6 Sic dicto ab arenis Africæ, de quo prolixe Curt. 4. 7. 7 Solvere vota idem est, atque id, quod promissum est, Diis offerre. 8 Si nempe per fraudem eos aggrederetur. 9 Sacerdotes. 10 Imo opinio eum fefellit: spe sua excidit. 11 Sc. Jovis Hammonis. 12 A Legatis, quibus non statim credebatur. 13 Quia causa pro se dicta fidem fecit, se innocentem esse. 14 Orchomenus, & quæ sequitur, Haliartus, urbes Bœotiæ. 15 In bello, quod nunc contra Thebanos gerebant. 16 Cum obsideret hanc urbem. 17 Nisi eum maluissent absolvere. 18 Indicavit, indicium præbuit. 19 Ab Agesilao, qui afferre voluit in concionem, nisi Ephorus Lacratidas dissuasisset. 20 Abrogata. abolita; deletis regibus. 21 Ipse scil. Lisander. 22 Scil. fuit Oratio.

re 1 sententiæ 2, quam 3 ille se habiturum 4, pecunia fidens 5, non dubitabat. Hanc ei 6 scripsisse 7 Cleon Halicarnasseus dicitur.

IV. Atque 8 hoc loco non est prætereundum 9 factum Pharnabazi satrapis regii 10. Nam cum Lysander præfectus classis 11 in bello multa crudeliter, avareque fecisset 12, deque his rebus suspicaretur ad cives suos 13 esse perlatum, petiit a Pharnabazo 14, ut ad Ephoros, sibi testimonium 15 daret: quanta sanctitate 16 bellum gessisset, sociosque tractasset, deque ea re accurate scriberet. Magnam enim ejus 17 auctoritatem in ea re futuram.
2 Huic ille liberaliter 18 pollicetur; librum

1 Ad illam accommodari, referri; consentire cum ea. 2 Oraculis & responsis. 3 Oraculorum sententiam & suffragium. 4 Quin pro se obtineat, quin adipiscatur corruptis sacerdotibus, conf. 7.9.5. 5 Spem conficiendi inde sumens. 6 Orationem. 7 Lysandri nomine a Cleone scripta erat juxta morem in Grecia usurpatum. Nam Oratores & Sophistæ orationes aliis recitandas scriptitabant, unde λογογράφοι, quæ vox postea cum re in contemtum adducta. v. Cresoll. Theatr. Rhet. 3. 2. 8 Ab initio hæc particula eleganter ponitur. 9 In narratione uon omittendum. 10 Persici, qui maritimæ oræ in Hellesponto præerat. 11 Græce ναύαρχος, & στολάρχης. v. Scheffer. de mil. nav. 4.5. 12 Solita magistratuum vitia notantur, avaritia & superbia. 13 Lacedæmonios. 14 Qui jam antea litteras de moribus ejus Lacedæmona miserat. 15 Gestæ scil. præfecturæ. 16 Justitia, abstinentia, integritate, moderatione, lenitate. Hinc sanctæ manus non pollutæ aptandis, & acceptandis muneribus provinciarum, apud Val. Max. 2.2.8. 17 Pharnabazi scil. Ei, si quid scriberet, hic magnopere creditum iri. 18 Promte, prolixe, ample. Cic. de petit. Consul dixit: *large, & honorifice*. Curtius 7. 2. 17. *impensius etiam*, quam exigebatur, promittit operam.

brum 1 gravem 2 multis verbis 3 conſcripſit; in quo ſummis eum effert laudibus; quem cum legiſſet, probaſſetque, dum obſignatur 4, alterum pari magnitudine, ut diſcerni non poſſet 5, ſignatum ſubjecit 6, in quo accuratiſſime ejus avaritiam, perfidiamque accuſaret. Hinc Lyſander domum cum rediſſet, poſtquam de ſuis rebus geſtis apud maximum magiſtratum 7, quæ voluerat, dixerat 8, teſtimonii loco librum a Pharnabazo datum tradidit 9. Hunc, ſummo- 3
to 10 Lyſandro, cum Ephori cognoſcerent 11, ipſi legendum dederunt. Ita ille imprudens 12 ipſe ſuus fuit accuſator 13.

1 Teſtimonium, epiſtolam. 2 Grandem, uti eſt in Ultra, & Ciſan. codice. 3 Prolixe. 4 *Obſignare* potius, quam *ſignare*, eſſe apud auctores Auguſto antiquiores, docet Salmaſ. Specim. confut. animadv. Heraldi c. 29. p. 294. & 301. ubi multa quoque de ratione obſignandi libros. 5 i. e. Simillimum. 6 Suppoſuit, ſubſtituit, loco alterius dedit. 7 Ephoros. 8 Deprædicaverat laudes ſuas. 9 Ut tanto magis confirmaret dicta ſua, ſi nondum crederent. 10 Secedere juſſo. 11 Legiſſent. 12 Inſcius, qui literas in caput ſuum ſcriptas, non ſecus ac Urias, aut Bellerophon aliter exiſtimans, ad ſuos tulit. v. Piccarti Obſer. Hiſtorico-pol. Dec. 16. 9. 13 Se ipſum accuſavit.

VII.

ALCIBIADES.

ARGUMENTUM.

1 Alcibidiades & vitiis, & virtutibus celebris. 2 Ejus præceptores. Adoleſcens amatus eſt, & ipſe amavit. 3 Belli dux contra Syracuſanos in ſuſpicionem venit. 4 Domum vocatus devovetur: ideoque Spartanis inſervit. 5 His ſuſpectus, ad Tiſſaphernem venit, & Athenienſium exercitui conciliatur. 6 Bene domi exceptus, reſacratur. 7 Minus felix, in invidiam recidit. 8 Civibus, quantum poteſt, conſulit. 9 Spe patriæ orbatus ad Pharnabazum ſe confert. 10 Ibi in inſidiis conficitur. 11 Infamatus, & laudatus.

I. Alcibiades 1 Cliniæ filius Athenienſis. In hoc natura 2, quid efficere poſſit, videtur experta 3. Conſtat 4 enim inter omnes, qui de eo memoriæ prodiderunt 5, nihil illo fuiſſe excellentius 6, vel in vitiis,

1 v. Plut. in vita Diod, 11. & 13. Thucyd. 5. & 6. Xenophon. H. Gr. 1. &c. Plato in Symp. Athænæus 12. Suidas. Iſocrat. orat. de bigis. Ælian. Var. Hiſt. 2. 2. 4. 15. ſ. & 21. 9. 29. 11. 7. & 11. 12. 14. 13. 58. Polyænus 1. 40. Frontin. 2. 5. 44. ſ. 2. 7. 6. 3. 2. 6. 6. 3. 9. 6. 3. 11. 3. 3. 12. 1. Val. Max. 1. 7. ext. 9. 3. 1. ext. 1. 6. 9. ext. 4. Cic. Orat. 2. 22. & 3. 34. Brut. 7. Tuſc. 3. 32. Div. 2. 69. de 4. diverſis hoc nomine vocatis, v. Meurſ. Att. Lect. 6. 12. 2 Grandius aliquid ſignificatur per naturam, tanquam effectricem rerum. 3 Magni ingenii deſcriptio eſt, celebrata certatim ſtudiis imitantium. 4 Notus eſt. 5 Scil, aliquid; qui hiſtoriam ejus reliquerunt ſcriptam. 6 i.e, eum excellentiſſimum fuiſſe.

tiis, vel in virtutibus 1. Natus in amplis- 2
sima civitate 2, summo genere 3, omnium
ætatis suæ 4 multo formosissimus 5, ad om-
nes res aptus 6, consiliique plenus 7. Nam-
que imperator fuit summus mari & terra,
disertus, ut in primis dicendo valeret 8, &
tanta erat commendatio oris 9, atque ora-
tionis 10, ut nemo ei dicendo posset resiste-
re 11. Idem 12 cum tempus posceret, labo- 3
riosus, patiens, liberalis, splendidus 13, non
minus in vita, quam victu 14 affabilis, blan-
dus, temporibus 15 callidissime inserviens 16.
Idem simul ac remiserat 17, nec causa sub- 4
erat, quare animi laborem 18 perferret 19,

1 Talis & Pausanias 4. 1.1. v. Observat. meæ tit. *virtutis vitii mixtura*. 2 Athenis. Sic 8. 2. 2. *clarissima civitas*. 3 Nobilitate eximia. 4 Omnium æqualium juvenum. 5 Unde ejus vultus paradigma proverbiale formæ speciosissimæ, v. Casp. Barth. Advers.53.5. 6 Propter dexteritatem ingenii. 7 Propter sagacitatem judicii. 8 Hæc vox proprie eloquentiam notat, & artem. 9 Vultus qui eum commendabat, synecdonice significatur. 10 Commendatæ viribus actionis. Naturali vultus gratia & pronunciandi excellentia præstitit. v. Cresoll. vocat. autumn. l. 2. p. 213. 11 Adversus ipsum valere. 12 Aliis est *deinde*, aliis *dives*; quasi pugnantes inter se divitiæ & labor in Alcibiade convenerint. 13 A sumtuoso non distinguendus, uti 25. 13. 5. 14 Distinguuntur victus & vita, ut hæc exteriorem inter homines & in publico consuetudinem ille interioris & familiaris vitæ instrumenta, domumque, ac mensam innuat. 15 Rationibus temporum. 16 Tacitus A.4. 33. 2. callidum temporum, & sapientem vocat, v. de prudentia temporum Buchneri Orat. fest. p.229. 17 Relaxaverat. Opponitur feriis actionibus ac curis Tac. Agr. 9. 5. *Tempora curarum, remissionumque divisa*. Similis Mecænas apud Vellej.2.88.2. 18 Contentionem ac curam. 19 Toleraret.

luxuriosus, dissolutus 1, libidinosus, intemperans reperiebatur: ut omnes admirarentur, in uno homine tantam inesse 2 dissimilitudinem, tamque diversam naturam 3.

II. Educatus est in domo Periclis 4 (privignus 5 enim ejus fuisse dicitur) eruditus a Socrate 6. Socerum habuit Hipponicum 7, omnium Græcæ linguæ eloquentia disertissimum, 8 ut, si ipse fingere 9 vellet, neque plura bona reminisci 10, neque majora posset consequi, quam vel fortuna, vel natura
2 tribuerat 11. Ineunte 12 adolescentia amatus est a multis more Græcorum 13: in eis

a So-

1 Legis, boni moris, existimationis negligens. Hæc dissolutio (uti vocat Treb. Pollio in Valer. jun.) contemtum parit, sicut flagitia, & iniquitas principum timorem, conf. Poll. Gallien. c.5. 2 Pro *esse*. Gebb. tuetur hanc lectionem illo Tac. H.4.27.6. *tanta illi exercitui diversitas inerat licentiæ, patientiæque*. 3 Ingenium dispar; ob id dictus fuit Chamæleon, quod vitæ genus etiam quodvis vivere posset, non aliter ac Chamæleon quemvis colorem recipit, excepto albo. Similia fere de Catilina prodidit Cic. in Cæliana c. 3. s. 4 Prætoris, & Oratoris celeberrimi, qui non verba, sed tonitrua, & fulmina loqui visus. 5 Sororis Periclis filius potius, ut tradit Svidas, Plutarchus Alcibiadis curatorem facit. 6 Sapientissimo olim mortalium, cum discipulus ante fuisset Sophili. 7 Qui ei cum dote summa filiam dedit Hippareten. 8 Non disertum, sed hominem supra quam dici potest divitem adserit Plutarchus. 9 Voto & cogitationibus exemplum veluti prosperitatis formare, & fabricare. 10 Memoria, ac mentis discursu complecti. 11 Bona naturæ erant, ingenium, judicium, forma; fortunæ parentes, præceptores, divitiæ, conjugium. 12 Vid. supra 2. 1. 1. 13 Conf. Præf. 4. & 4.4. 1: Ambiguum hic sane est. Sed viri in rep. clari, aut sapientia, doctrinaq; nobiles adolescentulos bono ingenio præditos amabant, quo a turpibus studiis vitæ, cum perpetuo illis adessent, abducerent.

1 a Socrate, de quo mentionem facit Plato
in *Symposio* 2. Namque eum 3 induxit 4 8
commemorantem, *se pernoctasse* 5 *cum Socrate*, *neque aliter ab eo surrexisse*, *ac filius*
a parente debuerit 6. Postea quam robustior 3
est factus 7, non minus multos amavit; in quorum amore, quod licitum est 8, odiosa multa 9 delicate jocoseque fecit 10: quæ referremus, nisi majora, potioraque 11 haberemus.

III. Bello Peloponnesiaco hujus consilio, atque auctoritate 12 Athenienses bellum Syracusanis 13 indixerunt: ad quod gerendum ipse dux delectus est. Duo præterea collegæ
14 dati, Nicias, & Lamachus. Id cum ap- 2
pararetur, priusquam classis exiret 15, accidit, ut una nocte omnes Hermæ 16, qui in oppido erant Athenis, dejicerentur 17, præter

ter

1 Inter alios, qui eum amabant, etiam erat Socrates. 2 In Dialogo illo, quem ab argumento, quod tractat, denominavit symposium, i. e. convivium. 3 Alcibiadem. 4 Personam ei tribuit actionis, aut sermonis gratia propria scenæ & spectaculorum vox. 5 In eodem lectulo. 6 Caste & honeste. 7 Ætatis augmentum accepit. 8 Quoad honeste fieri potuit. 9 Quæ indignationem, & simultatis caussas præbere poterant. 10 Factis, verbisque jocularibus mitigavit. 11 Quorum respectu leviora quæque Historico omittenda sunt. 12 Alcibiade suadente, atque impellente, utpote qui præter Peloponnesum etiam Carthaginem, & Italiam animo complectebatur. 13 Syracusæ, unde Syracusani, princeps Siciliæ civitas. 14 Scil. in imperio militari pari potestate prædit. 15 Scil. ad bellum. 16 Statuæ mercuriales, quadratæ. sine manibus, & pedibus positæ in vestibulis ædium, vel in publicis viis super columnas religionis. & ornatus causa; conf. Figrell. de statuis ill. Rom. c.17. 17 Deturbarentur; imo circumciderentur, ac mutilarentur

ter unum, qui ante januam Andocidis 1
3 erat, Andocidisque Hermes vocatus est. Hoc
2 cum appareret, non sine magna multorum
consensione 3 esse factum, quod non ad pri-
vatam, sed ad publicam rem pertineret 4
magnus multitudini 5 timor est injectus 6,
ne qua 7 repentina 8 vis 9 in civitate exi-
steret 10, quæ libertatem opprimeret po-
4 puli 11. Hoc maxime convenire in Alcibia-
dem 12 videbatur, quod & potentior 13, &
major 14 quam privatus 15, existimabatur.
Multos enim liberalitate devinxerat 16, plu-
res etiam opera forensi 17 suos reddiderat 18
Quare fiebat, ut omnium oculos, quoties-
cumque in publicum prodisset, ad se con-
ver-

1 De eodem ob Hermas truncatos in vincula conjecto Plut. in Alcib. p. 201. 2 Dejectionem illam statuarum. 3 Conspiratione. 4 Respicere, referendum esset. 5 Populo Atheniensi, ab intestino malo sibi metuenti. 6 Excitatus; quan quam rumor erat. Corinthios rem instituisse, ut hoc veluti portento retinerent Athenienses a bello Siculo. 7 Pro *ne aliqua*, eleganter. 8 Pro *repente*. Nomen pro adverbio ponitur. 9 Tumultus, seditio. 10 Eleganter, pro *cooriretur*. 11 Ipsamque adeo Democratiam. 12 Ipsi hoc factum tribuendum videbatur; suspicio hujus rei in illum competebat. 13 Opibus, ac divitiis. 14 Honore, & virtutibus. 15 Quam privati hominis fortuna ferret. Opponitur privatus magistratibus, & iis, qui sunt cum imperio domi, militiæque. 16 Multorum benevolentiam sibi conciliarat. 17 Dum adfuit clientibus in judiciis. Sic apud Val. Max. 3. 8 ext. 4. Horat. Epist. 1. 7. 8. *opella forensis*. 18 Obstrictos sibi fecerat & obligatos. Audax ejus factum narrat Athenæus, quo modo è reis exemeri Hegemonem Thasium, deleto per digitum saliva imbutum rei nomine, scriba & prætore vidente.

verteret 1, neque ei par quisquam in civitate poneretur 2. Itaque non solum spem in eo habebant maximam, sed etiam timorem 3, quod & obesse plurimum 4 & prodesse poterat 5. Adspergebatur etiam infa-
mia 6, quod in domo sua facere 7 myste- 6
ria 8 dicebatur: quod nefas 9 erat more Atheniensium: idque non ad religionem, sed ad conjurationem 10 pertinere existimabatur.

IV. Hoc crimine in concione ab inimicis compellabatur 11, Sed instabat 12 tempus ad bellum proficiscendi. Id ille intuens 13, neque ignorans civium suorum consuetudinem postulabat, *ut si quid de se agi* 14 *vellent, potius de præsenti quæstio habe-*

retur

1 Ut adspiceretur in via publica ab omnibus æstimatione, & admiratione virtutis, potentiæ. Sic Curt. 3. 11. 24. 5. 1. 24. & 8. 4. 24. Simili phrasi *convertere in se omnium mentes* Florus dixit 2. 17. 4. *totum terrarum orbem*. Vellej. 2. 31. 1. 2 Haberetur. 3 Scil. habebant, quod nove dictum putatur. Sed elegantius verbum hoc subintelligitur, quam aliud adjicitur. 4 Magno malo Atheniensibus esse poterat. id quod præsagiebat Timon. 5 Si amaret patriam. 6 Sic Cic. pro Cæl. c. 10 *adspergi rumore*. Curt. 10. 1. 8. *contumelia adspergi*. Apulej. 8. Infamia est quam famæ macula. 7 Celebrare. 8 Ceteri sacra arcana, quæ per excellentiam mysteria dicta; alio nomine initia, & Eleusinia, uti inscripsit de istis librum Meursius, conf. Just. 5. 1. 1. Alex. ab Alex. *6. 19.* 9 Capitale crimen. 10 Sic Catilina domi suæ sacrarium scelerum constitutum habuit. Cic. or. 1. c. *9.* His coloribus hodienum collegia sacrorum causa privatim instituta suspecta reddi solent. v. Bodin de rep. 3. 7. 11 Accusabatur inter colloquendum in conventibus publicis. 12 Jã aderat. 13 Probe perpendens. eadem vox occurrit 10. 8. 1. 12. 1. 2. & 12. 2. 3. aliis placuit *metuens*. 14 Legibus experiri, tractare in judicio.

retur 1, *quam absens invidiæ crimine* 2 *ac-*
2 *cusaretur*. Inimici vero ejus quiescendum
3 in præsenti 4, quia nocere se ei 5 non
posse intelligebant, & illud tempus expe-
ctandum decreverunt, quo exisset 6: ut sic
3 absentem aggrederentur 7. Itaque 8 fece-
runt 9; nam postquam in Siciliam eum per-
venisse crediderunt, absentem, quod sacra
violasset 10, reum fecerunt 11. Qua de re
cum ei nuntios a magistratu in Siciliam
missus esset, ut domum ad causam dicen-
dam 12 rediret, essetque in magna spe pro-
vinciæ bene administrandæ 13, non parere
noluit 14, & in triremem 15, quæ ad eum
4 deportandum 16 erat missa, ascendit, ad
Thurios 17 in Italiam pervectus, multa
secum reputans de immoderata civium suo-
rum licentia 18, crudelitateque erga nobiles

I uti-

1 Præsens examinaretur per justam inquisitionem, judicialē cognitionem, & disceptationem. 2 Nullo alio delicto, quā quod per invidiam imputaretur, ubi invidiam pro crimine sufficit. 3 Omittendam accusationem. 4 Tum, jam &c. Tacitus sæpe *in præsens*. Sic noster *in præsentia* 2. 8. 4. & 7. 10. 5. 5 Qui sua auctoritate omnia infringere facile posset. 6 Quo tam longe recessisset Athenis, ut tueri se non posset. 7 Accusatione sua scil. 8 Pro, & *ita*, & *sic*. 9 Observantur callide. 10 Per facta domi mysteria, 11 Accusarunt irreligiositatis, sacrilegum affirmarnnt esse. 12 Ad se defendendum in judicio capitali. 13 Felicem successum sibi posset promittere in promovendis reip. commodis. 14 i.e. voluit parere severæ denunciationi magistratus, seseque accomodare statui patriæ: quæ est nota viri civilis. 15 Alii navē illam *Salaminiam* vocāt. 16 Vehendum, adducendum. 17 Thurii pl. urbs ad sinum Tarentinum. 18 Vulgi sc. libertatem suam intemperanter habentis, & in licentiam, vertēt s notatur τὸ ὀχλοκρατικὸν ἐν τῇ πόλει.

1, utilissimum ratus impendentem evitare
tempestatem 2, clam se a custodibus 3 sub- 5
duxit, & inde primum Elidem 4, deinde
Thebas venit. Postquam autem se capitis
5 damnatum bonis publicatis 6 audivit. &
id quod usuvenerat 7, Eumolpidas 8 sacer-
dotes a populo coactos, ut se devoverent
9, eiusque devotionis, quo testatior 10
esset memoria, exemplum 11 in pila lapi- 6
dea 12 incisum, esse positum in publico,
Lacedæmonem demigravit 13. Ibi, ut ipse
prædicare 14 consueverat, non adversus pa-
triam, sed inimicos suos 15 bellum gessit,
quod iidem hostes essent civitati 16; *nam
cum intelligerent, se* 17 *plurimum prodesse
reipublicæ, ex ea ejecisse* 18, *plusque iræ suæ,*

quam

1 Quem exitum plerique clari viri habuerint, v. 19. 4. 3. 2 Metaphorice hic pro periculo, & infortunio ab inimicis capiti intentato, proprie invenias 13. 3. 3. 3 Quid portabant accersitum. 4 Elis est urbs Peloponnesi, Thebæ Bœotiæ. 5 Scil. crimine. 6 Confiscatis, uti barbare loquuntur: intelliguntur autem bona, quæ publico vindicantur, & publice sub hasta venduntur. 7 Contigerat, acciderat. 8 Sic dictos ab Eumolpo, initiationis inventore, Svida teste quorum ut initiare erat sive consecrare, ita etiam devovere, v. Meurs. Eleurs. c. 13. 9 Igni & aqua interdicerent, & execrarentur, dirarum quiddam habebat istiusmodi exclusio, & excommunicatio. 10 Ad famam insignior, & per monumenta notior atque firmior. 11 Formula descripta, ἀπόγραφον. 12 Imo in pluribus pilis. vid. c. 6. 5. cujusmodi pilæ inter infamiæ notas adhibitæ. 13 Confugii causa, & ut injuriam alienis armis, suoque ductu vindicaret. v. Just. 5. 2. 4. 14 Præ se ferre, prætendere, 15 Quasi vero per eorum latus non tota simul patria fædaretur, ac turbaretur. 16 Non directe, sed indirecte; id quod auctor ipse mox explicat. 17 Alcibiadem. 18 Relegasse & exclusisse.

quam utilitati communi paruisse 1. Itaque
7 hujus 2 consilio Lacedæmonii cum Persarum rege amicitiam 3 fecerunt: deinde Deceliam 4 in Attica munierunt 5, præsidioque perpetuo 6 ibi posito in obsidione Athenas tenuerunt 7. Ejusdem opera 8 Joniam a societate averterunt 9 Atheniensium 10; quo facto, multo superiores bello esse cœperunt.

V. Neque vero his rebus 11 tam amici Alcibiadi sunt facti, quam timore ab eo alienati 12. Nam cum acerrimi 13 viri præstantem prudentiam in omnibus rebus cognoscerent, pertimuerunt, ne caritate 14 patriæ ductus 15 aliquando ab ipsis 16 desciscerët, & cum suis 17 in gratiam rediret 18. Itaque tempus 19 ejus interficiendi quærere in-

1 Magis propter iram quam propter remp. fecisse. 2 Alcibiadis Atheniensibus iratis. 3 i. e. Fœdus. Metonymia, est effectus pro causa. Amicitia enim ex fœdere facto oritur. 4 Quod oppidum aberat Athenis stadia 120. 5 Vallo, fossa, militibus & aliis necessariis. 6 Militibus præsidiariis continuis. 7 Nam locus ille munitus admodum idoneus erat ad claudendum commeatum, & ad reditus e regione & argentiifodinis intercipiendos, 8 Per eundem Alcibiadem. 9 Avocarunt, abduxerunt. 10 Ad quos paulo ante defecerant Jones ob Pausaniæ superbiam. 11 Meritis tanti viri malam rependerent gratiã. 12 Propter timorem favor in odium mutatus. 13 Fortissimi, promtissimi, expeditissimi. Servius ad Æn. 1. quidam acrem in unam quamque rem vegetum ac nimium tradunt. Sic acerrima mens D. Augusti ap. Tac. II. 2. 76. 4. 14 Cic. in Part. orat. 16. ita distinguit, ut caritas sit Deorum, patriæ, parentum; & amor fratrum, conjugum liberorum, familiarium. 15 Motus, expulsus. 16 Lacædemoniis. 17 Atheniensibus. 18 Reconcilia-retur; quod etiam factum est. 19 Occasionem commodam expectarunt.

instituerunt. Id Alcibiadi diutius celari 1
non potuit; erat enim ea sagacitate 2, ut 2
decipi non posset 3, præsertim cum animum attendisset 4 ad cavendum. Itaque ad Tissaphernem præfectum 5 regis Darii 6 se contulit 7: cujus cum in intimam
amicitiam pervenisset 8, & Atheniensium, 3
male gestis in Sicilia rebus 9, opes 10 senescere 11, contra Lacedæmoniorum crescere 12 videret; initio cum Pisandro prætore, qui apud Samum 13 exercitum habebat 14, per internuntios 15 colloquitur, & de reditu suo facit mentionem. Erat enim 16 eodem, quo Alcibiades sensu 17, populi potentiæ 18 non amicus, & optimatum fau-
tor 19. Ab hoc destitutus 20, primum per 4
Thra-

1 Utrumque recte dicitur celare alicui & aliquem aliquid. v. Hirt. B. Alex. c. 7. 2 Facile, atque acri judicio ad cognoscendas insidias. Sagacitas metaphorice a canibus feras facile advertentibus transfertur ad homines 3 Justinus ait, eum per uxorem Agidis regis adulterio cognitam, insidias rescivisse. 4 Induxisset, ut sicut arcus intensus ad quemlibet ictum paratus esset. 5 Satrapam in Asia citeriori. 6 Qui alias Ochus. 7 Convictus causa, ut cum eo esset, ac moraretur. 8 Ob morum similitudinem. 9 De inauspicata illa expeditione v. Just. 4. 5. 10 Vires bellicas, potentiam. 11 Imminui, decrescere. Metaphora a senum viribus deficientibus Sen. Ep. 91. *Urbium, imperiorum, gentium nunc floret fortuna, nunc senenescit, nunc interit.* 12 Augeri, efflorescere. 13 Insulam maris Jonii. 14 In navibus, quibus per mare vagabatur, pirata & prædo verius, quã prætor. 15 Certos homines quos misit ad eum. 16 Pisander ille 17. Ingenio, propensione, studio. 18 Democratiæ. 19 Aristocratiæ amicus; optans, ut optimantes ac nobiles rerum summam tenerent. De variis hominum studiis circa formas imperiorum v. Clapmar. de arcan. 2. 17. 20 Rejectis precibus, negatoque auxilio.

Thrasybulum Lyci filium 1, ab exercitu
5 recipitur, prætorque fit apud Samum: post suffragante 2 Theramene populiscito 3 restituitur, parique absens imperio præficitur 4 simul cum Thrasybulo & Theramene. Horum imperio tanta commutatio rerum 5 facta est, ut Lacedæmonii, qui paullo ante victores viguerant 6, perterriti pacem
6 peterent 7. Victi enim erant quinque præliis terrestribus 8, tribus navalibus 9, in quibus ducentas naves triremes 10 amiserant, quæ captæ in hostium venerant potestatem. Alcibiades simul cum collegis receperat Joniam 11, Hellespontum 12, multas præterea urbes Græcas 13, quæ in ora 14 sitæ sunt Asiæ: quarum expugnaverant complures, in his 15 Byzantium 16. Neque mi-

1 Cujus auctoritas intercessit, ut restitueretur. 2 Consentiente, patrocinium viri suscipiente, comitante. Unde *suffragatores* προτήγοροι Græcis & συνήγοροι, qui aliis opem suam apud Principem commodant. v. Sveton. Vesp. 23. Henr. Vales. ad Marcellin. 29. p. 391. 3 Quod populus sciscit, jubet & decernit, al. plebiscito. 4 Eandem militarem præfecturam, seu potestatem accipit. 5 Fortunæ statusque imperii ac belli. Sic Cæs. B. G. 6. 12. & B. C. 3. 68 *Cum Duce mutatæ vires.* Claud. in Eutr. 2. 5. 19. 6 Cum amplificatione & elogio effertur, quod simpliciter dixisset, *victores fuerant*. 7 Post pugnam navalem ad Cyzicum. 8 Numerum difficile est ostendere. 9 Duabus apud Abydum, tertia apud Cyzicum. 10 Bellicas majores. 11 Quæ est una ex præcipuis Asiæ minoris regionibus. 12 i. e. totum tractum freti augusti inter Thraciam & Phrygiam, cum Dardanellis, uti hodie castella fretum claudentia vocant. 13 Cyzicum, Chalcedonē, Selymbriam Bixantium. 14 Extremitate. 15 Pronominis hujus crebra apud nostrum usurpatio pro Relativis. Sed 1. 4., 4. est *in eis*. 16 Thraciæ urbem ad Bosphorum, a Constantino M. Constantinopolim vocatam.

minus multas consilio 1 ad amicitiam ad-
junxerant, quod in captos clementia 2 fue- 7
rant usi. Inde præda onusti 3, locupletato
4 exercitu, maximis rebus gestis, Athenas
venerunt 5.

VI. His cum obviam universa civitas 6
in Pyræeum 7 descendisset 8, tanta fuit o-
mnium expectatio 9 visendi Alcibiadis, ut
ad ejus triremem vulgus conflueret 10, pe- 2
rinde ac si solus advenisset; sic enim popu-
lo erat persuasum, & adversas superiores 11
& præsentes secundas res 12 accidisse ejus
opera 13. Itaque & Siciliæ amissum 14, &
Lacedæmoniorum victorias culpæ suæ tribue-
bant 15, quod talem virum e civitate ex-
pulissent 16. Neque id sine causa arbitrari
videbantur; nam postquam exercitui præesse
cœperat 17, neque terra neque mari hostes 3

1 pa-

1 Ratio & consilium propriæ ducum artes sunt. Tac. H. 3. 20. 2. & his plura quam vi possunt, ut de Asdrubale Liv. 21. 2. testatur. 2 Qua victor non solum in fidem accipere, sed & plures ad eam allicere, & in obsequio retinere licet. 3 Propter copiam & ubertatem. 4 Per prædæ partem æqualiter divisam. 5 Victores scil. & potissimum Alcibiades, de cujus gloriosissimo reditu Xenophon & Just. 5. 4. 9. & seqq. 6 Quæ non in mœnibus, sed in civibus consistit. 7 Portum Atheniensium. 8 Occurrisset. 9 Desiderium, cupiditas. 10 Hac voce exprimitur copia, & fluxus hominum concurrentium. Sic Cic. pro Planc. Vellej. 2. 55. 2. & 2. 80. 4. Curt. 10. 4. 15. Just. 1. 7. 9. 11 Præteritas res. 12 Statum rerum, ac fortunam utramque. 13 Illas ejus odio, has ejus beneficio. 14 Amissionem & jacturam. Talia sunt apud Cic. & Lucret. *judicatus*, *comperendinatus*, *collectus*, *conjectus* &c. 15 Agnoscebant se, in eo hostes fuisse patriæ. 16 in exilium, devotione insuper decreta. 17 Post restitutionem nimirum, & receptionem.

3 1 pares esse potuerant. Hic ut 2 navi egressus est, quamquam Theramenes & Thrasybulus eisdem rebus præfuerant 3, simulque venerant in Pyræcum, tamen illum unum omnes prosequebantur 4, &, id quod numquam antea usuvenerat 5, nisi Olympiæ victoribus 6, coronis aureis, æneisque 7 vulgo donabatur. Ille lacrymans talem benevolentiam 8 civium suorum accipiebat,
4 reminiscens pristini temporis acerbitatem 9. Postquam astu 10 venit, concione advocata 11 sic verba fecit 12, ut nemo tam ferus 13 fuerit, quin ejus casum 14 lacrimarit 15, inimicumque his se ostenderit, quorum opera 16 patria pulsus fuerat: perinde ac si alius populus 17, non ille ipse, qui tum flebat,
5 eum sacrilegii 18 damnasset. Restituta ergo huic

1 Lacedæmonii cum sociis. 2 Pro *postquam.* 3 Collegæ in imperio militari. 4 Comitabantur, deducebant, cæteros duces negligebant. 5 Acciderat. 6 Conf. Præf. 5. De Olympionicis & eorum honore copiose agit Paschal. de Coron. 6. 7. 8. add. Pet. Fabri Agonisticon 2. 23. 7 Pro facultatibus cujuslibet; a divitibus *aureis*; a pauperibus *æneis*. Muretus Var. Lect. 15. 7. mallet legere *tæniis*. Cum Olympicis autem coronæ tantum comparātur, non itidem materia, quæ in olympico agone ordinarie fuit ex olea, vel oleastro, 8 Pignora, & documenta benevolētiæ. 9 Quam indigna sibi antea illata fuerint. Ita Tac. usurpat A. 2. 71. 3. & Suet. Calig. 2. *acerbitates rerum & verborum.* 10 Athenas. Vid. supra 2. 4. 1. 11 Coram frequenti cœtu populi. 12 Orationem habuit, ostenditque, se talem pœnam nunquam promeruisse. 13 Durus, immobilis, implacabilis. 14 Fortunam acerbam, calamitatem, & infortunium, nonnulli legunt *causam*. 15 Illacrymarit casui. 16 Qui rem struxerant: qui in causa fuerant, ut &c. 17 En ejus mobilitate. Similiter Tac. II. 3. 35. 1. & 1. 90. 1. 18 Scil. crimine. Mysteria autem prodita, & sacra viola-

huic ſunt publice bona: iidemque illi Eumolpidæ ſacerdotes rurſus reſacrare 1 ſunt coacti, qui eum devoverant: pilæque illæ, in quibus devotio 2 fuerat ſcripta, in mare præcipitatæ 3.

VII. Hæc Alcibiadi lætitia minus fuit diuturna 4; nam cum ei eſſent omnes honores decreti 5, totaque reſpublica 6 domi belliqne tradita 7, ut unius arbitrio gereretur 8, & ipſe poſtulaſſet 9 ut duo ſibi collegæ darentur, Thraſybulus & Adimantus, neque id negatum eſſet 10, claſſe in Aſiam profectus, quod apud Cymen 11 minus ex 2
ſententia 12 rem geſſerat 13, in invidiam recidit. Nihil enim eum non efficere poſſe ducebant 14, ex quo fiebat, ut omnia minus 15 proſpere geſta ejus culpæ tribuerent, cum eum aut negligenter, aut malitioſe feciſſe 16 lo-

ta ſacrilegium vocat non ſecus ac Flor. 2. 17. 12. *metum ſacrilegii*, & Tibull. Eleg. 35. *ſacrilegos ignes* dixit. 1 Religione devotiones ſolvere, & execrationes mutare prece & benedictione, apud Plut. Aul. 4. 7. 4. & Perſ. 1. 1. 46. ac Feſtum ſcribitur *reſecare*, *rurſus* nonnullibi deeſt. 2 Elocium ſeu index diræ imprecationis. 3 Ad abolendam prorſus tantæ infamiæ memoriam. 4 Inconſtans fuit. 5 Deſtinati communi populi ſuffragio. 6 Adminiſtratio reip. 7 Demandata. 8 Ut quod ipſe faceret & poſtularet, id omne ratum & ſtatutum eſſet. 9 Ad declinandam procerum & populi mobilis invidiam. 10 Quin aſciſceret hos de ſe optime meritos. 11 Cyme ſeu Cuma urbs Æoliæ. Sed Diod. & Xenoph. prope Notium Joniæ urbem infelicius pugnatum ſcribunt. 12 Sc. Vulgi. 13 Non ſua, ſed Antiochi gubernatoris culpa, qui ſe abſente conflixerant, & cladem acceperat. 14 Credebant, exiſtimabant, eum cuncta, quæ vellet, poſſe præſtare. 15 Eleganter pro *non*. 16 Aut proprie culpa ſua, aut dolo malo peccaſſe.

loquerentur, ficut tum accidit; nam cor-
3 ruptum a rege 1 capere Cymen noluiffe ar-
guebant 2. Itaque huic maxime putamus
malo fuiffe 3, nimiam opinionem 4 inge-
nii atque virtutis: timebatur enim non mi-
nus 5 quam diligebatur, ne fecunda fortu-
na 6, magnifque opibus elatus 7, tyran-
nidem concupifceret 8. Quibus rebus fa-
4 ctum eft, ut abfenti magiftratum 9 abro-
garent, & alium 10 in ejus locum fubfti-
tuerent. Id ille ut audivit, domum reverti
noluit 11, & fe Pactyen 12 contulit, ibi-
que tria caftella communivit, Bornos, Bi-
fanthen, Neontichos 13: manuque collecta
14, primus Græciæ 15 civitates in Thra-
ciam introiit 16, gloriofius exiftimans, bar-
barorum præda locupletari, quam Grajorum.
17 Qua ex re creverat ejus fama cum opi-
bus 18, magnamque amicitiam fibi cum qui-
buldam regibus 19 Thraciæ pepererat 20.

VIII.

1 Vel ab ejus potius Satrape Pharnabazo. 2 Crimini dabant inimici. 3 Alcibiadi plurimum nocuiffe, fraudi fuiffe. 4 Exiftimationem, promiffionē quam fibi faciebant. 5 Recurrebat priftinus timor, de quo c. 3. 5. 6 Felicitate nimia. 7 Potentia fua abufus. 8 Occuparet, uti eft 20. 1. 3. 9 Imperium, præturam belli. 10 Imo alios cotque decem, quos enumerant Xenoph. & Diodorus. Cononem fuffectum ait Juft. 5. 5. 4. & c. 6. 1. 11 Etfi licebat redire. 12 Quæ urbs eft ad os Propontidis, & de ifta confentiunt Diod. & Xenophon, nihilominus alii *Perinthum*, alii *Pataram* fubftituunt. 13 Pofteriorum meminit Plinius H. N. 4. 11. & 5. 30. fed pro his alii habent *Byziam*, & *Themeonticos*, ve, *Macrontichos*. 14 Exercitu comparato, copiis contractis. 15 E Græcia, Græcorum. 16 Liberos Thraces & ἀβασιλεύτυς bello invafit. 17 Græcorum, a quibus erat profectus. 18 Vetus lectio: *creverat cum fama tum opibus*. 19 Medicos & Seuthe. Diod. 20 Comparaverat, conciliaverat.

VIII. Neque tamen a caritate patriæ po-
tuit recedere 1. Nam cum apud Ægos flu-
men Philocles prætor Atheniensium classem
constituisset suam: neque longe abesset 2 Ly-
sander prætor Lacedæmoniorum, qui in eo
erat occupatus 3, ut bellum quam diutissi-
me duceret 4, quod ipsis pecunia a rege 5
suppeditabatur: contra Atheniensibus exhau- 2
stis 6, præter arma & naves, nihil erat
super 7: Alcibiades ad Atheniensium ve-
nit exercitum, ibique præsente vulgo 8 a-
gere 9 cœpit, *si vellent, se coacturum Ly-*
sandrum aut dimicare, aut pacem petere: La- 3
cedæmonios eo 10 *nolle confligere classe, quod*
pedestribus copiis 11 *plus quam navibus, va-*
lerent: sibi autem esse facile Seuthen regem
Thracum 12 *deducere* 13, *ut eos terra depel-*
leret: quo facto necessario aut classe conflicturos,
aut bellum composituros 14. Id etsi vere dictum 4

E Phi-

1 Constanter amavit patriam. 2 Lampascum enim, quam paulo ceperat, distat, ut ait Xenophon, stadia circiter XV. ab Hellesponto, ubi erat Alcibiades. 3 Id agebat maxime. 4 Traheret, protraheret, per moram gereret, non statim per prælia confi-ceret. 5 A Cyro Darii filio Lysander ad alendum exercitum multum accipiebat pecuniæ. 6 Quibus nervus rerum gerendarum pecunia deerat. 7 Pro *nihil supererat*, nihil erat reliqui. Nam & pedestres copiæ erant profligatæ. 8 Coram militibus. 9 Tractare super negotio bellico. 10 Pro *ideo*. 11 i. e. peditatu, non excluso tamen equitatu, cui pedestres seu terrestres non opponuntur, sed classi & navali exercitui: conf. 9. 1. 1. & 10. 6. 3. Sic. & Liv. 26. c. ult. 12 Amicum sum v. c. 7. 5. 13 Ut huc veniat efficere, ex Thracia accire; alii legunt *inducere*, quod est infra 23. 8. 1. & Tac. A. 12. 9. 1. 14 Pacem facturos. Sic Pollio apud Cic. 10. Ep. ad Fam. Vellej 2. 25. 2. Eodem sensu Horat. Od. 4. 14. *arma composita*.

Philocles 1 animadvertebat, tamen postulata
facere 2 noluit, quod sentiebat 3, *se, Alci-
biade recepto* 4, *nullius momenti apud exer-
citum futurum* 5, *& si quid secundi evenis-
set, nullam in ea re suam partem fore* 6:
5 *contra ea* 7 *si quid adversi accidisset, se
unum ejus delicti futurum reum* 8. Ab hoc
discedens Alcibiades, *Quoniam*, inquit, *vi-
ctoriæ patriæ repugnas* 9, *illud* 10 *moneo* 11,
juxta hostes hastra habeas nautica 12. *Peri-*
6 *culum est enim, ne immodestia* 13 *militum
nostrorum* 14 *occasio detur Lysandro nostri op-
primendi exercitus*. Neque ea res illum fe-
fellit 15; nam Lysander, cum per specula-
tores 16 comperisset, vulgum Athenienfium
17 in terram prædatum 18 exisse, navesque
pene inanes relictas, tempus rei gerendæ 19
non dimisit, eoque impetu 20 totum bellum
de-

1 Qui eo die imperabat. Tydeus vero & Menãder jusserunt eum abire dicẽtes, se, non illum exercitui præesse. 2 Consilium datum admittere, annuere. 3 Intelligebat probe. 4 Ad exercitum & præfecturam. 5 Auctoritate scil. amissa se præ illo parvi futurum, uti est 18. 10. 4. 6 Se de laude nihil participaturum. 7 Hæc locutio Nepoti familiaris est, ubi absolute alias ponitur *contra*. 8 Sibi unice culpam tributum vel adscriptum iri. 9 Quoniam victoriæ obtinendæ consilia spernis, atque ipse impedis fortunam patriæ. 10 Notetur *ἔμφασις δεικτική* in rei denunciandæ magnitudine & momento. 11 Denuntio; significanter. 12 i.e. stationem militarem navium. Cæs. B. G. 5. 22. castra navalia dixit. 13 Licentia immoderata, & inobedientia. v. 6. 1.2.1. 14 Athenienfium. 15 Ut prædixit, accidit, rem acu tetigit. 16 Exploratores, emissarios. 17 Militarem scil. 18. Ut in vicis omnia diriperent. 19 Occasionem oblatam, uti est 1. 3. 3. eadem formula usus Cæs. B. G. 2. 21. *Belli maxima momenta in occasionibus sunt.* 20 Repentina oppressione hostium.

decrevit 1.

IX. At Alcibiades victis Atheniensibus
non satis tuta eadem loca sibi arbitratus, penitus in Thraciam se supra Propontidem
2 abdidit 3, sperans ibi facillime suam fortunam 4 occuli posse. Falso 5: nam Thra- 2
ces postquam eum cum magna pecunia venisse senserunt 6, insidias ei fecerunt 7; qui
ea, quæ apportavit, abstulerunt: ipsum capere non potuerunt 8. Ille cernens 9, nullum locum sibi tutum in Græcia, propter 3
potentiam Lacedæmoniorum 10, ad Pharnabazum in Asiam transiit 11; quem quidem
adeo sua cepit humanitate 12, ut eum 13 nemo in amicitia antecederet 14; namque
ei Grunium dederat 15 in Phrygia castrum 16, ex quo quinquaginta talenta 17 vectigalis habebat. Qua fortuna 18 Alcibiades

1 Subitum & insperatum finem imposuit bello, hostibus vi oppressis, ac superatis. * Quæ communicaverat c. 7. 4. 2 Propontis dicitur mare, & tractus ille inter pontum Euxinum & Hellespontum. 3 In interiora Thraciæ se contulit, velut in sinum securitatis. 4 Statum, conditionem, & opes. 5 Inter suaviores elegantias merito reponenda hæc formula, ubi una voce significatur: frustra speravit latebras ibi fore. 6 Viderunt & audiverunt, cum ingens auri pondus attulisset, 7 Struxerunt; vitæ ejus insidiati sunt. 8 Aufugit malum evitavit, exemplum sagacitatis suæ edidit, de qua c. 5. 2. 9 Cum videret. 10 Qui terræ & maris imperium obtinebant. 11 Transnavigavit. 12 Peculiari insinuandi se artificio. 13 Se Alcibiadem. 14 Ut esset Pharnabazi intimus. 15 Uti Persis solemne fuit civitates integras donare. v. 12. 10. 3. 16 Munitum muro locum. 17 Nostra moneta triginta coronatorum millia redibant quotannis. 18 Sorte; conditione, & statu.

non erat contentus 1, neque Athenas victas Lacedæmoniis servire poterat pati 2. Itaque ad patriam liberandam omni ferebatur cogitatione 3; sed videbat, id sine rege Persarum 4 non posse geri; ideoque eum amicum sibi cupiebat adjungi 5. Neque dubitabat facile se consecuturum 6, si modo ejus conveniendi habuisset potestatem 7. Nam Cyrum fratrem ei 8 bellum clam parare 9 Lacedæmoniis adjuvantibus, sciebat; id si ei aperuisset, magnam se ab eo initurum gratiam 10 videbat.

X. Hæc cum moliretur 11, peteretque a Pharnabazo, ut ad regem mitteretur, eodem tempore Critias, ceterique tyranni Atheniensium 12 certos homines 13 ad Lysandrum in Asiam 14 miserunt, qui eum certiorem facerent, *nisi Alcibiadem* 15 *sustulisset* 16, *nihil earum rerum fore ratum* 17, *quas ipse Athenis constituisset* 18; *quare si*

suas

1 Non quod ipse plura sui causa peteret, sed quod patriæ causa hæc omnia sperneret. 2 Ægre ferebat patriæ incommoda. 3 Omnia illuc consilia vertebat, omne studium. 4 Artaxerxe Mnemone, Darii filio. 5 Conciliari. 6 Id est, quin facile consecuturus sit. Similiter construxere verbum *dubito* Tac. A. 2. 36. 2. & 14. 13. 1. Curt. 19. 6. 21. &c. 7 Si posset eum convenire. 8 Regi Artaxerxi. 9 Moliri, adornare, adversus eum comparare. 10 Se valde eum demeriturum. Sic Ter. Enn. 3. 5. 9. Voculæ *ab eo* in nonnullis codicibus desunt. 11 cum agitaret, cum conatum tantæ rei haberet. 12 Qui præpositi a Lacedæmoniis Athenas tenebant. v. Thrasyb. c. 1. & 2. 13 Tales nostrates vocant *Expressen*. 14 Quo ille etiam tunc temporis profectus erat. 15 Athenas forte rediturum, & erepturum sibi omnem potestatem. 16 E medio, e vivis. 17 Res non mansuras, sed abrogatum iri. 18 Quæ ipso Lysandro auctore jã observentur in procuratione reip.

suas res gestas manere 1 *vellet, illum persequeretur* 2. His Lacon 3 rebus commotus, statuit accuratius 4 sibi agendum cum 2
Pharnabazo. Huic ergo renuntiat 5, *quæ 6 regi cum Lacedæmoniis essent, irrita futura 7, nisi Alcibiadem vivum, aut mortuum tradidisset*. Non tulit hoc satrapes 8, & violare clementiam 9, quam regis opes 10 minui, maluit. Itaque misit Sysamithren & 3
Bagoam 11 ad Alcibiadem interficiendum, cum ille esset in Phrygia, iterque ad regem compararet. 12 Missi, clam vicinitati 13, in qua tum Alcibiades erat, dant negotium 14, ut eum interficiant. Illi cum eum ferro 15 aggredi non auderent, noctu ligna contulerunt 4

1 Ratas & statas esse, salvas et integras. 2 Conaretur e medio tollere. 3 Lacedæmonius, Lysander. Ponitur Gentile, pro proprio. Sic infra 13. 1. 3. & 17. 2. 3. Sic Diodorus 13. de Gilippo: πάντα διηλεγχθέντος τοῦ λάκωνος. Val. Flaccus Argon. 1. 421. *Taurea vulnifico portat, cælataque plumbo Terga Late*. 4 Majori industria. 5 Aperte denuntiat. 6 Scil. pacta & fœdera. Alii plane sic legunt. *Societatem quæ Regi cum Lacedæmoniis esset, stare* (i. e. manere, servari) *non posse, fœderaque irr. fut. &c.* 7 Dissolvenda esse & rescindenda. 8 Pharnabazus non potuit perpeti. Diodorus addit, quod inviderit Alcibiadi, ut ad Regem molimina Cyri deferret. 9 Facere aliquid clementis officio indignum, vel contra clementiam. Ratio status ut hodie vocant, ante virtutis, & juris observationem fuit. 10 Vires bellicas, quæ & per fœdera cum aliis augentur. 11 Illum patruum, hunc fratrem. 12 Cum in eo esset, ut ad Regem proficisceretur. 13 i. e. In vicum, vel ad vicinos ibi habitantes. Athenæus 13. 4. scribit, hunc vicum Melissam esse appellatum. 14 Suscipiunt curam & cogitationem. 15 Vi & armis, mox *manu*. Nemo ipsi obsistere ausus est, nemo cum eo pedem conferre.

circa casam eam 1, in qua quiescebat 2,
5 eamque succenderunt, ut incendio confice-
rent 3, quem manu 4 superari posse diffidebant. Ille autem sonitu 5 flammæ excitatus, quod gladius ei erat subductus 6, familiaris sui 7 subalare telum 8 eripuit. Namque erat 9 cum eo quidam ex Arcadia hospes, qui nunquam discedere voluerat 10; hunc sequi se jubet, & id quod in præsentia 11 vestimentorum fuit 12, arripuit. His
6 in ignem ejectis 13 flammæ vim transiit. Quem ut barbari incendium effugisse 14 eminus viderunt, telis missis 15 interfecerunt 16 caputque ejus ad Pharnabazum retulerunt 17. At mulier, 18 quæ cum eo vivere 19 consueverat, muliebri sua veste contectum, 1 ædi-

1 Ita Schoppius, emendavit Vers. 5. 8. alii habent *domum straminẽam.* 2 Latitabat, cum sibi insidias fieri intellexisset, & somnum capiebat. 3 Interimerent eum. 4 Vi aperta. 5 Strepitus. Curt. 6. 6. 31. *Sonabant incendio sylvæ.* 6 Cum somno obrutus sterteret, famuli tacite intrantes gladium ei abstulerant. 7 Qui cum eo erat, et sponte ipsi serviebat. 8 i. e. gladium, quem ille sub ala sinistri brachii gestare consueverat. 9 Ὀ μιλεῖ, versabatur. 10 Adeo captus ejus humanitate ac virtutibus, ut nunquam eum, quocunque etiam iret, relinqueret. 11 Tum, eo tempore. H. Stephanus in Pseudo. Cic. p. 98. negat latine dici. v. Voss. de Vit. serm. 4. 33. 12 i. e. Vestimenta et stragula. 13 Projectis ante se 14 Erupisse. 15 Quæ jaculati sunt in eum, 16 Sed Just. 5. 8. 14. et Oros. 2. 15. Vivum in cubiculum, in quo dormiebat, crematum ajunt. 17 Ut fidem peracti sceleris acquirerent. 18 Vel Timandra, ut Plutarchus vocat, vel Theodata, ut Athenæus. 19 Honestiori voce tegitur res dictu turpior, nempe consuetudo stupri. v. Pascasii Grosippi seu Schoppii parad. liter. Epist. 5. extr.

1 ædificii incendio mortuum cremavit, 2 quod ad vivum interimendum erat comparatum. Sic Alcibiades annos 3 circiter quadraginta natus, diem obiit supremum 4.

XI. Hunc infamatum 5 a plerisque 6 tres gravissimi historici summis laudibus 7 extulerunt: Thucydides, qui ejusdem ætatis 8 2
fuit: Theopompus 9, qui fuit post aliquanto natus: & Timæus 10. Qui quidem duo maledicentissimi 11, nescio quo modo 12, in illo uno laudando consenserunt 13; nam ea, quæ supra diximus 14, de eo prædicarunt, 3
atque hoc amplius 15: cum Athenis splendidissima civitate 16 natus esset, omnes 17 splendore 18 ac dignitate vitæ 19 superasse. Postquam inde expulsus Thebas venerit, adeo

1 Scut paulo ante somniaverat Alcibiades amicæ se amiculo indutum. v. Cic. Divin. 2. 90. Val. Max. 1. 7. ext. c. 2 Ita veteres solebant. v. Kirchm de fun. 1. 2. 3 Subaudi *ante*, qui iam impleverat tot annos. 4 Ultimum vitæ. 5 Vituperatum infamia, et contumeliis notatum. 6 Præcipue ab Antiphone et Lysia, qui ex invidia scriptis suis in eum invecti sunt. 7 Historicæ fidei testimoniis. 8 Æqualis, qui eodem vixit tempore. 9 Quem discipulum Isocrates exultantem verborum audacia reprimebat. v. Cic. orat. 3. 9. Scripsit Historiam Græcam, et Philippicam. 10 Qui Pyrrhi, et Tarentini belli temporibus Siculas scripsit. 11 Soliti aspere et libere in multos invehi. v. Voss. de Hist. gr. 1. 7. et 12. 12 Formula dubitationis et admirationis causa adhibita. 13 Eo composito quasi eum laudarunt. 14 Narravimus. 15 Præterea hoc sc. prædicarunt. 16 similiter loquitur noster c. 1. 2. 17 Habes in gentium diversarum notas & characteres. 18 Cultus, morisque cum gravitate, tum elegantia. 19 Intelligitur τὸ σεμνοπρεπὲς μετ᾽ εὐτραπελείας καὶ χάριτος. Studium præcipuum excolere ingenium & judicium.

adeo ſtudiis eorum inſerviſſe 1, ut nemo
eum labore, corporiſque viribus poſſet æqui-
parare 2: omnes enim Bœotii magis fir-
mitati 3 corporis, quam ingenii acumini
4 inſerviunt 5. *Eumdem apud Lacedæmo-*
4 *nios, quorum moribus ſumma virtus 6 in*
patientia 7 ponebatur 8, ſic duritiei 9 ſe de-
diſſe, ut parſimonia victus atque cultus 10
omnes Lacedæmonios vinceret. Fuiſſe apud
Thracas, homines vinolentos 11, *rebuſque ve-*
nereis 12 *deditos: hos quoque in his rebus an-*
teceſſiſſe 13. *Veniſſe ad Perſas, apud quos*
5 *ſumma laus eſſet fortiter venari* 14, *luxurio-*
ſe vivere 15: *horum ſic imitatum conſuetu-*
di-

1 Imitatum fuiſſe mores & conſuetudines. 2 i.e. Æquare. 2 Unde inſulſi & ſtupidi ingenii, Bœoticum dicitur. Vid. interpretes ad illud Horatii 2. Ep. 1. *Bœotum in craſſo jurares aere natum*, ad. de Jo. Ruald. in vita Plutarchi c. 3. 3 Robori, viribus. 4 Solertiæ, ſagacitatis. 5 Student, operam dant. 6 3 Apud quos ſumma laus; ita mox permutat. 7 Magni ſcil. laboris. v. Juſt. 3. 3. & Lamb. notata ad Horat. Od. 1. 7. 10. *patiens Lacedæmon*. 8 Collocabatur. 9 Alii, *duritiei ſe dediſſe*, i. e. uſque adeo durum vitæ inſtitutum amplexum eſſe in victu cultuque. Sic Plaut. Moſtell. 1. 2. 75. *parſimonia, & duritia diſciplinæ*. 10 Hac voce notantur ea, quibus in externo paratu, famulitio, veſtitu & ſimilibus indigent aut utuntur homines. 11 Hos ideo perſtringit Horat., od. 1. 27. 1. & 1. 36. 14. 12 Impudicitiæ, impuritati, laſciviæ, quæ vinolentiæ comes eſt. De Thracibus Ovid. Met. 6. *pronumque genus regionibus illis in venerem eſt*. 13 Nimirum turpia non minus ac laudabilia imitatus eſt Alcibiades, & in eo honeſtatis lineas tranſiliit. 14 Nam veterum venationes ad fortitudinem ſpectabant præcipue. v. de Partis Pac. A. 2. 2. 5. & 11. 10. 6. de Germanis Cæſ. B. G. 6. 21. & 28. de Svevis 4. 1. &c. 15 Horat. 1. od. ult. *Perſicos odi puer apparatus*.

dinem, ut illi ipsi eum in his maxime admirarentur 1. *Quibus rebus effecisse, ut apud quoscumque esset, princeps* 2 *poneretur* 3, *haberetur que carissimus* 4. Sed satis de hoc: 5 reliquos ordiamur 6.

1 Quia nihil tritius, quam eos haberi Politicos & sapientes, qui natura sequaci, ingenioque versatili & flexibili se omnibus norunt attemperare. 2 Primus omnium mox 8. 1. 1. 3 Maxime honoraretur. 4 Maxime diligeretur. 5 Scil. diximus, sive exposuimus. 6 Progrediamur ad reliquorum vitas.

VIII.

THRASYBULUS.

ARGUMENTUM.

1 Thrasybulus virtute clarus, patriam a triginta tyrannis liberat. 2 Phylen confugit, Munychiam occupat, parcit civibus. 3 Pace facta legem fert oblivionis. 4 Corona olivæ, non aliter ac Pittacus agello modico, contentus fuit. Interficitur.

I. THrasybulus 1 Lyci filius Atheniensis. Si per se 2 virtus sine fortuna ponderanda 3 sit, dubito an 4 hunc primum omnium ponam 5. Illi sine dubio neminem 6 præfero fide, constantia, magni-
2 tudine animi 7, in patriam amore 8. Nam quod multi 9 voluerunt, pauci potuerunt, ab uno tyranno patriam liberare; huic contigit 10, ut a triginta oppressam 11 tyrannis

1 Xenoph. H. Gr. 1. & 2. Diodor. 12. & 14. & 18. Pausan. in Atticis, Tucydid. 8. Plutarch. in Alcib. Lys, Pelop. & in Politicis, Cl. Alexander. Strom. 1. Justin. 5. 9. & 10. Val. Max. 4. 1. ext. 4. 5. 6. ext. 2. Oros. 2. 27. Cic. ad Att. 8. 3. de alio Tyranno Milesiorum Polyæn. 6. 47. Frontin. 2. 9. 7. & 3. 15. 6. 2 Seorsim, sola, sine adscititio rerum externarum pretio. 3 Considerandа. 4 Pro *annon* eleganter, pro *dubito* mox. v. 3. ponitur nescio. 5 Statuam, existimem, numerem. 6 Apud nonnullos est: *Illud sine dubio? neminem huic præfero &c.* 7 Generosa indole. 8 Unde φιλόπολις & φιλόπατρις inter ejus elogia. 9 Non quidem Athenis, sed apud alias gentes. 10 Singulari virtute & felicitate. Sic. Vell. 2. 61. 3. & c. 124. 2. 11 Patriam, Athenas.

nis 1 ex servitute in libertatem vindicaret 2. Sed nescio quo modo 3, cum eum nemo anteiret his virtutibus, multi nobilitate 3
4 præcurrerunt 5. Primum Pelopennesio bello multa hic sine Alcibiade 6 gessit, ille nullam rem sine hoc 7: quæ ille 8 universa naturali quodam bono 9 fecit lucri 10. Sed 4
illa tamen omnia communia imperatoribus cum militibus 11 & fortuna: quod in prœlii concursu abit res a consilio 12 ad vires, vimque 13 pugnantium 14. Itaque jure suo 15 nonnulla ab imperatore 16 miles 17, plurima vero fortuna 18 vindicat 19, seque hic 20 plus valuisse quam ducis prudentiam, ve-

1 Quos imposuit Laco Lysander victis ad Ægos. 2 Restitueret. 3 Admiratur auctor, multos, in quibus tantæ virtutes non repertæ, majorẽ famã ac laudem acquisivisse. 4 Famæ claritate & celeritate. 5 Superarunt. In verbis hisce *anteire*, & *præcurrere* translativo a certantibus cursu in Stadio. Sic. Val. Max. 6. 9. 13. *casus acerbitate aliquem præcurrere*. 6 Qui cum in exilio fuit. 7 Simili formula usi Cic. pro Mur. c. 9. Curt. 7. 2. 13. &c. 8 Alcibiades callidus admodum. 9 Quadam gratiæ apud omnes obtinendæ felicitate & astutia, adde Cic. pro Cœl. c. 5. 10 Pro *lucri fecit*: gloriam cepit, quæ alteri debebatur. *Labore alieno magno partam gloriam verbis sæpe in se transmovet, qui habet salem.* Ter. Eun. 3. 11. 9. 11 Conf. locum Cic. pro Marc. c. 2. Curt. 8. 1. 9. 12 Si deliberatio præcessit. 13 Propter commissam tautologiam Criticis aliis est, *virtutemque* aliis *cujusque* aliis *undique*. 14 i. e. militum, ad quorum lacertos tota res transfertur. 15 Eleganter pro *merito*. 16 Cujus auspiciis pugnatur. 17 Est Synecdoche numeri. Imo etiam Metonymia Subjecti pro Adjuncto, militis, pro virtute militari. 18 In qua magna vis est in utramque partem &c. v. Cic. Off. 2. 6. 19 Sibi tribuit, adscribit. 20 Pro *hic* substituas his (scil. & milites) Imp. totum illud *quam ducis prudentiam* plane omittas, uti nonnulli volunt, aperta magis sententia.

5 re potest prædicare. Quare illud magnificentissimum factum 1 proprium est 2 Thrasybuli. Nam cum triginta tyranni præpositi 3 a Lacedæmoniis, servitute oppressas tenerent 4 Athenas, plurimos cives, quibus in bello pepercerat 5 fortuna, partim patria expulissent, partim interfecissent 6, plurimorum bona publicata 7 inter se divisissent 8, non solum princeps 9, sed & solus initio 10 bellum his indixit.

II. Hinc enim cum Phylen 11 confugisset, quod est castellum in Attica munitissimum, non plus habuit secum, quam triginta 12 de suis. Hoc initium fuit salutis Atticorum 13, hoc robur 14 libertatis clarissimæ civitatis.
2 Neque vero hic non contemtus est primo a tyrannis 15, atque ejus solitudo 16; quæ quidem res & illis contemnentibus

1 Illustrissima oppugnatio, & expulsio Tyrannorum. 2 Ipsi unice est tribuendum. 3 Impositi cervicibus Athenarum. 4 Jure dominii possiderent. 5 Seu, ut est in MSS. *parserat*; quos fortuna fecerat superstites; quos vis Martis non perculerat. 6 Mille quingentos indicta causa necarunt. 7 Confiscata: v.7.4.5. 8 Hæc sunt flagitia parandæ & fulciendæ tyrannidis. v.Clapm. de arc. 5. 5. 9 Primus & præcipuus. 10 Pro ab initio. 11 Centum stadiis distat Athenis; v. Meur'. de populis Atticæ p.144. seqq. 12 Xenophon numerat circiter septuaginta. 13 Atheniensium. Nonnulli habent *Actæorum*, eodem sensu; quia Actæ antiquum Atticæ nomen est. 14 Vires ad reparandam libertatem unicæ aut præcipuæ. 15 i. e. Tyranni contemserunt omnino Thrasybulum, ut hominem loci, fortisque inferioris. 16 i. e. inopia. imbecillitas, & paucitas eorum, qui secuti sunt res novas molientem. Sic. Tac. A. 11. 32. 5. *Tribus omnino comitantibus; id repente solitudinis erat*; Apulejus Apolog. vocat *solitatem*.

bus 1, perniciei, & huic despecto 2, saluti fuit; hæc enim illos ad persequendum segnes 3, hos 4 autem, tempore ad comparandum 5 dato, fecit robustiores 6.
3 Quo magis præceptum 7 illud 8 omnium in animis esse 9 debet: *Nihil in bello oportere contemni* 10, nec sine caussa dici 11: *Matrem timidi* 12 *flere non solere*.
4 Neque tamen pro opinione 13 Thrasybuli auctæ sunt opes 14; nam jam tum illis temporibus 15 fortius boni pro libertate loquebantur, quam pugnabant 16. Hinc in Piræeum transiit,

1 Tyrannis. 2 Thrasybulo. 3 Tardos & remissos. 4 Thrasybulum & ejus socios. 5 Scil. se ad bellum; ut alibi *apparare*. 6 Sic non semel Livius. v. Gronov. not. ad 63. 12. & 36. 1. 6. Curt. 8. 3. 11. *Hostem si spreveris, valentiorem negligentia facies.* 7 Monitum, dictum vulgare. 8 Nota celebris & usitatæ sententiæ, veriverbii. 9 Observari animis. 10 Curt. 7. 8. 15. *Nihil tam firmum, cui periculum non sit etiam ab invalido.* conf. Piccarti observ. Dec. 3. 18. 11 Proverbialiter. v. Erasm. Chil. 4. cen. 6. prov. 12. 12 Qui non est hic idem, qui trepidus, vel ignavus; sed providus, & cautus, qui timet juste timenda, & cura majore quam audacia progrediens se non temere in periculum conjicit, unde parentibus afferat luctum. Matri vero magis quam patri affectus lacrymarum tribuitur, quia quo tenerius illa amat filium, eo magis dolet in bello cæsum. Unde Horat. *bella matribus detestata*, dicit Od. 1. 25. Hoc sensu timiditatem sibi tribuit Cic. ad fam. 6. 15. & 4. 13. 13 Ut ipse existimaverat, & speraverat. 14 Vires, copiæ & exercitus creverunt. 15 Recte Nepos carpit Romanorum ignaviam, qui Cæsaris aliorumque tyrannidem verbis magis quam facto oppugnabant. v. Cic. ad Att. 14. 6. & 15. 16 Liv. 8. 22. *Græci, gens lingua magis strenua, quam factis.* conf. de Atheniensibus 31. 44. Sic Drances *lingua melior, sed frigida bello dextera.* Virg. Æn. 11. v. 338.

Munychiamque 1 munivit. Hanc bis tyranni oppugnare sunt adorti 2, ab eaque turpiter repulsi, protinus in urbem, armis impedimentisque 3 amissis, refugerunt.
6 Usus est Thrasybulus non minus prudentia quam fortitudine; nam cedentes violari vetuit 4; cives enim civibus parcere 5 æquum censebat; neque quisquam est vulneratus, nisi qui prior impugnare voluit 6. Neminem jacentem veste spoliavit 7: nil attigit 8, nisi arma, quorum indigebat, & quæ ad victum pertinebant. In secundo prœlio cecidit 9 Critias, dux tyrannorum, cum quidem adversus 10 Thrasybulum fortissime pugnaret 11.

III. Hoc 12 dejecto 13 Pausanias Ar-

1 Portum Atticæ, ut Stephanus ait, seu ut Strabo l. 2. collem peninsulæ formam præbentem, introitum habentem oris angusti. 2 Sunt conati. 3 Significatur militari pro sarcinis, instrumentis, vehiculis, ipsisque jumentis, quæ expeditionum necessitatibus & vecturis serviunt. 4 Ut appareret, non ad opprimendos cives, sed ad libertatem civium recuperandam pugnare. 5 Ita Cæsar in prælio cum Pompejo victor obequitans militem compellabat hac voce: *parce civibus*, contra Sylla aliquot civium millia, armis positis vitam deprecantium in villa publica concidi jussit. 6 Si quis alteri ictum inferre conatus est. 7 i. e. spoliandum censuit. 8 i. e. Attingere concessit. 9 De morte bellica proprie. 10 MSS., *exadversus*, quod idem est ac contra, adversus obsistendi significatu. v. supra 2. 2. 4. 11 Manu strenue tyrannidem asserturus. Sic Catilinæ fortissimi ducis militisque officio functi pulcherrima mors fuit, si pro patria cecidisset. v. Sallust. B. Catil. 59. f. Flor. 4. 1. 12. 12 Scil. Critia. 13 Significanter de eo, qui interfectus est in pugna. Sic *dejectæ cohortes* apud Cæs. B.G. 1. 46. *disjecti hostes* apud Lucan. 2. 654. *Dejicere* est verbum venatorum, & sacrificantium. Tyrãni ut feræ, ut pacis victimæ trucidantur. v. Just. 5. 10.

1 venit Atticis auxilio, rex Lacedæmoniorum. Is inter Thrasybulum, & eos qui urbem tenebant 2, fecit pacem his conditionibus 3, *Ne qui* 4, *præter triginta tyrannos*; *& decem qui postea* 5 *prætores creati* 8, *superioris more crudelitatis erant usi* 6, *afficerentur exilio: neve bona publicarentur: reipublicæ procuratio* 7 *populo redderetur* 8. Præclarum 2
hoc quoque Thrasybuli 9, quod reconciliata pace 10, cum plurimum in civitate posset 11, legem tulit, *Ne quis anteactarum rerum* 12 *accusaretur, neve multaretur*: eamque illi *legem oblivionis* 13 appellarunt. Neque vero hanc tantum ferendam curavit, 3
sed etiam ut valeret 14, effecit. Nam cum quidam ex iis, qui simul cum eo in exilio fuerant, cædem facere 15 eorum vellent, cum quibus in gratiam reditum erat 16, publice prohibuit: & id quod pollicitus erat 17, præstitit.

IV.

1 Ante eum missus Lysander cum 40 navibus hic omittitur. 2 Cives nimirum Athenienses. 3 Pacis legibus. 4 Pro *aliqui*. 5 Triginta tyrannis magistratu abdicatis, cum Trasybulus Pyræeum occupasset. 6 Ut quasi dictatores bellum dirimerent. 7 Cura pacis abjecta priora tyrannorum vestigia erant secuti. 8 Actus, & administratio civilis. 9 Quia Democratia fuerat Athenis. 10 Scil. factum fuit. 11 Restabilita concordia & sopito bello civili. 12 Valeret. 13 Quæ antea actæ essent. 14 Plutarchus vocat τὸ ψήφισμα τῆς ἀμνηστίας. v. quæ Bernegg. annotavit ad Just. 5. 10. 11. & adde infra 18. 6. 2. Cæs. 7. 34. Tac. H. 4. 44. 1. Paterc. 2. 58. 4. Aur. Vict. Cæs. c. 35. Val. Max. 4. 1. ext. 4. 15 Ut rata esset, & servaretur. Cic. orat. post redit. c. 5. *Lex Ælia & Fusia ne valerent*. Id. pro domo: *de agris ratum est, de civitate non valuit*. 16 Perpetrare. 17 Reconciliatio facta fuerat. 20 Adjutoribus & sociis Tyrannorum.

IV. Huic pro tantis meritis honoris 1 co-
rona a populo data est, facta e duabus vir-
gulis oleaginis 2: quæ, quod amor civium,
non vis expresserat, nullam habuit invidiam
2 3, magnaque fuit gloria 4. Bene 5 ergo
Pittacus 6 ille 7 qui septem sapientum 8
numero est habitus 9, cum ei Mitylenæi 10
multa millia jugerum agri 11 muneri darent,
Nolite, rogo vos, inquit, *mihi dare, quod* 12
multi invideant, plures etiam concupiscant.
Quare ex istis nolo amplius quam centum ju-
gera 13, *quæ & meam animi æquitatem* 14,
& vestram voluntatem 15 *indicent. Nam*
parva munera, diutina: locupletia, non pro-
3 *pria* 16 *esse consueverunt* 17. Illa igitur co-
rona contentus Thrasybulus, neque amplius
re-

1 h.e. in indicium honoris, virtutis & Victoriæ. Lambinus mavult, *honoris ergo*. 2 Maxime in signum pacis. Unde Virg. Æn. 8. 116. *Paciferaque manu ramum prætendit olivæ*. adi, & Paschal. de coronis 6. 9. & 16. & Meurs. F. in arboreto sacro 1. 28. p. 78. 3 Non invidiosa fuit. 4 Attulit gloriam, gloriosa fuit. 5 Nota approbationis, uti Græcorum καλῶς 6 De quo Diog. Laert. in. ejus vita, & Val. Max. 6. 5. ext. 1. 7 Hæc particula celebritatis & famæ respectu additur, uti & infra 14. 2. 2. 8 Qui fuerunt apud Græcos Solon, Pittacus, Bias, Thales, Periander, Cleobulus. Chilon. 9 Est reputatus, positus a Græcis. 10 Mitylene urbs in insula Lesbo. 11 Agri bello acquisiti dimidiam partem obtulerunt. 12 Pro *ob quod*, vid. tamen Voss. de Construct. cap. 34. 13 Tantum, juxta Plutarchum, quantum emisso telo finiverit. 14 i. e. animum modicis contentum. Æquitas circa mediocria versatur. vid. Sen. de tranquil. animi cap. 8. & 5. Horat. od. 4. 5. & Ep. 1. 10. Colum. de re rust. 1. 3. 15 Benevolentiam. 16 i. e. non diutina, stabilia, permanentia, sed brevia. 17 Illorum mansura est & intemerata gloria; hæc ob invidiam nihil habent solidi, quo possint gaudere.

requisivit 1, neque quemquam honore se antecessisse existimavit 2. Hic sequenti 4
tempore cum prætor classem ad Ciliciam appulisset 3, neque satis diligenter in castris ejus agerentur vigiliæ 4, a barbaris ex oppido noctu eruptione facta 5, in tabernaculo interfectus est 6.

1 Desideravit. 2 Minima cupidine minimum in vita mali expertus, uti de Aglajo Psophidio loquitur Plin. H. N. 7. 46. de Protadio. conf. Rutilii Itiner, 1. v. 553. 3 Cum navibus eo pervenisset. 4 Custodiæ nocturnæ; nam excubiæ etiam de diurnis dicuntur, de ejusmodi clade ex neglectis vigiliis orta, conf. Tac. A. 1. 50. 5. 5 *Beyeinem Ausfall* Sic. Flor, 3. 20. 14. Tac. A. 2. 7. 1. 6 Ad Eurymedonta Pamphiliæ urbem ab Aspendiis oppressus.

IX.

CONON.

ARGUMENTUM.

1 Conon Peloponnesio bello egregius bellator. 2 Afflictis patriæ rebus Pharnabazo contra Spartanos usus fuit. 3 Tissaphernem accusaturus per literas agit cum Artaxerxe. 4 Spartani tanto duce vincuntur ad Cnidum: Græcia liberatur, & muri Athenarum reficiuntur. 5 Joniam, & Æoliam Atheniensibus restituturus, a Tirabazo in vincula conjicitur.

I. Conon 1 Atheniensis Peloponnesio bello accessit ad rempublicam 2, in eoque ejus opera magni fuit 3; nam & prætor 4 pedestribus exercitibus 5 præfuit, & præfectus classis 6 res magnas mari gessit. Quas ob caussas præcipuus 7 ei honos habitus est 8. Namque omnibus unus insulis præfuit; in qua potestate 9 Pharas cepit, 10 co-

1 v. Xenoph. 2. & 4. Diodor. 14. Plutar. in Lys. Athenæus 1. Isocrat. in Evagora. Demost. in Leptin. Aristot. 2. Rhet. Polyæn. 1. 48. Frontin. 4. 7. 45. Justin. 5. 5. & 6. 6. 1. & 2. 6. 5. 9. Oros. 2. 19. 3. 1. Cic. Off. 1. 23. conf. infra 11. 5. 4. 2 Functionem publicam nactus est. 3 Alii: *In eoque ejus opere magnus fuit.* Sed locutio est elliptica: integre diceretur: *magni pretii fuit.* v. Voss. de Constr. c. 29. 4 Qui Præiret exercitui. Sed apud Romanos præter jus dicebat. 5 Hi opponuntur classiariis, adeoque & equitatum comprehendunt. conf. 7. 8. 2. 6 *Als Admiral.* 7 Singularis. 8 Exhibitus est. 9 Imperio, præfectura, gubernatione. 10 Non Pheras Thessaliæ, sed Messaniæ, ad sinum Messeniacum. v. Strab. 8. 273. & Ptolem. 3. 16. Plinius 4. 5. in Laconia.

coloniam Lacedæmoniorum. Fuit etiam extremo 1 Peloponnesio bello prætor, cum apud Ægos flumen copiæ Athenienfium 2 a Lyfandro funt devictæ 3. Sed tum abfuit 4, eoque pejus res administrata eft 5; nam & prudens 6 rei militaris, & diligens erat imperator 7. Itaque nemini erat his temporibus dubium 8, fi adfuiffet, illam Athenienfes calamitatem 9 accepturos non fuiffe. 2

II. Rebus autem 10 afflictis 11 cum patriam obfideri audiffet, non quæfivit ubi ipfe tuto viveret, fed unde præfidio poffet effe 12 civibus fuis. Itaque contulit 13 fe ad 3 Pharnabazum fatrapem Joniæ & Lydiæ, eundemque 14 generum 15 regis & propinquum, apud quem ut multum gratia valeret 16, multo labore, multifque effecit periculis

Nam

ponit, quia Auguftus eo tranfcripferat tefte Paufan. Meffen. p. 140. Confirmat de Conone Xenoph. 4. Gr. f. 314. Male ergo cum Rutgerfio Var. lect. 4. 10. fubftituunt *Theram*. 1 Scil. bello, eleganter pro fine belli. 2 Qui vix unquam graviorem cladem perpeffi funt, v. fupra 6. 1. 3 id eft, penitus victæ & ftratæ, ut ad refurgendum nullæ vires reftarent. 4 Imo interfuit prœlio, fed nihil proficiens fuga fibi falutem octo triremibus comitantibus quæfivit, & ad Evagoram Cypri Regem fe contulit. 5 Male accepti, fufi fugatique funt. 6 Gnarus, peritus. 7 Alii, *diligens erat imperii*, quali loquendi formula Tac. H. 4. 42. 6. ftrenuus militiæ. 8 Credebant omnes. 9 Cladem. 10 Athenienfium. 11 Inclinatis, calamitofis Juft. 4. 5. 2. *dum res quamvis afflictæ, nondum tamen perditæ forent*. 12 Unde juvaret cives, illifque prodeffet. Talis Camillus apud Liv. 5. 51. 13 Profectus eft. 14 Copulæ vicem præftat eleganter. 15 Maritum Apamiæ filiæ Regis. 16 Ut eum haberet benevolum Patronum.

2 1. Nam cum Lacedæmonii Atheniensibus devictis in societate non manerent, 2 quam cum Artaxerxe 3 fecerant, Agesilaumque bellatum 4 misissent in Asiam, maxime impulsi a Tissapherne, qui ex intimis regis 5 ab amicitia ejus defecerat, & cum Lacedæmoniis coierat 6 societatem; hunc adversus 7 Pharnabazus 8 habitus est 9 imperator; re quidem vera 10 exercitui præfuit
3 Conon, ejusque 11 omnia arbitrio gesta sunt 12. Hic multum ducem summum 13 Agesilaum impedivit, sæpeque ejus consiliis obstitit 14. Neque vero non fuit apertum 15, si ille non 16 fuisset. Agesilaum Asiam Tauro tenus 17 regi 18 fuisse erepturum. Qui
4 19 posteaquam domum 20 a suis civibus revocatus est, quod Bœotii & Athenienses La-

1 Quæ devolvit in eum Pharnabazus. 2 De hac & similibus formulis. v. Pricæus ad Apulej. Milef. 2. p. 110. & Gronov. ad Statii Theb. 6. 630. Cæs. 1. & 5. B. G. dixit, *officio discedere*, & *decedere*. 3 Mnemone, Cyri frater. 4 Ut bellum gereret. 5 Fidissimus regi aliorum calumnia eversus est. 6 Inierat, fecerat. 7 Pro *adversus hunc*. 8 Qui illum ut proditorem detulit apud regem. 9 Apparuit esse, visus est esse. 10 Pro *re autem vera*, uti est 17. 2. 3. Sic *cum quidem* pro cum autem 23. 2. 6 11 Cononis arbitrio. Elegans transpositio. 12 Summum habuit imperium. 13 Lacedæmoniorum. 14 Propositum intervertit. 15 Apparuit omnino. 16 Pro *nisi ille*, ut est 27. 6. 1. quasi dicas: si absque hujus viri opera fuisset. 17 Has regiones omnes Joniam, Æoliam, Cariam, Lyciam, Lydiam, Phrygiam & Phamphiliæ partem Romani in pacificatione cum Antiocho *Asiam cis Taurum* vocant apud Liv. 37. 45. Taurus est mons Lyciæ. 18 Persarum. 19 Agesilaus. 20 i. e. Lacedæmonem.

1 Lacedæmoniis bellum indixerant, Conon nihilo secius 2 apud præfectos regis versabatur, iisque omnibus magno erat usui 3.

III. Defecerat a rege Tissaphernes; neque id tam Artaxerxi quam cæteris erat apertum 4; multis enim magnisque meritis 5 apud regem, etiam cum in officio 6 non maneret, valebat 7. Neque admirandum, si non facile ad credendum inducebatur 8, reminiscens, ejus se opera 9 Cy- 2
rum fratrem superasse. Hujus 10 accusandi gratia Conon a Pharnabazo ad regem missus, posteaquam venit 11, primum ex more Persarum ad Chiliarchum 12, qui secundum gradum imperii 13 tenebat, Tithraustem accessit, seque ostendit 14 cum rege colloqui velle; nemo enim sine hoc admittitur. Huic 3
il-

1 Quorum oratores auro corrumpendos suaserat Conon. Unde Agesilaus dixit, se ex Asia repelli 30. millibus sagittariorum; quia in auro effigies sagittarii impressa erat, & tantum pecuniæ oratoribus Conon miserat. 2 Minus. Sic Cæs. B.C. 3. 26. 3 Multum proderat eis opera, consilioque. 4 Id non tam Rex, quam ceteri norant & credebant. 5 Officiis laudibiliter præstitis. 6 Obsequii scil. & fidei. 7 Auctoritatem per merita obtinebat. 8 Alii *adducebatur*. Temere quid suspicari nefas, nisi evidentia argumenta adsint v. Machiav. Hist. Florent. 4. pag. 199. Comineus extr. lib. 6. & Loccen. ad Curt. illup lib. 7. *se invitum deteriora sequentem*. 9 Qua de opera ejus dubium est quia de ea & Xenophon & Plut. in Artaxerxe tacent. 10 Tissaphernis. 11 Scil. Babylonem. 12 Vi vocis significat eum, qui mille militibus imperat, id est tribunum militum Sed apud Persas talis fuit, qui apud Impp. Romanos Præfectus prætorii. 13 Proximam a rege dignitatem. Sic. Curt. 4. 6. 4. 14 Exponit, declarat, testatur.

ille 1 inquit, *Nulla mora est* 2: *sed tu delibera, utrum colloqui malis, an per literas agere* 3 *quae cogitas*; *necesse est enim, si in conspectum veneris* 4, *venerari te regem* 5, *quod* προσκυνεῖν 6 *illi vocant* 7; *hoc si tibi grave est* 8, *per me nihilo secius editis mandatis conficies* 9 *quod studes* 10. Tum Co-
3 non, *Enim vero* 11, inquit, *non est grave quemvis honorem habere regi* 12; *sed vereor ne civitati meae* 13 *sit opprobrio, si, cum ex ea*

1 Cononi Tithraustes inquit, 2 i. e. nullum impedimentum, quo minus ad colloquium admittatis. 3 Alii *edere*, quomodo mox hostes & Livius & Curt. dixere *mandata edere*; alii utrumque expungunt, quoniam per literas colloqui, idem est ac scripto adire. 4 Si accesseris Regem. 5 Reges Persarum se fratres Solis & Lunae jactabant, & ut Deos se adorari volebant a pronis atque prociduis in terram; qua de veneratione Curt. 8. 5. 6. & 25. seqq. 5. 2. 22. 5. 40. 12. 6. 5. conf. Freinsh. Comm. Drus. annot. ad Estheram c. 3. 2. Grot. ad Matth. 2. 2. Boeci. de ausp. rep. 3. 3. 6 i. e. Ingeniculari, genua ponere, & adorare non capite tantum reflexo, submissisque genibus, sed & prostrato humi corpore. 7 Haec verba, de Graecis intelligenda haud dubie sunt Historici, qui quasi per Parenthesin ista inserere voluit. 8 Quia submissio talis nimis servilis potest videri, qualis a Spartanorum legatis ne vi quidem satellitum exprimi potuit, quod non deceat hominem adorare. v. Herodot. 7. 156. 9 Ages, perages. 10 Quae cogitas. 11 Alii *mihi vero*, & certe cum respectu privatim ad suam personam haec loquitur. 12 Si nempe divinum aliquid regi vestro tribuitis, ἐν κόσμῳ θεῷ interpretantes. 13 Graecis aut Atheniensibus, libero populo, cui turpis & indignus videtur ille mos. v. Val. Max. 6. 3. ext. 2. Quomodo hic se Politicus aut legatus gerere debeat, docet Boecler, in Specim. Subtil. pol. §. 51. & Paschalius in *Legato* c. 37. De exemplo Ismeniae v. Aeliag. 1. 21. Quid in hoc casu Christiani olim observarint, habet Grot. ad Matth. 4. 8.

ea sim profectus, quæ ceteris gentibus imperare consueverit, potius barbarorum, quam illius more fungar 1. Itaque quæ volebat, huic scripta tradidit 2.

IV. Quibus cognitis rex tantum auctoritate ejus motus est 3, ut Tissaphernem hostem judicarit 4, & Lacedæmonios bello persequi jusserit, & ei 5 permiserit, quem vellet eligere ad dispensandam pecuniam 6. Id arbitrium 7 Conon negavit sui esse consilii 8, sed ipsius, qui optime suos nosse deberet 9: sed se suadere, Pharnabazo id ne-
gotii daret 10. Hinc magnis muneribus dona- 2
tus 11 ad mare est missus, ut Cypriis & Phœnicibus 12, ceterisque civitatibus maritimis naves longas 13 imperaret 14, classemque, qua proxima æstate mare tueri 15 posset, eom-

1 Si potius Persarum consuetudinem usurpem, quam patriam. 2 Justinus 6. 2. 14. Cononem ait per internuncios egisse cum Rege; Diodorus congressum & collocutum adserit. 3 Excitatus est ad habendam fidem. 4 Quem missus Tithraustes capite obtruncavit. 5 Cononi, qui postularat, dari sibi ministrum impensæ. v. Just. 6. 2. 15. 6 Quem Ταμίαν Græci vocant, pecuniis cogendis, administrandisque præfectum. Dispensator aliquando dicitur, qui rationes domini curat & pecunias disponit. 7 Eam electionem. 8 Noluit id sibi sumere, ac si rectius saperet in eligendo. Sic apud Cæs. B. C. 2. 13. Decuriones Auximi docent, *sui Judicii rem non esse*. 9 Martial. Epigr. 8. 15. *Principis est virtus maxima nosse suos.* 10. Ut ille ipse pecunias ordinaret. 11 A rege. 12 In insula Cypro, & potissima illa Syriæ provincia Phœnicia. 13 i. e, militares. v. 2. 2. 5. 14 Jure majestatis ab illis exigeret. Sic *privatis pecunias imperare*, infra 25. 7. 5. *Civitatibus milites imperare.* Cæs. B. G. 5. 1. 15 Mare tutum reddere, ejusque dominium retinere.

3 compararet: dato adjutore 1 Pharnabazo, ficut ipse voluerat. Id ut Lacedæmoniis est nunciatum, non sine cura 2 rem administrarunt, quod majus bellum imminere 3 arbitrabantur, quam si cum barbaro 4 solum contenderent 5; nam ducem fortem & prudentem 3 regiis opibus 6 præfuturum 7, ac secum dimicaturum videbant: quem neque consilio, neque copiis superare possent.
4 Hac mente 8 magnam contrahunt 9 classem, proficiscuntur 10 Pisandro duce. Hos Conon apud Cnidum 11 adortus magno prœlio fugat, multas naves capit, complures deprimit 12. Qua victoria non solum Athenæ, sed etiam cuncta 13 Græcia, quæ sub Lacedæmoniorum fuerat imperio 14, liberata est. Conon cum parte navium 15 in patriam venit, muros dirutos a Lysandro utrosque, & Pyræci, & Athenarum, reficiendos curat 16: pecuniæque quinquaginta talenta 17, quæ a Phar-

1 Collega belli administrandi & dispensatore pecuniæ. 2 Studio, diligentia. 3 Suis cervicibus impendere. 4 Rege Persarum. 5 Bellum gererent. 6 Cononem, res hostium apprime edoctum. 7 Copiis & pecuniis; summæ rerum. 8 Summam belli administraturum. 9 i.e. propterea, dum id expendunt, ac cogitant. 8 Comparant. Sic apud Vellej. 2.42. 2. 10 Ad bellum scil. quod additur 7. 4. 1. &c. 11 Quæ est urbs & peninsula in extremo Cariæ promontorio. 12 Demergit. Sic quoque Cæs. B. C. 1. 58. & 2. 6. Hirt. B. Alex. cap. 13. & 16. Tac. H. 4.79. 7. Vict. de Vir. illust. cap. 41. Curt. 4. 4. 9. 13 Tuta, universa. 14 Potestate & servitute. 15 Octoginta triremibus. 16 Magnâ opificum turbam conduxit, iisque administros ex navibus dedit. Soli Thebani miserunt quingentos artifices lapidicidas. 17 30000. coronatos. v. 15. 4. 1.

a Pharnabazo acceperat, civibus suis donat 1.
V. Accidit huic, quod ceteris mortalibus,
ut inconsideratior 2 in secunda, quam in
adversa esset fortuna 3. Nam classe Pelo-
ponnesiorum devicta, cum ultum 4 se in-
jurias patriæ 5 putaret, plura concupivit
6, quam efficere potuit. Neque tamen ea 2
non pia & probanda 7 fuerunt, quod potius
patriæ opes 8 augeri quam regis, maluit
9. Nam cum magnam auctoritatem sibi
pugna illa navali, quam apud Cnidum fe-
cerat 10, constituisset 11, non solum inter
barbaros, sed etiam inter omnes Græciæ
civitates; clam dare operam cœpit 12, ut Jo-
niam, & Æoliam restitueret Atheniensibus 3
13. Id cum minus diligenter esset celatum
14, Tiribazus, qui Sardibus præerat, Co-

1 Similis Arati Sicyonii liberalitas fuit, de qua Cic. Off. 2. 23. 2 Non tam sapiens, cautus, & circumspectus. 3 Felicitatis & moderationis dividuum contubernium, Val. Max. 9. 5. ext. 3. conf. Tac. H. 1. 15. 5. & 5. 29. 5. Agr. 31. 7. Just. 8. 1. 4. & 44. 5. 4. Liv. 30. 30. Curt. 3. 2. 17. f. 10. 1. 30. 1. & c. 2. 22. Horat. od. 1. 10. Cic. Off, 1. 26. Ovid. de arte 2. 436. contrarium v. infra 20. 5. 2. 4 Alii *ulcisci* legunt. 5 Quas patria pertulerat a Lacedæmoniis illatas. 6 Majores appetiit res 4. 2. 1. 7 Laudanda. 8 Potestatem, dominationem & vires bellicas. 9 Sed contra fidem, contra honestatem, contra viri boni officium, de quo minus recte judicat noster, conf. de Miltiade 1. 1. 6. 10 Sic Tac. A. 3. 21. 5. Sic *prælium facere* infra 12. 2. 1. 11 Peperisset & firmasset. 12 Id occulte molitus est. 13 Diodorus ait, hunc prætextum habuisse Tiribazum, invidia gloriæ Cononis inductum. Xenophon adscribit calumniæ Spartanorum, eorumque legati Antalcidæ. 8 Occultatum. 14 Sardes urbs Lydiæ primaria, regia olim Crœsi, postea Satraparum Persicorum in minori Asia sedes.

nonem evocavit 1, simulans 2 ad regem eum mittere velle. Magna festinatione hujus nuntio parens 3 cum venisset, in vincula conjectus est: in quibus aliquandiu fuit. Nonnulli eum ad regem abductum, ibique periisse scriptum reliquerunt 4. Contra ea *Dinon* historicus 5, cui nos plurimum de Persicis rebus credimus 6, effugisse scripsit. Illud addubitat 7, utrum Tiribazo sciente, an imprudente 8 sit factum.

1 Ad se vocavit. 2 Sub hac specie amicitiæ. 3 Mandato obsecutus. 4 Scripserunt, in eorum scriptis reperitur. Ex his Diodorus 24. 43. affirmat, de eo supplicium sumptum esse. 5 Scripsit historiam Persicam. v. Athenæus 2. 25. Plin. 10. 49. Voss. de Hist. Gr. 4. 8. 6 Fide dignissimum indicamus in isto argumento historico. 7 Aliquantulum dubitat. 8 Inscio, ignaro.

X.

DION.

ARGUMENTUM.

1 Dion adfinis Dionysiorum, intimus & legatus. 2. Impetrat, ut Plato adducatur. Regni sperat divisionem. 3 Offendit minorem Dionysium, Platonis reditum obtinet; ei Philistus adversatur. 4 Corinthum deportatur, uxor traditur alii, filius corrumpitur. 5 Syracusis potitus tyrannum ad pactiones adigit. 6 Morte filii tristatur; Heraclidis cæde populum a se alienat. 7 Largitionibus militem conciliat, amittit optimates, tyrannus appellatur. 8 Callicratis insidiis decipitur. 9 Domi suæ die festo occiditur. 10 Fit tumultus & cædes; desiderium mortui sequitur.

I. Dion 1 Hipparini filius Syracusanus, 2 nobili genere natus, utraque implicatus 3 tyrannide Dionysiorum; namque iste superior 4 Aristomachen, sororem Dionis,

1 v. Plutarch. in Dione &c. Diodor. 15. & 16. &c. Svidas. Laert. in Plut. Plato passim. Ælian. V. H. 3. 4. 4. 8. & 21. 6. 12. 7. 14. 9. 8. 13. 10. Val. Max. 3. 8. ext. 5 4. 1. ext. 3. Cic. Off. 1. 41. ad Att. 15. 10. Tusc. 5. 35. De Dionysiis seorsim insuper. Polyb. 15. Plut in vita Isocrat. Xenoph. 2. Ælian. 1. 20. 11. 11. 12. 46. & 60. f. 13. 18. & 45. Just. 5. 8. 7. 20. 1. 3. &c. 5. 21. 1. 1. seqq. & cap. 5. Plin. 2. 100. 7. 30. &c. Val. Max. 1. 1. ext. 3 6. 9. extr. 6. 0. 13. ext. 4. Cic. Off. 2. 7. &c. Solin. c. 7. inf. 21. 2. 2 Syracusa princeps Civitas Siciliæ. 3 Necessitudinis scil. & familiaritatis ratione. 4 Senior, major, antiquior. Sic superior Africanus. Cato ap. Val. Max. 8. 15. 1. & 2. Ille Prior Dionysius duo de quadraginta annos tyrannidem obtinuit.

nis, habuit in matrimonio 1: ex qua duos
filios Hipparinum, & Nysæum 2 procreavit,
totidemque filias nomine Sophrosynen,
& Areten 3; quorum priorem Dionysio filio,
eidem 4 cui regnum reliquit, nuptum
2 dedit, alteram Areten Dioni 5. Dion autem
præter nobilem propinquitatem 6, generosamque
majorum famam 7, multa alia
ab natura 8 habuit bona: in his ingenium
docile, come 9, aptum ad artes optimas:
magnam corporis dignitatem 10, quæ non
minimum commendat 11: magnas præterea
3 ea divitias a patre relictas, quas ipse tyranni
muneribus auxerat. Erat intimus 12
Dionysio priori, neque minus 13 propter
mores 14, quam affinitatem; namque etsi
Dionysii crudelitas ei displicebat, tamen salvum
esse propter necessitudinem 15, magis
etiam

1 Duas duxit uno die. Locrensem civẽ, ex qua genuit Dionysium, & hanc Arist. v. Cic. Tusc. 5. 20. 2 Ita & Diod. Sed Plut. alterum hunc *Narsæum* vocat. 3 Miratur Plut. 2. fort. Alex. quare vitiosissimus tyrannus ista nomina virtutum filiabus indiderit. 4 Qui ex Doride altera uxore natus. 5 Cum juxta Plut. habuisset prius Thearidem Dionysii fratrem. 6 cognationem. 7 Laudem et gloriam ex generosis majoribus. 8 Ab ante N. sæpe ponit Livius. 23. 46. *ab Nola* 24. 46. *ab nocte*, 27. 30. *ab nomine* 33. 7. *ab nec opinato visu*. 9 Facile ad audiẽdum præceptorẽ et capienda monita, alioquin & duro atque austero ingenio fuit. 10 Augustam corporis formam, *Venustatem muliebrem ducere debemus, dignitatem, virilem pulchritudinem*. Cic. Off. 1. 36. 11 Exornat, affert commendationem. 12 Familiarissimus & conjunctissimus. 13 Pro *idque non minus*, *&* *quidem non minus*. 14 Propter morum gratiam, quæ quantnm faciat ad amorem principis demerendum. explicat auctor Aulici inculpati c. 37. 2. seqq. Forstn ad Tac. 13. 1. p. 254. 15 Propinquitatem, affinitatem.

etiam suorum causa 1 studebat. Aderat in magnis rebus 2: ejusque consilio multum movebatur 3 tyrannus 4, nisi qua in re major ipsius cupiditas 5 intercesserat 6. Legationes vero omnes, quæ essent illustriores, per 4
Dionem administrabantur: quas quidem ille diligenter obeundo 7, fideliter administrando 8, crudelissimum nomen 9 tyranni sua humanitate tegebat 10. Hunc a Dionysio 5
missum Carthaginienses suspexerunt 11, ut neminem unquam Græca lingua loquentem magis sint admirati 12.

II. Neque vero hæc Dionysium fugiebant 13; nam quanto esset sibi ornamento, 14 sentiebat; quo fiebat, ut uni huic maxime indulgeret 15, neque eum secus dili- 2
geret ac filium. Qui quidem, cum Platonem 16 Tarentum 17 venisse fama in Siciliam 18 esset perlata, adolescenti 19 ne-

1 Propter sororem suā, ac ejus liberos. 2 Consilia dandi causa, sic ubi opus erat, adhibebatur. 3 Parebat ei. 4 Dionysius prior. 5 Vehementior impetus animi cupientis, intensior affectus. 6 Obstiterat, consiliis melioribus interveniebat. Tunc obstructæ fuerunt aures, Sic apud Phajatin *plus consuetudo dominationis, quam consilii salubritas valuit*. Val. Max. 3. 3. ext. 2. 7 Suscipiendo, legatum agendo. 8 Per ipsam rei tractationem. 9 Sequiorem de eo opinionem. 10 Abscondebat, mitigabat. Qui mitissimos Dionis mores intuebantur, non credebant, tam immanem esse *Dionysium*, quā alii errent. 11 Exceperunt legatum cum studio affectuque. 12 Magis coluerint. 13 i.e. satis ipse intelligebat, noverat probe. 14 Quam esset vir honoratus, cujus industria pleraque negotiorum cum laude expedirentur. 15 Favoris, honorisque causa, quem exhibebat viro. 16 In Italia Pythagoricos auditurum. 17 Quæ est civitas Calabriæ, ubi Plato cum Archyta conversatus est. 18 In qua Calabriæ fines terminantur. 19 Dioni tum admodum iuveni.

gari non potuit, quin eum arcesseret, cum
Dion ejus audiendi cupiditate flagraret 1.
Dedit ergo huic veniam 2, magnaque eum
3 ambitione 3 Syracusas perduxit. Quem Dion
adeo admiratus est 4, atque adamavit, ut
se totum ei traderet 5; neque vero minus
Plato delectatus est Dione 6. Itaque cum
a Dionysio tyranno crudeliter violatus esset,
7 quippe quem venumdari jussisset 8, tamen
eodem rediit 9, ejusdem Dionis precibus
4 adductus 10. Interim in morbum 11 incidit
Dionysius: quo cum graviter conflictaretur,
12 quæsivit a medicis Dion, quemadmodum
se haberet 13; simulque ab his petiit, *si
forte majori esset periculo* 14, *ut sibi fate-
rentur; nam velle se cum eo colloqui de par-*
tien-

1 Cum cupidus esset sapientiæ & eloquentiæ Platonicæ. 2 Annuit; petitis; concessit ea quæ petiit. 3 i. e. comitatu magnifico & apparatu magnifico & honorifico. Sed confundit hic Nepos Dionysios; quia ad patrem Plato ultro veniat, ut Ætnæ naturam contemplaretur; a filio autē maiori pompa exceptus est. *Vittatam navem ei misit obviam; & ipse quadrigis albis egredientem in littore excepit*. vid. Plinius 7.30. 4 Coluit, veneratus est. 5 Totus deditus esset, ut magistro, ut Præceptori. 6 Id est Dionis convictu & familiaritate. Hinc comuni nomine a scriptoribus vocatur *Dion amicus Platonis*. v. Cæl. Rhodig. lect. ant. 23. 4.

7 Scil. Plato, qui dixerat, iustorum hominum vitam beatam esse, tyrannorum miseram, quo offensus Dionysius. 8 Æque beatum fore asserens in servitute, cum esset justus. Itaque per Pollidem Spartiatam in Ægina venditus. v. Cæl. 16. 24. 9 Defuncto seniore Tyranno. 10 Permotus, exoratus, v. c. 3.1. 11 Quem sibi per luxuriam atque intemperantiam contraxit. 12 Vexaretur, laboraret. Sic Cic. *conflictari molestiis*, Cæs. *gravi annona*. Tac. *tempestatibus*. Celsus *doloribus*. 13 Ut valetudo ejus comparata esset. 14 Pro *in periculo*, ad hunc vero modum, & Cic. locutus ad fam. 4. 15. & 8. 2. & alii.

tiendo regno, quod sororis suæ filios ex illo natos 1 *partem regni putabat debere habere.* Id medici non tacuerunt 2, & ad Dionysium filium sermonem retulerunt 3; quo ille commotus, ne agendi cum eo esset Dioni potestas 4, patri soporem 5 medicos dare coegit. Hoc æger sumpto, somno 6 sopitus 7, diem obiit supremum 8.

III. Tale initium fuit Dionis, & Dionysii simultatis 9; eaque multis rebus 10 aucta est: sed tamen primis temporibus 11 aliquandiu simulata inter eos amicitia 12 mansit. Cumque Dion non desineret 13 obsecrare Dionysium, ut Platonem Athenis arcesseret 14, & ejus consiliis uteretur; ille, qui in aliqua re vellet patrem 15 imitari, morem ei gessit 16; eodemque tempore Philistum historicum 17 Syracusas reduxit 18, homi-

F 4 nem

1 Hipparinum & Nisæum. 2 Non poterat celare metu mortis. 3 Ei exposuerunt, renunciarunt. 4 Ne posset colloqui, vel ut occasio colloquendi præriperetur. 5 Id est poculum sive medicamentum soporiferum, quo effectus est sopor. Sic *dare medicamentum* Curt. 6. 10. 34. *Venenum* id. 10. 10. 14. restituit etiam Senecæ hanc vocem Ep.83. Grut. & alteri Senecæ loco de Ben. 5. Delrio ad Sen. Medeam p. 60. usus in eodem sensu Frontin. 2, 5. 12. 6 Inducto scil. accitoque. 7 Obrutus, præoccupatus. 8 Vitæ ultimum. 9 Odii latentis, animumque exacerbantis. 10 Stimulos odii subministrantibus. 11 ab initio, de parvo intervallo sermo est. 12 Cujus species fallit & inimicitias tegit. 13 Non omitteret. 14 Secundus ille Platonis adventus fuit in Siciliam, tertius contigit absente Dione. v. Plut. p. 962. & 565. 15 Partis exemplum. 16 Annuit petitis & ad Platonem scriptis, eratque ejus Epistolæ summa in epistolis Platonis. 17 Qui exsulabat in Adria, quod fratris Leptinis filiam duxerat, pulsus a Dionysio maiore. v. Voss. de Hist.Gr.1.6. 18 Instinctu aulicorum, ut esset,

nem amicum non magis tyranno, quam ty-
rannidi 1. Sed de hoc in eo meo libro plu-
ra sunt exposita, 2 qui *de historicis* conscri-
ptus est 3. Plato autem 4 tantum apud
3 Dionysium auctoritate potuit 5, valuitque
eloquentia, ut persuaserit 6, tyrannidis fa-
cere finem, libertatemque reddere 7 Syra-
cusanis. A qua voluntate 8 Philisti 9 con-
silio deterritus, aliquanto 10 crudelior esse
cœpit 11.

IV. Qui quidem cum a Dione se supe-
rari videret ingenio 12, auctoritate, amore
populi, verens ne, si eum secum haberet
13, aliquam occasionem sui daret opprimen-
di 14, navem ei triremem dedit, qua Co-
rinthum 15 deveheretur, ostendens 16, *se
id utriusque facere caussa, ne, cum inter se
2 timerent* 17, *alteruter* 18 *alterum præoccupa-
ret* 19. Id cum factum multi indignarentur
20, magnæque esset invidiæ 21 tyranno, Dio-
ny-

qui opponeretur Platonis consiliis. 1 Idcirco operam dabat, ut pristini mores retinerentur. 2 Historice enarrata, 3 Factus, compositus; ille in deperditis numerandus. 4 De cuius ingenio, industria, & moribus Val. Max. 8. 7. ext. 3. 5 Tanta doctrinæ vis fuit, tanta dulcedo eloquentiæ. 6 Eo suadendo perduxerit. 7 Ita apud Svet. Augustus cap 28. de reddenda rep. bis cogitavit. 8 Consilio proposito, cum iam aliquandiu lenius, æquiusque imperasset. 9 Instigatoris tyrannici. 10 Ἐπιτατικῶς pro longe, multo, aut paulo. 11 Ad ingenium mox rediit, & in maiorem rabiē conversus est. 12 i. e. quod Dion se esset ingeniosior &c. 13 In suo convictu. 14 Ne se labefactaret. 15 Quæ est clarissima in Peloponneso civitas. 16 Præ se ferens, causam afferens. 17 Cum mutuo essent suspecti; & alter ab altero vereretur insidias. 18 Vel Dionysius, vel Dion. 19 Insidiis tolleret. 20 Inique ferrent. 21 Cum peperisset invidiam.

nysius omnia, quæ moveri poterant, Dionis 1 in naves imposuit, ad eumque misit. Sic enim existimari volebat 2, *Id se non odio* 3
hominis, sed suæ salutis 3 *fecisse caussa*. Postea vero quam 4 audivit, eum in Peloponneso manum 5 comparare, sibique bellum facere 6 conari, Areten Dionis uxorem alii 7 nuptum dedit: filiumque 8 ejus sic educari jussit, ut indulgendo 9 turpissimis imbueretur cupiditatibus 10. Nam puero, pri- 5
usquam pubes esset 11, scorta adducebantur: vino epulisque obruebatur; neque ullum tempus sobrio relinquebatur 12. Is usque eo vitæ 13 statum commutatum 14 ferre non potuit, postquam in patriam rediit pater (nam- 4
que appositi erant custodes 15, qui eum a

1 Omnem eius suppellectilem, conf. 2. 2. 8. 2 Hanc speciem præ se ferebat. 3 Ut esse tutior. 4 Elegans Tmesis, aliter 1. 6. 4. & 25. 2. 1. 5 Exercitum, copias. conf. 1. 5. 1. 4. 1. 2. &c. 6 Inferre, movere, adversus se. Eadem phrasis 17. 2. 1. quæ Senecæ epist. 114. minus placet, nec tamen illam erubuit Cic. pro Mil. c. 23. &c. Liv. 1. 38. Tac. A. 3. 18. 1. 7 Nempe Timocrati familiari suo; sed invitam, ut Plut. scribit. Sic Saul Micholem Davidis alii locavit, 1. Reg. 25. 8 Aretæum, vel, ut aliis placet, Hipparinum. 9 Per indulgentiam & licentiam, qua omnes deteriores reddimur. 10 Voluptatibus animum ac corpus debilitantibus. Ingens hoc flagitium dominationis, liberos perdere. Simile quid de Gelonis, filio Aristot. Pol. 5. 19. de Caligula Svet. c. 11. adde Just. 1. 7. 12. cum not. Berneg. 11 Antequam pubertatis annos ingrederetur. 12 Multis ergo modis ad luxuriam incitatus & corruptus est. 13 Mollis & dissolutæ. 14 Alium vivendi morem & disciplinam. 15 *Lasciviæ* & luxuriæ correctores. Sic M. Aurelius Imp. Commodo filio novem dedit magistros: sed huic plusquam novem millia fuere vitiorum. v. Ant. de Guevat. Horol. Princ. 2. 44.

pristino victu 1 deducerent 2), ut se e superiore parte ædium dejecerit, atque ita interierit 3. Sed illuc 4 revertor.

V. Postquam Corinthum pervenit Dion, & eodem perfugit 5 Heraclides ab eodem
2 expulsus Dionysio, qui præfectus fuerat equitum: omni ratione bellum comparare 6 cæperunt. Sed non multum proficiebant 7,
3 quod multorum annorum tyrannis 8, magnarum opum putabatur 9; quam ob causam pauci 10 ad societatem periculi perducebantur. Sed Dion, fretus non in suis copiis quam odio tyranni 11, maximo animo 12 duabus onerariis 13 navibus, quinquaginta annorum 14 imperium, munitum 15 quingentis longis navibus, decem equitum, centumque peditum millibus, profectus oppu-
4 gnatum 16, quod omnibus gentibus admirabile est visum, adeo facile perculit 17, ut post diem tertium, quam Siciliam attigerat, 18 Sy-

1 Vitæ genere, ratione, statu; ut ipse auctor explicat. 2 abstraherent & ad meliorem frugem revocarent. 3 Maluit vita carere, quam prava consuetudine. 4 Ad id quod cæpi dicere. 5 Contulit se. 6 Parare, instruere, moliri. 7 Successus & effectus erat modicus. 8 Quæ tot annis suum statum firmaverat, roboraveratque. 9 Dionysius certe major dicebat, se relinquere filio tyrrannidem vinculis adamantinis vinctam. v. Ælian. 6.12. 10 Ex mille exsulibus Syracusanis tantum XXV. se Dioni adsociarunt. 11 Quod noverat, exorsum esse Tyranni imperium, ac propterea populum ad se defecturum: uti & factum est. 12 Maxima fiducia sui. & constantiæ. 13 Cujusmodi longis seu bellicis opponuntur. 14 Pater 38. filius 12. annos imperaverat. 15 Firmatum. 16 i. e. cum exiret, ut oppugnaret. 17 Collabefecit, evertit. Sic *remp. percellere*. Tac. A. 2. 39. 1. 18 Eo perveperveneratt.

Syracusas 1 introierit. Ex quo intelligi potest, nullum esse imperium tutum, nisi benevolentia munitum 2. Eo tempore aberat Dionysius, & in Italia classem opperiebatur, adversariornm ratus neminem sine magnis copiis ad se venturum 3. Quæ res 4
5 eum fefellit 4; nam Dion his ipsis 5, qui sub adversarii fuerant potestate, regios spiritus 6 repressit 7, totiusque ejus partis Siciliæ potitus est, quæ sub Dionysii potestate fuerat: parique modo urbis Syracusarum 8, præter arcem, & insulam adjunctam oppido 9. Eoque rem perduxit, ut talibus pactionibus 10 pacem tyrannus facere vellet 11: *Siciliam Dion obtineret, Italiam* 12 *Dionysius, Syracusas Apollocrates* 13, cui maximam fidem uni habebat Dion 14.

1 Metropolin regni. 2 Benevolentia fidelis est, vel ad perpetuitatem. v. Cic. Off. 2. 7. Phil. 2. 44. Plin. Paneg. cap. 49. Ter. Adel. 1. 1. 40. seqq. Curt. 8. 11. Sallust. de rep. 3. 3 Suum regnum appetiturum. 4 Contra opinionem cecidit. 5 Præfectis scil ad se deficientibus. 6 Ferociam, superbiam, præsidentiam, arrogantiam regiæ magnitudinis. Cef. B. G. 1. 33. *tantos sibi spiritus. tantam arrogantiam sumserat*. 7 Contudit, perculit metu. 8 Scil. potitus est. Constitit illa civitas ex quatuor oppidis seu partibus, quarum prima dicebatur *Insula*, altera *Arcadina*, tertia *Tyche* a fano fortunæ, quarta *Neapolis*, vid. Cluer. Sicil. ant. 1. 12. 9 Ubi Apollocrates aliquandiu restitit. 10 Conditionibus, legibns. 11 Primum statim pacem petit, & dimidiam partem regni obtulit. 12 Sc. inferiorem, ut Calabriam & alias regiones, quas Tyranni subiugarant. 13 Filius Tyranni natu maximus, cui a patre arcem tuendam traditam eripuit Dion; sed mox pace inita ei totam concessit urbem. 14 Nihil me movet, ut cum Lambino hic substituam *Dionysium*, cum potius Dioni res fuerit cum reconciliato Apollocrate.

VI. Has tam prosperas, tamque inopinatas res 1 consecuta est subita commutatio 2: quod fortuna sua mobilitate 3 quem paulo
2 ante extulerat 4, demergere cst adorta 5; primum in filio, de quo commemoravi supra 6, sævitiam, suam vim exercuit 7. Nam cum uxorem reduxisset 8, quæ alii fuerat tradita, filiumque vellet revocare 9 ad virtutem a perdita 10 luxuria, accepit gravissimum parens vulnus 11 morte filii:
3 deinde orta dissentione 12 inter eum, & Heraclidem: qui quidem Dioni principatum 13 non concedens, factionem 14 comparavit. Neque is 15 minus valebat 16 apud optimates: quorum consensu præerat classi, cum
4 Dion exercitum pedestrem teneret 17. Non tulit hoc animo æquo 18 Dion, & versum illum Homeri retulit 19 ex secunda rhapsodia

1 Felicitatem spe uberiorem. 2 Sc. fortis adversæ. 3 Inconstantia, varietate. 4 Ab exilio ad summa evexerat fastigia. 5 Deprimere aggessa est, voluit iterum infelicem reddere. 6 Paulo ante c. 4. 4. 3. s. 7 Crudelis fuit fortuna, sæviit. 8 De integro veluti duxisset, integre Svet. *Dom.* c. 8. *ab reductam in matrimonium uxorem*. Tac. A. 12. 8. 2. dixit *rursus assumere uxorem*; & alibi *revocare* A. 14. 60. 6. 9 Deducere appositis custodibus. 10 Extrema, intendit vituperium probrose. 11 Conf. 14.6.1. dolor & luctus, quem parentes liberi, mariti invicem ex calamitatibus ac mortibus suorum percipiunt, vulneribus comparatur frequentissime: ut apud Tac. Agr. 7. 1. & c. 28. 6. Val. Max. 5. 10. ext. 1. Plin. Epist. 8. 5. 12 Æmulatio. 13 Primum in rep. locum; quod solus imperaret. 14 Studia, partes, consensum ac conjunctionem hominum male affectorum, amicitia est inter bonos, factio inter malos. 15 Heraclides. 16 Auctoritatem obtinebat. 17 Præfectus esset peditatus & equitatus. 18 i.e. impatienter tulit, indoluit. 19 Recitavit, usurpavit sermone.

dia 1; in quo hæc ſententia eſt: *Non poſſe bene geri rempublicam multorum imperiis* 2. Quod dictum magna invidia conſecuta eſt; 3 namque aperuiſſe 4 videbatur, ſe omnia in ſua poteſtate eſſe velle 5. Hanc 6 ille non lenire obſequio 7, ſed acerbitate 5
opprimere 8 ſtuduit 9, Heraclidemque, cum Syracuſas veniſſet, interficiendum curavit 10.

VII. Quod factum omnibus maximum timorem injecit 11; nemo enim illo interfecto ſe tutum putabat 12. Ille autem adverſario 13 remoto, licentius 14 eorum bona, quos ſciebat adverſus ſe ſenſiſſe 15, militibus diſpertivit. Quibus diviſis, cum quo- 2
tidiani maximi fierent ſumtus 16, celeriter pecu-

1 i. e. ex ſecundo libro Iliados. Nam ita vocantur ejus Poetæ libri. Pollux 4. 7. inter nomina poematum ῥαψῳδίαν ponit. Adde Svidam in hac voce, & Salmaſ. Exerc. Plin. p. 867. itemque Scalig. Poet. 1. 41. 2 Lib. 2. 205. ὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔςω, εἷς βασιλεύς. Hujusmodi verſus Homericos in ore ferebant ſubinde veteres, his judicia ſua de rebus, ſermonesque ſerios ac jocoſos efferebant. conf. Svet. Cal. 22. Dom. 11. Cic. Off. 1. 8. 3 Excepit; odioſum fuit. 4 Declaraſſe, oſtendiſſe. 5 Quod ad Monarchiam adſpiraret. 6 Invidiam ſcil. 7 Mitigare civilitate, comitate, indulgentia. 8 Vi & rigore extinguere. Cic. ad Q. Fr. 1. 1. *Si implacabiles iracundiæ ſunt, ſumma acerbitas eſt*. Similiter uſi Cæſ. B. G. 1. 32. Liv. 44. 40. 9 Allaboravit. 10 Permiſit iis, quos dudum eum interficere cupientes prohibuerat. 11 Attulit, dedit. 12 Omnes ad ſe quoque gradum fieri opinabantur. 13 Eo, qui factionem comparabat, æmulo. 14 Per licentiam & vim dominationis. Namque ea, quæ in Dionyſio erat perſecutus, ſui immemor jam committebat. 15 Diverſæ factioni fuiſſe. 16 Per largitionem, quæ non habet fundum.

pecunia deesse cœpit: neque quo manus porrigeret, suppetebat 1, nisi in amicorum possessiones 2. Id ejusmodi erat, ut cum milites reconciliasset, amitteret optimates 3.
3 Quarum rerum cura frangebatur 4, & insuetus male audiendi 5, non æquo animo ferebat, de se ab his male existimari 6, quorum paullo ante in cœlum fuerat elatus laudibus. Vulgus autem offensa 7 in eum militum voluntate, liberius loquebatur, & tyrannum non ferendum 8 dictitabat 9.

VIII. Hæc ille intuens 10, cum quemadmodum sedaret 11, nesciret, & quorsum evaderent 12, timeret; Callicrates 13 quidam, civis Atheniensis, qui simul cum eo ex Peloponneso in Siciliam venerat, homo & callidus, & ad fraudem acutus 14, sine ulla religione ac fide 15, adit ad Dionem, &

1 Non erat unde raperet, nihil supererat. Curt. 7. 8. 10. *Jam etiam ad pecora nostra avaras & instabiles manus porrigis*. 2 Bona, opes. 3 Eorum favorem. Subjectum ponitur pro Adjuncto. 4 Augebatur vehementer. ægritudinem animi sentiebat. Sic *casu alicujus frangi*, Svet. Aug. c. 65. 5 Non expertus ante sinistre de se opinantes. Sic *insuetus contumeliæ* Cic. ad Att. 2. 11. 6 Per sermones sequiores. Ut apud Sen. Epist. 31. & de ira 3. 22. auctorem Dialogi de caus. corr. eloq. c. 1. 3. & Macrob. Sat. 2. 4. Ita *bene de aliquo existimare* apud Cic. ad fam. 16. 4. Sic Svet. Aug. 51. & Cal. 27. *opinari de aliquo male* v. Bernegg. ad Just. 13. 5. 8. 7 infensa, infesta, abalienata. 8 Sed tollendum e medio. 9 Increpabat. 10 Considerans, ut 12. 1. 4. 11 Leniret, reprimeret. 12 In quod magnum malum evenirent, quem eventum sint habitura hæc negotia seu istæ res. 13 Alii auctores *Calippum* vocant. 14 Pseudopoliticus. v. Lips. Pol. 2. 4. 12. 15 Qui nec fas, nec jus, nec divina, nec humana curaret; tam impius, ut jureiurando falleret.

& ait: *eum in magno periculo esse propter
offensionem* 1 *populi, & odium militum:* 2
*quod nullo modo evitare posset, nisi alicui
suorum negotium daret, qui se simularet illi*
2 *inimicum, quem invenisset idoneum; fa-
cile omnium animos cogniturum, adversarios-
que sublaturum, quod inimici ejus dissidenti*
3 *suos sensus* 4 *aperturi forent*. Tali consi- 3
lio probato, excipit has partes 5 ipse Calli-
crates, & se armat 6 imprudentia Dionis:
ad eum interficiendum socios conquirit 7,
adversarios ejus convenit, conjurationem 8 4
confirmat. Res, multis consciis, quæ gere-
rentur, elata 9 refertur ad Aristomachen
sororem Dionis, uxoremque Areten. Illæ
timore perterritæ, conveniunt, 10 cujus de pe-
riculo 11 timebant. At ille negat, a Cal-
licrate fieri sibi insidias, sed illa quæ age-
rentur, fieri præcepto 12 suo. Mulieres 13 5
nihilo secius Callicratem in ædem Proser-
pinæ 14 deducunt; ac jurare cogunt *ni-*

hil

1 Iram, indignationem, malevolentiam. 2 Dioni. 3 Qui se simularet ab eo diffidere. 4 Cogitata animi, consilia, propositum. Simile fere usus Augustus Svet. c. 15. & Latinus Latiaris Tac. A. 4. 63. s. simulatam per amicitiam periit quoque Datames inf. 14. 10. s. 5 In se suscipit negotium, Translatio est a scena, sive histrionibus, qui aliorum partes agunt. 6 Robur mutuatur ab alterius imprudentia, qui nesciebat, tam profunde impium illum futurum. 7 Quos adsciscat. 8 Conspirationem, συνωμοσίαν. 9 Efferri dicitur de arcano evulgato. Sic Cæs. B. G. 1. 46. *in vulgus militũ elatum est*. Ter. Phorm. 5. 7. 65. peccatum elatum foras. 10 Scil. eum, vel ejus causa. 11 Scil. vitæ & salutis. 12 Monito, jussu. 13 Aristomache. 14 Hæc Dea præ cæteris apud Siculos colebatur, quod ibi nupta erat, & maximum erat Juramentum, quod in æde eius fiebat.

hil 1 *ab illo periculi fore Dioni*. Ille hac religione 2 non modo ab incepto 3 non deterritus, sed ad maturandum 4 concitatus est, verens ne prius consilium aperiretur suum, quam conata 5 perfecisset.

IX. Hac mente 6 proximo die festo 7, cum a conventu remotum se Dion domi teneret 8, atque in conclavi edito 9 recubuisset; conscii 10 loca munitiora oppidi tradidit, domum custodibus sepsit 11: a foribus, qui non discederent, certos 12 præfecit: na-
2 vem triremem armatis ornat 13, Philostratoque fratri suo tradit, eamque in portu agitari jubet, ut si 14 exercere remiges vellet,
3 cogitans, si forte consiliis obstitisset 15 fortuna, ut haberet quo fugeret ad salutem 16. Suorum autem e numero Zacynthios 17 adolescentes quosdam elegit, cum audacissi-

mos

1 Indutii amictu Deæ purpureo, & tenentem manu facem candentem. 2 Juramento hoc facto, vel obligatione per jusiurandum facta. 3 Conatu proposito. 4 Tanto citius perficiendum. 5 Destinata. Sic Cæs. B G. 1. 3. & Svet. Galb. c. 17. Lucr. 3. 386. dixit *conata patrare*. Accius apud Nonium & Vellei. 2. 29. 1. *exsequi*, Juv. Sat. 13. *peragere*. 6 Hoc consilio. 7 Sacro Proserpinæ. Sic festo Nativitatis Domini Leo Armenius a coniuratis interfectus, v. Zonaras. 8 Cum neminem conveniret, sed ab operibus publicis quiescens domi remaneret. 9 Separatiori loco in superiori parte domus, v. Donat. ad Ter. Ev. 3. 5. 35. 10 Coniuratis affectis. 11 Circumdedit. 12 Destinatos peculiariter ad has res obeundas. 13 Instruit, navigationi parat. Hinc Cæs. B. C. 3. 14. naves dicit *omni genere armorum ornatissimas*. & Lucr. 2 4. 2. *classem ornatam armis*. 14 An si, quasi, Cæs. B. C. 3. 24. eundem sensum extulit per causam exercendorum remigum. 15 Si propositum intervertisset. 16 Ubi a persequentibus tutus esset. 17 E Zacyntho profectos, maris Jonii insula, quæ hodie *Zante*.

mos, tum viribus maximis 1: hisque dat
negotium 2, ut ad Dionem eant inermes,
sic ut 3 conveniendi ejus gratia viderentur
4 venire. Hi propter notitiam 5 sunt in-
tromissi. At illi, ut limen 6 ejus intra-
runt, foribus obseratis 7, in lecto cuban- 4
tem invadunt, colligant: fit strepitus, adeo
ut exaudiri posset foris. Hic, sicut ante sæpe
dictum est, quam invisa sit singularis poten- 5
tia 8, & miseranda vita 9 qui se metui
quam amari malunt 10, cuivis facile intel-
lectu fuit. Namque illi ipsi custodes, si pro- 6
pitia fuissent voluntate 11, foribus effractis
servare eum potuissent, quod illi inermes 12,
telum 13 foris flagitantes, vivum tenebant. Cui
cum succurreret nemo, Lyco quidam Syracu-
sanus per fenestras gladium dedit; quo Dion
interfectus est 14.

X. Confecta cæde, cum multitudo visendi 15 gratia introiisset, nonnulli ab inscii 16 pro noxiis 17 conciduntur 18. Nam celeri ru-

1 Robustissimos. 2 Præcipit illis. 3 Ac si, ita ut. 4 Simulationem & speciem notat. 5 Familiaritatē. Notis illis facilis fuit aditus. 6 Conclave. Est Synecdoche partis pro toto. 7 Occlusus intus per seram. 1. Unius imperium; ubi unus dominari cupit. v. c. 5. 3. 9 Scil. eorum. 10 Contra Timoleon maluit se diligi, quam metui. 20. 3. 4. Sidonius l. 1. Ep. 2. de Theodorico Rege Gothorum: *timet timeri*. Præclare Ennius: *quem metuunt oderunt, quem quisque odit, periisse expetit*. Cic. Off. 2. 7. 11 Si fuissent benevoli. 12 Tunicati, sine gladiis. 13 Id est gladium. 14 Plutarcho teste Calippus brevi post eodem pugione, quo Dionem percusserat, occisus fuit. 15 Videndi, spectandi. 16 Qui ignorabant veros cædis auctores. 17 Noxiorum loco, vice. 18 Magna & subita clades facta est.

rumore delato 1, Dioni vim allatam, 2 multi concurrerant, quibus tale facinus displicebat. Hi falsa 3 suspicione ducti, immerentes inermes 4, ut sceleratos 5 occidunt.
Hujus de morte ut palam factum est, mira- 2
biliter vulgi immutata est voluntas 6. Nam qui vivum eum tyrannum vocitarant, eumdem liberatorem 7 patriæ, tyrannique expulsorem prædicabant 8. Sic subito misericordia odio successerat 9, ut eum suo san-
guine, si possent, ab Acheronte 10 cuperent 3
redimère. Itaque in urbe, celeberrimo loco 11 4
cla-

1 i.e. cum rumor differetur emanaret, dispergeretur. Ita Svet. Aug. 14. Idem in Jul. 13. *fama distulit.* Tacito absolute est *differtur.* A. 3. 12. 6. & 4. 25. 5. Simili phrasi Ter. Heav. Prol. 15. *differre rumores*, & Tac. A. 1. 4. 2. ac Petron. *differre quem rumoribus.* 2 Cædem eius factam. Phrasi eadem sed sensu paulo diverso usus Just. 18. 7. 8. *non tamen vim adserre religioni ausus est.* 3 Temeraria, iniqua. 4 Innoxios, insontes. 5 Ut noxios, qui cædem patrarint. 6 Calippus tamen principatum excepit, & menses tredecim imperavit. 7 Ut liberatorem. 8 Inter elogia mortui; quales prædicationes est videre apud Tac. A. 2. 73. Svet. Ott. 12. Herodot. in Comm. 3. 11. & passim ap. alios. 9 *Virtutem incolumem odimus, sublatam ex oculis quærimus invidi.* Horat. Od. 3. 24. *Iram sæpe misericordia retro egit.* Sen. de ira 1. 16. conf. Curt. 9. 1. 1. 10 i. e. a sepulcro, a mortuis *Acheron* l. *Acheruns* Poetis fluvius est apud inferos: poetica ergo phrasi, videri potest, pro qua Cic. pro Marc. c. 6. & 2. Catil. c. 9. & Liv. 26. 32. est *ab inferis excitare, existere.* Attamen & Cic. post red. in Sen. cap. 10. dixit: *Metellos pene ex Acheronte excitatos.* 11 In foro, ubi & Græci claros viros sepeliri soliti. v. Kirchman. de fun. 2. 26.

elatus 1 publice 2, ſepulchri monumento 3 donatus eſt. Diem obiit 4 circiter annos quinquaginta quinque natus 5, quartum poſt annum quam ex Peloponneſo in Siciliam redierat.

1 Cum ſepeliēdus eſſet. v. not.3.3.2. 2 Publico honore, ſumtuque ita deſiderium ſignificabant. 3 Eaſdem voces, ne *ſepulchri* ſuperfluam putes, coniunxit Cic. Tuſc 1. 14. 4 Idem quod *obiit diem ſupremum* 1. 7. 6. &c. 5 Tot annos iam impleverat.

XI.

X I.

IPHICRATES.

ARGUMENTUM.

1 Iphicrates nobilis disciplina militari. 2 Bellum gessit cum Thracibus, Lacedæmonios fugavit: Persarum conductitiis præfuit; Epaminondam retardavit. 3 Ejus dotes, & filii exprobratio de uxore barbara.

I. IPhicrates 1 Atheniensis non tam 2 magnitudine rerum gestarum, quam disciplina militari nobilitatus est 3. Fuit enim talis dux, ut non solum ætatis suæ cum primis 4 compararetur, sed ne de majoribus na-
2 tu 5 quidem quisquam anteponeretur. Multum vero in bello est versatus, sæpe exercitibus præfuit, nusquam culpa male rem gessit 6, semper consilio 7 vicit. Tantumque eo valuit, ut multa in re militari partim

1 Vid.Diod.Sic.15.seqq. Plurarch.passim.Xenoph. H. Gr.4. Æschin. de fals. leg. & in Ctesiph. Aristot. Rhet. Athenæus 4.12. Suidas, Polyæn.2.24. & 3.9. 25. Frontin. 2.4.7.1.5.24. 1.6.3.2.1.5.f. 2.5.42. 2.12. 4.3. 12. 2.4.7.23. Just. 6. 5.2. Sen. Controv. 6. 5. 2 Quidam legunt: *non tam gerere & magn. v.g.* Nam ipse Harmodio cuidam generis ignobilitatem exprobranti dixit: *Meum a me incipit genus, tuum autem in te desinit.* Aptis militi inventis calceis, cavillo adspersus est, ac si fuerit sutoris filius. 3 Clarus factus est ac celebris. Multa in Arist. Rhet. ex ejus orationibus prolata indicant, eum & bonum fuisse Rhetorem. 4 Cum præcipuis ejus temporis. 5 De iis, qui superiori ætate vixerant. 6 Quod non vinceret in Ægypto, factum est culpa Pharnabazi apud Dion. 15.43. 7 Prudentia.

tim nova attulerit 1, partim meliora fecerit. Namque ille pedestria 2 arma mutavit 3
3, cum antea illum imperatorem 4 maximis clypeis, brevibusque hastis, minutis 5 gladiis uterentur. Ille e contrario 4
peltam 6 pro parma 7 fecit, a qua postea *peltastæ* 8 pedites appellantur, ut ad motus, concursusque 9 essent leviores 10: hastæ modum duplicavit 11, gladios longiores fecit. Idem genus loricarum mutavit, & pro ferreis atque æneis lineas 12 dedit. Quo facto expeditiores 13 milites reddidit; nam pondere 14 detracto, quod æque corpus tegeret & leve esset, curavit 15.

II. Bellum cum Tracibus gessit 14: Seuthen socium Atheniensium 16 in regnum restituit. Apud Corinthum 17 tanta severitate

1 Invenerit, excogitaverit. 2 Quibus utuntur pedites. 3 Alia invenit pro prioribus. 4 Antequam ille esset imperator. 5 Brevioribus. 6 Scutum breve, v. Alex. 6.22. & expressas figuras apud Pier. Hierogl. 4. 2. Lipf. Anal. mil. Rom. 3.2. Manut. in quæsit. per epist. 6. part. 3. 7 Scuto majori. 4 Lactantio sunt *peltati*, conf. Rigalt. in Glossario tactico p.143. 8 Bellantium scil. in prœlio. 9 Magis ex pediti. Unde levioris armaturæ pedites. 10 Magnitudine sesqui altera auxit, juxta Diod. 11 Sive *lineas* tales Strabo 3. p.106. Lusitanis, Herodotus 7.65. Assyriis, Svetonius. Gal. cap. 19. Romanis adsignant. Hinc apud Silium 3. v.272. *lino munire latus*. v. Lazius de Rep. Rom. 8. 16. Quomodo contextæ, ut ferro restiterint, disquirunt, & Casaub. ad Svet. l. c. & Ferrarius de re vest. 2.4.11. 12 Minus impeditos ad dimicandum pondere armorum. 13 Scil. armaturæ, sive loricarum. 14 Invenit, & efficere jussit. 15 Cum octo navibus eo missus. 16 De quo & supra 7.8.3. 17 Unde Corinthium bellum, gestum propter exsules a Spartanis cum Atheniensibus, Thebanis, & Argivis, v. infra 17.5.1.

te 1 exercitui præfuit, ut nullæ unquam in
Græcia neque 2 exercitatiores 3 copiæ, ne-
2 que magis dicto audientes 4 fuerint duci:
in eamque consuetudinem adduxit 5, ut,
cum prælii signum 6 ab Imperatore esset
datum, sine ducis opera 7 sic ordinatæ con-
sisterent 8, ut singuli 9 ab peritissimo Im-
3 peratore dispositi viderentur 10. Hoc exer-
citu moram 11 Lacedæmoniorum intercepit
12: quod maxime tota 13 celebratum est 14
Græcia. Iterum eodem bello 15 omnes co-
pias eorum fugavit; quo facto magnam ade-
4 ptus est 16 gloriam. Cum Artaxerxes 17
Ægyptio regi 18 bellum inferre voluit, Iphi-
cratem ab Atheniensibus petivit ducem,
quem præficeret exercitui conducticio 19, cu-
jus

1 Tam rigide leges militares observavit. v. Front. 3. 12. 2. 2 Duplex negatio in ejusmodi exemplis more Græcorum usurpatur, alias, *nullæ vel exercit, vel magis &c.* 3 Quos nunquam passus est ociari. 4 i.e. Obedientes. 5 Ita eos consuefecit. 6 Quo conspecto alias dimicandi initium fieri solet. v. Lips. Mil. Rom. 4. 22. 7 Nullo duce ordinante. 8 In acie starent, acie instructa adessent. 9 Scil. milites. 10 Servatis nempe ordinibus. De simili Macedonum disciplina Curt. 3. 2. 14. 11 Μόρα sive μοῖρα, a μείρω partior, est pars vel portio exercitus Laconici, manus, cohors multitudo quingentorum vel 700. vel 900. v. Cragius de rep. Lac. 4. 4. & Meurs. lect. Attic. 1. 16. quid ni moratores huc referas ex Curt. 4. 10. 10. 12 h.e. incautam, ac imparatam occupavit. Sed quia alii auctores cohortem eam occisam ajunt, præferas forte *interfecit*. 13 Pro *in tota*, vel *a tota*. 14 Fama nimirum, ut est 12. 1. 3. Sic Cic. pro Dom. & pro Cluent. *omnium sermone celebratam*. 15 Corintho. 16 Habuit, consecutus est. 17 Mnemon cognomine, Rex Persarum. 18 Acori, v. Diod. 15. 19 Qui ex peregrinis constat, & mercede conducitur; mercenario; uti est 20. 1. 3.

jus numerus duodecim millium fuit. Quem
quidem sic omni disciplina militari 1 eru-
divit, ut, quemadmodum quondam *Fabia-
ni* 2 milites Romani appellati sunt, sic *Iphi-
cratenses* apud Græcos in summa laude fue-
rint 3. Idem subsidio 4 Lacedæmoniis pro- 5
fectus, Epaminondæ 5 retardavit impetus 6.
Nam nisi ejus adventus appropinquasset 7
non prius Thebani Sparta abscessissent 8,
quam captam incendio delessent 9.

III. Fuit autem & animo magno, & cor-
pore, imperatoriaque forma 10; ut ipso
aspectu cuivis injiceret 11 admirationem sui
12: sed in labore remissus 13 nimis, parum-
que patiens, ut Theopompus 14 memoriæ 2
prodidit. Bonus vero civis 15, fideque ma-
gna 16, quod cum in aliis rebus declarave-
rit 17, tum maxime in Amyntæ Macedo-
nis

1 De qua ὁπλοδιδασκαλία. Veget. 1. 13. &c. & Herm. Hugo de mil. equ. 3. 1. 2 Per Antonomasiam pro præstantissimis. Respicit autem auctor vel ad 300. Fabios, vel ad milites Q. Fabii Maxim. in bello Punico. 3 Summe fuerint laudati. 4 Ad subsidium ferendum post Leuctricam pugnam. 5 Qui Thebanorum Dux erat. 6 Retudit hostis urgentis vim, & incursus. 7 Nisi cito advenisset Iphicrates. 8 Decessissent omissa oppugnatione. 9 Pro *delevissent*; conf. 2. 4. 1. 10 *Ea corporis magnitudine, ut dignus videretur Imperio*, uti de Celso loquitur Treb. Pollio, *quæ dignitas oris longe lateque principem ostentat*, ut de Trajano Plin. Paneg. c. 4. Dioni egregia voce σεμνοπρεπεὶς τοῦ προσώπου dicitur. 11 Eleganter pro excitaret. Sic dicimus injicere timorem; spem, suscipionem. 12 Venerationem, cultum, reverentiam. 13 Laxus, languidus, conf. de Alcibiade 7. 1. 4. 14 De quo supra 7. 11. 1. 15 Significanter de eo, qui societatis, status, habitusque civilis amans officiis civilibus servit. 16 Vir admodum fidelis. 17 Ejus rei documenta dedit.

nis 1 liberis tuendis 2. Namque Eurydice 3, mater Perdiccæ & Philippi, cum his duobus pueris, Amynta mortuo, ad Iphicratem confugit 4, ejusque opibus 5 defensa est: 3 Vixit ad senectutem, placatis 6 in se suorum civium animis 7. Caussam capitis semel dixit 8 bello sociali 9 simul 4 cum Timotheo 10, eoque judicio est absolutus 11. Menesthea filium reliquit ex Thressa 12 natum, Coti 13 regis filia. Is cum interrogaretur, *utrum pluris patrem, matremne 14 faceret 15: matrem*, inquit. Id cum omnibus mirum videretur 16; at ille, *merito*, inquit, *facio; nam pater, quantum in se fuit 17, Thracem me genuit 18: contra ea mater Atheniensem 19*.

XII.

1 Regi, cujus filius Philippus pater Alexandri M. v. Just. 7.4. 2 Defendendis. 3 Vidua a Pausania regni invasore agitata. 4 Se & filios in fidem Iphicratis, cum imperio tum ad Amphipolim missi, tradidit. 5 Auxilio, patrocinio. Sic *opibus alicujus in calamitate tegi*. Cæs. l.c.3.103. 6 Benevolis, ita Tac. H. 1. 3.7. 7 Quos nunquam offendit. 8 Accusatus proditionis se defendit, in judicio capitali pro se verba fecit. 9 Quod Athenienses gesserant cum iis, qui a societate defecerant; Byzantiis, Chiis, Rhodis, & Cois. conf. 12. 4.1. 10 Qui damnatus est. v. inf. 13.3.4. 11 Quo strategemate, refert Polyæn. 3. 9.25. 12 Thracia fœmina. Hinc emendandus Sen. de tranqu. 2.18. *Iphicrates* (potius Iphicratis F.) *cui mater barbara, & Thressa objiciebatur, respondit, & Deorum matrem ideam esse*. 13 Pro græca terminatione *Cotyes*. v. not. ad 2.1.1. Cotys bellum gerenti cum Thracibus dedit filiam. 14 Pro *an matrem*. 15 Æstimaret. 16 Propter mulierum exterarum contemtum apud Græcos. 17 Quantum potuit, cujus solius ea culpa est. 18 Quia a Barbaris uxorem duxit. 19 Scil. me genuit, quia illa nupsit Atheniensi.

XII.

CHABRIAS.

ARGUMENTUM.

1 Chabrias novo pugnandi invento gloriam adeptus est. 2 Res ejus cum Nectanebo Ægyptio, Evagora Cyprio &c. 3 Revocatur ex Ægypto domum; propter invidiam abest. Periit bello, desertus a suis.

I. CHabrias 1 Atheniensis. Hic quoque in summis 2 habitus est 3 ducibus, resque multas memoria dignas gessit. Sed ex his elucet maxime 4 inventum 5 ejus in prælio, quod apud Thebas fecit 6, cum Bœotiis subsidio venisset 7. Namque in eo 2
8 victoria fidente 9 summo duce Agesilao, fugatis jam ab eo 10 conductitiis catervis 11, reliquam phalangem 12 loco vetuit cedere 13, obnixoque genu scuto 14, projectaq; 15 hasta, impetum excipere 16 hostium docuit. Id

G no-

1 v. Xenoph. H: Gr. 4. & 5. Diod. Sic. 15. & 16. Plutarch. in Phoc. Demosth. contra Leptin. Athenæus 12. Polyæn. 3. 11. Frontin. 1. 4. 14. & 1. 12. 12. 2 i. e. summos: *summi* dicuntur non tam loci fastigio, quam commendatione imperatoriæ virtutis, conf. v. 21 3 Reputatus, positus. 4 Illud potissimum & ad gloriam illustre est. 5 εὕρημα. consilium, stratagema. 6 Sic pugnam facere 10. 5. 2. 7 Adversus Lacedæmonios. 8 Scil. prælio, sive bello. 9 i. e. De victoria tanquam certa fiduciam habente. 10 Sc. Agesilao, qui ulteriorem sibi victoriam promittebat ex aliquali successu. 11 Mercenariis militibus, qui ferme delectui domestico opponuntur. 12 Aciem. 13 Scil. in prælio. 14 Obfirmato ad scutum, vel clypeo ad genu firmiter acclinato. 15 Porrecta vel erecta adversus incurrentes. 16 Hostibus incurrentibus se objicere.

novum 1 Agesilaus intuens 2, progredi non est ausus, suosque jam incurrentes 3 tuba revocavit 4. Hoc usque eo 5 in Græcia 4 fama celebratum est, ut illo statu 6 Chabrias sibi statuam fieri voluerit. Quæ publice ei ab Atheniensibus in foro constituta est 7. Ex quo factum est, ut postea athletæ, ceterique artifices his statibus 8 in statuis ponendis uterentur, in quibus 9 victoriam 10 essent adepti.

II. Chabrias autem multa in Europa bella administravit 11, cum dux Atheniensium esset. Multa in Ægypto sua sponte 12 gessit; nam Nectanebum adjutum 13 profectus, regnum
2 ei constituit 14. Fecit idem Cypri 15, sed publice 16 ab Atheniensibus Evagoræ 17 adjutor 18 datus: neque prius inde discessit, quam totam insulam 19 bello devinceret: qua ex re Athenienses magnam gloriam sunt
3 adepti. Interim bellum inter Ægyptios 20 & Persas conflatum est 21: & Athenienses cum

1 Hanc rem novam, & inusitatam. 2 Animadvertens. 3 In hostem impetum facientes. Sic Curt. 9. 5. 8. Flor. 1. 9. 7. &c. 4 Inhibuit signo dato. 5 Pro *adeo*. 6 Pro *in tota Græcia*, uti Præf. 5. & 11. 2. 3. 7 In illo corporis habitu, & figura. 8 Posita est in præmium virtutis, & meritorum. 9 Positionibus; quas vulgo posituras vocant. 10 Aliis est *cum*. 11 Magnam præ aliis gloriam. 12 Gessit tanquam Dux. 13 Privato officio, non publica auctoritate. 14 Ut adjuvaret eum. Cæterum alii Tacho, seu, ut Polyænus vocat, Thamo, non Nectanebo Chabriam adfuisse scribunt. 15 Stabilivit. 16 in *Cypro*. 16 Non sua sponte, ut antea. 17 Regi, vel regulo Cypri Salaminio. 18 Collega belli gerendi. 19 Cyprum. 20 Qui defecerant a Persis. 21 Conf. 18. 3. 1. Sic locuti Hirtius de B. G. 8. 6. & de B. Alex. c. 1. Vellej. 2. 55. 2. & Cic. Phil. 2.

cum Artaxerxe societatem habebant, Lacedæmonii cum Ægyptiis: a quibus magnas prædas Agesilaus rex eorum faciebat 1. Id intuens 2 Chabrias, cum in re nulla Agesilao cederet, sua sponte 3 eos adjutum profectus, Ægyptiæ classi præfuit; pedestribus copiis 4 Agesilaus.

III. Tum præfecti regis Persiæ legatos miserunt Athenas questum 5, quod Chabrias adversum regem bellum gereret cum Ægyptiis. Athenienses *diem certam Chabriæ præstituerunt 6, quam ante, domum nisi redisset, capitis se illum damnaturos denunciarunt 7.* Hoc ille nuntio 8 Athenas rediit, neque ibi diutius est moratus, quam fuit necesse 9. Non enim libenter erat 10 ante oculos civium suorum, quod & vivebat laute 11, & indulgebat sibi liberalius 12, quam ut invidiam vulgi posset effugere. Est enim hoc commune 13 vitium in magnis liberisque 14 civitatibus, ut invidia 15 gloriæ comes sit 16; & li- 2 3

1 Sic & Cic. 3. in Ver. c. 50. loquitur. Usitatius est *prædas agere, cogere*. Sed hic *facere prædas* idem esse videtur ac *multis muneribus donari*, v. 17. 8. 6. 2 Considerans. 3 Injussu populi, uti modo §. 1. 4 Equitatui, & peditatui, conf. 9. 1. 1. 5 Ut renunciarent & quererentur. 6 Præfinierunt. Eadem elegantia Cic. pro Quint. c. 9. *cui tempus præstituere*; & in Verr. cap. 56. *diem præstituere operi faciundo.* 7 Cum imperio & severitate edixerunt. Sic Cur. 7. 7. 25. &c. 8 Postquam hæc comperisset. 9 Necessarium criminis purgandi causa. 10 Versabatur. Secretum & secessum quærebat. Eodem animo Tiberius Capreas periit Tac. A. 4. 67. 1. & 6. 10. 2. 11 Splendide. 12 Curarum laxamenta amabat abundantius, conf. de aliis ducibus delicias haud ita reformidantibus. Cæl. Rhodig. lect. ant. 9. 11. 13 Universale. 14 Ubi omnes cives ejusdem libertatis sunt. 15 Qua invidetur. *Vitium parvis magnisq; civitatibus commune; ignorantia recti & invidia*. Tac. Agr. 1. 1. 16 *Assidua eminentiis fortunæ comes invidia*, al-

libenter de his detrahant 1, quos eminere 2 videant altius: neque animo æquo paupeͬres 3 alienam opulentium 4 intuentur fortunam. Itaque Chabrias, quoad ei licebat
4 5, plurimum 6 aberat. Neque vero solus ille aberat Athenis libenter, sed omnes fere principes fecerunt idem: quod tantum se ab invidia putabant afuturos 7, quantum a con-
5 spectu suorum recessissent 8. Itaque Conon 9 plurimum Cypri vixit, Iphicrates in Thracia, Timotheus Lesbi, Chares in Sigæo 10. Dissimilis quidem Chares eorum factis & moribus 11, sed tamen Athenis & honoratus & potens.

IV. Chabrias autem periit bello sociali 12 tali modo. Oppugnabant Athenienses Chium 13; erat in classe Chabrias privatus 14, sed omnes, qui in magistratu erant, auctoritate au-

tissimisque adhæret. Vell. 1.9.6. *Nunquam eminentiæ invidia carent*. Ib.2.40.5. 1 Per invidiosam & obtrectatoriam depressionem, ita Cic. pro Rabir. c. 7. *quo facilius de hoc senatu detrahere possitis*: Paulo ante dixerat; *in invidiam vocatis*. Ap. eundem Q. Fratrem: *Qui se detrahere volunt*. Amm. Marcell. 30.29. *de fortibus detrahebat*, conf. infra 20.5.3. & Tuc. H. 2.20.4. 2 Attolli honoribus, potentia. 3 Vulgus. Sallust. Catil. 17. *Semper in civitate, quibus opes nullæ sunt, bonis invident*. 4 Ausonio etiam usurpatam vocem. Lambinus comparat illi, quod veteres dixerunt *violens & violentus*. 5 Quantum fieri poterat. 6 i.e. sæpissime, plerumque, maximam partem. Ter. Ph. 1. 4. 17. *domum ire pergam, ibi plurimum est*. 7 Se esse remotos ab obtrectationibus invidorum; aliis est *absfuturos* vel *futuros*. 8 A patria fuissent absentes. 9 Hæc omnia ex Theopompi Hist. Philip. XIII sa ad verbum descripta citantur ab Athenæo 12.8. 10 Promontorio ad Trojam. 11 Quia tardus fuit in rebus agendis, & effusus in deliciis. 12 De quo supra 1.1. 3. 3. 13 Quæ est una ex quatuor sociis civitatibus, quæ defecerant. 14 Qui jam erat sine imperio, oppo-

anteibat, eumque magis milites, quam 1
qui præerant, aspiciebant 2. Quæ res ei
maturavit 3 mortem. Nam dum primus
studet 4 portum intrare, & gubernatorem
5 jubet eo 6 dirigere navem, ipse sibi
perniciei fuit. Cum enim eo penetrasset 7, 2
ceteræ non sunt secutæ. Quo facto circum-
fusus 8 hostium concursu, cum fortissime
pugnaret, navis rostro 9 percussa, cœpit si-
dere 10. Hinc cum refugere posset 11, si
se in mare dejecisset, quod suberat 12 clas- 3
sis Atheniensium, quæ exciperet natantes 13;
perire maluit, quam armis abjectis 14 na-
vem relinquere, in qua fuerat vectus. Id
ceteri facere noluerunt, qui nando in tutum 4
pervenerunt 15. At ille præstare 16 hone-
stam mortem existimans turpi vitæ, comi-
nus pugnans telis hostium interfectus est.

G 3 XIII.

nitur iis, qui erant in magistratu. Aliis cum Charete dux belli fuisse dicitur. 1 Subintellige *eos*; ut 10.9. 5. 2 Reverebantur, honorabant. *Aspectare* dixit Tac. A. 1. 4. 1. sic *intueri* Liv. 37. 54. Est Metonymia, effectus pro causa. 3 Acceleravit. 4 Festinet; in periculis adeundis calidior & cautior, in aliis segnis & tardus, ut refert Plut. in vita Phoc. 5 Scil. navis, propria nauticæ rei vox, Scheffer. de milit. nav. 4. 6. 6 Scil. In portum. 7 Intrasset, devenisset non sine difficultate & periculo. 8 Circumdatus, undique cinctus. 9 Parte anteriori a prora prominente. 10 Subsidere, mergi, obrui undis. Apud Sen. Suas. 1. *jam sidere limo navigio &c.* 11 Si legas cum nonnullis *non posset*, necesse est, ut pro *si* sequatur *nisi*. 12 Non procul aberat. 13 Scil. Chabriam & comites; alii *natantem* legunt. 14 Id quod flagitium putatur militare, vid. de hoc more Sen. de Benef. 5. 3. Godescalcus in Vegetii 2. 14. Bernegg. qu. Misc. 29. ac not. in Just. 33. 2. 3. 15 Excepti a suis. 16 Antecellere. Tac. Agr. 33. 11. *Et honesta mors turpi vita potior, & incolumitas ac decus eodem loco sita sunt.*

XIII.

TIMOTHEUS.

ARGUMENTUM.

1 Timotheus describitur. Ejus res gestæ. 2 Victis Lacedæmoniis ei statua posita. 3 Senex Menestheo in consilium datus, accusatus, damnatus. 4 Filius muros reficere cogitur. Fides Jasonis.

I. Timotheus 1 Cononis filius 2 Atheniensis. Hic a patre acceptam gloriam 3 multis auxit virtutibus 4. Fuit enim disertus 5, impiger, laboriosus, rei militaris peritus, neque minus civitatis regendæ 6.
2 Multa hujus sunt præclare facta, sed hæc maxime illustria. Olynthios & Byzantios 7 bello subegit. Samum 8 cepit, in qua oppugnanda superiori bello Athenienses mille & ducenta talenta 9 consumserant 10. Hanc

ille

1 v. Xenoph. 5. & 6. Diod.Sic.15. & 16. Plutar. in Syll. Svidas. Athenæus 13. Demosth. orat. περὶ τῶν ἐν χερρονήσω. Ælian. var. H. 2. 38. & 20. 3. 16. & 47. 13. 43. 14. 3. Polyæn. 3. 10. Frontin. 1. 12. 11. 2. 5. 47. Cic. Offic. 1. 32. orat. 3. 34. Tusc. 5. 35. conf. supra 11. 3. 8. & 12. 3. 4. 2 Ex Thressa matre. 3 Scil. belli. 4 Scil. doctrinæ & ingenii v. Cic. Off. 1. 12. rarum hoc est exemplum. Sæpius ἡρώων τέκνα πήματα. v. Juven. Sat. 8. Bernegg. ad Inst. 20. 1. 18. 5 Institutus nempe ab Isocrate. 6 Scil. peritus fuit. *Excellentibus ingeniis; citius defuit ars, qua civem regant, quam qua hostem superent.* Liv. 2. 43. conf. supra 2. 6. 1. 7 Principes olim urbes Thraciæ fuerunt, Byzantium ad Bosphorum, & Olynthus in finibus Macedoniæ sitæ. 8 Maris Jonii Insulam. 9 Septingenta viginti millia coronatorum, v. 15. 4. 1. 10 Impenderant.

ille sine ulla publica impensa 1 populo restituit 2. Adversum Cotyn 3 bella gessit, ab eoque mille & ducenta talenta prædæ 4 in publicum detulit 5. Cyzicum obsidione liberavit 6. Ariobarzani 7 simul cum 3
Agesilao auxilio 8 profectus est, a quo 9 cum Laco 10 pecuniam numeratam accepisset, ille cives suos agro atque urbibus augeri 11 maluit, quam id sumere, cujus partem domum suam ferre 12 posset. Itaque accepit Crithonem 13 & Sestum 14.

II. Idem classi præfectus circumvehens 15 Peloponnesum, Laconicam 16 populatus, classem eorum fugavit. Corcyram 17 sub imperium Atheniensium redegit: sociosque idem adjunxit 18 Epirotas 19, Athamanas 20: Chao-

1 Ne cogerentur pecuniam sumere ex ærario publico, aut viritim conferre. 2 Per prædam, de qua sequitur. 3 Regem Paphlagoniæ, aut, uti ex 11. 3. 4. liquet, Thraciæ, qui post affinitatem cum Iphicrate, Atheniensibus non mansit fidelis. 4 Scil. factæ, vel quam ab eo fecerat. 5 Ærario publico intulit. 6 Nec Diodorus 15.81. addit a quo hoste urbs fuerit obsessa. 7 Regis Persarum præfecto in Lydia &c. v. 14.2.4. 8 Ad auxilium ferendum. 9 Ariobarzane. 10 Agesilaus. 11 Locupletari, donari. 12 Conferre, in suum convertere. Eadem abstinentia fuit Curius in Aurel. Vict. Vit. Illustr. c. 30. & Mummius c. 60. 13 Urbem Hellesponti in Chersoneso Thracia, pro qua alii habent Erichthonem. 14 Urbem itidem ad Hellespontum Abydo objectam Leandri & Herus amoribus nobilem. 15 Pro circumvectus, scil. classe. Sic dicitur equo vehens, pro equo vectus. Landinus mallet *circumiens*. Sed alterum tuetur Salmas. ad Solin. p. 15. 16 Scil. regionem. 17 Insulam Jonicam ad seditionem maxime proclivem. 18 Fecit. 19 Epiri incolas. 20 Populos Ætoliæ Epiro finitimæ, v. Plin. 4. 2.

Chaonas 1, omnesque eas gentes, quæ mare illud adjacent 2. Quo facto Lacedæmonii de diutina contentione destiterunt 3, & sua sponte Atheniensibus imperii maritimi principatum concesserunt 4, pacemque his legibus constituerunt 5, *ut Athenienses mari duces essent* 6. Quæ victoria tantæ fuit Atticis lætitiæ, ut tum primum 7 aræ Paci 8 publicæ sint factæ, eique deæ pulvinar 9 sit institutum. Cujus laudis ut memoria 10 maneret, Timotheo publice statuam 11 in foro posuerunt: qui honos huic uni ante hoc tempus 12 contigit: ut cum patri populus statuam posuisset, filio quoque daret. Sic juxta posita recens filii, veterem patris renovavit memoriam 13.

III. Hic cum esset magno natu 14, & magistratus gerere 15 desisset, bello Athenienses undique premi sunt cœpti. Defecerat Samus

1 Populus ad Epiri partem, quæ mare respicit. 2 i.e. maritimas, simili constructione Lucret. 5. 545. *Usque adeo magni refert, quid quæ adjacent res*. 3 Controversiam omiserunt. 4 Eos agnoverunt maris dominos. 5 Fecerunt. 6 Ut ipsi terra; id quod addit Diod. 15. 67. 7 At Plutarchus in Conone tradit, aram pacis esse positam post victoriam Cimonis ad Eurymedonta contra Persas. 8 Nam Ethnici πάντα θεοποιοῦσι præsertim τὰ νοητὰ virtutes, vitia &c. 9 Inter divinos honores pulvinaria sterni consueverant in templis. Lambinus lectulos, in quibus Deorum statuæ collocarentur, exponit. Donatus ad Svet. Cæs. 76. interpetratur ea, quæ super lectos stratos ad simulacra numinum sublevanda posita fuerint. 10 Gloriosa scil. 11 v. Meursii Cecropia c. 13. 12 Usque in hoc tempus. 13 Recordationem & famam. 14 Senex ætate provectus. Sic Liv. 2. 8. & 10. 38. 15 Administrare.

mus 1, defcierat Hellefpontus 2: Philippus jam tum valens 3 Macedo multa moliebatur 4: cui oppofitus 5 Chares cum effet, non fatis in eo præfidii 6 putabatur. Fit 2
Menestheus prætor, filius Iphicratis, gener Timothei, & ut ad bellum proficifcatur, decernitur 7. Huic in confilium dantur 8 duo ufu 9 & fapientia præftantes, quorum confilio uteretur 10, pater 11 & focer 12: quod in his tanta erat auctoritas, ut magna fpes effet, per eos amiffa poffe recuperari 20. Hi cum Samum profecti effent, & eodem 3
Chares 13 eorum 14 adventu cognito, cum fuis copiis proficifceretur, ne quid abfente fe geftum videretur 15; accidit, cum ad infulam 16 appropinquarent, ut magna tempeftas 17 oriretur: quam evitare duo veteres imperatores 18 utile arbitrati, fuam claffem fuppreflerunt 19. At ille 20 temeraria ufus 4
ratione 21, non ceffit 22 majorum natu

1 i. e. Samii five incolæ ejus infulæ. 2 i. e. Populi ad Hellefpontum. 3 Potens & opibus ad oppreffionem cæterarum invalefcens. 4 Scil. dominationis confilio. 5 Opponi alicui eleganter dicitur is, qui duas in hoftem curas intendere jubetur, fi quid ab eo moveatur. 6 Roboris & fortitudinis. v. de Charete 12.3.4. 7 A fenatu Athenienfi fumma belli gerendi ei committitur. 8 Adjutores, feu confiliarii affignantur. 9 Experientia. 10 Scioppius hæc verba fuperflua putat. Lambino & Bofio videntur ἐπεξηγητικά. 11 Iphicrates. 12 Timotheus. 13 Reftitui, in bello denuo acquiri. 14 Imprudens, & ignavus. 22 Novorum ducum. 15 Ut partem gloriæ fibi vindicari poffet. 16 Diodorus 15. tradit, ad Byzantium hoc contigiffe. 17 Vis venti. 18 Iphicrates & Timotheus. 19 Repreffelunt, a curfu & progreffu continuerunt. 20 Chares. 21 Modo & via agendi. 22 Non obfecutus eft fenioribus propter auctoritatem, qua pollebant.

1 auctoritati: & ut si 2 in sua navi 3 esset fortuna 4, quo contenderat 5, pervenit: eodemque ut sequerentur, ad Timotheum & Iphicratem nuntium misit 6. Hinc male re gesta, compluribus amissis navibus, eodem, unde erat profectus, se recepit 7, literasque Athenas publice 8 misit; *sibi proclive fuisse Samum capere, nisi a Timotheo & Iphicrate desertus esset*. Ob eam rem in crimen vocabantur 9: populus 10 acer 11, suspicax, mobilis 12, adversarius 13, invidus etiam potentiæ 14, domum revocat: accusantur proditionis. Hoc judicio damnatur Timotheus 15, lisque ejus æstimatur 16 centum talentis. Ille odio ingratæ civitatis coactus, Chalcidem 17 se contulit.

IV. Hujus post mortem cum populum ju-

cii

1 Imperatorum veterum; ut ipse Varro interpretatur apud Nonium & Val.Max.2.1.9. tanquam majores natu adolescentium communes partes essent. 2 Ac si, tanquam si. 3 Quidam legunt in sua manu, quod idem est ac in sua potestate, ac si ab ipso regeretur & ad arbitrium flecteretur. De Latone Vellej. 2. 35. 1. *fortunam semper in potestate sua habuit*. 4 Tanquam de Dea ita loquuntur gentiles, cum illarum rerum, quæ suas caussas et interiores rationes hominibus non produnt, administrationem volunt innuere, sive eventum potius. 5 Cursum direxerat. 6 Sed noluerunt sequi. 7 Reversus est. 8 A republica noscendas. 9 Accusabantur, rei censebantur. Ov.de Pont.4.14. *Inque novum crimen carmina nostra vocat*. 10 Locus memorabilis de ingenio multitudinis, quem illustrat ulterius Lips. Polit.4.5. 11 Ὀξύθυμος, irritabilis. 12 Inconstans. v. Curt. 4. 10. 7. 13 Hac voce notatur advesandi premendique superiores libido. 14 Qui viris principibus ob potentiam invidet. 15 Absoluto Iphicrate, uti est 11. 3. 3. 16 Ex æstimatione delicti moltatur, v.1. 7. 6. 17 Urbem Eubœæ insulæ, conf.12. 3. 4.

dicii sui pœniteret, multæ 1 novem partes detraxit 2, & decem talenta 3 Cononem filium ejus, ad muri quandam partem reficiendam, jussit dare. In quo fortunæ varietas 4 est animadversa 5. Nam quos avus Conon muros ex hostium præda patriæ restituerat, eosdem nepos, cum summa ignominia familiæ 6, ex sua re familiari 7 reficere coactus est. Timothei autem, moderatæ 8 sapientisque vitæ, cum pleraque possumus proferre testimonia 9, uno erimus contenti, quod ex eo facile conjici poterit, quam charus suis fuit. Cum Athenis adolescentulus causam diceret 10, non solum amici privatique hospites 11 ad eum defendendum 12 convenerunt, sed etiam in eis Jason 13 tyrannus, qui illo tempore fuit omnium potentissimus. Hic cum in patria 14 sine satel- 3
litibus se tutum non arbitraretur 15, Athenas sine ullo præsidio 16 venit: tantique ho-

1 Pecuniæ multatitiæ. 2 Remisit, minuit multam his partibus. 3 60000. coronatos, v.15.4.1. 4 In permutandis rerum prosperarum & adversarum eventibus, conf.25. 10 2. 5 Est observata. 6 Ex intentione malevolorum, qui duces de se optime meritos tam male tractarunt. 7 Suis sumtibus. 8 Civilitatis nomine & bonitatis, quam alibi vocat. 9 Argumenta, indicia. 10 Cum accusatus se defenderet. 11 Qui nullus officiis præerant. 12 Ut ei in judicio adessent. 13 Non Argonautarum ille princeps, sed Thessalorum turannus, occisus tandem a fratre Polydoro, quem vicissim frater Alexander sustulit, de quo 16.5.1. 14 Pheris in Thessalia, unde Pheræus dictus, ubi se metui quam diligi maluit. 15 Non ausus in publicum prodire, nisi armatis undequaque viris stipatus. 16 Sine satillitio, absque metu periculi, sine comitatu.

ſpitem fecit 1, ut mallet ſe capitis periculum adire 2, quam Timotheo de fama dimicanti 3 deeſſe 4. Hunc adverſus 5 tamen Timotheus poſtea populi juſſu bellum geſſit: patriæque ſanctiora jura quam hoſpitii, eſſe duxit 6. Hæc extrema fuit etas 7 imperatorum Athenienſium, Iphicratis, Chabriæ, Timothei: neque poſt illorum obitum quiſquam dux in illa urbe fuit dignus memoria 8.

1 Æſtimavit. 2 Venire in periculum. Sic ſæpe Curtius 4. 15. 21. & 25. 4. 16. 20. 3 Diſceptanti de cuaſa judiciali, & exiſtimatione honeſti viri. 4 Eum non defendere. 5 Pro *Adverſus hunc* per Anaſtrophen. 6 Reſpectu obligationis, cum quis patriæ magis quam hoſpiti obligetur. *Ajunt patriam amicitiæ præferendam eſſe*. v. Tull. ad fam. 10. 28. *Privata beneficia a rebus publicis ſecreta ſunt*. v. Juſt. 31. 7. 5. 7 Hi ultimi fuerunt Imperatores. 8 Α'ξιομνημόνευτος, celebrari dignus ad poſteros, memorabilis.

XIV.

DATAMES.

ARGUMENTUM.

1 Datames barbarorum clarissimus, bello Artaxerxis contra Cadusios, paternam provinciam, Ciliciæ partem meruit. 2 Thyum vivum capit. 3 Captum insolito ornatu regi adducit. Copiis contra Ægyptios præficitur. 4 Revocatus Aspim Cappadocen capit. 5 Aulicorum insidias edoctus Cappadociam sibi & Paphlagoniam occupat. 6 Filium in Pisidas amittit, quos soceri perfidiam ultus superat. 7 Proditur a filio. 8 Autophradatem contra se missum vincit. 9 Regis insidias callide declinat. 10 Dolo Mithridatis deceptus. 11 In colloquio per fraudem occiditur.

I. VEnio nunc 1 ad fortissimum virum 2, maximique consilii 3 omnium barbarorum 4, exceptis duobus Carthaginiensibus, Hamilcare, & Hannibale. De quo hoc 5 plura referemus 6, quod & obscuriora sunt ejus gesta 7 pleraque, & ea quæ prospera ei cesserunt 8, non magnitudine 2

1 Transitionis formula Ciceroni etiam usurpata. 2 Cujus res pauci admodum attingunt, e. g. Diod. Sic. 15. Polyæn. 7. 21. & 29. Front. 2. 7. 8. His Barthius Adversf. 52. 14. annumerat Æneam Tacticum a Casaubono editum. 3 Scil. virum, facultate ingenii prudentis præditum. 4 Inter omnes Barbaros, qui Græci & Latini non sunt. 5 Pro tanto. 6 Apparet Historici cura in eruendis & explanandis obscurioribus. 7 Facta, res gestæ. 8 i. e. Ejus res bello feliciter gestæ, secunda prælia.

dine copiarum, sed consilii, quo tum 1 omnes superabat, acciderunt: quorum nisi ratio explicata fuerit 2, res apparere 3 non poterunt. Datames patre Camissare, natione Care 4, matre Scythissa natus, primum militum numero 5 fuit apud Artaxerxem, eorum qui regiam tuebantur 6: pater ejus Camissares, quod & manu fortis, & bello strenuus, & regi multis locis fidelis erat repertus 7, habuit provinciam partem Ciliciæ 8 juxta Cappadociam, quam incolunt
4 Leucosyri 9. Datames militare munus 10 fungens 11, primum qualis esset, apparuit 12 in bello, quod rex adversus Cadusios 13 gessit. Namque hic multis millibus regiorum 14 interfectis, magni 15 fuit ejus opera. Quo factum est, ut cum in eo bello cecidisset Camissares, paterna ei traderetur 16 provincia 17.

II.

1 Aliis est, *quo tantum non omnes*. 2 Requiritur accuratior expositio circumstātiarum, ut vulgo vocant. q. d. non sufficit dicere, quid gesserit, sed quibus in gerendo vel difficultatibus conflictatus, vel rationibus usus. 3 Clare & perspicue cognosci. 4 Qui pater natione Curt. ex Caria regione oriundus erat. 5 Loco, conditione. 6 Quæ militia vocatur custodia aulica. 7 Attende, quibus recte munera, honores ac provinciæ mandentur. 8 Non totam Ciliciam, quæ regionibus Asiæ minoris annumeratur. 9 Qui nunc Cappadoces a Cappadoce amne. v. Plin. 6. 5. Leucosyri olim dicti ab albo colore ad differentiam Syrorum fusci coloris. 10 Officium. 11 De exemplis cum quarto casu. v. Voss. de Construct. c. 22. 12 Alii legunt *aperuit*, i. e. clare demonstravit; ostendit virtutem suam. 13 Gentem inter mare Caspium & Pontum Euxinum sitam. v. Stephan. & Plin. 6. 17. 14 Nonnullæ editiones plenius legunt: *multis millibus hostium, & regiorum non paucis interf.* 15 Scil. pretii. 16 Demandaretur. 17 Cujus parte præfectus fuerat, Cappadocia.

II. Pari se virtute 1 postea præbuit 2, cum Autophradates 3 jussu regis bello persequeretur eos, qui defecerant. Namque ejus opera 4 hostes, cum castra jam intrassent, profligati 5 sunt, exercitusque reliquus conservatus regis est 6. Qua ex re majoribus rebus 2
præesse cœpit. Erat eo tempore Thyus 7 dynastes 8 Paphlagoniæ, antiquo genere natus a Pylæmene illo 9, quem Homerus Troico bello a Patroclo 10 interfectum ait. Is regi dicto audiens non erat 11. Quam ob causam bello eum persequi constituit, eique rei 12 præfecit Datamem propinquum Paphlagonis; namque ex fratre & sorore erant nati 13. Quam ob causam Datames 3
omnia primum experiri 14 voluit, ut sine armis propinquum ad officium 16 reduceret. Ad quem cum venisset sine præsidio 16, quod

1 Fortitudine bellica. 2 Gessit. 3 Lidiæ Satrapes, qui & ipse postea defecit. 4 Per eum Datamen. 5 Deleti, fugati. 6 Scil. incolumis. 7 Cujus meminit Athenæus l. 10. & 10. 3. 8 Athenæus. *Regem Paphlagoniæ* vocat, sicut & mox c. 3. 5. *nobilis rex* dicitur. Ita enim vocari possunt & solent reguli, toparchæ &c. Ita Scriptura S. cujuslibet civitatis Dominum *regem* vocat. Sic Adjubenam regulum Strabo vocat principem, Josephus regem. Gradus Cic. Phil. 11. 12. ita exprimit, *Reges, tetrarchas, dynastias*. Scriptor B. Alex. 24. *reges, tyrannos, Dynastas*. Usum vocis non assequitur Donat. ad Svet. Tib. 26. 9 Qui Paphlagonas duxit bello Trojano. v. Homer. Iliad. 2. v. 851. 10 Imo a Menelao: v. ib. 5. v. 576. Memoriæ lapsus familiaris scriptoribus festinantibus. 11 Inobediens erat, rebellabat. 12 Ei negotio scil. belli gerendi. 13 Adeoque patrueles, & amitini. 14 Est sententia & phrasis Terentii Eun. 4. 19. *Experiri omnia prius verbis, quam armis sapientem decet.* conf. Cic. Off. 1. 11. 15 Ad obsequium. 16 Sine militibus.

quod ab amico nullas vereretur insidias, pæ-
4 ne interiit 1. Nam Thyus eum clam 2 in-
terficere voluit. Erat mater 3 cum Data-
me amita Paphlagonis; ea, quid ageretur
5 4, rescit 5, filiumque monuit 6. Ille fu-
ga periculum evitavit, bellumque indixit 7
Thyo. In quo cum ab Ariobarzane præfe-
cto Lydiæ, & Joniæ, totiusque Phrygiæ 8
desertus esset, nihilo segnius 9 perseveravit, 10
vivumque Thyum cepit cum uxore & liberis.

III. Cujus facti ne prius fama ad regem, quam ipse perveniret, dedit operam 11. Itaque omnibus insciis 12, eo, ubi erat rex, venit: posteroque die Thyum, hominem maximi corporis 13, terribilique facie 14, quod & niger, & capillo longo, barbaque erat promissa 15, optima veste texit 16, quam satrapæ regii gerere consueverant; ornavit etiam torque 17, & armil-

lis

1 Deceptus & oppressus a propinquo. 2 Per insidias. 3 Scil. ipsius Datamis. 4 Pararetur, strueretur. 5 Competit. v. 4. 3. 4. 6 Addunt hic nonnulli: *ut sibi a Thyo caveret*. 7 Denunciatio hostilis intelligitur. 8 Qui præfectus a Rege Persarum defecit. 9 i. e. eadem alacritate & industria. Eodem loquendi modo usi sunt Sallust. Jug. c. 75. Liv. 7. 18. Curt. 4. 6. 25. Sed Heinsius ad Ovid. Met. 2. v. 809. vult legi *nihilo secius*. 10 Constanter bellum conficere perrexit. 11 Ut primus hæc bona nova nuntiaret. 12 Ignorantibus, nihil tale exspectantibus. 13 Ingentis staturæ. 14 Hominem truculento aspectu & efferata specie oris. 15 Alii: *prolixa*, quæ lectionis varietas etiam in Vir. Eclog. 8. 34. de capillo & barba promissa; conf. Just. 4. 4. 1. Cæs. B. G. 5. 14. Liv. 2. 23. Plin. Epist. 7. 27. Tac. A. 2. 33. 9. 16 Induit, alii *contexit*. 17 Nempe aureo, qui insigne regium est apud Persas, & præmium benevolentiæ regiæ datum Satrapis. v. Scheffer. de antiquorum torquibus §. 8. & Barth. Advers. 8. 15.

lis aureis 1, cereroque regio cultu. Ipse agresti duplicique amiculo 2 circumdatus, 2
hirtaque 3 tunica, gerens in capite galeam 4 venatoriam, dextera manu clavam, sinistra copulam 5, vinctum ante se Thyum agebat 6, ut si feram bestiam captam duceret 7. Quem cum omnes prospicerent propter 3
novitatem 8 ornatus, ignotamque formam, ob eamque rem magnus esset concursus 9, fuit non nemo 10, qui agnosceret Thyum, regique nuntiaret. Primo non 4
accredidit 11; itaque Pharnabazum misit exploratum 12. A quo ut rem gestam 13 comperit, statim admitti 14 jussit, magnopere delectatus cum facto, tum ornatu: in primis quod nobilis rex 15 in potestatem inopinanti venerat 16. Itaque magnifice Datamen

1 v. Th. Bartholini Sched. de hac materia. 2 Indumento humili. Virg. Æn. 5. 421: *duplex amictus*. Horat. Ep. 1. 17. *duplex pannus*. v. Octav. Ferrat. de re vestiaria P. 2. l. 1. 9. 6. qui putat duplex dictum, quod densum crassumque ac villosum esset, vel quod duplici panno confectum. 3 Hirsuta, hispida, inculta. Sic *hirta toga* apud Sil. Ital. 1. 620. & in Dial. de causis corr. eloqu. 26. 2. 4 Pileum, quo venatores utuntur. 5 Vinculum, lorum, quo ligantur canes venatici. Ov. Met. 7. 771. *Copula detrahitur canibus*. v. Barthii Adv. 8. 14. 6 Vinctum agere, captum ducere, sunt Synonyma. 7 Ut hic feræ bestiæ, sic Leoni hostis captus comparatur 18. 11. 1. 8 Insolentiam, insolitam speciem. 9 Scil. hominum studio spectandi concurrentium. 10 Aliquis. 11 Pro *credidit*. Sic & Cic. ad Att. 6, 2. Horat. Ep. 1. 14. 25. Lucr. 3. 870. Plaut. Asin. 3. 3. 27. locuti. 12 Ut rem exploraret ac cognosceret. 13 Id quod accidit. 14 Propria vox de admissionibus Principum. Hinc de Magistro admissionum apud Persas mentio 9. 3. 1. 15 Thyus, quem modo Dynasten vocaverat. 16 Sibi opinione citius captivus tradebatur.

men donatum ad exercitum misit, qui tum contrahebatur 1 duce 2 Pharnabazo & Tithrauste ad bellum Ægyptium, parique eum, atque illos 3 imperio esse jussit. Postea vero quam 4 Pharnabazum rex revocavit, illi summa imperii 5 tradita est.

IV. Hic cum maximo studio 6 compararet exercitum, Ægyptumque proficisci pararet 7, subito a rege litteræ sunt ei missæ, *ut Aspim adgrederetur* 8, qui Cataoniam tenebat 9, quæ gens 10 jacet 11 supra Ciliciam, confinis Cappadociæ.
2 Namque Aspis saltuosam 12 regionem, castellisque munitam incolens, non solum imperio regis non parebat, sed etiam finitimas regiones vexabat 13, & quæ regi portarentur 14, abri-
3 piebat 15. Datames, etsi longe aberat ab his regionibus, & a majori re 16 abstrahebatur 17, tamen regis voluntati morem gerendum 18 putavit. Itaque cum paucis, sed
4 viris fortibus navem conscendit, existimans id quod accidit, facilius se imprudentem 19 parva manu oppressurum, quam paratum 20, quam

1 Comparabatur in Syria forte, vel Phrygia. 2 Pro *ducibus*. 3 Nobilissimos Satraparum. 4 Elegans Tmesis pro *postquam vero*. 5 i. e. summum imperium, omnis administratio gerẽdi belli. 6 Maxima diligentia. 7 Constituisset. 8 Bello persequeretur. 9 Obtinebat imperio. 10 Regio. 11 Sita est. 12 Montibus & sylvis plenam, montanam. 13 Populabatur, atque infestabat incursionibus, & direptionibus. 14 Adveherentur, vel ad regios usus mitterentur. 15 Portoria ac reditus Regis intercipiebat, involabat. 16 A bello Ægyptio. 17 *Abstrahi* plus est quam abduci; nam vim & coactionem involvit. v. Donat. ad Ter. Ad. 5. 3. 57. 18 Obediendum. 19 Inscium, non opinantem. Aliqui addunt: *& imparatum*, uti conjungitur utrumque 17. 2. 2. 20 Instructum viribus copiisque.

quamvis magno exercitu. Hac 1 delatus 2 in Ciliciam, egressus inde, dies noctesque iter faciens, Taurum transiit, eoque, quo studuerat 3, venit 4. Quærit quibus locis sit Aspis: cognoscit haud longe abesse, profectumque eum venatum. Quem dum speculatur 5, adventus ejus caussa cognoscitur. Pisidas 6 cum iis, quos secum habebat 7, ad resistendum Aspis comparat 8. Id Datames ubi audivit, arma capit 9, suosque sequi jubet; ipse equo concitato 10 ad hostem vehitur. Quem procul Aspis conspiciens ad se ferentem 11, pertimescit, atque a conatu resistendi deterritus, sese dedit. Hunc Datames vinctum ad regem ducendum tradit Mithridati 12.

V. Hæc dum geruntur, Artaxerxes reminiscens 13 a quanto bello ad quam parvam rem principem 14 ducum misisset, se ipsum reprehendit 15, & nuntium ad exercitum Acen 16 misit, quod nondum Datamen profectum 17 putabat, qui ei diceret, ne ab exercitu

1 Scil. navi. 2 Deportatus. 3 Quo voluerat venire. 4 Ex Ace Phœniciæ portu, Ciliciam & Taurum montem in Asia minore transgressus pervenit denique in Cataloniam. 5 Investigat, veluti e specula prospicit. 6 Valles montium in Cilicia incolentes. 7 i. e. cum aulicis. 8 Instruit, ordinat. 9 Expedit arma ad pugnam, armatur in hostem. 10 Stimulato calcaribus. 11 i. e. ruentem. Passive ponitur, ut sæpe *gestare*, *movere*, *vehere* pro *gestari &c.* v. Voss. de Analog. 3. 3. 12 Filio Ariobarzanis Satrapæ. v. c. 10. 13 Perpendens post factum, quid factum sit. 14 Præcipuum. 15 Damnavit consilium suum. 16 Plinius in Phœniciæ descriptione 5. 19. *Ptolemais, quæ quondam Ace.* conf. Strab. 16. p. 521. in sacris literis Accho, Josepho Ant. Jud. 5. 1. & 8. 2. Ἄρχη, v. Bocharti Canaan 1. 17. 17 Dedidisse se in viam ad persequendum Aspim.

citu discederet. Hic 1 priusquam perveniret, quo erat profectus, in itinere convenit 2, qui Aspim ducebant. Qua celeritate 3 cum magnam benevolentiam regis Datames consecutus esset, non minorem invidiam aulicorum excepit 4, quod illum unum pluris, quam se omnes, fieri 5 videbant. Quo facto 6 cuncti ad eum op-
3 primendum 7 consenserunt 8. Hæc Pandates gazæ custos regiæ 9, amicus Datami, perscripta 10 ei mittit. In quibus docet 11: *eum magno fore periculo, si quid 12 illo imperante 13 in Ægypto adversi accidisset. Namque eam esse consuetudinem 14 regum, ut casus adversos hominibus tribuant*
4 15, *secundos fortunæ suæ 16. Quo facile fieri, ut impellantur 17 ad eorum perniciem 18, quorum ductu 19 res male gestæ nuntientur. Il-*

lum

1 Scil. nuntius. 2 Sc. eos. 3 In rebus conficiendis. 4 Subiit, suscepit. 5 Æstimari 6 Qua causa, qua ex re. 7 Subvertendum. 8 Conspirarunt. 9 γαζοφύλακες, γαζοφυλακοῦντες appellantur illi Persarum præfecti, thesaurarii, arcarii, ut habet vetus interpres Esther. 3. 9. ubi v. annot. Drusii, adde Freinsheim. ad Curt. 5.1.20. Pricæum ad Act. 8. 28. Brissou. de de regn. Pers. l. 1. Est autem *Gaza* Persis propria vox de pecunia regia quod ex Curt. 3. 13. 3. constat, v. *Gaza* in Freinish ind. Curt. 10 Literis consignata. Sive unica voce, sive divisim *perscripta* legas, non multum interest. 11 Ostendit, significat. certiorem eum facit. 12 Si quid adversi, i. e. Si malum aut infortunium. 13 Summam belli administrante. 14 Ingenium. 15 Culpam rei conferant in homines. 16 Id est auspicio majestatis regiæ, de quo v. Dissert. Bœcleri 2. 23. Idem volunt verba Tac. A. 14. 38. 5. & Val. Max. 1. 7. ext. 1. 17 Concitentur, commoveantur. 18 Ut consentiam in mortem illorum. 19 Opera & administratione, quæ differt ab auspicio tanquam summa fati & fortunæ.

lum hoc majore fore discrimine 1, *quod quibus rex maxime obediat* 2, *eos habeat inimicissimos*. Talibus ille literis cognitis 3 cum jam ad exercitum Aceum venisset, quod non ignorabat, ea vere scripta, desciscere 4 a rege constituit; neque tamen quicquam fecit, quod fide sua esset indignum 5; nam Mandroclem Magnetem exercitui præfecit: ipse cum suis in Cappadociam discedit, conjunctamque huic Paphlagoniam 6 occupat; celans, qua voluntate 7 esset in regem; clam cum Ariobarzane 8 facit amicitiam, manum comparat, urbes munitas suis tuendas tradit.

VI. Sed hæc propter hyemale tempus 9 minus prospere procedebant 10. Audit, Pisidas quasdam copias adversus se parare. Filium eo Arsidæum cum exercitu mittit. Cadit in prœlio adolescens, proficiscitur eo pater, non ita 11 cum magna manu, celans 12 quantum vulnus 13 accepisset, quod prius ad hostem pervenire cupiebat, quam de re male gesta fama ad suos perveniret: ne cognita filii morte animi debilitarentur militum

1 Periculo. 2 Quibus credat & indulgeat plurimum, quorum consilium & fidem sequatur, imo quorum sit mancipium. conf. Just. 13. 2. 12. Plin. Paneg. c. 88. Tac. A. 12. 3. 4. adde Piccart. Obs. 15, Lips. Pol. 3. 8. 8. f. 3 Lectis. 4 Deficere, relinquere regem. 5 Ea quo infidelitatis argui posset. 6 Vacuam jam; ex quo Thyus captus fuerat. 7 Quomodo animatus erga regem. 8 Qui & ipse pridem defecerat. 9 Quo omnia bella conquiescunt. Inepta hyems tebus ruri & militiæ agendis. 10 Alii *succedebant*. Similiter Cato apud Gell. 7. 3. Tac. A. 15. 60. 3. 11 Pro *adeo*. 12 Exercitus incommoda sunt tegenda. vid. Cæs. B.C. 2. 31. Curt. 7. 7. 39. 13 Quantam cladem morte filii. conf. 10. 6. 2.

2 tum 1. Quo contenderat, pervenit, hisque locis castra ponit, ut neque circumiri multitudine 2 adversariorum 3 posset, neque im-
3 pediri, quo minus ipse ad dimicandum manum haberet expeditam 4. Erat cum eo Mithrobarzanes socer ejus, præfectus equitum. Is desperatis generi rebus 5 ad hostes transfugit. Id Datames, ut audivit, sensit, si in turbam exisset 6, ab homine tam necessario 7 se relictum, futurum ut ceteri consilium sequerentur 8, in vulgus edit 9: *suo jussu Mithrobarzanem profectum pro per-*
4 *fuga* 10, *quo facilius receptus interficeret hostes*;

1 Ne terrerentur milites, aut uti Sen. Conf. ad Helv. loquitur, *militum animi, si fractam ducis sui mentem viderent, & ipsi collaberentur*. 2 Conf. 2. 3. 2. 3 Hostium. 4 Intellige facultatem dimicandi non impeditam loco, aut præcisam, nisi malis de militibus capere, ut apud Tac. H. 2. 83. 1. 5 i. e. cum desperasset, generi conata successura, aut eventum habitura prosperum. 6 Scil. Fama seu rumor, si vulgaretur, si innotesceret. Sic Suet. Gal. c. 20. *exierat in vulgus, respondisse eam*. aliter Gell. 12. 13. *ea res in vulgus exivit*. Cic. pro Rosc. conjungit exire & in vulgus emanare. 7 Propinquo sanguinis vinculo sibi conjuncto. 8 Imitarentur, quod ille faceret. 9 Vulgo rumorem spargit, ita Curt. 4. 10. 7. Plene Liv. 3. 33. *ad rumores hominum de unoquoque legum capite editos*. Diodorus & Frontinus factum Datamis non ad bellum contra Pisidas referunt, sed quo ab Artabazo & Autophradate impugnabatur. Imitatus est hoc Sulla apud Eroat. 2. 6. 7. geminum est stratagema Tullii Hostilii cum Metio Suffetio in Liv. 1. 27. & Aut. Vict. cap. 4. Val. Max. 7. 4. 10 Tanquam transfuga v. Gell. 11. 2. & Tursell. c. 1. 8. conf. Cæs. B. G. 3. 18. Liv. 27. 15. Sic *victos pro alienigenis arcebant*. Tac. A. 11. 24. 6. *pro desertore* 2. 38. 3. *pro imbre* Plaut. Most. 1. 2. 62. *pro meo*. Ter. Ad. 1. 2. 23.

ſtes, quare relinqui 1 *eum non par eſſe* 2, *ſed omnes confeſtim ſequi. Quod ſi animo ſtrenuo feciſſent, futurum, ut adverſarii* 3 *non poſſent reſiſtere, cum & intra vallum* 4 *& foris cæderentur*. Hac re probata 5 exercitum educit, Mithrobarzanem perſequitur. Qui tantum quod *6* ad hoſtes pervenerat, Datames ſigna inferri 7 jubet. Piſidæ nova 8 re commoti *9*, in opinionem adducuntur, perfugas mala fide 10 compoſitoque 11 feciſſe, ut recepti eſſent majori calamitati 12. Primum eos adoriuntur. Illi 13, cum quid ageretur, aut quare fieret, ignorarent, coacti ſunt cum eis pugnare, ad quos tranſierant 14; ab hiſque ſtare 15, quos reliquerant *16*. Quibus cum neutri parcerent, celeriter ſunt conciſi 17. Reliquos Piſidas reſiſtentes Datames invadit: primo impetu pellit, fugientes perſequitur, multos

1 Deſeri, non defendi. Sic uſi Tac. A. 14. 56. 3. H. 3. 77. 6. Frontin. 2. 7. Juſt. 22. 8. 9. Vellej. 2. 8. 4. &c. 2 Non convenire, iniquum eſſe. 3 Hoſtes, Piſidæ. 4 Munimentum caſtrorum. 5 Approbata. 6 Pro *vixdum* quod idem eſt ac *ſimulac. commodum*, alii habent *dum*. Sed illam formulam inprimis tuetur Gronovius ad Liv. 33. 3. ey Svet. Octav. c. 63. & Ner. c. 6. Cic. ad fam. 7. 23. ad Att. 15. 13. Vellej. 2. 117. 1. 8 Ire in hoſtem, hoſtem invadere. Signa militaria, quibus cohortes, legioneſque diſtinguebantur, de ipſis exercitibus & eorum actibus uſurpantur. 8 Inſolita. 9 Perturbati. 10 Comparata inter ſe fraude. 11 E'κ παρασκευῆς. Sic & Ter. Phor. 5. 1. 29. Ex compoſito Curt. 9. 7. 24. conf. Virg. Æn. 2. 139. *de compacto agere ſeu facere, confutis dolis*. Plaut. Capt. 1. 1. & Pſeud. 1. 5. 12 i. e. ut, cum recepti eſſent, maiorem inferrent calamitatem. 13 Transfugæ. 14 In quorum caſtra transfugerant. 15 Eorum partes tueri. 16 A quibus ceu deſertores aufugerant. 17 Subita clades facta eſt.

6 multos interficit, castra hostium capit. Tali consilio 1 uno tempore & proditores perculit 2, & hostes profligavit 3: & quod ad suam perniciem fuerat cogitatum, id ad salutem convertit 4. Quo neque acutius ullius imperatoris cogitatum 5, neque celèrius factum est usquam legimus 6.

VII. Ab hoc tamen viro Schismas maximus natu 7 filius descit, ad regemque transiit, & de defectione patris detulit 8. Quo nuntio Artaxerxes commotus 9, quod intelligebat sibi cum viro forti ac strenuo negotium esse 10, qui, cum cogitasset, facere auderet 11, & prius cogitare, quam conari 12 consuesset; Autophradatem 13 in
2 Cappadociam mittit. Hic ne intrare posset saltum, in quo Ciliciæ portæ 14 sunt sitæ, Datames præoccupare 15 studuit. Sed tam subito copias contrahere 16 non potuit. A qua

re

1 Callido invento. 2 Pervertit, prostravit. 3 Confecit. perdidit. 4 Ita Deus sæpius mala a suorum depellit cervicibus, uti exempla Josephi & Davidis testantur, similis locus est in Ter. And. 4. 1. 48. Ita arte corrigitur id quod cecidit. Ibid. Adelph 4. 7. 5 Strategema callide repertum. Hac voce similiter usi Ter. Phot. 1. 5. 53. Vellei. 2. 15. 4. &c. 6 Hæc est hyperbolica exaggeratio. 7 Pro eo, quod vulgo dicitur *maximus natu*, ut est infra 17. 1. 3. & Ter. And. 5. 4. ext. sic *mater magno natu* supra 4. 5. 3. 8 Proditor factus patris sui. 9 Excitatus ad rem accuratius agendam. 10 Decertandum esse. 11 Rem deliberatam efficeret 12 Consilium primo & deliberationem adhibere, deinde maturare factum & effectui rem dare, conf. Sallust. Catil. c. 1. *priusquam incipias, consulto, & ubi consulueris, maturo facto opus est*. 13 De quo supra c. 2. 1. 14 Claustra, aditus gr. πύλαι conf. Curt. 3. 4. 7. 15 Prævenire. 16 Colligere dispersas & in unum conducere.

re depulsus 1, cum ea manu, quam contraxerat, locum delegit talem 2, ut neque circumiretur ab hostibus, neque præteriret adversarius, quin ancipitibus locis 3 premeretur 4: & si dimicare eo vellet, non multum obesse multitudo hostium suæ paucitati 5 posset. 3

VIII. Hæc etsi Autophradates videbat, tamen statuit congredi 6 quam cum tantis copiis refugere *, aut tamdiu uno loco sedere 7. Habebat barbarorum equitum viginti, peditum centum millia, quos illi Cardaces 8 appellant. Ejusdemque generis III. funditorum 9. Præterea Cappadocum octo, Armeniorum decem, Paphlagonum quinque, Phrygum decem, Lydorum quinque, Aspendiorum 10 & Pisidarum circiter tria, Cilicum duo, Caspianorum 11 totidem, ex Græcia conductorum tria millia, levis armatu- 2

1 Eleganter cum consilio dimoveretur. conf. 2. 5. 1. 2 Consilium in loco compensat multitudinem copiarum. conf. Curt. 3. 7. 8. & 6. 1. 13. Front. 2. 8. 23. & supra 2. 5. 3. s. 3 A fronte & a tergo, conf. 2. 3. 3. 4 Carperetur, vexaretur. 6 Paucis suis copiis, conf. Curt. 3. 3. 28. 6 Dimicare armis. Elliptice omittitur *potius*, quod sæpe omitti docet Vossius de constr. c. 61. Sed Lambinus legendum esse existimat.: *satius tamen statuit &c.* * Se recipere, regredi. 7 Morari, desidere 8 Genus militum apud Persas, ut e Strab. 15. f. 504. polyb. 5. 79. Arriano Exp. Alex. 2. p. 100. Cæl. Rhodig. 18. 1. cognoscimus. Sic Brissonius & Schottus emendarunt *Gardates*. 9 Scil. millia 10 Qui Pamphyliæ populi ab Aspendo oppido ad Aurimedontem fluvium sito dicti. 11 Ita Scottus legendum conjicit, cum vulgo sit *Captianorum*. Est autem Caspia gens ad Caspium mare, unde *Caspiani*. v. Curt. 4. 12. 5. sed *Capsiani* a Capsa urbe Africæ, de quibus Sallust. Jug. 89. 5.

ræ 1 maximum numerum. Has adversus
3 copias spes omnis consistebat Datami in se
2 locique natura. Namque hujus partem
non habebat vigesimam militum. Quibus
fretus conflixit, adversariorumque multa millia concidit 3, cum de ipsius exercitu non
amplius 4 hominum mille 5 cecidisset.
Quam ob causam postero die trophæum 6
posuit, quo loco pridie pugnatum. Hic cum
castra movisset, inferior copiis 7, superior
4 omnibus præliis discedebat 8, quod nunquam manum consereret 9, nisi adversarios locorum angustiis clausisset 10; quod pe-
5 rito regionum 11 callideque cogitanti 12 sæpe accidebat: Authophradates, cum bellum
duci 13 majore regis calamitate, quam ad-
6 versariorum, videret; ad pacem amicitiamque 14 hortatus est, ut cum rege in gratiam rediret. Quam 15 ille etsi non fidam fore putabat 16, tamen conditionem 17 accepit, se-

1. i. e. militum levibus armis instructorum 2 Ipso scil. 3 Interfecit, delevit. 4 *Quam* elliptice desideratur. 5 Ita recte dici ostendit Gell. 1. 16. potest subintelligi, *numerus* vel *multitudo*, simile & hominum genere casuque convenire putes. v. supra 1. 5. 2. Sic Cic. Phil. 6. c.5. dicit *mille nummum*. 6 Structa armorum congerie adornari solitum. 7 Minor numero copiarum. 8 Victoriam reportaret. 9 Acie contenderet, pedem conferret, prælium committeret. 10 Circumvenisset. 11 Quarum peritia duci admodum prodest. v. Veget. de re mil. 3. 6. 12 Soleret præmeditandi facienda & eventura singulari agitatione & excitatione animi. 13 Protrahi, extendi. 14 Conjunctionem & reconciliationem. 15 Pacem & gratiam. 16 Existimabat statim, infirmam & infidam futuram. 17 Id quod offerebatur, pactionem oblatæ pacis. Donat. ad Ter. Andr. 1. 1. 52. *conditio est pactio certam legem in se continens*.

seque ad Artaxerxem legatos missurum dixit. Sic bellum, quod ex adversus Datamen susceperat, sedatum 1. Authophradates in Phrigiam 2 se recepit 3.

IX. At rex, quod implacabile 4 odium
in Datamen susceperat, postquam bello eum
opprimi non posse animadvertit 5, insidiis
interficere studuit 6. Quas ille plerasque 2
vitavit 7. Sicut 8 cum nunciatum esset,
quosdam sibi insidiari, qui in amicorum erant
numero: de quibus, quod inimici 9 detulerant, neque credendum, neque negligendum putavit 10, experiri voluit, verum falsum ne 11 sibi esset relatum. Itaque eo pro-
fectus est, in quo itinere futuras insidias illi 3
dixerant. Sed elegit corpore & statura 12 simillimum sui, eique vestitum suum dedit 13 atque eo loco 14 ire, quo ipse consueverat, jussit. Ipse autem ornatus 15 vestitu militari 16 inter corporis custodes 17 iter facere cœpit.

1 Pace finitum & compositum. 2 Tanquam Satrapiam, quæ antea Ariobarzanis fuerat. 3 Reversus est. 4 Ἄχαταλήπτον. Ammiano 30. 4. dicitur *inexplicabile*. Sic Livio 25. & Cic. de Harusp. resp. *inexplicabile bellum*. 5 Cum leonina pellis deficeret, vulpinam assumsit. 6 Doli struebautur in dies, ut per vim ei vel clam vita adimeretur, ut loquitur Ammian. l. c. 7 Evitavit, evasit. 8 Exempli gratia. 9 Qui suspicionem habebant mendacii. 10 Neque credulus esse, neque indicium prorsus contemnere voluit, conf. similes casus ex Val. Max. 3. 8. ext. 1. Curt. 6. 8. 14. Tac. A. 2. 40. 2. & 15. 51. 6. 11 Utrum verum an falsum. 12 Idem est, ac si dixisset: *elegit corporis statura sim. sui*. vel: *elegit corpus statura sim. sui*. Conf. Curt. 8. 13. 22. 13 Permutavit cum eo armaturam. conf. Polyæn. 7. 11. 4. 14 Ea parte, eo ordine agminis. 15 Instructus, indutus. 16 Vulgari, seu gregario. 17 Σωματοφύλαχας, satellites.

4 At insidiatores, postquam in eum locum agmen 1 pervenit, decepti ordine, 2 atque vestitu, in eum faciunt impetum 3, qui suppositus 4 erat. Prædixerat 5 autem his Datames, cum quibus iter faciebat, ut parati
5 essent facere, quod ipsum 6 vidissent 7. Ipse, ut concurrentes insidiatores animadvertit, tela in eos conjecit. Hoc idem cum universi fecissent, priusquam pervenirent 8 ad eum, quem adgredi 9 volebant, confixi 10 ciciderunt.

X. Hic tamen tam callidus 11 vir extremo tempore 12 captus est Mithridatis 13 Ariobarzanis filii dolo. Namque is pollicitus est regi, *se eum interfecturum, si ei rex promitteret 14 ut quodcunque vellet, liceret impune facere: fidemque de ea re, more Persarum, dextra dedisset* 15. Hanc 16 ut ac-
2 cepit, simulat se suscepisse cum rege inimicitias: copias parat 17, & absens amicitiam cum Datame facit, regis provinciam 18 vexat 19, castella expugnat, magnas prædas capit:

1 i. e. multitudo militum. 2 Loco in agmine. 3 Eum adoriuntur per impressionem. 4 Loco & habitu ducis ire jussus, *ut ille suppositus facile & libenter se illum, qui non erat, esse simularet*, verbis Cic. Verr. ult. c. 27. 5 Præceperat. 6 Seipsum. 7 Scil. facere. 8 Insidiatores. 9 Impugnare. 10 Scil. telis. 11 Qui admodum consilio pollebat. 12 Tandem. 13 Cujus mentio facta supra 4. 5. 14 Alii *permitteret*. 15 v. not. supra 2. 8. 4. *dare fidem* est polliceri. 16 Scil. fidem, pollicitationem alterius dextra confirmatam etiam absentibus per eos, qui ad fidem accipiendam missi. conf. Just. 11. 15. 13. cum not. Bernegg. Legunt sane & hic nonnulli: *Hanc ut accepit a rege missam*. 17 Comparat. 18 Alii *provincias*. 19 Diripit, populatur.

pit: quarum partem 1 suis dispertit, partem ad Datamen mittit, pari modo complura castella ei tradit. Hæc diu faciendo, 5
persuasit 2 homini, se infinitum 3 adversus regem suscepisse bellum 4, cum nihilo magis 5, ne quam suspicionem illi præberet insidiarum 6, neque colloquium ejus petivit, 6
neque in conspectum venire studuit 7. Sic absens amicitiam gerebat 8, ut non beneficiis mutuis, sed odio communi 9, quod erga 10 regem susceperant, contineri 11 viderentur.

XI. Id cum satis se confirmasse 12 arbitratus est, certiorem facit 13 Datamen, *tempus esse majores exercitus parari, & bellum cum ipso rege suscipi* 14. *De qua re,* 15 *si ei videretur, quo vellet, in colloquium veniret*. Probata re 16, colloquendi tempus sumitur 17, locusque quo conveniretur 18. 2

1 Alii, *partim*, qui est accusandi casus antique elatus, v. Gell. 10. 13. & Bangii Observ. Philol. Par. 2. p. 1164. 2 Non verbo quidem, sed factis in opinionem adduxit. 3 Implacabile, inexpiabile. 4 Non nudum odium, sed bellum propter apertas jamjam hostilitates; quanquam cap. 11. 1. demum bellum cum ipso rege suscipi, i. e. regem ipsum adgrediendum esse monet. 5 Cum interim non peteret &c. 6 Ne se suspectum faceret, ne alter suspicaretur insidias. 7 Diu admodum colloquium & vultum ejus evitavit. 8 Exercebat. Eadem Phrasi utitur Cic. ad fam. 3. 8. 9 Utrumque concitante. 10 In adversus, uti est §. 3. Sæpius *erga* accipit noster in malam partem. e. g. 7. 7. 4. 22. 4. 3. 23. 1. 3. 11 Conjuncti esse & cohærere arctissime. 12 Fidem rei fecisse. 13 Docet, commonefacit eum. 14 Nova scil. & accuratiore ratione. 15 MSS. deque ea re. 16 Cum idem utrisque placeret. 17 Præstituitur. 18 Nempe in colloquium.

Huc Mithridates cum uno, cui maximam habebat fidem 1, ante aliquot dies venit, compluribusque locis separatim gladios obruit, 2 eaque loca diligenter notat 3. Ipso autem colloquendi 4 die, utrique 5, locum
3 qui explorarent, atque ipsos scrutarentur 6, mittunt. Deinde ipsi sunt congressi 7. Hic cum aliquandiu in colloquio fuissent 8, & diversi 9 discessissent, jamque procul Datames abesset; Mithridates priusquam ad suos pervenisset, ne quam suspicionem pareret 10, in eundem locum revertitur, atque ibi, ubi telum 11 erat impositum 12, resedit 13, ut si a lassitudine cuperet adquiescere 14: Datamenque revocavit, simu-
4 lans se quiddam in colloquio esse oblitum. Interim telum quod latebat, protulit 15, nudatumque vagina 16 veste texit, ac Datami venienti ait: digredientem 17 se animad-

2 Ita & supra 10. 5. 6. 2 Abscondit, defodit, terra operit. Sic *thesauros obruere* Cic. in Cat. maj. 3 Aliquo signo & observatione, signat. 4 Colloqui. 5 Datames & Mithridates. 6 Ante colloquium scil. ne quis sicam aliudve telum abditum stringeret. Mos iste etiam in aulis aliquando, ut excuterentur, qui principem adibant. v. Lips. ad 11. A. Curt. 8. 3. 12. Tac. Bernegg. ad Just. 38. 1. 9. Val. Max. 3. 1. 2. Svet. Bland. c. 35. 7 Scil. ad colloquium. 8 Collocuti essent. 9 In diversas partes, alter hinc, alter illinc. Sic Poeta: *quo diversus abis?* Æn. 5. 166. *obrue puppes, aut age diversas* 1. 69. 10 Præberet, injiceret. 11 Gladius. Ita Virg. Æn. 8. 417. 12 Infossum, & ut paulo ante loquitur, obrutum scil. terra. 13 Quietis causa. 14 Cic. pro Mil. c. 25. *conquiescere armis*, pro Bal. c. 1. *a bellis & victoriis*, ad At. 1. 5. *ex molestiis & laboribus.* 15 Obrutum eruit 16 Districtum; postquam e vagina gladium exemerat. 17 In hunc aut istum locum.

madvertisse, locum quendam, qui erat in 4
conspectu [1], ad castra ponenda esse idoneum.
Quem cum digito monstraret, & ille con-
spiceret [2], aversum [3] ferro [4] transfi- 5
xit, priusque quam quisquam [5] posset suc-
currere, interfecit. Ita ille vir, qui multos
consilio, neminem perfidia ceperat [6], si-
mulata captus est [7] amicitia.

1. Conspiciendus, ante oculos. 2 Rem monstratam oculis consectaretur. 3 Corpore averso stantem. 4 Gladio. 5 Procul stantium stipatorum. 6 Nisi quod fabris, quos a Synopesibus acceperat contra ipsorum urbem perfide usus est. v. Polyæn. 7. 21. 2. 7 Deceptus & interemtus est. conf. de Dione 10. 7. 1. de Eumene 18. 11. 5.

XV.

EPAMINONDAS

ARGUMENTUM.

1 Præfatio & dispositio, 2 Pueritia & adolescentia. 3 Animi virtutes, studium audiendi, paupertatis patientia, liberalitas. 4 Abstinentia tentata. 5 Dicta arguta contra Menoclidem. 6 Et contra Callistratum: Maxime contra Spartanos. 7 Injuriarum oblivio. Imperii diuturnior usurpatio. 8 Accusati defensio. 9 Ad Mantineam invicti mors. 10 Cælibatus criminatio diluta, horror a civili victoria. Thebarum gloria.

I. EPaminondas 1 Polymni filius Thebanus. De hoc priusquam scribamus 2, hæc præcipienda 3 videntur lectoribus, ne alienos mores ad suos referant 4; neve ea, quæ ipsis leviora 5 sunt, pari
2 modo apud ceteros fuisse arbitrentur. Scimus enim musicen nostris moribus 6 abesse 7 a principis persona 8; saltare etiam

1 v. Plutarch. in Pelopida &c. Diod. Sic. 15. Xenopo. H. Gr. 6. & 7. Pausan. in Arcad. Ælian. 2. 43. 3. 27. 4. 16. 55. 7. 14. 12. 3. & 43. 14. 58. Svidas in voce Epan. Polyæn. 2. 5. Frontin. sæpe Justin. 6. 4. seqq. 7. 5. 3. Val. Max. 3. 2. ext. 5. 5. 7. car. 5. Cic. Off. 1. 24. & 44. ad fam. 5. 12. Tusc. 1. 2. &. 46. &c. 2 Studiosius præmittitur hæc ad Lectores admonitio. 3 Docendo, rationibus explananda. 4 Exigant, comparent, metiantur ex suæ gentis moribus. 5 Non satis digna. Comparativus pro Positivo elegantiæ servit. 6 Secundum nostros seu Romanos mores. 7 Non decere Principem. 8 Si-

1 etiam in vitiis poni 2. Quæ omnia, apud Græcos 3 & grata, & laude digna ducuntur. Cum autem exprimere imaginem 4 consuetu- 3
dinis 5 atque vitæ velimus Epaminondæ, nihil videmur debere prætermitteere quod pertineat ad eam declarandam 6. Quare 4
dicemus 7 *primum de genere* 8 *ejus*, *deinde quibus disciplinis*, *&* *a quibus sit eruditus: tum de moribus*, *ingeniique facultatibus* 9 *&* *si qua alia digna memoria* 10 *erunt*: *postremo de rebus gestis*, *quæ a plurimis omnium* 9 *anteponuntur virtutibus*.

II. Natus igitur patre, quo diximus, honesto 11 genere, pauper jam a majoribus relictus 12. Eruditus autem sic 13, ut nemo Thebanus magis; nam & citharizare

gnificanter pro viro, cui administrationes publicæ innituntur. Non tamen omnes Romani spreverunt Musicam, v. Macrob. Sat. 2. 10. de Nerone Tac. A. 4. 14. 1. conf. Lips. Pol. 1. 10, 17. 1 i. e. saltationem. vid. inprimis Cic. pro Muræna c. 6. Horat. Od. 5. 6. 2 Pro vitio haberi. Metaphora a calculatoribus. Sic Val. Max. 3. 5. ext. 9. *amicos*, *inimicosque juxta ponere*. Et 4. 5. 4. *aliquo in momento ponere pecuniam*. 3 De quorum Orchestra liber Meursii. conf. Cic. Tusc. 2. 2. 4 Descriptionem, historiam. Sic fere Cic. pro Rosch. c. 16. *ut expressam imaginem vitæ nostræ quotidianæ videremus*. 3 Synonymice cum vita jungitur pro vitæ ratione & moribus. 5 Describendam, illustrandam, 6 Ostenditur methodus & institutum Historici, qui vitas scribit. conf. Præf. 1. & 3. 7 Familia ac stemmate. 8 Dotibus. 9 Digna cognitu; e. g. dicta ejus illustria. 10 Scil. imperatorum Græciæ, quorum nullus æquaverit Epaminondam. 11 Latini, quorum parentes obscuros dicere nolunt atque humiles, vocant honestos. 12 Ad quem inde a majoribus transmissa paupertas. 13 Adeo variis scil. disciplinis & artibus. conf. Just. 6. 8. 9.

1, & cantare ad chordarum 2 sonum
doctus est a Dionysio 3: qui non minore
fuit in musicis gloria, quam Damon, aut
Lamprus 4; quorum pervulgata 5 sunt
nomina: carmina cantare tibiis ab Olym-
2 piodoro 6, saltare a Calliphrone 7. At
philosophiæ præceptorem habuit Lysim 8
Tarentinum, Pythagoræum 9: cui quidem
sic fuit deditus 10, ut adolescens tristem &
severum senem 11 omnibus æqualibus 12 suis
in familiaritate anteposuerit: neque prius
eum a se dimiserit 13, quam doctrinis 14
tanto antecessit condiscipulos, ut facile in-
telligi posset, pari modo superaturum omnes
3 in ceteris artibus. Atque hæc ad nostram
con-

1 κιθαρίζειν. canere cithara. 2 Citharæ. 3 Hunc Thebanum cum Pindaro & Lampro, poëtis Lyricis conjungit Plutarch. in lib. de Musica. 4 Damonem Plato laudat 4. de rep. f. 405. Lamprum Plut. l. c. & Athenæus 1. 6. &c. 5 Publice & vulgo, nota celebrataque. Græcia enim olim magni fecit Musicam; Unde Themistocles, cum lyram recusasset in epulo solemni, habitus est indoctior. Cic. Tusc. 1.2. Socrates jam senex lyra institui non erubuit. Quin. 1. 15. 6 Et ab Orthagora. v. Ath. 4. 25. 7 De hoc nihil uspiam legitur. 8 Sive Lysidem. Hunc plures laudant. Tull, Off. 1. 44. Ælian. 3. 7. Laert. 8. in Pythagora. 9 Pythagoricæ Philosophiæ affectam. 10 Ut discipulus diligentia, studio, amore. 11 Hoc proprium senectus habet, ut duros, morosos, & difficiles efficiat. Tristis conjungitur ἑρμηνευτικῶς cum Severo, ut apud Plin. Epist. 1. 10. Cic. Bruto, qui & tristitiam ac severitatem conjunxit Or. de har. resp. Sic Capitol. in Maximo: *Fuit semper severus, ita ut & tristis cognomen acciperet*. Alias distinguit Tac. H. 1.14. 4. 12 Sodalibus eorumque oblectamentis. 13 Non desierit ejus disciplina uti 14 Doctrinarum cognitione & profectu. Doctissimi juvenis, in Superlativo elegans hic ostenditur periphrasis.

consuetudinem 1 sunt levia, & potius con-
temnenda: at in Græcia utique 2 olim 4
magnæ laudi erant. Postquam ephebus fa-
ctus est 3, & palæstræ dare operam cæpit
4, non tam magnitudini virium servivit
5 quam velocitati 6; illam enim ad athle-
tarum usum, hanc ad belli existimabat
utilitatem pertinere 7. Itaque exercebatur 5
7 plurimum currendo 8 & luctando, ad
eum finem quoad stans complecti 9 posset,
atque contendere; in armis 10 plurimum
studii 11 consumebat.

III. Ad hanc corporis firmitatem 12 plura etiam animi bona accesserant; erat enim modestus 13, prudens, gravis 14, temporibus sapienter utens 15, peritus belli, fortis manu, animo maximo 16: adeo veritatis diligens, ut ne joco quidem mentiretur 17.

H 6 Idem

1 Uulgo dicerent: *respectu nostræ consuetudinis*. Subintellige: *Si referatur ad Romanam consuetudinem.* 2 Prorsus, omnino, conf. præf. 5. 3 Ad pubertatem venit. v. Interp. ad Ter. Andr. 1. 1. 24. 4 Gymnasiis usus est, & ludicris corporis exercitationibus. v. Hier. Mercurial. de art. gymn. 1. 6. & Voss. lib. de 4. artibus popular. c. 3. 5 Non studuit, ut robustus inde fieret. 6 Agilitati. 7 Plurimum prodesse ad usum bellicum. 8 Gymnasticis operibus vox idonea, nec minus armorum tractandorum meditationi apta & solemnis. 9 v. H. Mercurial. 1. 10. 17. Scil. colluctantem, v. ib. 2. 8. 10 Scil. tractandis. 11 Operæ, exercitii, quo discuntur αἱ μεταχειρίσεις τῶν ὅπλων. 12 Exercitatione partam fortitudinem. 13 v. Just. 6. 8. 7. & 8. *Modestia neque summis mortalium spernenda*. Tac. A. 25. 2. 4. conf. supra 1. 1. 1. 14 Scil. moribus. 15 Inserviens illis, conf. 7. 11. 5. 16 Μεγαλόψυχος. 17 Id quod concessum autumant etiam inter Christianos Philosophos; Sed religiosiores quævis mēdacia a Spiritu S. damnata afferunt ex Matth. 12. 36. Eph. 5. 4. Apoc. 2. 3. Polybius de Philopæmene: *Semper*

2 Idem 1 continens 2, clemens, patiensque 3 admirandum in modum: non solum populi, sed etiam amicorum ferens injurias: inprimisque commissa celans 4; quod interdum non minus prodest quam diserte dicere 5. Studiosus audiendi 6; ex hoc
3 enim facillime disci arbitrabatur. Itaque cum in circulum 7 venisset, in quo aut de republ. disputaretur 8, aut de philosophia sermo haberetur, nunquam inde prius discessit, quam ad finem sermo esset adductus
4 9. Paupertatem adeo facile perpessus est, ut de republ. 10 nihil præter gloriam ceperit 11. Amicorum in se tuendo 12 caruit 13 facultatibus 14; fide ad alios suble-

le-

vera loqui studuit, æque ac Epaminondas. 1 Pronomen hoc eleganter copulæ vicem præstat. 2 Temperans & justus. 3 Duritiæ & laboris respectu. 4 Occultans fidei suæ concreditas. Horat. Sat. 1. 3. *commissa tacere*, & Epist. 1. 18. *commissumque teges*. 5 Magna res sustineri nequit ab eo, cui tacere grave est. v. Curt. 4. 6. 6. 6 Plato 7. de republ. monet, ut qui proficere in bonis artibus volunt, sint φιλομαθεῖς φιλήκοοι καὶ ζητητικοί. Socrates aures virtutis ansas dixit. 7 i. e. cœtum coeuntium ac fabulantium, qui videntur veluti orbem facere. Ita usurpat Gell. 15. 9. Hinc *circulari* circulos hujusmodi facere, apud Sen. Ep. 40. 52. 88. & *circulator*. Ep. 29. 8 Dissereretur. 9 Etiam Cic. de Senect. *adducere* usurpat pro *perducere*, vel *deducere*. 10 Ex administratione reip. 11 Admirandæ abstinentiæ exemplum est, quod Front. 4. 3. 6. refert; illum in suppellectile præter alienum & veru unicum nihil habuisse. Et Ælianus 2. 43 & 5. 5. testatur, quod vestem mutare non potuerit. 12 Sustentando, alendo, in necessitatibus suis procurandis. Ita quoque Varro de R. R. 3. 1. *Tueri vitam*. Ov. de Ponto 4. 5. 13 Uti noluit. Maluit onus paupertatis perferre. 14 Opibus, officiisque.

levandos 1 sæpe sic usus est, ut possit judicari 2, omnia ei cum amicis fuisse communia 3. Nam cum aut civium suorum 5
4 aliquis ab hostibus fuisset captus, aut virgo amici nubilis 5 propter paupertatem collocari 6 non posset, amicorum concilium 7 habebat 8, & quantum quisque daret, pro facultatibus 9 imperabat 10; eamque 6
summam 11 cum faceret, priusquam acciperet pecuniam, adducebat eum, qui quærebat 12, ad eos qui conferebant 13; eique ut ipsi numerarent, faciebat 14, ut ille, ad quem ea res perveniebat 15, sciret, quantum 16 cuique deberet.

IV. Tentata autem ejus est abstinentia 17 a Diomedonte Cyziceno. Namque is rogatu Artaxerxis Epaminondam pecunia cor-

1 Tue[illegible]dos bonis aliorum, vel commendandos ditioribus. 2 Intelligi, inde cognosci. 3 Quotidie e foro ante non discessit, quam novum amicum ad veteres adiecisset. v. Ælian. 14. 38. 4 Thebanorum. 5 Παράφρασις vocis est in illo Virg. Æn. 7. 53. *Jam matura viro, jam plenis nubilis annis.* 6 Scil. in matrimonium. 7 Conventum conf. 20. 4. 2. 8 i. e. convocabat eos. Sen. Clem. 1. 9. *consilium amicorum advocari jussit.* adde Curt. 4. 11. 1. & c. 13. 3. 9 Secundum. juxta facultates. 10 Constituebat, amicis non nolentibus præscribebat. Imperare lenius hoc loco significat, quam pro consuetudine vocis. 11 Scil. pecuniæ. 12 Qui aliquid efflagitabat ab amicis opitulantibus. 13 Qui contribuebant pecuniam ad sublevandos pauperes. 14 Curabat ei numerari. 15 Ad quem pertinebat, cui pecunia solvebatur. 16 Alii; *quibus & quantum*; 17 Invictus adversus Pecuniam animum. Diomedon conatus est eum corrumpere, uti & Jason. v. Ælian. 5. 5. & 11. 9. ubi similia legas de Pelopida, Ephialte, & Phocione.

corrumpendum 1 susceperat. Hic magno
cum pondere 2 auri Thebas venit, & Mi-
cythum adolescentulum quinque talentis 3
ad suam perduxit voluntatem 4: quem
tum Epaminondas plurimum diligebat. Mi-
cythus Epaminondam convenit 5, & cau-
2 sam adventus Diomedontis ostendit. At il-
le Diomedonte coram 6, *Nihil*, inquit,
*opus pecunia est; nam si ea rex vult, quæ
Thebanis sint utilia, gratis* 7 *facere sum pa-
ratus: sin autem contraria* 8, *non habet au-
ri atque argenti satis* 9: *namque orbis ter-
rarum divitias* 10 *accipere nolo pro* 11 *patriæ*
3 *caritate. Te, qui me incognitum* 12 *tentasti,
tuique similem existimasti, non miror: tibi-
que ignosco: sed egredere propere* 13, *ne alios
corrumpas, cum me non potueris. I tu Micy-
the, argentum* 14 *huic redde; aut nisi id con-
festim facis, ego te tradam* 15 *magistratui.*
4 Hinc Diomedon cum rogaret, *ut tuto exi-
re*

1 Potius negotium eum corrumpendi. 2 Magna vi. Plut. Apopht. f. 193. refert, regem tricies millia Daricorum nummum misisse. 3 3000. coronatis, sumto scil. talento Attico communi pro 60. minis, s. 600. coronatis s. scutatis. Aliud majus putant 80. minis constitisse, 800. scutatis. v. Gronov. de pec. ver. 3. 3. 4 Eo impulit, ut Epaminondam adiret, hortareturque, ut minus simulque regis favorem oblatum acciperet. 5 Accessit. 6 Id est, præsente. 7 Absque præmio. 8 Thebanis noxia. 9 Non est satis dives. 10 Ὑπερβολικῶς de summo pretio. 11 Schottus cum Lambino & Puteano mallet *præ*, sed nulla necessitate, quamquam non incommode ita exponas. Sic. Curt. 5. 11. 5. *quascunque sedes elegeris pro patria &c.* auctor dial. de orat. 23. 2. *qui Lucilium pro Horatio, & Lucretium pro Virgilio legunt.* 12 Ignotum, cujus animus virtusque nondum perspecta. 13 I procul hinc. 14 Pecuniam. 15 Scil. in pœnam, vel puniendum.

ret 1, *suaque, quæ attulisset, liceret efferre:* 2 *Istud*, inquit, *faciam; neque tua caussa, sed mea: ne si tibi sit pecunia ademta, aliquis dicat, ad me ereptum pervenisse* 3, *quod delatum* 4 *accipere noluissem*. A quo cum quæsisset 5, quo se duci vellet, & ille Athenas diceret, præsidium 6 dedit, ut eo tuto perveniret. Neque vero id satis habuit 7, sed etiam ut inviolatus in navem ascenderet 8, per Chabriam Atheniensem 9, de quo supra mentionem fecimus 10, effecit. Abstinentiæ erit hoc satis 11 testimonium. Plurima quidem proferre 12 possemus, sed modus adhibendus est: quoniam uno hoc volumine 13 *vitam excellentium virorum* complurium concludere 14 constituimus, quorum separatim multis millibus versuum 15 complures scriptores 16 ante nos explicarunt 17.

V.

1 Discedere, transmigrare. 2 Asportare, auferre. 3 Istud mihi datum esse. 4 i. e. oblatum. Uti hic de pecunia, sic de vestibus. Tac. A. 13. 13. 6. 5 Epaminondas scil. cum a Diomedonte quæsisset. 6 Custodiam militarem satellitium. 7 Non contentus fuit id fecisse. v. 15. 8. 4. 8 Athenis nimirum. postquam eo terra pervenisset. 9 Qui universæ classi præerat. 10 In totius vitæ expositione. 11 Similis locus. 23. 4. 5. Sic Cic. ad Att. 12. 50. *Si satis consilium haberem*. conf. Lucr. 1. v. 241. Tac. A. 12. 16. 2. &c. Unde constat, *sat* & *satis* non semper Genitivo iungi. 12 Narrare. 13 Libro, opere. 14 Memoratas complecti. 15 Ex versuum, quos lineas vulgo vocant, (v. Isidor. 1, 6. 14.) numero veteres metiri libros soliti, eundem in ultima cera adscribebant. Qui mos & Hebræis Criticis, v. Casaub. ad Athen. 6. 10. Salmas. proleg. in Sol. 9. Voss. de Vitiis serm. 1. 26. Sed Jo. Croius observ. in Nov. T. c. 11. negat in his locutionibus lineas, sed potius commata, vel periodos debere intelligi. 16 Historici. 17 Enarrarunt.

V. Fuit & disertus, ut nemo Thebanus
ei par esset eloquentia: neque minus con-
cinnus in brevitate respondendi 1, quam in
2 perpetua oratione 2 ornatus. Habuit obtre-
ctatorem Meneclidem quemdam 3, indi-
dem 4 Thebis, adversarium 5 in admini-
stranda republ. satis exercitatum in dicen-
do, ut Thebanum scilicet 6; namque illi
genti plus inest virium, quam ingenii 7.
3 Is quod in re militari florere Epaminon-
dam videbat 8, hortari solebat Thebanos,
ut pacem bello anteferrent 9, *ne illius im-
peratoris opera desideraretur* 10. Huic ille,
fallis, inquit, *verbo* 11 *cives tuos*, *quod
hos a bello avocas* 12: *otii* 13 *enim no-
mine servitutem concilias* 14; *nam paritur*
pax

1 Suavis in appositis responsionibus. ἀποφθεγματικὸς Græcis esset talis homo. 2 In continua & longa verborum serie, quæ opponitur responsis, & eloquiis brevioribus. 3 Rhetorem Thebanum, 4 Ex eodem loco. Ita Cic. pro Rosc. c. 17. & Liv. 27. 12. sed diverso significatu. Cic. de nat. Deor. 2. 44. Plaut. Cist. 1. 1. 64. & mil. glor. 2. 2. 79. Gell. 6. 1. Apulei. &c. 5 Explicat ita auctor, cur vocetur obtrectator. 6 Pro captu Thebanorum qui magis viribus quam ingenio præstant. Simile est illud Cic. de Sen. c. 5. de Q. Fabio Max. *Multa, ut in homine Romano, literæ*, limite quodam restringitur, quod dictum est. 7 Conf. omnino 7. 11. 3. 8 Noverat eum magni fieri Thebanis ob gloriam bellicam. 9 Bellum deponerent, & pace mutarent. 10 Ne illo opus haberent. 11 Falsi tituli specie, falso nomine. 12 Hoc verbum de otio & voluptatibus frequenter usurpatur. v. Gronov. ad Liv. Epit. 69. 13 Hoc vocabulum cum pace synonymice permutatur. 14 Quæris, comparas; blandiente otii titulo servitutem latentem acceptam reddis; facis, ut quod noxiosissimum est, tranquillitatis elogio placeat, ameturque, conf. Tac. A. 14. 39. 5. & H. 4. 27. 3.

1 *pax bello ; itaque qui ea diutina volunt frui, bello exercitati* 2 *esse debent ; quare si principes Graeciæ esse vultis, castris est vobis eutendum* 3 , *non palæstra* 4 . Idem ille Meneclides cum huic objiceret *quod liberos non haberet, neque uxorem duxisset ; maximeque insolentiam* 5 , *quod sibi Agamemnonis* 6 *belli gloriam* 7 *videretur consecutus* : at ille, *desine*, inquit, *Meneclide, de uxore* 8 *mihi exprobrare ; nam nullius in ista re minus uti* 9 *consilio volo* ; (habebat enim Meneclides
suspicionem adulterii 10 ; *quod autem me* 6
Agamemnonem æmulari 11 *putas*, *falleris* 12 : *namque ille cum universa Græcia* 13 *vix decem annis unam cepit urbem* 14 : *ego contra ex una urbe nostra* 15 , *dieque uno*, *totam Græciam*, *La-*

1 Quæritur, acquiritur. conf. Cic. Off. 1. 23. & Grotii J. E. & P. 3. 15. 2. 2 Sic populo ante §. 2. *exercitatus in dicendo*, promta facultas utrobique notatur. 3 Bello opera danda; *Non ignavia magna imperia continentur ; Virorum armorumque faciendum certamen*, ut est apud Tac. A. 15. 1. 5. 4 Qui in ludicris otiosorum rebus ponitur, & otii studio præfertur. 5 Elationem. 6 Quem Mycenarum Regem Græcia Paridis raptum ultra ducem mille navium constituit, unde decennalis Troiæ obsidio. 7 En duo Genitivi ab hac voce ex æquo pendentes, ut in illo Cæs. B. C. 1. 7. *omnium temporum injurias inimicorum in se commemorat*. 8 Quod nullam duxerim, aut quod cum tua rem habuerim. 9 Alii: *quam tuo uti*, i.e. minime omnium tuo utar consilio. 10 Scil. ab uxore admissi. Suspecta ei erat uxor adultera. 11 Imitari & cum eo de gloria contendere. 12 Scil. opinione tua. 13 Cum omnibus Græciæ militibus. 14 Troiam, ob cuius oppugnationem Agamemnon ab Homero magnis extollitur, laudibus. 15 Unius Thebanæ urbis viribus, præsidio.

Lacedæmoniis fugatis 1, *liberavi* 2.

VI. Idem cum in conventum 3 venisset Arcadum 4, petens *ut societatem cum Thebanis & Argivis* 5 *facerent*: contra Callistratus Atheniensium legatus, qui eloquentia omnes eo præstabat tempore 6, postularet *ut potius amicitiam sequerentur Atticorum* 7, & in oratione sua multa 8 invectus
2 esset 9 in Thebanos & Argivos, in eisque hoc posuisset 10, *animadvertere* 11 *debere Arcades, quales utraque civitas* 12 *cives procreasset, ex quibus de ceteris possent judicare: Argivos enim fuisse Orestem* 13 *& Alcmæonem* 14, *matricidas: Thebis Oedipum* 15 *natum, qui cum patrem suum interfecisset, ex*
3 *matre liberos procreasset* 16: huic in respondendo Epaminondas, cum de ceteris peroras-

1 Prælio nimirum Leuctrico. 2 Ut hostes neque Græciæ, neque maris amplius essent Domini. 3 Concionem, vel potius magnum senatum. 4 Quos Athenienses. Lacedæmonii & Thebani simul fatigabant, ut sibi contra ceteros assisterent. 5 Græciæ populis, quorum princeps civitas Argos. 6 Laudat hunc oratorem quoque Xenophon. Notetur Periphrasis eloquentissimi. 7 Cum Atticis facerent societatē, uti jā vocaverat. 8 Græcorum imitatione quartus casus adverbialiter idem significat ac *multum*, *plurimum*. 9 Objecisset Thebanis. 10 Inter alia maledicta hoc usurpasset. 11 Considerare. 12 Argos & Thebæ. 13 Qui patris Agamemnonis cædem ulturus & adulterum Ægisthum, & matrem Clytemnestram interfecit, de quo Euripidis Tragœdia. 14 Qui Amphiare & Eriphiles filius in ultionem patris proditi itidem matrem interemit. v. Cic. pro Rosci c. 24. & Hygini fab. 73. 15 Qui Laji Thebarum Regis, & Jocastæ filius inscius patrem interfecit; & æque ignorans matrem uxorem duxit, de quo Sophoclis, & Sen. Tragœdiæ. 16 Scil. ipsum. Buchnerus reponit, *procreasset*.

-rasset 1, postquam ad illa duo opprobria 2 pervenit, *admirari se* dixit *stultitiam rhetoris* 3 *Attici*, *qui non animadverterit*, *innocentes illos natos* 4, *domi scelere admisso* 5, *cum patria essent pulsi*, *receptos esse ab Atheniensibus* 6. Sed maxime ejus eloquentia eluxit 7 Spartæ, legati 8 ante pugnam Leuctricam. Quo cum omnium sociorum convenissent legati, coram frequentissimo legationum 9 conventu 10, sic Lacedæmoniorum tyrannidem 11 coarguit 12, ut non minus illa oratione opes eorum concusserit 13, quam Leuctrica pugna 14. Tum enim perfecit 15, quod post apparuit, ut auxilio sociorum Lacedæmonii privarentur. 4

VII. Fuisse autem patientem, suorumque injurias 16 ferentem civium, quod se patriæ 17 irasci nefas esse duceret, hæc sunt te-

1 Caussam dixisset. 2 Contumeliæ causa objecta. 3 Legati per contemtum sic vocare vi detur. 4 i. e. cum nascerentur in patria, sceleris expertes fuisse. 5 Parricidio perpetrato. 6 Hos fautores fuisse sceleratorum, illos ultores, v. de arguta hac retorsione, & aliis exemplis Voss. instit. Orat. 5. 12. 5. 7 Illustri argumento cognita est. 8 Cum esset legatus eo missus a Thebanis. 9 Ipsorum legatorum, pro quibus *legationes*, & apud Just. 8. 4. 3. & 10. 3. 5. 10 In magno consessu ac numero. 11 Insolentem in cæteros Græcos dominatum. 12 Convicit eos Tyrannidis cum exprobratione. 13 Potētiam labefactarit, attriverit. Eloquentia armis paria fecit. 14 De qua prolixe Diod. Sic. 15.55. f. Leuctra in Platæas & Thespias sita. 15 Effecit, eo rem perduxit. 16 Quas intulere. Ut injuriæ adolescentum apud Ter. And. 2. 1. 53. Conf. de simili patientia Liv. 27. 34. Tac. A. 1. 10. 4. Valer. 3, 7. ext. 5. 3. g. 2. 5. 3.2. 17 Sub patria continentur cives, qui ejus membra sunt. conf. de Attici indulgentia in suos 25. 17. 2.

teſtimonia. Cum eum propter invidiam 1
cives exercitui præficere noluiſſent, duxque
eſſet delectus belli imperitus, cujus errore
2 eo eſſet deducta 3 res illa militum, ut
omnes de ſalute pertimeſcerent 4, quod
locorum anguſtiis clauſi ab hoſtibus obſide-
bantur; deſiderari cœpta eſt Epaminondæ
diligentia 5: erat enim ibi privatus 6
numero 7 militis. A quo cum peterent
opem, nullam adhibuit memoriam contu-
meliæ 8, & exercitum obſidione liberatum,
3 domum 9 reduxit incolumem. Neque ve-
ro hoc ſemel 10 fecit, ſed ſæpius: maxi-
me autem fecit illuſtre, cum in Pelopon-
neſum exercitum duxiſſet adverſus Lacedæ-
monios, haberetque collegas 11 duos, quo-
rum alter 12 erat Pelopidas 13, vir fortis
ac ſtrenuus. Hic cum criminibus 14 adver-
ſariorum 15 omnes in invidiam veniſſent,
ob eamque rem imperium his eſſet abroga-
tum 16, atque in eorum locum alii præto-
4 res ſucceſſiſſent 17; Epaminondas populi ſci-
to

1 Ex invidia. 2 Imprudentia. 3 Ad id periculi veniſſet. 4 Fere deſperarent. 5 Hunc potius præeſſe, cujus virtus ſpectata erat, omnes cupiebant conſ. 5. 3. 2. & exemplum Jephtæ Jud. 11. 7. 6 Sine imperio. 7 Loco, ſtatu & conditione. Sic Cic. in Verr. c. 9. *cum is tibi parentis numero fuiſſet*; paulo ante dixerat. *parentis loco eſſe*. 8 Ut ea ad ultionem uteretur. 9 Thebas. 10 Hac tantum vice. 11 Eiuſdem belli gerendi. 12 Una ex duobus. 13 Epaminondæ amiciſſimus. Utriuſque ſane amicitiam in tantis imperiis admiratos eſſe viros prudentiæ; dicit Plut. in Pelop. 14 Criminationibus, obtrectationibus. 15 Æmulorum, obtrectatorum. 16 Sic *abrogare magiſtratum* ſupra 7. 7. 3. 17 Succedere ipſis debuiſſent.

to 1 non paruit, idemque ut facerent 2, persuasit collegis, & bellum quod susceperat, gessit; namque animadvertebat, ubi id fecisset 3, totum exercitum propter prætorum imprudentiam, inscitiamque 4 belli, periturum. Lex erat Thebis, quæ *morte multabat* 5, *si quis imperium diutius retinuisset quam lege præfinitum foret* 6. Hanc Epaminondas cum reipublicæ conservandæ causa latam videret, ad perniciem civitatis conferre 7 noluit, & quatuor mensibus diutius quam populus jusserat 8, gessit imperium 9.

VIII. Postquam domum reditum est 10, collegæ ejus hoc crimine accusabantur; quibus ille permisit, ut omnem causam 11 in se transferrent, suaque opera factum contenderent 12, ut legi non obedirent. Qua defensione 13 illis periculo liberatis, nemo Epaminondam responsurum 14 putabat, quod, quid diceret non haberet 15. At ille in

1 Alii, *plebiscito*, de quo supra 3. 1. 5. 2 Ne & ipsi parerent. 3 Si paruisset, & imperium tradidisset successoribus. 4 Imperitiam. 5 Mortis pœnam constituebat. 6 Quam erat præscriptum. 7 Adhibere, usurpare, legi obsequendo perniciem patriæ afferre: Cic. de Invent. 1. 58. *Summam amentiam existimabat Epaminondas, quod scriptum esset reip. salutis causa, id non ex reip. salute interpretari.* v. Baud. l. 2. de induc. B. Belg. in differt. Pacati sui p. 39. seqq. 8 Formula δημοκρατικῇ de populi decreto & lege. Quatenus liceat contra mandatum facere, disputat Gell. 1. 3. Alia Ezempla v. apud Liv. 10. 13. 26. 18. 9 Administravit bellum. 10 Locutio impersonalis pro personali, i. e. postquam redierunt. 11 Culpam eius rei. Simiie de P. Scipione apnd Vall. Max. 13. 7. 1. 12 Se in causa fuisse, se effecisse affirmarent. 13 Excusatione facta in iudicio. 14 Causam dicturum in iudicio. 15 Quod nulla valeret excusatio.

judicium venit, nihil eorum negavit, quæ adverſarii crimini dabant 1, omniaque quæ collegæ dixerant, confeſſus eſt, neque recuſavit quo minus legis pœnam 2 ſubiret: ſed
3 unum ab his petivit, ut in periculo 3 ſuo conſcriberent 4: EPAMINONDAS A THEBANIS MORTE MULTATUS EST, QUOD EOS 5 COEGIT APUD LEUCTRA 6 SUPERARE LACEDÆMONIOS: QUOS ANTE SE IM-
4 PERATOREM 7 NEMO BOEOTIORUM AUSUS FUIT ASPICERE IN ACIE 8: QUODQUE UNO PRŒLIO NON SOLUM THEBAS AB INTERITU RETRAXIT 9, SED ETIAM UNIVERSAM GRÆCIAM 10 IN LIBERTATEM VINDICAVIT 11, EOQUE RES UTRORUMQUE 12 PERDUXIT, UT THEBANI SPARTAM OPPUGNARENT 13, LACEDÆMONII SATIS HABERENT

si

1 Quæ accuſatores arguebant. 2 Pœnam legibus conſtitutam. 3 h.e. in damnatione, capitiſque ſupplicio. Nonnulli tabulam damnatoriam, indicem, ſive breve ſcriptum interpretantur, in quo reorum ſtatus & cauſa mortis propoſita fuit. Imo tentarunt alii reponere *periculo*, *titulo*, *breviculo*, *periſtylio*, *ſepulchro*, *cippo* vel *cippulo*; quibus nihil opus eſt. 4 Inſcriberent vel tabulis, vel pilæ aut columnæ, aut archivo reip. aut ubicunque actus damnationis promulgaretur. 5 Thebanos inprimis & reliquos Bœotios. 6 Bœotiæ oppidum. 7 priuſquam ſibi imperium committeretur. 8 Explicationem v. in Cæſ. B.G. 1. 39. Liv. 7. 33. Tac. A, 3. 45. 2. H. 3. 24.2. Flor. 1, 18. 5. cum not. Freinsh. Bœotii antea ne conſpectū quidem hoſtium ſuſtinuerunt quin fugerent: tantum abeſt, ut ferre impetum aut ſuperare potuerint. 9 Conſervavit. 10 Cujus principatum Lacedæmonii hac & Mantinenſi clade amiſerunt. 11 Reſtituit, aſſeruit. 12 Thebanorum & Lacedæmoniorum. 13 Laconiam per quingentos annos populationis expertem vaſtarunt. Sed oppugnata & relicta Lacedæmone in Meſſenam duxere copias.

1 SI SALVI ESSE POSSENT 2 : NEQUE PRIUS BELLARE DESTITIT QUAM MESSENA 3 CONSTITUTA 4 URBEM 5 EORUM OBSIDIONE CLAUSIT. Hæc cum dixisset, risus omnium cum hilaritate 6 coortus est: neque quisquam judex ausus est ferre suffragium 7. Sic a judicio capitis 8 maxima discessit gloria 9.

IX. Hic extremo tempore imperator apud Mantineam 10, cum acie instructa audacius instaret 11 hostibus, cognitus a Lacedæmoniis, quod in ejus unius pernicie 12, patriæ sitam putabant salutem, universi in unum impetum fecerunt 13, neque prius abscesserunt 14 quam magna cæde facta, multisque occisis, ipsum Epaminondam pugnantem, sparo 15 eminus percussum con-

1 Eleganter pro contenti essent. v. c. 4. 5. loqui similem in modum amant optimi Scriptores, Cæs.B. C.3. 46. Hirr. 8.6. Curt. 4.9.10. Tac. A.2.37 5.4.38.115.25.6.Just.22.8. 14.&c. 2 Non de victoria, sed de salute pugnantes. 3 Hanc nobilem Peloponnesi urbem, commodissimo ad invadendam Spartam situ, Spartani everterant. 4 i.e. postquam desertam eversaque de integro condiderat, revocatis Messeniis, additisque colonis aliis, & rep. formata. conf. 16. 4. 3. 5 Lacedæmonem. 6 Voluptate animi ex ridiculo nata. 7 Sententiam per calculos, quorum ausus in ferenda sententia. 8 In quo accusatus erat capitis. 9 Gloriose liberatus est, quid dixerit e curia regressus adblandiente cauda catelli refert Ælianus 1, 17.42. 10 Urbem Arcadiæ. 11 Cum urgeret eos, tam avide manifestis periculis offerens corpus. V. Curt. 9.6.8. 12 Morte & interitu, conf. 18. 11. 2. 13 Vide similia a Romanis factitata apud Cæs. B. G. 5. 58. Tac. A. 3. 73. 4. & 4. 45. 5. 14 Non ante destiterunt. 15 Sparus, vel Sparum vile genus teli manibus jacti. v. Servius ad Virg. Æn.10. v. 682. Sallust. Catil. c. 56. Donatus ad Liv. 34. hastæ genus fuisse patet §. 4.

2 1 concidere viderunt. Hujus casu 2 aliquantum
retardati sunt 3 Bæotii; neque tamen pri-
us pugna excesserunt 4 quam repugnantes
3 5 profligarunt 6. At Epaminondas, cum
animadverteret, mortiferum 7 se vulnus
accepisse, simulque, si ferrum 8 quod ex
hastili 9 in corpore remanserat, extraxisset,
animam statim amissurum 10; usque eo re-
tinuit 11, quod 12 renunciatum est *vicisse*
4 *Bœotios* 13. Id postquam audivit: *Satis*, in-
quit, *vixi, invictus enim morior* 14. Tum
ferro extracto confestim exanimatus est 15.

X. Hic uxorem nunquam duxit; in quo 16 cum reprehenderetur a Pelopida, qui filium habebat infamem 17: *maleque eum in eo* 18 *patriæ consulere* 19 diceret, *quod liberos non*

1 Pausanias ab Atheniensibus Laconum sociis impeditum, & a Gryllo Xenophontis filio Atheniensi interfectum scribit in Bœoticis. 2 Cum lethali vulnere accepto concideret. 3 Animos & ardorem pugnandi parumper remiserunt, neque id mirum. conf. Tac. H. 4. 34. 9. Curt. 4. 15, 28. 4 Destiterunt pugnare. 5 Resistentes in acie. 6 Fugaverunt ac conciderunt. 7 Mortale, lethale. Cic. pro Sext. *plaga insanabilis & mortifera*. 8 Pro spiculo, quo hastile præfixum est. 9 Ex telo, vel sparo. 10 Alii, *emissurum*, animi ponitur pro vita; animam amittere est muri. 11 Non ante sibi evelli jussit spiculum. 12 Donec. 13 Primum an clypeus suus salvus esset, deinde an penitus fusi hostes forent, interrogavit. v. Val. Max. 3. 2. ext. 5. & Cic. de Fin. 2. 30. ad Fam. 3. 12. 14 Cic. Tusc. 2. 24. *Nam tum ingemuisse Epaminondam putas, cum una cum sanguine vitam effluere sentiret? Imperantem enim patriam Lacedæmoniis relinquebat, quam acceperat servientem.* 15 Mortuus est. 16 Quam ob causam. 17 Per flagitia. Plin. Paneg. c. 83. *multos illustres, foris claros, domestica destruebat infamia.* 18 Ideo, per hoc institutum. 19 Utilitates ejus negligere.

non relinqueret: vide, inquit, *ne tu prius consulas, qui talem ex te natum* 1 *relicturus sis; neque vero stirps* 2 *mihi potest deesse. Namque ex me natam relinquo pugnam Leuctricam* 3, *quæ non modo mihi superstes, sed etiam immortalis* 4 *sit, necesse est*. Quo tempore, duce Pelopida 5, exules Thebas occuparunt, & præsidium Lacedæmoniorum ex arce 6 expulerunt 7, Epaminondas, quamdiu facta est cædes civium 8, domi se retinuit 9, quod neque malos defendere volebat, neque impugnare 10, ne manus suorum sanguine 11 cruentaret 12: namque omnem civilem victoriam funestam 13 putabat. Idemque, postquam ad Cadmeam 14 pugnari cum Lacedæmoniis cœpit, in primis stetit 15. Hujus de virtutibus vita- 3 4

I

1 Tam infamem filium. conf. Syrac. c. 15. 4. 2 Soboles, liberi, filii. 3 Hujus pugnæ iconem habes apud Jo. Arcerium in notis ad Æliani Tactica, & hanc sæpius in ore habuit Epaminondas. Nam apud Diodorum moriturus amico dicenti, *itane sine liberis decedis?* respondit, *Non per Jovem: sed filias duas, victoriam ad Leuctram, & Mantineam post me relinquo*. 4 Propter gloriam perpetuam. 5 Conf. 16. 3. 3. 6 Cadmea. v. l. c. 7 Vi bellica. 8 Quamdiu cæsi sunt. 9 Continuit se; mansit domi; *quoad cum civibus dimicatum est, domi quietus fuit* 16. 4. 1. Eadem fere phrasis 19. 9. 1. 18. 5. 7. 23. 12. 3. 10 Adversus eos pugnare. 11 Sanguine civili, sanguine civium, popularium. 12 Pollueret, ne se misceret bellis civilibus. 13 Illætabilem, detestandam. Cic. ad fam. 4. 9. *Omnia sunt misera in bellis civilibus, sed miserius nihil quam ipsa victoria*. 14 Scil. arcem. 15 Inter eos fuit & pugnavit, qui erant in primis ordinibus; quoniam jam non contra cives, sed contra Spartanos res gerebatur.

taque satis erit dictum, si hoc unum adjunxero 1, quod nemo eat inficias 2, Thebas & ante Epaminondam natum, & post ejusdem interitum 3, perpetuo alieno paruisse imperio 4. Contra ea, quamdiu ille præfuerit reipubl., caput 5 fuisse totius Græciæ. Ex quo intelligi potest, unum hominem 6 pluris quam civitatem fuisse 7.

1 Addidero iis, quæ dicta sunt. 2 Nemo negaverit. Voss. de Anal. 1347. dictum vult, ut ire exequias, suppetias, ac utrobique subintelligit ad. 3 Idem Justinus affirmat 6.8.1.f. *patriæ gloriam & natam & exstinctam cum eo fuisse, &c.* 4 Serviisse. 5 Urbem Dominam, imperantem cæteris. 6 Phædrus fab. 63. 1. *Plus est in uno sæpe, quam in turba boni*, adde Just. 5. 4. 12. Liv. 28. 43. &c. 7 Plus efficere, plus præstare publico potuisse. Sic Plaut. Truc. 2. 6. 8. *pluris est testis oculatus &c.* Integrum foret: est res pluris pretii. V. Voss. de Const. c. 29.

XVI.

XVI.

PELOPIDAS.

ARGUMENTUM.

1 Pelopidas in exilium cum aliis ejectus fuit. 2 Cum duodecim Thebas rediit. 3 Restituit libertatem, interfectis tyrannis, & Spartanum præsidium ex arce deturbavit. 4 Prius proprium fuit Pelopidæ: alterum commune cum Epaminonda, quemadmodum & reliquæ expeditiones. 5 Adversa fortuna conflictatus cadit in prœlio.

I. PElopidas 1 Thebanus magis historicis 2 quam vulgo notus 3: cujus de virtutibus dubito quemadmodum exponam; quod vereor, si res 4 explicare incipiam, non vitam ejus enarrare, sed historiam 5 videar scribere: si tantummodo summas 6

I 2 atti-

1 v. Plutarch. in Xenop. H. Gr. 5. Polyb 6. & 8. Pausan. in Bœo. [illegible]icis. Diodor. 1[illegible] Ælian. 1. 43. & 11. 5. *Polyæn.* 2. 4. Frontin. 1. 5. 2. 2. 38. 4. 7. 38. Cic. ad fam. 7. 28. & 30. 2 Alii *historiis.* Sed Schottus *Historicos* rectius *vulgo* opponi putat, sicut apud Cic. pro Mur. c. 7. *nobilitas Sulpitii hominibus literatis & historicis notior, populo obscurior.* In Historicorum scripta vulgus non ita penetrat. 3 Secus atque Epaminondas, cujus fama celebratur ore omnium; Pelopidæ non tam celebratione loquentium quam scriptis pervigeat. 4 Expositionem negotii: alii *si eas* scil. virtutes. 5 Hæc scriptio publico actui rerum aptior. Sed vita privatim moribus servit, ideoque simplicior. Sic. Plut. Alexandri princ. distinguit; ὄτε ἱστορίας γράφομεν. ἀλλὰ βίους. 6 Scil. res aut narrationes; rerum capita indicata potius quam narrata, fastigia summa vocat poeta. τὰ κορυφαιότατα.

attigero 1, ne rudibus literarum Græcarum 2 minus lucide appareat 3, quantus fuerit ille vir. Itaque utrique rei occurram 4, quantum potero, & medebor 5 cum satietati 6, tum ignorantiæ lectorum 7.
2 Phœbidas Lacedæmonius cum exercitum Olynthum duceret 8, iterque per Thebas faceret, arcem oppidi, quæ Cadmea nominatur 9, occupavit, impulsu perpaucorum Thebanorum 10, qui adversariæ factioni 11 quo facilius resisterent, Laconum rebus studebant 12: idque suo privato, non publico,
3 fecit consilio 13. Quo facto eum Lacedæmonii ab exercitu removerunt 14, pecuniaque multarunt 15: neque eo magis arcem Thebanis reddiderunt 16, quod susceptis inimicitiis satius 17 ducebant eos obsideri 18 quam liberari. Nam post Peloponnesium bellum, Athenasque devictas, cum Thebanis

1 Similiter alii locuti. v. Savaron. ad Sidon. Ep. 1. 2. 2 Rerum ac monumentorum Græcorum ignaris. 3 Obscurum maneat. 4 Opem feram. 5 Cavebo ne vel prolixior sim, vel brevior & obscurior. 6 Fastidio ex multitudine. 7 Insignis apparet hic cura Historici in instruendo lectore, servandoque scriptionis modo. 8 In auxilium Amyntæ Macedonis, urbem Thraciæ Olynthum oppugnaturi. 9 A Cadmo, qui Thebas condidit, unde Cadmea antiquum nomen oppidi, quod cum amplificaretur urbs, arci remansit. 10 Archiæ, Leontidæ, & Philippi. 11 Vitis adversariis, Pelopidæ, Ismeniæ, Pherecido, Androclidæ &c Mox c. 2. 4. dicitur adversariorum factio. 12 Patribus Laconum accedebant. 13 Non publica auctoritate, sed per se 14 Imperium ei ademerant. 15 Drachmarum decem myriadibus, ut auctor est Plut. 16 Tanto magis apparet, quod clam mandaverint Phœbidæ, dicente Diodoro 15. 20. 17 Utilius, melius. 18 Arce scil. jam occupata.

nis ſibi rem 1 eſſe exiſtimabant : & eos
eſſe ſolos, qui adverſus 2 reſiſtere 3 aude-
rent. Hac mente 4 amicis ſuis 5 ſummas 4
poteſtates 6 dederant, alterius factionis
principes 7 partim interfecerant, alios 8
in exilium ejecerant : in quibus Pelopidas
hic de quo ſcribere exorſi ſumus, pulſus pa-
tria carebat 9.

II. Hi omnes fere Athenas ſe contule-
rant 10, non ut ſequerentur otium, ſed ut
quemque ex proximo 11 locum 12 fors 13 ob-
tuliſſet, eo patriam recuperare 14 niterentur
15. Itaque cum tempus eſt viſum 16 rei ge- 2
rendæ, communiter 17 cum his, qui Thebis
idem ſentiebant 18, diem delegerunt ad ini-
micos opprimendos, civitatemque liberandam,
eum 19 quo maximi magiſtratus ſimul con-

1 Contentionem & æmulationem. 2 Eſt Pleonaſmus, ut plenius ſonet oratio. Ita adverbialiter ponitur 17. 4. 6. 3 Nempe ſibi Lacedæmoniis. 4 Hoc propoſito, conſilio. 5 Thebanis civibus, quorum impulſu arcem ceperant. 6 Magiſtratus. 7 Quos modo nominavimus. 8 Ex hoc loco patet, particulam *partim* aliquando non geminari, contra quam Budæus in Pandect. 5, putat. v. Alciat. Parerg. 7. 1. Solent auctores elegantiæ cauſa leges communes tranſgredi. 9 Exul erat v. mox c. 5. 1. 10 Quanquam imperarent Spartani ſine reciperentur ab Athenienſibus. 11 Sil. tempore. 12 Quamlibet, primam occaſionem, ſeu tempus. Nam ut ſpatium & locum & tempus ſignificat: Sic locus eandem ſignificandi amplitudinē ſortitur. 13 Id eſt, *fortuna*. Sic Liv. 31. 41. *Quo fors tuliſſet loco*. Tac. A. 14. 5. 5. *Quæ fors obtulerat, telis conficitur.* 14 Reſtitui in patriam ab exilio. 15 Laborarent. 16 Cum commoda apparuiſſet occaſio. 17 Communi conſilio. 18 Qui conſpirabant, quorum primarii erant Charon & Philadas, ſcriba civitatis. 19 Scil. diem.

ſueverant epulari 1. Magnæ ſæpe res non
ita magnis 2 copiis ſunt geſtæ 3; ſed pro-
fecto nunquam ab tam tenui initio 4 tan-
tæ opes 5 ſunt profligatæ 6. Nam duode-
cim adoleſcentuli coierunt 7 ex his, qui
exilio erant multati, cum omnino 8 non
eſſent amplius centum 9 qui tanto ſe of-
ferrent periculo 10: qua paucitate percuſſa
11 eſt Lacedæmoniorum potentia. Hi enim
4 non magis adverſariorum factioni quam Spar-
tanis 12, eo tempore bellum intulerunt 13:
qui principes erant totius Græciæ: quorum
imperioſa majeſtas 14 neque ita multo poſt
Leuctricam pugnam, ab hoc initio perculſa
5 cecidit 15. Illi igitur duodecim, quorum erat
dux Pelopidas, cum Athenis interdiu 16
exiſſent, ut veſperaſcente cœlo 17 Thebas
poſſent pervenire, cum canibus venaticis
exierunt, retia ferentes, veſtitu agreſti 18,
quo minore ſuſpicione facerent iter 19. Qui
cum tempore ipſo 20 quo ſtuduerant 21, per-
ve-

1 In anniverſaria magiſtratuum variatione convivium lautum inſtituebatur. 2 i.e. parvis, repetitio vocis aliter conſtructæ ſuaviter adficit. 3 probant id res geſtæ Samſonis, Jonathæ, aliorumque heroum. 4 Occaſione tenuis rei oblata. 5 Potentia & vires. 6 Subverſo. 7 Conſpirarunt. Cum Melone ſeptem fuiſſe tradit Xenophon. 8 Si ſocios omnes numeres 9 *Quam* centum, *Quam* eleganter omittitur. 10 Qui auderent rem periculoſam. 11 Convulſa, labefactata. 12 Quibus factio illa nitebatur. 13 Ex parva re bellum ortum, quo Thebani vicerunt Lacedæmonios. 14 Intelligitur eminentia imperii Laconici & principatus Græciæ. Tyrannis 15. 6. 4. vocatur. Hinc placet aliquibus: *imperioſa majeſtas*. 15 Penitus everſa eſt. 16 *In* crepuſculo, ſurgente ſole, ſeu die. 17 Sole occidente, veſperi. 18 Ac ſi eſſent venatores. 19 Ne quis in itinere ſuſpicaretur, eos eſſe exules. 20 Præciſe definito. 21 Voluerant.

venissent, domum Charonis devenerunt 1, a quo & tempus & dies erat datus 2.

III. Hoc loco libet interponere 3, etsi sejunctum a re proposita est 4, nimia fiducia 5 quantæ calamitati soleat esse 6. Nam Magistratuum Thebanorum statim ad aures pervenit, exules in urbem devenisse. Id illi, vino epulisque dediti 7, usque eo despexerunt, ut ne quærere 8 quidem de tanta re laborarint 9. Accessit etiam quod 6
magis aperiret eorum dementiam; allata est enim epistola Athenis ab Archia hierophante 10 Archiæ, qui tum maximum magistratum Thebis obtinebat 11: in qua omnia 12 de profectione exulum scripta erant. Quæ 13 cum jam accubanti in convivio 14 esset data, sicut erat 15 signata, sub

1 Alii *diverterunt*. 2 Ex composito præfinitus & dies certus, & tempus ejus vespertinum. 3 Judicium, sententiamque scriptioni inserere, quod alias Philosophi, & inprimis Politici est. 4 Ab historia simpliciter pertexenda alienum est. 5 Securitas ex confidentia. 6 Quantum afferat damnum. 7 Non de studio, & vitio perpetuo, sed de ipso actu perpotationis & epulationis hic accipitur. 8 Explorare tantam rem. 9 Studuerint, annixi fuerint. Plutarchus excipit Leontidam, quem sobrium majori cum periculo exules aggressi. 10 Duo ejusdem nominis fuerunt Archiæ, hic Athenis, alter Thebis, quorum ille cuncta alteri perscripsit. Erant autem Hierophantæ sacrorum antistites, & interpretes. v. Alex. ab Alex. 4. 7. & 5. 17. Meurs. Eleus. c. 13. Elmenhorsth. & Heralt. ad lib. 5 Arnobii, & Jac. Gotofre. di not. ad L. 14. Cod. Theod. de pagan. sacrif. & templ. 11 Cui summa potestas erat. 12 Omnes circumstantiæ. 13 Epistola. 14 Qui jam deditus erat vino, epulisque. 15 Formula, qua rei status, & conditio præsens, & immutata exprimitur, conf. Curt. 8. 5. 10. Suet. Orb. c. 8. Claudian. consf.

pulvinum subjiciens 1, *in crastinum* 2, inquit, *differo res severas* 3. At illi omnes, cum jam nox processisset 4, vinolenti 5 ab exulibus duce Pelopida sunt interfecti 6. Quibus rebus confectis, vulgo ad arma libertatemque vocato 7, non solum qui in urbe erant, sed etiam undique ex agris concurrerunt, præsidium 8 Lacedæmoniorum ex arce pepulerunt 9, patriam obsidione liberarunt: auctores 10 Cadmeæ occupandæ partim occiderunt, partim in exilium ejecerunt.

IV. Hoc tam turbido tempore 11 (sicut supra docuimus 12 Epaminondas, quoad 13 cum civibus dimicatum est, domi quietus fuit 14. Itaque hæc liberandarum Thebarum propria laus 15 est Pelopidæ: ceteræ 16 fere omnes communes cum Epaminonda.

3. Honor. v. 163. 1 Supponens pulvino. conf. Curt. 2. 6. 7. 2 Scil. diem. 3 Alias *ferias*. Plut. εἰς αὔριον τὰ σπουδαῖα quod in proverbium abiit v. Erasm. in Chiliad. Plaut. Fœn. act. 2. 51. *Res serias omnes extollo ex hoc die in alium diem.* 4 Media fere nocte. 5 Ebrii, de actu. Sed MSS. Ernstii *vino pleni*. Exempla extiosæ ejusmodi crapulæ ap. Justin. 1. 8. Curt. 4. 4. 5. Liv. 25. 24. &c. 6 A juvenibus exulibus muliebri ornatu intromissis, ut addunt Xenoph. Plut. & Polyænus. 7 Vel voce, vel etiam propositis libellis. 8 Milites præsidiarios tuendæ arci impositos, 9 Depulerunt. 10 Quorum opera, impulsu, consilio res gesta erat. 11 In hoc ipso tumultu civili, & cæde. 12 Quemadmodum exposuimus, narravimus 35. 10. 3. 13 Quamdiu, interim, dum. 14 Studio partium & civili tumultu abstinuit. Quare nec cum aliis in exilium missus, sed propter philosophiæ studium, & paupertatem contemtus a tyrannis ac factiosis. 15 Gloria ex commendatione liberationis ejus soli huic tanquam auctori facta debetur. 16 Laudes.

da. Namque in Leuctrica pugna, imperatore Epaminonda, hic fuit dux 1 delectæ manus 2; quæ prima phalangem prostravit Laconum, omnibus præterea periculis 3 affuit: sicut Spartam cum oppugnavit, alterum tenuit cornu 4: quoque Messena 5 celerius restitueretur, legatus in Persas 6 est profectus. Denique hæc fuit altera persona 7 Thebis, sed tamen secunda 8, ita ut proxima esset Epaminondæ.

V. Conflictatus autem est cum adversa fortuna 9: Nam & initio (sicut ostendimus) exul patria caruit: & cum Thessaliam in potestatem Thebanorum cuperet redigere, legationisque jure satis tectum 10 se arbitraretur, quod apud omnes gentes

1 Præfuit parti copiarum. 2 Quam ex toto exercitu legit Epaminondas, ut cum cæteri fugam simularent, incurreret. v. not. ad 1. 1. 4. 3 Laboribus belli, pugnis, præliis. 4 Præfuit uni. alæ, in duo enim cornua s. alas dividitur acies. v. Lips. mil. Rom. 2. 7. 5 Diruta a Lacedæmoniis. v. supra 15. 8. 5. 6 Ad regem Persarum, ad quem Spartani legatos miserant. Thebani ergo suspicantes, contra se & Messenæ instaurationem actum iri, Pelopidam miserunt, qui impetravit etiam Messenam restitui, & habitari. 7 Unus ex duobus ipse fuit, quibus resp. plurimum debebat. Metaphora sumta a theatro & personis scenicis. 8 Primo inferior fuit: Primo proximus, non Par; seu ita, ut superiorem brevissimo intervallo sequeretur. 9 Cum fortuna repugnante cœptis veluti decertavit. 10 Salvum & tutum. Nam legati nomen etiam inter hostium tela impune versari debet. v. Grot. J. B. & P. 2. 18. Paschalius, itemque Marselarius, qui hoc argumentum præ exteris illustrarunt.

ſanctum 1 eſſe conſueſſet 2, a tyranno Alexandro Pheræo 3 ſimul cum Iſmenia 4 comprehenſus, in vincula conjectus eſt.
2 Hunc 5 Epaminondas recuperavit 6, bello perſequens Alexandrum. Poſt id factum, numquam is 7 animo placari 8 potuit in eum, a quo erat violatus 9. Itaque perſuaſit Thebanis, ut ſubſidio Theſſaliæ proficiſcerentur 10, tyrannoſque ejus
3 expellerent. Cujus belli cum ei ſumma 11 eſſet data, eoque cum exercitu profectus eſſet, non dubitavit 12 ſimul ac conſpexit
4 hoſtem, confligere. In quo prœlio Alexandrum, ut animadvertit 13, incenſus ira 14, equum in eum concitavit, proculque digreſ-

1 Inviolabile. Peccarunt ergo contra jus gentium Fidenates, quod ut ſine ſpe veniæ fortius dimicarent, legatos Romanorum ad ſe miſſos interfecerint. V. Aur. Vict. de V. illuſtr. c. 25. 2 Conſuetudine quadam religio rei apud omnes ſervata eſſet. 3 Hujus Pherarum Tyranni menſio fit in not. ad 13. 4. 2. crudelitatem illius Neronianæ perſimilem facit Plut. p. 193. 4 Qui cum Pelopida Pheras miſſus ad cauſam diſpiciendam inter Theſſalos & Tyrannum, de quo illi queſti fuerant. 5 Pelopidam. Nam Iſmenias Lacedæmonem abductus, ſibique necatus eſt. Plut. p. 280. 6 Liberavit ex vinculis, rarius de perſonis *recuperare* occurrit. Sic tamen & Cæſ. B. G. 3. 8. Frontin. 8. 1. Val. Max. 5. 2. 15. 7 Pelopidas, qui captus fuerat. 8 Reconciliari ei. 9 Læſus per captivitatem. 10 Ut opem ferrent regioni oppreſſæ. 11 Subſtantive, ſeu potius ellyptice. Subintelligitur enim poteſtas, vel res (quomodo Virg. Æn. 2. 3. 22. *rem ſummam* dixit.) vel ratio, vel aliquid ſimile. 12 Fiducia promtus conatus adfuit. 13 Vidis, conſpicatus eſt. 14 Commotus graviter. Sen. de ira 1. 1. dixit. *ruinis eam eſſe ſimillimam, quæ ſuper id, quod oppreſſere, franguntur.*

gressus, 1 a suis, conjectu telorum confossus 2 cecidit. Atque hoc secunda victoria 3 accidit; nam jam inclinatæ erant 4 tyrannorum copiæ. Quo facto omnes Thessaliæ civitates 5 interfectum Pelopidam coronis aureis 6, & statuis æneis, liberosque ejus multo agro donarunt 7.

1 *Longius provectus* alii *digressus*. Sed *degredi* est & apud Liv. 7. 14. & 24. Tac. H. 2. 66. 6. 2 Confixus, supra 14. 9. 5. 3 Sequente vel comitante fortuna partes Pelopidæ: vincentibus Thebanis. Sic Nigidius apud Gell. 2. 12. *secundum solem*, Virg. *secundum currum*, *amnem*, *fluvium*, alii *secundum ventum* dixerunt. 4 Fugam spectarunt; Pugna desiit esse ἰσόῤῥοπος. Sic quoque Vellej. 2. 85. 1. & 2. 52. 3. Svet. Cæs. 61. Flor. 4. 7. 12. 5 Quia propter victoriam Alexander solo Pherarum dominatu contentus esse cogebatur. 6 στεφάνους ἐπινικίους intelligit Paschal. de Coron. 7. 5. Sed & honoris ergo auream coronam Castricio mortuo imponendam Pergamenos decrevisse, auctor est Cic. pro Flacco c. 31. v. Kirchm. de fun. 1. 12. 7 Quibus honoribus, & studiis prosecuti sint Pelopidæ funus & mortem, docet Plut. in vita non minus eleganter quam copiose.

XVII.

AGESILAUS.

ARGUMENTUM.

1 Agesilaus de regno contendit cum fratris filio. 2 In Asia pactas cum Tissapherne inducias servat. 3 Phrygiam depopulatus; Ephesi militem exercet; alio it, alio se iturum simulat. 4 Revocatus contra Beotios, vincit apud Coroneam, & parcit supplicibus. 5 Bello circa Corinthum collato, hac urbe abstinet. 6 Ad Leuctricam pugnam ire voluit: Spartam a Thebanis oppugnatam, singulari servat commento. 7 Pecunia patriam sublevat, munera sibi missa confert in publicum. 9 Corpore deformis, apparatuque utens vulgari, contemnitur a barbaris. In portu Menelai moritur.

I. Agesilaus 1 Lacedæmonius, cum a cæteris scriptoribus, tum eximie a Xenophonte Socratico 2 collaudatus est 3;
2 eo enim usus est familiarissime 4. Hic primum de regno cum Leotychide fratris filio ha-

1 v. Plutarch. in vita & alibi. Xenoph. in Agesil. & reb. Gr. Pausan. Laconicis. Diodor. 14. & 15. Polyb. 13. Herodot. 7. Athenæus 14. Ælianus 4. 16. 7. 13. 10. 20. & 12. 15. Polyæn. 1. 40. 3. 2. 1. 1. seqq. 2. 3. 9. 11. 15. Frontin. 1. 4. 2. 1. 8. 12. 1. 10. 3. 1. 11. 5. & 17. 2. 6. 3. 11. 2. Justin. 6. 2. 5. & 6. 4. 5. Val. Max. 7. 7. ext. 12. Cic. Off. 2. 5. ad Fam. 5. 12. ad Quint. 1. 2 2. de Fin. 2. 15. orat. 2. 84. & 3. 34.

2 i. e. Socratis discipulo.

3 Nam peculiarem de laudibus ejus librum scripsit, quem valde prædicat Cic. ad fam. 5. 12.

4 Agesilai opera Spartanis agro donatus; quam causam laudationis reddit Themistius orat. ad Cæl.

habuit contentionem 1. Mos est enim a
majoribus Lacedæmoniis traditus, ut duos
haberent semper reges, nomine magis quam
imperio 2, ex duabus familiis Proclis & Eu-
rysthenis 3, qui principes 4 ex progenie 5
Herculis Spartæ reges fuerunt 6. Harum 3
ex altera in alterius familiæ locum fieri 7
non licebat; itaque uterque suum retinebat
ordinem 8. Primum ratio habebatur 9, qui
maximus natu esset ex liberis ejus, qui re-
gnans decessisset; sin 10 is virilem sexum 11
non reliquisset, tunc deligebatur qui proxi-
mus esset propinquitate 12. Mortuus erat 4
Agis rex, frater Agesilai. Filium reliquerat
Leotychidem: quem ille vivens non agno-
rat 13: eumdem moriens suum 14 esse di-
xerat. Is de honore regni 15 cum Agesilao
suo patruo 16 contendit; neque id quod pe-
tivit 17, consecutus est. Nam Lysandro suf- 5
fragante 18, homine (ut ostendimus supra)
fa-

1 Disceptavit cum eo non armis, sed jure & legibus. 2 Quod circumscriptum erat auctoritate Ephororum, & senatus, v.4. 3 Qui Aristodemi filii fratres gemini fuere, v.Cic. Divin.2.43. 4 Primi omnium. 5 Stirpe. 6 Proclis posteri Eurypontidæ a nepote ejus; Eurysthenis Agidæ a filio appellabantur. Horum successionis catalogum ab Hercule enumerat Pausanias, conf.Cragius de Rep. Laced. 2.3. 7 Scil. regem. 8 In successione scil. & jure familiæ. 9 Ejus, seu potius filii nati ab eo. 10 pro *si autem*. 11 Filios. 12 Sanguinis cognatione. 13 Pro legitimo partu, pro filio suo. Conf.Curt. B.8.14.Svet.Aug.6.5, Nam Alcibiadis putabatur esse, qui stupri consuetudinem cum Timæa uxore Agidis commiserat. 14 i. e. filium, quibus lacrymis id consecutus sit Leotychides, docet Pausanias. 15 De regno, de dignitate regia. 16 Patris fratre. 17 Nempe regnum. 18 Annitente, partes tuente, vid. supra 7.5.4.

factioso 1, & his temporibus potente 2, Agesilaus antelatus est.

II. Hic simul atque imperii 3 potitus est, persuasit Lacedæmoniis ut exercitum emitterent 4 in Asiam, bellumque regi 5 facerent 6: docens, satius esse in Asia quam in Europa dimicare 7. Namque fama exierat 8, Artaxerxem comparare classem, pedestresque exercitus 9, quos in Græciam mitteret.
2 Data potestate 10, tanta celeritate 11 usus est, ut prius in Asiam cum copiis pervenerit, quam regii satrapæ 12 eum scirent profectum. Quo factum est, ut omnes imparatos
3 imprudentesque 13 offenderet 14. Id ut cognovit Tissaphernes, qui summum imperium tum inter præfectos habebat regios 15, in-

.du-

1 Conf. supra de eodem 6.1-3. 2 Magno in civitate, qui multum poterat. 3 Scil. administratione. Alias imperio. 4 Bellatum mitterent. Id quod & Lysandri impulsu factum esse dicitur. 5 Ita Persarum, & postea Parthorum reges non solum a suis, sed etiam a Græcis & Rom. scriptoribus ob potentiam & imperii amplitudinem nunc *magni regis*, nunc absolute *Regis* titulo insigniebantur. 6 Inferrent, moverent adversus Regem. 7 Utilissimum esse bellare in ipsius hostis sinu ac visceribus, *bellum transferri ad ipsum fontem & caput regni*, v. Just. 13. 6. 11. 8 Emanarat, ἐξῆλθεν ἡ φήμη Matth. 9. 26. Svet. Ner. 53. *exierat opinio*. 9 Equites & pedites. 10 Scil. belli gerendi. 11 Expeditionis suæ, qua celeritate maximæ res conficiuntur. v. Veget. 4.31. Just. 11. 2. 19. Cæs. B. G. 7. 20. 12 Hi sunt, quos alibi *principes provinciarum, præfectos, prætores* vocari constat. Eratque omne Persarum imperium in ejusmodi satrapias divisum. v. Bernegg. ad Just. 5. 2. 5. 13 Inscientes. 14 Deprehenderet, inveniret, occuparet. 15 Inter Satrapas, & imperatores alios erat præcipuus, vid. 9. 3. & 4.

ducias 1 a Lacone 2 petivit, simulans, se dare operam ut Lacedæmoniis cum rege conveniret 3: re autem vera ad copias comparandas 4, easque impetravit trimestres 5. Juravit autem uterque, se sine dolo inducias conservaturum 6; in qua pactione 7 summa fide mansit Agesilaus: contra ea Tissaphernes nihil aliud quam bellum comparavit 8. Id etsi sentiebat Laco, tamen jusjurandum servabat, *multumque in eo 9 consequi se* 10 dicebat, *quod Tissaphernes perjurio suo & homines suis rebus abalienaret* 11 *& Deos sibi iratos redderet* 12 *: se autem servata religione* 13 *confirmare exercitum* 14; *cum animadverteret* 15, *Deorum numen* 16 *facere secum* 17, *hominesque sibi conciliari amiciores* 18, *quod his studere* 19 *consuessent quos conservare fidem viderent*.

III. Postquam induciarum præteriit dies 20

1 Armistitium. 2 Agesilao, conf. v.10.2. 3 Ut pax conciliaretur inter utrosque, ut controversiæ amicis pactionibus transigerentur, & tollerentur. 4 Subintellige, *petivit inducias*, aliud piæ se ferens, aliud cogitans & clam moliens. 5 In tres menses. 6 Servaturum. 7 Induciarum scil. jurejurando sancita. 8 Atqui hoc salva fide facere potuit, nisi juraverit, contra paratum stare imperatum, ac vel se offensioni patere, adde Grot. J. B. & P.3.21. 7. cum nostro facere videtur Gentilis de J.B.2. 13. 9 Pro eo plenius, conf. 4. 5.3.4. 2.6. 10 Lucrati quasi. 11 Hostes faceret malo perjurii fructu. 12 Offenderet. 13 Servato jurejurando, seu religione juramenti. 14 Militum animos firmos reddere, & fiducia & spe bona complere. 15 Ille ipse exercitus. 16 Pro ipsis diis potest capi. 17 Sibi benevolum esse. 18 Itidem magis benevolos reddi, ut se adjuvent. 19 Benevolentiam & partium favorem adducere. 20 Ultimus, terminus, meta, v.Grot. l.c. §.4.

barbarus 1, non dubitans, quod ipsius erant plurima domicilia 2 in Caria: & ea regio his temporibus multo putabatur locupletissima 3, eo potissimum hostes impetum 4 facturos, omnes suas copias eo contraxerat.
2 At Agesilaus in Phrygiam se convertit 5, eamque prius depopulatus est, quam Tissaphernes usquam se moveret 6. Magna præda militibus locupletatis Ephesum hiematum 7 exercitum reduxit 8: atque ibi officinis armorum 9 institutis 10, magna indu-
3 stria 11 bellum apparavit: & quo studiosius armarentur 12, insigniusque ornarentur 13, præmia proposuit, quibus donarentur, quorum egregia in ea re fuisset industria 14. Fecit idem in exercitationum 15 generibus, ut

1 Persa, Tissaphernes. 2 Sedes, possessiones, prædia, imo & domus ordinaria. 3 Ubi se milites locupletare ubertim; omniumque rerum copia abundare possent. 4 Impressionem, incursum. 5 Polyæn. & Front. Lydiam petiisse scribunt, quæ Phrygiæ est finitima. 6 *Priusquam* educeret exercitum. 7 In hibernacula. 8 Quia exta sacrificanti parum læta fuerant. 9 Ubi & Tac. vocat. H.2.82.1. Cæs.B.C. 1.34. Hirt. B. Alex. c.2. 10 Tanta cura, ut ipsa urbs Xenophontis judicio videreter *ἐργαστήριον τοῦ πολέμου* esse. 11 Diligenter. 12 Ut magis fulgentia & nitida arma haberent. 13 Quanquam auri fulgor atque argenti neque tegat neque vulneret (v.Tac. Agr. 32.6. Justin.11.13.11. Curt.3.2.12. Liv.10.39.) tamen & splendor armorum cultusque militaris diligentia laudata & utilis, v. Herm. Hugo de Milit. Equ. 3. 3. & 4. Sic *exercitus ornatus* apud Tac. H. 3.63. 2. 14 Qui curæ id sibi habuissent. 15 Militantium; quam rem copiose exemplis ducum locisque scriptorum illustrat Hugo loc.cit. 3. 1. conf. Claud. de 4. Conf. Honorii v. 330. seq. cum not. Bartii p. 656. seq.

ut qui ceteris præstitissent 1, eos magnis af-
ficeret muneribus. His igitur rebus effecit 4
ut & ornatissimum, & exercitatissimum 2
haberet exercitum. Huic cum tempus 3
esset visum copias extrahere ex hibernacu-
lis 4, vidit 5, si quo esset iter facturus,
palam pronuntiasset 6, hostes non credituros, aliasque regiones occupaturos, nec dubitaturos aliud 7 esse facturum, ac 8 pro-
nuntiasset 9. Itaque cum ille Sardis 10 se 5
iturum 11 dixisset, Tissaphernes eamdem Cariam 12 defendendam putavit. In quo cum eum opinio fefellisset 13, victumque se vidisset consilio, sero 14 suis præsidio 15 profectus est; nam cum illo 16 venisset, jam Agesilaus multis locis expugnatis, magna erat præda potitus. Laco autem 17, cum videret hostes equitatu superare 18, numquam in campo 19 sui

1 Meliores fuissent. 2 Non solum apparatu bellico splendide instructum, sed & ad quævis munia militaria bene præparatum. 3 Lambinus mallet *tempus* omittere. 4 Pro hibernis, ut apud Sallust. Cat. 124. alias & *hibernacula* pro ipsis tentoriis sumuntur, sive pro pellibus, sub quibus antiquitas milites hiemabant. 5 Intellexit, quod antea falso rumore hostem fefellerat. 6 Si edixisset, vel si profiteretur. Pronunciare significat palam nunciare. Ergo Pleonasmus hic est. 7 Scil. Agesilaum. 8 *Ac* pro *quam* ponitur. 9 Ut denuo illuderentur. 10 Sardes seu Sardeis, antique Sardis, urbem Lydiæ primariam. 11 Cum exercitu scil. 12 Quam antea tutatus fuerat §. 1. 13 Cum errasset, cum aliter res evenisset. 14 Quarto die postquam Agesilaus jam Lydiam ingressus ac populatus erat. 15 Ad præsidium ferendum. 16 i.e. illuc. 17 Ipse Agesilaus. 18 Superiores esse. 19 In planitie, ubi equitatus maxime prævalet atque ordines peditum facile rumpit.

ſui fecit poteſtatem 1, & his locis manum conſeruit 2 quibus plus pedeſtres copiæ valerent 3. Pepulit ergo quotieſcumque congreſſus eſt 4, multo majores adverſariorum 5 copias, & ſic in Aſia verſatus eſt 6, ut omnium opinione victor duceretur.

IV. Hic cum animo 7 meditaretur 8 proficiſci in Perſas, & ipſum regem 9 adoriri, nuntius 10 ei domo venit Ephorum
1 juſſu 11, bellum Athenienſes & Bœotios indixiſſe Lacedæmoniis 12: quare venire non
2 dubitaret 13. In hoc non minus ejus pietas 14 ſuſpicienda 15 eſt quam virtus bellica: qui cum victori 16 præeſſet exercitui, maximamque haberet fiduciam 17 regni Perſarum potiundi, tanta modeſtia 18 dicto audiens fuit 19 juſſis abſentium magiſtratuum, ut ſi privatus 20 in comitio 21 eſſet Spartæ. Cujus exemplum utinam imperatores no-

1 Sui copiam ſcil. ad pugnam, non obtulit ſe pugnæ, Sic *periculum ſui facere*. Curt. 4.9.12. 2 Ad Meandrum conflixit. 3 Plus efficere poſſent. 4 Manum conſeruit. 5 Hoſtium. 6 Sic ſe geſſit. 7 Conciſe dictum pro *in animo*. 8 Cum conſtituiſſet apud ſe. 9 Artaxerxem Memnonem, adverſus cujus Satrapas adhuc pugnaverat. 10 Scytalam ab Ephoris afferens. 11 E MSS. legendum *miſſu*, i.e. mittentibus Ephoris. Similiter Solinus c.2. *legatus venerat miſſu Marſiæ Regis*; uti quidem Salmaſeum locum correxit. 12 Quod ut facerent, a Rege Perſarum pecunia præſides urbium Græcarum erant corrupti. 13 i. e. omnino veniret. Ita Flor. 1.7.6. Curt. 6.1.24. 14 Obſequium in patriam, reverentia erga ſuperiores. Ita ſæpe Cic. Invent. 7.32. Somn. Scip. c.3. &c. 15 Probanda, æſtimanda. 16 Victoriis claro, & formidabili. 17 Spem certam, & pluſquam ſpem. 18 Civilitate obſequii. 19 Paruit, morem geſſit 20 Sine imperio. 21 Xenoph. ἐν τῷ ἐφορείῳ.

noſtri ſequi voluiſſent 1. Sed illuc redea- 3
mus 2. Ageſilaus opulentiſſimo regno 3 præ-
poſuit bonam exiſtimationem, multoque glo-
rioſius duxit 4 ſi inſtitutis patriæ 5 paruiſ-
ſet *6*, quam ſi bello ſuperaſſet Aſiam 7.
Hac igitur mente 8 Helleſpontum copias 4
trajecit, tantaque uſus eſt celeritate *9*, ut
quod iter Xerxes anno vertente 10 confece-
rat, hic tranſierit 11 triginta diebus. Cum 5
jam haud longe abeſſet a Peloponneſo 12,
obſiſtere ei 13 conati ſunt Athenienſes &
Bœotii, ceterique eorum ſocii, apud Coro-
neam 14: quos omnes gravi prœlio vicit.
Hujus victoriæ vel 15 maxima fuit laus *16*, 6
quod cum plerique ex fuga ſe in templum
Mi-

1 Tangit Principes Romanos, Jul. Cæſarem; Antonium &c. qui juſſi ab Senatu exercitum dimittere, non paruerunt, v. Svet. Cæſ. c. 30. Flor. 4. 3. 2 Hac formula finitur illico interjectio, egreſſio. 3 Perſarum ſcil. quo potiri poterat. 4 v. Piccarti obſ. 2 n. 1. gemina exempla notantis. 5 Reſpicitur ad formam reip. *6* Non morem hic tantum geſſit Ephoris, ſed his etiam ſupervenientibus, cum iu regio ſederet ſolio, aſſurrexit, novoque Senatori ſemper leænam ac bovem donavit, ut tradit Plutarchus. *7* *πείθεσθαι ἄμεινον*, inquit Heſiodus, obtemperare melius eſt. 8 Propoſito, ſtudio. *9* Itineris. 10 Integre circumacto, completo, cujus ſcil. curſus natura vertitur eodem, ubi incipit. Cenſorino de Dei nat. c. 10. ſigna percurrens eodem, unde profectus eſt, redit, Phraſi hac aliquoties uſus Cicero. 11 *Tranſire ter* dictum ut *tranſire fluvium, mare, ſaltum &c. & tranſire vitam* apud Salluſt. Bat. 1. ac Sen. de provid. c. 4. Poſſis & abſolute accipere, ut 2. *9*. 1. 7. *9*. 3. 12 Confecto itinere per Helleſpontum, Thraciam, Macedoniam, Theſſaliam. 13 Curſum impedire, objicere ſe. 14 Quæ eſt urbs Bæotiæ non procul ab Helicone in monte ſita. 15 Pro multo, perquam, *ἐπιτατικῶς*. *16* In eo fuit laudabilis victoria.

Minervæ 1 conjecissent 2, quæreretur que ab eo 3, quid his fieri vellet, etsi aliquot vulnera acceperat 4 eo prœlio, & iratus videbatur omnibus qui adversus 5 arma tulerant, tamen antetulit iræ religionem 6, &
7 eos vetuit violari 7. Neque hoc solum in Græcia fecit, ut templa Deorum 8 sancta haberet 9, sed etiam apud barbaros summa religione 10 omnia simulacra 11, arasque
8 conservavit 12. Itaque prædicabat 13, *mirari se, non sacrilegorum numero haberi* 14, *qui supplicibus eorum* 15 *nocuissent* 16, *aut non gravioribus pœnis affici, qui religionem minuerent* 17 *quam qui fana spoliarent* 18.

V. Post hoc prœlium, collatum est omne bellum circa Corinthum 19: ideoque Corin-

1 Cognomento *Itoniæ*. Iton autem urbs Thessaliæ est. 2 Illuc se contulissent refugii causa, vel quasi in asylum. 3 Et cum interrogaretur. 4 Eandem moderationem Philippi laudat Just. 7.8.14. quod nec vulnere iracundior adversus hostes factus sit. 5 Adverbialiter. Sic Cic. Off. 1.12. *qui contra ferret arma*, conf. auctor ad Herenn. 4.39. Vellej. 2. 28.4. 6 Venerationem templi, cujus respectu iræ frenos imposuit. 7 His noceri noluit, quos loci religio redderet inviolabiles, illis parci jussit, conf. Curt. 4.4.13. Tac. A. 3.61.3. Gior. J. B. & P. 3. 12. 6. 8 Loca religiosa, quæ in bello etiam tuebantur supplices. 9 Inviolabilia esse vellet. 10 Reverentia. 11 Idola in templis, & alibi. 12 Honorem earum & jus tuendi supplices non imminuit, neque passus est dirui, quamvis alios Deos Persæ, alios Græci, alios Romani, alios aliæ gentes colerent. 13 Palam ajebat. 14 Non annumerari nequissimis templorum violatoribus, v. Curt. 10. 9. 21. 15 Deorum, simulacrorum. 16 Pœnam aut damnum intulissent. 17 Qui negligerent venerationem rerum religiosarum; sanctitatem, placita, instituta religionis. 18 Sacrilegi. 19 Illa sedes belli legitur, conf. II. 2. 1.

rinthium est appellatum. Hic cum una pugna decem millia hostium 1, Agesilao duce, cecidissent 2 eoque facto opes adversariorum 3 debilitatæ viderentur 4: tantum abfuit ab insolentia gloriæ 5, ut commiseratus sit 6 fortunam 7 Græciæ, quod tam multi a se victi vitio adversariorum 8 concidissent; namque illa multitudine, si sana mens esset 9, Græciæ supplicium Persas dare 10 potuisse 11. Idem cum adversarios intra mœnia compulisset 12, & ut Corinthum oppugnaret, multi hortarentur, *negavit id suæ virtuti convenire* 13: *se enim eum* 14 *esse* dixit, *qui ad officium* 15 *peccantes redire cogeret, non qui urbes nobilissimas* 16 *expugna-*

2

3

1 Atheniensium & Bœotiorum. 2 Interfecti essent. 3 Magna vis hostium ac numerus. 4 Fractæ, imminutæ, potentia inclinata, & decrescente 5 Ex sensu successuum facile oritur elatio, gloriatio, & insultandi libido, (v. Aur. Vict. Cæs c. 39 Tac. H. 4. 63. 1. & supra de Pausania & Lysandro;) Sed Agesilaus usque adeo insolens non fuit &c. de simili modestia Timoleontis Nep. 20. 4. 2. Philipp. Just. 9. 4. 1. 6 Scil. sermone. Sic apud Tac. A. 3. 17. 1. *casum cujus miserari*. 7 Infelicitatem, adversum statum. 8 Adversantium Græcorum culpa & pertinacia, qui contra Spartanos societatem inierant. 9 Virg. *si mens non leva fuisset*. 10 Pœnas solvere. Sic Ter. Haut 1. 1. 86. *illi de me supplicium dabo*. 11 Xenophon scribit, Agesilaum inclamasse: *O infelicem Græciam! nam hi mortui barbaris satisfacere, vel repellere eosdem aliquando potuissent*. Similis querela de acie Pharsalica Eutropii 6. 16. et Lucan. 1. princ. *Heu quantum potuit terræ pelagique parari &c.* 12 Eruptione ab illis infeliciter tentata. 13 Statuit virtuti repugnare. 14 Talem ejusmodi hominem, tali animo præditum. 15 Ad obsequium debitum. 16 Corinthum Achajæ urbem. Cic. pro lege Man. c. 5. vocat *totius Græciæ lumen.*

4 *gnaret Græciæ. Nam si, inquit, eos exstinguere* 1 *voluerimus qui nobiscum adversus barbaros steterunt* 2, *nosmetipsi nos expugnaverimus, illis quiescentibus* 3; *quo facto sine negotio* 4, *cum voluerint, nos opprimant* 5.

VI. Interim accidit illa calamitas 6 apud Leuctra Lacedæmoniis: quo ne proficisceretur, cum a plerisque ad exeundum premeretur 7, ut si de exitu divinaret 8, exire 9 noluit 10. Idem cum Epaminondas Spartam oppugnaret 11, essetque sine muris oppidum 12, talem se imperatorem præbuit 13, ut eo tempore omnibus apparuerit, nisi ille fuisset 14, Spartam futuram non fuisse

In

1 Expugnando perdere. 2 Pugnarunt, in aciem descenderunt. 3 Ipse Artaxerxes hoc artificio Græcos inter se collisit, ut regno suo otium ab illis constitueret. 4 Facillime. 5 Locus plane parallelus in Salustii Orat. 1. c. 3. de rep. ordin. *Qua tempestate urbi Romanæ fatum excidii adventarit, cives cum civibus manus conserturus, ita defessos & exsangues Regi aut nationi prædæ futuros*. 6 Clades victore Epaminonda. 7 Urgeretur, rationibus multis impelleretur, proprie de feris dicitur, cum eo deducuntur, ut elabi nequeant. 8 Animo præsagiret. 9 In hostem & bellum. 10 Misit tamen filium Archidamum, qui alteri cornu præfuit. 11 v. supra 15. 8. 4. & 16. 4. 3. 12 Sen. Suas. 2. *Non est Sparta lapidibus circumdata; Ibi muros (viros) habet, ubi muros non habet*. Ipse Agesilaus interrogatus apud Plut. quibus muris cincta esset civitas, ostendit cives armatos. Sed Spartani degeneres tandem circumdederunt murum urbi, v. Just. 14. 1. 13 Gessit, præstitit. 14 Supra c. 2. 3. *Si ille non fuisset*. Cic. pro Arch. *i.* 10. *nisi Ilias illa extitisset*. Vulgaris formula est; *absque hoc esset* aut *fuisset*, quæ minus placet Vorst. susp. Lat. c. 9.

1. In quo quidem discrimine 2 celeritas ejus consilii 3 saluti fuit universis 4. Nam cum quidam adolescentuli, hostium 5 adventu perterriti ad Thebanos 6 transfugere vellent, & locum extra urbem editum 7 cepissent 8; Agesilaus, qui perniciosissimum fore videret, si animadversum 9 esset, quemquam ad hostes transfugere conari, cum suis eo venit, atque, ut si 10 bono animo 11 fecissent, laudavit consilium 12 eorum, quod eum locum occupassent: & se quoque id fieri debere 13, animadvertisse. Sic adolescentulos simulata laudatione recuperavit 14, & adjunctis de suis comitibus 15, locum tutum reliquit 16. Namque illi 17 aucto numero 18 eorum qui expertes 19 erant consilii, commovere 2

1 Desiisset esse Sparta, actum de ea erat, si absque hujus viri opera fuisset, ac virtute. Elegantiæ servit ejusdem verbi *esse* vel *fuisse* duplex significatus; primo opem, auxilium, operam notat; mox pro durare, consistere, superesse usurpatur. 2 Periculo maximo. 3 Cum celeriter reperiret, quæ opus essent. 4 Exemplum, quod sequitur, adjungi potest illis, quæ Frontinus Strat. 2.7. *de dissimulandis adversis* collegit. 5 Epaminondæ & Pelopidæ. 6 Spartam e longinquo obsidentes. 7 i. e. collem suburbanum. 8 Occupassent. 9 Observatum. 10 Ac si. 11 Proposito non scelestे, sed honesto. 12 Propositum, paulo aliter Plut. & Polyænus. Id vero, quod Frontinus 2.7.9. Datami (de quo 14.6.) tribuit, huic Agesilai commento est perquam simile. *Assecutus transfugas collaudavit, quod eum alacriter præcessissent. Pudor transfugis attulit pœnitentiam; & consilium suum (quia non putabant deprehensum) mutaverunt.* 13 Necessarium esse. 14 Ex transfugio retraxit, sibi adjunxit. 15 Militibus aliis, quos secum habebat. 16 Insedit. 17 Adolescentes. 18 Multis additis. 19 Non consciis, non participes.

vere se non sunt ausi 1, eoque libentius, quod latere 2 arbitrabantur, quæ cogitarant 3.

VII. Sine dubio 4 post Leuctricam pugnam Lacedæmonii, se numquam refecerunt 5, neque pristinum imperium 6 recuperarunt 7: cum interim Agesilaus non destitit 8, quibuscumque rebus posset 9, patriam juvare. Nam cum præcipue Lacedæmonii indigerent pecunia, ille omnibus 10 qui a rege defecerant, præsidio fuit 11; a quibus magna donatus pecunia patriam sublevavit 12. Atque in hoc illud inprimis fuit admirabile 13, cum maxima munera ei ab 14 regibus & dynastis, civitatibusque 15 conferrentur 16, nihil umquam in 17 domum suam con-

1 Usque adeo molitio nefaria cohibita fuit, atque veluit constricta. 2 Occulta esse, ignorari. 3 Juxta scelestum transfugi consilium. 4 Hac formula affirmatur res, & est idem ac *omnino; utique*. 5 Recrearunt. Vires & imperium restaurarunt. Sui noster ipse interpres est verbis, quæ sequuntur, conf. 15. 8. 4. & 16. 2. 4. Translatio autem ab iis, qui a deliquio & gravi morbo se recolligunt. Sic infra 22. 1. 4. *si paulum modo res essent refectæ*. Plin. 26. 11. *reficere se ab imbecillitate*. 6 Scil. in cæteram Græciam. 7 Receperunt, restituerunt. 8 i. e. perrexit. 9 Omni ope, pro virili sua. 10 Satrapis, & regulis in citeriore Asia. 11 Lucri causa ipsis adstitit. 12 Impedit facultates suas & reditus ad patriæ salutem. 13 Insigne ad gloriam. 14 Ab pro alio elegantiis numerat *Laur.* Valla 2. 29. 15 Quia commodis omnium inserviebat. 16 Quotidie fere mitterentur. 17 Nonnullis *in* abest, uti in re plane simili 13. 1. 3. conf. 2. 4. 2. non male tamen additur uti in simili caussa Aur. Vict. de Mummio Achalco, *in domum suam nihil contulit*. Sic supra 7. 3. 6. *in domo sua pr. domi suæ*.

contulit 1, nihil de victu, nihil 2 de vestitu Laconum mutavit 3. Domo eadem fuit 4
contentus 4 qua Eurysthenes, progenitor 5 5
majorum suorum, fuerat usus: quam qui intrarat 6, nullum signum libidinis 7, nullum luxuriæ 8 videre poterat: contra plurima patientiæ 9 atque abstinentiæ 10. Sic enim erat instructa 11, ut nulla in re differret a cujusvis inopis atque privati 12.

VIII. Atque hic tantus vir ut naturam fautricem 13 habuerat in tribuendis animi virtutibus, sic maleficam 14 nactus est in corpore fingendo 15. Nam & statura fuit humili 16, & corpore exiguo, & claudus altero pede 17. Quæ res etiam nonnullam afferebat 18 deformitatem: atque ignoti 19,

1 In suos usus convertit. 2 Eadem vox eleganter repetitur. 3 Ut i Pausanias & alii principes post victorias, secundasque res. Eadem constantia & continentia Attici 25.14.2. & Viriati apud Just.44. 2.8. 4 Non secus ac Atticus 25.13.2. 5 Primus vel princeps, v.c.1.2. 6 Qui veniebat in eam. 7 Hæc vox voluptates & mollitiem notat. 8 Ex cessus in cultu & victu. 9 Virtutis facili sumtu contentæ, quæ opponitur libidini. 10 Moderationis, quæ opponitur luxuriæ. 11 Apparatu, magnificentia cultuque domestico. 12 Ut cum privati civis ædificio conveniret, licet tamen Regibus suas habere Basilicas. 13 Beneficam, propitiam. 14 Novercam quasi. 15 In corpore naturæ aliquem errorem ac deformitatem prætulit. Ovid. in Epist. *difficilis formam natura negavit*. 16 Brevi. De statura non pœnitenda quædam collegit Fr. Junius 2. de pict. Ver. 9.2.f. 17 Melius putabatur, *incessu regem, quam imperio regnum claudicare*. Just.6.2.5. com. de claudis Voss. Inst. Orat. 1.5 p.78. 18 Addebat. 19 Active, qui cum non notant. Sic Cic. ad fam.5. *ignotis nota faciebant*, & 5. in Verr. *producere ad ignotos*.

faciem 1 ejus cum intuerentur , contemne
bant 2 : qui autem virtutem noverant, non
2 poterant admirari 3 satis. Quod ei usu venit
4 dum annorum octoginta 5 subsidio Thaco 6 in Ægyptum ivisset 7, & in acta 8 cum suis accubuisset, sine ullo tecto: stratumque 9 haberet tale, ut terra tecta esset stramentis 10, neque huc amplius quam pellis 11 esset injecta: eodemque comites omnes accubuissent, vestitu humili 12 atque obsoleto 13, ut eorum ornatus 14 non modo in his regem neminem significaret 15, sed hominis non beatissimi 16 suspicionem præberet 17. Hujus de adventu fama cum ad regios 18 esset perlata, celeriter munera eo cu-

1 Formam & modum totius corporis contemtibilem, quomodo veteres proprie hanc vocem usurparint, docet Gell. 13. 28. 2 Vulgo enim *magnorum operum non alios capaces putant, quam quos eximia specie natura dignata est*. Curt. 6.5.25. conf. 7. 8. 9. Tac. Agr. 40. 4. 3 Opponitur huic τὸ contemnere. 4 Evenit, contigit. 5 Scil. vir vel senex. 6 Regi Ægyptiorum, qui etiam a Persis defecerant, scribitur & *Thachos*, *Teos* vel *Taos*. 7 Scil. cum exercitu. 8 i. e. in littore maris, e Græco ἀκτή, quæ proprie vox Attica juxta Strab. 1. & Photium cod. 279. Latino præter Nep. usi Virg. Æn. 5. v. 613. Cic. Verr. ult. c. 25. & 4. 1. Prudent. adv. Symmach. v. 1. 130. 9 Lectum, super quo accubabat. 10 More rustico & priscorum, quibus id genus cubilia erant. 11 i. e. nihil præter pellem, quæ strati tegumētum fuit. 12 Viliori. 13 Detrito, sordido, ut apud Curt. 6. 9. 25. *obsoletum amiculum*. 14 Cultus admodum exilis. 15 Ostenderet, conspicuum faceret. 16 Superlativi elegans est usurpatio cum negatione. i. e. non admodum beati, non sane felicis, non opulenti, non instructi, copiis rei familiaris. 17 Faceret; ut Agesilaus talis suspectaretur. 18 Scil. præfectos, vel etiam absolute regii dicuntur, qui Regis provincias administrarunt.

cujusque generis sunt allata 1. His quærentibus Agesilaum vix fides facta est, 2 unum esse ex his 3 qui tum accubabant. Qui cum regis verbis 4, quæ attulerant, dedissent 5, ille præter vitulina 6, et hujusmodi genera obsonii 7 quæ præsens tempus desiderabat 8, nihil accepit; unguenta 9, coronas 10, secundamque mensam 11 servis 12 dispertiit: cetera referri jussit. Quo facto eum barbari 13 magis etiam contemserunt 14, quod eum ignorantia bonarum rerum 15 illa potissimum sumsisse arbitra-

1 Mos hic etiam nunc obtinet, ut principes & Reges splendidis donis excipiantur. 2 Vix quærentes persuasi, ut crederem Suet. Vesp. c. 7. *cum vix fides esset*. 3 Comitibus, 4 Regis nomine. 5 Obtulissent, 6 Carnes vitulinas bene assas & coctas. 7 Pisces & alios cibos, quos cum pane edimus. 8 Ad pellendam famem, quia omnis fere victus consumtus erat. 9 Luxuriæ instrumenta, v. Cic. Catil. 2. c. 5. Horat. Od. 3. 14. 17. 10 Convivales, easque pretiosas intelligit Pasch. de cor. 1. 3. Sed Athenæus 15. 6. 15. refert ex Theopompo, Ægyptios Agesilao inter alia munera papyrum coronariam misisse. Conf. de eorum coronis Plin. 13. 11. & 21. 2.

11 Sic vocantur bellaria, quæ convivis alio cibo potuque satiatis apponunt ad eorum appetitum denuo excitandum: de quorum instructu Stuck. Antiqu. Con. 32. conf. Horat. Sat. 2. 12. 121. 12 Helotis. Idem Agesilaum fecisse donis apud Thasios oblatis notat Plut. in Apophth. Lac. Simile quid de Lysandro Ælian. 3. 20. 13 Ægyptii. 14 Imo irriserunt, & dictis falsis, atque amaris insectati sunt, ut alii narrant. 15 Ἀγροικία. ἀπειρία, ἀναισθησία, ἀβελτερία, nam & Græcis ἀβέλτερος explicatur τὸ βέλτιον μὴ γινώσκων. Constat autem hoc vitium rusticitate, sinisteritate judicii & sensuum, si quis plane a deliciis abhorreat.

bitrabantur 1. Hic cum ex Ægypto reverteretur, donatus a rege Nectanebe 2 ducentis viginti talentis 3, quæ ille muneri populo suo 4 daret: venissetque in portum 5 qui Menelai vocatur 6, jacens inter Cyrenas 7 & Ægyptum: in morbum implici-
7 tus decessit 8; ibi eum amici, quo Spartam facilius perferre possent 9, quod mel non habebant 10, cera circumfuderunt 11: atque ita domum retulerunt.

XVIII.

1 Sed hęc erat abstinentia ejus, qui adsuetus disciplina Laconica & frugalitate nullum deliciarum usum admittebat. 2 Imo Tacho, ut vult Diodorus. Sed Plutarchus testatur, Agesilaum, cum populus defecisset a Tacho, Nectanebi regnum confirmasse. 3 Quæ faciunt centum triginta duo millia coronatorum v. 15. 4. 1. 4 Lacedæmonio, qui indigebat pecunia. 5 In deserto quodam Africæ littore. 6 Menelao Rege huc appulso in famosis ex Trojano bello erroribus, quos singulari libro Aristonicus Grammaticus scripsit, ex quo excerpsit Strabo l. p. 26. conf. 17. p. 576. Ptolemæus 4. 5. in Marmaricæ tractu a mari paulo reducit urbem, quam Menelaum vocat. 7 In Sing. Cyrene urbs Lybiæ, a qua circumjacens regio Cyrenaica dicta. 8 Octuagenario major. 9 Defunctos peregre Reges domi sepeliebant; cæteros eo loco, ubi mortui erant. 10 *Mellis natura talis est, ut putrescere corpora non sinat.* Plin. 22. 24. conf. Colum. 12.45. Melle ergo Lacedæmonii cadavera, quæ servari vellent, condiebant, *Persæ cera circumlitos condunt, ut quam maxime permaneant diuturna corpora.* Cic. Tusc. 2. 45. conf. Herod. 1. 140. Kirchm. de fun. 1. 8. 11 Alias quoque in patriam ossa relata, v. 18. 4. 4. &c. 15. 4. Propert. Eleg. 3. 11. Turneb. 26. 33.

XVIII.

EUMENES.

ARGUMENTUM.

1 Eumenes primum Philippi & Alexandri scriba: postea alæ præfectus. 2 Cappadociam sortitus, carus Perdiccæ fuit, & fidus. 3 A Perdicca oppositus Europæis adversariis. 4 Vincit Neoptolemum singulari pugna: Craterum amplo funere effert. Ab Antigono damnatus, victus & obsessus callido invento evadit. 6 Olympiadi consulit, & liberis Alexandri. 7 Contra Antigonum Alexandri auspicia in castris fingit. 8 Antigoni victor veteranorum licentia impeditur. 9 Callido consilio hostem deludit. 10 A suis proditus, victor victo in custodiam traditur. 11 Hujus impatiens supplicium postulat. 12 De consilii sententia inedia tentatus ferro consumitur. 13 Hoc superstite nemo ducum regis nomen sumsit. Honestum ejus funus.

I. EUmenes 1 Cardianus 2. Hujus si virtuti par data esset fortuna 3, non ille 4 quidem major, sed multo illustrior, atque

1 v. Plutar. in vita, Diod. Sic. 18. & 19. Polyænus 4. 8. & 4. 6. 9. f. Frontin. 4. 7. 34. Just. 13. 4 & S. 14. 1. seqq. Arrianus & Curtius passim. Alius fuit Eumenes Pergami Rex, de quo Nep. 25, 11. 2 Ex Cardia Thraciæ urbe, quæ & Cardiopolis, quam in gratiam Eumenis immunem a tributis Philippus fecisse dicitur. Eversa a Lysimacho novæ Lysimachiæ locum dedit. 3 Felicitas, bonus semper successus. 4 Abundat *ille* eleganter, nec sine nervo.

atque etiam honoratior 1; quod magnos
homines virtute metimur 2, non fortuna 3.
Nam cum ætas ejus incidisset in ea tem-
pora, 4 quibus Macedones florerent 5, mul-
tum ei detraxit 6 inter eos viventi, quod
alienæ erat civitatis 7: neque aliud huic
defuit quam generosa stirps 8. Etsi ille do-
3 mesticus summo genere 9 erat, tamen Ma-
cedones eum sibi aliquando anteponi indi-
gne ferebant 10: neque tamen non patie-
bantur 11; vincebat 12 enim omnes cura
4 13, vigilantia 14, patientia 15, callidita-
te, & celeritate ingenii 16. Hic peradole-
scentulus 17 ad amicitiam accessit 18 Phi-
lippi, Amyntæ filii 19: brevique tempore
in intimam pervenit familiaritatem 20. Ful-
5 gebat 21 enim jam in adolescentulo indoles
vir-

1 Subintellige *fuisset*, vel *evasisset*; *alia clariora sunt alia majora* dicente Plinio Epist. 3. 16. 2 Æstimamus, pendimus. Conf. Cic. ad fam. 5. 17. Sen. Epist. 76. Ovid. Pont. 1. 9. 39. 3 Nec ob secundam magni, nec ob adversam viliores. 4 Eleganter pro *cum vivetet iis temporibus*. 5 Potentia & excellentia imperii per Philippum & Alexandrum M. 6 Nocuit, obstaculo fuit. 7 Erat alienigena, aliunde ortus. 8 Generis claritas. 9 Domi nobilis. Sed Dur s Samius, vetus historicus, apud Plut. Patrem ex aurigatione victum sibi quæsivisse refert. 10 Hac formula & animus obtrectatorum commotus, & prævertendi studium notatur. 11 i. e. inviti patiebantur, nolentes volentes concedebant. 12 Antecellebat. 13 Studio, diligen-ia. 14 Alacritate. 15 φιλοπονία & solertia. 16 Peritia in dandis consiliis, & ad cuncta, quæ accidunt, infortunia evitanda. 17 Annos natus 17. aut 18. Nam quod ex c. 13. 1. constat, vixit annos 45. Regibus 20. apparuit, nec integros 8. supervixit Alexandro. 18 Amicus factus est. 19 Qui fuit pater Alexandri M. 20 Fuit in intimis Regis. 21 Explendescebat. v. Svet. Tit. 3.

virtutis 1. Itaque eum habuit ad manum 2 scribæ loco 3: quod multo apud Grajos honorificentius 4 est quam apud Romanos. 5 Nam apud nos re vera, sicut sunt, mercenarii 6 scribæ existimantur. At apud illos 7 contrario, nemo ad id officium admittitur, nisi honesto loco 8, & fide, & industria 9 cognita, quod necesse est omnium consiliorum eum esse participem 10.
6 Hunc locum 11 tenuit amicitiæ apud Philippum annos septem. Illo interfecto 12, eo-

K 4

1 *Ipsius ingenium magnum spondebat virum*; quod de Philippo Just. 7. 6. 1. conf. de aliis idem Just. 2. 9. 15. 11. 1. 9. 29. 1. 8. Xellej. 2. 94. 3. Claud. laud. Stil. 1. v. 39. *mens ardua semper a puero tenerisque etiam fulgebat in annis*. 2 Usus est ejus ministerio, semper cum præsto habuit veluti amanuensem, qui Svet. Aug. 67. *a manu* dicitur. 3 Plut. vocat ἀρχιγραμματέα, id sonat scribarum principem & præfectum, cum quo Rex omnia etiam gravissima negotia communicabat, tales hodie sunt Cancellarii & Secretarii. 4 Honoratius. 5 Athenis pariter ut Romæ vile fuisse scribarum munus, docet Petitus ad leg. Att. p. 257. s. de scribis præterea multa & scitu digna congessit Casp. Barthius Adverf. 50. 1. Herm. Hugo de prima scrib. orig. c. 32. Dan. Fessel. Adverf. S. 1. 1. Freinsh. ad Curt. 7. 3. 4. 6 Servi, mercede conducti, non sine nota vilis animi & operæ, hæc vox opponitur honestis ac industriis viris, qui fidem potius quam lucrum spectant, majorumque rerum acto res sunt, conf. 16. 3. 2. 7 Macedones & alios Grajos. 8 Scil. ortus, *locus* ponitur pro familia, ut paulo ante & paulo post pro gradu & dignitate. 9 Promta facilitate, qualis in rerum actu dextre tractando exigitur. 10 Designatur his verbis ipsius muneris gravitas, de qua & §. 6. v. Kirchmer, de officio & dignit. Cancellarii 4. 2. Traj. Boccal. relat. 1. 38. 11 Gradum, uti mox vocat; ad eundem modum loquuntur Cæs. B. G. 1. 20. Svet. Oth. c. 2. &c. 12 A Pausania. v. Just. 9. 7.

eodem gradu 1 fuit apud Alexandrum annos tredecim. Noviſſimo tempore 2 præfuit etiam alteri 3 equitum alæ 4, quæ hetærice 5 appellabatur. Utrique 6 autem conſilio ſemper affuit, 7 & omnium rerum habitus eſt particeps 8.

II. Alexandro Babylone 9 mortuo, cum 10 regna ſingulis familiaribus 11 diſpertirentur 12, & ſumma rerum 13 tradita eſſet tuenda eidem, cui Alexander moriens annulum ſuum dederat 14, Perdiccæ; ex
2 quo omnes conjecerant 15, eum regnum ei

1 Scil. honoris & amicitiæ. Sic Curt. 5, 10. & 6. 7. 32. 2 Extremis Alexandri annis. 3 Uui ex duabus, dux enim alæ erant, & dextra & ſiniſtra, v. Gall. 10. 4. Veget. 2. 1. conf. infra c. 13. 12. Nonnullis ex MSS. placet *alteræ*, quia veteres hanc & ſimiles voces ita inflexerunt, v. Ter. Heaut. 2. 3. 30. & Eun. 5. 6. 3. Sic iufra 20. 3. *totæ inſulæ* in MSS. v. Voſſ. de Anal. 2. 3. 4 Ita dicuntur equitum ordines, quod in exercitu circum legiones tanquam alæ in avium corporibus locentur, v. Gel. l. c. 5 Arrian. 5. 2. τῶν ἑταίρων τὸ ἄγημα. Tale nomen impoſitum præſtantiſſimis equitum apud Macedones ab amicitia & veluti ſodalitate regia. 6 Philippo & Alexandro. 7 Ergo Conſiliarius fuit. 8 Tanquam majorum rerum miniſter. 8 De hac urbe Alexandro fatali v. Freinsh. Suppl. Curtii 1. 3. 22. & 19. 4. 19. ſeq. 10 Longior hæc eſt periodus poſt multa παρενθετικῶς inſerta ſequitur: *hoc tempore data eſt Eumeni &c.* 11 Amicis regis. 12 Paſſive pro diſtribuerentur. De regnorum ab Alexandri exceſſu diviſione præter Juſt. & Oroſ. 6. ext. varii varie. 12 Scil. poteſtas. 14 Interrogatus a circumſtantibus, cui regnum relinqueret, reſpondit: optimo annulum, vero digito detractum Perdiccæ tradidit. unde graves ortæ diſſenſiones & bella, v. Curt. 10. 5. Juſt. 12. 15. 15 Voluerant colligere.

eī commendasse 1, quoad 2 liberi ejus 3 in suam tutelam pervenissent 4, (aberant enim Craterus, & Antipater, qui antecedere hunc 5 videbantur: mortuus erat Hephæstio, quem unum 6 Alexander, quod facile intelligi posset 7, plurimi fecerat) hoc tempore data est Eumeni Cappadocia 8, sive potius dicta 9; nam tum in hostium 10 erat potestate 11. Hunc 12 sibi Perdiccas adjunxerat 13 magno studio, quod in homine 14 fidem & industriam 15 magnam videbat: non dubitans, si eum pellexisset 16, magno usui fore sibi 17 in his rebus quas apparabat 18. Cogitabat 19 enim (quod 3

K 5 fere

1 Tradidisse, adeoque successorem fecisse. Dicitur ea vi, qua morituri necessitudines suas aliaque amicis commendant. v. Brisson. 7. form. Ter. And. 3. 5. 11. 2 Pro donec. 3 Duo filii, alter ex Barsine Hercules, alter postumus ex Roxane Alexander dictus. v. Just. 11. 10. 3. & 12. 15. 9. & 14. 6. 2. cum nor. Berneg. 4 Puberes facti f. majores, Pupillaris ætas sub potestate tutoris est, cujus finis pubertas. 5 Perdiccam scil. in amicitia & dignitate. 6 Alii tuentur *vivum*. 7 In primis ex honore mortuo habito. v. Freinsh. Suppl. Curt. 10. 4. 12. 1. 8 Cum Paphlagonia & finitimis gentibus usque ad Trapezuntem. 9 Decreta, destinata, verbis adjudicata. Sed *dare* significat id, quod in nostra potestate est, alteri cedere. Sic *dos dicta* apud Cic. pro Flacco & Nonium in *dicere*. v. Salmas. de modo Usur. c. 16. 10 In regis Ariarathis, quem Perdiccas postea vicit & in crucem egit. 11 Nondum subierat Macedonico imperio Alexander propter alias curas prætermiserat. 12 Eumenem. 13 Sibi conciliaverat. 14 Ponitur *bono* eleganter Pronominis vice. 15 Dignas ministro virtutes. v. c. 1. 5. 16 Scil. in suas partes. 17 Eum operam consiliumque communicaturum. 18 Moliebatur. Just. 9. 8. 9. de Philippo: *amicitias utilitate, non fide colebat*. 19 In animo gaudebat, conabatur.

fere omnes in magnis imperiis 1 concupiscunt) omnium partes corripere atque
4 complecti 2 : Neque vero hoc solus fecit, sed ceteri quoque omnes qui Alexandri fuerant amici 3. Primus Leonnatus 4 Macedoniam præoccupare 5 destinaverat 6. Is multis magnis pollicitationibus persuadere 7 Eumeni studuit 8 ut Perdiccam desereret,
5 ac secum faceret societatem. Cum perducere eum non posset 9, interficere conatus est 10 : & fecisset, nisi ille clam noctu ex præsidiis 11 ejus effugisset.

III. Interim conflata sunt 12 illa bella quæ ad internecionem 13 post Alexandri mortem gesta sunt, omnesque concurrerunt 14 ad Perdiccam opprimendum. Quem etsi in-

1 Constituendis & acquirendis. 2 Omnium potentiam ad se trahere & retinere. Sic Tac. A. 11. 8. 4. *neque cunctabatur, quin proximas præfecturas corripiat.* De Pyrrho Just. 17. 1. 21. *Qui & ipse spoliare singulos cupiens omnibus se partibus venditabat*. 3 Adjutores rerum gerendarum. 4 Qui fuerat unus ex Alexandri corporis custodibus, cui in provinciarum divisione Phrygia obtigerat. 5 Specie ferendi auxilii Antipatro Lamiæ ab Atheniensibus obsesso. 6 Antea *cogitabat* §. 3. Sic aliquoties Curtius. Est autem proprie verbum Sagittariorum. 7 Aureos promittere montes. 8 Conatus est, allaboravit. 9 Scil. in societatem ; cum persuasionibus eum non posset capere & movere. 10 Usque adeo impetum iracundiæ in eum convertit. conf. Curt. 6. 7. 10. Tac. H. 1. 7. 2. & 2. 8. 3. Cæs. B. C. 3. 9. 11 Ex castris. v. Curt. 4. 12. 14. vel ex dispositis custodibus. 12 v. supra 12. 2. 3. Bella autem prolixe describit Just. l. 13. seqq. 13 Ad partium interitum. Neque ante de principatu contendere cessarunt duces, quam mutuis cladibus attriti, & enervati in Romanorum pervenerunt potestatem. 14 Certatim operam contulerunt.

infirmum 1 videbat, quod unus omnibus resistere 2 cogebatur, tamen amicum non deseruit 3, neque salutis quam fidei fuit cupidior 4. Præfecerat eum Perdiccas ei 2
parti Asiæ, quæ inter Taurum montem jacet, atque Hellespontum 5: & illum unum opposuerat Europæis adversariis 6. Ipse Ægyptum oppugnatum adversus Ptolemæum 7 erat profectus. Eumenes 8 cum neque 3
magnas copias, neque firmas 9 haberet, quod inexercitatæ, & non multo ante erant contractæ, adventare 10 autem dicerentur, Hellespontumque transisse 11 Antipater & Craterus magno cum exercitu Macedonum, 4
viri cum claritate 12, tum usu belli 13 præstantes 14: Macedones vero milites ea tunc erant fama qua nunc Romani feruntur 15:

1 Viribus armorum. 2 Bellare adversus omnes 3 Potius ei adstitit in rebus dubiis & adversis ex maxime raro hominum genere judicandus. Juxta Ennium *amicus certus in re incerta cernitur*. 4 Non antetulit vitam & salutem constantiæ in amicitia. 5 i. e. Armeniæ, Ciliciæ & Cappadociæ, non servata prima divisione ob turbatum a discordibus statum. 6 Ab Europa hostibus, Cratero & Antipatro. 7 Lagi filium; cui Ægyptus in ipsa divisione contigerat. 8 Incipit hic iterum longior periodus; quare postea ad evitandam obscuritatem necesse fuit repetere eandem vocem, quæ post insertam *parenthesim* legitur. 9 Respectu peritiæ bellandi, induratam bello manum. Sic *firmus exercitus* apud Vellej. 2. 20. 1. 6 Citato cursu approperare. 11 Alii *transcurrisse*, i. e. transnavigasse, prætervectos esse. Nam & currere pro navigare ponitur, & navis currus apud Tibullum vocatur. 12 Celebritate. 13 Experientia in bello. 14 i. e. veterani & exercitati, quos opponas copiis Eumenis. 15 Quemadmodum quondam Macedones, sic Romani in summa laude sunt. conf. 9. 3. 4.

etenim semper habiti sunt fortissimi 1 qui summam imperii potirentur 2 : Eumenes 3 intelligebat, si copiæ suæ cognoscerent, adversus quos ducerentur, non modo non ituras, sed simul cum nuntio 4 dilapsuras 5. Itaque hoc ejus fuit prudentissimum consilium, ut deviis itineribus 6 milites duceret, in quibus vera 7 audire non possent: & his persuaderet, se contra quosdam barbaros proficisci 8. Itaque tenuit hoc propositum 9, & prius in aciem exercitum eduxit, præliumque commisit, quam milites sui scirent 10, cum quibus arma conferrent 11. Effecit etiam illud locorum præoccupatione 12, ut equitatu potius dimicaret, quo plus valebat 13, quam peditatu,

tu,

1 Ii sunt strenui milites. 2 Qui cæteris imperarent, quorum imperator sit illustris, cujusque imperium debellatis multis populis sit summum in mundo. Potiri cum Accusativo construunt etiam Tac. A. 11. 10. 8. Just. 6. 4. 8. & 12. 7. 10. Lucret. 3. 1051. v. Voss. de Const. c. 22. 3 Alii *Eumenes igitur*. i. e. inquam, ut Lambinus recte exponit. Ita evitatur obscuritas sensus. 4 statim ac nunciatum esset. 5 In diversa fugituras esse. 6 Occultis & insuetis, non adeo tritis. Infra c. 8. 5. & 6. *per loca deserta, per loca sola*. Sallust. Jug. c. 4. *nocturnis & aviis itineribus ignoratus &c.*

7 De adventu Macedonum. 8 Plut. de Garrul. p. 5. 6. *Eumenes cum audivisset, Craterum adversus se cum copiis venire, nemini amicorum rem aperuit, sed Neoptolemum esse finxit. Hunc enim milites contemnebant &c.* 9 Hoc consilium pertendit, perstitit usurpare, permansit in proposito. Sic sæpe Cæs. B. C. 1. 83. 3. 42. & 65. Cicero Verr. 6. est *tenere institutum*. 10 Excepto Eumene norat nemo. 11 Dimicarent. 12 Præoccupatis locis æquioribus v. Her. Hugo de mil. equ. 2. 2. 13 Quo magis instructus validiorque superabat hostem.

tu, quo erat deterior 1.

IV. Quorum acerrimo concurſu cum magnam partem diei 2 eſſet pugnatum, cadit 3. Craterus dux, & Neoptolemus 4, 5
qui ſecundum locum imperii 5 tenebat. Cum hoc concurrit 6 ipſe Eumenes. Qui cum inter ſe complexi 7 in terram ex equis decidiſſent, ut facile intelligi poſſet, inimica mente contendiſſe 8, animoque magis etiam pugnaſſe, quam corpore 9; non prius diſtracti ſunt 10 quam alterum anima 11 reliquerit. Ab hoc aliquot plagis 12 Eumenes vulneratur: neque eo magis ex prœlio exceſſit 13, ſed acrius hoſtibus inſtitit 14.
2 Hic equitibus profligatis, interfecto duce Cratero, multis præterea & maxime nobilibus captis, pedeſter exercitus 15, quod in ea loca erat deductus, ut invito Eumene 16 elabi 17 non poſſet, pacem ab eo petiit. Quam cum impetraſſet, in fide non manſit 18, & ſe, ſimul ac potuit, ad Anti-

1 Inferior, infirmior, minus inſtructus. Conflictu, congreſſione. 2 Tota fere die. 3 In prœlio occumbit. 4 Hic a Perdicca in auxilium Eumeni relictus, non ſolum ei inſidias ſtruxexerat, ſed & victus (de quo noſter tacet) profugerat ad Antipatrum. Altero mox prœlio inſidiæ in inſidiatorem verſæ, v. Juſt. 13. 8. 5 In exercitu. 6 Digladiatur in μονομαχίᾳ, ut expreſſe vocat Diod. 18. 31. & pulchre depingit Plut, ſ. 987. 7 Seria lucta. Diod. Sic. συνεπλάκησαν ἀλλήλοις, & συμπλεκόμενοι τοῖς σώμασι. 8 Serius fuiſſe certamen. 9 Ut infeſtis armis ſic infeſtioribus animis concurriſſe. 10 Divulſi ſunt. Similis ardor pugnantium Romanorum apud Flor. 1. 18. 17. 11 Vita. 12 Vulneribus. 13 Tanquam ſaucius aut pulſus. 14 Ut plenam conſequeretur victoriam 15 Peditatus Crateri, alii *pedeſtris*. 16 Si nollet Eumenes. 17 Effugere. 18 Non ſervavit fidem.

Ipatrum recepit 1. Eumenes Craterum ex acie semivivum elatum 2 recreare 3 studuit. Cum id non posset, pro hominis 4 dignitate 5, proque pristina amicitia, (namque illo usus erat, Alexandro vivo, familiariter 6 amplo funere extulit 7, ossaque 8 in Macedoniam uxori ejus ac liberis remisit.

V. Hæc dum apud Hellespontum geruntur, Perdiccas apud flumen Nilum 9 interficitur a Seleuco & Antigono 10: rerumque summa 11 ad Antipatrum defertur 12. Hic, qui deseruerant 13, exercitu suffragium ferente 14, capitis absentes damnantur; in his Eumenes 15. Hac ille perculsus plaga 16 non succubuit 17, neque eos se-

1 Perfugit ad ipsum. 2 Exportatum. 3 Reficere semianimum & conservare. Cum homine non cum humanitate bellum gessit. v. par exemplum ap. Joh. Magn. 8. 10. & Kirchm. append. de fun. c. 5. adde Grot. J. B. & P. 2. 19. 3. 4 Pro *illius* conf. c. 2. 3. 5 Secundum, Juxta dignitatem. 6 Fuerant amici, & unius Regis ministri. 7 Frequentia & comitatu funeris decoravit. Sic Curt. 4. 8. Svet. Ner. c. 9. & c. 3, *efferre funere magnifico apparatissimo, prope regio*. 8 Quæ remanebant combusto cadavere. 9 Est veluti periphrasis Ægypti. Viæ enim erat ingressus Perdiccas, cum per seditionem obtruncaretur. 10 Imo a suis equitibus, qui se contra Ptolemæum, cui favebant, duci ægre ferebant, v. Diod. 18. 36. Just. 14. 4. 11. Oros. 3. 23. 11 Scil. res, i. e. imperium summum ac potestas, conf. 16. 5. 3. 12 Sed ante ad Pithonem & Aridæum juxta Diodorum. 13 Nempe Macedones. 14 Consentiente & judicante simul. Quo de more Curt. 6. 8. 25. *De capitalibus rebus vetusto Macedonum more inquirebat exercitus*. 15 Damnatus una cum viginti quinque viris. 16 Perturbatus infortunio, calamitate, quæ metaphorice plaga dicitur. 17 Animi magnitudinē retinuit.

ſecius bellum adminiſtravit 1 : ſed exiles
res 2 animi magnitudinem etſi non frange-
bant, tamen imminuebant 3. Hunc per-
ſequens Antigonus 4, cum omni genere co-
piarum abundaret, ſæpe in itineribus ve-
xabatur 5 : neque umquam ad manum ac- 3
cedere licebat 6, niſi his locis quibus mul-
tis poſſent pauci reſiſtere. Sed extremo tem-
pore 7 cum conſilio capi non poſſet, mul-
titudine 8 circumventus eſt. Hinc tamen
multis ſuis amiſſis ſe expedivit 9, & in ca- 4
ſtellum 10 Phrygiæ, quod Nora appellatur,
11 confugit. In quo cum circumſederetur,
& vereretur ne uno loco manens equos mi-
litares perderet 12, quod ſpatium 13 non
eſſet agitandi, callidum fuit ejus inventum
14, quemadmodum ſtans jumentum 15 ca-
lefieri exercerique poſſet, quo libentius &
cibo uteretur, & a corporis motu 16 non
re-

1 Geſſit tanquam dux. 2 Tenues, calamitoſæ; difficultates a fortuna adverſante objectæ. 3 Dolebat quod fortuna deſtitueret magnos conatus, Hoc eſt, quod c. 1. 1. dicitur, hujus virtuti non reſpondiſſe fortunam. 4 Præfectus ab Antipatro magnæ Phrygiæ. 5 Ab Eumene premebatur. 6 Nunquam a ſui poteſtatem faciebat Eumenes: collatis ſignis non dimicabat. 7 Tandem. 8 Imo proditione Apollonidæ, uti eſt apud Diod. 9 In tutum ſe recepit. 10 Diminutivum a caſtro; quod ſequitur §. 7. 11 Plutarchus in finibus Lycaoniæ & Cappadociæ ſitum eſſe vult locum. Strabo 12. f. 370. ſuo tempore *Norcaſsū* appellatum ait. 12 Ne equi diu otioſi redderentur inutiles aut rigidi. 13 Iſta vox uti temporis, ita & loci ſignificationem habet. 14 Ars, qua ſervari poſſent in concluſione equi: agitationis ſcil. novo genere & loco ambulationis, curſuſque equeſtris uſurpato. v. Front. Strat. 4. 7. 34. 15 Uno loco manentes equi. 16 Agitatione.

5 removeretur 1. Substringebat caput 2 loro altius quam ut prioribus pedibus plane terram posset attingere: deinde post 3 verberibus cogebat exsultare 4, & calces remittere 5; qui motus non minus sudorem ex-
6 cutiebat quam si in spatio decurreret 6. Quo factum est, quod omnibus mirabile est visum, ut jumenta æque nitida 7 ex castello educeret, cum complures menses in obsidione fuisset 8, ac si in campestribus & planis ea locis habuisset. In hac conclusione 9 quotiescumque voluit & apparatum & munitiones 10 Antigoni alias incendit, alias disjecit. Tenuit autem se uno loco 11 quamdiu fuit hyems 12, quod 13 castrum 14 subsidia habere non poterat, & ver appropinquabat 15; simulata deditione, dum de con-

1 Ne equi corrumperentur, aut eorum præter consuetudinem otiantium pedes (quod Plut. l. 5. Conviv. Probl. 4. ait) vitium contraherent. 2 Scil. ipsius jumenti. 3 i. e. pone, posteriore parte, posterioribus pedibus. aliqui plane pro *post verberibus* legunt *posterioribus*. 4 Subsilire. 5 Undique crura jactare, uti Frontinus loquitur, recalcitrare. 6 Cursu exerceretur in campo. 7 Pinguia, non strigosa. Sic Ovid. Met. 3. v. 691. *nitidam cape præmia vaccam*. Horat. Ep. I. 4. 15. *Me pinguem & nitidum bene curata cute vises*. Phædrus 46, 4. *Unde quæso sic nites? aut quo cibo fecisti tantum corporis?* 8 Cum tamdiu esset obsessus. 9 Obsidione. Sic Cæs. B. C. 2. 22. *pestilentia conflictari ex diutina conclusione*. 10 Turres ligneas, *opera* vocantur 1. 7. 4. ad oppugnandum extructa ab obsidentibus, *Cellvverk.* 11 Mansit in castello illo Nota. 12 Tota hyeme. 13 Non incommodo sensu pro *quod* legitur *sed*. Cæterum particula *quod* eadem ratione occurrit c. 7. *quod una erant Macedones &c.* 14 Arx, locus ille munitus §. 3. dicitur castellum. 15 Vere ineunte major metuenda erat oppugnatio.

conditionibus 1 tractat, præfectis Antigo-
ni imposuit 2 : seque ac suos omnes extra-
xit 3 incolumes.

VI. Ad hunc Olympias, mater quæ fue-
rat Alexandri, cum literas & nuntios mi-
sisset in Asiam consultum 4, *utrum repeti-
tum Macedoniam veniret* (nam tum in Epi-
ro habitabat 5, *& eas res 6 occuparet*; huic
ille primum suasit *ne se moveret* 7, *& ex-
spectaret quoad* 8 *Alexandri filius* 9 *regnum
adipisceretur: sin aliqua cupiditate raperetur* 2
10 *in Macedoniam, omnium injuriarum obli-
visceretur, & in neminem acerbiore* 11 *ute-
retur imperio.* Horum nihil ea fecit 12; nam 3
& in Macedoniam profecta est, & ibi cru-
delissime se gessit 13. Petivit autem ab Eu-
mene absente *ne pateretur* 14, *Philippi do-
mus & familiæ inimicissimos stirpem* 15 *quo-
que interimere, ferretque opem liberis Ale-
xan-*

1 De legibus pacis & deditionis, quas correcta jurisjurandi formula additisque addendis accepit. v. Diod. 18. 50. & 53. Plut. f. 590. 2 Verba illis dedit, ipsos fefellit. 3 Eduxit, elapsus est ex conclusione difficili per astum. Sic Ter. Ph. 1. 4. 3. 4 i. e. ut intorrogaret Eumenem, utrum consultum ipsi videretur, ut proficisceretur in Macedoniam ad regnum hoc repetendum. 5 Quia Neoptolemi Epirotarum Regis erat filia. 6 Possessionem scil. imperii. 7 Scil. ex pristina habitatione; sed ut potius in Epiro maneret. 8 Donec. 9 Ex Roxane genitus. v. Curt. 8. 4. 22. & 10. 6. 9. Majori ex Barsine, etsi Nearcas suaderet, nemo diadema dare voluit. Ibid. §. 10. seqq. 10 Designat vehementem mulieris impetum, & affectum ferventiorem, quam ut limitibus queat includi. 11 Pro *acerbo*. Comparativus elegantiæ servit. 12 Consilia data susque deque habuit. 13 Principes Macedonum interfecit. Impotentiam & crudelitatem ejus notant Diod. 19. 11. & Just. 13. 9. 14 Ne concederet. 15 Liberos ut supra 25. 10. 2.

4 *xandri ; quam veniam si daret* 1 , *quam primum* 2 *exercitus pararet , quos sibi subsidio adduceret. Id quo facilius faceret* 3 , *se omnibus præfectis qui in officio* 4 *manebant , misisse literas* 5 , *ut ei parerent , ejus-*
5 *que consiliis uterentur.* His rebus 6 Eumenes permotus satius duxit , si ita tulisset fortuna 7 ; perire benemeritis 8 referentem gratiam 9 , quam ingratum vivere.

VII. Itaque copias contraxit , bellum adversus Antigonum 10 comparavit. Quod una 11 erant Macedones complures nobiles , in his Peucestes , qui corporis custos fuerat Alexandri 12 , tum autem obtinebat Persidem 13 : & Antigenes 14 , cujus sub imperio phalanx 15 erat Macedonum : invidiam verens 16 , (quam tamen effugere non potuit) si potius ipse alienigena 17 summi imperii 18 potiretur , quam alii Macedonum , quorum ibi erat multitudo 19 ; in princi-
pis

1 Quam rem si faceret , si annueret in eo , si assurgeret petitis . 2 Primo quoque tempore. 3 Quo negotium succederet melius . 4 Obsequii scil. & fidei . 5 Mandata per literas . 6 Alii *his verbis* , uti infra 20. 1. 6. 7 Si ita accideret. 8 Iis , qui beneficia contulissent . 9 Se gratum mori. 10 Præfectum Phrygiæ , cum quo & hactenus rem habuerat , & qui maxime insidiabatur regno Macedoniæ . 11 In exercitu suo . Exponit hic causam , quare invidiam sit veritus , & quare auspicia Alexandri M. finxerit . 12 Adeoque inter summos duces , quibus se rex credebat , quales fuerint , explicat Cintius 5. 1. 42. 13 Regionem , quæ est circa Persepolim , sive ipsam Persiam , in qua ab Alexandro vivo Satrapes constitutus fuit . Sed conf. Just. 13. 4.23. 14 De quo Curt. 8. 14. 15. 15 Vide descriptam laudatamque hanc formam Curtio 3. 2. & quæ ad §. 13. Freinsh. notavit. 16 Timens . 17 Quod alienæ esset civitatis c. 1. 2. 18 Scil. administratione . 19 Quorum multi eum nobilitate præcurrebant.

piis 1 nomine Alexandri ſtatuit 2 taberna-
culum, in eoque ſellam auream cum ſce-
ptro ac diademate 3 juſſit poni 4, eoque 2
omnes quotidie convenire 5, ut ibi de ſum-
mis rebus 6 conſilia caperentur; credens mi-
nore ſe invidia fore 7, ſi ſpecie imperii, no-
minisque ſimulatione 8 Alexandri, bellum
videretur adminiſtrare. Quod & fecit 9;
nam cum non ad Eumenis 10 principia,
ſed ad regia conveniretur, atque ibi de re- 3
bus 11 deliberaretur, quodammodo latebat
12: cum tamen per eum unum omnia ge-
rerentur.

VIII. Hic in Paratacis 13 cum Anti-
gono conflixit, non acie inſtructa, ſed in
itinere 14, eumque male acceptum 15 in
Me-

1 Caſtrorum ſcil. Ita noſter *προτείοι* ſatis ſimpliciter ex Græcis vertit eum locum, quem Latini *Prætorium*, h. e. tabernaculum primum Imperatoris vocant, ubi tendebant duces, tribuni &c. ubi jus dictum, ſigna aſſervata, altaria culta. Sic Tac. H. 3. 13. 1. Front. 4. 1. 26. f. adde Lipſ. mil. Rom. 5. 4. Bernegg. ap. Juſt. 11. 6. 6. & Gronov. Obſerv. 4. 11. 2 Fecit, poſuit, ac vocavit Alexandri tentorium, ac ſi ipſe Rex adeſſet. Eſt hoc conſilium Ptolemæi apud Cur. 10. 6. 15. 3 Inſignia hæc ſunt Regis. 4 Ita ſolebat in aula fieri & tabernaculo Regis. Imitatus hic eſt Eumenes uſitatum regni ſchema, reponendiq; & aſſervandi diadematis conſuetudinem. v. Paſchal. de Coron. 10. & quos laudat Freinſh. ad Curt. l. c. 5 Scil. juſſit. 6 h. e. de ſumma rerum, ſive de negotiis ſummam rerum ſpectantibus. 7 Se minus peti poſſe invidia. 8 Uſurpatione nominis tanti & auſpicii. 9 Imo commento huic religionem adjecit. Alexandrum, dicens, in ſomnio ita fieri juſſiſſe. Plu. 10 Tanquam inferioris. 11 Inprimis bellicis. 12 Occultabatur ejus imperium, de cujus diſſimulatione hic ſermo eſt. 13 Regione Mediæ Auſtralis. 14 Fortuito tantummodo prælio. 15 Fuſum fugatumque. Nam pedites ter mille capti

Mediam hiematum coegit redire. Ipse in finitima regione Persidis 1 hiematum copias divisit 2, non ut voluit: sed militum
2 cogebat voluntas. Namque illa phalanx 3, Alexandri Magni, quæ Asiam peragrarat 4 deviceratque Persas, inveterata cum gloria, tum etiam licentia 5, non parere se ducibus, sed imperare postulabat 6: ut nunc veterani faciunt 7. Itaque periculum est ne faciant (quod illi fecerunt) sua intemperantia 8, nimiaque licentia 9 ut omnia perdant 10, neque minus eos cum quibus steterint 11, quam adversus quos fecerint 12.
3 Quod si 13 quis illorum veteranorum legat facta, paria horum cognoscat 14: neque rem ullam, nisi tempus 15, interesse 16 judicet. Sed ad illos 17 revertar 18.

Hi-

& septingenti quinquaginta quatuor occisi, vulnerati vero plures quatuor millibus. Diod. 1 Gabena. 2 Dispartitus est in hiberna. 3 Argiraspidum, i. e. argentea scuta gestantium. 4 Transierat, & lustraverat. 5 Has propter caussas milites disciplinam dedignantur. 6 h.e. cupiebat, ut apud Plaut. Men. 2. 3. 88. *Qui me hero postulem moderari.* 7 Milites Julii Cæsaris, de quibus inter alia Cicero Phil. 11. 15. *quousque dicemus sententias Veteranorum arbitratu? quod eorum tantum fastidium est, quæ tanto arrogantia, ut ad arbitriũ illorum imperatorem et-iam deligamus.* 8 Immodestia, insolentia. 9 Quæ intemperantiæ caussa est. 10 Ne ferocia sua infesti sint omnibus, omniaque pervertant. 11 Societatem habuerint. 12 Pugnaverint, bellarint. 13 Eleganter additur, *quod* ubi inchoandæ præsertim periodo ac sententiæ *si* non sufficit, neque sustinere potest frontem orationis. 14 Comparare poterit Romanos milites cum Macedonibus. 15 Interjectum temporis spatium quo Macedones priores vixerint. 16 Differentiã habere. 17 A quibus digressus sum. 18 Scil. exponendis.

Hiberna sumserant non ad usum belli 1, sed ad ipsorum luxuriam 2: longeque inter se 3 discesserant 4. Hoc Antigonus cum comperisset, intelligeretque se parem 5 non esse paratis adversariis, statuit 6 aliquid sibi consilii novi 7 esse capiendum. Duæ erant viæ qua ex Medis, ubi ille 8 hiemabat, ad adversariorum hibernacula 9 posset perveniri. Quarum brevior per loca deserta 10, quæ nemo incolebat propter aquæ inopiam: cæterum dierum erat fere decem 11. Illa autem qua omnes commeabant 12, altero tanto longiorem habebat amfractum 13, sed erat copiosa 14, omniumque rerum abundans 15. Hac si proficisceretur, intelligebat, prius adversarios rescituros 16 de suo adventu, quàm ille tertiam partem confecisset 17 itineris sui: sin 18 per loca sola 19 contenderet 20, sperabat se impruden-

1 Ut reficerentur. 2 Ut luxuriose viverent, & cuncta abligurirent. Sic *una Hannibalem biberna solverunt &c.* v. Sen. Epist. 51. 3 A se invicem. 4 Ut primi a Postremis longissime distarent. 5 Sc. armis, integra phrasis extat 23.10.4. 6 Judicavit. 7 Strategema, singulare inventum ex re & tempore. 8 Antigonus. 9 v. Supra 17.3.4. 10 Ob hominum infrequentia derelicta. 11 Tot diebus absolvi poterat iter hujus viæ, 12 Via altera trita & usitata. Per *commeare* consuetudinem, frequentiam studium notari observat Bœclerus, Chrestomath. Terent. 13 Bis tanto major erat in circuitu. 14 In qua non deerant copiæ rerum necessariarum. 15 Ita auctor Synonimice explicat, cur vocet copiosam. 16 Hostes coperturos, quantumvis vellet occultum. 17 Absolvisset. 18 Si vero. 19 Deserta, omnibus hominibus destituta. Sic Cic. de Divin. *Cum in locis solis mœstus oberrares.* Ter. And. 2. 4. 3. *Venit ex solo loco.* Similiter alii *solos montes*, *solas terras*, *oras &c.* dixere, ut docet Gifan. Ind. Lucret. & ex eo Weitz ad Ter. Phor. 5.8.86. 20 Proficisceretur.

dentem 1 hostem oppressurum 2. Ad
7 hanc rem conficiendam imperavit quam plurimos utres atque etiam culleos 3 comparari: post hæc pabulum 4: præterea cibaria cocta 5 dierum decem 6: utque quam minime fieret ignis in castris 7. Iter quod habebat 8, omnes celat. Sic paratus, quo constituerat 9, proficiscitur.

IX. Dimidium fere spatium 10 confecerat, cum 11 ex fumo castrorum ejus 12 suspicio allata est ad Eumenem 13, hostem appropinquare. Conveniunt duces: quæritur 14 quid opus sit facto. Intelligebant omnes, tam celeriter copias ipsorum contrahi 15 non posse, quam Antigonus adfuturus videbatur. Hic omnibus titubantibus 16, &
2 de rebus summis 17 desperantibus, Eumenes ait, *si celeritatem velint adhibere, &* im-

1 Non opinantem. 2 Ex improviso aggressurum. v. Gronov. not. ad Liv. 30. 10. 3 Saccos & vasa, quibus aqua subveheretur. Hoc artis sive ingenii remedio naturæ defectum supplebat etiam Alexander ad Hāmonis oraculum proficiscens. v. Curt. 4. 7. 4 Pro equis. 5 Cibum coctum Sallust. vocat. 6 Quæ decem dies durarent. 7 Sc. imperavit; eo fine, ne conspectis ignibus proderentur, & adventus significatio fieret, conf. Cæs. B.G. 4.29. 8 Faciebat, faciendum destinaverat. 9 Eadem qua studuerat. 10 Itineris. 11 Elegans transpositio, pro *cum dim. spat. confecit, ex fumo &c.* 12 In quibus urgente necessitate die quinto ignes fecerant. 13 Per incolas montium totam regionem spectantium, & quidem camelis cursoribus. 14 Deliberaretur. 15 Contrahere hic non idem est ac conscribere, uti c. 7. 1. sed significat, dispersas in unum cogere. 16 Animis pendentibus & incertis, quid agendum sit. Translatio sumta ab infirmis pedibus, vel a temulentis. Cic. Phil. 8. *titubare*; *hæsitare, quo se verteret, nescire*. 17 Alias de summa rerum, de salute & potestate,

imperata 1 *facere, quod ante non fece-*
rint, se rem expediturum 2. *Nam quod*
diebus quinque hostis transire posset 3, *se*
effecturum ut non minus totidem dierum spa-
tio retardaretur 4. *Quare circumirent, suas-*
que quisque copias 5 *contraheret*. Ad An- 3
tigoni autem refrenandum 6 impetum tale
capit consilium. Certos 7 mittit homines
ad infimos montes, qui 8 obvii eant iti-
neri adversariorum: hisque præcepit ut pri-
ma nocte 9 quam latissime possint, ignes
faciant quam maximos: atque hos secunda
vigilia 10 minuant, tertia 11 perexiguos red-
dant, ut assimulata castrorum consuetudine 4
12 suspicionem injiciant 13 hostibus, his lo-
cis esse castra 14, ac de eorum adventu
esse prænunciatum: idemque postera 15 no-
cte faciant. Quibus imperatum erat, dili- 5
gen-

1 Quæ Dux mandet. *Imperia ducum* vocat Tac. H. 4. 8. 3. 2 Negotium intricatum & anceps explicaturum. 3 Transiturus esset. 4 Ejus impetus reprimeretur, &, veluti statim sequitur, refrenaretur; celeritas impediretur c. 10. 1. 5 Longe inter se dispersas. 6 Inhibendum, impediendum. 7 Delegatos & electos eam in rem. 8 Sc. montes qui ad homines referunt, legunt, *qui obvii eant &c.* 9 i.e. prima parte noctis, qua exercitus corpus curat & se calore reficit. 10 Qua exercitus, exceptis vigilibus, se somno dare solet. Nox veteribus in 4. vigilias tanquam partes æquales divisa, quarum unaquæque tribus constabat horis, *de prima vigilia*. u. Curt. 4. 5. 19. *de tertia* Cic. Cat. 1. 2. *de quarta* Matt. 14. 25. Signum vigiliæ cujusvis buccina datum v. Liv. 7. 35. Lips. de mil. Rom. 5. 9. 11 Et sic haud dubie etiam quarta. 12 Per factos ignes, & per fulgorem ignium, quo pacto sæpius decepti hostes. v. supra 1. 7. 3. Curt. 5. 4. 14. Polyæn. 1. 40. 8. 2. 4. 2. 13 Moveant, excitent. 14 Ibi versari copias militares ac stationes Eumenis. 15 Sequentis diei.

genter præceptum agunt 1. Antigonus tenebris obortis 2 ignes conspicatur : credit 3 de suo adventu esse auditum 4, & adversarios illuc suas contraxisse copias; mu-
6 tat consilium; & quoniam imprudentes adoriri 5 non posset, flectit iter suum 6, & illum anfractum longiorem copiosæ viæ 7 capit, ibique diem unum opperitur 8, ad lassitudinem sedandam militum 9, ac reficienda jumenta, quo integriore 10 exercitu decerneret 11.

X. Hic Eumenes callidum imperatorem vicit consilio 12, celeritatemque impedivit
2 ejus: neque tamen multum profecit 13. Nam invidia 14 ducum, cum quibus erat, perfidiaque militum Macedonum veteranorum 15, cum 16 superior prælio discessisset 17, Antigono est deditus, cum exercitus ei ter ante separatis temporibus jurasset

1 Imperata faciunt. 2 Vespertino tempore, prima vigilia. 3 Persuadet ergo sibi. 4 Esse prænunciatum. 5 Securos opprimere. 6 Aliam tentat viam. 7 De qua c. 8. 5. 8 Expectat & acquiescit. 9 Ut lassi itinere milites reficerentur. 10 Valentiore recollectis viribus. 11 Dimicaret, confligeret. Similiter Curt. 3. 2. 0. Just. 13. 8. 4. & passim. Cic. alique. Simplici *cernere* sic usi Lucret. 5. 39. 4. Ennius Ann. 6. & in Medea. Virg. Æn. 12. 709. Plut. Bacch. 3. 2. 15. &c. utrumque factum imitatione Græcorum, quibus κρίνειν τὸν πόλεμον & διακρίνειν est, prælio dimicare & signis collatis concurrere. 12 Arte & stratagemate, ut c. 8. 4. & c. 9. 3. 13 Successus fuit exiguus. 14 Scil. quæ invidebant. Cic. Tusc. 3. 9. mallet vitandæ ambiguitatis ergo invidentiam dici. 15 Quorum minimi erant sexagenarii. Perfidiam statim graviter luere coacti sunt, dum Antigonus ipse eos tradidit Sybertio omnibus modis atterendos conficiendosque, conf. Just. 14. 4. cum not. Bernegg. ad §. 13. 16 Pro *etsi*. 17 Victor fuisset.

fet 1, se eum defensurum, nec unquam
deserturum 2. Sed tanta fuit nonnullorum
virtutis obtrectatio 3, ut fidem amittere 4
mallent, quam eum non prodere. Atque 3
hunc Antigonus, cum 5 ei fuisset infestissimus 6, conservasset 7, si per suos 8
esset licitum, quod ab nullo se plus adjuvari posse intelligebat in his rebus, quas impendere 9 jam apparebat omnibus 10. Imminebant 11 enim Seleucus 12, Lysimachus
13, Ptolemæus 14, opibus jam valentes 15; 4
cum quibus ei de summis rebus 16 erat dimicandum. Sed non passi sunt hi, qui circa erant 17, quod videbant, Eumene recepto 18, omnes præ illo parvi futuros 19. Ipse autem Antigonus adeo erat incensus 20, ut, nisi magna spe maximarum rerum 21,

L le-

1 Eleganter pro tribus civibus. 2 Apud Just. l. c. & Plut. exstat acerba ejus ad milites expostulatio, quos mirum in modum coarguit proditionis; & inter alia, *quater*, inquit, *intra hunc annum in mea verba jurejurando obstricti estis*. 3 Inimica adversatio & detractio. 4 Perfidiæ notam incurrere. 5 Iterum pro etsi, licet. 6 Odisset æque atque angues: 7 Scil. vivum. 8 Venia & concessu suorum. 9 Imminere tanquam mox futuras. 10 Intelligebat omnes. 11 Moliebantur oppressionem. 12 Babyloniæ præfectus ac Syriæ 13 Qui præerat Thraciæ & locis finitimis. 14 Ex Alexandri amicis postea Ægypti imperio celebratus v. 21. 3. 1. 15 Jam fere utentes potestate regia. 16 De imperio. Sic c. 9. 2. 17 Propinqui, familiares, comites. *οἱ περὶ τινα*. Sic Liv. 1. 41. de comitatu Tarquinii Regis, *qui circa erant*, conf. 22. 30. pr. v. Casaub. ad Svet. Cæs. c. 27. Ter. Eun. 3. 5. 35. *quæ circum illum essent*. 18 Scil. in amicitiam & partem curarum. 19 Contemnendos, nihil valituros esse; illum prælatum, se neglectum iri. 20 Irritatus, infensus. 21 Nisi Eumenes promitteret, se ad res summas perficiendas adjumento fore.

leniri 1 non posset.

XI. Itaque cum eum in custodiam dedisset 2, & præfectus custodum 3 quæsisset 4, *quemadmodum servari* 5 *vellet: ut acerrimum*, inquit, *leonem*, *aut ut ferocissimum elephantum* 6; nondum enim statuerat 7, conservaret eum, nec ne. Ve-
2 niebat autem ad Eumenem utrumque genus hominum 8, & qui propter odium fructum oculis ex ejus casu capere 9 vellent, & qui propter veterem amicitiam colloqui, consolarique 10 cuperent: multi etiam qui ejus formam 11 cognoscere studebant, qualis esset, quem tamdiu tamque valde timuissent: cujus in pernicie 12 positam spem
3 habuissent victoriæ 13. At Eumenes, cum diutius in vinculis esset 14, ait Onomarcho, penes quem summa imperii erat custodiæ 15, *se mirari*, *quare jam tertium diem sic teneretur* 16: *non enim hoc convenire Antigoni prudentiæ* 17, *ut sic deuteretur victo* 18, *quin*

1 *aut*

1 Placari, mitigari. 2 In vincula conjecisset. 3 Inspector eorum, qui captivos custodiebat. 4 Ab Antigono. 5 Captivum tractari in vinculis. 6 Addit Plut. mitiorem] postea Antigonum graviores catenas detrahi jussisse, puerumque dedisse, qui ministraret. 7 Decreverat. 8 Diversi homines. 9 Sorte misera captivitatis oculos oblectare, delectationem quærere. Simile est *oculos pascere*. Tac. H. 3. 39. 2. Contrarium *oculis dolere*, vel *oculos alicui dolere*, de quo Pet. Vict. Var. lect. 2. 5. Turneb. Adv. 12. 17. Taubm. ad Plaut. Asin. 5. 1. 4. & Mustell. 4 2. 10. 10 Eum usque adeo afflictum. 11 Faciem s. vultum. 12 Exitu & morte. 13 Posuissent victoriam. 14 Captivus esset. 15 Qui erat præfectus custodum §. 2. 16 Scil. in vinculis. 17 Non esse prudentis viri, non decere prudentem. 18 Ut victum diu detineat. & longiores ei afferat cruciatus. *Deuti* est abuti, ut *denasci* mori. Verbum hoc, alioquin ignotum, est omnibus MSS.

1 *aut interfici, aut missum fieri* 2 *juberet.* Hic cum ferocius 3 Onomarcho loqui
videretur, *Quid? tu*, inquit, *animo si isto* 4
eras 4, *cur non in prælio cecidisti potius*
quam in potestatem inimici venires 5? Huic
Eumenes, *Utinam quidem istud evenisset*, 5
inquit: *sed eo* 6 *non accidit*, *quod nunquam cum fortiore* 7 *sum congressus*; *non
enim cum quoquam arma contuli* 8 *quin is
mihi succubuerit* 9; *non enim virtute hostium,
sed amicorum perfidia decidi* 10. Neque id
falsum; nam & dignitate fuit honesta 11; & 6
viribus ad laborem ferendum firmis 12: neque
tam magno corpore quam figura venusta 13.

XII. De hoc Antigonus cum solus constituere 14 non auderet, ad consilium retulit 15.

Lambinum secuti faciunt *sic se uteretur*. 1 Imo potius. 2 Captivum dimitti. 3 Elatius, superbius quam pro fortuna. conf. Tac. A. 12. 21. 1. 4 Si id consilii habebas. 5 Cum tanto captivitatis dedecore, quod videtur esse ignavi. conf. Just. 4. 5. 11. Val. 3. 5. 1. Plaut. Cap. 2. 2. 12. Cordatiores morte tale dedecus effugerunt ap. Flor. 4. 11. 33. & 68. f. 6 Sed ideo. 7 Qui fortitudine sua me superaverit. 8 Conferre arma, & congredi sunt Synonima. 9 Quin is memet ipsum fortiorem expertus sit. 10 Victus sum, in potestatem hostis traditus sum. 11 i. e. Formula mascula & supra vulgarem augusta, quæ pro generosa agnoscitur. cōf. Tac. A. 12. 51. 4. 12 Invictus laboris, operis, 13 Totus corporis habitus fuit congruus, pulchritudo mēbrorum decens & virilis. Faciunt ad mentem hujus loci illa Taciti Agr. 44. 2. *Si habitum ejus posteri noscere velint*, *decentior quam sublimior fuit*. Venustatem & dignitatem formæ distinguit Cic. off. 1. 30. & 36. 14 Sententiam ferre. 15 Amicis & legatis ac tribunis deliberandum proposuit. v. Gronov. ad Liv. 44. 1. Sic Curt. 4. 11. 10. Consilium sunt homines in consilium adhibiti. v. mox §. 3. & 10. 3. 4. Sic *de consilii sententia pronunciare*. Cic. de clar. or. c. 22. *consilium dimitte-*

Hic cum plerique omnes 1 vel primo perturbati admirarentur, *non jam de eo sumtum esse supplicium* 2 *a quo tot annos adeo essent male habiti* 3, *ut saepe ad desperationem forent adducti* 4 : *quique maximos du-*
2 *ces* 5 *interfecisset : denique* 6 *in quo uno esset tantum* 7, *ut quoad* 8 *ille viveret, ipsi securi esse non possent, interfecto* 9 *nihil habituri negotii essent* 10 : *postremo, si illi redderet salutem* 11, quaerebant, *quibus*
3 *amicis esset usurus* 12; *sese enim cum Eumene* 13 *apud eum non futuros* 14. Hic cognita consilii 15 voluntate, tamen usque ad septimum diem deliberandi sibi spatium reliquit 16. Tum autem 17 cum vereretur ne qua seditio 18 exercitus oriretur, vetuit ad eum quemquam admitti 19, & quotidianum 20 victum amoveri jussit 21; nam negabat, se ei vim allaturum 22, qui aliquando fuisset ami-

re de orat. 1. 26. 1 Maxima pars, non omnes, v. Donat. ad Ter. And. 1. 2. 28. Nonnulli enim & inter hos Antigoni filii, Eumenem servari cupiebant. 2 Nondum eum esse morte multatum. 3 Vexati, detrimentis multis affecti Sic. Caes. A. C. 1. 63. 4 Neoptolemum & Craterum v. c. 4. 6 Quasi dicat: *breviter, uno verbo* &c. Sic saepe alii, v. Freinsh. Ind. ad Flor. & Curt. 7 Qui unus tantum posset. 8 Quamdiu. 9 Si ille interficeretur. 10 Nihil molestiae. Omnia parata & facilia tunc futura. 11 Captum conservaret, vitam concederet. 12 Ejusmodi dictis Judaei Pilatum accendebant ad saevitiam Joan. 19. 12. conf. Tac. Agr. 41. 4. 13 Eumene servato & reconciliato. 14 Non mansuros amicos. 15 Coetus consultantium. 16 Tempus sumsit, servavit. 17 Die septimo. 18 Tumultus. 19 Visendi & colloquendi causa. 20 Vulgo *ordinarium*, in dies singulos praeberi solitum. 21 Qua via ad mortē sibi metipsi fecit Atticus c. 22 22 Quasi vis non esset, inedia ac fame hominē exhaurire Rittersh. in Novell. 12. 14. 3. nul-

amicus 1. Hic tamen non amplius quam triduum fame fatigatus 2, cum castra moverentur, insciente 3 Antigono, jugulatus est a custodibus 4. 4

XIII. Sic Eumenes annorum 5 quinque & quadraginta, cum ab anno vicesimo (ut supra 6 ostendimus) septem annos Philippo apparuisset 7, & tredecim apud Alexandrum eumdem locum 8 obtinuisset, in his 9 uni equitum alæ præfuisset, post autem Alexandri Magni mortem imperator exercitus duxisset 10, summosque duces, partim repulisset, partim interfecisset: captus non Antigoni virtute 11, sed Macedonum perjurio 12, talem habuit exitum vitæ. De quo quanta fuerit omnium opinio 13 eorum qui post Alexandrum Ma- 2
gnum reges sunt appellati 14, ex hoc facillime potest judicari 15; quod nemo Eumene

lum violentæ mortis genus fingi posse crudelius ostendit. 1 Sed quæ hæc fides: amicum lenta fame tollere? 2 Cruciatus. Sic Cic. 3. off. *vinculis & carcere & igne fatigare*. Tac. H. 5. 3. 3. *fatigabat inopia aquæ*. 3 Initio. Sic Cic. ad Fam. 1. 9. ad Att. 7. 2. 4 Imo a ducibus immissus est percussor, ne effugeret. 5 Pro, qui erat tot annorum. 6 Cap. 1. 6. 7 Ministrasset, ad manum fuisset. Virg. Æn. 12. 849. *In limine Regis apparent*. ubi Servius: apparent, i. e. præsto sunt ad obsequium. 8 Idem officium, eamdem dignitatem. 9 Scil. tredecim annis, & quidem novissimo tempore. Ingeniosa est correcto Freinshemii in not. ad Curt. 7. 1. 40. in his VIII. (sc. annos) legentis. Verior tamen videtur scriptura cujusdam codicis, *in bis unum &c.* 10 Cum ἑρμηνεία seu copia fuit. Dux exercitus 11 Fortitudine bellica. 12 Perfidia veteranorum qui in ejus verba juraverant. v. c. 16. 2. 13 Sententia, æstimatio; quid de eo judicarint. 14 Seleucus, *Ptolemæus*, Antigonus, Lysimachus, Cassander. 15 Cognosci, intelligi.

vivo rex appellatus est, sed præfectus 1; iidem post hujus occasum 2, statim regium ornatum 3, nomenque sumserunt: neque, quod initio prædicarent 4, *se Alexandri liberis* 5 *regnum servare*, id præstare voluerunt, & uno propugnatore 6 sublato, quid sentirent 7, aperuerunt 8. Hujus sceleris 9 principes fuerunt Antigonus, Ptolemæus, Seleucus, Lysimachus, Cassander. Antigonus autem Eumenem mortuum propinquis ejus sepeliendum 10 tradidit: qui eum mi-
4 litari honesto funere, comitante 11 toto exercitu, humaverunt 12, ossaque ejus 13 in Cappadociam ad matrem, atque uxorem 14, liberosque ejus deportanda 15 curarunt.

1 Nā ipse Eumenes Rex erat Macedonum, ut vocat Suidas. Just. 15. 2. 14. verecundiæ tribuit, quod tamdiu regum nominibus caruerint. 2 Mortem, obitum, interitum 3 Diadema, sceptrum, purpuream stolam. 4 Simularunt, præ se tulerunt. 5 Quamdiu filii regis sui superessent. 6 Sil. liberorum Alexandri, Eumene. 7 Quantam majestatem sibimetipsis vindicarent. 8 Declaraverunt publice. 9 Periurii & perfidiæ. Nam licet Cassander maxime solus interemerit omnē Alexandri familiam, tamen & cæteri justis hæredibus præripere gestiebant quod debuerant vel suo sanguine iisdem conservare. 10 Cum Plutarchus diserte afferat. Eumenis corpus crematum esse, & ipse Nepos testetur, ossa in Cappadociam missa, videmus, quod utrumque verbum *sepelire*, & quod sequitur *humare*, ponatur pro *cremare*. 11 Est inter voces huic officio proprias, quas Kirchm. de fun. 2. 10. refert, sequi, prosequi, exsequi, comitari funus; ire, venire exequias. 12 In cineres redegerunt, ut terra regi posset. Consequens pro antecedente ponitur. 13 Ex busto asservata & in urna argentea composita. 14 Barsinem, ex qua Alexander Filium susceperat. 15 De more ad propinquos mittendi cadavera. v. Kirchm. de fun. append. c. 4.

XIX.

PHOCION.

ARGUMENTUM.

1 *Phocion bonus & pauper repudiat munera. Senex in invidiam incurrit ob tradendam Antipatro urbem, exilium Demosthenis, proditum Piraeum.* 3 *Exilio multatur, & causam dicit apud Philippum, damnatus & ad supplicium datus sepelitur a servis.*

I. Phocion 1 Atheniensis 2 etsi sæpe 3 exercitibus præfuit, summosque magistratus cepit 4, tamen multo ejus notior integritas est vitæ, quam rei militaris labor 5. Itaque hujus memoria est nulla 6, illius autem magna fama: ex quo, cognomine *Bonus* 7 est appellatus. Fuit enim perpetuo 2

 pau-

1 v. Plut. in vita &c. Diodor. 18. Suidas. Æsch. de fals. leg. Athenæus 10. Ælian. 1. 25. 2. 16. & 43. 3. 17. & 47. 4. 16. 7. 9. 11. 9. 22. 43. & 49. 13. 41. Polyæn. 3. 12. 5. 20. Val. Max. 3. 8. ext. 2. 5. 3. ext. 3. Sen. Contr. 9. 2 Filius Phoci cochlearii teste Ælian. 12. 43. conf. ibi not. Schefferi. 3 Quinquies & quadragies Plut. 4 Adeptus est. Sic Cic. *capere honorem, consulatum.* 5 Studium bellicum, res bello gestæ; idem dici potest de Cicerone. 6 i. e. admodum tenuis respectu laudis ex probitate. Respicit Nepos ætatem suam, qua Phocionis bello parta gloria non fuit celebris. 7 Χρηστός Græce, auctore Suida, quod omnibus aliis magis quam sibi esset utilis. *Placidos & miseri-cordes & liberales omnique suavitate temperatos mores consensus omnium bonitatis cognomine decorandos censuit.* Val. Max. 3. 8. ext. 2.

pauper 1, dum divitissimus 2 esse posset propter frequentes delatos honores, potestatesque summas 3 quæ ei a populo dabantur
3
4. Hic cum a Rege Philippo 5 munera magnæ pecuniæ 6 repudiaret, legatique hortarentur accipere 7, simulque admonerent, si ipse his facile careret 8, liberis tamen
4 suis prospiceret 9, quibus difficile esset in summa paupertate tantam paternam tueri 10 gloriam; hic ille, *Si mei similes erunt, idem hic*, inquit, *agellus* 11 *illos alet* 12, *qui me ad hanc dignitatem perduxit* 13: *sin* 14 *dissimiles* 15 *sunt futuri, nolo meis impensis illorum ali, augerique luxuriam* 16.

II. Eidem 17 cum prope ad annum octogesi-

1 In summa egestate vitam traduxerunt optimi Græcorum: Aristides & Phocion &c. Ælian. 2. 43. 2. Ita est in MSS. vulgo *ditissimus*. Sed *divitissimus* reperitur & apud Cic. de div. 1. 36. Off. 2. 17. Sic *divitior* apud eumdem, Plautum, Lucretium; Martialem, Tacitum. 3 Magistratus. 4 Mandabantur, quod Lambinus nimis audacter reposuit. 5 De Alexandro M. potius Philippi filio constat, quod centum talenta & mox unam ex quatuor civitatibus Asiæ ei obtulerit. v. Plut. & Ælian. 11. 9. 6 Pecunias dono missas. 7 Ut acciperet. 8 Non admodum opus haberet. 9 Consuleret, commodis eorum serviret. 10 Conservare, vitam ea gloria dignam agere. Notum illud Horatii Sat. 2. 2. 8. *Et genus & virtus, nisi cum re, vilior alga est*. conf. Tac. A. 6. 11. 4. 11 Tenuis facultas, & possessio. 12 Sumtus illis præbebit necessarios 13 Provexit. 14 Si autem 15 Degeneres. 16 Nolo divitias illis esse instrumenta luxuriæ. Habuit autem filium prodigum & luxuriosum, cujus mores tali responso notasse patrem narrat Plutarch. *Phoco, si resipuerit, sufficient paternæ opes: ut vero nunc se gerit, nihil ei satis erit.* 17 Schoppius Verisim. 4. 18. legit *idem* ut *prospera fortuna* accipiatur in casu ablativo. Alii pro *pervenisset* substituunt *mansisset* vel *permansisset*.

gesimum prospera pervenisset fortuna, ex-
tremis temporibus 1 magnum in odium per-
venit suorum civium 2. Primo quod 3 cum
Demade 4 de urbe tradenda Antipatro 5 con- 2
senserat; ejusque 6 consilio Demosthenes
cum ceteris 7, qui bene de republ. mereri
existimabantur 8, populiscito 9 in exilium
erant expulsi 10. Neque in eo solum offen-
derat 11 quod patriæ male consuluerat 12,
sed etiam quod amicitiæ fidem non præstite-
rat 13. Namque auctus 14, adjutusque a 3
Demosthene, eum quem tenebat, ascende-

 rat

1 Scil. ætatis in senectute. 2 Atheniensium 3 Particulam *quod* in MSS. repertam alii omittunt. 4 Oratore æmulo Demosthenis, cui & ipsi denique studium erga Macedonas male cessit. Nam reperta epistola, qua vel Perdiccam, vel Antigonum ad invadendam Macedoniā instigaverat, supplicium capitis Legatus adiit, v. Plut. Demosth. extr. 5 Qua Græcos ad Cramonem Thessaliæ vicerat, & pacem promiserat sub conditione, in quam consensit Phocion, ut Athenienses præsidium Macedonicum in Munychiam acciperent. 6 Phocionis 7 Pro *Demosthenes & cæteri* per Syllepsin. Ita Cic. ad Fam. 14. 6. *me cum similibus nostri remp. defensuros*. Sallust. Jur. c. 101. *Boechus cum peditibus invadunt*. Liv. 21, 60. *Dux cum aliquot principibus capiuntur*. conf. inf. 12. 1. 5. 8 Etsi revera non quærerent salutem reip. 9 Decreto plebis. v. supra 3. 1. 5. 10 Non fuit primum Demosthenis exilium, de quo Curt. 10. 1. 1. Sed alterum, cum post prœlium ad Cranona Demosthenes, Hyperides & alii præsentientes se pacis causa dedendos esse Antipatro, fugam capessiverunt, damnati idcirco a populo. v. Plut. 11 Offensionem incurrerat. 12 Noxam attulerat. 13 Sed hanc ille amicitiam cum Demosthene tanti non fecit, ut boni publici studio præponendam duceret. 14 Scil. ope; promotus ad majora.

rat gradum 1, cum adversus Charetem 2
eum subornaret 3: ab eodem 4 in judiciis cum
capitis caussam diceret 5, defensus aliquoties
liberatus discesserat 6. Hunc 7 non solum
in periculis non defendit, sed etiam prodi-
4 dit 8. Concidit 9 autem maxime uno cri-
mine 10, quia cum apud eum summum es-
set imperium populi 11 & Nicanorem Cas-
sandri præfectum 12 insidiari Piræeo Athe-
niensium 13 a Dercyllo 14 moneretur:
idemque 15 postularet *ut provideret, ne com-
meatibus civitas privaretur* 16: hinc, au-
diente populo, Phocion 17 *negavit esse pe-
ricu-*

1 Honoris & rei militaris. Aliter ex Plutarcho constat, Phocionem sua virtute ad Imperium pervenisse. Inter m eodem fato fuit Jul. Cæsar, ut per eos destrueretur, quos nimium auxisset. v. Vellej. 2. 56. 3. De Divitiaco v. Cæs. B. G. 1. 20. conf. Svet. Ner. c. 35. Spartianus Hadriano c. 9. 2 De quo 12. 2. 4. & 13. 14. 3. 3 Occulte ornaret, vel in alterius locum instrueret. 4 Demosthene. 5 Accusatus scil. Phocion. 6 Eadem sors Ciceronis, qui a Popillio Lænate, quem parricidii reum defenderat, interfectus est. v. Val. Max. 5. 3. 4. 7 Suum defensorem. 8 Hæc ex Theopompo aut Timæo maledicentissimis delum sisse creditur Nepos. Apologiam scripturus diceret, quod parendum fuerit necessitati, cum plus potuerit Antipater, quam totæ Athenæ, nedum Phocion. 9 Eversus est, collabefactus est. 10 Delicto. 11 Cum esset domi prætor, foris dux supremus militiæ. 12 Quem Cassander filius mortui Antipatri, regnum occupaturus Macedoniæ & Græciæ, Munychiam successore Menyllo præfecto ibi præsidii miserat. 13 Portui admodum munito, ex quo totum mare pervagari poterat. 14 Atticæ extra urbem præfecto ab Antipatro relicto. 15 Dercyllus. 16 Id quod fieri posset, si interciperetur portus & subvehendi facultas. 17 Qui plus amicitiæ Nicanoris quam commodis patriæ dedisse dicitur.

riculum, *seque ejus rei obsidem fore pollicitus est* 1. Neque ita multo post Nicanor Piræeo est potitus 2. Ad quem recuperandum 3 cum populus armatus concurrisset, ille 4 non modo neminem ad arma vocavit, sed ne armatis quidem præesse voluit 5, sine quo 6 Athenæ omnino esse non possunt. 4

III. Erant eo tempore Athenis duæ factiones 7: quarum una populi caussam agebat, altera optimatum 8. In hac erat Phocion, & Demetrius Phalereus 9. Harum utraque Macedonum patrociniis nitebatur 10: nam populares 11 Polyperchonti 12 favebant; optimates cum Cassandro sentiebant 13. Interim a Polyperchonte Cassander Macedonia pulsus est: quo facto populus superior factus 14, statim duces adversariæ factionis 15 capitis damnatos patria pepulit: z

L 6 1. in

1 Temere obligavit fidem suam, nullum adesse periculum. 2 Ex Munychia, quod castrum imminet Piræeo, portum capere facile fuit. 3 Nicanori eripiendum. 4 Phocion. 5 Plutarchus sibilis & strepitu exceptum ait, cum Athenienses educere vellet. 6 Portu Piræeo, conf. 2. 6. 1. Hæc verba nonnullis trajecta videntur. Difficultas cessat, si præcedentem paragraphum parenthesi inclusum existimes. 7 De hujusmodi factionum radice & remediis Machiavellus Differt. ad Liv. 1. 2. seqq. & 3. 27. Forst ner. in not. polit. ad Tac. 11. 16. & 13. 48. 8 Illa erat factio Democratica, hæc Aristocratica. 9 De quo supra 1. 6. 4. 10 Alii *nitebatur*. 11 Qui popula studebant, quos Plutarchus in Arato φιλοπολίτας vocat. 12 Erat & hic ex claris ducibus Alexandri. v. Curt. 8. 5. 20. Hunc Antipater moriens summum ducem, & filium suum Cassandrum Chiliarcum constituerat. Sed Cassander & exercitum & regnum habere volens bello eum petierat. 13 Ejusdem cum eo factionis erant. 14 Dum factio popularis prævaluit. 15 Plutarchus etiam Callimedontem & Periclem vocat, populi opibus & potentiæ tum adversatos.

1 in his Phocionem & Demetrium Phale-
3 reum: deque ea re 2 legatos ad Polyper-
chontem misit, qui ab eo peterent ut sua
decreta 3 confirmaret 4. Huc eodem pro-
fectus est Phocion: quo ut venit, caussam
4 apud Philippum regem 5 verbo 6, re
ipsa quidem apud Polyperchontem, jussus
est dicere; namque is 7 tum regis rebus
præerat 8. Hic cum ab Agnonide 9 ac-
cusatus esset, quod Pyræeum Nicanori pro-
didisset, ex consilii sententia 10 in custodiam
conjectus. Athenas 11 deductus est 12, ut
ibi de eo legibus 13 fieret 14 judicium 15.

IV. Huc ubi perventum est, cum propter ætatem pedibus jam non valeret 16, vehiculoque portaretur, magni concursus 17 sunt facti: cum alii 18 reminiscentes veteris fa-

mæ

1 Alii *propulit* 2 Hujus rei causa. 3 Sententiam populi latam de exulibus. 4 Approbaret, rata haberet. 5 Philippum Aridæum fratrem Alexandri M. Eurydicæ uxori & aliis monitoribus obnoxium. v. Just. 14. 5. 6 Quia penes eum tantum umbra nominis regii erat. *Verbo* opponitur *res ipsa*, cum aliud simulatur, aliud fit. 7 Curator regni & administrator, a quo omnia gerebantur. 8 Penes eum & Eurydicen erat vis & imperium. 9 Rhetore & Sycophanta accusandi gratia misso. 10 h. e. ex decreto eorum, qui erant in consilio & cœtu judicum. Alii *ex consilii sententia*, scil. ei, quæ antea lata fuerat Athenis. 11 Vinculis constrictus. 12 Jam postulantibus ita moribus, ut ibi coram magistratu causam capitis diceret. 13 Secundum leges. 14 Haberetur. 15 Ut legitimis confectis aut absolveretur, aut addiceretur supplicio. 16 Non ingredi posset, male affectus esset pedibus. 17 Scil. populi spectaturi, cuius lætitia connotatur. conf. 14. 3. 3. Sic ap. Vellei. 2. 303. 4. *concursus civitatis*. 18 In eiusmodi casibus semper varium est hominum genus, hinc miserantium inde insultantium. conf. 18. 11. 2. & Tac. A. 13. 47. 5.

mæ, ætatis 1 misererentur: plurimi vero
ira exacuerentur 2 propter proditionis su-
spicionem Piræei: maximeque quod adver-
sus populi commoda 3 in senectute stete-
rat 4. Qua de re ne perorandi 5 quidem 2
ei data est facultas, & dicendi causam 6.
Inde judicio, legitimis quibusdam confectis
7, damnatus, traditus est undecim viris 8,
quibus ad supplicium more Atheniensium
publice damnati tradi solent. Hic cum ad 3
mortem 9 duceretur, obvius ei fuit Emphy-
letus 10, quo familiariter fuerat usus. Is cum
la-

1 Senectutis. Subintelligitur vox *causa*, ut docet Voss. de Constr. S. 17. 2 Irritarentur, exasperarentur. 3 Id quod pro crimine majestatis erat in Democratia. Sic apud Vellei. 2, 13. 3. *commoda plebis*. 4 Adversatus fuerat commodis, iam senex factus populum supprimere ausus. 5 Se defendendi. 6 Bis apologiam orsus est, bis reclamante populo turbatus & impeditus. 7 Aliis *legitimi confecti* sunt Judices certi & delegati, s. extra ordinem constituti. Aliis *legitima confecta* sunt res lege ad accusandum reum, nec non ad reliquum judicii ordinem constitutæ. Quomodo Ciceroni Phil. 1. 10. *legitima* sunt res solemnes, quæ in publicis actibus observantur. Phocion peracta tantum accusationis ceremonia damnatus est. 8 Judicibus, quibus cura carceris & suppliciorum demandata, ut in capitalibus rebus adessent, judiciumque an legitime exsequerentur carnifices viderent. v. Sigon. de rep. Athen. 4. 3. add. Ubb. Emmii. Græciæ Vet. 3. p. 50. f. 2. 9 In carcerem ad supplicium cicutæ haustu subeundum. v. Diod. 18. 67. 10 Longolius suspicatus est, auctorem hic lapsum esse, quod minus curiose Græcos codices inspexerit verteritque. Nam ex Aristide patere, in Græcis auctoritatibus scriptum fuisse *ὁμοφυλέτης*, i. e. *ex sua tribu*, vel *tribulis*, Hinc proprium nomen factum pro communi. Schottus tentabat *Edippus*, qui etiam capitis damnatus apud Plut. in Phoc & Apophth. ac Ælian. 13. 42. quanquam apud hunc Θούδιππος legatur.

lacrymans dixisset, *O quam indigna* 1 *perpeteris, Phocion!* huic ille, *At non inopinata* 2, inquit; *hunc enim exitum* 3 *plerique clari viri habuerunt Athenienses* 4.
4 In hoc 5 tantum fuit odium multitudinis, ut nemo ausus sit eum liber sepelire 6. Itaque a servis sepultus est 7.

1 Iniqua, miseranda. 2 *Præcogitati mali mollis ictus venit &c.* Sen. Ep. 76. *Nulli sis malo tyro.* Id. Ep. 107. 3 Finem vitæ. 4 Socrates, Miltiades, Temistocles &c. Horum catalogus apud Dionem Orat. 73. 5 Adversus hunc. 6 Non odium modo, sed & lex proditionis damnatos vetabat sepeliri in Attica, conf. Val. Max. 5. 3. ext. 3. & supra 2. 10. 5. 7 Ultra Eleusinem corpus a vespillone portatum crematumque esse, Plutarchus auctor est. Sed pœnitentia actos Athenienses ossa reducta publice extulisse & ex ære statuam posuisse defuncto.

XX.

XX.

TIMOLEON.

ARGUMENTUM.

1 Timoleon patria liberata fratrem sustulit tyrannum. 2 Dionysium depulsum Sicilia Corinthum misit, Icetam vicit, Pœnos fudit, Mamercum cepit. 3 Instauratis insulæ rebus imperium deponit. 4 Oculis captus, vehiculo fertur, Fortunæ sacellum constituit. 5 Conviciorum patientia, Natalis; Sepultura.

I. TImoleon 1 Corinthius. Sine dubio magnus 2 omnium judicio hic vir exstitit. Namque huic uni contigit, quod nescio an ulli, 3 ut patriam, 4 in qua erat natus, oppressam a tyranno 5 liberaret, & a Syracusis 6, quibus auxilio erat missus, inveteratam 7 servitutem depelleret, totamque Siciliam multos annos bello 8 vexatam 9, a barbarisque 10 oppressam, suo adventu in pristinum 11 restitueret. Sed 2 in-

1 v. Plutarch. in vit. &c. Diod. 16. Suidas, Polyæn. 5. 12. Imprimis e Timæo, qui intercidit, scriptus. v. Cic. ad fam. 5. 12. Apud Aristoph. Ranis Suidam. & in plerisque MSS. *Thymoleon* leg tur quasi *θυμῶ λέων*. 2 Illustris, excellens. 3 Quod arbitror raro præterea contigisse. Similiter auctor loquitur 8. 1. 1. s. 4 Corinthum. 5 Fratre majore natu Timophane. 6 Urbe Siciliæ potentissima. 7 A Tyrannis longo tempore usurpatum. 8 Tum externo Carthaginensium, tum intestino tyrannorum. v. Just. 19. 1. & 20. 9 Duriter afflictam. 10 Intelligit Carthaginienses, qui partem insulæ tenebant a Romanis tandem electi. 11 In priorem & veterem statum.

in his rebus 1 non simplici 2 fortuna conflictatus est 3, & , id quod 4 difficilius putatur, multo sapientius tulit secun-
3 dam quam adversam fortunam 5. Nam cum frater eius Timophanes, dux a Corinthiis delectus 6, tyrannidem per milites mercenarios 7 occupasset, particepsque regni 8 posset esse 9; tantum abfuit a societate 10 sceleris 11, ut antetulerit suorum civium libertatem 12 fratris saluti 13: & patriæ legibus 14 obtemperare satius 15 du-
4 xerit, quam imperare patriæ. Hac mente 16 per haruspicem 17, communemque affinem 18, cui soror ex eisdem parentibus nata 19, nupta erat, fratrem tyrannum interficiendum curavit 20. Ipse non modo manus non attulit 21, sed ne aspicere quidem fraternum sanguinem voluit. Nam dum res conficeretur 22, procul in præsidio fuit 23, ne quis satelles posset succurrere.

Hoc

1 Dum has res gereret. 2 Utraque, bona & adversa, varia. 3 Jactatus & afflictus est. 4 *Id quod* eleganter, pro *quod*, vel *quod etiam*. 5 Cæteri mortales inconsideratiores in secunda quam in adversa fortuna, v. supra 9. 5. 1. 6 Bello adversus Argivos & Cleonæos. 7 Quadrigentos numero, quos Corinthii alebant. 8 Tyrannidis. 9 Scil. Timoleon. 10 Participatione; usque adeo socius esse noluit. 11 Occupatæ tyrannidis. 12 Unius tyrannidi oppositam. 13 Vitæ. 14 Formæ libertatis. 15 Alii *sanctius*. 16 Hoc consilio. 17 Μάντιν Plutarchus vocat, Satyrum vel Orthagoram nomine. 18 Æschylum, sed fratrem uxoris Timophanis, si Plutarcho credimus. 19 i. e. germana proprie. conf. 5. 1. 2. 20 Auctor fuit cædis seu fratricidii, libertatis publicæ vindicandæ ergo. 21 Vim non adhibuit, neque se cæde commaculavit. 22 Tantisper dum cædes perageretur. 23 Plutarchus ait recessisse paulo & obvoluto capite fletisse lacrymantem.

Hoc præclarissimum ejus factum 2 non pa-
ri modo probatum est ab omnibus 3; non- 5
nulli enim læsam ab eo pietatem 4 puta-
bant, & invidia laudem virtutis obterebant
5. Mater vero post id factum neque do-
mum ad se filium admisit 6, neque aspe- 6
xit, quin eum fratricidam impiumque dete-
stans compellaret 7. Quibus verbis 8 adeo
ille est commotus, ut nonnunquam vitæ
finem facere 9 voluerit, atque ex ingrato-
rum hominum conspectu morte decedere 10.

II. Interim Dione Syracusis interfecto
11, Dionysius rursus Syracusarum potitus est
12; cujus adversarii opem 13 a Corinthiis
petiverunt: ducemque, quo in bello ute-
rentur, postularunt. Huc 14 Timoleon 2
missus, incredibili felicitate Dionysium tota
Si-

1 Ne quis percussores impediret. 2 Alii *facinus*, sic pulcherrimum Ter. Ph. 5. 6. 31. Sallust. Car, 20. rerum Tuc. A. 3. 21. 1. conf. idem 15. 49. 4. 3 Justa putabatur injuste Tyrannidem occupantis interfectio ex veteri lege Rhadamanti & pluribus Græcorum. v. Grot. J. B. & P. 1. 4. 17. Clapm. art. 4. 20. Recte Politici scutum subditis ex necessitate in tyrannum, non gladium commendant. v. Lips. Pol. 6. 50. seqq. Barclaj. de regn. potest. 3. 8. & 16. Arnis. de auctor. princ. c. 4. &c. 4 Affectum fratri debitum: unde qui violavit, mox impius dicitur. conf. 21. 1. 4. 25. 5. 1. &c. 17. 1. 5 Obterere includit significatum contemtus ac suppressionis. Similiter Curt. 8. 1. 23. & 31. 6 Cum purgare se vellet de isto crimine, quod patriam præposuisset privato amori. 7 h. e. detestaretur, increparet, convicio objurgaret. 8 Cum jam illis opprobriis lacesseretur. 9 Inedia se exstinguere. 10 Absentem fieri per mortē. Significanter de morte voluntaria & accersita. 11 Fraude ac scelere Calippi. v. 10. 8. 1. seqq. 12 Decimo exsilii anno ejecto Nisæo qui tum Syracusas tenebat. 13 Auxilium. 14 Pro eo, nempe in Siciliam.

Sicilia depulit. Cum interficere posset, noluit 1, tutoque ut Corinthum perveniret,
effecit 2, quod utrorumque Dionysiorum
3 opibus Corinthii sæpe adjuti fuerant.
Cujus benignitatis 4 memoriam volebat
exstare 5; eamque præclaram victoriam ducebat,
in qua plus esset clementiæ, quam
crudelitatis 6. Postremo, ut non solum
auribus acciperetur 7, sed etiam oculis
cerneretur, quem 8, & ex quanto regno
3 ad quam fortunam 9 detrusisset 10. Post
Dionysii decessum 11, cum Iceta 12 bellavit,
qui adversatus fuerat Dionysio. Quem
non odio tyrannidis dissensisse, sed cupiditate
13, indicio fuit 14. quod ipse expulso
4 Dionysio imperium dimittere 15 noluit 16.
Hoc superato Timoleon maximas copias
Carthaginiensium 17 apud Crimessum 18 flumen

1 Pepercit ejus vitæ, quæ habetur rerum omnium pretiosissima. 2 *Dionysius Tyrannus cum Syracusis expulsus esset, Corinthi dicitur ludum aperuisse.* Cic. ad fam. 5. 18. 3 Pro *utriusque Dionysii.* 4 Auxilii præstiti. 5 Durare, conservari, manere, non interire. 6 In qua nemo vitam amitteret, nisi qui in acie cecidisset. v. Lips. Pol. 4. 10. 24. Cic. off. 1. 11. & 24. 7 Fama innotesceret. Cic. Phil. 8. *mandata auribus accipere.* 8 Quantum virum. 9 Ad quā humilē conditionem. 10 Dejecisset; significanti & ordinaria metaphora, qua fastigium, adscensio, dejectio de magnatum fortuna usurpantur. 11 Postquā Dionysius e regno & Sicilia decessit. 12 Uno de amicis Dionis, Leontinorum *Dynasta*. 13 Scil. imperii, ambitione. 14 Apparuit, manifestum fuit. 15 Deponere. 16 Libertatem ipsam aggressus est, cons. dictum Cossutiam apud Tac. A. 16. 22. 8. & Cerealis H. 4. 15. 3. 17 Quorum LXX. millia Icetæ subsidio venerant, ut hac occasione magnam Siciliæ partem sibi vindicarent. 18 Varie hoc nomen Latinis juxta & Græcis scribitur. Plut. *κρίμησος* Diod. *κρι-μησσὸς* Lycoph. *κεγχρός*.

men fugavit, ac satis habere 1 coegit, si liceret 2 Africam obtinere, qui jam complures annos possessionem Siciliæ tenebant 3. Cepit etiam Mamercum v., Italicum ducem, hominem bellicosum, & potentem, qui tyrannos adjutum in Siciliam venerat 5.

III. Quibus rebus confectis 6, cum propter diuturnitatem belli non solum regiones, sed etiam urbes desertas videret 7, conquisivit quos potuit 8, primum Siculos 9, deinde Corintho arcessivit colonos, quod ab his 10 initio Syracusæ erant conditæ. Civibus veteribus sua 11 restituit, novis bello vacuefactas 12 possessiones divisit 13: urbium moenia disjecta 14, fanaque deserta 15, refecit: civitatibus leges libertatemque 16 reddidit: ex maximo bello tan- 2

Dionys. Hal. χειμῶνι Virg. Æn. 5. 8. *Crinisum.* Facello de reb. Sic. p. 140. *Crinisium.* v. Bocharti Chanaan, 1. 29. & Cluverii Sic. ant. 2.2 1 Contentos esse. 2 Scil. eis. 3 Partem ejus insulæ occupaverant dudum, & imperium ibi obtinuerant. 4 Tyrannum Catanæ, urbis milliari distantis a monte Ætna. 5 Lucanos concitavit contra Syracusanos & Timoleonta, qui mox se decidit desertus a suis & supplicio a Syracusanis adfectus. Plut. f. 252. 6 Peractis, feliciter gestis. 7 Tanta erat fortitudo, ut equi pascerentur in foro Syracusano, & venationes essent circa moenia, plenaque oppida cervis & apris latibula præbebant. Plut. f. 247. 8 Omnis generis homines, novos colonos. 9 Exules, quos revocavit. 10 Colonis Corintho deductis. 11 Bello amissa; de horum restitutione accurate Grot. J. B. & P. 3. 5. & 10. 12 Vastatas, desertas, derelictas. 13 Distribuit. 14 Destructa, diruta. Sic eodem demoliendi significatu Liv. 24. 2. 15 Vulgo *deleta*, quæ vox a Lambino est, quia *deserta* dure dicantur refici. Sed Savaro *deserta* tuetur, quia & 28. 8. 5. *deserta loca &c.* 16 δημοκρατίαν. Conjunguntur hic recte leges cum libertate, quæ ademtis legibus tollitur,

tantum otium 2 toti 3 insulæ conciliavit 4, ut hic conditor 5 urbium earum, non
3 illi qui initio deduxerant 6, videretur. Arcem Syracusis, quam muniverat Dionysius ad urbem obsidendam 7, a fundamentis 8 disjecit: cetera tyrannidis propugnacula 9
4 demolitus est; deditque operam ut quam minime multa vestigia 10 servitutis manerent. Cum tantis esset opibus 11, ut etiam invitis imperare 12 posset, tantum autem haberet amorem 13 omnium Siculorum, ut nullo recusante 14 regnum 15 obtineret 16; maluit se diligi, quam metui 17.

Ita-

relictis remanere videtur. Quo sensu Rhodii apud Liv. *Carthago libera cum suis legibus est*. 1 Eleganter pro *post max. bellum*; rebus post bellum compositis. 2 Pacem, quietem. Similiter Cæs. B. C. 1. 5. & 2. 36. Val. Max. 1. 7. ext. 6. Tac. A. 25. 6. 2. Just. 6. 9. 6. &c. 3 Vet. Cod. *tota*, V. not. ad 18. 1. 6. 4 Paravit, acquisivit. 5 Ob industriam restaurationis. 6 Coloniam scil. cuiusmodi proprie hoc *deducendi* verbo mitti & constitui dicitur. Conf. Cic. Phil. 2. 40. 7 *Quæ urbem premat & contumacem regibus populum suis habeat subjectum*. v. Sen. Thyest. v. 630. seqq. 8 i. e. funditus solo æquavit. 9 Quæ diversis locis tyrannidis causa tanquã instrumenta coercendorum Siculorum extructa erant. Hoc sensu dicuntur frena *imposita cervicibus*. Curt. 7. 7. 1. *claustra perdomitorum*. Ib. c. 6. 13. *compedes oppressorum*. Liv. 32. 37. *Sedes servitutis*. Tac. Agr. 16. 1. conf. Aristot. Pol. 7. 11. Bodin. de rep. 5. 5. 10 Indicia, monumenta. 11 Cum tanta ejus esset potentia. 12 Coactis imperitare, & timeri, Tyrannorum est. 13 Benevolentiam cum usque adeo amaretur ab omnibus. 14 Volentibus civibus. 15 Monarchiam, imperium unius. 16 Administrare posset. 17 *Omnium rerum nec aptius est quidquam ad opes tuendas, quam diligi, nec alienius, quam timeri*. Cic. Off. 2. 7. De Philippo & Alexandro Just. c. 8. 18. *amari pater malle, hic metui*.

Itaque cum primum posuit 1, imperium
deposuit, & privatus Syracusis quod reli-
quum vitæ fuit 2, vixit. Neque vero id 5
imperite fecit 3; nam quod ceteri reges
imperio 4 potuerunt, hic benevolentia te-
nuit 5. Nullus honos huic defuit 6: neque
postea Syracusis res ulla gesta est publica, de
qua prius sit decretum, quam Timoleontis
sententia cognita 7. Nullius unquam con- 6
silium non modo antelatum, sed ne com-
paratum quidem est; neque id magis be-
nevolentia 8 factum est, quam prudentia 9.

IV. Hic cum ætate jam provectus 10 es-
set, sine ullo morbo lumina oculorum 11
amisit 12; quam calamitatem 13 ita mo-
derate tulit 14, ut neque eum querentem
quisquam audierit, neque eo minus priva-
tis publicisque rebus interfuerit 15. Venie- 2
bat autem in theatrum 16, cum ibi con-
cilium 17 populi haberetur, propter valetu-

di-

1 Simulac ordinavit reip. statum. 2 Reliquam vitam. 3 Sapienter & præclare fecit. 4 Vi & potestate. 5 Eius imperium fuit tutum benevolentia munitum, 10. 5. 2. 6 i. e. honoratissimus fuit. Acclamabant illi obvii, Vivat Timoleon. 7 Adfuit in omnibus negotiis publicis. Sic nulla res maior sine Themistocle gerebatur, 2. 1. 3. 8 Qua favebant ei cives. 9 Ipsius scil. Timoleontis. 10 Senex. 11 i. e. Oculos. Ita Lucr. 4. 823, 12 Cœcus factus est. 13 Cœcitatem. 14 Æquo animo sustinuit, non impatienter toleravit. conf. Camer. Hor. Succ. cont. 1. 5. 37. 15 *Multum animo vidit, lumine captus erat*, uti de Appio Claudio cœco Ovid. Fast. 6. c. 203. conf. Cic. de Sen. v. 6. & 11. 16 Græcis theatro etiam pro curiis fuerunt, ubi illis consultare mos fuit. v. Tac. H, 2. 80, 4. cum not. Lipsii; Bernegg. ad Just. 22, 2. 10. 17 Concio, conventus. Similiter Liv. 34. 27. v. Gronov. ad Liv. 44. 2. ubi ostendit, quomodo differant consilium & concilium, quæ sæpe confunduntur.

dinem 1 vectus jumentis 2 junctis, atque ita de vehiculo 3 quæ videbantur, 4 dicebat. Neque hoc illi quisquam tribuebat superbiæ 5; nihil enim unquam neque 6 insolens 7, neque gloriosum 8 ex ore ejus
3 exiit 9: qui quidem cum suas laudes audiret prædicari, nunquam aliud dixit, quam se in ea re maximas Diis gratias agere 10 atque habere 11, quod cum Siciliam recreare 12 constituissent, tum se potissimum ducem esse 13 voluissent: nihil enim rerum humanarum 14 sine Deorum numine 15 agi putabat. Itaque suæ domi sacellum Αὐτοματίας 16 constituerat, idque sanctissime colebat 17.

V. Ad hanc hominis excellentem bonitatem 18 mirabiles accesserunt casus 19. Nam

1 Infirmitatem. Sic passim veteres, de morbo oculorum, & 23. 4. 2 Equis. Sic Phocion propter ætatem vehiculo portabatur, 10. 4. 1. 3 Id est, ex vehiculo, cui insidebat. 4 Quæ sentiebat. 5 Nemo superbiam interpretabatur, ut *dare laudi, crimini*. 6 Duplex negatio, uti apud Græcos, pro *nihil vel insolens &c.* 7 Ferox verbum; clarus sermo. 8 In malam partem *ἀλαζονικὸν*, ut apud Plautum *gloriosus [miles*. 9 Sic locutus Cicero de clar. orat. c. 76. & in Vatin. c. 2. 10 Dicto & facto. 11 Animo. 12 Reficere, scil. depulsa servitute. 13 Præesse, officio imperatoris fungi. 14 Actionum non modo spiritualium, sed & civilium. 15 Notat hic auspicium, curam, nutum, providentiam. 16 i. e. casus fortuiti, uti nonnulli vertunt, quia Aristoteles Phys. 1. 6. *τύχην* & *αὐτοματίαν* distinguit: Sed coluit haud dubie cum Siculis hoc numen Timoleon, eo respectu, quo *fortuna* omnium successuum domina & moderatrix credita est, ut sit illa ipsa *ἀγαθὴ τύχη*, cui multa Græci Romanique monumenta consecrarunt. v. Seld. de Diis Syris 1, 3. 17 Cultus religiosus Deæ in sacello fieri solitus. 18 Virtutem ac Moderationem animi. 19 Eventus memorabilis observationis.

Nam prœlia maxima natali die suo fecit omnia 1: quo factum est ut ejusdem natalem festum haberet 2 universa Sicilia. 2
Huic quidam 3 Laphystius, homo petulans 4, & ingratus, vadimonium cum vellet imponere 5, quod cum illo se lege agere 6 diceret; & complures concurrissent, qui procacitatem 7 hominis manibus coercere 8 conarentur; Timoleon oravit omnes *ne id facerent 9; namque id ut Laphystio, ceterisque liceret, se maximos labores, summaque adiisse pericula* 10; *hanc enim speciem* 11 *libertatis esse, si omnibus quod quisque vellet, legibus* 12 *experiri liceret*. 3
Idem, cum quidam Laphystii similis 13, nomine Demænetus, in concione populi 14 de rebus gestis ejus detrahere 15 cœpisset, ac nonnulla inveheretur 16 in Timoleonta; dixit, *nunc de-*

1 Decretorum dierum eventibus. v. Forst. not. ad Tac. I. 1. 2 Solemni instituta illo die festivitate, quod felix & victoriis nobilitatus esset. v. Alex. ab Alex. 4. 20. conf. de Caroli V. Imp. natali Thuan. 1. 3 Additur hoc Pronomen contemtim. v. 4. 4. 1. 4 Immodestus, procax. 5 Id est, adigere eum, ut vadibus datis vel se vades in judicio certo die affuturos promitteret. Vadimonium enim est sponsio per vades, sistendi se ad certum diem. v. Pollet. Histor. for. Rom. 5. 1. & Sigon. de judic. 1. 20. conf. infra 25. 9. 4. 6 Actionem intendere & jus suum experiri apud Prætorem. v. Sigon. 1. 7. 7 Audacem petulantiã in incessendo. 8 Punire pariter ac inhibere. 9 Ne prohiberent eum. 10 Cum expelleret Tyrannos. 11 Partem. indicium, signum. 12 Quas ideo civitatibus reddidit c. 3. 2. 13 Æque petulans. 14 In judicio publico, quod in concione habebatur. 15 Obtrectando eas imminuere, ut ap. Cic. ad fam. 3. 8. *si de tua fama detrahere cogitassem*. 16 Exagitandi ergo probra spargeret, maledicta ingereret.

demum se voti esse damnatum 1 *; namque hæc a diis immortalibus* 2 *semper precatum, ut talem libertatem restituerent Syracusanis, in qua cuivis liceret, de quo vellet impune dicere* 3. Hic cum diem supremum obiisset, publice 4 a Syracusanis in gymnasio quod Timoleonteum 5 appellatur, tota celebrante 6 Sicilia, sepultus est.

1 Id est, voti compotem factum, necessitate voti persolvendi obligatum. Liv. 7. 28. *ædem Junoni Monetæ vovit, cujus damnatus voti &c.* subintellige *obligatione* vel persolutione, Voss. de Constr. c. 26, Sic. Virg. *reus voti*, Æn. 5. 237. v. Macrob. Sat. 3. 2. 2 Epitheton Deorum solemne apud profanos. 3 Quod ubi licet, abest servilis status & dominatio. Hinc Tac. H. 1. 1. 6. *Rara temporum felicitas ubi sentire quæ velis, & quæ sentias dicere licet.* 4 Sumtu ducentarum minarum, & facto decreto, ut quotannis in ejus honorem ludi equestres; gymnici, & Musici instituerentur. 5 Meminit ejus Polyæn. 5. 3. 8. Plutarchus in foro sepultum adserit, & Gymnasium postea hoc nomine cum porticibus & palæstris juventutis exercendæ causa sepulcro inædificatum. 6 Funus scil. sive exsequias.

XXI.

XXI.
DE REGIBUS.

ARGUMENTUM.

1 Reges nomine Spartani: potestate clariores Cyrus, Darius, Xerxes, duo Artaxerxes: 2 Philippus, Alexander, Pyrrhus, Dionysius: 3 ex Alexandri amicis Antigonus, Demetrius, Lysimachus, Seleucus, Ptolemæus &c.

I. HI fere 1 fuerunt Græciæ gentis 2 duces, qui memoria digni videantur, præter reges 3. Namque eos attingere 4 noluimus, quod omnium res gestæ separatim 5 sunt relatæ 6. Neque tamen hi 7 admodum sunt multi. Lacedæmonius autem Agesilaus, nomine, non potestate 8 fuit rex, sicut ceteri Spartani 9. Ex his vero qui dominatum 10 imperio tenuerunt, excellentissimi fuerunt (ut 11 nos judicamus) Persarum, Cyrus 12, & Darius Hystaspis filius 13: quorum uterque privatus, virtute 14 regnum est adeptus. Prior horum 2

M

1 Quos hactenus recensuimus. 2 Pro *Græcæ gentis*, i. e. Græcorum. Sic *Græciæ civitas* 7. 7, 4. *in terra Græcia* Geil. 7. 5. 3 Nempe majorum gentium. 4 Exponendo scil. 5 Aliis libris & scriptis. Lambinus & Voss. de Hist. Lat. 1. 14. peculiarem Nepotis librum de vitis Regum innui volunt, sed his libros suos aliter indicat 10. 3. 2. & 24. 3. 5. 6 Exposita opere historico. 7 Reges. 8 Nomine magis quam imperio. 17. 1. 2. 9 Scil. Reges. 10 Monarchiam, potestatem absolutam in nolentes volentes. 11 Pro *sicut*. 12 Cambysis & Mandanes filius inter pastores educatus. 13 Qui equi hinnitu rex creatus. 14 Diligentia, studio, arte

rum 1 apud Maffagetas 2 in prœlio cecidit 3: Darius senectute 4 diem obiit supremum. Tres sunt præterea ejusdem generis 5, Xerxes, & duo Artaxerxes. Macrochir 6, & Mnemon 7. Xerxi maxime est illustre 8, quod maximis post hominum memoriam exercitibus 9 terra marique bellum intulit Græciæ. At Macrochir præci-
4 puam habet laudem amplissimæ pulcherrimæque corporis formæ 10. quam incredibili ornavit virtute belli 11. namque illo Persarum nemo fuit manu fortior. Mnemon autem justitiæ fama floruit; nam cum matris suæ 12 scelere amisisset uxorem 13, tantum indulsit 14 dolori, ut eum 15 pietas 16 vinceret. 17 Ex his 18 duo eodem nomine 19, morbo naturæ debitum reddiderunt 20: ter-

1 Cyrus. 2 Scythicam gentem. 3 Idem scribunt Herodotus, Polyænus, Justinus 1. 8. Sed Xenophon tradit, placide in lecto obdormisse. 4 Cum regnasset annos 36. v. Herod. 7. 4. 5 Ex natione Persica Reges. 6 Seu *Longimanus*, quod manum dexteram leva haberet longiorem, Xerxis filius. 7 i. e. Memor, filius Darii Nothi. 8 Insigne ad famam. 9 Conf. 1. 2. 4. & 2. 5. 3. 10 Ut major solito manus non obfuit formæ, ita forma nil obfuit virtuti & fortitudini. 11 *Gratior est pulcro veniens in corpore virtus*. Virg. Æn. 5. 344. 12 Parysatidis, quæ Statiram uxorem ejus veneno necavit. 13 Cui illa aviculam cultelli parte venenati dissectam comedendam dederat. 14 Obsecutus est; cujus impetum ita secutus est. 15 Scil. dolorem. 16 Affectus parenti debitus. 17 Sensus: indignatione in scelus matris & vindictam ita exarsit, ut ne oblivisceretur interim, matrem esse, super cujus facinore doleret. Igitur filii officio animoque dolor irritati conjugis est coercitus. 18 De quibus diximus. 19 Duo Artaxerxes, Macrochir & Mnemon. 20 Mortui sunt. Pari elegantia Curt. 10. 4. 3. *Velut omni vitæ debito liberatus*. Scil. fatum, natura & mors subinde creditori aut depositori comparantur, ac vitam tan-

tertius 1 ab Artabano præfecto ferro 2 interfectus est.

II. Ex Macedonum autem genere 3 duo multo ceteros antecesserunt 4 rerum gestarum gloria, Philippus Amyntæ filius, & Alexander Magnus 5. Horum alter 6 Babylone morbo 7 consumtus est 8: Philippus Ægis 9 a Pausania 10, cum spectatum ludos iret, juxta theatrum occisus est 11. Unus Epirothes Pyrrhus 12, qui cum populo Rom. bellavit; is cum Argos oppidum 13 oppugnaret in Peloponneso, lapide ictus interiit 14. Unus item Siculus,
Dionysius prior; nam & manu fortis, & 2
belli peritus fuit, & (id quod in tyranno non facile reperitur 15) minime libidinosus: non luxuriosus, non avarus, nullius rei denique cupidus nisi singularis perpetuique im-

quam debitum reposcere dicuntur. Cic. Tusc. 1. 39. *Natura dedit usuram vitæ*: Similia passim apud Senecam & alios invenies. 1 Xerxes, de quo Just. 3. 2. 2 Gladio. 3 Gente, natione. 4 Superarunt. 5 Philippi filius. 6 Alexander. 7 Ex ebrietate contracto. Alii veneno periisse volunt. v. v. Curt. 10. 10. 14. Plut. in Alex. & Arrian. 7. 8 Interiit. 9 Macedoniæ oppido, de cujus Etymo Bocharti Chanaan 1. 11. Plinius 4. 10. *Ægen* vocat, ibique regum sepulchra, ut *Diodorus* regiam quoque sedem ponit. 10 Suo percussore, a quo differt Pausanias Dux Lacedæmoniorum supra descriptus. 11 Conf. de ejus morte Just. c. 6. Ælian. 5. 45. Cic. de facto c. 3. Valer. 1. 8. ext. 9. 12 Scil. Rex claruit. 13 Adserit Liv. 31. 7. *Argos non vetere fama magis quam morte Pyrrhi nobilitatos*. 14 Et quidem a fœmina. (v. Zonar. T. 5.) non secus ac Abimelechus Jud. 6. 53. conf. de morte Pyrrhi Plut. in vit. Polyæn. 8, 65. Just. 25. 5. 2. Aur. Vict. vir. ill. c. 35. &c. Ovid. in Ibin. v. 3. 2. *opprimat hostili tegula jacta manu*. 15 Rarum est. Ejusdem hominis maleficoi natura & iniusti summam fuisse temperantiam memorat Cic. Tusc. 5. 20. conf. Curt. 9. 10. 20.

perii 1 ob eamque rem crudelis; nam dum
3 id studuit munire 2, nullius pepercit vitæ, quem ejus 3 insidiatorem putaret. Hic cum virtute 4 tyrannidem sibi peperisset, magna retinuit felicitate 5, majorque annis sexaginta natus 6 decessit 7 florente regno 8: neque in tam multis annis cujusquam ex sua stirpe 9 funus 10 vidit 11, cum ex tribus uxoribus 12 liberos procreasset, multique ei nati essent nepotes.

III. Fuerunt præterea multi 13 reges ex amicis 14 Alexandri Magni, qui post obitum ejus imperia ceperunt; in his Antigonus 15, & hujus filius Demetrius 16: Lysimachus,
2 Seleucus, Ptolemæus. Ex his Antigonus cum adversus Seleucum Lysimachumque dimi-

1 Monarchiæ, dominatus. Hinc eius vox: *pedibus tractum, non insidentem equo relinquere Tyrannidem debere*. v. Liv. 24. 22. 2 Dum voluit vim dominationis firmare. 3 Imperii. 4 Consilio, vigilantia, industria. 5 Quod longe difficilius quam acquirere. conf. 4. 11. e Just. 25. 4. 3. & prolixe Camer. Hor. succ. 2. 50. 6 Similiter locutus inf. 23. 3. 2. Lambinus reposuit; *natu, qua forma* Cic. Acad. qu. 4. 19. *aliquot annis minorem natu non dubitabo monere*. De ætate Dionysii idem Tusc. 5. 20. *Duo de quadraginta annos tyrannus Syracusanorum fuit, cum quinque & viginti annos natus dominatum occupavisset*. 7 Mortuus est. 8 Cur non omnes Tyranni violenta morte pereant. v. Aristot. Pol. 5. & Porsin. ad An. 1. Tac. P. 32. f. 9 Sobole, domo, familia. 10 Mortem. 11 Expertus est. 12 Prima Hermocratis Syracusii filiæ fuit, quæ impatienter ferens contumellas ob mariti tyrannidem sibi adspersas, mortem sibi conscivit. Hinc uno die duxit duas, Locrensem & Syracusanam, quæ posterior Dionis soror fuit. v. 10. 1. 3. 13 Alii *magni*. 14 Præfectis, proceribus, sociis, v. 18. 14. 15 De quo 18. 3. 5. Just. 23. 4. 4. &c. 16 Qui Poliorcetes cognominatus Rex Macedoniæ fuit, nec cæteri ignoti primi Reges Thraciæ, Syriæ, Ægypti.

micaret, in prœlio occisus est 1. Pari leto affectus est 2. Lysimachus a Seleuco; nam societate dissoluta 3 bellum inter se gesserunt 4. At Demetrius cum filiam suam 5 3
Seleuco in matrimonium dedisset, neque eo magis fida inter eos amicitia manere 6 potuisset; captus bello 7, in custodia socer 8 generi periit morbo. Neque ita multo 4
post Seleucus a Ptolemæo Cerauno 9 dolo interfectus est 10: quem 11 ille 12 a patre 13 expulsum Alexandria, alienarum opum indigentem receperat 14. Ipse antem Ptolemæus 15 cum vivus filio 16 regnum tradidisset 17, ab illo eodem vita privatus dicitur 18. De quibus quoniam satis dictum putamus, non incommodum 19 videtur, non prætrire 20 Hamilcarem, & Hannibalem: quos & animi magnitudine, & calliditate 21, omnes in Africa natos 22 præstitisse 23 constat.

M 3 XXII.

1 De quo prolixe Plut. in Demetrio f. 902. Just. 15. 4. 22. 2 In prœlio itidem occubuit. v. Just, 17. 2. 1. 3 Fide & amicitia inter hos Alexandri socios sublata. 4 Bella ad internecionem gesta sunt. v. 18. 3. 3. 5 Stratonicen. 6 Durare, constare. 7 Imo fugiens suadentibus amicis se Seleuco dediderat. v. Just. 16. 2. 6. 8 *Nec socer a genero tutus*. Ovid. Met. 1. 135. 9 Cognomen illud ideo nactus est, quod in bello quasi fulminaret. 10 Vid. Just. 17. 2. 4. 11 Ptolemæum Ceraunum. 12 Seleucus. 13 Ptolemæo Lagi filio; qui & Socer. 14 Ut hospitem, 15 Pater illa Cerauni. 16 Minimo natu ex filiis, Ptolemæo Philadelpho. 17 Qui & officium regi inter satellites fecit, omnique regno pulchrius regis esse patrem duxit. Just. 16. 2. 7. seqq. 18 Hic quoque Nepos per errorem Lagidæ tribuit, quod est Evergetæ. Nam hic demum a filio Philopatore interfectus fuit. v. Just. 29. 1. 5. 19 Alibi non alienum. 1. 6. 1. 20 Prætermittere. 21 Militiæ laudibus. 22 Afros. 23 Superasse.

XXII.

HAMILCAR.

ARGUMENTUM.

1 Hamilcar fortunam Carthaginensium in melius convertit. 2 Pace facta ferro rebelles adflixit, & otium patriæ restituit. 3 In Hispaniam missus Hannibalem filium secum duxit, & formosum Hasdrubalem, cui filiam despondit. 4 In Hispania extinguitur, infensus Romanis, & prima fax belli Punici II.

I. HAmilcar 1 Hannibalis filius, cognomine Barcas 2, Carthaginiensis 3, primo Punico bello 4, sed temporibus
2 extremis 5, admodum adolescentulus in Sicilia præesse cœpit exercitui. Cum ante ejus 6 ad-

1 V. Polyb. 1. 2. & 3. 9. 79. seqq. Appian. in Hisp. p. 257. Diod. 25. Plut. in Hannib. & Cai. Mai. Porphir. περὶ ἀποχῆς 2. 57. Liv. 21. 1. & 10. Just. 44. 5. 4. Aurel Vict. vir. ill. c. 39. & 40. Frontin. 3. 10. 9. & 3. 16. 2. Silius Ital. Plures alii, ita dicti vid. in Freinsh. ind. in Justinum. De nomine Selden. de Diis Syris 1. 6. & Voss. de Idolol. 2. 11. Scribitur & *Amilcar* absque aspiratione. 2 Alii *Barcha* vel *Barca*. 3 Per K. hoc nomen scribi cupiunt veteres Grammatici: membranæ. lapides & nummi C. habent. Præfertur & scriptio illa per syllabas alteri qua per quinque dicitur *Carthaginensis*. 4 Quod Pœni gesserunr cum Romanis per 24. annos; de quo Polyb. Appian. Liv. Epit. 36. seqq. Flor. 2. 2. Aur. Vict. c. 37. seqq. Eutrop. 2. 3. Sil. Ital. 1. &c. Tria enim numerantur bella Punica, Gifanius mallet dicere pœnica. 5 Scil. eiusdem belli ab anno decimo octavo. 6 Hos Romani iam aliquot præliis superaverant, urbes multas ceperant, & magnam prædam fecerant.

adventum & mari & terra male res gere-
rentur Carthaginiensium, ipse ubi adfuit,
nunquam hosti cessit 1, neque locum 2 no-
cendi dedit: sæpeque è contrario occasione
data lacessivit 3, semperque superior discesserit
sit 4. Quo facto cum pæne omnia in Si-
cilia Pœni amisissent 5, ille Erycem sic de- 4
fendit 6, ut bellum eo loco gestum non vi-
deretur. Interim Carthaginienses 7 classe
apud insulas Ægates 8 a C. Lutatio consule
Romanorum 9 superati, statuerunt belli fi-
nem facere: eamque rem arbitrio permise-
runt Hamilcaris 10. Ille etsi flagrabat bellan-
di cupiditate, tamen paci serviendum 11 pu-
tavit, quod patriam exhaustam sumtibus 12,
diutius calamitatem belli 13 ferre non posse
intelligebat: sed ita, ut statim mente agi-
taret 14, si paullulum modo res essent re-

1 Nunquam dedit terga. 2 Occasionem, facultatem. conf. supra 26. 2. 1. 3 Scil. hostes. C c. pro Mil. c. 31. *irritare, ferroque lacessere.* 4 Vicit præludiis bellicis. 5 Nempe paulo ante, cum adhuc res improspere gererentur. 6 Medium montem occupavit, & obsedit arcem, quam cum infimis montis tenebant Romani. Est Eryx mons Siciliæ post Ætnam altissimus inter Drepanum & Panormum, in cujus vertice Veneris templum fuit. v. Polyb. 1. c. 55. 7 Duce Hannone. 8 Ita has insulas inter Lilybæum Siciliæ promontorium & Carthaginem vocant Liv. 21. 10. Flor. 2. 2. 33. Silius 1. 59. Aur. Vict. c. 41. Mela 2. 7. Sed *Agusas* Polyb. 1. 43. & 60. 9 De quo Aur. Vict. Virg. ill. c. 43. 10 Tractationem rei ei penitus commiserunt. 11 Eleganter pro *pacem amplectendam, faciendæ paci operam dandam.* 12 *Exhaustis patriæ facultatibus* 23. 6. 2. pecunia deerat. 13 Quas bellum secum vehit, *τάδοινα τάδοινα πελτελεῖμα.* 14 Cogitaret, & liberaret. Sic unde Just. *agitare* 2. 12. 3. & *agitare animo* 8. 3. 14.

fectæ 1, bellum renovare 2, Romanos-
que armis 3 persequi, donicum 4 aut vi
certe vicissent, aut victi manum dedissent
5 5. Hoc consilio pacem conciliavit 6: in
qua tanta fuit ferocia, 7 ut, cum Catu-
lus 8 *negaret se bellum compositurum* 9,
nisi ille cum suis 10, *qui Erycem tenuerant*,
6 *armis relictis* 11, *Sicilia decederent* 12; *suc-
cumbente* 13 *patria ipse periturum se potius*
dixerit, *quam cum tanto flagitio* 14 *domum
rediret: non enim suæ esse virtutis* 15, *arma a
patria accepta adversus hostes, adversariis tradere*
16. Hujus pertinaciæ 17 cessit Catulus 18.

II.

1 Ex damnis belli scil. ita 17. 7. 2 Id agebat ergo, ut tempore ad reficiendum dato majore impetu insurgeret, & aboleret clades & damna priora. 3 Bello, 4 Pro *donec*; qua voce & Cato, Plautus, Cicero, Lucretius, alii usi. v. Sosip. Charis. l. 2. Instit, Gramat. p. 178. & Gifan. Ind. Lucret. 5 Victos se confessi essent, cessissent. Ita boni scriptores sæpe. Cic. Att. 16. 5. Cæs. B. G. 5, 31. Plaut. Pers. 5. 2. 72. Horat. Epod. 17. 1. Lucret. 2. 16. 41. Metaphora sumta a gladiatoribus qui victi manus porrigebant aut tollebant. v. Eras. Adag. Chil. 1. 9. 79. & Pet. Fabri Agonisti 1. 8. 6 Fecit negotium, tractavit. 7 Animosa elatione. 8 Hoc cognomen Lutatii. 9 Conf. 7. 8. 3. 10 Talis. Syllepsis casuum, quam sequitur pluralis *decederent*, & supra 19. 2. 2. 11 Ex consuetudine Romanorum, de pace agentes non audientium, nisi inermes. v. Liv. 38. 8. Cæs. B. G. 5. 41. quam vero ab hoc postulato abhorreant barbari, disce ex Flori 2. 18. 4. & Not. Bernegg. ad Just. 31. 2. 3. & 44. 2. 5. 12 Arma ponerent & regionem liberam relinquerent. 13 Usque adeo oppressa. 14 Turpitudine & dedecore ex armis relictis proprie vox militaris est. v. Donat. ad Ter. Eun. 2. 3. 15 Subaudi *rem negotium, opus*: non convenire sibi. 16 Id quod ignominiosissimum in bello. 17 Non recedentis scil. a sententia. 18 Ne durioribus conditionibus ad despe-

II. At ille ut Carthaginem venit, mul-
to aliter ac sperabat, rempublicam se habentem cognovit 1. Namque diuturnitate
externi mali 2 tantum exarsit 3 intesti-
num bellum; ut nunquam pari periculo
4 fuerit Carthago, nisi cum deleta est. 2
5 Primo mercenarii milites, qui adversus
Romanos fuerant, 6 desciverunt 7; quo-
rum numerus erat viginti millium; hi to-
tam abalienarunt 8 Africam, ipsam Car-
thaginem oppugnarunt. 9 Quibus malis 3
adeo sunt Pœni 10 perterriti, ut auxilia
11 etiam a Romanis petiverint, eaque im-
petrarint. 12 Sed extremo, 13 cum prope
jam ad desperationem pervenissent, Hamil- 4
carem imperatorem fecerunt. 14 Is non
solum hostes a muris Carthaginis removit,
15 cum amplius centum millia facta essent
armatorum, 16 sed etiam eo compulit, ut
locorum angustiis clausi, 17 plures fame

rationem redigeret hostem. v. Lips. Pol. 5.20 27. seqq. 1 Præter spem statum reip. turbatum offendit. 2 Diuturno bello cum cæteris gesto. 3 Ortum est; Sic. Tac. H. 2. 38. 2. 4 Pro *in periculo*. 5 Excisa a Romanis. 6 Pugnaverant. 7 Causa tumultus et inde subsecuti majoris mali ex non soluto stipendio, v. Polyb. 1. 66. s. 8 Fecerunt, ut deficeret Africa, quæ sub Carthaginiensium imperio fuerat. 9 Hi sunt fructus militum externorum. 10 Carthaginenses. 11 Copias auxiliares. 12 Concesserunt mercede militem in Italia conducere, et arbitros miserunt, qui dissidentes conciliarent. 13 post aliquot annos. 14 Crearunt, elegerunt, ad unum retulerunt belli summam, cum antea Hanno simil præesset. 15 Repulit. 16 Militum. 17 Expeditissima ratio conficiendi numerosas hostis copias. conf. Vellej. 2. 112. 4. & c. 122. Flor. 3. 3.5. Claudian. de Stil. laud. 2. 2. 206. s.

5 quam ferro interirent. Omnia oppida abalienata; 1 in his Uticam, atque Hipponem, valentissima totius Africæ, 2 restituit patriæ. Neque eo fuit contentus, sed etiam fines imperii propagavit 3; tota Africa 4 tantum otium 5 reddidit, 6 ut nullum in ea bellum videretur multis annis fuisse 7.

III. Rebus his ex sententia 8 peractis, fidenti animo 9 atque infesto 10 Romanis, quo facilius caussam 11 bellandi reperiret, effecit ut imperator cum exercitu in Hispaniam mitteretur; eoque secum duxit 12 fi-
2 lium Hannibalem annorum novem. Erat præterea cum eo 13 adolescens illustris 14 & formosus Hasdrubal, quem nonnulli diligi turpius quam par erat, ab Hamilcare, loquebantur 15; non enim maledici 16 tanto viro deesse poterant; quo factum est ut a præfecto morum 17 Hasdrubal cum eo vetaretur esse. Huic ille 18 filiam suam in ma-

1 Quæ defecerant ad alios, aut rebellaverant. 2 Inter Carrhaginem & Numidiam ad mare sita, & a rebellibus occupata. 3 Protulit, auxit. 4 In Africa. 5 Quietem, statum & faciem pacis. 6 Effecit. 7 Festum esse, conf. c. 1, 2. 8 Ex voto feliciter. 9 Qui ex successu animosior factus, post victos mercenarios & Libycum bellum, quod Liv. 21. 1. Africum vocat. 10 Ob hostile odium, *ut appareret, majus eum, quam quod gereret, agitare in animo bellum.* Liv. 21. 2. 11 Prætextum. 12 Contubernalem habuit, conf. 23. 2. 3. 13 In eodem convictu. 14 Respectu generis. 15 Ferebant rumoribus. 16 Calumniatores. 17 Talis fere apud Carthaginenses; quales Romæ censores hodie tales appellari amant a nostris *Hofmeister*. 18 Hamilcar: ut justiorem contubernii causam haberet. Liv. 21. 2. factum ait *ob altam indolem*.

matrimonium dedit, quod moribus eorum
non poterat interdici ſocero gener. 1 De 3
hoc ideo mentionem fecimus, quod Hamilcare occiſo 2 ille exercitui præfuit, 3 reſque magnas geſſit, 4 & princeps 5 largitione vetuſtos pervertit 6 mores Carthaginienſium: ejuſdemque poſt mortem Hannibal 7 ab exercitu accepit imperium.

IV. At Hamilcar poſtea quam mare tranſiit 8, in Hiſpaniamque venit, magnas res ſecunda geſſit fortuna: 9 maximas bellicoſiſſimaſque gentes 10 ſubegit: equis, armis; 2
viris, pecunia, 11 totam locupletavit Africam. Hic cum in Italiam bellum inferre 12 meditaretur, nono anno poſtquam in Hiſpaniam venerat, in prœlio pugnans adverſus Vectones 13 occiſus eſt. 14 Hujus perpetuum odium erga Romanos maxime con-

1 i.e. contubernium et convictus generi. Utrumque latinum: *interdicitur mihi hæc res*, et *hac re*. 2 In prœlio adverſus Vectones. c. 4. 2. 3 Octo ferme annos imperium obtinuit, cui filii Hannibalis quatuor tum immaturi erant. Hinc dicere ſolitus, totidem catulos leoninos in perniciem Romanorum ab ſe educari. 4 Plura conſilio quam vi. v. Liv. I. c. 5 Primus. 6 Corrupit, ſuam i. e. Barcinam factionem corroboraturus. 7 Hamilcaris filius, armorum ſocius. 8 Juxta Herculis columnas. *Tranſire* ſimpliciter eſt 2. c. 1. 9 Effecit feliciter. 10 Hiſpanicas ſeu Ibericas. 11 Quia Hiſpanis *ferri materia præcipua & equorum pernices greges, & abſtruſorum metallorum felices divitiæ*. Juſt. 44. 1. 5. ſ. 12 Bello Italiam petere, vel eam ſedem bello legere ac Siciliæ et Sardiniæ amiſſum. 13 Hiſp. populos circa Tagum. Plin. 4. 22. Appianus generali nomine Iberos vocat. 14 Ita et Appian. p. 314. Sed Polybius 1.

citasse videtur secundum bellum Punicum. 1 Namque Hannibal filius ejus, assiduis patris obtestationibus 2 eo est perductus, 3 ut interire quam Romanos non experiri 4 mallet.

1. refert eum in fuga flumen transeuntem periisse, excussum ab equo. 2 Maxime memorabile omnium, quæ unquam gesta sunt, dicente Livio 21. 1. de caussis belli v. Polyb. 3. p. 162. seqq. 3 Postulationibus, precibus, obstringentibus verbis. 4 Commotus, persuasus. 15. Romanorum potentiam certare, cum Romanis de imperio certare. Tali locutione Poeta dixit Æn. 7. 434. *Tandem Turnum experiatur in armis*.

XXIII.

XXIII.

HANNIBAL.

ARGUMENTUM.

1 Hannibal omnibus ducibus major, suorum debilitatur invidia. 2 Contra Romanos concitat Philippum & Antiochum, ob hereditarium in eos odium. 3 Imperator Hispaniam subigit, Saguntum expugnat, per Pyrenæum saltum & Alpes in Italiam transit. 4 Apud Rhodanum, Padum, Trebiam, Trasimenum, & Cannas Romanos vincit. 5 Fabio verba dat. Rufum, Gracchum, Marcellum superat. 6 In patria vincitur a Scipione. 7 Pace facta metuens tradi Romanis, ad Antiochum profugit. 8 Frustra Pœnos tentat, fratrem amittit, adversus Rhodios pugnat. 9 Antiocho fugato Cretenses avaros eludit. 10 Prusiam concitat adversus Romanos. 11 Contra Eumenem pugnans serpentes navibus immittit. 12 Repetitus ab Romanis & circumsessus veneno vitam finit. 13 Bellis districtus litteris operam dedit.

I. Hannibal 1 Hamilcaris filius Carthaginiensis. Si verum est, quod nemo du-

1 v. Polybius, Appianus, Plut. in vit. Diod. 26. Polyæn. 7. 48. Strabo 3. Liv. a 21 ad 40. Flor. 3. c. 6. 7. & 8. Just. 29. & 31. f. Aur. Vict. Vir. Ill. c. 42. Eutr. p. 3. 7. Sil. Ital. libris 17. Multa de eo Val. Max. Cicero, Seneca, Frontinus passim, conf. Sallust. B. Jug. c. 5. Vellej. 2. 27. 2. Plin. 7. Juven. Sat. 10. Agell. 2. 6. 5. 4. & 7. 18. & alii. Scribitur, & Annibal quia græce ἀννιβάς; rectius cum adspi-

dubitat, ut 1 populus Romanus omnes gentes
virtute 2 superarit; non est inficiandum, Han-
nibalem tanto præstitisse 3 ceteros imperato-
res prudentia 4, quanto populus Romanus
2 antecedat fortitudine cunctas nationes. Nam
quotiescumque cum eo 5 congressus est in
Italia, semper discessit superior 6. Quod nisi
7 domi, civium suorum invidia debilitatus
esset 8, Romanos videtur superare potuis-
se; sed multorum obtrectatio devicit 9 unius
3 virtutem. Hic autem velut 10 hereditate re-
lictum odium paternum erga Romanos sic
con-

ratione. Est enim a הון & בעל quam derivationem dum agnoscit Dicesquius ad Sil. Ital. p. 23. & contra adspirationem affert, plane ridiculus est. 1 Pro *quod*, locutio primo adspectu insolentior; cujus tamen ratio considerandi apparere potest. Ita Cic. pro S. Rosc. 41. *Non est verisimile, ut Chrysogonus horum literas adamarit.* Plin. Paneg. c. 8. *An dubium est, ut dare non posset imperium.* Varro R.R. 1. 1. *Verum dicit, ut hoc scripserit in agricultura.* 2 Fortitudine bellica. 3 Superasse. 4 Artibus imperatoriis in universum. Iden judicium Pescennii Nigri. v. apud Æl. Spartian. c. 11. Ipse Hannibal maximum Imp. Alexandrum M. Pyrrhum secundum, tertium Scipsum esse dixit ap. Liv. 35. 14. in Luciani Dialogis mortuorum p. 346. seqq. de præstantia bellica Alexander, Hannibal & Scipio inter se contendunt. Conf. de Hannib. laud. Liv. 22. 4. & 38. 12. 5 Populo Rom. 6 Vicit Hannibal; excepto prœlio ad Nolam. v. Flor. 2. 7. 29. Cic. de cl. orat. c. 3. 7 *Quod τὸ nisi*, cum aliquo fulcro veluti indigeret, pro quo & diceretur: *Sane nisi; Equidem nisi, &c.* 8 Victus, pressus, collabefactus, conf. Liv. 30. 21. Just. 38. 4. 7. 9 Depressit, inutilem reddidit; & ut Tac. A. 2. 26. 8. de Germanico ait, parto jam decori abstraxit. 10 Additur hæc particula metaphoris & sententiis eo translato orientibus.

confirmavit 1: ut prius animam 2 quam id, depofuerit 3: qui quidem cum patria pulfus effet, & alienarum opum 4 indigeret, nunquam deftiterit animo 5 bellare cum Romanis.

II. Nam, ut omittam 6 Philippum 7, quem abfens hoftem reddidit 8 Romanis, omnium his temporibus potentiffimus Rex Antiochus 9 fuit. Hunc tanta cupiditate incendit 10 bellandi, ut ufque a rubro 11 mari arma 12 conatus fit inferre Italiæ. Ad 2
quem 13 cum legati veniffent Romani, qui de ejus voluntate 14 explorarent 15, darentque operam confiliis clandeftinis 16 ut Hannibalem in fufpicionem regi adducerent 17, tamquam ab ipfis corruptum, alia atque antea fentire 18; neque id fruftra feciffent 19; 3
idque Hannibal comperiffet, feque ab inte-

rio-

1 Auxit vehementius exercendo. Similia de heredibus odii Vellej. 1. 1. 2. Tac. A. 16. 28. 2. 2 Vitam. 3 Inexpiabile fuiffe odium fignificatur. 4 Potentiæ, patrocinii apud alios, Antiochum, Prufiam. 5 Animo & inimica mente magis quam corpore, uti eft 18. 4. 2. 6 *Præter eam nihil dicam de eo*, rejectionis et præteritionis formula. 7 Demetrii Maced. Regis filium, de quo Juft. 29. Epit. Livii 29. et 31. 8 Effecit. 9 Magnus ille dictus rex Syriæ, de quo Aur. Vict. Vir. ill. c. 54. Liv. Epit. 33. f. Juft. 29. feqq. Flor. 2. 8. &c. 10 Inflammavit. Hæc validiffimam concitationem denotant. 11 Erythræo, v. Curt. 8. 9. 14. cum not. Freinsh. 12 Bella. 13 Antiochum. 14 Confilio, propofito. 15 Et apparatum Regis fpecularentur. ut eft apud Polyb. & Juft. 1. 4. 4. Apparet hinc, quid per legatos callide agatur, conf. Juft. 21. 6. 1. Front. 1. 1. 3. &c. 2. 4. 16 Occultæ molitioni. 17 Ut eum Regi fufpectum redderent, propter colloquia cum P. Villio Legato. v. Liv. 35. 1. 14. et 19. Front. 1. 8. 7. 18 Non amplius pro Rege ftare, fidem mutaffe. 19 Conatus eventum habuiffet optatum.

rioribus 1 consiliis segregari vidisset 2; tempore dato 3 adiit regem, eique cum multa de fide sua, & odio in Romanos commemorasset, hoc adjunxit 4: *Pater*, inquit, *meus Hamilcar* 5, *puerulo me*, *utpote non amplius novem annos nato*, *in Hispaniam imperator proficiscens Carthagine* 6, *Jovi optimo maximo* 7 *hostias immolavit*, 8 *quæ divina*
4 *res dum conficiebatur* 9, *quæsivit a me*, *vellemne secum in castra proficisci* 10? *Id cum libenter accepissem* 11, *atque ab eo petere cœpissem ne dubitaret ducere* 12; *tum ille*, *faciam*, *inquit*, *si fidem* 13 *mihi quam postulo*, *dederis* 14; *simulque ad aram adduxit*, *apud quam sacrificare instituerat* 15: *eamque*, *ceteris remotis*, *tenentem* 16 *jurare jussit*, *nunquam me in amicitia cum Romanis fore* 17. *Id ego jusjurandum patri datum* 18, *usque ad hanc diem* 19 *ita conservavi*, *ut ne-*

1 Secretioribus. 2 Miratus se non adhiberi amplius. 3 Arrepta occasione. 4 Addidit iis, quæ jam dixerat. 5 De quo 22. 3. 1. 6 Ubi jurasse Hannibalem in Elisæ templo media urbe sito, narrat Silius, aliter tamen Polyb. & alii. 7 Epitheta Jovis solemnia. 8 Brisson. form. 1. non est hoc victimarii, aut popæ, sed sacerdotis, aut magistratus. 9 Dum sacrificabatur, dum immolatio hostiarum cum sacris reliquis fiebat. 10 In militiam ire. 11 Scil auribus i. e. audivissem. 12 Id est, ut omnino duceret; conf. 17. 4. 1. 13 Jusjurandum. 14 Id est, si juraveris. 15 Hostias immolare cœperat. 16 Ita Livius ait 21. 1. Hannibalem factis sacris jurejurando adactum esse. Ritus satis notus summis in manus altaribus jurare, v. Bernegg. ad Just. 24. 2. 8. Turneb. Adv. 16. 10. & 19. 19. Item 26. 2. & 5. 17 Me inimicum fore perpetuum. 18 Dare jusjurandum, idem est ac jurare. Sic Plaut. Most. 5. 1. 36. & Ter. Hec. 4. 4. 75. 19 Alii *ad hanc ætatem*.

nemini dubium esse debeat 1 *quin reliquo tempore* 2 *eadem mente sim futurus*. *Quare* 6
si quid amice de Romanis cogitabis 3, *non imprudenter feceris*, *si me celaris* 4; *cum quidem* 5 *bellum parabis*, *te ipsum frustraberis* 6 *si non me in eo principem posueris* 7.

III. Hac igitur 8 ætate cum patre in Hispaniam profectus est. Cujus post obitum Hasdrubale imperatore suffecto 9, equitatui omni præfuit. Hoc quoque interfecto, exercitus summam imperii ad eum detulit 10; id Carthaginem delatum 11, publice comprobatum est 12. Sic Hannibal minor quinque & viginti annis natus imperator factus 13, proximo triennio 14 omnes gentes Hispaniæ bello subegit. Saguntum 15, fœderatam civitatem 16, vi expugnavit 17; tres exercitus maximos comparavit. Ex his unum in 3
Afri-

1 Ut nemo dubitare aut timere possit. 2 In posterum. 3 Si grata illis mea consilia. 4 Cogita scil. vel id quod paratur. 5 Pro *vero*, uti supra 9.2.2. 6 Falles, tibimetipsi nocebis. Sic sæpe Cæs. B.G. 3.15.4.24. B.C. 2.32. & 42.3.17.&c. 7 Primum omnium fecerunt; mea opera consilioque plurimum usus fuerit. 8 Inserunt alii: *qua diximus*. 9 Inde mortui locum, ut addunt Liv. 2. 8. Just. 22.1.12. 10 Idem dictum est supra 22.3.3. 11 Nunciatum. 12 Frustra dissentiente Hannone, alterius factionis principe, v. Liv. 21.3.& 4. 13 Adeoque immatura ætate dux constitutus, non penuria seniorum, sed odio Romanorum, quo imbutum eum a pueritia sciebant. Just. 29.1.7. 14 Scil. quod insecutum est, potest enim vox *proximi* de secutis æque ac antegressis, intelligi. 15 Quæ ultra Iberum sita prope Valentiam & Turium flumen. Plin. 3.3. 16 Octo menses obsessam, de fœdere cum Romanis in utramque ap. Polyb. 3.21. seqq. disputatur, conf. Liv. 21.18. 17 Interitum huius urbis luget August. de C.D. 3.20. adde Val. Max. 6.6. ext. 1. Flor. 2.6.3. seqq.

Africam 1 misit, alterum cum Hasdrubale fratre in Hispania reliquit, tertium in Italiam secum duxit; saltum Pyræneum 2 transiit; quacumque iter fecit, cum omnibus incolis conflixit 3: neminem, nisi victum, dimisit 4. Ad Alpes 5 posteaquam
4 venit, quæ Italiam ab Gallia sejungunt, quos nemo unquam cum exercitu ante eum 6, præter Herculem Grajum 7, transierat: quo facto is hodie saltus Grajus 8 appellatur: Alpicos 9 conantes prohibere transitum concidit 10, loca patefecit, itinera muniit 11, effecitque ut ea elephantus ornatus 12 ire pos-

1 Patriam suam. 2 Iuga seu montes Pyrenæos, qui Hispanias & Gallias disterminant, porrectis in diversa maria promontoriis, v. Plin. 3.4. qui & saltum vocat 4.19. 3 Si qui transitum negarunt. Nam multos etiam metu aut pretio paravit 21. 26. 4 Elegans formula, qua felix ubique victoria de omnibus notatur. 5 De quibus Pœninis seu Peninis vocatis v. Plin. 3. 17. & Liv. 21. 38. 6 Mendacium id reiicit Polybius 3. 48. cum Galli sæpe ante transierint, & a multis gentibus ipsæ Alpes inhabitentur. Sic Hannibal apud Liv. 21. 30. ait, *advenas Italiæ cultores qui Alpes ingentibus cum liberis ac conjugibus, migrantium modo, transmisisse*. 7 *Si de Hercule fabulis credere libet*, uti loquitur Liv. 5. 34. conf. Plin. l. c. 8 Ab Hercule Grajo. A tertio Cæsaris transitu etiam Julias Alpes vocatas memor ant. 9 Alpium inhabitatores. Alii malunt *Alpinos*. 10 Interfecit, delevit. 11 Vias fecit, itinerique aptavit. 12 Schottus ex membranis præfert *oneratus*, accipitque pro onustus. Sed hoc *ornare* est armare uti Lambinus & Gifan. exponunt, de quo instructu v. Herm. Hug. de milit. equest. 1. 5. Sic Gellius 5. 2. *ornatus, armatusque ad prælium eques* apud Tac. H. 3. 63. 2. *exercitus ornatus*, conf. supra 14. 9. 3. Cic. pro Leg. Manil. c. 4. *ornare classem* Gebh. huc etiam refert *asinos ornatos* apud Cat. de re rust. 10.

possset, qua antea unus homo inermis vix poterat repere 1. Hac copias traduxit 2, in Italiamque pervenit 3,

IV. Conflixerat 4 apud Rhodanum 5 cum P. Cornelio Scipione Cos. 6, eumque pepulerat 7. Cum hoc eodem de Clastidio 8 apud Padum 9 decernit 10: saucium inde ac fugatum dimittit 11. Tertio idem Scipio 2
cum collega Tiberio 12 Longo apud Trebiam ad-

1 Manibus pedibusque perreptare propter viarum angustias & montes. 2 Scil. trans Alpes. 3 Quinto mense. 4 Hac verbi constructione significat, ante transitum Alpium commissum esse hoc prœlium, de quo tacent Livius & Polybius: Imo juxta hos Scipio primum obvius fuit in Italiam transgresso Hannibali, victus & vulneratus non ad Rhodanum, sed Ticinum amnem, v. Liv. 21. 39. & 45. seq. Flor. 2. 6. 10. 5 Fluvium Galliæ Narbonensis. *Profectus Hannibal adversa ripa Rhodani, mediterranea Galliæ petiit &c.* v. Liv. 21. 31. 6 *Consule*, ita abbreviatur. 7 At pulsi Numidæ ab Hannibale speculatum missi a trecentis equitibus Romanis a Scipione emissis ab ostio Rhodani, si fors Nepos illam pugnam intelligit, de qua Polyb. 3. p. 198. & Liv. 21. 29. Videtur & sermo esse de pugna, qua Galli pro Romanis ad Rhodanum depugnantes pulsi, v. Polya. p. 196. & Liv. 21. 28. Et post hæc initia Scipio in Italiam regressus est, tutius faciliusq; descendenti ab Alpibus Hannibali occursurus, conf. 2. 32. 8 Id est propter Clastidium vicum, quo magnum frumenti numerum congesserant Romani v. Liv. 21. 48. Puteani hæc lectio est; Alias præpositio defuit. 9 Ubi Padus amnis Ticino jungitur: quare Ant. Victor. c. 42. *ad Ticinium* pugnatum ait. Florus l. c. *inter Padum & Ticinum.* 10 Confligit, prælio concurrit, v. supra 18. 9. 6. & Curt. 3. 2. 1. 11 Actum de eo foret, nisi filius periclitantem servasset, v. Rupert. ad Flor. p. 349. 12 *Sempronius* dicitur Liv. 21. 52. seqq. Flor. 2. 6. 12. Aur. Vict. c. 42. 4.

1 adversus cum venit 2; cum his manum conseruit 3: utrosque 4 profligavit 5. Inde per Ligures 6 Apenninum 7 transiit, petens 8 Etruriam 9. Hoc itinere adeo gravi morbo afficitur oculorum, ut postea numquam dextero æque bene usus sit 10. Qua valetudine cum etiam premeretur 11, lecticaque ferretur 12, C. Flaminium Cos. apud Trasimenum 13 cum exercitu insidiis circumventum occidit 14; neque multo post C. Centenium proprætorem 15, cum delecta manu saltus occupantem. Hinc in Apuliam 16 pervenit. Ibi obviam ei venerunt 17 duo Consules, C. Terentius Varro, & L. Paullus Æmilius. Utriusque exercitus uno prœlio

1 Amnem Cispadanum, qui ex Appennino ad Placentiam in Padum fluit. 2 Ita mox §. 4. *obviam venit*. 3 Dimicavit, prælio contendit. 4 Pro *utrumque*. Sic quoque alii veterum. Liv. 23.21.4. Flor. 3.6.8 & 4. 12. 9. Just. 41. 2. 3. 5 Ad interitum fere dedit. 6 Populos Italiæ septentrionales. 7 Mons ille Livio aliisque Penninus. De origine nominis post alios Bochart. Chanaan 1.11. 8 Proficiscens eo. 9 Hæc regio Thuscia quoque & Tyrrhenia dicta. Ital. Toscana. 10 Scil. de sinistro, vel ac antea. Liv. 22. 2. *altero oculo capitur*; quod oris dehonestamentum simil. Civilis sibi gloriæ duxit apud Tac. H. 4. 13. 3. conf. A. 4. 9. 2. & 3. 20. 40. de Decrio. de Sartorio Gell. 2. 27. ubi & de Philippo Macedone. 11 Cum adhuc ægrotaret. 12 Scil. militari, sicut apud Curt. 7. 6. 8. Alexander, apud Liv. 24. 42. Scipio gestati sunt. adde Donat. in Svet. Aug. 78. Val. Max. 2. 8. 2. 13 Nempe lacum in Etruria ad Perusiam. 14 De hac clade Liv. 22. 4. seqq. Flor. §. 13. nec non Cic. de nat. D. 2. 3. de div. 1. 35. Val. Max. 1. 6. 6. Sen. de ira 2. 5. Ovid. Fast. 6. 761. 15 Loco prætoris missum a Servilio altero Consule, v. Liv. 28. 8. 16 Quæ Italiæ extremæ regio ad mare Adriaticum extenditur. 17 Scil. cum exercitu.

lio 1 fugavit: L. Paullum consulem occidit 2, & aliquot præterea consulares 3; in his Cn. Servilium Geminum, qui anno superiore 4 fuerat consul 5.

V. Hac pugna pugnata 6 Romam profectus 7 est nullo resistente: in propinquis urbis montibus moratus est. Cum aliquot ibi dies castra habuisset 8, & reverteretur Capuam 9: Q. Fabius Maximus, dictator 10 Rom., in agro Falerno 11 ei se objecit 1 12. Hinc clausus locorum angustiis, noctu sine ullo detrimento exercitus se expedivit 13 Fabio callidissimo imperatori dedit verba Nam-

1 Memorabili admodum apud Cannas, de quo Liv.22.45.seqq. Flor. §.15. Vellej. 1.9.3. Val. Max.1.1.16.3.4.4.4.5.2.7.4. ext.2.7.6.1. Cic. Off.3.32. Front.2.2.7. Silius toto 9. 2 Alter Ter. Varro Venusiam profugit: Et huic cladis auctori gratiæ postea actæ a senatu. 3 Viri, qui jam gesserant honorem consulatus. 4 Præcedente. 5 Tres modii annulorum aureorum ab Hannibale tunc collecti, v.Liv.23.12. Flor. §. 18. Plin. 33. 1. 6 Est Græcismus, v.Vossius de Const. c.22. Sic Cic.pro Mur.c.21. 7 Cum jam in Campaniæ deliciis elanguisset, victoria uti nescius, v.Flor. §.19. seqq. Liv.23.43. Val. Max.8.1. ext. 1. 8 Ad flumen Anienem, ad tertium an urbe lapidem.v.Aur.Vict. & Liv.26.10.f. Hinc proverbium: *Hannibal ad portas.* Cic. Phil. 1.5. & de fin.4.9. 9 Quam Campaniæ urbem Hannibali Cannas fuisse dictum est apud Flor. §.21. 10 Liv. 22.8. cum *Prodictatorem* a populo creatum dicit. Dictaturæ ad tempus sumebantur, v.Tac. A.1.1. 1. Grot. J. B. & P.1.3.12. *ultimum rebus trepidis consilium*. Liv.4.56. quo Romani ad vindicandam maximis periculis temp. usi. Vellej.2.58.2. Idem Fabius *Cunctator* dictus, v.Flor.§.27. Aur.Vict.Vir. ill.43. 11 Id est regione Falerna, in mediterraneis Campaniæ, v.Cluver.Ital.Antiq.4.5. 12 Ei oppositus: ibi eum, *qui frangi virtute non poterat, mora comminuit*. 13 Salvis & integris omnibus rebus evasit, ut nullam inde cladem acciperet.

1 Namq; obducta 2 nocte, sarmenta 3 in cornibus jumentorum 4 deligata incendit, ejusq; generis 5 multitudinem magnam dispalatam 6 immisit 7. Quo repentino objectu viso 8, tantum terrorem injecit 9 exercitui Romanorum, ut egredi extra vallum 10 nemo sit
2 ausus. Hanc post rem gestam non ita multis diebus M. Minutium Rufum, magistrum equitum, pari ac dictatorem imperio 11, dolo perductum 12 in prœlium 13, fugavit. T. Sempronium Gracchum iterum 14 consulem in Lucanis 15 absens 16 in insidias indu-

1 Re & facto eum elusit. Hæc formula aliis verborum fallacias, hic ipsam fraudem & stratagema notat. 2 i.e. Obscura, nebulosa, minimeque serena. Sive potius obduci hic nox dicitur, ut in Virg. Georg. 1.248. obtendi. Curt. 8. 13.25. *obducta nox cœlo*. 3 Appianus faces fuisse dicit. 4 Alii *iuvencorum*. Polybius & Liv. 22. 16. boves vocant. 5 Jumentorum in terribilem speciem adornatorum. 6 Palabundam & dispersam passim vagantemque. v. 5.1.2. 7 Scil. ad hostium castra. 8 Id est, repentina specie oculis objecta. 9 Fecit, excitavit. 10 Scil. castrorum de quo 4. Lip. Mil. Rom. 5.5. 11 Pro *adeo*. 12 Scil. existentem, id quod per turbulentas rogationes ita acciderat. Alias Magister equitum Dictatoris imperio patebat, de cujus officio H. Hug. mil. euu. 5. 2. Illectum. Sic Cæs. B.C. 3.190. *elicuit naves atque ex his longius productam unam cepit*. Hirt. B.G. 8.48. *cum fuga vehementi Volusenum longius produxisset*, alii *perductum*. 13 De quo Liv. 22.28. f. Male re gesta Minucius ipsi imperii exæquationem abrogavit c. 30. 14 Id est, secundum. Ita Cic. sæpe; primum iterum, tertio. cons. mox c.6.1. 15 Gens ponitur pro regione Lucania. 16 Res per Magonem gesta absente Hannibale, ad quem ille exanimem consulem extemplo misit. Liv. 25. 16.

ductum 1 ſuſtulit. M. Claudium Marcellum, quinquies 2 conſulem 3, apud Venuſiam 4 pari modo 5 interfecit. Longum eſt 6 enumerare prælia. Quare hoc unum ſatis erit dictum 7, ex quo intelligi poſſit, quantus ille fuerit. Quamdiu in Italia fuit 8, nemo ei in acie 9 reſtitit 10, nemo adver- 4
ſus eum poſt Cannenſem 11 pugnam in campo caſtra poſuit.

VI. Hic invictus 12 patriam defenſum revocatus 13, bellum geſſit adverſus P. Scipionis filium, quem 14 ipſe primum apud Rhodanum, iterum apud Padum, tertio apud Trebiam fugaverat 15. Cum hoc exhauſtis jam patriæ facultatibus 16 cupivit inpræſentiarum 17 bellum componere, quo valentior po-

1 Per Flavium Lucanum, fidem habuit Gracchus, cum diceret primores Italorum ad Romanos redituros. 2 Non ſolum *quartum, quintum* dicitur, quod Gellius 10. 11. commendat, verum etiam *quater, quinquies.* Sic *ter Conſul* Plin. 13. 13. & 16. 40. Tac. A. 14. 56. 7. *Sextus Conſul Marius* Eutrop. 5. 2. 4. 3 Qui victum aliquoties Hannibalem docuerat ſuperari poſſe. 4 Urbs eſt in Apulorum & Lucanorum confinio ſita. Horatii Poetæ patria. 5 Nempe per inſidias, de quibus Liv. 29. 26. ſ. 6 Formula præciſionis. 7 Hoc unum ſi dixero, ſatis dictum eſt. 8 Fuit autem annos quindecim. 9 Aperto in prœlio. 10 Nemo eum ſuſtinuit: nemo non diſceſſit victus. 11 Apud Cannas, pugnatum. 12 *At qui primum a Fabio Maximo fractus, deinde a Valerio Flacco repulſus, a Graccho & Marcello fugatus* dicente Aur. Victore l. c. 13 A Carthaginenſibus, quos Scipio Africanus ex Hiſpania in Africam profectus pluribus prœlis vicerat. 14 Scipionem patrem. 15 De his locis conſ. paulo ante c. 4. 1. 16 Opibus imminutis & conſumtis diuturno bello. 17 Hoc eſt, *in præſentia rerum*; ita de compoſita & contracta mihi videtur vox, quam inde corruptam cenſet Voſſ. in Latino barbariſ. 1. 25. pro qua unde

1 postea congrederetur 2. In colloquium convenit 3: conditiones non convenerunt 4. Post id factum paucis diebus apud Zamam 5 cum eodem conflixit 6: pulsus (incredibile dictu 7) biduo & duabus noctibus Adrumetum 8 pervenit: quod abest a Zama cir-
3 citer millia passuum trecenta 9. In hac fuga Numidæ, qui simul cum eo ex acie excesserant 10, insidiati sunt ei: quos 11 non solum effugit, sed etiam ipsos oppressit 12. Adrumeti reliquos ex fuga collegit; novis delectibus 13 paucis diebus multos contraxit.

VII. Cum in apparando 14 acerrime 15 esset

noster *in præsentia* 2. 8. 2.7.10.5.& in MSS.1.7.6. Voss. ibid. 4. 33. non audet vocem damnare cum Scioppio, adversus quem eamdem tuetur & Elmenhorst. in ind. Apuleji defenditur præterea auctoritate Catonis R.R.c.144. Tac. A.4.59.4. &c. 1 Instructior, si paulum modo res essent refectæ; quæ & Hamilcar mente agitabat, cum paci serviendum esset 22. 1. 4. 2 Bellum resumeret, renovaret. 3 Comparuit ad colloquium. 4 Pro *non convenit de conditionibus*. Sic solent veteres Liv. 30.40. *Si conditiones convenirent pacis*. Just.30.3. 13. pax non convenit. Adde Gronov.not. ad Statii Theb. *6. 630*. 5 Quæ Numidiæ urbs Arx regni est. Sallust.Jug.*66*. postea Jubæ regia Hirt. Afr.*91*. a Carthagine distat quinque dierum itinere. Liv. 30.20. *6* Pugnam Zamensem describit Liv.30.32. Polyb.15.*9*.f. 7 Formula *αὐξητική*, quæ vim narrationis intendit. 8 Phœnicum in Byzacio coloniam, v.Reinesii Hist.linguæ Punicæ c.8.15. Bocharti Chanaan.1.24.1.de fuga Hannibalis v. Liv. 30.35. *9* Tria millia stadiorum Appian. p. 41. 10 Fugę comites. 11 Numidias. 12 Qui opprimere conabantur Hannibalem. 13 Delectus est proprie selectio optimorum militum: sed generatim, quod & hic obtinet, pro conquisitione usurpatus, delectibus militem contrahere, idem est ac conscribere. 14 Scil. bello. 15 Summo studio.

esset occupatus, Carthaginienses 1 bellum cum Romanis composuerunt 2. Ille nihilo secius exercitui postea præfuit 3, resque in Africa gessit 4. Itemque 5 Mago frater ejus, usque ad P. Sulpicium, C. Aurelium, consules 6. His enim magistratibus 7 legati Carthaginienses Romam venerunt, qui senatui populoque Romano gratias agerent, quod cum his 8 pacem fecissent, ob eamque rem corona aurea 9 eos 10 donarent, simulque peterent *ut obsides eorum* 11 *Fregellis* 12 *essent, captivique redderentur*. His 13 ex senatusconsulto responsum est, *munus* 14 *eorum gratum acceptumque esse: obsides* 15 *quo loco rogarent* 16, *futuros: captivos non remissuros, quod Hannibalem, cujus opera* 17 *susceptum bellum foret, inimicissimus nomini* z 3

N Ro-

1 Fracti iam adversis rebus. 2 De conditionibus pacis v. Liv. 30. 37. qui ipso Hannibale consentiente pacem hanc factam dicit. 3 Nihilominus imperator mansit. 4 Publice administravit: bellum duxit. 5 Hæc particula copulat, et comparat simul, conf. §. 3. 6 Eo anno, quo bellum contra Philippum Macedoniæ Regem initum. 7 Horum consulatu. 8 Carthaginiensibus. 9 Inter dona victoribus aut Præpotentibus cultus et gratulationis causa mitti solita per legatos, *coronæ aureæ* memorantur apud Curt. 4. 2, 2. et 4. 5. 11. Liv. 31. 15. v. Bernegg. ad Just. 11. 10. 10. cum Ind. Freinsh. 10 Romanos. 11 Carthaginiensium, quorum centum postulaverat Scipio. Liv. 30. 37. Legati ergo petunt, ut a Norba, ubi custodiebantur, alio traducerentur Liv. 32. 2.) et nominatim uti ex nostro apparet, Fregellas. 12 In oppido Campaniæ, sive novi Latii inter Sinvessam et Formias. v. Cluver. Ital. 3. 8. 13 Legatis scil. 14 Donum. 15 Viros pacis firmandæ causa relictos, et traditos. 16 Ubi commodius fore dixissent. 17 Consilio, instinctu, imperio.

Romano 1 , *&* *nunc* 2 *cum imperio apud exercitum haberent* 3 , *itemque fratrem ejus*
4 *Magonem* 4 . Hoc reſponſo Carthaginienſes cognito 5 , Hannibalem domum , Magonemque revocarunt . Hic, ut rediit 6 , prætor factus eſt 7 , poſtquam rex 8 fuerat anno ſecundo & vigeſimo 9 . Ut enim Romæ conſules , ſic Carthagine quotannis annui bini reges creabantur 10 . In eo magiſtratu 11
5 pari diligentia ſe Hannibal præbuit 12 , ac 13 fuerat in bello . Namque effecit , ex novis vectigalibus non ſolum ut eſſet pecunia 14 , quæ Romanis ex fœdere penderetur 15 , ſed
6 etiam ſupereſſet 16,quæ in ærario poneretur 17. Deinde anno poſt præturam , Marco Claudio , Lucio Furio Coſs. , Romani legati Carthaginem venerunt . Hos Hannibal ſui expo-

1 Infenſum maxime Romanis totique populo. 2 Adhuc . 3 Præfeciſſent exercitui . 4 Livio 30. 18. ſ. Mago frater Hannibalis in Inſubria vulneratus , et ex vulnere prope Sardiniam mortuus . Sed noſtro ſuperſtes ille eſt hic et c. 8. Ergo puto , vel circa nomen alicubi erratum , vel duos fratres idem habuiſſe nomen . 5 Audito intellectoque . 6 Poſtquam Hannibal reverſus eſt . 7 Hoc loco *prætor* civilis magiſtratus eſt . 8 *Sufes* lingua Pœnorum, i. e. conſul.; uti et Juſtinus principem civitatis ac tum temporis conſulem vocat 21. 3. 6. v. Feſtum voce *Sufes* cum eaſtig. Scaligeri . 9 Scil. ætatis ſuæ. 10 Fere eaſdem dignitates, eoſdemque magiſtratus Pœni habuerunt ac Romani . *Suffetos* , *velut conſulare imperium apud eos erat* . Liv. 30. 7. v. Berneg. not. ad Juſt. 31, 2. 6. conf. Grot. J. B. et P, 1. 3. 10. βασιλεῖς etiam dixit Ariſtot. Polit. 2. 4. 11 Poteſtate . 12 Se geſſit . 13 Pro *ſicut* . 14 Quam Scipio imperaverat . v. Liv. 3. 16. 15 Solveretur . Pendebant veteres monetas, quas nunc numeramus . Inde tot vocabula ponderum in re monetaria manſerunt. 16 Abundaret, reſtaret. 17 Alii reponeretur.

poſcendi gratia miſſos 1 ratus, priuſquam his ſenatus daretur, 2 navem conſcendit
clam, atque in Syriam ad Antiochum pro- 7
fugit. 4 Hac re palam facta, Pœni naves duas, quæ eum comprehenderent, ſi poſsent conſequi, 4 miſerunt, bona 5 ejus publicarunt, domum a fundamentis 6 disjecerunt, 7 ipſum exulem judicarunt. 8

VIII. At Hannibal anno tertio poſtquam 9 domo profugerat, L. Cornelio, Quinto Minutio Coſs., cum quinque navibus Africam acceſſit in finibus Cyrenæorum, 10 ſi forte 11 Carthaginienſes ad bellum, Antiochi ſpe fiduciaque, 12 inducere 13 poſſet: cui 14 jam perſuaſerat, ut cum exercitibus
in Italiam proficiſceretur. Huc 15 Mago- 2
nem fratrem excivit. 16 Id ubi Pœni re-

1 Ideo veniſſe legatos, ut poſcerent a ſenatu, ut Hannibal ipſis tradadatur, v. ut ſupra 2.8.5. 2 Id eſt, dies aſſignaretur, ut legati ſenatum adire, mandataque ſua et poſtulata exponere poſſent. 3 v. Prolixe Liv. 33. 47. ſ. ubi ſcribit, Hannibalem velut Deorum munus ſuiſſe exceptum. 4 Fugientem aſſequi. 5 Poſſeſſiones. 6 Id eſt, funditus, uti 10. 3. 3. 7 Tanquam proditoris, et maieſtatis rei. Sic Romani etiam ſolebant. Notum eſt, Æquimelium apud Liv. 4. 16. Sic M.Flacci et Saturnini penates ab imis fundamentis eruti ſunt. v. Val. Max. 6. 3. et Piccarti Obſerv. Dec. 3. 1. 8 Judicio exilium eius decreverunt, eum proſcripſerunt. 9 Similis locutio 3. 1. 5. 10 Cyrenæ, unde Cyrenæi, inſigne Lybiæ oppidum. unde totus tractus inter Africam proprie dictam et Lybiam Marmoticam ſeu Maritidem, Cyrenaica dicitur. 11 Conſilii et cauſæ finalis reſpectu. 12 Oſtenſa ex Antiochi armis et ſocietate. 13 Permovere per Ariſtonem Tyrium quendam Carthaginem miſſum, ut ea clam expediret. v. Liv. 24. 60. 14 Antiocho. 15 Eo loci, ubi tunc ipſe erat Hannibal. 16 Ad ſe vocavit.

ſciverunt, Magonem eadem, qua fratrem 1, pœna affecerunt. Illi, deſperatis rebus 2 cum ſolviſſent naves, 3 ac vela ventis dediſſent, 4 Hannibal ad Antiochum pervenit. De Magonis interitu duplex memoria 5 prodita eſt; namque alii naufragio, alii a ſervis ipſius interfectum eum, ſcriptum reliquerunt.

3 6 Antiochus autem, ſi tam in agendo bello 7 parere voluiſſet conſiliis ejus, 8 quam in ſuſcipiendo inſtituerat, 9 propius Tiberi 10, quam Thermopylis 11 de ſumma imperii 12 dimicaſſet. Quem etſi multa ſtulte conari 13 videbat, tamen nulla deſeruit in re.

4 14 Præfuit paucis navibus, quas ex Syria juſſus erat in Aſiam ducere, hiſque adverſus Rhodiorum 15 claſſem in Pamphylio 16 mari conflixit. Quo 17 cum multitudine adverſariorum ſui ſuperarentur, ipſe quo cornu

rem

1 Alii addunt, *abſentem*. 2 Cum iam deſperaſſent, Carthaginenſes rurſus bellum ſuſcepturos. 3 E portu ſcil. 4 Provecti in altum. 5 Fama. Imo plane alia de Magone Livius. v. paulo ante c. 7. 2. 6 Scripſerunt. 7 Agere bellum eſt adminiſtrare. Sic apud Ovid. Art. am. 1. v. 182. Eutrop. 2. 5. 5. & 6. 7. v. Gronovii Obſ. 1. 5. & not. ad Liv. 28. 46. agere, & gerere ſæpe eadem eſſe oſtendit idem prolixe obſerv. 4. 14. 8 Cur autem illis non obedierit, oſtendit Juſt. 31. 6. 1. ſeqq. 9 Id eſt cœperat. 10 Qui Romam præter fluit in Italia., ubi bellum gerendum eſſe conſtans Hannibalis ſententia fuerat. v. Liv. 34. 60. 11 Ad quas victus eſt Antiochus. Cum Græcia belli ſedem eligeret. Liv. 36. 15. & 18. Flor. 2. 8. 11. 12 De imperio. 13 Suſcipere, factitare. Regis ſtultitiam facete irriſit ipſe Hannibal, ut refert Gellius 5. 5. 14 Fidelem ubique conſtantemque operam præſtitit. 15 Rhodii incolæ re navali celebres inſulæ, quæ dicitur Rhodos in mari mediterraneo. 16 A regione minoris Aſiæ, Pamphylia, quæ meridie habet hoc mare. 17 Scil. mari, alii *in quo*.

rem gessit, fuit superior.

IX. Antiocho fugato, 1 verens ne dederetur 2 (quod sine dubio accidisset, si sui fecisset potestatem 3) Cretam ad Gortynios 4 venit, ut ibi, quo se conferret, consideraret. 5 Vidit 6 autem vir omnium callidissimus, 7 magno se fore periculo, 2
8 nisi quid providisset, 9 propter avaritiam Cretensium 10: magnam enim secum pecuniam 11 portabat, de qua sciebat exisse famam. 12 Itaque capit tale consilium: 13 3
amphoras 14 complures complet plumbo: summas 15 operit 16 auro & argento; has præsentibus principibus deponit in templo

1 Qua parte præfuit pugnæ, dextero cornu Apollonius præerat de toto conflictu Liv. 37. 25. 2 Id est Asia mulctato, & in Syriam rejecto. Hinc dicere solitus, *benigne sibi a populo Romano esse factum, quod nimis magna procuratione liberatus, modicis regni terminis uteretur*. Cic. pro Dejot. c. 13. Val. Max. 4. 1. ext. 9. 3 Scilicet Romanis, qui conditionibus pacis Antiocho datæ hanc adjecerant, ut Hannibalem, concitatorem belli, darent. v. Liv. 38. 38. 4 Si se præsentem stitisset, opponitur fugæ & demigrationi. 5 Incolas Gortynæ urbis in meditullio fere Cretæ olim sitæ. 6 Amplius deliberaret. 7 Prævidit, sensit. Νοῦν ἐχὴς καὶ πολύβουλος.

9 Alii *in periculo*. 11 Excogitasset, reperisset consilium, cavisset. Ita Ter. *Quæ si non estu providentur*. And. 1. 3. 3. & Phor. 1. 4. 5. 10 Famosi ejus insulæ incolæ, variis vitiis tribuitur ipsis; quod sint perfidi, mendaces, ignavi, rapaces &c. de quibus & Paulus ad Tit. 1. 17. 11 pecuniæ summam; aurum & argentum. 1. Palam factum. Sic 17. 2. 11. 21. 12 Præter Polyænum & Frontinum narrat Just. 42. 4. 13 Vasa sic dicta, quod duas ansas habeant, quibus comprehendantur. 14 Ora amphorarum intelligit. 15 Obtegit. 16 Intellige civitatis Gortynæ. Ita est in MSS. vulgo legitur, *has Gortynia præsentibus deponit &c.*

plo 1 Dianæ, simulans, 2 se suas fortunas 3 illorum fidei credere. 4 His in errorem ductis, 5 statuas æneas 6, quas secum portabat, omnes sua pecunia complet,
4 easque in propatulo 7 domi abjicit: Gortynii templum magna cura custodiunt, 8 non tam a ceteris, quam ab Hannibale, ne quid ille, inscientibus, 9 tolleret, secumque portaret. 10

X. Sic conservatis suis rebus, Pœnus, 11 illusis 12 Cretensibus omnibus, ad Prusiam 13 in Pontum 24 pervenit; apud quem eodem animo fuit 14 erga Italiam: neq; aliud quidquam egit 15, quam regem armavit 16,
2 & exercuit 17 adversus Romanos. Quem cum videret domesticis rebus minus esse robu-

1 Scil. custodiæ & securitatis caussa. Mos ste in sacellis templisque adservandi pecunias passim obvius. v. 3.3.1. Cæs. B.C. 1.6.2.18.3, 23.105. Sic Cic. de leg. 2, 16. *Atheniensis Clisthenes Junoni Samiæ, cum rebus timeret suis, filiarum dotes credidit*. 2 Caussam interponens. 3 Pluraliter opes, facultates, divitias significat. 4 Se committere illis bona tanquam hominibus bonæ fidei, aut bona fide servanda. 5 Inductis, falsa opinione delusis. 6 Idola. 7 In loco aperto & ad conspectum exposito. Sic Plin. Epist. 1.8. integre Cic. 4. Verr. c. 45. *in propatulo loco*. 8 Attente servant pervigiles. 9 Se ignorantibus. 10 Auferret; alii *asportaret*. 11 I. e. Hannibal, per Metonymiam nominis gentilis pro proprio. 12 Callido invento decepti. 13 Regem Bithyniæ, quæ Ponto Euxino adiacet: de hoc rege v. Cic. de divin. 2. 2. 4. Just. 32. 4. 5. 14 Regionem minoris Asiæ, sic dictam a vicino mari, cujus metropolis Trapezus. 14 Scil. hostili, nil quidquam de odio suo remisit. 15 Periphrasis hæc est magnæ contentionis ac studii. 16 Instigavit ad arma. 17 A longo otio ad exercitium bellicum reduxit. Ita meliores libri, alii *excitavit*.

bustum, 1 conciliabat ceteros reges, adjungebatque 2 bellicosas nationes. Diffidebat ab eo 3 Pergamenus rex Eumenes, 4 Romanis amicissimus, bellumque inter eos 5 gerebatur & mari & terra; quo magis cupiebat eum 6 Hannibal opprimi 7; sed utrobique 8 Eumenes plus valebat 9 propter 3
Romanorum societatem 10. Quem si removisset, 11 faciliora sibi cetera fore 12 arbitrabatur. Ad hunc interficiendum talem iniit rationem. 13 Classe paucis diebus 14 erant 4
decreturi 15; superabatur navium multitudine 16: dolo erat pugnandum 17, cum par non esset armis 18. Imperavit quam plurimas venenatas serpentes 19 vivas colligi, easque in vasa fictilia 20 conjici. Harum cum

1 Regem non satis adversus Romanos valere viribus propriis & intestinis. 2 Scil. ad amicitiam, uti additur 7. 5.6. 3 Erat hostis Prusiæ. 4 Attali senioris filius, regnans in citeriore Asia, in Lydia maxime, & Jonia, cujus regia sedes Pergami fuit, ubi charta inventa, & quæ hodie Pergamena dicitur. 5 Prusiam, & Eumenem. 6 Amicum Romanorum. 7 Sperans fore, ut hoc superato Prusias fieret potentior. 8 Et terra & mari. 9 Superior erat, potentior, robustior. 10 Hinc Eumenes in senatu *vetustissima*, inquit, *domus nostræ vobiscum amicitia*. Liv. 36. 53. 11 Oppressisset, debellasset. 12 Ut & alii vicini Reges communia arma adversus Romanos stringerent. 13 Tale cepit consilium. 14 Post paucos dies. 15 Ita codices plerique. Vulgo *decertaturi*, de prœlii notione in verbo *decernere*. v. c. 4. 1. & 1. 4. 4. ubi *contendere* substituitur. 16 Inferior erat navibus Hannibal. 17 Si Marte aperto diffidimus, arte et consilio nitendum. *Dolus an virtus, quis in hoste requirat*. Virg. Æn. 2. 390. v. Grot. J.B. et P. 3. 1. 6. 18 Vi armata et aperta. 19 Serpens plerumque est generis masculini. Noster in fœminino ponit. 20 *Fictiles lagenas* vocat Just. 32. 4. 6. Frontinus 4. 7. 10. *vascula viperis plena*. Generosius autem est,

5 confeciſſet 1 magnam multitudinem, die ipſo, quo facturus erat navale prœlium, claſſiarios 2 convocat, hiſque præcipit, *omnes ut in unam Eumenis regis concurrant 3 navem; a cæteris 4 tantum ſatis habeant ſe defendere 5; id facile illos ſerpentum multitudine conſecuturos.* 6 *Rex autem* 7 *qua nave veheretur, ut ſcirent, ſe facturum; quem*
6 *ſi aut cepiſſent, aut interfeciſſent, magno his pollicetur præmio fore.* 8

XI. Tali cohortatione militum 9 facta, claſſis ab utriſque 10 in prælium deducitur. Quarum 11 acie conſtituta 12, priuſquam ſignum pugnæ daretur 13, Hannibal, ut palam faceret 14 ſuis, quo loco Eumenes eſſet, tabellarium 15 in ſcapha cum caduceo 16 mittit. Qui cum ad naves adverſariorum pervenit, epiſtolam oſtendens, ſe regem profeſ-
2 ſus eſt 17 quærere. Statim ad Eumenem deductus eſt 18: quod nemo dubitabat aliquid de

juſtis armis pugnare, quã rebus venenatis., v. Clapmar. art. rerump. 5. 7. Piccarti obſerv. Dec. 10. c. 10. p. 205. 1 Collegiſſet, conquiſiviſſet. v. Gronov. ad Liv. 29. 21. alii legunt *feciſſet*. Sic Salluſt. *exercitum facere*; ſupra 15. 1. 6. 2 Scil. milites. 3 Veluti agmine facto involent. 4 Scil. navibus facile confundendis ac turbandis Rege ipſo oppreſſo. 5 Non ultra defenſionem nitantur. 6 Effecturos. 7 Eumenes. 8 Promittit magnum præmium ſe daturum. Ita 4. 4. 6. 9 Ad milites. 10 Hannibale & Eumene. 11 Navium, quibus claſſis conſtat. 12 Inſtructa. 13 Quo conſpecto etiam in navali pugna dimicandi initium fieret. v. Lipſ. mil. Rom. 4. 12. 14 Indicaret, planum faceret. 15 Caduceatorem. 16 Signo legationis, in prora navis defixo. Plin. 23. 3, *Exteræ gentes caduceum in pacis argumentis circumdata effigie anguilum fecerunt.* Scheffer. de mil. nav. in addendis p. 335. 17 Palam faſſus eſt, præ ſe tulit, dixit. 18 Admiſſionis cauſa.

de pace esse scriptum 1. Tabellarius, ducis 3
nave declarata 2 suis 3, eodem, unde je rat, se recepit 4. At Eumenes, soluta epistola 5, nihil in ea reperit, nisi quod ad irridendum eum 6 pertineret; cujus etsi caussam mirabatur, neque reperiebatur, 7 tamen prælium statim committere non dubitavit. 8 Horum in concursu 9, Bithyni, 4
Hannibalis præcepto, 10 universi navem Eumenis adoriuntur. Quorum vim 11 cum rex sustinere non posset, fuga salutem petiit: 12 quam consecutus non esset, nisi intra sua præsidia 13 se recepisset, 14 quæ in proximo litore erant collocata. Reliquæ Pergamenæ 5
naves cum adversarios premerent acrius, 16 repente in eas vasa fictilia, de quibus supra 17 mentionem fecimus, conjici cœpta sunt 18: quæ jacta initio risum pugnantibus excitarunt 19; neque, quare id fieret, poterat 6
intelligi. Postquam autem naves completas conspexerunt serpentibus, nova re 20 perterriti, cum quid potissimum vitarent non vi-

1 Hac forma sæpe noster usus est, pro *quin aliquid esset* scriptum. 2 Ostensa quæ sit. 3 Militibus Bithynicis. 4 Reversus est. 5 Cum eam aperiret inciso lino, quo colligata erat. v. Salmas. Specim. Confut. Herald. c. 19. 6 Poterat dicere *ad irridendum se*: sed sæpe Nepos pronomen reciprocum commutat in demonstrativum. 7 Vel caussa, vel tabellarius. 8 Conflictus admodum fuit cupidus. 9 Initio prœlii navalis, quod cursu fere fieri solebat. 10 Secuti ejus jussum, imperium. 11 Impetum, vehementiam. 12 Quærit. 13 Intelliguntur dispositi tutando receptui suorum milites. 14 Perfugisset. 15 Cum instarent perculsis. 16 Cap. 10. 4. 17 Idem sensus, atque eadem latinitas, si dicas *conjici cœperunt*. 18 Cum vasa frangi conspicerent, sibi a risu non potuerunt temperare. 19 Inventu singulari. 20 Incerti essent.

derent, 1 puppes averterunt, 2 seque ad
7 sua castra nautica retulerunt. 3 Sic Han-
nibal consilio 4 arma Pergamenorum supe-
ravit: neque tum solum, sed sæpe alias pe-
destribus 5 copiis pari prudentia 6 pepu-
lit 7 adversarios.

XII. Quæ dum in Asia geruntur, 8 ac-
cidit casu, ut legati Prusiæ Romæ apud L.
Quinctium Flaminium 9 consularem 10 ce-
narent; atque ibi de Hannibale mentione
2 facta, ex his unus diceret, *eum in Prusiæ
regno* 11 *esse*. Id postero die Flaminius sena-
tui 12 detulit. 13 Patres conscripti, 14 qui
Hannibale vivo nunquam se sine insidiis 15
futuros existimabant, 16 legatos in Bithy-
niam

1 Studio recedendi. v. Gronov. Observ. 4. 25. 2 Receperunt se ad præsidia, quæ modo dixerat. 3 Per callidum stratagema. 4 Terrestribus, peditatu & equitatu, conf. 9. 1. 1. 5 Armis fortiori. 6 Fugavit. 7 Consueta formula transeundi ad novam narrationem. 8 Ita præstat scribere, quã *Flaminium*, quod plebejæ gentis nomen. Cæterum non is *Lucius*, qui circa eadem tempora Romæ a Catone senatu motus est, ut e Livio 39. 42. constat, sed *Titus* legatus ad Prusiam missus, de quo mox sequitur. 9 Ita & Livius l. c. Lucium vocat, qui A. U. C. 561. consul fuit, sicuti Titius A. 4. 5. sed hæc gesta circa A. 570. 10 Territorio. 11 Id est, *ad senatum*. Eadem constructione *deferri regi querelam* dixit Just. 1. 5. 2. conf. 9. 6. 7. & Tac. A. 13. 43. 1. 12 Exposuit, retulit. 13 Id est, Senatus Romanus, qui tanquam solemni titulo ita compellari, vocarique consuevit. Ita primos illos ab Romulo institutos centum senatores Halicarnasseus dicit πατέρας ἐγγράφους. Ita etiam ii dicebantur, qui a Bruto lecti in senatum expulso regno *Liv.* 2. 1. 14 Tutos. 15 Nam eum etsi annis & exilio fractum pro igni habebant, cui abesset nihil, nisi qui eum excitaret. Plut. Flaminino c. 37. 16 *Titum* eundem legatum appellant Plut. l. c. p. 380. Liv. 39. 51. Aur. Vict. Vir. ill. c. 51. Eutrop. 4. 4.

niam miserunt; in his Flaminium 1, qui
a rege peterent *ne inimicissimum suum secum
haberet*, 2 *sibique dederet* 3. His Prusias
negare ausus non est 4: illud 5 recusavit 3
*ne id a se fieri postularent, quod adversus jus
hospitii 6 esset: ipsi, si possent, comprehenderent:
locum, ubi esset*, 7 *facile inventuros*. Hannibal enim uno loco se tenebat in
castello 8, quod ei ab rege datum erat muneri, idque sic ædificarat, ut in omnibus
partibus ædificii exitus 9 haberet, semper 4
verens, ne usu eveniret 10 quod accidit. Huc
11 cum legati Romanorum venissent, ac multitudine 12 domum ejus circumdedissent,
puer ab janua 13 prospiciens Hannibali dixit, plures præter consuetudinem armatos apparere 14. Qui imperavit ei, ut omnes fores ædificii circumiret, ac propere sibi renuntiaret, num eodem modo undique obsideretur 15.

1 Receptaret. 2 Traderet in suam potestatē. 3 Propter potentiam Romanorum, quos perfuga defenso offendere tuto non poterat. conf. similem casum in Tac. H.3. 48. 3. potuisset tamen Admeti exemplum sequi supra 2. 8. 5, 4 Apparet emphasis in rei excipienda distinguendave gravitate; paulo aliter Liv. 39. 51. 5 Sanctum illud & inviolabile. v. auctores citati ad 2. 8.3. Hujus amicitiæ tutores apud Liv. l. c. credebantur Dii vocati hospitales, conf. A. 15. 52. 2. 6 Ubi degeret. 7 Quod in finibus Nicomediensium, v. Eutrop. 4. 2. nomen loci aut regionis fuit Libyssa. v. Plut. l. c. Appian. Syr. p. 150. Aur. Vict. 52. 8 Fores, portas. 9 Ne sibi accideret. 10 Eum in locum. 11 Armatorum scil. sive militu[illegible] regiorum. 12 Nonnu[illegible] idem est ac *per januam*. Sed Pignorius de servis p. 214. & alii existimant per *puerum ab janua* servulum significari, qui claustris januæ præesset janitorem, sive, ut Livius apud Gell. 12. 10. vocat, claustritumum. 13 Conspici. 13 An exitus omnes custodirentur. 14 Quid ageretur.

5 Puer cum celeriter, quid esset 1, renuntiasset, omnesque exitus occupatos 2 ostendisset 3, sensit id non fortuito factum, sed se peti 4, neque sibi diutius vitam esse retinendam 5. Quam ne alieno arbitrio dimitteret 6, memor pristinarum virtutum, venenum, quod semper secum habere consueverat 7, sumsit 8.

XIII. Sic vir fortissimus, multis variisque perfunctus laboribus 9, anno acquievit 10 septuagesimo 11. Quibus consulibus 12 interierit, non convenit 13. Nam Atticus 14 Marco Claudio Marcello, & Q. Fabio Labeone Coss. mortuum, in annali suo scriptum reliquit: at Polybius 15 L. Æmilio Paullo, & Cn. Bæbio Tamphilo: Sulpicius

1 Obseptos; omnia circa clausa custodiis dispositis. v. Liv. 39. 51. 2 Narrasset, exposuisset. 3 Sibi parari hoc exitium. Sic 2. 2. 6. 4 Potius consilium αὐτοχειρίας arripiendum. 5 Amitteret, deponeret. P. Syrus: *Bis emori est alterius arbitrio mori* conf. de Sexto Pompejo Flor. 4. 8. 4. 6 Ad similes casus præparatum sub annuli gemma, [illegible] habet Aur. Vict. c. 51. adde Liv. l. c. Appian. Val. Max. 9. 2. ext. 2. Just. 32. 4. 8. Juvenal. Sat. 10. Plutarchus vero plures opiniones de morte ejus refert. 7 Hausit. 8 In Italia, domi & in exilio; maxime *tum cum Roma no tonantem bello Italia contremuit*, ut loquitur Just. 32. 4. 10. 9 Significanter de morte tanquam portu vitæ laboriosæ. Sic & alii gentiles: Val. Max. 9. 12. ext. 1. *exoptata securitate acquievit*. Herodianus 1. 4. de Marco νυκτός τε καὶ ἡμέρας ἐπιβιώσας, μιᾶς, ἀνεπαύσατο. 10 Quia ex computo rerum ubique gestarum numerus annorum minor septuagenario emergit. Sunt, qui LXV. pro LXX. reponi cupiant. 11 Solemnis ea consuetudo designandi temporis Romanis scriptoribus, quibus Consulibus aliquid sit factum. 12. Non constat inter Historicos. 13 T. Pomponii Attici annalem etiam allegat & commendat. Cicero ad eundem 22. 23. & in orat. c. 34. conf. Voss. de Hist. Lat. 1. 11. 14 Historicus Græcus longe optimus, de cujus quadraginta libris 16 hodie supersunt. 15 Vossius de

cius 1 autem P. Cornelio Cethego, & M.
Bæbio Tamphilo. Atque hic tantus vir, 2
tantisque bellis districtus 2, nonnihil tem-
poris tribuit literis 3; namque aliquot ejus
libri sunt græco sermone confecti 4: in
his ad Rhodios *de Cn. Manlii Vulsonis in
Asia rebus gestis* 5. Hujus bella gesta mul- 3
ti memoriæ prodiderunt 6: sed ex his duo,
qui cum eo in castris fuerunt 7, simulque
vixerunt 8, quamdiu fortuna passa est, Si-
lenus 9, & Sosilus Lacedæmonius 10: at-
que hoc Sosilo Hannibal literarum græcarum
11 usus est doctore 12. Sed nos tempus est 4
hujus libri facere finem 13, & *Romanorum*
explicare *Imperatores* 17, quo facilius, colla-
tis utrorumque factis 14, qui viri 15 præ-
ferendi sint, possit judicari 16.

XXIV.

Hist. lat. 1. 18. avum Imp. Galbæ signari putat, memoratum Suet. Galb. c. 3. 1 Varie occupatus. 2 Impendit studiis, sine quibus etiam magnos viros esse posse disputat Alberic. Gentil. de legat. 3.9. Sed literas & doctrinam rerum summarum rectoribus nemo alius veterum magis inculcat, quam Aur. Victor. 3 Græce scripti. 4 Namque is missus ad ordinandam Scipionis Asiatici provinciam, Pisidas vicit & Galligræcos. v. Aur. Vict. Vir. ill. c. 55. Liv. 38 12. & 20.4. 5 Scripserunt 6 In Castra cum eo profecti, uti dixerat modo c.2.4. 7 Conservati cum eo. 8 Alias *Philænius*, ignoto nomine. Itaque Voss. Hist. Gr. 1. 17. legit *Philinus*. motus nomine illo ex Polyb. 1. 14. f. & Diodori l. 23. Sed Boeclerus eruit e MS. *Silenus*, de quo & Cic. divin. 1.24. *eum diligentissime res Hannibalis persecutum esse*. Meminit ejusdem Liv. 26. 40. v. Voss. Hist. Gr. p. 413. 9 Iliensem vocat Diodorus l. 26. plebeium & sine judicio Polybius 8.20. v. Voss. H. Gr. 17. 12. 10 Linguæ Græcæ habuit præceptorem. 11 Hic auctor voluminis finem cōstituit; *Cato* ergo ex libro παραλλήλω de Romanis Imp. non tam transumtus quã exceptus breviatusque. *Atticus* autem peculiari opere memoratus. 12 Historice enarrare. 13 Alii *labores*, i. e. varios casus. 14 Comparatione adhibita inter utrorumque facta. 15 Inter Græcos & Romanos. 16 Sed alterum illud volumen hodie non extat.

XXIV.

M. PORCIUS CATO.

EX LIBRO POSTERIORE CORNELII NEPOTIS.

ARGUMENTUM.

1 Cato adolescens, miles, quæstor, ædilis, prætor, Ennii Romam promotor. 2 Consul Hispaniam sortitus est; censor inimicitias reip. causa suscepit. 3 Ejus elogium, studia, scripta.

I. CAto 1 ortus municipio 2 Tusculo 3, adolescentulus priusquam honoribus operam daret 4, versatus est 5 in Sabinis 6, quod ibi heredium 7 a patre relictum ha-

1 v. Plut. in vita & Apophth. Polybius, Appianus, Liv. 33. 42. &c. inprimis 39. 40. Flor. 2. 15. 4. & 2. 17. 9. Aur. Vict. Virill. c. 47. Vellej. 1. 13. 1. c. 17. 2.2. 35. 2. c. 16. 3. c. 128.2. Tac. A. 4. 34. 7. 15.22. 4. &c. Val. Max. 2. 9. 5. 3. 7. 7. 4. 3. 11. 8.7. 1. 8. 15. 2. Polyæn. 8. 17. Cicero, (qui & librum de senectute ejus nomini inscripsit) Seneca, Plinius, Frontinus passim Virg. Æn. 6. 841. Horat. Epist. 1.19, 13. Lucanus 6.788.Martial. 1. 3. &c. conf.Voss. de Hist. Lat, 1. 5. *Cato* dictus est ob prudentiam; *catus* enim est prudens. v. Cic. de Sen. c. 2. 2 Oppido Latii. v. Gell. 16. 13. & Sigon. de ant. Jur. Ital. 2. 6. 3 Tusculum, hodie *Frascati*, non modo Catonem dedit, sed & Ciceroni Tusculanas quæstiones elicuit. conf. Vellej. 2. 128. 2. cum not. Bœcl. 4 Honores capesseret, accederet ad remp. 5 Fuit, commoratus est. 6 Gens ponitur pro regione. Sic *in Lucanis* 25. 5. 3. *in Hirpinis* Vellej. 2. 68. 3. 7 Prædium parvulum. Festus, conf. Varro R. R. 1. 10. pro quo Gell. 19. 7. dicitur de Julio Paulo, eum herediolum tenue possedisse.

habebat. Hortatu L. Valerii Flacci 1, quem in consulatu censuraque habuit collegam, ut M. Perpenna Censorinus 2 narrare solitus est, Romam demigravit: in foro esse
3 cœpit. Primum stipendium 4 meruit an- 2
norum decem septemque 5: Q. Fabio Maximo, M. Claudio Marcello Coss., tribunus militum 6 in Sicilia fuit. Inde ut rediit, castra secutus est 7 C. Claudii Neronis 8: magnique opera ejus 9 æstimata est in prœlio apud Senam 10, quo cecidit Hasdrubal, frater Hannibalis. Quæstor 11 obti-

1 Hic habuit prædia vicina Catonianis, unde occasio sollicitandi Romam; de hoc v. Liv. 39. 41. 2 Alii *Censorius*, & pro *Perpenna* alii *Perperna*. v. Freinsh. ad Flor. 2. 20. 6. 3 Commendatus a Flacco optimis oratoribus, & Jurisconsultis fori studiis, & civilis actus rudimentis operam dedit. Utebantur enim Romani foro tanquam schola omnium pacis artium, civitatisque disciplinam ibi & discere & tractare moris erat. conf. Tac. Agr. 29. 3. 4 Militavit, militiæ initium fecit; numero stipendiorum Romani annos militiæ signabant. conf. Tac. A. 1. 36. 4. 5 Hæc militaris ætas fuit; ab ea Servius Tullius, quod idoneos jam esse Reip. arbitraretur, milites scripsit. v. Gell. 10. 28. conf. Liv. 25. 5. Ita Scipio annorum decem septemque militare cœpit. v. Thysii not. ad Sallust. p. 12. 6 Cujusmodi sex fuerunt in qualibet legione imperantes ordine per vices. v. Lips. Mil. Rom. 2. 9. Turneb. Adv. 30. 24. 7 Id est, miles fuit. 8 Qui cum Livio Salinatore Hasdrubalem oppressit. v. Liv. 27. 48. s. conf. Hor. Od. 4. 4. 9 Militaris fortitudo. 10 Oppidum Hetruriæ seu Umbriæ ad Metaurum fluv., unde apud Cic. de cl. orat. c. 15. *prœlium Senense*. 11 Ærarii scil. Consulibus & Prætoribus exeuntibus in bellum, & provincias tales quæstores addici plerumque sorte, cum juberet senatus, ut in sortem provincias conjicerent. v. Sigon. de ant. jur. prov. 2. 3. Rosin. Antiq. 7. 45.

tigit 1 P. Cornelio Scipioni Africano 2 consuli: cum quo non pro sortis necessitu-
3 dine vixit 3; namque ab eo perpetua 4 dissensit vita 5. Ædilis plebis 6 factus est cum C. Helvio. Prætor provinciam ob-
4 tinuit 7 Sardiniam 8, ex qua quæstor superiore 9 tempore ex Africa decedens, Q. Ennium poetam 10 deduxerat 11: quod non minoris estimamus, 12 quam quemlibet amplissimum Sardiniensem triumphum 13.

II. Consulatum gessit 14 cum L. Valerio Flacco, sorte 15 provinciam 16 nactus Hi-

1 Ita sæpe Romani auctores de magistratibus sorte datis. v. Cæs. B.C. 1. 30. &c. 2 Cognomen hoc impositum a rebus gestis in Africa. 3 Id est, non ita amice, ut requirebat collegarum sorte lectorum vinculum, conjunctio & publica munerum societas. Hujus necessitudinis meminit Cic. div. in Cæcil. c. 14. & 19. in Verr. 1. c. 14. 5. Or. post red. in Sen. c. 14. pro Planc. c. 11. ad fam. 13. 10. 4 Tota vita, quamdiu viveret. 5 Parcus ille ausus Scipionem increpare ob ludorum & conviviorum apparatum, quod non exercitum duceret, sed festos dies ageret; cui Scipio respondit, se non egere quæstore nimis accurato. Hæc origo dissensionis. 6 *Plebis* additur ad differentiam ædilium curial. & cerealium. 7 Habuit, rexit, administravit. 8 Quæ inter maximas maris mediterranei insulas refertur. 9 Priore, Præterito. 10 De quo Ovid. Trist. 2. 423. Stat. 2. 7. 79. Sil. Ital. 12. 344. seqq. Cic. pro Arch. 9. f. &c. Gell. 17. 17. Crinit. de poet. 1. 2. 11 Comitem habuerat, a quo & senex in Græcis est institutus. v. c. 3. 2. 12 Quia hoc elegantiorum literarum Romanis initium fuit. 13 Si devincenda fuisset Sardinia. Triumpho autem comparatur Ennii possessio, sicuti eadem figura apud Cic. in Brut. c. 72. illata Romæ eloquentiæ copia triumphis & auctor eius triumphalibus viris præfertur. 14 Administravit. 15 Nominibus prætorum in urnam coniectis. Talis sortitio provinciarum describitur a Liv. 31, 43. 16 Provinciæ administrationem in Hisp.

Hispaniam citeriorem 1, exque ea triumphum deportavit 2. Ibi cum diutius moraretur, P. Scipio Africanus, consul iterum 3, cujus in priore consulatu quæstor fuerat 4, voluit eum de provincia depellere, & ipse ei succedere 5: neque hoc per senatum 6 efficere potuit, cum quidem 7 Scipio in civitate 8 principatum obtineret 9; quod tum non potentia, sed jure respubl. administrabatur 10. Qua ex re iratus 11, consulatu 12 peracto 13, privatus in urbe mansit 14. At Cato, censor cum 2
eodem Flacco factus, severe præfuit ei potestati 15. Nam & in complures nobiles animadvertit 16, & multas res novas in edi-

1 Tarraconensem. Cum antiquitus in tres partes divisa esset Hispania, a Romanis in duas, *citeriorem & ulteriorem* (quæ Bæticam & Lusitaniam veterum complexa) distingui cœpit. v. Cluver. introd. Geogr. 2. 7. 2 Domitis Celtiberis. v. Liv. 34. 46. 3 Secundum. Sic 23.5. 3. 4 Uti modo dictum est c.1. 3. 5 *Loco* eius præesse in Hispania. 6 Id est, propter Senatum; Senatus causa; Senatus illi obstitit. 7 Pro *&* *quidem cum*; etiamsi tum, *quidem* asseverantius rē exprimit. 8 Romana. 9 Quem censores semel iterumque principem senatus legerant. v. Liv. 34. 44. 10 Nondum *jus vi obrutum potentiorque habitus prior*, uti sequentia civilis discordiæ rempora notat Vellei. 2,3.3. 11 *Senatui* sc. Scipio, & ita fors scripserat Nepos. 12 Ita rescribi voluit Pigghius, cum esset *Senatu*. 13 Finito. 14 Postea tamen in voluntarium exilium concessit Liternium. v. Liv. 38. 50. s. Aur. Vict. c. 49. Gell. 4. 18. Sen. Epist. 86. 15 Censuræ, magistratui. 16 De censore propria hæc vox. Cato autem septem senatu movit, & in his L. Quintium Flamininum consularem, quod in Gallia ad scorti spectaculum captivum jugulari jussisset. v. Aur. Vict. 47. Liv. 39. 42. Val. Max. 2. 9. 3. Hinc ipse vulgo *Censorius* cognominatur.

dictum addidit 1, qua re luxuria reprimeretur 2, quæ jam tum incipiebat pullulare 3. Circiter annos octoginta 4 usque ed extremam ætatem 5, ab adolescentia, reip. caussa 6 suscipere inimicitias 7 non destitit. A multis tentatus 8, non modo nullum detrimentum existimationis fecit 9, sed quoad 10 vixit, virtutum laude 11 crevit 12.

3 III. In omnibus rebus singulari fuit prudentia & industria. Nam & agricola solers 13, & reipub. peritus 14, & jurisconsultus, & magnus imperator, & probabilis 15 orator

1 Edicta nova publicavit. 2 In germine quasi & herba; quæ tamen deleta Carthagine in segetem excrevit. v. Vellej. 2. 1. 1. & Livii Præf. 3 Crescere; Metaphora a pullis animalium, & novis arborum ramis. 4 Pigghius supplet: *vixit & usque &c.* Secundum Aur. Vict. *Galbam octogenarius accusavit, post octoginta annos filium genuit.* conf. Plin. 7. 23. 5 Sic vocatur senectus. 6 Ejus indigentia, eius nomine, pro rep. 7 Offensiones pro utilitate publica non expavescendas. v. Tac. A. 3. 55. 10. 4. 38. 2. 6. 15. 3. innocentes pro rep. cum inimicis contentiones. Vellei. 7.11.6. 8 Vexatus, accusatus. Plut. cùm quinquagies, Aur. Vict. quadragies quater accusatum, & gloriose absolutum ait. 9 Subiit, passus est. 10 Quamdiu. 11 Gloria ex virtutibus parta. 12 Major factus est & illustrior, *crescere* proprie de plantis dicitur & de corporibus. 13 Tenuit non solum artem agriculturæ, sed & ipse manum admovit. Liv. 39. 40. *Urbanas rusticasque res pariter callebat.* Hinc liber eius de re rustica. 14 Politicus. 15 Civili captui accommodatus, & cuius oratio facile fidem apud omnes inveniret. Nam Ciceroni id est *probabile*, si oratio non sit nimis comta, si auctoritas & pondus in verbis, si sententiæ vel graves, vel aptæ opinionibus hominum & moribus. v. Part. orat. c. 6. & 9. & Quintil. 8. 13.

rator, & cupidissimus literarum 1 fuit. Quarum studium etsi senior arripuerat, 2 tamen tantum in eis progressum fecit 3, ut non facile reperire possis neque de Graecis, neque de Italicis rebus, quod ei fuerit incognitum 4. Ab adolescentia confecit 3 5 orationes. Senex historias scribere instituit 6; quarum sunt libri septem. Primus continet res gestas Regum 7 pop. Rom. Secundus, & tertius, unde quaeque civitas orta sit Italica 8. Ob quam rem omnes *Origines* 9 videtur appellasse. In quarto autem bellum Punicum primum 10: in quinto secundum 11. Atque haec omnia capitulatim sunt dicta 12. Reliqua bella 13 pari modo persecutus est 14, usque ad praeturam Ser. Galbae, qui diripuit 15 Lusitanos. Atque ho-

1 Linguae Graecae & Historiae. 2 Jam senex literas Graecas didicit ab Ennio. v. Aur. Vict. c. 47. Val. Max. 8. 7. 1. Plin. 7. 10. Cic. de Sen. c. 1. & 8. et Acad. Qu. 4. 2. 3 Adeo profecit. 4 Omnia habuit explorata et probe perspecta. 5 Conscripsit. Ciceronis aevo orationes eius exstabant 150. v. de clar. orat. c. 17. quarum ait ut reliquorum operum fragmenta collegit Ausonius Popma, et notis illustravit. 6 Caepit, habuit consilium. 7 Septem numero a Romulo usque ad Tarquinium Superbum. 8 Quis fuerit conditor, qui populi primo incoluerint, et quae alia ad ortus et antiquarum rerum cognitionem facere videntur. 9 Laudatas Ciceroni in Brut. c. 17. v. de iisdem Voss. de Hist. Gr. 1. 5. Foetus Annii Viterbiensis spurius est. 10 De quo et Flor. 2. 2. 11 Bellum Punicum, de quo idem Flor. 2. 6. 12 Perstricta breviter, summatim per capita. *Capitulatim attingere* dixit et Plinius maior 2. 12. Plinius minor Epist. 6. 22. explicat *carptim* *κατὰ κεφάλαια*. 13 Romanorum. 14 Scil. narratione, sermone expositione. 15 Contra interpositā fidem interfecit, v. Liv. Epit. 40. et Cic. de clar. orat. c. 23.

horum bellorum duces non nominavit, sed sine nominibus res notavit 1. In iisdem 2 exposuit, quæ in Italia, Hispaniisque viderentur admiranda 3. In quibus multa industria & diligentia comparet 4, multa doctrina 5. Hujus de vita & moribus plura in eo libro 6 persecuti sumus, quem separatim de eo fecimus 7, rogatu Titi Pomponii Attici. Quare studiosos Catonis 8 ad illud volumen delegamus 9.

1 Facta saltem scripsit adduxitque suppressis Ducum nominibus. 2 Originibus, f. libris. 3 Quales antiquitates ibi conspiciantur, 4 Apparet, deprehenditur. 5 Eruditionis apparatus. 6 Qui cum aliis multis interiit. Inde Savaro desumtum censet, quod legitur apud Gell. 12 28. 7 Composuimus. 8 Qui tenentur cupiditate notitiæ Catonianæ. 9 Remittimus, ablegamus.

XXV.

XXV.

T. POMPONII ATTICI

VITA

EX CORNELIO NEPOTE.

ARGUMENTUM.

1 *Atticus clarus parente, ingenio, & studio.* 2 *Sulpitii causa, & Cinnano tumultu Athenas delatus pecunia juvit Marium, & Athenienses.* 3 *Honoratus ibi.* 4 *Sullæ carus, Romam remigrat.* 5 *Asperi Cæcilii heres: Ciceronis & Hortensii copula.* 6 *Honoribus, litibus, præfecturis abstinet.* 7 *Bello Cæsariano neque Pompejum offendit, neque Cæsarem.* 8 *M. Bruto, occiso Cæsare, amicus, etiam abjecto & fugienti.* 9 *Nec Antonio hosti judicato inimicus: Fulviæ opitulator.* 10 *Antonii proscriptionem evasit.* 11 *Proscriptis fidelis, & utrique fortunæ.* 12 *Vipsanio & Antonio solum usus in deprecandis amicorum periculis.* 13 *Paterfamilias, elegans non sumtuosus.* 14 *Nunquam sine lectione cœnat; pecunia recte utitur.* 15 *Verax in verbis, in negociis laboriosus.* 16 *Humanus, Ciceroni perfamiliaris.* 17 *Pius & doctus.* 18 *Peritus antiquitatis, genealogiæ, poetices.* 19 *Morum elegantia Octaviani Cæsaris adfinitatem consecutus.* 20 *Cum quo & antea familiaritas non collisa dissensu illius ab Antonio.* 21 *Senex ægrotus moriendi consilium aperit.* 22 *Inedia moritur, & sepelitur.*

Pom-

I. POmponius Atticus 1, ab origine ultima 2 stirpis Romanæ 3 generatus 4, perpetuo 5 a majoribus acceptam equestrem obtinuit dignitatem 6. Patre usus est
2 7 diligente, indulgente 8, &, ut tum erant tempora 9, diti, imprimisque studioso literarum. Hic, prout 10 ipse amabat literas 11, omnibus doctrinis, quibus puerilis ætas
3 impertiri debet 12, filium erudivit. Erat autem in puero, præter docilitatem ingenii 13, summa suavitas oris ac vocis, ut non so-

1 Hoc cognomen Athenis deportavit, uti indicat Cic. initio libelli de Senect. & de finib. 5. 2. conf. infra c. 4. 1. 2 Id est, prima. Sic Liv. 40. 6. *omnes ab ultima origine Macedoniæ Reges.* Virg. Æn. 7. 45. *tu sanguinis ultimus auctor.* 3 Regiam videtur indigitare. Nam a Pompone Numæ Pompilii filio Pomponii appellati sunt. v. Plut. in Numa f. 73. Hinc Barthio Advers. 42. 29. *regiæ* magis placet quam *Romanæ*. 4 Oriundus. Manutius τό *generatus* glossema esse. Lambinus mallet *generosus*; Rutgers. var. lect. 2. 8. *Romæ generatus*, vel *Romano genere natus*. Schotto vulgata placet lectio. 5 Quamdiu vita fuit. 6 Loquitur de ordine & nobilitate equitum Rom., qui ordo medius tertiusque Romæ plebi & patribus insertus, ut loquitur Plin. 33, 1. 7 Id est habuit talem. 8 In laude ponitur, ut apud Tac. Agr. 4. 3. *indulgentia matris* de materna cura circa educationem: alia, de qua Mantuan. Parthen. 1. 264. *Blanda patrum segnes facit indulgentia natos*, conf. Quintil. inst. or. 1. 2. 9 Pro conditione temporum illorum. 10 pro eo ut, sicut, caussam & comparationem notat. 11 Artes & disciplinas liberales. 12 Quæ tradi solent pueris, quibus animi pueriles innutriuntur. Sic Tac. A. 14. 16. 3. *Sapientiæ doctoribus tempus impertiebat*, & c. 21. *aures studiis honestis impertire*. 13 Aptitudinem & facilitatem discendi.

solum celeriter acciperet 1 quæ tradebantur 2, sed etiam excellenter pronuntiaret 3. Qua ex re, in pueritia, nobilis 4 inter æquales ferebatur 5, clariusque explendescebat 6, quam generosi 7 condiscipuli animo æquo ferre possent 8. Itaque inci- 4
tabat omnes studio suo 9: quo in numero fuerunt L. Torquatus 10, C. Marius C. filius 11, M. Cicero 12; quos consuetudine 13 sua sic sibi devinxit, ut nemo iis perpetuo fuerit carior.

II. Pater mature 14 decessit. Ipse adolescentulus, propter affinitatem P. Sulpicii, qui tribunus pleb. interfectus est 15, non expers 16 fuit illius periculi 17. Namque Anicia, Pomponii consobrina, nupserat M. Ser-

1 Per felicem naturam & memoriam. 2 Scil. institutione. 3 De elegantia pronunciationis v. Voss. instit. or. 6. 8. & conf. infra c.4.1. 4 Clarus, celebris. 5 Omnes laudabant fortunam patris, qui filium haberet tali ingenio præditum. 6 Vox hæc valida & efficax ad radios ingenii, & præcellentiam erumpentem. Similiter Svet. Tit. 3. 7 Animo erecto excelsoque præditi. 8 Turpe dicebant cedere pari. 9 Vellej. 1. 17. 6. *alia æmulatio ingenia, & nunc invidia, nunc admiratio incitationem accendit*; Quintil. 1. 2. *excitabitur laude æmulatio &c.* 10 Laudatus a Cic. de clar. or. c. 68. & 76. Cur Manliæ gentis *Torquatus* cognominetur, docet Gellius 9. 13. 11 Marii septies Consulis filius, cuius meminit Aur. Vict. Vir. ill. c. 68. & Vellej. 2. 27. 12 Ille eloquentiæ Romanæ princeps. 13 Ratione vitæ ac morum similitudine. 14 Cito & ante tempus. 15 Quia imperium Sullæ transtulerat ad Marium, ipse a vincente Sulla proscriptus. v. Liv. Epit. 76. Vellei. 2. 18. & 19. Flor. 3. 21. 6. Cic. Cat. 3. 6. 16 Non immunis. 17 Quo postea in omnes Sulpitii cognatos sævitum est.

2 Servio 1, fratri Sulpicii. Itaque interfecto Sulpicio, posteaquam vidit 2 Cinnano tumultu 3 civitatem esse perturbatam 4, neque sibi dari facultatem 5 pro dignitate 6 vivendi, quin alterutram partem 7 offenderet, dissociatis 8 animis civium, cum alii Sullanis, alii Cinnanis faverent partibus 9; idoneum 10 tempus ratus studiis obsequendi 11 suis, Athenas se contulit 12: neque eo secius adolescentem 13 Marium, hostem judicatum 14, juvit opibus suis: cujus fugam 15 pecunia sublevavit.
3 Ac, ne illa peregrinatio 16 detrimentum aliquod afferret rei familiari 17, eodem 18 magnam partem fortunarum trajecit 19 suarum. Hic ita vixit 20, ut universis Atheniensibus merito esset carissimus. Nam, præter gratiam, quæ jam in adolescentulo
4 21 magna erat 22, sæpe suis opibus inopiam co-

1 Huic duplex prænomen tribuitur, peculiari quodam gentis Sulpiciæ privilegio, si credimus Ursino de fam. Rom. p.251 dissentit tamen Gronov. ad *Liv.9.16.* in addendis. 2 Atticus. 3 Civili bello, quo Cinna Consul expulsus cum Mario rediit, & in Sullanos sæviit. Flor. 4. 2. 2. *Cinnanam rabiem* vocat, conf. Vellei. 2. 20. s. 4 Cædibus & flagitiis fœdatam. 5 Copiam, potestatem, occasionem. 6 Secundum dignitatem status equestris & vitæ honestæ. 7 Vel Cinnam, vel Sullam, qui duces & principes erant partium. 8 Discordibus. 9 Conf. Flor. 3. 21. & Liv. Epit. 83. 10 Opportunum. 11 Serviendi. 12 Profectus est, 13 Juniorem. 14 A Sulla vindicaturo Marii patris sævitiam. 15 Id est quem fugientem & expulsum. 16 Illa demigratio, dum domo abesset. 17 Ne ipse propterea damnum facultatum pateretur. 18 Athenas. 19 Transtulit eo res suas & divitias. 20 Talem se exhibuit. 21 Juvene tum XXII. annorum. 22 Qua apud omnes valebat plurimum.

eorum publicam 1 levavit 2. Cum enim versuram facere 3 publice necesse esset, neque ejus conditionem æquam haberent 4; semper se interposuit 5; atque ita, ut neque usuram unquam ab iis acceperit 6, neque longius 7, quam dictum esset, eos debere 8 passus sit 9. Quod utrumque erat iis 10 salutare; nam neque indulgendo 11 inveterascere 12 eorum æs alienum 13 patiebatur, neque multiplicandis usuris 14 crescere. Auxit hoc officium 15 alia quoque liberalitate. Nam universos frumento donavit, ita ut singulis sex modii tritici darentur; qui modus 16 mensuræ, me-

1 Totius civitatis. 2 Sublevavit, subvenit illis, quorum thesauri exhausti erant bellis atque aliis incommodis. 3 Hoc est mutare creditores & , ut Donatus ad Ter. Phor. 5. 2. 15. explicat, *æs alienum ex ære alieno solvere*, sæpe nihil aliud est, quam *mutuum sumere*. v. Salmasii Comment. de usuris c. 7. p. 100. seqq. 4 Neque legitimam pactionem ac conventionem consequi possent, fœneratoribus iniqua postulantibus. 5 Ope sua intervenit, pecuniam obtulit. 6 Contra officium esse ratus, pro eo, quod gratis erat præstandum, mercedem exigere. 7 Diutius. 8 Scil. *debitum*, quod in Medicæa membrana additur. 9 Solvere cogebantur tempore dicto; tempus æris solvendi stricte observabat. 10 Debitoribus. 11 Ad moram connivendo, solutionem debiti non urgendo. v. Casaub. ad Pers. Sat. 5. 5. 7. 12 Per *extingui* potest exponi, Loccen. in ind. Phil. vult, eo significatu tantum accipi, quo Cic. de rep. 3. apud August. de C. D. 22. 6. Cæs. B. G. 1. 44. 2. 1. & B. C. 3. 110. Tac. A. 11. 25. 10. usurpant pro *vetus fieri*. 13 Debitum, pecuniam mutuo acceptam. 14 Si ipse ex aliorum creditorum more tales quoque usuras posceret, quod ipse faceret, noluit. 15 Operam præstitam per opes mutuo datas. 16 Vulgo quantitas. Sic apud Gell. 1. 1. *modus plantæ*, *Herculis*; apud alios *modus iugeri*, *agri*, *&c.*

dimnus 1 Athenis appellatur.

III. Hic autem ſic ſe gerebat 2, ut communis 3 infimis 4, par principibus videretur. Quo factum eſt, ut huic omnes honores, quos poſſent, publice haberent, civemque facere 5 ſtuderent; quo beneficio 6 ille uti noluit; quod nonnulli ita interpretantur 7, amitti civitatem 8 Romanam,
2 alia adſcita 9. Quamdiu adfuit, ne qua ſibi ſtatua poneretur, reſtitit 10; abſens prohibere non potuit. Itaque aliquot ipſi & Phidiæ 11 locis ſanctiſſimis poſuerunt. Hunc

1 Romanos ſex vel ſeptem modios capiens. Sane Alex. ab Alex. 2. 20. ita diſtinguit, ut juxta Suidam medimnus quidem alios ſex modios faciat, Athenienſis autem contineat ſeptem. v. quæ diſputant ea de re Fannius de Amphora, Budæus de aſſe lib. 5. G. Agricola de menſ. Græcorum l. 2. & C. Vvaſerus antiq. menſ. 2.7.3. 2 Sic ſe aliis probavit. 3 Civilis, popularis, facilis, familiaris. v. Gronov. obſerv. 2. 12. Sic Cic. ad fam. 4. 9. talis Miltiades 1. 8, 4. Cic. pro L. Manl. c. 14. *qui dignitate*, inquit, *principibus excellit*, *facilitate par infimis eſſe videatur*. 4 Infimæ conditionis hominibus. 5 Id eſt, adſciſcere. Qui ſingularis honor tantum de rep. præclare meritis exhibitus. v. Meurſ. fort. Att. c. 5. 6 Civitatis ſcil. Recuſarunt idem Zeno ac Cleanthes, ne patriæ ſuæ injuriam facere viderentur. v. Plut. de Stoicor. repugnantiis f. 1034. 7 Accipiunt. 8 Jus Civitatis. Civitas non tantum locum notat, & hominum multitudinem, ſed & jus civium. v. Gell. 18. 7. 9 Si alibi civis fieret. Cic. Pro Cæcin. c. 34. *Cum ex noſtro jure duarum civitatum nemo eſſe poſſit, tum amittitur hæc civitas, cum is receptus eſt in aliam*. conf. idem pro Balbo c. 12. & Arniſæus de Rep. 1.5.7. 10 Interceſſit, impedivit. 11 Qui cæſis tyrannis magnum decus Athenis ſuo nomini peperit; de quo Pauſan. & Plut. v. Barthii Adverſ. 43. 2. ubi ſcribi mavult *ipſi ut Phidiæ*, ſed 39. 12. *ipſi & uxori*, ſicuti Meurſ. Athen. Att. 3. 3. cum multis *ipſi & Piliæ*, con

Hunc 1 enim in omni procuratione reipubl. 2 actorem auctoremque 3 habebant. Igitur primum illud munus fortunæ 4, 3
quod in ea potissimum urbe natus est, in qua domicilium orbis terrarum esset imperii 5, ut eamdem & patriam haberet, & dominam 6: hoc specimen prudentiæ, quod cum in eam se civitatem 7 contulisset, quæ antiquitate, humanitate, doctrina præstaret omnes 8, ei unus ante alios 9 fuerit carissimus.

IV. Huc ex Asia Sulla decedens 10 cum venisset, quamdiu ibi fuit, secum habuit 11

jugi scil. Attici, de qua Cic. ad Att. 4. 4. 14. 20. & 16. 6. & ad Q. frat. 2. 3. Ursinus & Schoppius Verif. 8 3. reponunt *ipsi & filiæ*. Rutgers. Var. lect. 2. 8. *Pæyce & Pæcile*, quæ sanctissima sunt loca Athenis. Lips. Elect. 1.14. *ipsi & fidei*. Ernest. invenit in MS. Medicæo: *ipsi & Pilio*, qui Cic. fam. 8. 8. Attici necessarius vocatur. conf. Manut. Comm. ad Cic. 2. 3. ad Q. frat. 1 Vel Atticum, vel Filium, vel Phidiam. 2 In rerum actu & administratione civili. 3 *Auctor* est, qui suadet præcipitve rē & rationem gerendi monstrat: *Actor*, qui administrat & curat. Cic. pro Sext. c. 28. *Dux & Auctor & actor illarum rerum fuit*. 4 Opponitur prudentiæ. 5 Loquitur de urbe Roma, quasi fortuna imperii ibi habitet. Tac. A. 1. 47, 1. vocat *caput rerum*. A. 3. 47. 2, *urbs, unde in omnia regimen*. Cic. de orat. 1. 23. *domicilium imperii atque gloriæ*. Flor. 1. 13. 18. *destinata hominum, ac deorum domicilio civitas*. Id 1. 7. 8. *imperii sedes caputq. terrarum*. v. Clapm. de arcan. 2.20. 6 Unde Romani *rerum Domini*, alii *domum*. 7 Athenas. 4. Supra laudatur 2. 7. 5. quod fuerit ut propugnaculum oppositum barbaris, conf. Cic. pro Flacc. c. 26. Just. c. 2.6. 9 Item hoc loco ac *præ aliis*. 10 Ex bello Mithridatico contra Marium in Italiam iturus. 11 In convictu ac conversatione.

Pomponium, captus 1 adolescentis & hu-
manitate, & doctrina 2. Sic enim Græce
loquebatut, ut Athenis natus videretur 3.
Tanta autem erat suavitas 4 sermonis la-
tini, ut appareret, in eo nativum quem-
dam leporem 5 esse, non adscitum. Idem
poemata pronuntiabat & græce & latine sic,
ut supra nihil posset 6. Quibus rebus fa-
ctum est, ut Sulla nusquam eum ab se di-
2 mitteret 7, cuperetque secum deducere
8; qui cum persuadere tentaret 9: *Noli,*
oro te 10, inquit Pomponius, *adversum*
eos me velle ducere, cum quibus ne contra te
arma ferrem 11. *Italiam reliqui*. At Sulla
adolescentis officio 12 collaudato, omnia mu-
nera ei, quæ Athenis acceperat, proficiscens
3 13 jussit deferri 14. Hic complures annos
moratus, cum & rei familiari 15 tantum
operæ daret, quantum non indiligens debe-
ret

1 Delectatus & admodum affectus. 2 Quæ duo ornamenta modo urbi etiam tribuerat, & quibus adolescens facile amicos parat & fortunam. 3 Hinc nomen Attici, & hinc Cicero eum *Græcum* vocat ad Att. 4. 4. Eandem laudem Antonio tribuit Plin. Epist. 4. 3. & Blæsillæ Hieronymus Epist. 25. c. 1. ad Paulam. 4 Dulcis sonus, quem in Catulis prædicat Cic. Off. 1. 37. 5 Puram & inaffectatam gratiam. Petronio *naturalis pulcritudo*. Gell. 10. 3. *nativa suavitas* dicitur. 6 Scil. *addi*, quod in MSS. expressum. Ellipsis verbi venusta in eadem formula apud Cic. ad Att. 13. 19. Ter. Eun. 3. 1. 7 Retinebat eum secum assidue, & eo libenter fruebatur. 8 Sibi comitem adsciscere. 9 Ut secum iret. 10 Interpositum sermoni, ut alias *quæso*, *amabo*. 11 Ne essem in diversis partibus. 12 Virtute, quo sensu Cicero libros de officiis inscripsit. 13 Cum abiret. 14 Afferri. Jussit autem, quia Athenas a Mithridatis copiis & ducibus occupatas ceperat, v. Plut. in Sulla. 15 Scil. tuendæ augendæque.

ret paterfamilias 1, & omnia reliqua tem-
pora aut literis, aut Athenienſium reipubl.
tribueret 2, nihilo minus amicis urbana of-
ficia 3 præſtitit. Nam & ad comitia eorum 4
4 ventitavit 5, & ſi qua res major acta
eſt, non defuit: ſicut Ciceroni in omnibus
ejus periculis ſingularem 6 fidem præbuit
7: cui ex patria fugienti 8, LLS. ducen-
ta & quinquaginta millia 9 donavit. Tran-
quillatis autem rebus Romanis 10, remi- 5
gravit Romam, ut opinor, L. Cotta, & L.
Torquato Coſſ. 11, quem diem 12 ſic uni-
verſa civitas Athenienſium proſecuta eſt 13,
ut lacrimis deſiderii futuri 14 dolorem in-
dicaret.

V. Habebat avunculum Q. Cæcilium 15,

1 Id eſt, diligentiſſime. 2 Impenderet. 3 Solemnibus negotiis in urbe præſtari ſolita. Quo ſenſu apud Svet. Aug. 53. *officia cum multis mutuo exercuit*. Martial. Epigr. 1. 56. *Vivat & urbanis albus in officiis*, conf. ſupra, 1. 2. 3. 4 In quibus agebatur de amicorum ſuorum dignitatibus, quorum petitionem auctoritate & ſuffragio juvare, officii eſſe putabat. 5 Aſſidue venit. 6 Eximiam. 7 Præſtitit, exhibuit. 8 Non ob exilium a Clodio imperatum, ſed ſpontanea fuga ob Chryſogonum Sullæ libertum & ipſum Sullam, quos orat. pro S. Roſcio offenderet. 9 Seſtertium antiqui his modis exprimunt IIS. HS. LLS. duarum librarum & ſemiſſis charactere: Eſt autem quarta pars Denarii & denarius fere octava nummi imperialis ſ. thaleri. Hinc ergo Manutius conficit 7500. ſcutatorum. v. Gronov. de pec. vetere 10 Sopitis diſſidiis civilibus. 11 Conf. not. ad 23. 13. 1. 12 Pro eo quod per diem accidit, i. e. quem diſceſſum, ſive quod diſceſſus, ejus tempus, aliqu ſubſtituunt *diſcedentem*, aliqui *abeuntem*. 13 Tanto nimium affectu. 14 Ex deſiderio futuro conceptum ita fieri amat in ſeparationibus iſtiuſmodi. v. Pricæus ad Act. 20. 37. f. 15 Meminit ejus Cic. ad Att. 1. 8. & 2. 19. &c.

equitem Rom., familiarem L. Luculli, divitem, difficillima natura 1; cujus sic asperitatem 2 veritus est 3, ut quem nemo ferre posset 4, hujus sine offensione ad summam senectutem retinuerit benevolentiam. Quo facto 5 tulit 6 pietatis fructum 7. Cæcilius enim moriens, testamento adoptavit eum 8, heredemque fecit 9 ex dodrante 10; ex qua hereditate accepit circiter centies LLS 11. Erat nupta soror Attici Q. Tullio Ciceroni; easque nuptias M. Cicero 12 conciliarat, cum quo a condiscipulatu vivebat conjunctissime 13, multo etiam familiarius, quam cum Quinto 14; ut ju-

1 Qua præditi vocantur morosi. δύσκολοι, δυτέριδες. Talem repræsentat Terentius in suo Demea. 2 Quæ distinguitur a severitate, cujus excessus est asperitas. conf. Vellej. 2. 89. 4. 3 Honore & obsequio mitigavit, recondita inest significandi venustas. 4 Est iterum descriptio admodum morosi atque intolerabilis. 5 Qua ex causa. 6 Reportavit, adeptus est. 7 Præmium obsequii & reverentiæ in avunculum. 8 Conf. de hac testamentaria adoptione Val. Max. 7. 8. 5. & hinc adoptatus a Cicerone ad Att. 3. 20. *Q. Cæcilius Q. F. Pomponianus* Atticus, & a Svetonio Tib. c. 7. *Cæcilius Atticus eques Romanus* vocatur. 9 Instituit, scripsit. 10 Id est, tribus quartis partibus bonorum, sive novem unciis assis ex 12. Nam *assis* vocabulo tota hæreditas, & *unciis* 12. partes assis appellantur. *Dodrans* novem partes significat. v. Budœus de asse, Donat. ad Svet. Jul. 83. &c. 11 Propter adverbialem locutionem subaudi *centena millia*; aut juxta Gronov. de pec. vet. 1. 1. seqq. & in addendis p. 899. seqq. *centies* aut *centenum pondus argenti*. hinc conficiuntur trecenta millia scutatorum, sive Philippicorum ducenta quinquaginta millia. 12 Quinti frater. 13 In summa familiaritate. conf. de isto inter adolescentulos cœpto amore infra c. 10. 3. Quintil. inst. or. 1. 2. Plin. Epist. 6. 8. 14 Cicero ipse ejus rei testis fam. 1. 13. ad Att. 4. 16. et 16. 16. add. c. 10. 3.

judicari possit, plus in amicitia valere similitudinem morum 1 quam affinitatem. Utebatur autem intime Q. Hortensio 2, qui iis temporibus principatum eloquentiæ tenebat 3, ut intelligi 4 non posset, uter eum plus diligeret, Cicero, an Hortensius; & id, quod erat difficillimum, efficiebat, ut inter quos tantæ laudis esset æmulatio 5, nulla intercederet 6 obtrectatio, essetque talium 7 virorum copula 8. 4

VI. In republ. ita est versatus 9, ut semper optimarum partium 10 & esset, & existimaretur 11; neque tamen se civilibus fluctibus 12 committeret, quod non magis eos in sua potestate 13 existimabat esse, qui se iis dedissent 14, quam qui maritimis jactarentur 15. Honores non petiit

O 4 cum

1 Conf. Prov. 18. 24. Cic. Off. 1.17. 2 Quem et Cic. familiarem Attici appellat ad Att. 2.25. et 4.3. 3 *Diu princeps oratorum, aliquanto æmulus Ciceronis existimatus est.* Quintil. 11. 3. v. ipse Cic. de clar. or. c. 1. 4 Dignosci 5 v. Vellej. 1, 17. 6. cum insigni excursu Boecleri, et Voss. Comm. Rhet. 2. 4. 4. 6 Nulla esset inter eos. 7 Cum nota excellentiæ *tales* dicuntur. 8 Conciliator æmulorum, qui intercessit veluti medius, ne æmulatio in obtrectationem erumperet. Sic Julia Pompeii et Cæsaris copula fuit: *male cohærentis pignus concordiæ* Velleio ob id dicitur c. 2. 47. 2. 9 Ita se gessit inter cives. 10 Scil. homo, vel assecla, vel sectator. 11 Cum bonis faciebat, cum bonis viris jungi volebat. 12 i. e. bellis c. 10. 16. procellas vocat, quia civilibus turbis et prosterni multa, sicut procellis ac tempestate, & iactari omnia, sicut fluctibus, & implicari sicut circulo perniciei videmus. v. Quintil. inst. or. 8. 6. Sic Cicero pro Mur. comitia freto & Euripo, Phil. 2. bella civ. oceano comparat ad Att. 2. 7. remp. navi, damna naufragiis, conf. Horat. od. 1. 14. 13 Arbitrio opponitur libertati actionum & consiliorum. 14 Commisissent, ad remp. se accommodassent. 15 Scil. Fluctibus.

1, cum ei paterent propter vel gratiam 2, vel dignitatem 3: quod neque peti more majorum 4, neque capi possent conservatis 5 legibus, in tam effusis 6 ambitus largitionibus 7; neque e republ. 8 sine periculo, corruptis civitatis moribus 9. Ad hastam publicam 10 nunquam accessit 11. Nullius rei neque præs 12, neque manceps 13 factus est. Neminem neque suo nomine, neque subscribens 14, accusavit. In jus de sua re numquam iit 15: judicium nullum habuit Mul-

1 Honestam quietem præferens, ut Minutius Macrinus apud Plin. Epist. 1. 14. & L. Piso apud Tac. A. 2. 34. 1. conf. Cic. off. 1. 21. ad fam. 1. 9. Sen. Epist. 39. 2 Quia gratus fuit apud homines. 3 Equestrem. 4 Scil. sine fuco & fallaciis. Provocabatur autem in plerisque rebus cum pondere & proverbiali veluti formula ad morem maiorum; i. e. instituta, inde a maioribus propagata. 5 Observatis. 6 Immodicis. 7 i. e. Captatoriis donationibus & magistratuum nundinationibus, & honoribus per malas artes ambiendis. 8 Cum bono & commodo reip. 9 De corruptela illorum temporum v. Cic. ad Att. 4. 6. Sallust. Just. c. 8. Horat. Sat. 2. 3. Lucan. 1. 178. seqq. 10 Signum & locum venditionis, cum iam non tantum hostium manubiæ, sed & bona proscriptorum hasta posita essent venalia. v. Alex. ab Alex. 5. 16. & Coquæi Comm. ad August. C. D. 3. 28. 11 Id est non emit in auctione bona publicata. v. Cic. Phil. 2. 26. 12 Qui populo se obligat, & a magistratu interrogatur, in publicum ut præstet, inde cum respondet, dicitur præs. v. Varro. Festus & Pollet. Hist. fori Rom. 5. 1. 13 Qui a populo aliquid emit aut conducit, dictus ita ab judicio *sublatæ manus*, quo se auctorem profitebatur, v. Sigon. de Antiq. iur. Rom. 2. 4. 14 Juvans alterius accusationem subscriptione. v. Sigon. de Jud. 2. 9. Scip. Gentil. in Apul. Apolog. p. 17.f. 15 Nota sunt verba solemnia, quibus experiundi iuris causa veteres ad prætorem se mutuo evocabant: *in jus eamus: in jus am-*

1. Multorum consulum prætorumque præfecturas delatas 2 sic accepit, ut neminem in provinciam sit secutus 3, honore 4 fuerit contentus, rei familiaris despexerit fructum 5: qui ne cum Q. quidem Cicerone voluerit ire in Asiam 6, cum apud eum legati locum 7 obtinere posset. Non enim decere se arbitrabatur 8, cum præturam gerere noluisset, asseclam 9 esse prætoris. Qua in re non solum dignitati serviebat 10, sed etiam tranquillitati 11, cum suspiciones quoque vitaret criminum 12. Quo fiebat, ut ejus observantia 13 omnibus esset carior, cum eam officio 14, non timori, nequ spei tribui viderent.

4 (beside line 1) 5 (beside line 7)

VII. Incidit 15 Cæsarianum civile bellum 16, cum haberet annos circiter sexaginta. U-

bula. Brisson. form. 5. pr. Sed Atticus lites forenses non secutus est de Guil. Cecilio v. Camdenus p. 722. Martial. 10. 47. inter illa, *vitam quæ faciant beati rem*, etiam ponit: *Lis nunquam. toga rara, mens quieta*. 1 Inter litigantes nunquam iudicem eum fuisse Manutius inde existimat. 2 Id est, deferri solitas a consulibus, prætoribus & ab Imperatore in exercitu. v. Sigon. de ant. iur. prov. 2. 2. 3 Neminem provincia voluit expellere, nemini succedere. 4 Oblati muneris. 5 Lucrum, commodum, quo res fam. augeri potest. 6 Quæ tum erat provincia prætoria. 7 Dignitatem, conditionem, gradum. v. omnino Sigon. l. c. 8 Ne ab equis ad asinos ex adagio. conf. Cic. ad Att. 1. 14. 9 Legatum. 10 Consulebat existimationi & honori suo. 11 Obtinendæ servandæque ejus causa multa faciebat, intelligitur autem vita sine litibus & odio. 12 Ita Christiani ab omni specie mala abstinere iubentur 1. Thess. 5. 22. 13 Institutum, vitæ ratio, cautio & circumspectio. Ita Cic. pro Balb. c. 28. 14 Honesti rectique studio fieri. 15 Exortum est. 16 Inter J. Cæsarem & Pompeium, de quo Epit. Liv. 109. seqq. Flor. 4. 2. ipse Cæs. 3. lib. Vellei. 2. 14. seqq. Lucan. Plut. Appian. Aur. Vict. c. 77. & Cicero passim.

ſus eſt ætatis vacatione 1, neque ſe quoquam movit ex urbe 2. Quæ amicis ſuis
2 opus fuerant ad Pompejum proficiſcentibus 3, omnia ex ſua re familiari dedit. Ipſum Pompejum conjunctum 4 non offendit. Nullum enim ab eo habebat ornamentum 5, ut ceteri, qui per eum 6 aut honores, aut divitias ceperant: quorum partim invitiſſimi caſtra ſunt ſecuti 7, partim ſumma cum ejus offenſione 8 domi remanſerunt.
3 Attici autem quies 9 tantopere Cæſari fuit grata, ut victor, cum privatis 10 pecunias per epiſtolas imperaret 11, huic non ſolum moleſtus non fuerit 12, ſed etiam ſororis filium, & Q. Ciceronem
4 ex Pompeji caſtris conceſſerit 13. Sic vetere inſtituto 14 vitæ effugit nova pericula.

VIII.

1 Sexagenarius excuſationem ætatis habuit, ne ſe partibus miſceret. *Eſt præcipuum jus ſenectutis &c.* Quintil. Decl. 306. conf. ſupra 13. 3. 1. Senibus immunitas conceſſa apud JCtos. 2 Non profectus eſt in militiam, ſed continuit ſe domi. 3 In Græciam. v. Cic. ad fam. 7. 14. 4 Cognatione junctum. Sic apud Curt. 6. 11. 20. *conjuncti ſontium.* i. e. propinqui. 5 Honores, opes, beneficia. Schopp. Veriſ. 3. 8. cum Rittershuſio mallet *auctoramentum*. Locum habet illud. P. Syri: *Beneficium accipere, libertatem vendere eſt*. conf. Tac. A. 14. 47. 2. Ælian. V. H. 2. 9. Horat. Epiſt. 1. 18, 86. 6 Illius ope beneficioque. 7 Apud eum militantes, in militiam euntes, ut Cicero. v. Epiſt. ad fam. 6. 6. 8 Se pro hoſtibus habiturum dixerat, qui extra ſua caſtra eſſent: Cæſar vero pro amicis, qui in Pompeii caſtris non eſſet. 9 ἀδιαφορία, quod nullius partes ſequeretur. Sic *quietus* qui eſt neutrarum partium 16. 4. 1. Hinc *quieſcere* apud Curt. 10. 8. 17. Liv. 23. 21. *quieſceretis abſtineretiſque armis*. 10 Aliis domi ſe tenentibus. 11 Jure poteſtatis exigeret. 12 Nil pecuniarum ab eo efflitgitans. 13 Captum bello reddiderit. 14 Ratione, conſuetudine.

VIII. Secutum eſt 1 illud, occiſo Cæſare 2, cum reſpl. penes Brutos 3 videretur eſſe & Caſſium, ac tota civitas ſe ad eum convertiſſe videretur 4: ſic M. Bruto uſus eſt 5, ut nullo ille adoleſcens 6 æquali familiarius, quam hoc ſene 7: neque 2
ſolum eum principem conſilii haberet 8, etiam in convictu 9. Excogitatum eſt 10 ſed a quibuſdam ut privatum 11 ærarium Cæſaris interfectoribus 12 ab equitibus Rom. conſtitueretur. Id facile effici poſſe arbitrati ſunt, ſi & principes illius ordinis 13 pecunias contuliſſent. Itaque appellatus eſt a C. Flavio Bruti familiari Atticus 14, ut ejus rei princeps 15 eſſe vellet. At ille, qui officia amicis præſtanda ſine factioue 16 exiſtimaret, ſemperque a talibus ſe conſiliis removiſſet 17, reſpondit, *ſi quid* 18 *Bru-* 3

1 Evenit. 2 In curia tribus & viginti vulneribus. v. Flor. 4. 2. 93. Vell. 2. 56. &c. 3 Id eſt, in Brutorum M. & D. poteſtate. 4 Opinione omnium deſtinabatur M. Brutus, qui libertatem & ſtatum reip. redderet. Cic. ad Att. 14. 20. ita effert: *Reſp. pendet a Bruto, ab ipſo ſervabitur*. Phraſi Corneliana uſus idem in Somn. Scip. c. 2. Sen. de clem. 1. 4. 5 Familiarem eum habuit. 6 Quadraginta annorum. Nam præturam gerebat. Ita de 30. annos haben. te Svet. Aug. c. 20. v. Manutii Comm. ad Cic. fam. 2. 1. 7 Scil. uſus ſit. 8 Intimus ipſi a conſiliis erat Atticus. 9 Scil. haberet. 10 Singulare fuit inventum firmandæ molitionis. 11 Privatim augendum. 12 Brutis & Caſſio, qui Jul. Cæſarem percuſſerant. 13 Primarii equites. 14 C. Flavius familiariter compellavit Atticum, cum eo col. locutus eſt hac de re. 15 Primus auctor. 16 Sine conſpiratione occulta & ſine ſocietare cum factioſis. 17 Abhorruiſſet animo ab eiuſmodi coitione ad tollendos e medio alios perdendoſque reperra. 18 Pro *ſi qua re*. Uti ponitnr hic cum quarto caſu.

tus de suis facultatibus uti voluisset 1, *usurum quantum ea paterentur; sed neque cum quoquam de ea re collocuturum, neque coiturum* 2. Sic ille consensionis globus 3, hu-
5 jus unius dissensione disjectus est. Neque multo post superior esse cœpit Antonius 4, ita ut Brutus & Cassius, provinciarum 5, quæ iis dicis causa 6 datæ erant a consuli-
6 bus, desperatis rebus 7 in exilium proficiscerentur. Atticus, qui pecuniam simul cum ceteris conferre noluerat florenti illi parti 8, abjecto 9 Bruto, Italiaque cedenti, LLS. centum millia 10 muneri misit; eidem in Epiro 11, absens, trecenta jussit dari. Neque eo magis potenti adulatus est Antonio ne-

1 Si indigeret opibus Attici. 2 Ad societatem factiosi consilii accessurum. 3 Factio, conspirantium numerus, cohors, turba. Sic Vellej. 2. 18. 1. *globus conjurationis* - Sallust. Jug. c. 85. *globus nobilitatis*, Curt. 10, 7. 1. *armatorum globus*. 4 Antea Ciceronis opera hostis a senatu judicatus, sed iam receptus a M. Lepido, & tandem etiam Octavio reconciliatus, v. Flor. 4. 4. Vellei. 2. 64. Suet. Aug. pr. &c. 5 Scil. *præsides*, seu, quod sequitur *desperatis rebus*; uterque autem Brutus provincias jam obtinebat. Decimus Galliam Cisalpinam, M. Brutus Macedoniam, Cassius Syriam. v. Flor. 4, 7. 4. Vell. 2. 62. Id est, perfunctorie, simulanter, non ex animo, ut cæde Cæsari illata honeste ex urbe discederent. Sic locutus & Cic. ad Att. 1 18. in Verr. 4. 24. conf. Turneb. Adv. 11. 20. Cum alias legeretur *necis causa*, primus immutavit Cujacius Observ. 5. 33. & 10. 37. 6 Cum diffisi essent provinciis sibi datis. 7 Potenti factioni. 8 Infelici. Sic *hostem abiicere* dixit Val. Max. 5. 1. 8. 9 Tot sestertia faciunt scutatorum tria milia, sive 2500. Philippicos. 10 Græciæ parte, quæ hodie Albania. 11 Scil. millia sestertiorum.

1, neque desperatos 2 reliquit.

IX. Secutum est bellum gestum apud
Mutinam 3. In quo si tantum eum pru-
dentem dicam, minus quam debeam, præ-
dicem 4: cum ille potius divinus 5 fue-
rit: si divinatio 6 appellanda est perpetua
naturalis bonitas 7, quæ nullis casibus auge-
tur 8, neque minuitur 9. Hostis Antonius 2
10 judicatus Italia cesserat: spes restituendi
11 nulla erat; non solum ejus inimici, qui
tum erant potentissimi, & plurimi, sed et-
iam amici, adversariis ejus se dabant 12, &
in eo lædendo se aliquam consecuturos spe-
rabant commoditatem 13: familiares inseque-
bantur 14, uxorem 15 Fulviam omnibus re-
bus spoliare cupiebant 16, liberos etiam ex-
stinguere 17 parabant. Atticus, cum Cice- 3

ronis

1 Non transiit ad eum, quamquam nunc rerum summam teneret. 2 Ad incitas redactos, de salute desperantes. 3 In Gallia Cisalpina, ubi Antonius obsedit Brutum liberatum per Consules Pansam & Hirtium. v. Liv. Epit. 119. Flor. 4. 4. Vell. 2. 62. 4 Non satis laudem. 5 Humana sorte quodammodo superior. 6 Quæ est præsensio & scientia rerum futurarum. Sed hoc loco idem est, quod divinitas seu divina natura. 7 Ingenii illa rectitudo & dexteritas, constantiaque judicii moderati cautique. 8 Id est agitatur & in discrimen deducitur. 9 Dimovetur a proposito animi. 10 Quem Cicero Philippicis orationibus illo tempore lacerare non destiterat. 11 Ab exilio in patriam. 12 Applicabant se illis, in eorum partes concedebant. Sic *dare se legionibus* ap. Tac. A. 1. 31. 1. & ap. Ter. *dare & tradere se cui.* 13 Emolumentum, lucrum, quæstum, alii *commendationem.* 14 Vexabant, aggrediebantur. 15 Nempe Antonii. 16 Sed illa impotentis animi mulier, tantis injuriis irritata, eodem anno caput Ciceronis conspuens atrocibus verbis mortuum, & linguam ex ore extractam acubus compunxit Dio. 47. 17 E medio tollere. Sic Hor. Hec. 5. 1. 25. & passim Just. Tac. &c.

ronis intima familiaritate uteretur, amicissimus esset Bruto, non modo nihil iis indulsit 1 ad Antonium violandum 2, sed e contrario familiares ejus ex urbe profugientes, quantum potuit, texit 3: quibus rebus indiguerunt, adjuvit. P. vero Volu-
4 mnio 4 ea 5 tribuit, ut plura a parente proficisci 6 non potuerint. Ipsi autem Fulviæ, cum litibus distineretur 7, magnisque terroribus 8 vexaretur 9, tanta diligentia officium suum præstitit, ut nullum illa stiterit vadimonium 10 sine Attico; sponsor
5 omnium rerum fuerit 11. Quin etiam, cum illa fundum 12 secunda fortuna 13 emisset in diem 14, neque post calamitatem versuram facere 15 potuisset; ille se interposuit 16, pecuniamque sine fœnore 17, sineque ulla stipu-

1 Hoc sensu Tac. A. 1. 9. 4. *Augustum*, ait, *multa Antonio, multa Lepido concessisse*. 2 Lædendum, injuria afficiendum. 3 Tutatus est, defendit. 4 Præfecto fabrum. v. Cic. ad fam. 7. Epist. ult. quæ ad eum directa, cum not. Manutii. 5 pro, *talia ac tanta*. v. Th. Linacr. l.2. cujus exemplum tamen ex Virg. Æn. 1. *non ea animi*, rejectum a Scaligero de caus. lat. 6.c.ult. 6 Conferri in eum ex benevolentia & officiose. 7 Impediretur ac distraheretur. 8 Periculis ac inimicis in iudicio & alibi objectis. 9 Grave hoc verbum est, nam qui fertur & raptatur, hoc atque illud distrahitur, is vexari proprie dicitur, ait Gell. 2.6. add. Macr. Saturn. 6.7. 10 Ut nunquam datis vadibus comparuerit in iudicio. v. 20. 8.4. 11 Atticus ubique fidem suam interposuit. 12 Agrum, qui fundus dicitur, quod familiæ sit fundamentum, vel quod plurima fundat. 13 Cum adhuc floreret. 14 Ut solveret certo tempore. 15 Pecuniam mutuo accipere. v. supra c.2.4. 16 Ope sua intervenit. 17 Sine usura, ut solitus in adolescentia Athenis c. 4. 4.

pulatione 1 credidit 2, maximum exiſtimans quæſtum, memorem gratumque cognoſci 3, ſimulque aperire, ſe non fortunæ,
ſed hominibus ſolere eſſe amicum 4; quæ 6
cum faciebat, nemo eum temporis cauſſa facere 5 poterat exiſtimare. Nemini enim in opinionem veniebat 6, Antonium re-
rum potiturum 7. Sed ſenſim is a nonnul- 7
lis optimatibus reprehendebatur 8, quod parum odiſſe malos cives 9 videretur.

X. Ille autem ſui judicii 10, potius quid ſe facere par 11 eſſet intuebatur, quam quid alii laudaturi forent. Converſa ſubito fortuna eſt 12. Ut 13 Antonius rediit in Italiam, nemo non 14 magno in periculo Atticum putarat, propter intimam familiaritatem

1 Solemni promiſſione, vinculo omnium obligationum adſtringendarum, ut ait Briſſon. lib. 6. form. 2 Mutuo dedit. 3 In maximo deputabat lucro quod oſtendere liceret, fortunam non immutaſſe animum ſuum erga Antonium. 4 Se amicitiam colere non fortunæ & utilitatis gratia, ſed amoris ergo et honeſtatis. *Cæteri libentius cum fortuna noſtra, quam nobiſcum loquuntur &c.* Tac. H. 1. 15. 7. *Quo ſe fortuna eodem etiam favor hominum inclinat* Juſt. 5. 1. 11. 5 Eum ſervire fortunæ et temporibus, et expectare ab Antonio remunerationem. 6 Nemo opinari eo tempore, aut credere poterat. 7 Scil. faſtigio, id eſt dominatione principatus Romani oligarchica. 8 Ei clanculum vitio vetebatur a Cicerone, Bruto, aliiſque Antonii inimicis. 9 Qualis eſſet Antonius. 10 Sui homo αὐτογνώμων in bona mpartem; qui ſuo potiſſimum judicio ſibi ſtandum ea tēporum perturbatione intelligeret. Sic Svet. lib. 15. *arbitrii ſui, contentuſque ſe uno*; poſſis etiam *quid ſui judicii* combinare, ut ſenſus ſit, eum magis attendiſſe, quid conſcientiæ ſuæ ſit, quam quid alii iudicent. 11 Æquum & iuſtum. 12 Rerum ſtatus commutatus eſt. 13 Pro *Poſtquam*; 14 Id eſt *quilibet*.

2 tem Ciceronis & Bruti 1. Itaque ad adven-
tum imperatorum 2 de foro decesserat 3,
timens proscriptionem 4: latebatque apud
P. Volumnium, cui, ut ostendimus paullo
ante 5, opem tulerat. Tanta varietas 6 iis
temporibus fuit fortunæ, ut modo hi, mo-
do illi 7 in summo essent aut fastigio 8,
aut periculo. Habebat secum Q. Gellium
Canium, æqualem, simillimumqne sui 9:
3 Hoc quoque sit Attici bonitatis 10 exem-
plum, quod cum eo, quem puerum in ludo
11 cognoverat 12, adeo conjuncte 13 vixit,
ut ad extremam ætatem amicitia eorum cre-
4 verit 14. Antonius autem, etsi tanto odio
ferebatur in Ciceronem, ut non solum ei,
sed omnibus suis amicis esset inimicus, eos-

que

1 Id est *cum Cicerone & Bruto*: 2 Ubi advenerunt Imperatores Augustus, Lepidus, & Antonius, qui triumviri imperium Romanum inter se diviserant. 3 Publico abstinebat & luce fori; civilis actus lucem latendi causa declinabat. conf. 24. 1. 4 Quam a Sulla inventam imitatus est Antonius. v. Liv. Epit. 120. Flor. 4. 6. 3. f. Vellei. 2. 66.: Crudeli hoc flagitio civium optimorum bona hastæ subjecta, capita libidini & suppliciis publice exposita ad promiscuas neces destinabantur, ut illis remotis securiori dominatu uterentur Tyranni 5 Nempe c. 9. 4. 6 In permutandis rerum eventibus. 7 Tanquam calculi, ut eleganter Polyb. 5. p. 374. 8 Dignitate & honore. 9 Ætate & moribus sibi similem. 10 Bonitas hic vocatur morum facilitas τὸ ἠθικὸν καὶ εὐόμιλον, quos Porphyrogenti caracteres Ulyssi tribuunt. 11 Proprie omnia exercitiis militaribus destinata loca Græci *Gimnasia*, Latini *ludos* vocabant, quæ nomina postea etiam ad literas & Philosophorum scholas translata. 12 Initium familiaritatis fuerat in Schola; conf. c. 5. 3. 13 Amice, familiariter. 14 *Amicitia incepta a parvis cum ætate accrevit simul.* Ter. And. 3. 3. 8.

que vellet proscribere 1; multis hortantibus tamen, Attici memor fuit officii 2, & ei, cum requisisset ubinam esset 3, sua manu scripsit *ne timeret, statimque* 4 *ad se veniret: se eum, & Gellium Canium de proscriptorum* 5 *numero exemisse* 6; ac, ne quod 5
in periculum incideret 7, quod noctu fiebat 8, præsidium ei misit. Sic Atticus in summo timore 9 non solum sibi, sed etiam ei 10, quem carissimum habebat 11, præsidio fuit 12. Neque enim suæ solum a quoquam auxilium petiit salutis, sed conjunctim 13; ut appareret, nullam sejunctam sibi ab eo velle fortunam 14. Quod si gubernator 15 6
præcipua laude fertur 16 qui navem ex hieme 17 marique scopuloso 18 servat 19; cur non

1 Graviter invehitur in eum ob Ciceronem proscriptum Vell. 2. 66. 3 seqq. 2 Benevolentiæ præstitæ erga se & uxorem. 3 Cum adhibuisset industriam circa resciscendum statum, fortunamque ejus. 4 Id est, *& ut statim &c.* 5 Dãnatorum. 6 In proscriptorum numerum non retulisse, uti loquitur noster c. 17. 4. 7 Ne jugularetur in via, quemadmodum id aliis proscriptis accidisse ait Flor. 3. 21. 25. s. & C. Cæsar in Sallust. B. Cat. c. 51. Idem factitatum in funestis nuptiis Parisiensibus, de quibus Thuanus l. 52. 8 Noctu accersebatur ad eum. 9 In periculo, in calamitate. Effectus ponitur pro causa. 10 Q. Gellio. 11 Inter carissimos ponebat. 9. Eum simul tutatus est. 12 Scil. rogavit Antonium, ut tum sibi, tum Canio parceret, se cum amico eamdem fortunam velle pati. 13 Se solum salvum manere nolle, sed velle, ut utrique idem eveniat. 14 Mavis rector, seu moderator. v. supra 12. 4. 2. 15 Celebratur. 16 Id est, ex tempestate, ex mari turbato. v. Serv. ad illud Virg. Æn. 1. 129. *Emissamque hiemem sensit Neptunus*. Similis allegoria apud Sen. Consul. ad Marc. c. 6. & Plin. Epist. 9. 26. 17 Periculosos ob saxa & scopulos. 18 Conservat, eripit, in portum defert.

non singularis ejus existimetur prudentia, qui ex tot tamque gravibus procellis civilibus 1 ad incolumitatem pervenit 2?

XI. Quibus ex malis ut se emersit 3, nihil aliud egit 4, quam ut plurimis, quibus rebus posset, esset auxilio. Cum proscriptos præmiis 5 imperatorum vulgus consequireret 6, nemo in Epirum 7 venit, cui res ulla defuerit: nemini non 8 ibi perpetuo manendi potestas facta est 9. Quin etiam post prœlium Philippense 10, interitumque C. Cassii & M. Bruti, L. Julium Mocillam prætorium 11, & filium ejus, Aulumque Torquatum, ceterosque pari fortuna perculsos 12, instituit tueri 13: atque ex Epi-
3 ro his omnia Samothraciam 14 supportari 15 jussit. Difficile enim est omnia persequi, & non necessaria. 16 Illud unum in-

1 Supra fluctibus hæc bella, hasque discordias comparat c. 6. 1. 2 E periculo servatus illæsus 3 Sic Ter. 3.3.30. *ex malis emergere*, & Eun. 3.5.7. *unde emergam*: quamquam ergo *ipse* pro *se* legi queat convenientius, tamen alia ejusdem generis exempla v. apud Voss. de Analog. 3.4. C. Barth. Adv. 40.13. In eundem modum Ruf. Fest. Avienus in descript. Orb. terr. *quæ lux se rursus eo emergit pelago.* 4 Elegans periphrasis studii maximi. 5 Scil. propositis. Nam Triumviri magnam auri copiam illis promiserant, qui vel vivos, vel mortuos afferent. 6 Per inquisitores & inquisitionem acerrimam. 7 Ubi prædia habebat Atticus. 8 Id est, cuilibet. 9 Facultas est data, licuit. 10 Sic dicitur quod apud urbem Philippos eum M. Bruto Cassioque commissum est. v. Vellej. 2. 70. 1. Flor. 4.7. *Philippi* urbs Macedoniæ in Thraciæ finibus. 11 Qui præturam gesserat. 12 Qui eamdem calamitatem, & adversum eventum patiebatur. 13 Defendendos susceperit. 14 In insulam maris Ægæi Thraciæ adjacentem, in quam proscripti se contulerant. 15 Necessaria transmitti & advehi. 16 Id est levia.

1 intelligi volumus, illius liberalitatem neque temporariam 2, neque callidam 3 fuisse. Id ex ipsis rebus ac temporibus judicari pot- 4
est, quod non florentibus 4 se venditavit 5, sed afflictis semper succurrit 6; qui quidem Serviliam, Bruti matrem, non minus post mortem ejus 7, quam florentem 8 coluerit. Sic liberalitate utens, nullas inimicitias gessit 9, quod neque lædebat quemquam, neque si quam injuriam acceperat, non malebat oblivisci, quam ulcisci 10. Idem immortali 11 memoria præcepta 12 retinebat beneficia: quæ autem ipse tribuerat 13, tamdiu meminerat, quoad ille gratus
erat, qui acceperat 14. Itaque hic fecit, ut 6
vere dictum videatur: *Sui cuique mores fingunt* 15 *fortunam*. Neque tamen prius ille for-

1 Præcipuum. 2 Temporis & spei causa usurpatã. conf. 9. 6. Sic *temporaria amicitia* Sen. Ep. 1. *temporaria ingenia* Curt. 4. 5. 11. v. Boecl. ad Vellei. 2, 21. 2. 3 Insidiatricem, captatricem. 4 Viventibus adhuc feliciter, stantibus suo fastigio. conf. Tac A. 4. 68. 5. 5 Cum ostentatione & jactantia prompti animi operam neque obtulit, neque præstitit, neque ingessit, 6 Suppetias illis tulit, eos juvit. Sic *miseros succurrere* Virg. Æn. 1. 634. 7 Scil. filii Bruti. 8 Felicem, cum Brutus adhuc superstes esset. 9 Exercuit. 10 Talis oblivio iniuriarum tribuitur Epaminondæ 15. 7. 1. conf. 18. 6. 2. 11 Diligenti, perpetua. 12 Ante accepta. Sic Curt. 9. 6. 2. &c. alii *percepta*. 13 Scil. beneficia; i. e. cum ipse aliis benefecisset. 14 Id est, quam diu gratus deprædicabat, si quis foret ingratus, neque recordabatur, neque offendebatur. 15 In loco parallelo 21. 19. 1. est *conciliant*. Sumptum est proverbium ex Plaut. Trinum 2. 2. 84. *Sapiens ipse fingit fortunam sibi*. Quo & respexit Cic. Paradoxo 5. Pertinet huc illud Appii in Sallust. 1. de rep. ordin. *Fabrum esse*

fortunam, quam se ipse finxit 1, qui cavit ne qua in re plecteretur 2.

XII. His igitur rebus effecit ut M. Vipsanius Agrippa 3, intima familiaritate conjunctus adolofcenti Cæsari 4, cum propter suam gratiam, & Cæsaris potentiam, nullius conditionis 5 non haberet potestatem 6, potissimum ejus diligeret affinitatem 7, præoptaretque 8 equitis Romani filiam 9 generosarum nuptiis 10. Atque harum nuptiarum conciliator 11 fuit (non enim est celandum) M. Antonius triumvir reipubl. constituendæ 12: cujus gratia 13 cum augere possessiones 14 posset suas, tantum abfuit a cupiditate pecuniæ 15, ut nulla in re usus sit

sue quemquem fortunæ, & Colum 2. 3. *Dementis est ipsum sibi malam facere fortunam* - conf. Erasmi Chil. 2. 4. 36. 1 Non tam sollicitus fuit de fortuna sua efformanda, quam de rectitudine officiorum vitæ: artis vocabulum venuste ad vivendi habitum & mores transfertur. 2 Pœnas daret erroris admissi; reprehenderetur ob neglectum officium 3 Quem laudat Vellej. 2. 79. 1. & Tacitus passim. 4 Scil. Octaviano Augusto, cujus *magnus fuit adjutor ad gubernandam fortunam*, ut vocat Vellej. 2. 127. 1. Cuius & postea filiam Juliam duxit. Ibid. c. 96. 1. 5 Matrimonii, ita dicimus, filiæ conditionem quærere, impetrare. conf. Curt. 4. 11. 13. Just. 11. 7. 8. 6 Cum eius matrimonium & affinitas ubique fuisset optata. 7 Eum eligeret socerum. 8 Optat hanc præ aliis generosis & præ nuptiis cum illis. 9 Atticam. Cic. ad Att. 6. 5. Atticulam vocat; de affectu in eam Attici. v. Ibid. 7. 2. & 5. 19. 10 Nobilium fœminarum coniugio. 11 Auctor, proxenetа, προξενητής. 12 Quæ bello civili collapsa erat. Hoc specioso titulo & prætextu dominationis consilia tegebant Octavius, Antonius, Lepidus. conf. Liv. Epit. 120. Svet. Aug. c. 27. Flor. 4. 6. 3. 13 Favore tanti viri. 14 Agros, fundos, divitias. 15 Usque adeo avarus non fuit.

sit ea 1, nisi in deprecandis amicorum aut
periculis, aut incommodis 2. Quod quidem 3
sub ipsa proscriptione perillustre fuit 3. Nam
dum L. Saufeii 4, equitis Romani, æqualis
sui, qui complures annos, studio ductus
5 philosophiæ 6, habitabat, habebatque in
Italia pretiosas possessiones, triumviri 7
bona vendidissent, consuetudine ea qua tum
res gerebantur 8; Attici labore, atque industria
factum est, ut eodem nuntio Saufejus
fieret certior, se patrimonium 9 amisisse,
& recuperasse 10. Idem L. Julium
Calidum 11, quem post Lucretii Catullique
12 mortem, multo elegantissimum poetam
nostram tulisse ætatem 13, vere videor
posse contendere 14, neque minus virum
bonum, optimisque artibus 15 eruditum, 4
post proscriptionem 16 equitum, propter magnas

1 Gratia Antonii. 2 Ne amicos affligerent incommoda, i. e. adversa. 3 Clarissime apparuit ipsis proscriptionis temporibus. 4 Cujus sæpe apud Cic. ad Att. mentio. 5 Motus, detentus, propter studia philosophica, 6 Lambinus de suo inserit *Athenis*. 7 Iidem, quos modo nominavi. 8 Hos dicit mores fuisse seculi, ut hac veluti excusatione mitigetur tyrannis ac vis dominationis, ad quam multo clarius omnia referri poterant. 9 Possessiones a patre acceptas. 10 Recepisse. 11 Vossius de Poet. Lat. cum aliis *Calidium* vocat. Sed quoniam hoc nomen gentis est, cum gentilitio nomine *Julii* male jungitur. 12 Judicium Ciceronis ad Quint. 2. 11. de Lucretio examinat & Nepotis laudat Barth. adv. 38. 7. Vixit hoc ævo & C. Calvus, cujus & Catulli in Jul. Cæsarem mordaces versus citat Suet. Cæs. c. 49. & 73. 13 Vixisse nostris temporibus. 14 Affirmare: formula est asseverationis cum modestia stabiliendæ. 15 Rectissimis atque honestissimis studiis rationis & officii, quæ Cic. vocat de invent. 1. 1. 16 Vid. c. 10. 2.

gnas ejus Africanas 1 possessiones, in proscriptorum numerum a P. Volumnio, præfecto fabrum Antonii 2, absentem relatum, expedivit 3. Quod in præsenti 4 utrum ei laboriosius 5, an gloriosius fuerit 6, difficile fuit judicare, quod in eorum periculis, non secus absentes quam præsentes amicos Attico esse curæ 7, cognitum est.

XIII. Neque vero minus ille vir, bonus paterfamilias habitus est, quam civis 8. Nam cum esset pecuniosus 9, nemo illo minus fuit emax 10, minus ædificator 11. Neque tamen non in primis bene habitavit 12,
2 omnibusque optimis rebus usus est 13. Nam domum habuit in colle Quirinali 14 Tamphi-

1 Quę habuit Poeta in Africa. 2 Qui ab Antonio fabris, quibus in bello opus, quique machinas faciant, ut curator operisque exactor præpositus fuit. v. Lipf. Poliorcet. 3. 6. Gell. 10. 18. Inst. 5. 2. 5. cum not. Bernegg. & Harduin. ad Plin. 26. 6. 3 Proscriptorum numero eximendum curavit. 4 Tum temporis. 5 Difficilius factu. v. Savar. ad Sidon. Ep. 3. 9. 6 An ipsi majorem attulerit gloriam. 7 Id est, Atticum pro salute omnium amicorum vigilasse. 8 Talis supra Iphicrates 11. 3. 2. 9 Dives, locuples 10 Emendi studio ductus. *Patrem familias*, inquit Cato, *vendacem, non emacem esse oportet*. Cic. in Parador. *Non esse emacem, vectigal est*. 11 Id est, modicus fuit ædificationibus, ut de Tiberio Tac. A. 6. 15. 2. parcus in ædificando, ut de Trajano Plin. Paneg. c. 51. conf. Flor. 1. 8. 4. Columell. 1. 4. De nimio ædificandi studio inter Romanos, v. Cic. off. 1. 39. Sen. Epist 86. 90. 100. Horat. od 2. 15. 1. &c. 12 Commodam habitationem habuit. 13 In familiari scil. vita cultuque. 14 Ubi templum Quirini erat, Colles, unde Roma septicollis dicta, sunt VII. Palatinus, Capitolinus s. Tarpeius, Aventinus, Exquilinus, Cælius, Viminalis, & Quirinalis. Cicero ad Att. 12. 45. vicinū Cæsarem vocat, ob statuam ejus in Quirinali templo positam.

philanam 1, ab avunculo 2 hereditate relictam; cujus amœnitas non ædificio 3, ſed ſilva 4 conſtabat: ipſum enim tectum, antiquitus conſtitutum 5, plus ſalis 6, quam ſumtus habebat 7: in quo nihil commutavit, niſi ſi quid vetuſtate coactus eſt 8. Uſus eſt familia 9, ſi utilitate 10 judicandum eſt, optima: ſi forma 11, vix mediocri. Namque in ea erant pueri literatiſſimi 12, anagnoſtæ optimi 13, & plurimi librarii
14, ut ne pediſſequus 15 quidem quiſquam 4
eſſet, qui non utrumque horum pulchre facere 16 poſſet. Parimodo artifices ceteri 17, quos cultus domeſticus 18 deſiderat, apprime boni 19. Neque tamen horum quemquam

1 a Tamphilo quodam Romano ſic appellatam. Sic Luculliani horti & villa fuerunt in ore, quum diu Lucullo mortuo dominium eorum tranſiiſſet. 2 Q. Cæcilio, de quo ſupra c. 5. 1. 3 Structura & forma. 4 Proxima. 5 Ædificatum more vetuſto. *Tectum* pro tota domo Synecdochice ſumitur. 6 Id eſt, plus gratiæ ob antiquitatis laudem. 7 Ædificator ejus extra modum ſumtu & magnificentia non prodierat. 8 Ut ſe repararet, & ut ſartum & tectum conſervaret. 9 Accipitur pro economia & re familiari. 10 Secundum utilitatem. 11 Specie externa ſi judicandum eſt. 12 Non tantum mediocriter docti, ſed omni literarum & hiſtoriarum cognitione iſtructiſſimi; nam eruditi etiam mancipia erudita habere ſtudebant. 13 Lectores, quorum officium erat, tam in ſeriis ſtudiis, quam inter epulas librum aliquem prælegere v. Pignor. de ſervis; & Meurſ. auctar. Philog. c. 4. conf. Plin. Ep ſt. 3. 5. 14 Servi in deſcribendis & curandis libris adhibiti. v. Pignor. l. c. 15 Infimus ſervorum. 16 Id eſt, prompte obire vel anagnoſtæ vel librarii munera. 17 Quorum ad voluptatem & lucrum locata opera, ut gladiatores, agitatores, funambuli, palæſtritæ, pictores, calatores &c. v. Pignot. 18 Uſque familiæ. 19 Scil. erant.

quam, nisi domi natum 1, domique fa-
ctum 2, habuit. Quod est signum non so-
lum continentiæ 3, sed etiam diligentiæ
4. Nam & non intemperanter 5 concu-
piscere quod a pluribus videas 6, continen-
tis debet duci: & potius diligentia quam
pretio parare 7, non mediocris est indu-
5 striæ 8. Elegans 9, non magnificus 10;
splendidus 11, non sumtuosus 12; omni dili-
gentia munditiam 13, non affluentiam 14 af-
fectabat 15. Supellex modica, non multa 16;
6 ut in neutram partem conspici 17 posset.
Nec hoc præteribo, quamquam nonnullis
leve visum iri putem. Cum in primis lau-
tus 18 esset eques Romanus, & non parum
liberaliter 19 domum suam omnium ordi-
num homines 20 invitaret, scimus, non am-
plius

1 Indigenam, non peregrinum. 2 In patria educatum & institutum, non apud exteros: *facere* significat hic instruere, efformare in moribus. 3 Qui aversatus est perversos mores & luxum. 4 Quam domi impendit. 5 Vehementius. 6 Se fieri. 7 Potius manu acquirere quam emere. 8 Pro eximia & singulari habetur industria. 9 Accurata hic fit oppositio inter cultum domesticum, vel cum modo, et necessario decore, vel cum inutili sumtu & nimio sæpe ore dispensatum. *Elegans* est ornatus, politus, liberalis. 10 In rebus magnis conspicuus. 11 Clarus, nitidus, decorus, sed absque profusione. Ita vox a Vell. 2. 105. 3. accipitur. 12 Libenter faciens sumtus, prodigus. 13 Puritatem, lautitiam. 14 Copiam, abundantiam, luxum. Ita ex MSS. multi restituunt vulgare illud *affluentem*. 15 Sectabatur. 16 Nimia, superflua. 17 Neque defectus neque excessus nomine notari. Sic de domo sua Ovid. Trist. 2. 113. *Et neque divitiis, nec paupertate notanda est; unde sit in neutrum conspiciendus eques*. 18 Elegans ac dives. 19 Id est, satis liberaliter. 20 Summos, infimos.

plius quam terna millia æris 1, peræque 2 in singulos menses, ex ephemeride 3 eum expensum sumtui ferre 4 solitum; atque hoc non auditum, sed cognitum prædicamus; sæpe enim, propter familiaritatem, domesticis rebus interfuimus 5.

XIV. Nemo in convivio ejus aliud acroama 6 audivit, quam anagnosten 7: quod nos quidem jucundissimum arbitramur. Neque unquam sine aliqua lectione 8 apud eum cœnatum est 9: ut non minus animo quam ventre, convivæ delectarentur 10. Namque

P

1 Si auctore Varrone æs pro assibus sumas, sunt triginta Scutati. Si omisso ære subaudiatur nummum, ut sint 90. Scutati, verisimilior summa est Manutio, alii non *tria*, sed *tricena* mallent conf. Gronov. poe. vet. 3. 9. & Lips. admirand. 4. 9. 2 Vulgo vix nota particula, qua Cicero sæpe utitur pro *æqualiter* vel *eodem modo*, ut vulgo loquuntur. 3 Ephemeris latine diurnum seu diarium, libellus seu commentarius diurnus, in quem acceptum & expensum cujusque diei & alia acta referri possunt conf. Cic. pro Quint. c. 18. Svet. Aug. 64. cum not. Casaub. Asc. Pædianus ad 3. Verr. &c. 4 Referre in rationes eorum, quæ erogaret, & expenderet: expensos sumptus in commentarium scribere. 5 Hæc ideo addit auctor, quia *pluris est oculatus testis unus, quam auriti decem*. Plut. in Truc. 2. 6. 8. 6 Id quod in cæna aures & animos delectat, ut Symphoniaci, tibicines, histriones &c. Ita Cic. in Verr. 6. c. 22. pro Arch. c. 9. Svet. Aug. c. 74. & Vesp. c. 19. Plin. Epist. 6. 31. adde 1. 15. & 9. 36. Macrob. Sat. 2. 4. Muret. Var. Lect. 6. 11. 7 Lectorem. v. paulo ante c. 13. 3. 8 Alicujus libri vel auctoris. Hinc Juvenal. Sat. 11. *Nostra dabunt alios hodie convivia ludos: Conditor Iliados cantabitur &c.* 9 Loquitur de vespertino convivio, quia vesperi maxime convivabantur veteres. 10 Hinc Plutarchi quæstiones Symposiacæ. conf. Meurs. Auctar. Phil. c. 4.

que eos vocabat 1, quorum mores a suis non
2 abhorrerent 2. Cum tanta pecuniæ facta esset accessio 3, nihil de quotidiano cultu mutavit 4, nihil de vitæ consuetudine 5: tantaque usus est moderatione 6, ut neque in sestertio vicies 7, quod a patre acceperat parum se splendide gesserit 8; neque in sestertio centies 9 affluentius 10 vixerit, quam
3 instituerat; parique fastigio steterit 11 in utraque fortuna 12. Nullos habuit hortos, nullam suburbanam aut maritimam sumtuosam villam 13, neque in Italia, præter Ardeatinum, & Nomentanum 14, rusticum prædium; omnisque ejus pecuniæ reditus constabat 15 in Epiroticis 16 & urbanis 17 possessionibus. Ex quo cognosci potest, eum usum pecuniæ non magnitudine, sed ratione metiri solitum 18.

XV.

1 Scil. ad convivium vocare proprium hac re verbum. v. Jani Guilielmi Verisimili. 1.18. Taubm. ad Plaut. Men. 3.8.11. ac Stich. 1.3.29. 2 Quærebat sui similes. 3 Ex hæreditate avunculi c. 5.2. 4 Similia de Agesilao v. 17. 7. 3. f. 5 Instituto. Sic Ter. Heav. 2. 3. 42. *quotidianæ vitæ consuetudinem*. Idem Adelph. 5. 3. 34. reponit Guyetus. 6 In omni cultu scil. 7 Scil. *centena millia continente*, quæ summa dicitur facere 60000. Scutatos, sive 50000. Philippicos, vel ut Budæus vult, aureos, conf. c. 5. 2. 8 Fuerit sordidus. 9 De eadem summa dictum est c. 5. 2. 10 Copiosius, majori cum profusione. 11 Eundem vitæ modum servarit. 12 Non fractus adversa, non elatus secunda. 13 Quoniam istiusmodi rebus pecunia perit. Talem villam describit. Plin. Epist. 2. 17. & Salluft. Cat. 12. vocat *villas in urbium modum ædificatas*. 14 Ardea & Nomentum duo Latii oppida non procul ab urbe Roma. 15 10 *consistebant*. 16 Quas in Epiro habebat. 17 Quas habebat in urbe. 18 *Fortuna munerum non tam facultatem umquam & copiam extendenda putavit, quam & in mendo rationem*

XV. Mendacium neque dicebat, neque
pati poterat 1. Itaque ejus comitas non ſi-
ne ſeveritate erat, neque gravitas ſine fa-
cilitate 2; ut difficile eſſet intellectu utrum
eum amici magis vererentur, 3 an ama-
rent. Quidquid rogabatur, religioſe 4 pro-
mittebat; quod non liberalis, ſed levis 5
arbitrabatur polliceri, quod præſtare non
poſſet. Idem in nitendo 6 quod ſemel ad-
miſiſſet 7, tanta erat cura, ut non manda- 2
tam, ſed ſuam rem videretur agere 8. Num-
quam ſuſcepti negotii 9 eum pertæſum eſt.
Suam enim exiſtimationem in ea re agi 10
putabat, qua nihil habebat carius. Quo fie-
bat, ut omnia M. & Q. Ciceronum, Ca- 3
tonis 11, Hortenſii, Auli Torquati 12,
multorum præterea equitum Romanorum
negotia procuraret 13. Ex quo judicari po-

& in carendo patientiam, ut de ſe Cic. pro domo c. 58. 1 Conf. ſupra 15. 1. 1. & Gell. 11. 11. 2 Idem morum temperamentum in Attico laudat Cic. de leg. 3. 1. Ita facilitas cum ſeveritate jungitur ap. Tac. Agr. 9. 4. adde An. 2. 72. 3. & c. 50. 1. Vellei. 2. 116. 3. 3 Revererentur, venerarentur. conf. c. 5. 1. 4 Magna & certa fide. 5 Scil. eſſe. Levitas eſt promittentis aliquid non tam facilitate officii, quam temeritate linguæ. Exemplum Philippi apud Juſt. 9. 8. 8. Perſei apud Liv. 42. 5. conf. Ter. Andr. 4. 1. 5. ſeqq. & Heav. 4. 5. 33. Lipſ. Pol. 2. 14. 6 In annitendo, ut facerat; cum aliquid conaretur. 7 Agendum ſuſcepiſſet: alii *annuiſſent*. 8 Procurare, ſuſcepiſſe. 9 Cum coepiſſet rem mandatam efficere. 10 Verti, verſari. 11 Alii *Marci Catonis*, nempe minoris illius, qui deſcribitur ap. Vellei. 2. 35. 2. leviſſima mutatione Rutgerſius. *Catonis Marii &c.* Nam C. Marium filium inter intimos Attici fuiſſe conſtat c. 1. 4 Ad quem Ciceronis epiſtolæ extant lib. 6. 12 Alius eſt L. Torquatus, de quo c. 1. 4. 13 Ut adminiſtraret, quæ ipſi ac illis demandabantur.

terat, non inertia, sed judicio fugisse 1 reipublicæ procurationem.

XVI. Humanitatis vero nullum afferre majus testimonium 2 possum, quam quod adolescens idem seni Sullæ fuerit jucundissimus 3, senex adolescenti M. Bruto 4: cum æqualibus autem suis, Q. Hortensio, & M. Cicerone, sic vixerit 5, ut judicare
2 difficile sit, cui ætati 6 fuerit aptissimus;
3 quamquam eum præcipue dilexit Cicero, ut ne frater quidem ei Quintus carior fuerit, aut familiarior 7. Ei rei sunt indicio 8, præter eos libros in quibus de eo facit mentionem 9, qui in vulgus sunt editi 10, sexdecim volumina epistolarum 11, ab consulatu ejus 12 usque ad extremum tempus 13 ad Atticum missarum. Quæ 14 qui legat, non multum desideret historiam con-
4 textam 15 eorum temporum 16. Sic enim omnia

1 Eum certas ob caussas abstinuisse honoribus, vid. supra c. 6. 2. 2 Argumentum, indicium. 3 In convictu scil. v. supra c.4.1.4 De quo paulo ante c.8.2.5 Conversatus sit. 6 Quibus hominibus omnis ætatis. 7 Cicero tamen ipse aliter non potuit, quam ut secundas illi a fratre in amando tribuerit. Ep. ad Att. 1. 17. 8 Pro ejus rei sunt l. præbent indicium. 9 Inprimis in tribus libris de Legibus, in quibus eum inducit colloquentem. 10 Publicati. Sic. Tac. A. 15. 63.4. 11 *Hæ nomen Attici perire non sinunt: nihil illi profuisset gener Agrippa, & Tiberius progener; & Drusus Cæsar pronepos: Inter tam magna nomina taceretur, nisi Cicero illum applicuisset*. Sen. Epist.21. 12 Quamquam IX. priores Epist. lib. 1. ante consulatum scriptæ fuerint. Cæterum notetur ab ante C. Sic Liv. 26. 13. *ab cruciatu*. Id 23. 1. *ab cedentibus* (edit. Gronov.) 13 Scil. vitæ. 14 Volumina, quorum sane ingens hic extat commendatio. 15 Historice conscriptam. 16 Propter res sparsim in Epistolis memoratas.

omnia de ſtudiis 1 principum 2, vitiis ducum, ac mutationibus reipublicæ perſcripta ſunt 3, ut nihil in iis non appareat 4: & facile exiſtimari poſſit, prudentiam 5 quodammodo eſſe divinationem 6. Non enim Cicero ea ſolum, quæ vivo ſe acciderunt, futura prædixit 7, ſed etiam quæ nunc uſu veniunt 8, cecinit 9, ut vates.

XVII. De pietate 10 autem Attici quid plura commemorem? cum hoc ipſum vere gloriantem audierim in funere matris ſuæ, quam extulit 11 annorum nonaginta, cum eſſet 12 ſeptem & ſexaginta, ſe numquam cum matre in gratiam rediiſſe 13, numquam cum ſorore fuiſſe in ſimultate 14, quam prope æqualem habebat. Quod eſt ſignum, 2
aut nullam umquam inter eos querimoniam 15 interceſſiſſe 16, aut hunc ea fuiſſe in ſuos indulgentia 17, ut quos amare deberet, iraſci eis nefas duceret 18. Neque id fecit natura 19 ſolum, (quamquam omnes ei pa- 3

1 Voluntate, conatibus, inclinationibus. 2 Optimatum, aut ipſius Pompeji & Cæſaris. 3 Sparſis ubique harum rerum narrationibus. 4 Ut ibi omnia inveniantur. 5 Veri ſcil. politici. 6 Quam & Attico tribuit noſter c. 9. 1. & Themiſtocli 2. 1. 4. 7 Ex obſervatis ſignis & cauſis naturalibus, ut de ſeipſo teſtatur ad Fam. 6. 6. adde eundem Phil. 2. 9. & 15. Item 5. 92. 8 Accidunt. 9 Vox propia de oraculis, vatibus, poetis. 10 Affectu in neceſſitudines. 11 Sepellivit. v. not. 3. 3. 2. 12 Ipſe Atticus. 13 Per metonymiam conſequentis pro antecedente ſignificatur, eum cum matre vixiſſe ſine controverſia ulla. Ita exprimit antiqua inſcriptio ap. Gruter. p. 765. 14 Non fuiſſe diſcordem. 15 Offenſiunculam & contentionem. 16 Accidiſſe, interveniſſe. 17 Eo affectu & facilitate: ſignificanter iterum hæc vox uſurpatur ut ſupra c. 1. 2. 18 Impium putaret. 19 Naturali ingenii propenſione.

remus 1, sed etiam doctrina. Nam & principum 2 philosophorum ita percepta habuit præcepta 3, ut iis ad vitam agendam, non ad ostentationem, uteretur 4.

XVIII. Moris etiam majorum summus 5, imitator fuit, antiquitatisque amator 6: quam adeo diligenter habuit cognitam 7, ut eam totam in eo volumine exposuerit,
2 quo 8 magistratus ornavit 9. Nulla enim lex, neque pax, neque bellum, neque res illustris est populi Romani, quæ non in ea 10 suo tempore 11 sit notata 12: &, quod difficillimum fuit, sic familiarum originem subtexuit 13, ut ex eo clarorum virorum
3 propagines 14 possimus cognoscere. Fecit hoc idem separatim in aliis libris; ut M. Bruti 15 rogatu Juniam familiam a stirpe 16 ad hanc ætatem

1 Ingenio, quod natura dedit, ejusque ductui obsequimur. conf. Cic. de Sen. c. 2. & Senec. de vita beata c. 3. 2 Primariorum, præcipuorum. 3 Dogmata philosophica & de virtutibus 4 Multus in hoc argumento Seneca Ep. 8. 10. 14. 20. 88. 106. conf. Tac. A 6. 33. 4. & 15. 45. 2. It. H. 4. 5. 3. Gell. 13. 8. & 17. 19. ubi Epictetus ait, *Plerosque Philosophos esse* ἄνευ των πράττειν, μεχα των λεγειν. conf. & fragm. Nep. 5. 1. 5 Diligentissimus. 6 Antiquarius, historiarum & rituum vetustorum cultor. 7 Scivit, tenuit. 8 Scil. edito 9 Cohonestavit & honoravit elogiis. Sed quia *magistratus ornare* apud Liv. 42. 1. est rebus necessariis instruere, nonnulli malunt *ordinavit*. i. e digessit, disposuit, ordine pertractavit. 10 Scil. volumine. 11 Secundum temporis ordinem, quo singula acciderunt. 12 Annotata, perscripta. Annales intelligit. v. Voss. de Hist. Lat. 1. 11. *Annorum septingentorum memoriam uno libro colligavit*. Cic. orat. c. 34. 13 Cum industria addidit. 14 *Propago* proprie est vitis surculus. Sed hic denotat ortum, stemma, genus, prosapiam, genealogiam. 15 Qui erat ex familia Junia. 16 Ab origine & initio, a communi stipite.

ætatem 1 ordine 2 enumeraverit, notans qui, a quo ortus 3, quos honores 4, quibusque temporibus cepisset 5: pari modo, 4
Marcelli Claudii 6, de Marcellorum 7: Scipionis Cornelii, & Fabii Maximi, de Corneliorum, & Fabiorum, & Æmiliorum quoque 8: quibus libris nihil potest esse dulcius 9 iis, qui aliquam cupiditatem 10 habent notitiæ 11 clarorum virorum. Attigit quoque poeticen 12; credimus 13, ne 5
ejus expers esset suavitatis 14. Namque versibus, qui honore, rerumque gestarum amplitudine ceteros Romani populi præstiterunt 15, exposuit: ita ut sub singulorum imaginibus 16 facta, magistratusque 17 eorum non 6
amplius quaternis quinisque versibus 18 descripserit; quod vix credendum sit, tantas res tam breviter 19 potuisse declarari. Est etiam unus liber græce confectus, *de consulatu Ciceronis* 20. Hactenus Attico vivo edita a nobis sunt.

P 4 XIX.

1 Adeoque totam ejus genealogiam. 2 Juxta seriē, 3 Id est, cujusque genus. 4 Quisque ex ea familia cepisset. 5 Eosdem honores. 6 Scil. *rogatu*, quod repetendum ex antecedentibus. 7 Subaudi, *familia scripsit*. 8 Eadem Ellipsis. 9 Scil. cognitu. 10 Aliquod studium. 11 Cognitionis de rebus eorum. 12 Aliquid operæ in illo studio posuit. 13 Pro, ut credimus, ut nos arbitramur. 14 Ne hoc studii suavissimo genere careret. 15 Id est viros maxime illustres, Principes civitatis, uti mox vocat c. 19. 2. 16 Hinc Plin. 35. 2. *imaginum amore flagrasse quondam, testes sunt & Atticus ille Ciceronis, edito de his volumine, & M. Varro &c.* 17 Honores & officia. 18 Epigrammatis, Ita vocantur carmina istiusmodi rotundiora. 19 Tam paucis versibus veluti in compendio. 20 Ipse Cic. ad Att. 2. 1, *commentarium consulatus sui græce scriptum* vocat.

XIX. Nunc, quoniam fortuna nos superstites ei esse 1 voluit, reliqua 2 persequemur: &, quantum potuerimus, rerum exemplis 3 lectores docebimus, sicut supra significavimus: *suos cuique mores plerumque conciliare* 4 *fortunam* 5. Namque hic contentus
2 ordine equestri 6, quo erat ortus, in affinitatem pervenit imperatoris Divi 7 Julii filii 8: cum jam ante familiaritatem ejus esset consecutus nulla alia re, quam elegantia vitæ 9, qua ceteros ceperat 10 principes civitatis 11, dignitate pari 12, fortuna
3 humiliore 13. Tanta enim prosperitas Cæsarem 14 est consecuta 15, ut nihil ei non tribuerit fortuna, quod cuiquam ante detulerit 16, & conciliarit, quod civis Romanus qui-

1 Me superesse & supervivere. 2 Quæ ante & post mortem contigerunt. 3 In eo præcipua Historiæ Philosophia consistit, ut ostendantur officiorum fontes, commemoratione actuum ex officio profectorum i. e. exemplorum moralium. 4 Fingere, efficere. v. supra c. 11. 6. 5 Vel prosperam vel adversam. 6 Dignitate hujus ordinis. 7 Consecrati per ἀποθέωσιν. Quæ causa fuerit hujus ritus, ostendit Plin. Paneg. c. 11. 8 Nempe Imp. Octaviani Cæsaris Augusti, qui filius Julii adoptivus fuit. 9 Universi moris condecentia. Sic ob elegantiam vitæ M. Servilium Tacitus A. 14. 19. 2. ob eleganter actam vitam Zenonem quendam Liv. 35. 31 commendant. 10 Sibi concillaverat. 11 Pompejum, Ciceronem, Antonium. 12 Scil. existentes. 13 Inferiores, quam quæ Augusti fuit. 14 Octavianum, malunt interpretes legere *eum*, ut ad Atticum referatur tota felicitatis descripti. 15 Id est tantam Cæsar prosperitatem adeptus est, ad eam postea fortunam profecit. Sic Ter. Phor. 5. 12. 4. *matrem mors consecuta est*. 16 Id est, ut omnia in ejus manus dederit.

quivit consequi 1. Nata est autem Attico neptis ex Agrippa, cui virginem filiam collocarat 2. Hanc 3 Cæsar vix anniculam 4 Tiberio Claudio Neroni Drusilla 5 nato, privigno suo 6, despondit 7. Quæ conjunctio 8 necessitudinem eorum sanxit 9, familiaritatem reddidit frequentiorem 10.

XX. Quamvis ante hæc sponsalia 11, non solum cum ab urbe abesset 12, numquam ad suorum quemquam literas misit, quin Attico mitteret 13, quid ageret; imprimis quid legeret, quibusque in locis 14, & quamdiu

P 5

1 Ut ex cive Romano fecerit potentissimum Imperatorem. 2 Scil. *in matrimonium*: qua integra phrasi Cicero usus. De nuptiis Agrippæ v. supra cap. 12. 1. 3 Neptem Attici, filiam M. Vipsanii Agrippæ, quam Tac. A. 1. 12. 6. Vipsaniam, & Svet. Tib. c. 7. Agrippinam vocat. 4 Unius anni. Sic *anniculus*. L. 6. D. de his, qui sunt sui vel alieni juris. L. 26. de pact. dot. *Anniculum Vinum* Valla 1. 5. 5 Livii Drusilla, Claudii Neronis antea, post Augusti Cæsaris uxore, de qua multa Tacitus, Svet. Aug. c. 62 Vellei. 2. 75. 3. 6 Quem & imperatorio nomine auxit, & successorem habuit. 7 Magna eo, vulgo etiam, licentia sponsaliorum, nulla ætatis respectu. Hinc immaturitas sponsarum ab Augusto lege cœrcita. v. Svet. 34. & Lips. ad 3. A. Tac. Ceterum apparet hic, non esse perpetuum discrimen inter *spondere* & *despondere*, quod tradit Donatus ad Ter. And. 1. 1. 75. 8 Affinitatis. 9 Confirmavit veluti lege & jure ac religione quadam amicitiam antea libere & fere sine ulla copula ac vinculo cultam. Plus est autem necessitudo, quam familiaritas. 10 Crebriorem convictum usumque. 11 Ante ipsam desponsationem, i. e promissionem et repromissionem futurarum nuptiarum, *Ehestiftung*. 12 Peregre scil. profectus. 13 Scriberet, nunciaret. Sic Cic. ad fam. 11. 8. *Polla misit, ut ad te darem &c.* Sic Græcorum ἐπιστέλλειν sæpe idem est ac literas dare, per literam certiorem facere. 14 Scil. *moretur*.

2 diu esset moraturus 1: sed & cum esset in
urbe, & propter suas infinitas 2 occupationes, minus sæpe quam vellet, Attico 3
frueretur, nullus dies temere intercessit 4,
quo non ad eum scriberet 5, quo non aliquid de antiquitate 6 ab eo requireret 7:
modo aliquam quæstionem poeticam ei proponeret 8, interdum jocans ejus verbosiores
3 9 eliceret epistolas 10. Ex quo accidit, cum
ædes Jovis Feretrii 11, in Capitolio 12 ab Romulo constituta, vetustate atque incuria 13
detecta 14, prolaberetur, ut Attici admonitu
15, Cæsar eam reficiendam curaret. Neque
4 vero ab M. Antonio minus absens literis
colebatur 16: adeo ut accurate ille ex ultimis terris 17, quid ageret, quid curæ sibi
habe-

1 Scil. *iisdem in locis*. 2 Quam plurimas & maximas. 3 Attici præsentia & colloquiis. 4 Facile præteriit. 5 Id est, singulis ferme diebus ad eum scripsit. 6 si qua res dubia incidisset. Nam Augustus citius faciliusque probari existimabat, quæ vetustatis exemplo probarentur. v. Svet. c. 89. 7 Interrogaret, eumque adeo consuleret. 8 Ut ad eam responderetur. v. Wower. de Polymath. c. 10. p. 73. f. 9 Prolixiores. in bonam partem. 10 Occasione suppeditata rescribendi. 11 De hoc cognomine Jovis, quod Pacem ferat, vid. Aur. Vict. vir. ill. c. 2. Liv. 1. 10. Flor. 1. 1. 10. cum not. Freinsh. 12 Templo in clivo Tarpejo, de quo post alios peculiari tractatu Just. Riequius. 13 Per negligentiam 14 Tecto admodum corrupto. Schottus invenit scriptum: *cum ædis Iovis Fer. in Cap. ab Rom. constitutæ vet. atque incuria tecta prolaberentur*. 15 Admonitione interposita. 16 Commercium epistolarum fam. significatur. 17 Ex Ægypto & aliis orientis locis. Sic Sallust. Cat. c. 16. *Cn. Pompejus in extremis terris bellum gerebat*. Cic. Verr. ult. c. 57. *illa vox & imploratio, Civis ROMANUS SUM, sæpe multis, in ultimis terris, opem inter barbaros & salutem tulit*. Alii. *exulatum bis terris*.

haberet 1, certiorem faceret Atticum. Hoc 5
quale sit, facilius existimabit is, qui judicare poterit, quantæ sit sapientiæ, eorum retinere usum 2, benevolentiamque, inter quos maximarum rerum 3 non solum æmulatio, sed obtrectatio tanta intercedebat 4, quantam fuit incidere 5 necesse inter Cæsarem 6 atque Antonium, cum se uterque principem non solum urbis Romanæ, sed orbis terrarum esse cuperet 7.

XXI. Tali modo cum septem & septuaginta annos complesset 8, atque ad extremam senectutem 9 non minus dignitate, quam gratia fortunaque crevisset 10, (multas enim hereditates nulla alia re quam bonitate 11, est consecutus) tantaque prosperitate usus esset valetudinis 12, ut annos tri- 2
ginta medicina non indiguisset 13; nactus est morbum, quem initio & ipse & medici contemserunt 14. Nam putarunt esse tenesmon 15: cui remedia celeria faciliaque

P 6 pro-

1 Quid diligenter curaret. 2 Familiaritatem. 3 Principatus & imperii. 4 Conf. supra c. 5. 4. 5 Contingere. alii *intercedere*. 6 Augustum. 7 Cum adesset utrinque summi imperii affectatio. 8 Scil. vivendo. Cic. de Sen. c. 5. *Gorgias centum & septem complevit annos*. Fuit autem annus Attici Climactericus Hebdomaticus magnus, ducto septenario in undecim. Hujusmodi anni senibus semper periculosi aut fatales. 9 Censorin. de die natali c. 14. & Salmas. Comm. de annis climact. 10 Qua & Ciceroni annos 11. supervixit, natus A. V. C. 644. trienmio ante M. Tullium. 11 Cum factus esset honoratior & fortunatior. 12 De qua & c. 10. 3. &c. 13 Adeo constante & diuturna sanitate. 14 Non fuisset ægrotus. 15 Minus periculosum arbitrati sunt. 16 Tenesmus est morbi genus in difficili irritoque egerendi conatu. v. Plin. 28. 14. Dysenteriæ affine

1 proponebantur 2. In hoc cum tres menses sine ullis doloribus 3, præterquam quos ex
3 curatione 4 capiebat, consumsisset 5; subito tanta vis 6 morbi in unum intestinum prorupit 7, ut extremo tempore per lumbos fistula putris 8 eruperit. Atque hoc priusquam ei accideret, postquam in dies 9
4 dolores accrescere 10, febresque accessisse sensit, Agrippam generum ad se arcessi 11 jussit, & cum eo L. Cornelium Balbum 12,
5 Sextumque Peducæum 13. Hos ut venisse vidit, in cubitum innixus 14, *Quantam*, inquit, *curam diligentiamque in valetudine mea tuenda* 15 *hoc tempore adhibuerim, cum vos testes habeam* 16, *nihil opus est pluribus verbis commemorare. Quibus quoniam, ut spero, satisfeci* 17, *nihilque reliqui feci, quod*

est vitium, & in hoc juxta Celsum 4. 18. *frequens desidendi cupiditas est.* 1 Laxantia, dirigentia, resolventia, *quæ pellunt obstantia*, ut Horat. loquitur Sat. 2. 4. 2 Parata erant. 3 Molestiis gravioribus. 4 Scil. morbi. 5 Cum tamdiu ægrotasset. 6 Vehementia, impetus. 7 Materia vitiosa eo devoluta est. 8 Ulcus apertum & fluidum. Plerique malunt legi *puris* quos etiam Locenius sequitur, & describit ex Hippocr. de fistulis, & Celso de remed. 5. 18. quod sit *sinus altus, angustus, callosus, & purulentus, ex abscessibus plerumque conflatus*, 9 Scil. singulos, v. Linacr. de emend. struct. Lat. serm. l. 1. de adverb. 10 Augeri. 11 Quidam *accersiri* vel *arcessiri*. Sicut & Cæs. B. G. 5. 11. dixit: *ex continenti alios accersiri jussit*, & Hyginus fab. 88. *quam jubet accersiri*, quomodo Columella *lacessiri* dixit 9. 8. & 15. quod frequentiore usu *lacessi* est. 12 Pro quo extat oratio Ciceronis. 13 Qui & Attico & Ciceroni familiarissimus. v. ad Att. 1. 4. & 5. 13. 10. 1. 14 Erigens se atque attollens in lecto. 15 Curanda. 16 Cum ipsi sciatis. 17 i. e. quia feci, quæ a me requirere poteratis, vestraque vota implevi.

1 *quod ad sanandum me pertineret* 2, *reliquum* 3 *est* 3 *ut egomet mihi consulam* 4. *Id vos ignorare nolui* 5; *nam mihi stat* 6, *alere morbum desinere* 7. *Namque his diebus quidquid tibi sumsi, ita produxi* 8 *vitam, ut auxerim dolores sine spe salutis* 9. *Quare a vobis peto primum, ut consilium* 10 *probetis meum: deinde ne frustra dehortando conemini* 11.

XXII. Hac oratione habita, tanta constantia vocis atque vultus 12, ut non ex vita, sed ex domo in domum videretur migrare 13, cum quidem Agrippa eum, flens 4 at-

1 Omne id expertus sum, omnia tentavi, nihil omisi, eleganter. 2 Quod me restitueret pristinæ valetudini. 3 Nihil aliud superest, quam ut &c. 4 Ut de extremo veluti remedio cogitem. 5 Docere vos volui. 6 Scil. sententia, uti est apud Liv. 21. 30. Ter. Eun. 2. 1. 18. i. e. proposui mihi, decretum firmiter mihi constitutumque est. Sic Cic. ad fam. 9. *modo stet nobis illud, una vivere*. conf. Virg. Æn. 2. 750. 7 Id est, ut desinam, per ingestos cibos morbi vim augere, ut inedia vitam finiam. 8 Prorogavi. 9 Sine spe reconvalescendi. 10 Moriendi. Stoici imprimis olim istiusmodi mortem voluntariam (ἀυτοχειρίαν) magni semper fecerunt. v. observat. meæ Historico-Pol. ad Nep. Buchn p. 57. Sed hunc vitæ exitum cum lege divina & recta ratione pugnare docent Car. Hann. Fabrotus Exercit. 5. Elbert, Leoninus Emendat. 4. 5. 8. Casaub. ad Svet. 134. & alii. 11 Id est, ne dehortemini, ne laboretis aut connitemini impedire. 12 Quæ indicium præberet animi imperturbati. 13 Non multum discrepat illud Ciceronis in Cat. Maj. c. ult. *Ex vita ista discedo tanquam ex hospitio, non tanquam ex domo. Commorandi enim natura diversorium nobis, non habitandi dedit*.

atque osculans 1, oraret atque obsecraret *ne id quod 2 natura cogeret, ipse quoque sibi acceleraret 3: & quoniam tum quoque 4 posset temporibus 5 superesse, se sibi suisque reservaret 6*; preces ejus taciturna sua obsti-
3 natione 7 compressit 8. Sic cum biduum cibo se abstinuisset 9, subito febris decessit 10, leviorque morbus esse cœpit 11; tamen propositum nihilo secius peregit 12. Itaque die quinto 13 postquam id consilium inierat 14, pridie Kalend. Aprilis, Cn. Domitio, G. Sosio Coss. 15, decessit. Elatus est 16 in lecticula 17, ut ipse præscripserat sine

1 Schoppius Verisim. 3. 8. mavult. obsecrans, quod oscula moribundo non competant. Sed & M. Popilius Oppium Gallum familiarem suum moriens ultimo complexu & osculo dignatus ap. Val. Max. 4. 8. 9. De osculis moribundorum plura Kirchm. de fun. Rom. 1. 5. 2 Ad quod. 3 Ne mortem celerius sibi consciceret. Ipse Stoicus Seneca Ep. 30. *Plus*, inquit, *momenti apud me habent, qui ad mortem veniunt sine odio vitæ, & admittunt illam, non attrahunt*. 4 Licet esset corpore æger. 5 Aliquo vitæ spatio. 6 Continuatione & prorogatione vitæ. 7 perseverantia in proposito taciturnitate ostensa. 8 Inhibuit, contempsit. Par obstinatio Corelli Rufi apud Plin. Epist. 1. 12. 2. 9 Vulgo magis dicitur *abstinere cibo*. v. Voss. de Constr. c. 22. 10 Desiit, ut apud Ter. Hec. 3. 5. 55. *decedit ira*, 11 Vis morbi remisit. 12 Pertendit, ad finem usque continuavit, specie constantiæ, quæ imposuit gentilibus Tractavit hanc quæstionem August. C. D. 1. 22. 13 In septimum diem quosdam hoc pacto vitam produxisse. Lucianus refert T. 2. p. 389. adde Hippocrat. de carnib. sect. 3. fine. 14 Postquam istud facere destinaverat. 15 Qui est annus V. C. 721. 16 Ad sepulturam deportatus. 17 Scil. funebri, λέχη Græcis. Ea nobiliores & ditiores, cæteri Sandapila efferebantur. v. Kirchman. l. c. 2. c.

1, sine ulla pompa funeris 2, comitantibus omnibus bonis, maxima vulgi frequentia 4
3. Sepultus est juxta viam Appiam 4, ad quintum lapidem 5, in monumento 6 Q. Cæcilii, avunculi sui.

1 Ut sibi fieri præceperat. Ita solebant Romani. v. Ibid. 1. 4. 2 Absque splendido insignium apparatu cum ostentatione. 3 Comitatu funebri maximo. Ita vetus inscriptio apud Kirchm. 2. 2. *Elatus est frequentia maxima.* 4 De qua post alios prolixe auctor Romæ Subterraneæ 1. 11. Nam & alii magni viri ibi sepulti. Kirchm. 2. 22. in urbe sepeliri lege XII. tabb. vetitum. 5 Id est, milliare. Nam apud Romanos milliaria lapidum intervallis cum signis & numeris suis notabantur. 6 Sepulcro gentilitio.

CORNELII NEPOTIS

FRAGMENTA 1.

Quæ reperiri potuerunt,

ANDREÆ SCHOTTI 2.

studio collecta 3.

Chronicorum. Lib. I.

I.

VIxit Homerus 4 ante Romam conditam annis circiter C. & LX. *A. Gellius Noct. Attic. XVII. c. 21.*

Roma condita 5 Olympiadis septimæ anno secundo 6. *Solin. Polyhistoris cap. 2.*

Archi-

1 Hoc est, particulæ & reliquiæ ex libris injuria temporum deperditis. 2 Vir ille doctissimus, Romæ aliquandiu Oratoriam professus, in patria sua Antuerpiæ magnam in C. Nepotem & alios bonos auctores impendit industriam. 3 Imo & interpolata subinde, ubi necesse fuit, vel de suo aliquid adjicere, vel ex iis, quæ apud auctores citatos, inveniuntur aliquid supplere: ne quis genuina semper ipsius Nepotis verba retenta existimet. 4 Poeta Græcus Iliados & Odysseæ carminibus celeberrimus. Gellius autem, noctium Atticarum scriptor, hujus primi fragmenti auctor est. 5 A Romulo & Remo uti notum est ex Livio, Floro, Aur. Victore, & aliis. 6 Per Olympiades, quarum singulæ quatuor annos continent, Græci tempora numerare cœperunt A. M. 3196. Solinus in Polyhistore alias quoque aliorum sententias de anno Romanæ originis examinat: ipse acquiescit in VII. Olympiadis anno I.

Archilochus Tullo Hostilio 1 Romæ regnante jam tum poematis 2 claris & nobilis 3. *A. Gellius l. XVII.* 21.

M. Manlius 4 Romæ, qui Gallos in obsidione Capitolii obrepentes 5 per ardua depulerat, convictus est consilium de regno occupando inisse; damnatusque capitis, saxo Tarpejo, ut M. Varro ait, præceps datus 7; ut Cornelius autem Nepos scriptum reliquit, verberando necatus est 8. *Gellius c. l.* 4 6

Alexander Magnus Pellæ ortus 9, M. Fabio Ambusto, Tito Quinctio Capitolino Coss. post Romam conditam anno trecentesimo octuagesimo quinto 10. *Solinus c.*43. *Polyhistor.* 5

P. Terentius 11 Scipionis Africani & C. Lelii æqualis. *Donatus in vita Terentii.* 9

II.

1 Tertio Romanorum Rege. 2 Pro *pomeatibus* altera quoque forma in usu est. 3 Imo, si Ciceroni credimus Tusc. l. 1. Poeta ille *fuit regnante Romulo*. Clemens Alex. 1. Strom. Simonidi coævum facit, aitque jam cognitum fuisse post Olympiadem XX. Eusebius in Chron. utriusque meminit ad Olymp. XXXIX. ann. 2. alii Olymp. XXIII. floruisse scribunt. v. Voss. de Poet. Gr. c. 3. 4 Diod. *Aulum*, Dion. Halic. Titum vocat. *Marci* prænomen ei & L. tribuit 5. 47. seqq. conf. de eodem Flor. 1. 13. & 26. Aur. Vict. vir. ill. c. 24. & quos ibi citavimus. 5 Adscendentes. 6 Montis Tarpeii. 7 *Locus idem in uno homine & eximiæ monumentum & pœnæ fuit.* Liv. 6. 20. 8 Utrumque simul fieri potuit, ut verberando necaretur de saxo præcipitatus. 9 Pellæum juvenem hinc vocat Juvenal. Sat. 10. 16. 8. 10 Dellius Grassetus, & alii secuti fastos Capitolinos ediderunt *nonagesimo nono*. Petavius Rat. Temp. P. 1. 3. 14. annum urbis 398. assignat. 11. Calvisius 397. 11 Comicus notissimus.

II.

CORNELII NEPOTIS.

Exemplorum Lib. II.

A virgine Vestale 1. *Sosipater Carisius lib. I. Gramm. ed. Putsch.*

Ex Lib. V.

2 Multis in senatu placuit, ut qui captivorum Romanorum ab Hannibale, redire nollent, datis custodibus 2 ad Hannibalem deducerentur 3: sed ea sententia numero plurium, quibus id non videretur, superata 4; ii tamen, qui ad Hannibalem non rediissent, usque adeo intestabiles 5 invisique fuerunt, ut tædium vitæ ceperint, necemque sibi consciverint *A. Gellius lib. VII. cap.* 18.

1 v. Voss. de Analog. 2. 11. 2 Præsidio militari. 3 Nam ab Hannibale ea conditione Romam erant missi, ut nisi permutatio placeat senatui, ad se redirent. 4 Suffragiorum pluralitate victa. 5 *Intestabiles* Gallianæ editiones habent, quod perinde est ac *detestabiles*, *execrandi*, *infames*. Ita Horat. 2. 3. 181. *is intestabilis & sacer esto.*

III.

III.

CORNELII NEPOTIS

Illuſtrium Virorum Lib. II.

Subinde. *Soſipater Cariſ. lib. II. col.* 195.

Lib. XV.

Harum partum [1]. *Cariſ. lib. I. col.* 14.

Lib. XVI.

A fratre patruele rem neceſſitudinis, ſed perſonam oſtendat [2]. *Cariſ. ib. col.* 12.

INCERTA QUO LIBRO

Virorum illuſtrium poſita.

Carthago antea ſpeciem habuit duplicis oppidi, quaſi aliud [3] alterum amplecteretur [4]; cujus interior pars *Byrſa* [5] dice-

[1] Pro *partium*, quod hodie obtinet. Sic Ennius: *jamque fere quatuor partum*. Sic *menſum* pro *menſium &c.* v. Voſſ. de Analog. 2. 14. Addit ex Plinio Cariſius, *Conſuetudinem feciſſe partium*. [2] Conf. Voſſ. de Analog. 2. 11. [3] Id eſt, *unum*, ſive *prius*, ſive, ſi eleganter eandem vocem repetere lubeat, *alterum* ſcil. *oppidum*. Etiam apud Cæſarem, Plautum, & Apulejum invenitur *alius* pro altero. [4] Contineret, complecteretur. [5] Id eſt arx; ἀκρόπολις Hebr. *Boſra a Baſar*, quod eſt *munire*. Hinc Grecis per Metatheſin *Byrſa* Fabula de corio bubulo ex Virg. Æn. 1. 371 Liv. 34. 61. Juſt. 18. 5. 9. ſ. & Appiani Punicis exploditur. v. Bocharti Canaan, 124.

cebatur, exterior *Magalia* 1. Huius rei testis est C. Nepos. in eo libro, qui Vita 2 Illustrium inscribitur. *Servius in* 1. *Æn.l.*368.

3 Propius Grammatico accessi 3. *Diomedes l.* 1. *Gramm.*

4 Albinus, qui cum L. Lucullo consul fuit, res Romanas oratione græca 4 scriptitavit 5. In ejus historiæ principio 6 scriptum est ad hanc sententiam 7: Neminem succensere 8 sibi convenire, si quid in his libris parum composite aut minus eleganter scriptum foret, nam sum, inquit, homo Romanus, natus in Latio. Græca oratio a nobis alienissima est 9; ideoque veniam gratiamque malæ existimationis 10, si quid esset erratum,
5 postulavit 11. Ea cum legisset M. Cato, Næ tu 12, inquit, Aule, nimium nugator es, cum maluisti culpam deprecari, quam culpa vacare; nam petere veniam solemus aut

cum

1 Sic & Virg. Æn.1.425.& 4.259. Ad priorem locum Servius, *Magalia*, inquit, *ἀντίστοιχον est. Nam debuit dicere Magaria: quia Magar, non Magal, Pœnorum lingua villam significat*, Plautus Pœnul procem.v. 86. vero nomine usus est. conf. Bochart. l.c. & Rein. de lingua punica c. 8. 5. Grammatici veteres hoc nomine quasvis casas Afrorum dictas docent. 2 Hæc vox in Sing. posita confirmare videtur scripturam veterum librorum in Præf. §.8. & 15.4.6. 3 Ita & Cic. ad Att. 1. 14. *proximus Pompejo sedebam*. Quanquam eodem monente Diomede dixit orat. in Pis. *proximus Pompejum sedebam*. 4 Id est, græce, sermone græco. 5 Scripsit historiam Romanam. 6 Macrob. expressit *primo*. 7 Mentem. conf. 4. 1. 3. 10. 6. 4. 8 Irasci. 9 Non satis adsuetus sum Græco sermoni; non satis in eo exercitatus. Macrob. posuit: *Et Eloquium Græcum a nobis alienum est*. 10 Judicii sævioris. 11 Deprecatus est malam existimationem. 12 Elegans hæc est formula objurgandi.

cum imprudentes erravimus, aut cum compulſi peccavimus 1. Tibi 2, inquit, oro te, quis perpulit, ut id committeres, quod priuſquam faceres, peteres ut ignoſceretur 3. Scriptum hoc eſt in libro Cornelii Nepotis de illuſtribus viris 4. *A. Gellius lib. XI. cap.* 8. *Noct. Atticar.*, *&* *Macrob. præf. Saturn.*

IV.

CORNELII NEPOTIS

Lib. I. de Vita Ciceronis.

Cornelius Nepos & rerum memoriæ non indiligens, & M. Ciceronis, ut qui maxime 5, amicus familiaris fuit; atque is tamen in primo librorum, quos de vita illius compoſuit, erraſſe videtur; cum eum ſcripſit tres & viginti annos natum, primam cauſſam judicii publici egiſſe, Sextumque Roſcium parricidii reum defendiſſe 6. *A. Gellius lib. XV. Noct. Attic. cap.* 28.

Tullius, me præſente, iiſdem pæne verbis 2

1 Macrob. reddidit: *cum noxam imperio compellentis admiſimus*. 2 Macrobio eſt: *Te, inquit &c* poſt tamen *Tibi* referri ad vocem *committere*. Alii Archaiſmum putant. 3 Sequentia verba omittit Macrobius; neque adeo commemorat, unde ſua, quæ nonnullibi immutata ſunt, hauſerit. 4 Et haud dubie in illa parte hujus libri, ſive in eo libro, quem ſeparatim de M. Catone factum rogatum Pomponii ait 24. 3. 5. 5 Id eſt, *maximus, ſummus*: eſt formula αὐξητικά. 6 Sed natus jam fuit annos XXVII. qua in re ap. Gell. l. c. Aſc. Pedianus etiam Feneſtellam animadvertit, quod XXVI. poſuerit. conf. Fr. Fabricii Hiſt. Cic. ad An. 26. & 27.

bis, quibus edita est 1, eam pro Cornelio seditioso Tribuno defensionem peroravit. *D. Hieronymus Epist. LXXI. ad Pammachium c.4.*

V.

CORNELII NEPOTIS

Lib. Epistolarum ad Ciceronem.

Tantum abest, ut ego magistram esse putem vitæ philosophiam 2, beatæque vitæ perfectricem, ut nullis magis existimem opus esse magistris vivendi, quam plerisque, qui in ea disputando 3 versantur. Video enim magnam partem eorum 4, qui in schola de pudore & continentia præcipiant 5 argutissime 6, eosdem in omnium libidinum cupiditatibus vivere 7. *Lactantius III. 15. Div. Instit.*

1 Ergo non plane iisdem verbis edita est. Idem probat Plin. Epist. 1. 20. *Ciceronem pro Cornelio quatriduo egisse, ne dubitare possimus, quæ per plures dies ut necesse erat latius dixerit, postea recisa ac purgata in unum librum, grandem quidem, unum tamen, coarctasse*. Cicero in Hortensio suo, teste Lactantio 6. 2. longam orationem vocat. Hodie ejus tãtum fragmenta extant, servata ab Asconio Pediano, cum ejus commentario. v. Cic. Orat. 15. 2 Qua nonnulli ad ostntationem non ad vitam agendam utuntur, secus ac Atticus 25. 17. 3. Verus Philosophiæ scopus est, vitæ publicæ & privatæ, non ambitioni discere. Hinc Sen. Ep. 14. *Non in verbis, sed in rebus est; animum format & fabricat, vitam disponit, actionem regit.* 3 Alii, *in ea disputanda*. Quomodo Plautus Prol. Menæch. v. 50. *ad hanc rem vobis examussim disputem.* Et Cic. Tusc. 1. 4. *& id aut sedens aut ambulans disputabam*. 4 Id est multos, plerosque. 5 Dogmata proponant. 6 Adhibitis subtilitatibus philosophicis. 7 *Turpe est doctori, cum culpa redargui ip-*

M. TULLII CICERONIS
AD
CORN. NEPOTEM

Epistolarum Lib. II.

Itaque nostri, cum omnia, quæ dixissemus dicta essent, quæ facete & breviter & acute locuti essemus, ea proprio nomine appellari *dicteria* 1 voluerunt. *Macrob. Saturn. lib.* 2. *c.* 1.

Ad eumdem ex lib. incerto.

Hoc restiterat 2 etiam ut a te fictis aggrederer 3 donis. *Priscian. Gramm. l.* 8.

* * *

Qui habet 4, ultro appetitur; qui est pauper, aspernatur 5 *Idem ibidem*. 4

Quid? Oratorum, quem *Cæsari* anteponés, 6 eorum, qui nihil aliud egerunt 7? Quis sententiis aut acutior, aut crebrior? Quis ver- 5

sum. Cato. *Non placent mihi illæ litteræ, quæ ad virtutem doctoribus nihil profuerunt*: inquit Marius apud Sallust. B. Jug. c. 85 Hac de re plura v. apud Lactant. 1 Hanc vocem Pontanus in not. ad Macrob. e M. S. reponi voluit; cum alii haberent *dicta* eodem *jocorum* significatu: 2 Supererat. 3 Passive pro *tentaret*. v. Voss. Analog. 3. 6. 4 Id est, dives, opulentus. Sic ὁ ἔχων & ὃς ἔχει Matth. 13. 12. c. 25. 29. Sensus est ditioribus non diu quærendi sunt amici, sed sponte se offerunt. 5 Passive pro despicitur, contemnitur. 6 Quem eorum pr æferes 7 Qui unice studio oratorio incumbuerunt.

verbis aut ornatior, aut elegantior 1? *Suet. in Cæs. c.* 55.

* * *

6 Neque enim quidquam aliud est felicitas, nisi honestarum rerum prosperitas 2. Vel ut alio modo definiam: Felicitas est fortuna adjutrix consiliorum bonorum: quibus qui non utitur, felix esse nullo pacto potest.
7 Ergo in perditis 3 impiisque consiliis, quibus Cæsar usus erat, nulla potuit esse felicitas. Feliciorque meo judicio Camillus exsulans 4, quam temporibus iisdem Manlius, etiamsi (id quod cupierat) regnare potuisset 5. *Am. Marcell. lib.* 21. *cap.* 16.
8 Quidam veterum formidantes „ ea, quæ „ Scriptoribus historiæ suorum temporum so- „ lent sæpe fraudi esse atque invidiæ, „ cognitiones actuum variorum stilis uberibus explicatas non edidere superstites 6. *Am. Marcell. l.* 26. *cap.* 1.

* * *

9 Infelices esse, qui omnia sibi licere existimarunt 7. *Am. Marcell. lib.* 26. *in fine.*

* * *

Idem ad Atticum de Nepote.

Ne-

1 Hisce interrogantibus laudatur orationis dignitas & concinnitas. 2 Loquitur ex mente Stoicorum, quibus sola bona, quæ honesta. 3 Extremis, noxiis. 4 *Princeps pace belloque, prinsquam exulatum iret, clarior in exilio &c.* Liv. 7. 1. 5 Conf supra fragm. 2. 4. 6 Hæc, quantumvis interpolata a Schotto, subjicit Ammianus, cum judicasset, sibi usque ad confinia propioris memoriæ progresso fuisse propositum, referre a notioribus pedem, ut pericula veritati sæpe contigua & intempestivos censores declinaret. 7 Hæc, Ammiano dicente, Ciceronis quidem sunt; sed ex epistolis ad Nepotem desumpta credit Schottus, solius præcedentis loci affinitate persuasus.

Nepotis Epistolam exspecto. Cupidus ille meorum, qui ea, quibus maxime γαυνῶ legenda non putet? & ais μετ' ἀμύμονα, tu vero ἀμύμων: ille quidem ἄμβροτος [1]. *Lib.* 16. *Ep.* 5.

Male narras de Nepotis filio; valde me- 11
hercule moveor, & moleste fero; nescieram omnino esse istum puerum. *Epist.* 14.

VI.
CORNELII NEPOTIS FRAGMENTA,

Incerta partim quo libro posita, partim quibus verbis concepta.

NEpos auctore certo comperisse se ait C. Lælium quondam in Puteolano [2]

Q Ca-

1 Schoppius in Paradoxis literariis Epist. 5 hunc de nepote nostro locum ait unum trium millium instar esse posse, cui multam lucem afferens, *Attico*, inquit, *scripserat Nepos maximi se Ciceronis epistolas facere, vehementerque adeo cupere, ut earum epistolarum volumen edatur. Hujus rei Ciceronem Atticus certiorem faciens, ei gratulandum duxit, cum tanti a Nepote fieret, qui præsertim unus omnium elegantissime scriberet, & ab ipso Cicerone alter esset, velut ab Achille Ajax, qui Homero describi solet fortissimus,* τῶν ἄλλων δαναῶν μετ' ἀμύμοντα πηλείωνα, ex Græcis aliis post inculpabilem Achillem. *Respondet ergo Cicero, permirum sibi videri, suas a Nepote expeti, quem tam elegantis ac fastidiosi judicii esse comperisset, ut etiam illa, de quibus ipse maxime sibi placeret, aspernaretur. Cæterum non se, sed Atticum esse illum, qui cum Achille comparari debeat, omnique reprehensione vacet. Nepotem vero prorsus in Latino sermone divinum esse, eoque incomparabilem.*

2 Scil. prædio. Puteoli urbs Campaniæ.

Calend. Martiis admonitum ab uxore, temporius ut discumberet [1], petiisse ab ea ne interpellaretur [2]: serius tandem ingressum triclinium dixisse, non sæpe in scribendo magis successisse sibi: deinde rogatum ut scripta illa proferret, pronuntiasse versus, qui sunt in ἑαυτοντιμωρουμένῳ: *Satis pol proterve me Syri promissa huc induxerunt &c. Donatus in Vita Terentii.*

2 L. Otacilius Pilitus primus omnium libertinorum [3] scribere historiam orsus, non nisi ab honestissimo [4] quoque scribi solitam. „ Cnei enim Pompeji Magni, quem docuit, patrisque ejus res gestas compluribus libris exposuit „. *Sveton. de clar. Rhetor. c. 3.*

3 Cornelius quoque Nepos in libello, quo [5] distinguit literatum ab erudito, *literatos* quidem vulgo appellari ait eos, qui aliquid diligenter, & acute, scienterque possint aut dicere, aut scribere: ceterum proprie sic appellandos poetarum interpretes, qui a Græ-

cis

[1] Ut maturius cœnaret. *Temporius* est a tempore Comparativus, ac ita apud Columellam, Ovidium & in glossis quoque veteribus reperitur. [2] Impediretur. [3] Casaubonus observat ad Svet. Aug. c. 25. non adeo stricte discrimen obtinuisse, ut *libertus* sit manumissus, *libertinus* ex liberto natus, cum posterior ætas etiam libertinos vocaverit, qui olim fuerint liberti. conf. Svet. Claud. c. 24. [4] Maxime ingenuo. [5] Schottus & Casaubonus emendandum putant *libello quodam dist.* ne integrum librum de hac materia videatur composuisse, & talem libri titulum. Sed profecto Plutarchus eodem modo inscripsit suorum unum πῶς ἄν τις διακρίνειε τὸν κόλακα τοῦ φίλου. Ut taceamus similes aliorum inscriptiones.

cis *Grammatici* nominentur 1: eosdem *literatos* 2 vocitatos. *Sveton. de Illust. Grammat. c.* 4.

Sed præter Physicos, Homerumque, qui universum mari circumfusum esse dixerunt, Cornelius Nepos, ut recentior 3 auctoritate, sic certior, tradit; testem autem rei Q. Metellum Celerem adjicit, eumque ita retulisse commemorat. Cum Galliis proconsul præesset, Indos quosdam a rege Suevo- 2
rum 4 dono sibi datos: unde in eas terras devenissent requirendo 5, cognosse vi tempestatum ex Indicis æquoribus abreptos, emensosque, quæ intererant 6, tandem in Germaniæ litora exiisse 7. *Pompon. Mela lib. III. cap.* 5. *de situ Orbis*. *Plin. lib.* 2. & *c.* 67. *Nat. Hist.*

Largitudo 8 *Caris. lib. I.* 3

Eudoxus quidam avorum nostrorum tem- 4
poribus cum Latyrum regem Alexandriæ profugeret 9, Arabico sinu egressus per hoc

1 Faciunt ad locum hunc illustrandum, quæ erudite congessere Wower de Polymath. c. 4. & Voss. de art. gram. 1. 1. seqq. 2 Honoratius, *literarum doctores & professores*: contemptius *literiones*. v. Amm. Marcell. 17. 22. 3 Proximi temporis. 4 Eodem modo Plinius *Suevorum*, meminit: unde non est, quod cum Vossio ad Melam scribatur *Batorum*, quos ibi *Batavos* interpretatur. 5 Interrogando, quærendo ex illis. 6 Interjacebant. Loquitur de regionibus longo terrarum spatio interjectis & superatis. 7 Non multum differt narratio Plinii, e quo, sicut alia quædam inditem memorata hausit. Martianus Capella lib. 6. Satyrici *de rotund. terræ*. 8 Hec vox ex verbis Carisii, *nusquam invenitur, nisi apud Nepotem*. 9 Sic Curt. 10. 2. 20 *ne servi quid in uno grege profugiunt Dominos* i. e. a Dominis. Plinius. qui rem iisdem fere verbis refert, habet, *fugeret*.

pelagus (Africum 1), ut Nepos affirmat, Gades usque pervectus 2 est. *Mela III. cap. X. Plin. II. cap. 67. & Martianus Capella lib. VI.*

Ab loco Heneto Paphlogones in Italiam transvecti mox Veneti sunt nominati 3. *Solinus c. 46. Polyhistor. & Plin. lib. VI. 2.*

6 Fauces Oceani 4 T. Livius, ac Nepos Cornelius latitudinis tradiderunt, ubi minimum, VII. M. pass.; ubi vero plurimum, X. M. *Plinius lib. III. proœmio.*

5 Melpum 5 opulentia præcipuum, quod ab Insubribus, & Bojis, & Senonibus deletum esse eo die, quo Camillus Vejos 6 ceperit, Nepos Cornelius tradidit. *Plinius lib. III. cap. 17.*

8 Ultra Aquilejam VI. M. pass. Formio amnis ab Ravenna CLXXXIX. M. 7 pass. antiquus auctæ Italiæ terminus, nunc vero Histriæ: quam cognominatam tradunt a flumine Histro in Hadriam effluente a Danubio amne; eidemque Histro ex adverso Padi fauces, contrario eorum percussu 8 mari interjecto dulcescente, plerique 9 dixere falso,

1 Abest a textu Melæ *Africum*. 2 *Perfectus* est apud Plinium, & ex editione Henr. Stephani apud Melam. 3 Apud Solinum est, *Paphlagonia insignis loco Heneto a quo (ut C. Nepos perhibet) Paphlagones &c.* Contra apud Plinium: *Quo loco Henetos adjicit Nepos, a quibus in Italia ortos cognomines eorum Venetos credi postulat* 4 Quæstio est, quousque pateant inter Europam & Africam, a vico Mellaria Hispaniæ ad promontorium Africæ album. 5 Oppidum Italiæ transpadanæ. 6 Tusciæ urbem decenni obsidione domitam. v. Aur. Vict. c. 23. 7 Editio Dalechampii millenarii notam M. omittit. 8 Pro *percussione* 9 Et in his Mela 2. 3. extr. Strabo lib. 1. f. 30. appellat communem errorem veterum. *Nullus enim ex Danubio amnis in mare Adriaticum effunditur*, ut statim addit Plinius l. c.

so, & Nepos Cornelius etiam Padi accola.
Plin. lib. III. cap. 18.

Alpes in longitudine X. M. pass. patere
1 a supero mari ad inferum, Cælius tradit:
Timagenes XXII. M. pass. deductis: in latitudinem
autem Cornelius Nepos centum
M. T. Livius tria M. stadiorum: uterque
diversis in locis. *Plin. lib. III. cap.* 19.

Inter duos Bosphoros, Thracium, & Cim- 2
merium [2], directo cursu, ut auctor est Polybius,
CI. M. passuum intersunt. Circuitu
vero totius Ponti vicies semel centena quinquaginta
M., ut auctor est Varro, & fere
veteres. Nepos Cornelius trecenta millia
quinquaginta adjicit. *Plinius lib. IV. cap.* 12.

Minus profecto mirentur portentosa Græ- 3
ciæ mendacia de hortis Hesperidum [3], &
amne Lixo prodita, qui cogitent, nostros
nuper paullo minus monstrifica quædam de
iisdem tradidisse: prævalidam hanc urbem,
majoremque Carthagine magna: præterea ex
adverso ejus sitam, & prope immenso tractu
ab Tingi [4]: quæque alia Cornelius Nepos
avidissime credidit. *Plin. lib. V. cap.* 1.

Inter Pontum [5], & Caspium mare [6] 4
CCCLXXV. M. pass. non amplius interesse
tradiderunt: Cornelius Nepos CL. millia.
Plin. lib. VI. cap. 11.

Polybius, in extrema Mauritania contra 5

1 Extendi. 2 Quorum ille ad Byzantium, hic in introitu Mæotidos paludis. 3 In quibus Hesperides, Atlantis filii aurea mala custodianæ, aut potius gregem ovium lanam purpuream ferentium. Hinc *mala Hesperidum* Virg. Ecl. 6. 61. 4 Oppido Mauritaniæ. 5 Regionem Ponto Euxino vicinam. 6 Sive lacum Hyrcanum.

montem Atlantem 1 a terra stadia octo abesse prodidit Cernen 2: Nepos Cornelius ex adverso maxime Carthaginis a continente passus mille: non ampliorem circuitu duobus millibus. *Plinius lib. IV. cap.* 31.

6 Nepos Cornelius, qui Divi Augusti principatu obiit, Me, inquit, juvene violacea purpura 3 vigebat 4, cujus libra denariis 5 centum venibat: nec multo post rubra Tarentina. Huic successit dibapha 6 Tyria, quæ in libras denariis mille non poterat emi. Hac Lentulus Spinter, ædilis curulis primus in prætexta 7 usus improbabatur: qua purpura quis non jam, inquit, triclinaria 8 facit? *Plin. IX. 39. &c.* 9.

7 Onychem etiam tum Arabiæ montibus, nec usquam alibi 10 nasci putavere nostri veteres: Sudines 11 in Germaniæ potoriis vasis inde factis primum, dein pedibus lectorum fellisque: Cornelius Nepos tradit magno fuisse miraculo, cum P. Lentulus Spinter amphoras ex eo, & urceos magnitudine cadorum 12 ostendisset: post quinquennium dein-

1 A quo vicinum mare vocatur Atlanticum. 2 Insulam maris illius Æthiopici. 3 De variis purpuræ generibus post Cœlium, Baufium, aliosq. accurate Salmasius in notis ad Tertul. de pallio. & Oct. Ferrarius de re vestiaria, præcipue lib.2.c.7. 4 In pretio erat. 5 Scil. nummis, decem asses complectentibus. 6 Quæ bis tincta esset, veluti magnifico impendio. v. Plin. l.c. 7 Veste, cui purpura prætexitur, 8 Subintellige vestimenta. *Triclinaria* Salmasius ait esse accubitalia, quibus accubita vel lecti tricliniares sternuntur, *in not. ad Tertull.* p. 175. 9 Gemmæ genus. 10 Edit Dalech. *alicubi*, qua voce Plinius passim utitur. conf. Theod. Canter. not. ad lib. 1. Arnobii p. 8. 11 Scil. putavit nasci. Sudines vetus scriptor in re simili laudatur a Plinio lib. seq. 37. c. 2. 12 Cadus est vas vinarium, *ein balber Eymir*.

deinde, triginta duorum pedum longitudine columnas vidisse se. *Plin.* 36. 7.

IX.

Loca Græca, quibus Plutarchus aliquid ex C. Nepote memorat, saltim Latinis verbis expressa referimus.

Cornelius Nepos ait: neque senio, neque morbo alienata mente fuisse Lucullum, sed a Callisthene liberto venenis corruptum 1. *Plut. in Lucullo extr. & an seni gerenda resp.*

Cornelius Nepos, non Crassi, sed Bruti, 2
ejus, qui de Lusitanis triumphavit, filiam nuptum Cajo 2 datam refert. *Plut. in Gracchis f.* 834.

Hannibal vero, quum reliquos minimi fa- 3
ceret, Marcellum 3 cecidisse audito, ipse ad locum accurrit: cadaverique adsistens, diuque corporis robur & formam contemplatus, neque superbam ullam emisit vocem, neque vultu lætitiam (ut consentaneum erat eum, qui tam molestum & gravem hostem interfecisset) præ se tulit: sed inopinatum viri exitum miratus, annulum ei abstulit, cor-

1 Quæ sequuntur apud Plut. pariter e Nepote desumta addi potuerant. *Dedisse vero Callisthenem illi venenum, ut impensius ab eo diligeretur, quod amatorium existimabat esse: at ita id solvisse, & alienasse mentem ejus, ut viventis etiam procuraret facultates frater.* Avr. Victor de Vir. ill. c. 74. tantum refert, quod *cum alienata mente desipere cæpisset, tutela ejus M. Lucullo fratri permissa sit.* 2 Graccho, de quo Aur. Vict. vir. ill. c. 65. Vellej. 2. 6. 3 De quo supra 23. 5. 3. Liv. 26. 21. &c. Aur. Vict. c. 45. Val. Max. 5. 1. ext. 6.

pus digno habitu ornatum, vestibusque decentibus amictum cremavit 1, reliquias in urnam argenteam lectas, aurea superaddita
4 corona, ad filium ejus misit. Sed quidam Numidæ cum in ferentes ea incidissent, adimere vi conati sunt: illis reluctantibus ac vim vi repellentibus, ossa disjecta sunt 2.
5 Hannibal, hoc audito, ad eos, qui aderant, *Nihil*, inquit, *utique Diis invitis fieri potest*: sumto de Numidis supplicio nullam præterea de Marcelli reliquiis colligendis curam habuit; ut qui Dei alicujus numine Marcello hunc exitum vitæ, & sepulturæ privationem ita præter omnium opinionem
6 evenisse crederet. Hæc Cornelius Nepos & Valerius 3 Maximus narrant. Livius 4, & Augustus Cæsar perlatam ad filium Marcelli urnam, & honorifice sepultas ejus reliquias, perhibent. *Plut. in Marcell. f.* 315.

Hannibalem Marcellus, ut Polybius narrat, ne semel quidem vicit, sed invictus hic vir fuisse videtur usque ad Scipionem. Nos autem Livio & Cæsari & Nepoti, & ex Græcis scriptoribus, regi Jubæ credimus, ali-

1 Ita Eumenes Craterum hostem amplo funere extulit. v. supra 18. 4. 4. & ibi notata. *Ne hostes quidem sepultura invident*. Tac. A. 1. 22.
2. Factum Hannibalis ipse Cicero laudat de Sen. c. 20. 2 Aur. Vict. l. c. breviter: *Ossa Romam remissa a prædonibus intercepta perierunt*.
3 Alii reponendum censent *Veturium*, quia quæ Valerius Max. l. c. de Marcelli funere retulit, pauciora sunt, quam ut a Plutarcho hic laudata videri possent; nisi credamus, solum Epitomen librorum Valerii non ipsum opus, ut ab eo est editum, hodie superesse, in quam sententiam Vossius propendet de Hist. Lat. 1. 24.
4 Vid. Liv. 27. 28.

aliquoties Hannibalem 1 a Marcello victum, & in fugam versum esse. *Plin. ibid. f.* 317.

Cornelius Nepos, qui Divi Augusti principatu obiit, cum scriberet, turdos paullo ante cœptos saginari, addidit ciconias magis placere, quam grues: cum hæc nunc ales inter primas expetatur, illam vero nemo velit tetigisse 2. *Plinius lib. X. cap.* 23.

Postea præcipuam auctoritatem fuisse 3 2
lupo & asellis 4, Corn. Nepos & Laberius poeta mimorum 5 tradidere. *Plin. lib. IX. cap.* 17.

Magnitudo *loto arbori* 6, quæ pyro: . quam- 3
quam Nepos Cornelius brevem tradat; .... Vinum quoque exprimitur illi simile mulso, quod ultra denos dies negat durare idem Nepos 7. *Plin. lib. XIII. cap.* 17.

Scandula 8 contectam fuisse Romam ad 4
Pyrri usque bellum annis CCCCLXX. Cor-

1 Nota, non ipsum Hannibalem, sed τῶς σαῦ Ἀννίβα, *qui cum Hannibale fuerunt*, hoc est, duces ejus dici victos. Non igitur his adversantur, quæ Nepos in vita Hannibalis c. 5. & 6. retulit. conf. Liv. 23. 14. seqq. Flor. 2. 6. 29. Aur. Vict. c. 45. 4. 2 Edit. Dalech. *attigisse*, i. e. nemo illam expetat. 3 In cibis scil. & piscibus. 4 Dixerat ante Plinius, *apud antiquos piscium nobilissimum habitum acipinserem*. 5 Inter mimorum scriptores præcipui nominis, de quo Macrob. Saturn. 2. 7. Svet. Cæs. c. 39. Senec. Controv. 2. 18. Gell. 16. 7. Crinit. de Poet. Lat. 2. 21. 6 Quæ arbor Africæ familiaris *Celtis* quoque dicitur, fructumque fert instar fabæ, adeo dulcem, ut gustantes peregrinos patriæ oblivisci faciat. 7 Addenda etiam erant, quæ Plinius statim subjicit: *baccasque contusas cum alica ad cibos dolis condi*. 8 Id est, ligneis asserculis, qui regularum usum præbent.

nelius Nepos auctor est. *Plinius lib. XVI. cap.* 10.

5 Cornelius Nepos tradit, ante Sullæ victoriam duo tantum triclinia 1 Romæ fuisse argentea. *Plin. lib.* 33. *cap.* 11.

6 Primus invenit *lineas* 2 colorare testa, ut ferunt, trita, Cleophantus Corinthius; hunc aut eodem nomine alium fuisse, quem tradit Cornelius Nepos secutum in Italiam Demaratum, Tarquinii Prisci Romani regis 3 patrem, fugientem a Corintho injurias Cypselli tyranni mox docebimus. *Plinius lib. XXXV. cap.* 3.

7 Primum Romæ parietes crustra marmoris operuisse totius domus suæ in Cælio monte Cornelius Nepos tradidit Mamurram, Formiis natum equitem Romanum, præfectum fabrorum 4 C. Cæsaris in Gallia ...... Adjecit 5, eum primum totis ædibus nullam, nisi e marmore, columnam habuisse, omnes solidas e Carystio, aut Lunensi 6. *Plinius lib. XXXVI. cap.* 6.

Ædes Martis est in Circo Flaminio architectata 7 ab Hermodoro Salaminio. *Priscianus lib. VIII.*

Non

1 Id est mensas. 2 Scil. vestes, vel ex lino contexta vela. 3 Qui rex fuit in ordine quintus. 4 Talis Antonii P. Volumnius. v. supra 25. 12. 4. 5 Plenius edit Dalech. *adjecit enim Nepos*. Sed postremas duas voces Scaliger Castig. in Catulli p. 32. expungit, & glossema putat. Cæterum apud Plinium quædam interiacent, quæ Schottus omisit. 6 Scil. marmore. Carystus & Luna duæ urbes marmore divites, illa in Eubœa, hæc in Hetruriæ & Liguriæ confinio. 7 Passive pro ædificata, condita.

Non amplius ter bibere *Augustum* solitum super cenam in castris apud Mutinam, Cornelius Nepos tradit. *Sueton. in Aug. c. 77.* 2

In extrema *Britanniæ* parte Memma, quam Cornelius etiam annalium scriptor 1 narrat metallis plurimis copiosam, herbis frequentem, & his feraciorem omnibus, quia pecora magis, quam homines, alat. Labi vero per eam multa quam maxima, relabique flumina, gemmas margaritasque volventia. *Jordanus, sive Jornandes de reb. Gothic. cap. VIII.* 3

1 Non ex Corn. Nepote, sed ex Corn. Tacito magnam hujus narrationis partem haustam esse; vel illa fidem faciunt, quæ Jornandes subjicit: *Silurum colorati vultus, torto plerique crine & nigro nascuntur. Calidoniam vero incolentibus rutilæ comæ, corpora magna &c.* Quæ & alia pene totidem verbis leguntur in Agricola Taciti c. 11. de metallis, & margaritis, v. c. 12. 8. f.

XII.

EPISTOLA CORNELIÆ MATRIS GRACCHORUM 1.

Dicis, pulchrum esse inimicos ulcisci 2; id neque majus, neque pulchrius cui-
2 quam atque esse mihi videtur: sed si liceat republ. salva ea 3 persequi. Sed quatenus id fieri non potest, multo tempore, multisque partibus inimici nostri non peribunt, atque uti nunc sunt, erunt, potius quam, respublica profligetur 4, atque pereat.

Ea-

1 Fragmentum hoc fœminæ, cui eloquentiam teste Cicerone & Fabio acceptam retulerunt olim, adjecit Schottus Cornelianis, quia repertum in veteri libro Abbatiæ Fesulanæ, eique ab Antonio Augustino Archiepiscopo Tarraconensi, oblatum; post idem a Jacobo Bongarsio descriptum e Britannico exemplari e Germania dono missum. Sed ipse Schottus aitse non disputare, legitimumne sit, aut a declamatore aliquo confirmatum. Non ita dubitat Jan. Rutgersius Var. lect. 5. 10. & alii. 2 Punire, vindictam ab illis sumere; juxta illud Juvenalis Sat. 13. v. 180. *Est vindicta bonum vita jucundius ipsa.* 3 Pighius mavult eos, inimicos scil. 4 Damnum patiatur, pessumdetur.

Eadem alio loco.

Verbis conceptis dejerare auſim 1, præ- 3
terquam qui Tiberium Gracchum necarunt
2, neminem inimicum tantum moleſtiæ,
tantumque laboris, quantum te ob has res
mihi tradidiſſe 3, quam oportebat omnium 4
eorum, quos ante habui libros 4, partis 5
eorum tolerare, atque curare, ut quam mi-
nimum ſollecitudinis in ſenecta haberem,
utique quæcumque ageres, ea velles maxi-
me mihi placere 6; atque uti nefas haberes
rerum majorum adverſum meam ſententiam
7 quidquam facere; præſertim mihi, cui 5
parva pars vitæ ſupereſt 8. Ne id quidem
tam breve ſpatium 9 poteſt opitulari 10, quin
& mihi adverſeris, & rempublicam profli-
ges. Denique quæ pauſa 11 erit? & quando
deſinet familia noſtra inſanire? & quando
modus ei rei haberi poterit? & quando de-
ſinemus & habentes, & præbentes 12, mo-
leſtiis

1 Elegans aſſeverandi formula *dejerare* idem eſt, ac valde & ſancte jurare. Sic Plaut. Men. 5. 2. 63. Ter. Eun. 2. 3. 39. et Hec. 5. 2. 5.
2 Loquitur de Scipione Naſica, et qui eundem ſecuti ſunt in opprimendo Graccho, v. Aurel. Vict. Vir. ill. c. 64. 7. Florus 3. 14. Vell. 2. 3, Val. Max. 3, 2. 17. &c.
3 Creaſſe, conſciviſſe.
4 Rutgerſius omiſit *liberos*, & pro *ante* edidit *antebac*.
5 Pro *partes*; Sic enim inflexere veteres. Significat autem eos, qui ſtudeant reliquis liberis.
6 Ea nolles me offendere.
7 Me invita, me contrarium ſentiente.
8 Diu ſupereſſe, diu vivere nequeo.
9 Scil. vitæ. Rutgerſius mallet hæc quoque interrogative legi.
10 Impetrare, efficere.
11 Quis finis?
12 Alii *abſentes & præſentes*.

6 lestiis desistere 1 ? & quando perpudescet
miscenda atque perturbanda republica 2 ?
7 Sed si omnino id fieri non potest, ubi ego
mortua ero, petito Tribunatum: post me
facito quod lubebit, cum ego non sentiam:
8 ubi mortua ero 3, parentabis mihi, & in-
vocabis Deum 4 parentem. In eo tempo-
re 5 non pudet 6 te eorum Deum preces
expetere 7, quos vivos atque præsentes, re-
9 lictos atque desertos habueris 8 ? Ne ille
sinat Jupiter 9, te ea perseverare 10, nec ti-
bi tantam dementiam venire in animum;
&, si perseveras, vereor ne in omnem vi-
tam tantum laboris culpa tua recipias, uti
in nullo tempore tu te tibi placere 11 possis.

IN-

1 Rutgersius habet *desipere*. 2 Idem Rutg. scribendum ait *respublicæ*. Sed constructio eadem est, ut *pudet dictu* apud Tac. Agr. 32. 3. & similia alia. 3 Pighius *ubi non ero*. 4 Contracte pro *Deorum*, quorum parens credebatur Jupiter. Rutgersius conjicit leg. *Deum parentem numen*. Salmasius in Exercit. Plinianis p. 412. seqq. legit: *& invocabis Deos Manes parentis*, vide ibi plura. 5 Id est *tunc*. *In* abundat, uti supra 1. 5. 1. 6 Pro *non pudebit*. 7 Jos. Mercerus in not. ad Aristæn. Ep. 1. 8. exponit *invocare*: atque huc advocat illud Plauti Truc. 1. 5. 1. *quæ a patrona preces meus expetessunt*. Ubi v. not. Taubmanni. Buchnerus censebat *preces* poni pro rebus petitis, ut *vota* pro rebus, quas vovemus; quam explicationem & Plauti locus admittit. 8 Id est, reliqueris & deserueris. 9 Ille scil. Deum parens, de quo modo dixerat. Formula abominandi, deprecandi malum. 10 Id est perseveranter persequi. Rutgers. emendat: *te eo perseverare*. 11 Idem Rutg. ponit: *tu te tibi placare*; quomodo Horat. Ep. 1. 18. *quid te tibi reddit amicum*.

IN-

INDEX

RERUM,

VOCUM ET PHRASIUM OMNIUM, quarum etiam præmissa est uberior in Notis explicatio.

Prior numerus vitam, alter caput, tertius paragraphum, Pr. Præfationem, Fr. Fragmenta denotant.

A

acce-

adi-

adver-

affinis.

aufra-

aper-

B

R bre-

D

De-

desti-

mæ.

Dolo-

E

eri-

H

im-

K

L

lacef-

leni-

libi-

Luca-

25 peu-

pri-

N

no-

P

Har-

per-

perti-

pro-

quin

S

ten-

vio-

FINIS.